

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

Egz. nr 1

ASG WP wewn. 3729/83

OBRONA TERYTORIUM KRAJU
Terminy, struktury organizacyjne,
warianty rozwiązań

~~48874~~ 48874

WARSZAWA 1983

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

~~sztabu
generalnego~~

~~JAWNE~~

Egz. nr

1

ASG WP wewn. 3729/83

015

OBRONA TERYTORIUM KRAJU

Terminy, struktury organizacyjne,
warianty rozwiązań

~~48874~~ 48874

WARSZAWA 1983

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

ASG WP wewn. 3729/83

PRZEKLASYFIKOWANO

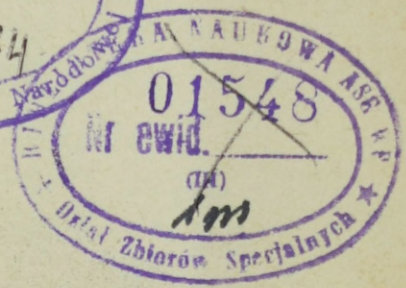
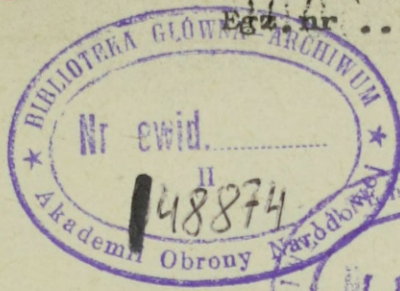
Protokół Nr 54305

~~...~~
~~...~~

JAWNE

~~...~~

egz. nr ... 1

OBRONA TERYTORIUM KRAJU

Terminy, struktury organizacyjne, warianty rozwiązań

system do WSKW(OW) - 10.12.84

Wprowadzam do użytku jako pomoc szkoleniową dla nauczycieli akademickich i słuchaczy opracowanie pt.: "Obrona terytorium kraju" - terminy, struktury organizacyjne, warianty rozwiązań.

KOMENDANT
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

gen. broni dr Józef KAMIŃSKI

Opracował zespół oficerów ASG WP pod kierownictwem gen. bryg. Zbigniewa CZERWIŃSKIEGO w składzie: kpt. dypl. Romuald KALINOWSKI, płk doc. dr Daniel KUBAJEWSKI, mjr dypl. Andrzej KURANT, płk dr inż. Remigiusz LAMPKA, ppłk dypl. Eugeniusz LEWIŃSKI, ppłk dypl. Andrzej PAZDOR, ppłk dypl. Wacław SKOBEL, płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK

„Naród winien jest sobie samemu obronę od napaści i dla przestrzegania całości swojej. Wszyscy przeto obywatele są obrońcami całości i swobód narodowych. Wojsko nie innego nie jest, tylko wyciągnięta siła obronna i porządna z ogólnej siły narodu. Naród winien wojsku swemu nadgrode i poważanie za to, iż się poświęca jedynie dla jego obrony. Wojsko winno narodowi strzeżenie granic i spokojności powszechnej, słowem winno być jego najsilniejszą tarczą. Aby przeznaczenia tego dopełniło niemylnie, powinno zostawać ciągle pod posłuszeństwem władzy wykonawczej, stosownie do opisów prawa, powinno wykonać przysięgę na wierność narodowi i królowi i na obronę konstytucji narodowej. użytym być więc wojsko narodowe może na ogólną kraju obronę, na strzeżenie fortec i granic, lub na pomoc prawu, gdyby kto egzekucji jego nie był posłusznym”.

Wyciąg z Konstytucji
3 Maja czyli tzw. Ustawy
Rządowej z 3.05.1791 r.

SPIS TREŚCI

	Str.
WSTĘP	5
I. NIEKTÓRE DANE DOTYCZĄCE ORGANÓW PAŃSTWOWYCH PRL	6
II. POŁOŻENIE POLSKI I JEJ ZAGROŻENIE	11
a/ Państwa UW a państwa NATO	11
b/ Pojęcia dotyczące teatru działań wojennych	12
c/ Warunki fizycznogeograficzne i niektóre dane o infrastrukturyze Polski	18
d/ Podział administracyjny Polski	26
e/ Wojskowy podział terytorialny Polski	28
f/ Możliwości oddziaływania przeciwnika na obszar Polski ...	35
III. OBRONA TERYTORIUM KRAJU W SYSTEMIE OBRONNYM PAŃSTWA	62
IV. MILITARNA OBRONA OBSZARU KRAJU	81
a/ Zwalczanie desantów powietrznych przeciwnika	92
b/ Udział wojsk obrony terytorium kraju w obronie przeciwydywersyjnej kraju	98
c/ Działania militarne w obronie wybrzeża morskiego	123
d/ Kierowanie ruchem i zabezpieczenie przegrupowania wojsk przez obszar kraju	133
e/ Obrona przed bronią masowego rażenia jednostek i obiektów wojskowych na obszarze kraju	173
f/ Ochrona granic państwowych	181
g/ Obrona terytorialna niektórych państw NATO	190
V. OBRONA CYWILNA	205
a/ Ostrzeżenie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami	221
b/ Ochrona ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury narodowej	227
c/ Ratownictwo	236
d/ Obrona cywilna za granicą	278
VI. ZNAKI UMOWNE I SKRÓTY STOSOWANE W OBRONIE TERYTORIUM KRAJU .	295
VII. SKOROWIDZ HASEŁ	310
VIII. BIBLIOGRAFIA	326

W S T Ę P

Oddawane do użytku pracowników dydaktyczno-naukowych i słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP opracowanie traktujemy jako uzupełnienie podręcznika akademickiego pt. „Obrona terytorium kraju”. Zawiera ono bowiem obok wielu terminów i utrwalonych zasad również aktualne dane dotyczące struktur organizacyjnych organów i sił realizujących bądź mających realizować zadania w ramach obrony terytorium kraju, a także niektóre warianty rozwiązań w tej dziedzinie. Włączenie powyższych danych organizacyjnych do podręcznika mogłoby pociągnąć za sobą zbyt szybką deaktualizację poważnej jego części powodowaną zachodzącymi w tej dziedzinie zmianami.

Zawarte w opracowaniu treści zostały zestawione z myślą głównie o potrzebach słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP - w celu wykorzystywania ich w trakcie przygotowywania się do zajęć. Dlatego też ma ono układ tematyczny odpowiadający programowi kształcenia w uczelni w zakresie obrony terytorium kraju. Tego rodzaju układ tematyczny powinien sprzyjać także wykorzystywaniu opracowania przez kadrę dydaktyczno-naukową naszej uczelni oraz innych akademii wojskowych i wyższych szkół oficerskich, których zainteresowania pokrywają się lub "zazębiają" z zawartą w nim problematyką.

Bardziej wyczerpująco opracowane zostały trzy podstawowe rozdziały /III, IV i V/ pozwalające pogłębiać wiadomości z zakresu problematyki ogólnobronnej, militarnej obrony obszaru kraju i obrony cywilnej. Zawarte w tych rozdziałach treści rozpatruje się na tle funkcjonowania systemu obronnego PRL.

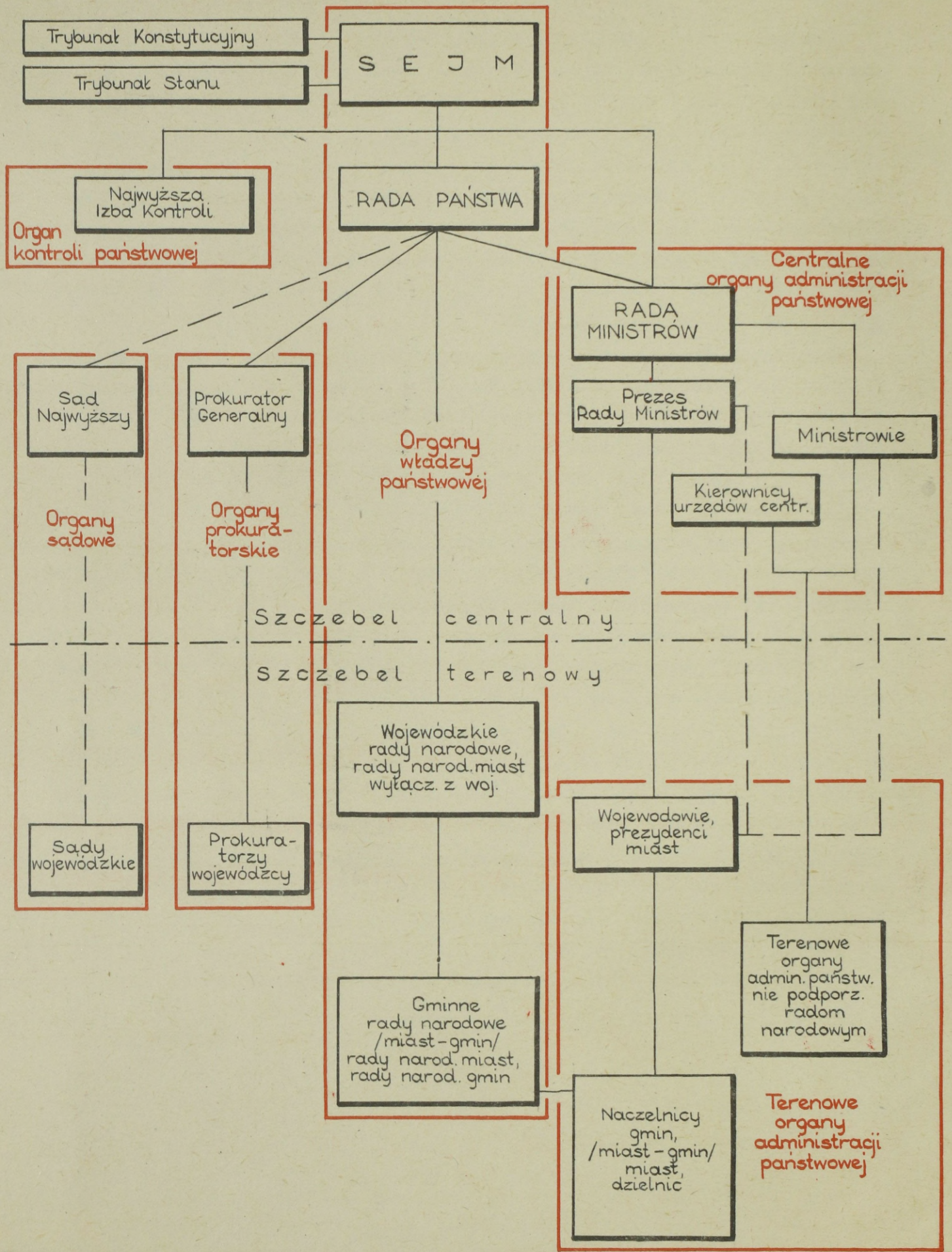
Tę podstawową część opracowania poprzedzają rozdziały /I i II/, w których zostały zamieszczone wybrane informacje dotyczące struktury organów państwowych oraz położenia i zagrożenia naszego kraju. W końcowej części podano podstawowe znaki umowne i skróty stosowane przez organy i siły obrony terytorium kraju.

W celu ułatwienia korzystania z opracowania został w nim zamieszczony alfabetyczny spis znajdujących się w nim haseł.

Zespół autorski

I. NIEKTÓRE DANE DOTYCZĄCE ORGANÓW PAŃSTWOWYCH PRL

1. System organizacyjny podstawowych organów państwowych
/z podziałem na piony/

2. Państwo, organizacja polityczna obejmująca zakresem swojego działania ogół członków społeczeństwa zamieszkujących określone terytorium, istniejąca dla zapewnienia politycznego panowania klasie panującej pod względem ekonomicznym i wyposażona w tym celu w zorganizowany aparat przymusu.
3. Aparat państwowy, ogół organów państwowych oraz ich aparat pomocniczy /urzędy, biura, kancelarie itp./. Aparat państwowy stanowi główne ogniwo w systemie politycznym i służy interesom określonej klasy społecznej; jego struktura zależy od zadań, jakie przed nim stawia dana formacja społeczno-ekonomiczna. Współczesny aparat państwowy wykorzystywany jest nie tylko w celu ochrony systemu społeczno-ekonomicznego, ale także w zakresie działań organizatorskich /adaptacyjnych i innowacyjnych/ kształtujących i rozwijających ten system. Szczególną rolę spełnia tu socjalistyczny aparat państwowy wobec faktu, iż dominującą formą własności jest własność ogólnonarodowa.
4. Organy państwa, jednostki organizacyjne /osoby lub zespoły osób/ prawnie wyodrębnione w aparacie państwowym, posiadające własne kompetencje do podejmowania decyzji w ich imieniu. Organy państwa należy więc odróżniać od ich aparatu pomocniczego /siły zbrojne, policyjne, biura, kancelarie/, nie mającego własnych kompetencji do podejmowania decyzji wiążących na zewnątrz organów. Organami państwa są np. naczelnicy gmin; mogą oni podejmować w zakresie własnych kompetencji decyzje w imieniu państwa, natomiast pozostali urzędnicy gminni działają jako organ, jedynie z upoważnienia naczelników. Ze względu na strukturę organy państwa mogą być jednoosobowe /np. naczelnik gminy, minister, prokurator/ i wieloosobowe /Rada Państwa, Rada Ministrów, rada narodowa/.
5. Sejm w PRL, najwyższy organ władzy państwowej; najwyższy wyraziciel woli ludu pracującego miast i wsi, urzeczywistniający suwerennie prawa narodu, wyposażony w prawo uchwalania ustaw, podejmowania uchwał, określających podstawowe kierunki działalności państwa oraz sprawowania kontroli nad działalnością innych organów władzy i administracji państwowej.
6. Rada Państwa, wg Konstytucji PRL drugi po Sejmie, naczelny organ władzy państwowej. Pod względem politycznym i reprezentacji środowisk społecznych Rada Państwa jest odbiciem Sejmu /w skład jej wchodzi przedstawiciele wszystkich partii i bezpartyjni, przedstawiciele związków zawodowych, działacze rad narodowych itp./, któremu podlega z mocy Konstytucji. Rada Państwa działa na zasadzie ko-

legialności, lecz pewne zadania, szczególnie w dziedzinie jej reprezentacji jako organu kolegiального, wykonuje przewodniczący Rady Państwa, który kieruje pracą Rady Państwa i wykonuje pewne funkcje w jej imieniu, a także wyjątkowo ma własne kompetencje. Funkcje Rady Państwa są różnorodne /pewne z nich Rada Państwa wypełnia w zastępstwie Sejmu, pozostałe można traktować jako jej własne kompetencje/. Pomocniczym i wykonawczym organem Rady Państwa jest Kancelaria Rady Państwa.

7. Rada narodowa, terenowy organ władzy państwowej i podstawowy organ samorządu społecznego; jako organ przedstawicielski rada narodowa stanowi charakterystyczny składnik ustroju socjalistycznego; wraz z Sejmem tworzy jednolity system organów władzy - podstawę struktury aparatu państwowego; jej funkcja ustrojowa polega na zapewnieniu szerokiego wpływu społeczeństwa na sprawowanie władzy politycznej w państwie.

System rad narodowych uwarunkowany jest strukturą terytorialnego podziału państwa; zmiany w tym zakresie z 1975 ukształtowały dwuszczeblowy system rad narodowych; wojewódzkie rady narodowe /miejskie dla "województw miejskich": warszawskiego, krakowskiego i łódzkiego, oraz wspólne rady narodowe dla woj. wrocławskiego i m. Wrocławia/ oraz rady narodowe stopnia podstawowego: miejskie, dzielnicowe i gminne /lub wspólne rady narodowe miast i gmin/. Rady narodowe powoływane są w drodze wyborów.

Organami wykonawczymi rad narodowych są terenowe organy administracji państwowej: wojewodowie, prezydenci miast, naczelnicy gmin, miast lub dzielnic. Nadzór zwierzchni nad działalnością rad narodowych pełni Rada Państwa, a wewnątrz systemu rad narodowych - rady narodowe stopnia wojewódzkiego.

8. Rada Ministrów, organ kolegialny, składający się z ministrów pod przewodnictwem premiera, wypełniający w większości krajów funkcje rządu. W PRL Rada Ministrów składa się z prezesa Rady Ministrów, wiceprezesów, ministrów oraz określonych ustawą przewodniczących komisji i komitetów sprawujących funkcje naczelnych organów państwowych. Rada Ministrów w myśl Konstytucji z 1952 jest naczelnym organem wykonawczym i zarządzającym, czyli najwyższym organem w systemie administracji państwowej. W łonie Rady Ministrów działa Prezydium Rządu powołane w 1969. Aparatem obsługującym prace Rady Ministrów jest Urząd Rady Ministrów.
9. Urząd Rady Ministrów, wyodrębniony organizacyjnie aparat pomocniczy

obsługujący prace Rady Ministrów oraz prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów w PRL. Urząd Rady Ministrów spełnia w stosunku do Rady Ministrów funkcje zbliżone do tych, jakie spełnia ministerstwo w stosunku do ministra. Na czele Urzędu Rady Ministrów stoi mianowany przez prezesa Rady Ministrów i przed nim odpowiedzialny szef Urzędu Rady Ministrów.

10. Minister, w PRL członek rządu, Rady Ministrów, gabinetu, a najczęściej zarazem kierownik działu administracji państwowej /resortu/, powoływany i odwoływany przez Sejm, posilkowo w zastępstwie Sejmu, między sesjami i na wniosek prezesa Rady Ministrów - przez Radę Państwa, której decyzja podlega zatwierdzeniu przez Sejm. W myśl Konstytucji PRL z 1952 minister jest naczelnym organem administracji państwowej. Minister za pośrednictwem podległego mu ministerstwa bądź urzędu kieruje działem administracji, wydaje rozporządzenia i zarządzenia na podstawie ustaw i w celu ich wykonania, jest członkiem rządu i realizuje zadania zlecane mu i wytyczone przez Radę Ministrów i Prezydium Rządu; w określonych ustawami dziedzinach sprawuje także funkcje koordynacyjne wobec jednostek organizacyjnych podporządkowanych innym ministrom bądź kierownikom administracji terenowej.
11. Ministerstwo, urząd naczelnego organu administracji państwowej. W PRL urząd państwowy, przy którego pomocy minister kieruje wyodrębnionym działem administracji /resortem/. Na określenie ministerstwa używa się czasem nazwy "resort"; ministerstwo jednak stanowi jedynie część resortu, będącą wyodrębnionym zespołem urzędników z podsekretarzami stanu /wiceministrami/ i ewentualnie dyrektorem generalnym na czele i tworzy aparat usługowy w stosunku do ministra kierującego działem administracji państwowej określonym w ustawie i rozporządzeniach wykonawczych.

Ministerstwa dzieli się na funkcjonalne, obejmujące swym zakresem wszystkie lub większość działów administracji państwowej oraz gospodarcze, działające głównie w ściśle określonych gałęziach gospodarki. Niekiedy przyjmuje się bardziej szczegółowy podział ministerstw na: 1/ funkcjonalne, 2/ gospodarcze /przemysłowe, rolnicze, handlu wewnętrznego i zagranicznego itp./, 3/ obejmujące publiczne służby techniczne /komunikacji i łączności/, 4/ kulturalno-oświatowe /kultury i sztuki, oświaty, zdrowia i opieki społecznej/ oraz 5/ obejmujące pozostałe działy administracji państwowej /obrony narodowej, spraw wewnętrznych, spraw zagranicznych, sprawiedliwości/.

12. Resort, określony dział administracji państwowej kierowany przez ministra lub innego członka Rady Ministrów. Liczba resortów uzależniona jest od zakresu zadań państwa i systemu zarządzania. Wyodrębnienie poszczególnych resortów następuje na podstawie kryterium rzeczowego. Resorty dzieli się na ogólnoadministracyjne i gospodarcze /te ostatnie na ogólnogospodarcze i przemysłowe/. Resort tworzy się w drodze ustawy. W skład resortu wchodzi ministerstwo /jako urząd pomocniczy ministra/, centralne urzędy, przedsiębiorstwa, zakłady, instytuty oraz specjalne organy terenowe.
13. Urząd centralny, organ administracji państwowej tworzony w PRL w celu kierowania szczególnego rodzaju służbami administracji, jak statystyczna, meteorologiczna, patentowa itp. Kierownik urzędu centralnego nie wchodzi w skład Rady Ministrów; może być podporządkowany Radzie Ministrów lub prezesowi Rady Ministrów /najczęściej/, a także ministrom.
14. Wojewoda, jest terenowym organem administracji, powoływanym i odwoływanym przez prezesa Rady Ministrów po zaopiniowaniu przez właściwą wojewódzką radę narodową. Wojewoda wykonuje trojakiego rodzaju zadania: terenowego organu administracji, organu wykonawczego i zarządzającego wojewódzkiej rady narodowej oraz przedstawiciela rządu w terenie. Najistotniejsza jest funkcja wojewody jako terenowego organu administracji, obejmująca działalność w sferze administracji gospodarczej, oświatowej, kulturalnej, socjalnej itp., wydawanie decyzji administracyjnych, przepisów lokalnych /miejscowych/, a także koordynację poczynąń różnych organów, przedsiębiorstw i zakładów działających na terenie województwa.
15. Urząd wojewódzki, aparat pomocniczy wojewody podzielony na różne mniejsze ogniwa organizacyjne /wydziały/.
16. Naczelnik gminy /miasta, dzielnicy, miasta-gminy/, jednoosobowy organ administracji terenowej oraz organ wykonawczo-zarządzający rady gminnej /miejskiej, dzielnicowej, miejsko-gminnej/, powoływany i odwoływany przez wojewodę po zasięgnięciu opinii zainteresowanej rady. Naczelnik gminy /miasta, dzielnicy, miasta-gminy/ pełni funkcje organu administracji I instancji, może wydawać przepisy miejscowe, nadzoruje i koordynuje działalność różnych jednostek państwowych, spółdzielczych i organizacji społecznych działających na terenie gminy /miasta, dzielnicy, miasta-gminy/, realizuje uchwały rady gminnej /miejskiej, dzielnicowej, miejsko-gminnej/ i wytyczne nadrzędnych organów administracji państwowej.

17. Urząd gminny /miejski, dzielnicowy, miejsko-gminny/, aparat pomocniczy naczelnika gminy /miasta, dzielnicoy, miasta-gminy/, w skład którego wchodzi mniejsze ogniwa organizacyjne: biuro urzędu gminy /miasta, dzielnicoy, miasta-gminy/, służba rolna i urząd stanu cywilnego.

II. POŁOŻENIE POLSKI I JEJ ZAGROŻENIE

a/ Państwa UW a państwa NATO

18. Miejsce Polski we wspólnocie państw socjalistycznych /UW/ i jej położenie względem państw NATO, rysunek 1.

19. Podstawowe dane dotyczące państw UW i NATO.

Państwa Układu Warszawskiego /1981 r./

Państwo	Rok przystąpienia	Powierzchnia /tys. km ² /	Ludność /tys./	Gęstość zaludnienia
1	2	3	4	5
1. Albania ^{x/}	1955	28,7	2 800	97
2. Bułgaria	1955	110,9	8 890	80
3. Czechosłowacja	1955	127,9	15 320	120
4. Niemiecka Republika Demokratyczna	1955	108,2	16 736	154
5. Polska	1955	312,7	35 902	115
6. Rumunia	1955	237,5	22 353	94
7. Węgry	1955	93,0	10 712	115
8. Związek Radziecki	1955	22 402,0	267 722	12
Razem:		23 420,9	380 441	

Państwa NATO /1981 r./

1. Belgia	1949	30,5	9 860	325
2. Dania	1949	43,1	5 120	119
3. Francja ^{xx/}	1949	547,0	53 960	99
4. Holandia	1949	41,2	14 250	346
5. Islandia	1949	103,0	230	2

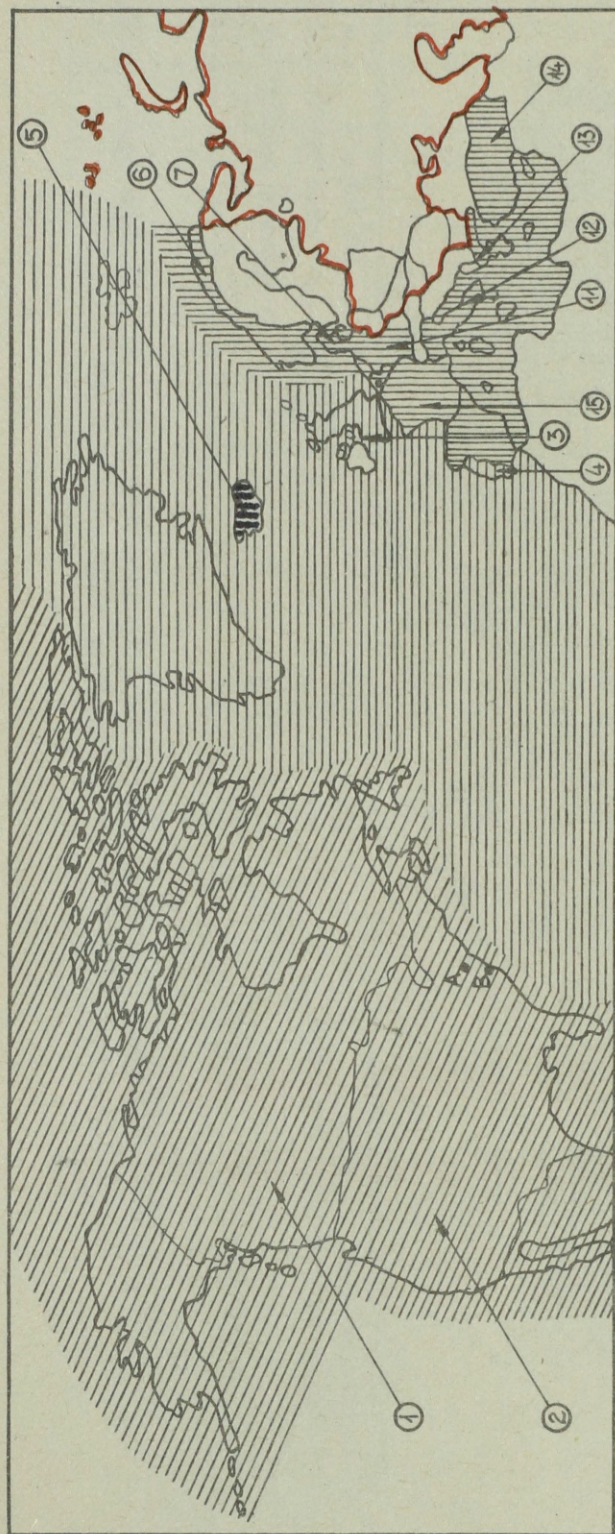
1	2	3	4	5
6. Kanada	1949	9 976,1	24 210	2
7. Luksemburg	1949	2,6	360	138
8. Norwegia	1949	324,2	4 130	13
9. Portugalia	1949	92,1	9 930	108
10. Wielka Brytania	1949	244,0	55 830	229
11. Włochy	1949	301,2	57 200	190
12. Stany Zjednoczone Ameryki	1949	9 363,1	229 810	25
13. Grecja	1952	131,9	9 710	74
14. Turcja	1952	780,6	45 370	58
15. Republika Federalna Niemiec	1955	248,1	59 780	241
16. Hiszpania	1982	504,8	37 650	75
Razem:		22 733,5	617 400	

Uwagi:

- x/ wycofała się z Układu Warszawskiego w 1968 r.
 xx/ wycofała się z wojskowej organizacji paktu w 1967 r.

20. Obszar operacyjny sił zbrojnych NATO, rysunek 2.
21. Miejsce Polski na Europejskim Teatrze Wojny, rysunek 3.
22. Kierunki strategiczne i operacyjne ZTDW na obszarze Polski i państw sąsiednich, rysunek 4.
- b/ Pojęcia dotyczące teatru działań wojennych
23. Teatr wojny /TW/, obejmuje określone obszary lądowe, wodne i powietrzne /kosmos/, na których mogą być lub są w czasie wojny prowadzone działania wojenne między dwoma lub kilkoma państwami /koalicjami państw/.
24. Teatr działań wojennych /TDW/, jest to część teatru wojny /TW/ obejmująca terytoria państw lub koalicji wraz z przyległymi akwenami mórz, na których mogą być lub są prowadzone w czasie wojny działania bojowe sił lądowych, powietrznych i morskich według jednego ogólnego zamiaru w skali strategicznej dla osiągnięcia politycznych celów kampanii czy wojny.

Strefa militarnej odpowiedzialności Regionalnej Grupy Strategicznej: Stany Zjednoczone - Kanada

Strefa militarnej odpowiedzialności Naczelnego Dłwa Pot. Sił Zbrojnych NATO - Atlantyku

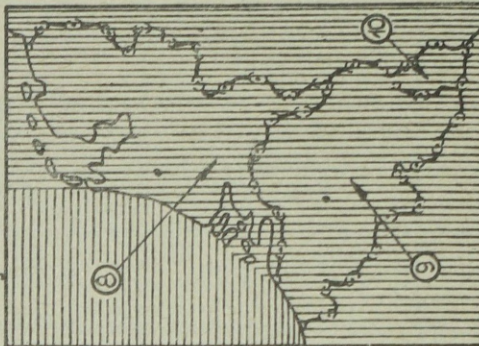
Strefa militarnej odpowiedzialności Naczelnego Dłwa Pot. Sił Zbrojnych NATO w Europie.

- ① Kanada
- ② Stany Zjednoczone

- ③ Wielka Brytania (należy do Europ. Grupy NATO)
- ④ Portugalia

Panstwa należące do Europejskiej Grupy NATO

- ⑤ Islandia (nie posiada sił zbrojnych)
- ⑥ Norwegia
- ⑦ Dania
- ⑧ Holandia
- ⑨ Belgia
- ⑩ Luksemburg
- ⑪ R.F.N.
- ⑫ Włochy
- ⑬ Grecja
- ⑭ Turcja
- ⑮ Francja (wystąpiła ze zintegrowanych sił zbrojnych NATO)
- ⑯ Hiszpania

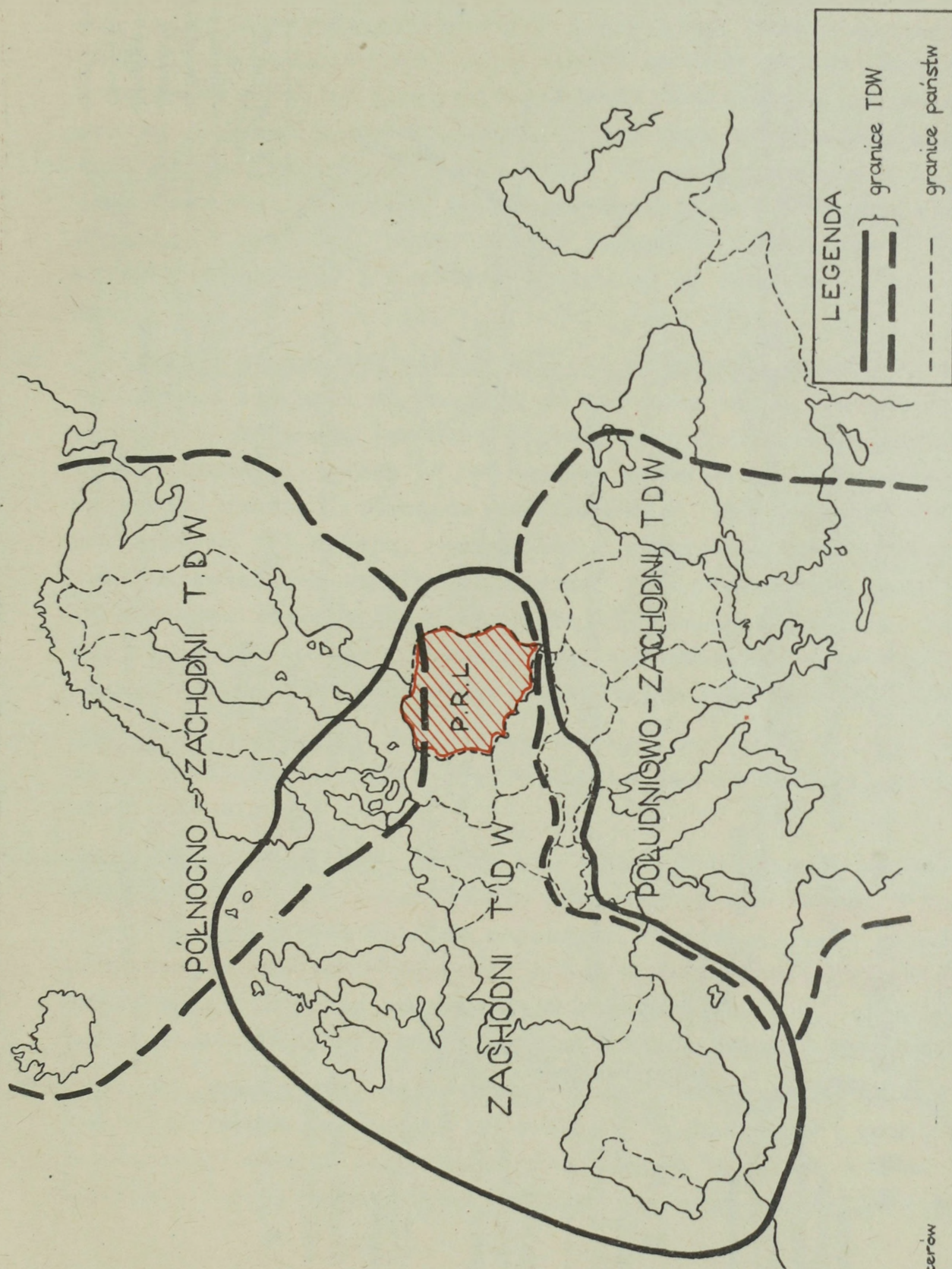

Siedziby dowództw:

- A - WASHINGTON - Reg. Grupa Strateg. Stany Zjedn. - Kanada
- B - NORFOLK - Nacz. Dctwo Pot. Sił Zbr. NATO - Atlantyku
- C - CASTEAU - (k. Brukseli) - Nacz. Dctwo. Pot. Sił Zbr. NATO w Europie

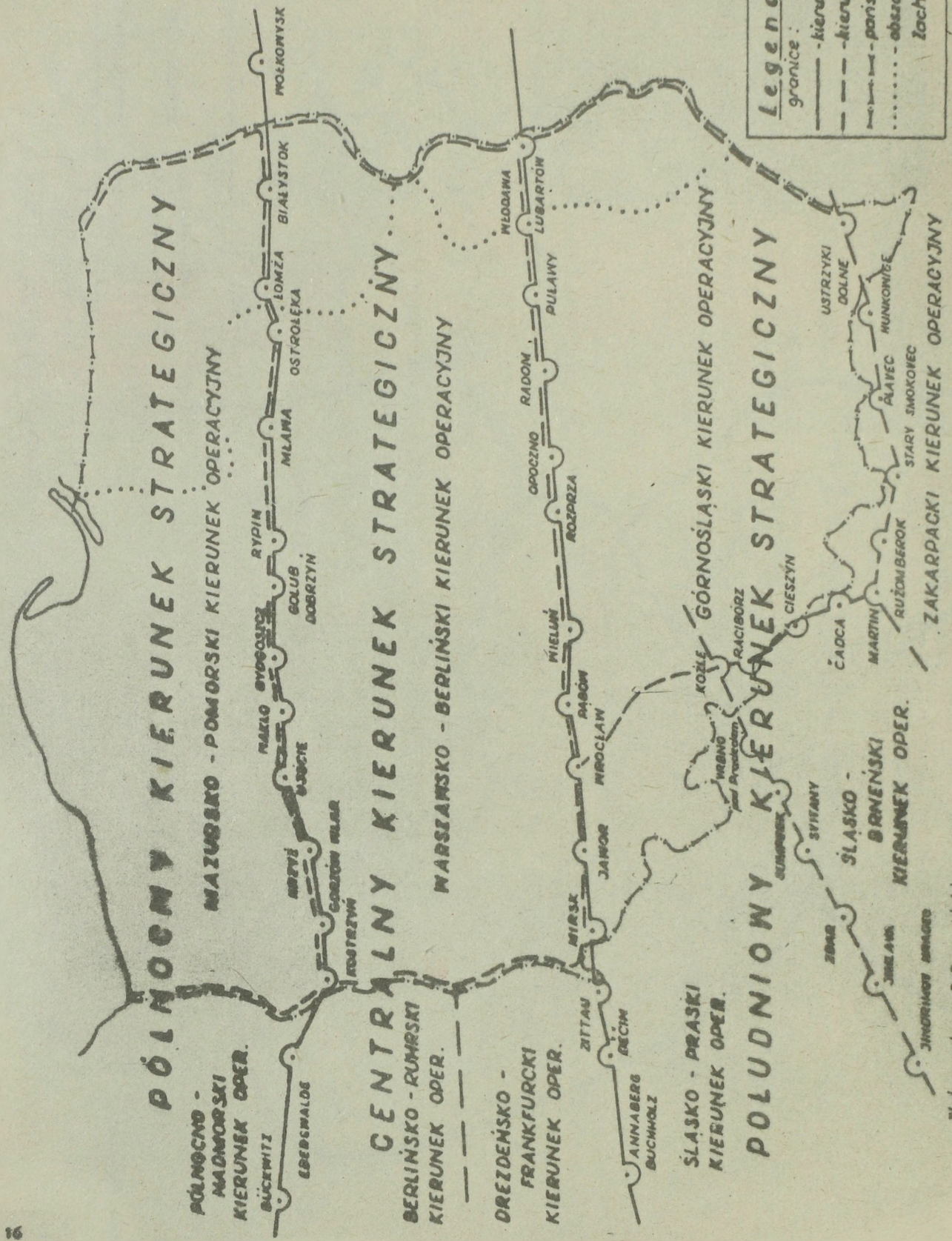
Wyk. gen. brgg. Czerwiński

Rys. 2. Obszar operacyjny sił zbrojnych NATO /według: "NATO - strategia i siły zbrojne 1949-1975", wyd. MON, 1977, str. 204/

W.j.k. zespół oficerów

Rys. 3. Miejsce Polski na Europejskim Teatrze Wojny

Rys. 4. Kierunki strategiczne i operacyjne ZTDW na obszarze Polski i państw sąsiednich

Nyk. gen. brzyg. J. Czarniński

25. Fizyczna dostępność teatru działań wojennych, zespół elementów środowiska geograficznego /naturalnego/, takich jak: budowa geologiczna, ukształtowanie powierzchni, wody, klimat, gleby, roślinność i świat zwierzęcy, mający wpływ na działania wojenne, m.in. na operacje wojsk lądowych, powietrznych i morskich, działania partyzanckie, działania w obronie terytorium kraju, na efektywność obronną przestrzennych struktur gospodarczych oraz modelowanie ich systemu z punktu widzenia potrzeb i zadań, jakie mają być realizowane na teatrze działań wojennych; także wpływ budowy geologicznej na: budownictwo wojskowe i obronne, budowę schronów i składów amunicji, paliw płynnych i żywności, wpływ rzeźby terenu na przejezdność, wpływ klimatu danego TDW i świata zwierzęcego na zdrowie i życie żołnierza.
26. Polityczna dostępność teatru działań wojennych, zespół elementów wyrażających stosunek do walczących wojsk na danym teatrze działań wojennych. Stosunek ten jest zależny od potencjału moralno-politycznego ludności, także od aktywności podziemnych organizacji politycznych, działań oddziałów partyzanckich oraz operacji oddziałów desantowych lub innych, dokonujących wypadów na tyły przeciwnika. Z kolei potencjał moralno-polityczny ludności zależy od ustroju społecznego, charakteru i celów wojny, składu klasowego, zawodowego, narodowościowego i wyznaniowego ludności, od wpływu partii politycznych oraz od polityki wewnętrznej i zagranicznej państwa.
27. Obszar strategiczny, część przestrzeni /np. teatr wojny, teatr działań wojennych/, na której w czasie wojny wojska realizują zadania strategiczne.
28. Kierunek strategiczny, umowny pas terenu lub obszaru wodnego /często w połączeniu z przestrzenią powietrzną/ stanowiący integralną część danego teatru działań wojennych /teatru wojny/, na którym są rozmieszczone obiekty operacyjne lub strategiczne, stanowiące /lub które mogą stanowić/ cel operacji strategicznej. W ramach kierunku strategicznego wydziela się zwykle kilka kierunków operacyjnych.
29. Kierunek operacyjny, pas terenu, morza /lub łącznie/ wraz z obszarem powietrznym prowadzący do obiektów operacyjnych; część kierunku strategicznego, teren działań wojennych związków operacyjnych /armia - front/ połączonych wspólnym zamiarem operacji /bitwy/.

o/ Warunki fizycznogeograficzne i niektóre dane o infrastrukturze
Polski

30. Dane dotyczące powierzchni /układu pionowego/ i granic oraz większych rzek, zbiorników wodnych i masywów górskich, rysunek 5 i zestawienie 1.

Zestawienie 1

PODSTAWOWE DANE O ZBIORNIKACH WODNYCH NA OBSZARZE PRL

Zbiornik	Rzeka	Rok uruchomienia	Pojemność /mln m ³ /			Powierzchnia /km ² /
			całkowita	w tym użytk. razem	w tym powodz.	
1	2	3	4	5	6	7
Solina	San	1968	508	300	82	22,1
Włocławek	Wisła	1970	408	46	-	70,4
Rożnów	Dunajec	1941	184	139	80	17,0
Goczałkowice	Wisła	1956	163	144	60	32,0
Otmuchów	Nysa Kł.	1933	133	86	39	23,0
Głębinów	Nysa Kł.	1971	111	78	34	22,0
Turawa	Mała Panew	1948	108	84	19	22,0
Tresna	Soła	1967	107	94	29	10,6
Dzierżne	Kłodnica	1964	94	47	6	6,0
Dębe	Narew	1962	92	16	-	23,0
Pakość	Noteć	1974	87	41	10	13,0
Koronowo	Brda	1960	81	22	-	15,6
Sulejów	Pilica	1973	75	64	15	23,8
Pilchowice	Bóbr	1912	50	42	20	2,4
Porąbka	Soła	1936	28	23	5	3,8
Pławniewice	Potok Tosz.	1975	27	9	2	2,4
Stodoły-Rybnik	Ruda Śl.	1973	24	16	-	5,4
Przeoczyce	Cz. Przemsza	1963	21	17	3	4,7
Gąskowo	Słupia	1914	18	3	1	1,5
Besko	Wisłok	1977	16	13	1	1,3
Kozłowa Góra	Brynica	1940	16	16	2	5,9
Żur	Wda	1930	16	5	-	4,4
Leśna	Kwisa	1908	15	12	8	1,4
Dzieńkowice	Przemsza	1977	15	-	-	7,3
Myłof	Brda	1897	13	8	6	25,2
Pierzchały	Pasłęka	1916	12	7	4	2,4
Czechów	Dunajec	1949	12	6	-	3,5
Myczkowce	San	1961	11	5	-	2,0
Złotniki	Kwisa	1924	11	6	-	1,3

Powierzchnia i granice

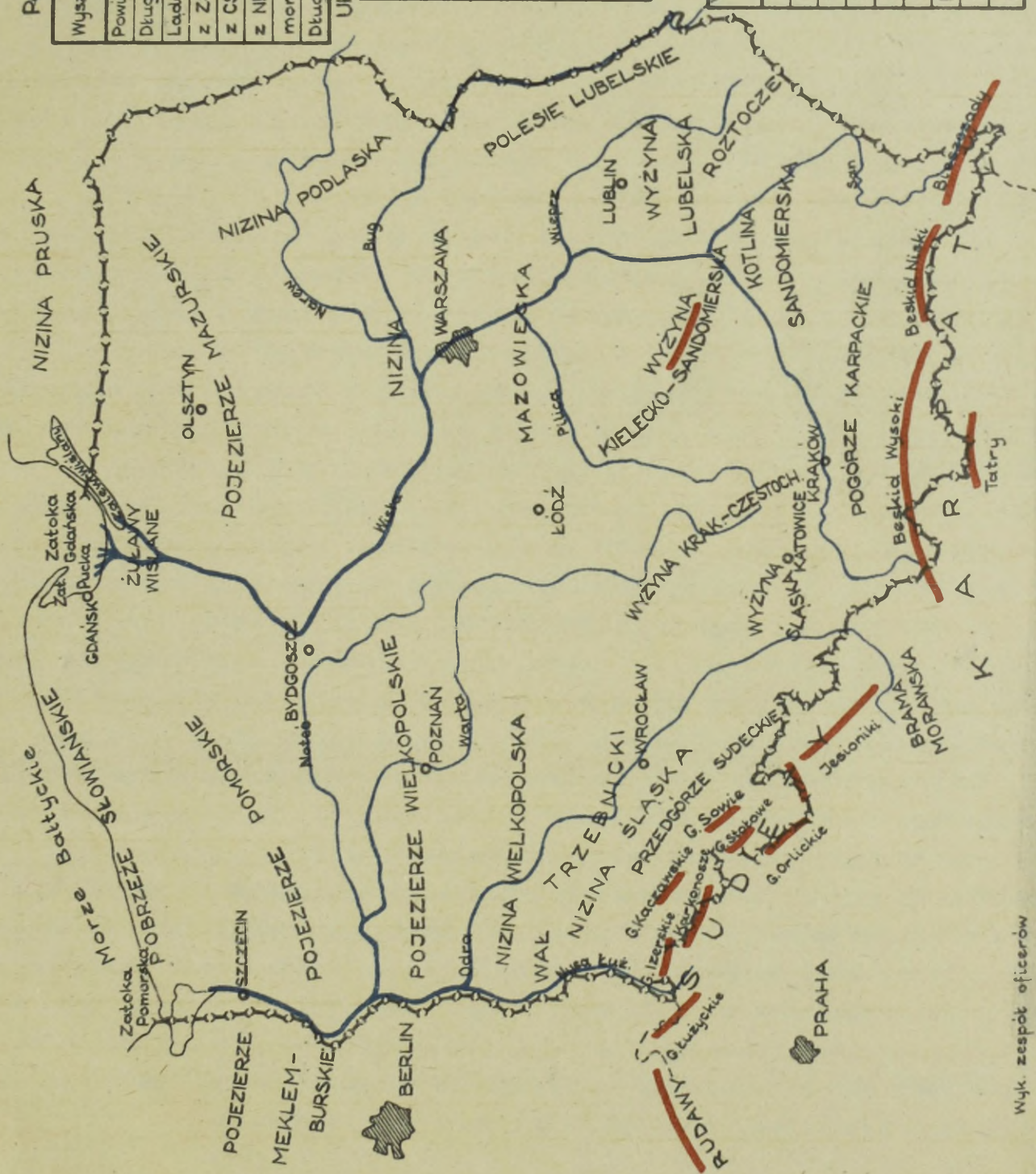
Wyszczególnienie	W Liczbach bezwzględnych	W %
Powierzchnia w km ²	312 683	—
Długość granic w km	3 538	100,0
Lądowych	3 014	85,2
z ZSRR	1 244	35,2
z CSRS	1 310	37,0
z NRD	460	13,0
morskich	524	14,8
Długość linii brzozejowej	694	—

Układ pionowy powierzchni

Wzniesienia nad poziom morza	W % powierzchni ogólnej
Polska	100,0
Poniżej 0 m	0,2
0 - 100	25,2
100 - 200	49,7
200 - 300	16,2
300 - 500	5,6
500 - 1000	2,9
1000m i więcej	0,2

Większe rzeki

	Długość w km	
	ogółem	w tym odc. gran.
Odra	854	487
Nysa Łuż.	252	198
Warta	808	—
Wisła	1047	—
San	443	55
Wieprz	303	—
Pilica	319	—
Narew	484	1
Bug	772	587

Wyk. zespół oficerów

Rys. 5. Dane dotyczące powierzchni /układu pionowego/ i granic oraz większych rzek i masywów górskich na obszarze Polski

31. Dane dotyczące masywów leśnych i większych obszarów jeziornych, rysunek 6.
32. Infrastruktura, podstawowe urządzenia i instytucje świadczące usługi niezbędne do należytego funkcjonowania systemu gospodarki narodowej. Rozróżnia się infrastrukturę ekonomiczną i społeczną.

Infrastruktura ekonomiczna obejmuje transport, sieć komunikacyjną, energetyczną, system irygacyjny, melioracyjny itp. W skład infrastruktury społecznej wchodzi ogół podstawowych urządzeń i instytucji społecznych niezbędnych do istnienia, funkcjonowania i reprodukcji społeczeństwa jako całości, świadczących usługi w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia i oświaty, opieki społecznej i służby zdrowia, budownictwa mieszkaniowego, komunikacji osobowej itp. /np. aparat administracji państwowej, sądy, szkoły, szpitale/.

Urządzenia i instytucje warunkujące skuteczność działania systemu obronnego państwa zarówno w sferze ekonomicznej, jak i społecznej określa się mianem infrastruktury obronnej.

Infrastruktura obronna dzieli się na infrastrukturę wojskową i infrastrukturę obrony cywilnej. Budowy i rozbudowy infrastruktury obronnej dokonuje się w okresie pokojowym i w czasie wojny, zależnie od koncepcji obronnej i możliwości gospodarczych państwa.

Infrastruktura wojskowa - to urządzenia i instytucje warunkujące działanie sił zbrojnych w czasie pokoju i wojny. Zalicza się do niej obiekty zapewniające zakwaterowanie wojsk, ich szkolenie i utrzymanie stałej gotowości bojowej /np. koszary, poligony, place ćwiczeń, strzelnice, obiekty służby zdrowia, wojskowy system telekomunikacyjny i transportowo-komunikacyjny, bazy techniczno-remontowe, składnice i magazyny, urządzenia inżynieryjno-obronne, urządzenia radiotechniczne, lotniska, bazy morskie/. Rozróżnia się przy tym infrastrukturę wojskową poszczególnych rodzajów sił zbrojnych oraz infrastrukturę wojskową służącą koalicyjnym siłom zbrojnym.

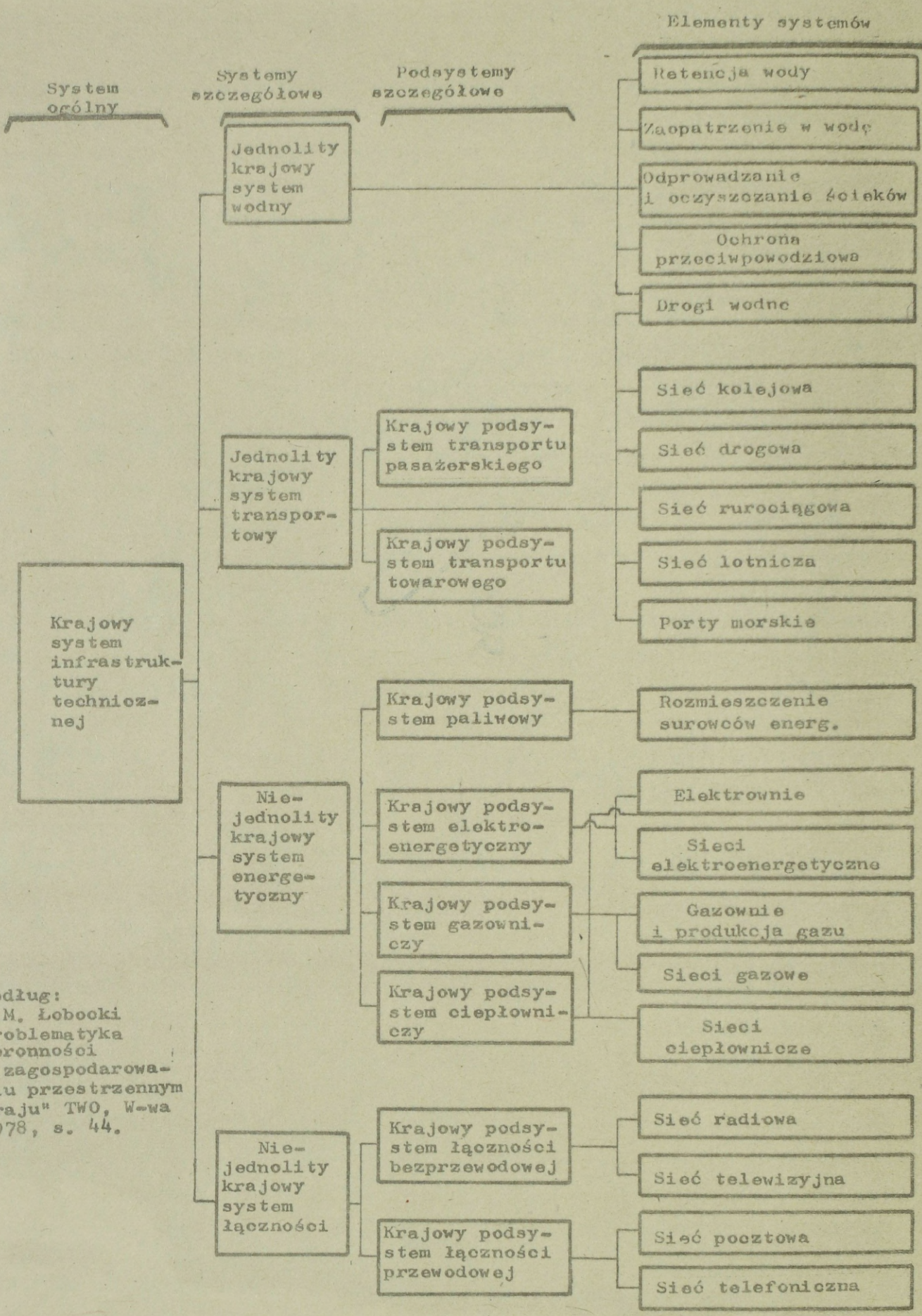
Infrastruktura obrony cywilnej obejmuje urządzenia i instytucje warunkujące skuteczne działanie OC. Zalicza się do niej m.in.: techniczne systemy powszechnego ostrzegania i alarmowania; budowle ochronne; przygotowanie obiektów dla rozśrodkowania ludności, załóg zakładów pracy oraz dóbr materialnych i kulturalnych; stanowiska kierowania; zapasowe szpitale; zapasowe źródła wody konsumpcyjnej; zbiorniki przeciwpożarowe; drogi ewakuacji; zapasowe źródła energii, składy żywności i materiałów medyczno-sanitarnych. Infrastruktura obrony cywilnej tworzą i rozbudowują przede wszystkim instytucje publiczne stowarzyszenia oraz ogół ludności.

LEGENDA

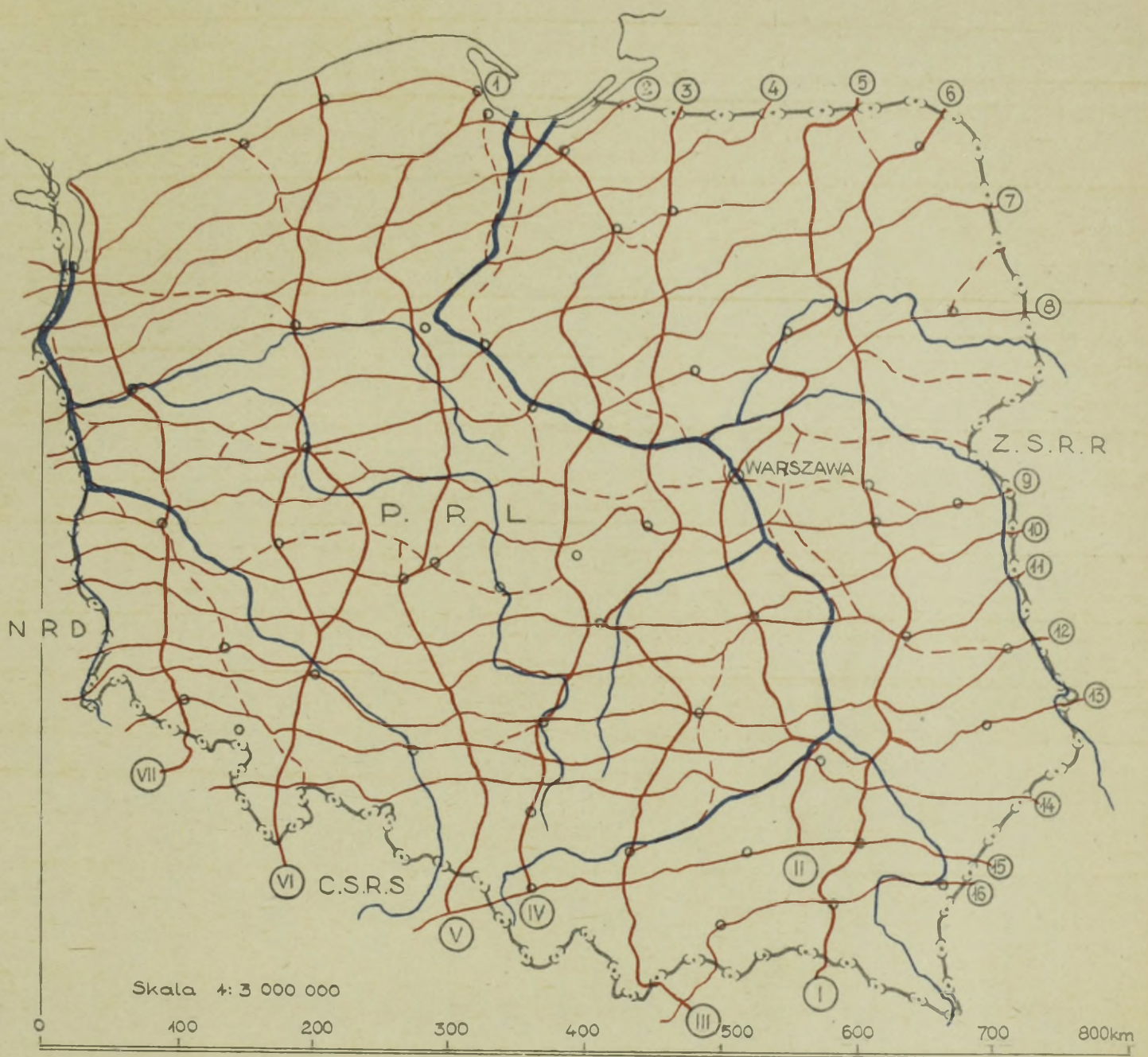
1. Puszcza Augustowska	12 Puszcza Notecka	19 Puszcza Świętokrzyska
2. Puszcza Białowieża	13 Puszcza Niepołomska	20 Puszcza Wkrzańska
3. Puszcza Biata	14 Puszcza Piska	21 Bory Dolnośląskie
4. Puszcza Borecka	15 Puszcza Romińska	22 Bory Stobrawskie
5. Puszcza Bukowa	16 Puszcza Rzepińska	23 Bory Tucholskie
6. Puszcza Bydgoska	17 Puszcza Sandomierska	24 Lasy karpackie
7. Puszcza Goleniowska	18 Puszcza Solska	
8. Puszcza Kampinowska		
9. Puszcza Knyszyńska		
10. Puszcza Kozienicka		
11. Puszcza Kurpiowska		

Rys. 6. Dane dotyczące masywów leśnych i większych obszarów jeziornych

x/ Według:
 J.M. Łobocki
 "Problematyka
 obronności
 w zagospodarowa-
 niu przestrzennym
 kraju" TWO, W-wa
 1978, s. 44.

Rys. 7. System infrastruktury technicznej Polski^{x/}

Orientacyjna długość:

głównej drogi marszu nr 1	- bl. 330 km
nr 6	- bl. 700 km
nr 10	- bl. 700 km
nr 16	- bl. 230 km
głównej drogi rokadowej nr I	- p. 650 km
VII	- bl. 450 km

Legenda:

	- granica państwa
	- główna droga marszu nr 6
	- pomocnicza droga marszu
	- główna droga rokadowa nr V
	- miasta wojewódzkie i ważniejsze węzły komunikacyjne

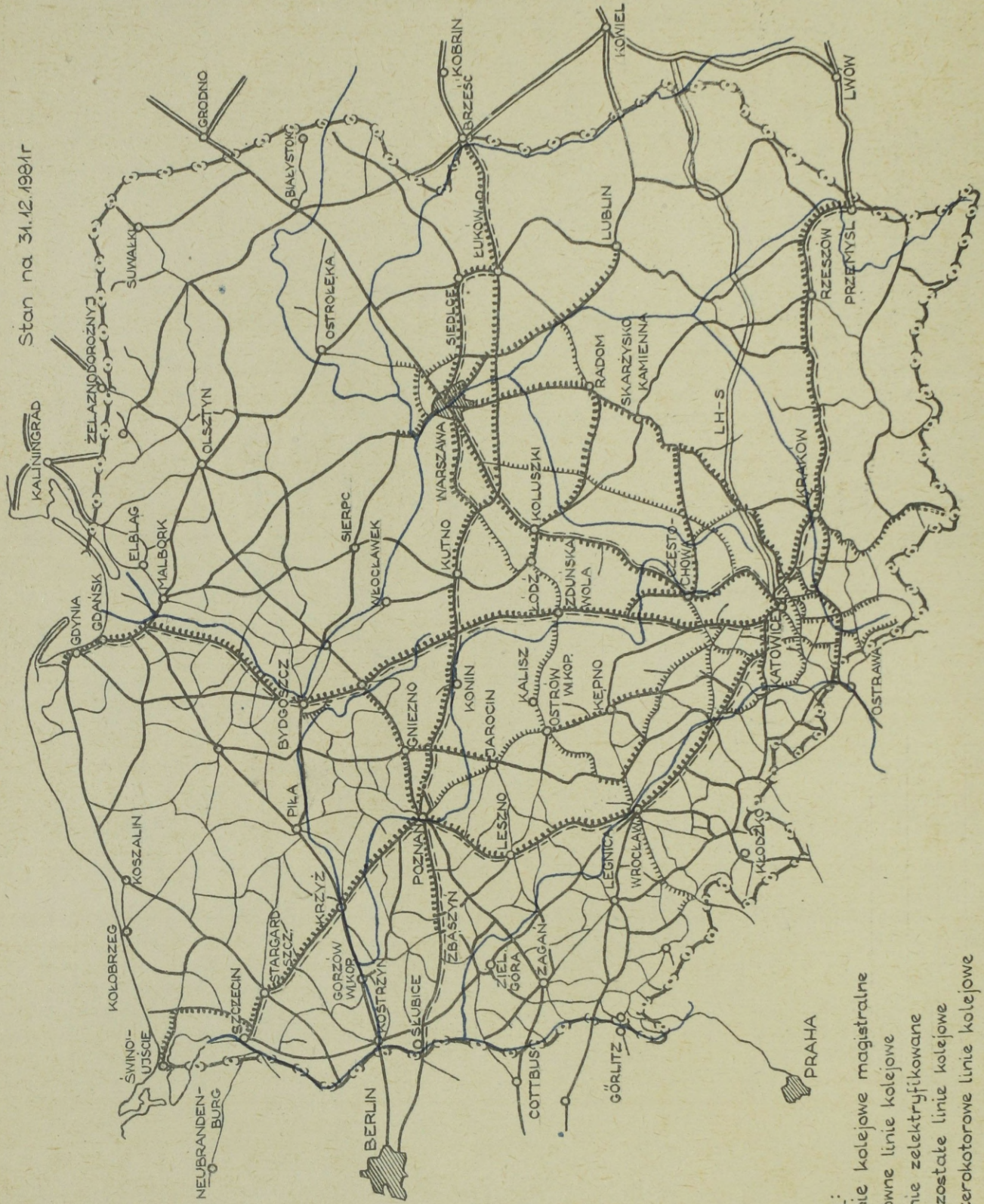
Wyk. gen bryg. Z. Czerwiński

Rys. 8. Główne drogi kołowe na obszarze Polski do przegrupowania wojsk /wariant/

‡

‡

Stan na 31.12.1981r

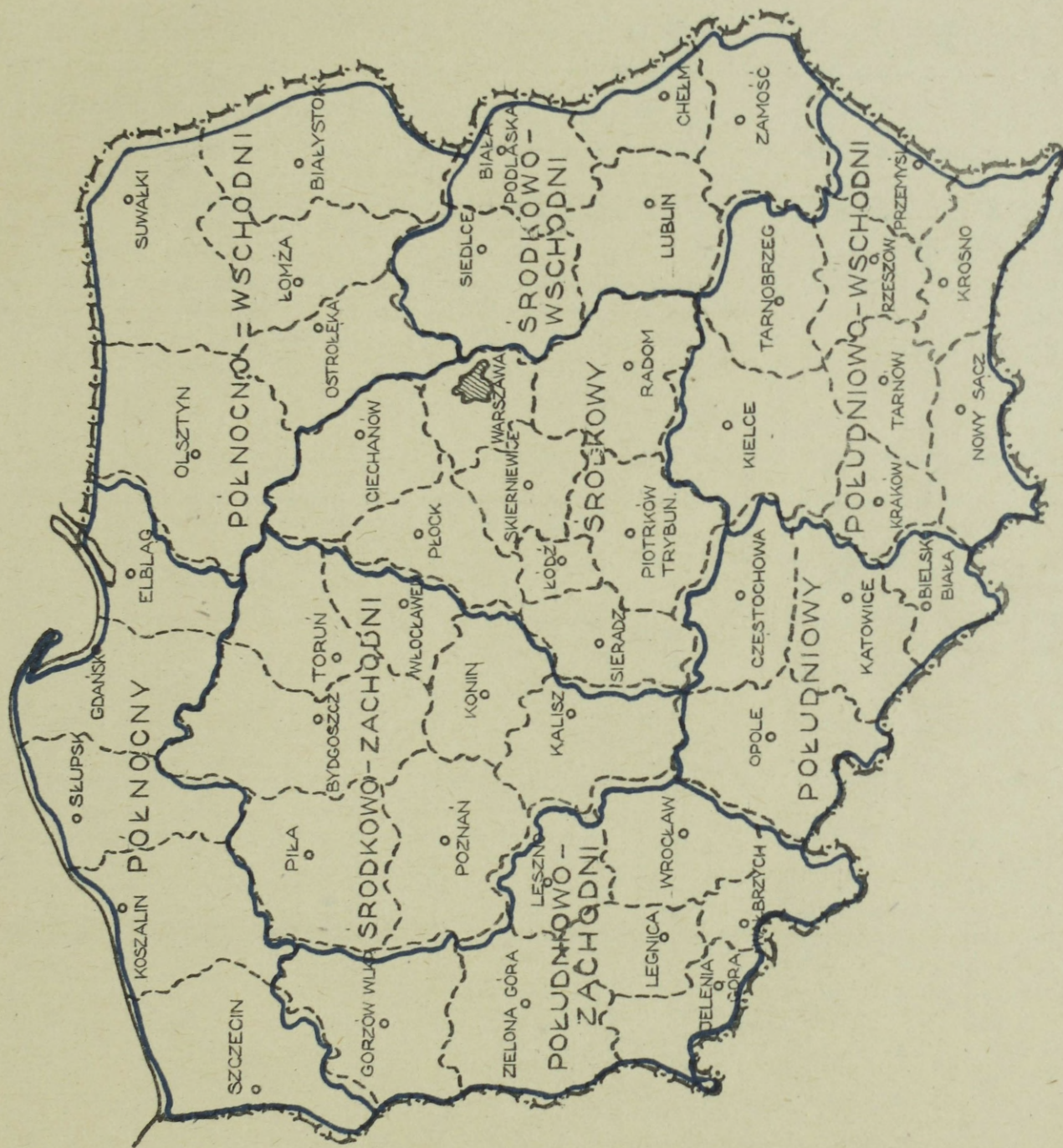
Skala 1:3 000 000

Legenda:

- linie kolejowe magistralne
- główne linie kolejowe
- linie zelektryfikowane
- pozostałe linie kolejowe
- szerokotorowe linie kolejowe
- LH-S linia hutniczo-siarkowa

Rys. 9. Sieć kolejowa na obszarze Polski

Wyk. zespół oficerów

Rys. 10. Podział kraju na makroregiony

Wyd. zespół oficerów

33. System infrastruktury technicznej Polski, rysunek 7.

34. Główne drogi kołowe na obszarze Polski dla przegrupowania wojsk /variant/, rysunek 8.

35. Sieć kolejowa na obszarze Polski, rysunek 9.

d/ Podział administracyjny Polski

36. Podział kraju na makroregiony, rysunek 10.

37. Makroregion, obszar obejmujący kilka województw charakteryzujących się podobnymi cechami fizyczno- i ekonomiczno-geograficznymi. Makroregion nie stanowi jednostki podziału administracyjnego państwa, natomiast jest uwzględniany w planowaniu przestrzennym.

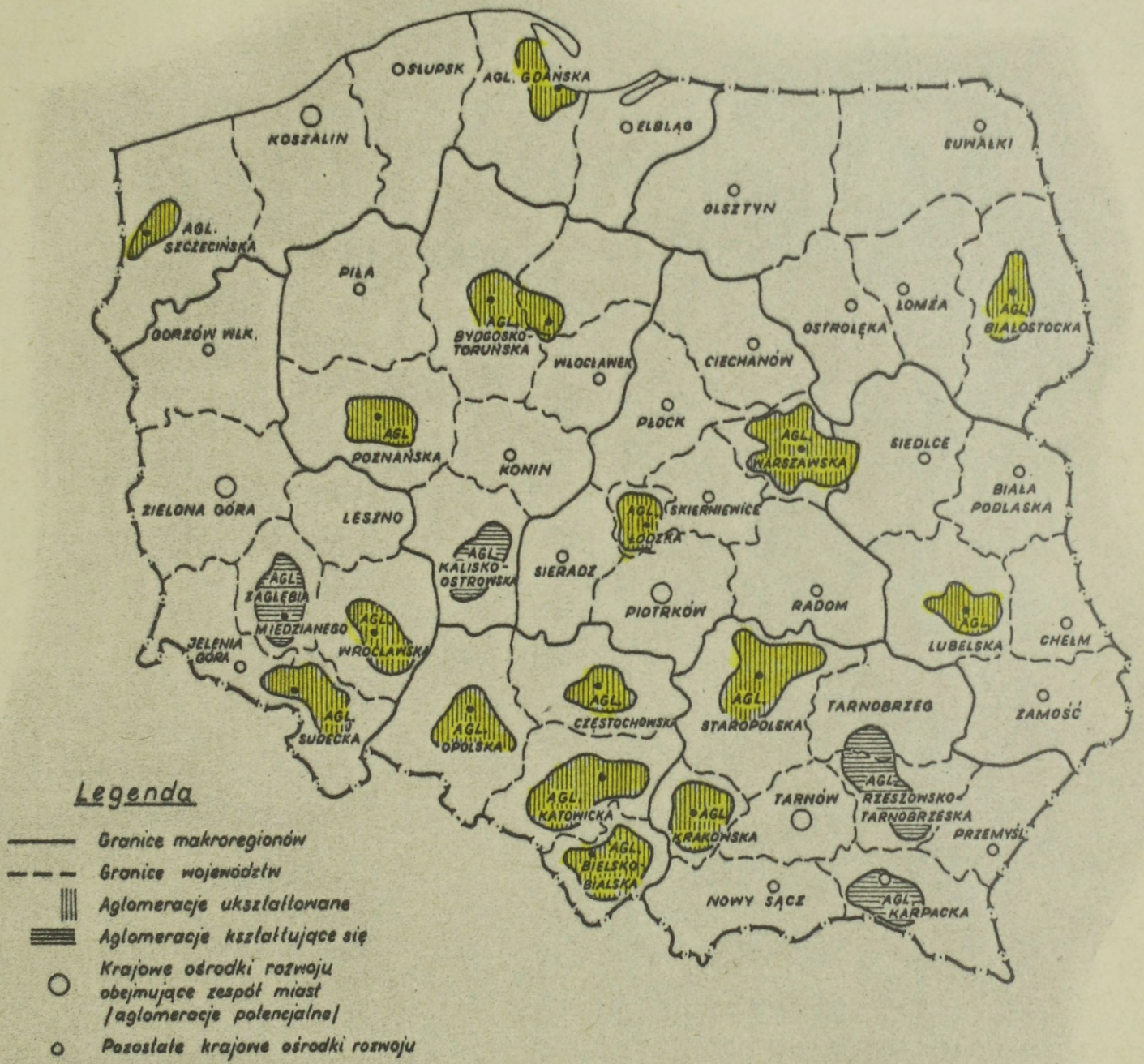
38. Podstawowe dane liczbowe dotyczące województw wg stanu na 1.1.1980 r.

Województwo	Okręg wojskowy - powierzch- nie /km ² / ludność /tys./	Powierzch- nia woje- wództwa /km ² /	Ludność województwa /tys./	Gęstość zalud- nienia	Liczba	
					miast	gmin
1	2	3	4	5	6	7
1. Stołeczne warszawskie		3 788	2 306	606	26	20
2. Bielskie		3 703	825	222	18	36
3. Bielskopodlaskie	Warszawski	5 348	286	53	6	32
4. Białostockie	Okręg Wojskowy	10 055	639	63	17	35
5. Chełmskie		3 865	230	59	4	24
6. Ciechanowskie		6 362	405	63	9	39
7. Kieleckie		9 211	1 066	115	17	56
8. Miejskie krakowskie		3 255	1 162	355	9	29
9. Krośnieńskie		5 702	446	78	12	30
10. Lubelskie		6 793	930	136	16	52
11. Łomżyńskie		6 684	325	48	12	28
12. Nowosądeckie	139 597km ² /44%/	5 576	625	112	14	33
13. Ostrołęckie		6 498	371	57	9	35
14. Piotrkowskie	14 945,1 tys. /42%/	6 266	603	96	10	44

1	2	3	4	5	6	7
15. Przemyskie		4 436	379	85	9	30
16. Radomskie		7 295	700	96	15	48
17. Rzeszowskie		4 398	645	146	13	33
18. Siedleckie		8 499	615	72	12	60
19. Skierniewickie		3 959	396	100	8	34
20. Suwalskie		10 490	421	40	14	32
21. Tarnobrzoskie		6 283	555	88	14	41
22. Tarnowskie		4 151	604	145	9	38
23. Zamojskie		6 980	472	67	5	49
1. Bydgoskie		10 349	1 032	99	27	31
2. Elbląskie		6 103	439	72	15	26
3. Gdańskie	Pomorski Okręg Wojskowy	7 394	1 326	178	19	37
4. Konińskie		5 139	440	85	18	29
5. Koszalińskie		8 470	460	54	17	22
6. Miejskie łódzkie	91 811 km ² /29%/	1 523	1 124	736	7	9
7. Olsztyńskie		12 327	678	55	21	35
8. Piłskie	8 670,1 tys /25%/	8 205	435	53	24	19
9. Płockie		5 117	495	96	9	41
10. Słupskie		7 453	368	49	11	26
11. Szecocińskie		9 981	894	89	29	24
12. Toruńskie		5 348	609	113	13	36
13. Włocławskie		4 402	412	93	14	27
1. Częstochowskie		6 182	747	121	17	39
2. Gorzowskie		8 484	453	53	21	19
3. Jeleniogórskie	Śląski Okręg Wojskowy	4 378	492	112	24	16
4. Kaliskie		6 512	666	102	20	37
5. Katowickie		6 650	3 704	553	44	33
6. Legnickie	85 677 km ² /27%/	4 037	454	111	11	27
7. Leszotyńskie		4 154	356	85	19	13

1	2	3	4	5	6	7
8. Opolskie	11 788,8	8 535	970	114	29	34
9. Poznańskie	tys. /33%/	8 151	1 231	150	33	28
10. Sieradzkie		4 869	392	80	9	33
11. Wałbrzyskie		4 168	716	171	31	13
12. Wrocławskie		6 287	1 071	170	15	24
13. Zielonogórskie		8 868	607	68	26	31
P O L S K A		312 683	35 578	113	801	1567

39. Województwo, najwyższa jednostka podstawowego terytorialnego podziału administracyjnego państwa, złożona z gmin, miast i dzielnic.
40. Gmina, jednostka podstawowego terytorialnego podziału administracyjnego państwa.
41. Miasto, jednostka podstawowego terytorialnego podziału administracyjnego państwa, obejmująca obszar o zwartej i intensywnej zabudowie, zamieszkały przez ludność utrzymującą się z zawodów nierolniczych.
42. Aglomeracja miejska, skupisko ludności i zabudowy na małym obszarze, powodujące jego silne zurbanizowanie. Aglomeracja miejska stanowi skupienie zabudowy w układzie monocentrycznym. Charakteryzuje ją wiele zgrupowań miejsc pracy i ośrodków usługowych, z których jedno, np. śródmieście wielkiego miasta, mają charakter dominujący. Z wojskowego punktu widzenia aglomeracja może stanowić obiekt o znaczeniu operacyjnym a nawet strategicznym. Ukształtowane i kształtujące się aglomeracje miejskie w Polsce przedstawia rysunek 11.
43. Konurbacja, skupisko ludności i zabudowy o układzie policentrycznym, obejmujące się wieloma zgrupowaniami miejsc pracy i głównych ośrodków usługowych, z których żadne nie ma znaczenia dominującego /np. konurbacja śląska/.
44. Dzielnica, jednostka podstawowego terytorialnego podziału administracyjnego państwa, obejmująca część przestrzeni wielkiego miasta.
- e/ Wojskowy podział terytorialny Polski
45. Wojskowy podział terytorialny państwa, podział kraju dokonywany przez władze centralne w celu zapewnienia realizacji zadań związanych z przygotowaniem go do obrony. W Polsce największą jednostką terytorialną jest okręg wojskowy. Przy tworzeniu okręgów wojskowych

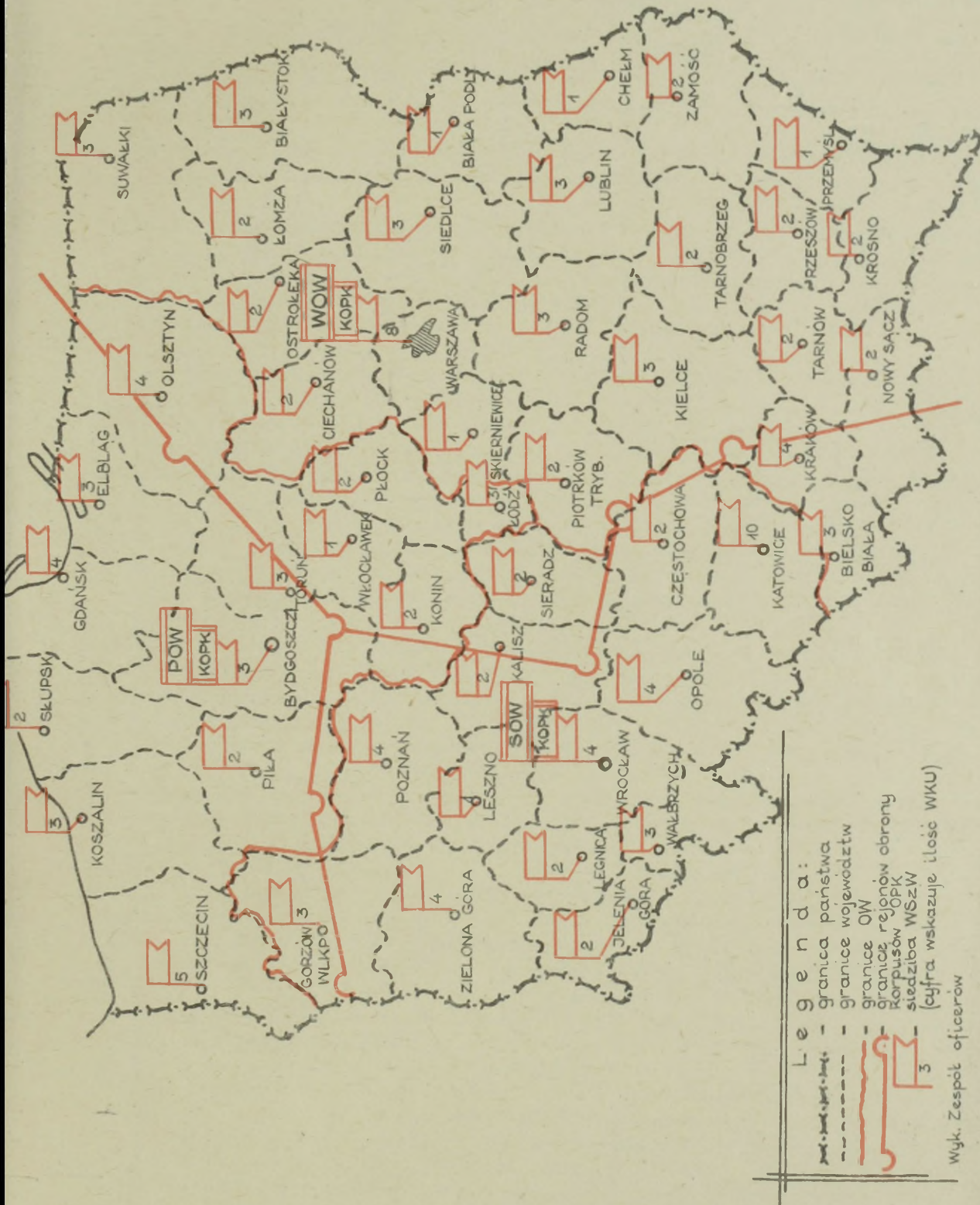

Wyk. mjr A. KURANT

Rys. 11. Ukształtowane i kształtujące się aglomeracje miejskie w Polsce

i ustalaniu ich granic bierze się pod uwagę możliwości mobilizacji, szybkość koncentracji armii w rejonach strategicznego ich rozwijania, zapewnienie bezpieczeństwa ważnym ośrodkom politycznym, gospodarczym i wojskowym.

46. Obszary okręgów wojskowych i rejonów obrony korpusów OPK oraz siedziby ich dowództw, rysunek 12.
47. Okręg wojskowy, 1/ obszar stanowiący część kraju administrowany przez organ terytorialnej administracji wojskowej - dowództwo okręgu wojskowego /patrz rozdział IV/, 2/ wyższy związek operacyjno-administracyjny łączący w swym składzie oddziały, związki taktyczne, instytucje i zakłady różnych rodzajów wojsk oraz organów terenowej administracji wojskowej rozmieszczonych na ściśle określonym terenie. Podział terytorium państwa na okręgi wojskowe zapewnia pomyślną realizację zadań związanych z przygotowaniem kraju do obrony. Na czele okręgu wojskowego stoi dowódca okręgu, podlegający bezpośrednio ministrowi obrony narodowej. Dowódca okręgu wojskowego kieruje realizacją przedsięwzięć wojskowych i dowodzi podległymi mu wojskami przy pomocy sztabu okręgu oraz innych organów dowodzenia przy ścisłej współpracy z terenowymi organami administracji państwowej. Okręg wojskowy cz. "W" patrz rozdział IV.
48. Wojewódzki sztab wojskowy, jednostka organizacyjna resortu obrony narodowej, powołana do wykonywania funkcji:
- organu administracji wojskowej stopnia podstawowego w zakresie pokojowego i mobilizacyjnego uzupełniania sił zbrojnych, formacji obrony cywilnej i jednostek przewidzianych do militaryzacji /jednostek zmilitaryzowanych/, administrowania rezerwami osobowymi i środkami transportowymi, zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia określonych jednostek wojskowych oraz wykonywania innych zadań wynikających z przepisów o powszechnym obowiązku obrony PRL;
  - terenowego ognia wojskowego do spraw operacyjnego przygotowania i organizacyjnego zabezpieczenia na obszarze województwa zadań związanych z przegrupowaniem wojsk, ochroną ustalonych obiektów, koordynowaniem przedsięwzięć samoobrony w zakładach pracy resortu obrony narodowej i garnizonach wojskowych, a także realizacji innych przedsięwzięć wynikających z potrzeb sił zbrojnych oraz współdziałania z właściwymi organami układu pozamilitarnego w dziedzinie powierzonych im zadań obronnych;
  - ognia dowodzenia w stosunku do organów i jednostek /pododdziałów/ wojskowych bezpośrednio podległych lub podporządkowanych czasowo przez okręg wojskowy.

Rys. 12. Obszary okręgów wojskowych i rejonów obrony korpusów OPK oraz siedziby ich dowódców

W skład WSzW wchodzi wojaskowe komendy uzupełnień /które spełniają na wydzielonych obszarach województwa funkcję terenowych delegatur wojewódzkiego sztabu wojskowego/.

Zadania WSzW patrz rozdział IV.

49. Wykaz wojskowych komend uzupełnień

Siedziba WSzW	Liczba WKU	Siedziba WKU
1	2	3
Biała Podlaska	1	Biała Podlaska
Białystok	3	Białystok, Bielsk Podlaski, Sokółka
Bielsko-Biała	3	Cieszyn, Oświęcim, Żywiec
Ciechanów	2	Mława, Płońsk
Chełm	1	Krasnystaw
Kielce	3	Busko-Zdrój, Kielce, Starachowice
Kraków	4	Kraków-Krowodrza, Kraków-Nowa Huta, Kraków-Podgórze, Kraków-Śródmieście
Krosno	2	Jasło, Sanok
Lublin	3	Kraśnik, Lublin, Puławy
Łomża	2	Łomża, Zambrów
Nowy Sącz	2	Nowy Sącz, Nowy Targ
Ostrołęka	2	Ostrołęka, Wyszaków
Piotrków Trybunalski	2	Piotrków Trybunalski, Tomaszów Mazowiecki
Przemyśl	1	Jarosław
Radom	3	Grójec, Kozienice, Radom
Rzeszów	2	Mielec, Rzeszów
Siedlce	3	Garwolin, Mińsk-Mazowiecki, Siedlce
Skierniewice	1	Skierniewice
Suwałki	3	Elk, Olecko, Suwałki
Tarnobrzeg	2	Nisko, Sandomierz

1	2	3
Tarnów	2	Bochnia, Tarnów
Warszawa	8	Warszawa-Mokotów, Warszawa-Ochota, Warszawa-Praga Południe, Warszawa-Praga Północ, Warszawa-Śródmieście, Warszawa-Żoliborz, Nowy Dwór Mazowiecki, Pruszków
Zamość	2	Hrubieszów, Zamość
Bydgoszcz	3	Bydgoszcz, Inowrocław, Świecie
Elbląg	3	Braniewo, Elbląg, Malbork
Gdańsk	4	Gdańsk, Gdynia, Starogard Gdański, Wejherowo
Konin	2	Konin, Turek
Koszalin	3	Białogard, Koszalin, Szczecinek
Łódź	3	Łódź, Pabianice, Zgierz
Olsztyn	4	Lidzbark Warmiński, Olsztyn, Ostróda, Szczytno
Piła	2	Czarnków, Wałoz
Płock	2	Kutno, Płock
Słupsk	2	Człuchów, Słupsk
Szczecin	5	Gryfice, Gryfino, Stargard Szczeciński, Szczecin, Świnoujście
Toruń	3	Brodnica, Grudziądz, Toruń
Włocławek	1	Włocławek
Częstochowa	2	Częstochowa, Lubliniec
Gorzów Wielkopolski	3	Gorzów Wielkopolski, Między- rzecz, Sulęcín
Jelenia Góra	2	Bolesławiec, Jelenia Góra
Kalisz	2	Kalisz, Ostrów Wielkopolski
Katowice	10	Będzin, Bytom, Chorzów, Gliwice, Katowice, Rybnik, Mysłowice, Tarnowskie Góry, Tychy, Zabrze

1	2	3
Legnica	2	Głogów, Złotoryja
Leszno	1	Leszno
Opole	4	Brzeg, Koźle, Nysa, Opole
Poznań	4	Gniezno, Nowy Tomyśl, Poznań-1, Poznań-2
Sieradz	2	Sieradz, Wiołuń
Wałbrzych	3	Kłodzko, Świdnica, Wałbrzych
Wrocław	4	Milicz, Oleśnica, Wrocław-1, Wrocław-2
Zielona Góra	4	Krosno Odrzańskie, Sulechów, Zielona Góra, Żagań

50. Garnizon, miejscowość lub kilka położonych obok siebie miejscowości, w których stale lub czasowo są rozmieszczone jednostki wojskowe.
51. Komendant garnizonu, oficer stojący na czele komendy garnizonu podlegający bezpośrednio dowódcy garnizonu. Odpowiada za dyscyplinę i porządek, prawidłowy przebieg służby w garnizonie, przestrzeganie przez żołnierzy porządku wojskowego i publicznego poza rejonem zakwaterowania jednostek, wykonywanie różnych czynności w garnizonie z udziałem wojsk oraz realizację innych zadań określonych w regulaminie służby garnizonowej i wartowniczej.
52. Korpus obrony powietrznej kraju, najwyższy związek taktyczny wojsk obrony powietrznej kraju w siłach zbrojnych niektórych państw, składa się zazwyczaj z oddziałów i związków taktycznych rakiet, lotnictwa myśliwskiego, artylerii przeciwlotniczej, jednostek radiotechnicznych, łączności, inżynieryjno-saperskich i innych, zapewniających prowadzenie działań bojowych.
53. Rejon obrony korpusu OPK, obszar zapewniający dogodne warunki do: rozmieszczenia sił i środków /elementów ugrupowania/ korpusu OPK w celu zwalczania ŚNP nieprzyjaciela na dalekich podejściach i w pobliżu osłanianych obiektów; wykonywania swobodnego manewru i koncentracji wysiłku obrony na najbardziej zagrożonym kierunku; trwałego utrzymania ścisłego współdziałania taktyczno-ogniowego między rodzajami wojsk. Średnio rozmiary rejonu obrony korpusu OPK wynoszą 250-300x350-450 km, a powierzchnia 87 - 135 tys. km².

f/ Możliwości oddziaływania przeciwnika na obszar Polski

54. Odległości państw Europy od granic Polski i innych państw UW, rysunek 13.
55. Położenie sił lotniczych NATO w Europie oraz przewidywane kierunki ich nalotów z zaznaczeniem zasięgu samolotów, rysunek 14.
56. Wariant metody obliczania liczby samolotów uderzeniowych oraz rakiet strategicznych i operacyjno-taktycznych państw NATO przewidywanych w pierwszym uderzeniu na obszarze Polski po krótkotrwałym przygotowaniu, zestawienie 2.
57. Zasięg i prawdopodobne uchylenie kołowe rakiet strategicznych, operacyjno-taktycznych i średniego zasięgu /eurostrategicznych/ państw NATO, rysunek 15.
58. Dane dotyczące rakiet operacyjno-taktycznych i rakiet średniego zasięgu /eurostrategicznych/ oraz obecne i perspektywicznie możliwości państw NATO rażenia tymi rakietami terytoriów wspólnoty socjalistycznej.

Dane organizacyjno-ilościowe i dyslokacyjne:

Istniejące i przyszłościowe rodzaje pocisków raketowych	Pociski raketowe /balistyczne/						Pociski samosterujące bazowania naziemnego		
	posiadane			planowane					
	"PERSHING 1A"			"PERSHING 2"			"CRUISE" GLCM		
	dyw.	wyrz. x/	j-k głowio boj.	dyw.	wyrz. x/	j-k głowio boj.	enk.	wyrz. x/	j-k głowio boj.
Państwa NATO dysponujące pociskami raketowymi w Europie									
Stany Zjednoczone	3	108	108	-	-	-	-	-	-
Republika Federalna Niemiec	2 ^{xx} /	72	72	3	108	108	6	24	96
Wielka Brytania	-	-	-	-	-	-	10	40	160
Belgia	-	-	-	-	-	-	3	12	48
Holandia	-	-	-	-	-	-	3	12	48
Włochy	-	-	-	-	-	-	7	28	112
Razem:	5	180	180	3	108	108	29	116	464

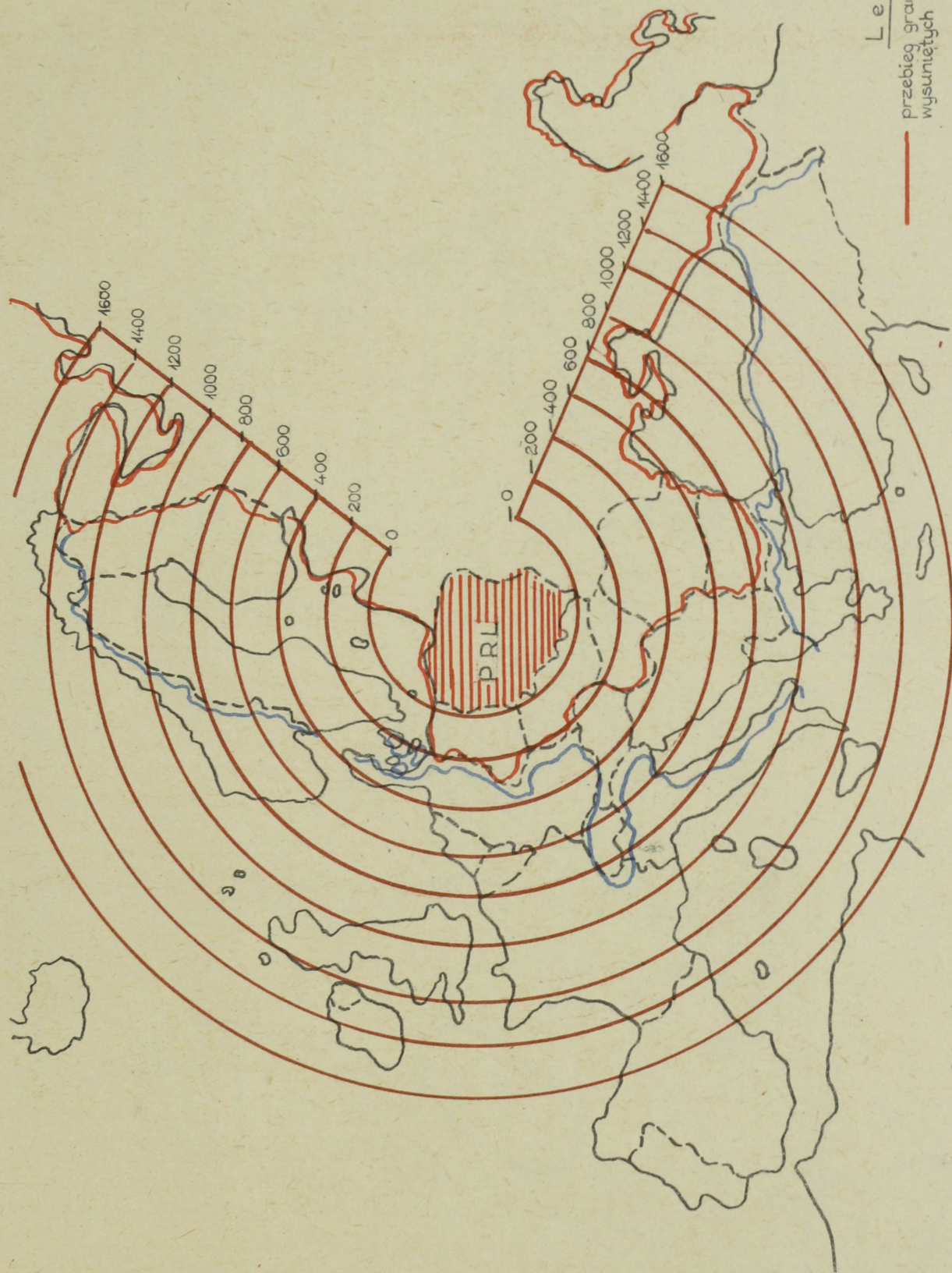
x/ wyrzutnie wielokrotnego użycia
xx/ skrzydła

Dane taktyczno-techniczne

Wyszczególnienie	"PERSHING 1A"	"PERSHING 2"	"CRUISE" GLCM
1/ rodzaj pocisku	naddźwiękowa rakiet balistyczna		poddźwiękowy pocisk niebalistyczny
2/ zasięg	740 km	1800 km	2400 km
3/ ładunek bojowy	- poj. ład. jądrowy 40, 165, 400 kt lub chemiczny i biologiczny	-poj. ład. jądrowy 1-3 kt /neutronowy/, 10-30 kt /wybuch powietrzny, naziemny lub podziemny tzn. "penetrator ziemi"/, -kasetowy konwencjonalny do niszczenia pasów startowych, -konwencjonalny "penetrator ziemi" z z 400 kg ład. wybuchowym,	-poj. ład. jądrowy do 200 kt -kasetowy konwencjonalny /zasięg 640 km/
4/ prawdopodobne uchylenie kołowe	400 m	25-40 m	10-40 m

Obecne i perspektywiczne możliwości rażenia raketami operacyjno-taktycznymi i średniego zasięgu, rysunek 16.

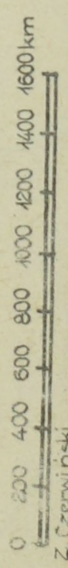
59. Prawdopodobne rejony rozwinięcia i zasięg działania lotniczych zespołów uderzeniowych /LoZU/, rysunek 17.
60. Bazowanie i prawdopodobne rejony rozwinięcia raketowych atomowych okrętów podwodnych oraz zasięg ich działania, rysunek 18.
61. Środki napadu powietrznego i kosmicznego, bojowe aparaty latające wykorzystywane do wykonywania uderzeń z powietrza i przestrzeni kosmicznej na obiekty naziemne, podziemne oraz nawodne i podwodne, a także do niszczenia celów /obektów/ nieprzyjaciela w powietrzu i kosmosie.
62. Przewidywane bezpośrednie skutki zmasowanego uderzenia jądrowego wykonanego na obszarze PRL, rysunek 19.
63. Prawdopodobne rejony ześrodkowania i załadunku desantu morskiego, drogi przejścia morzem i rejony lądowania, rysunek 20.

Legenda

- przebieg granic państw UW najbardziej wysuniętych na zach. i płd.
- przebieg granic państw NATO najbardziej wysuniętych na wsch. i półn.

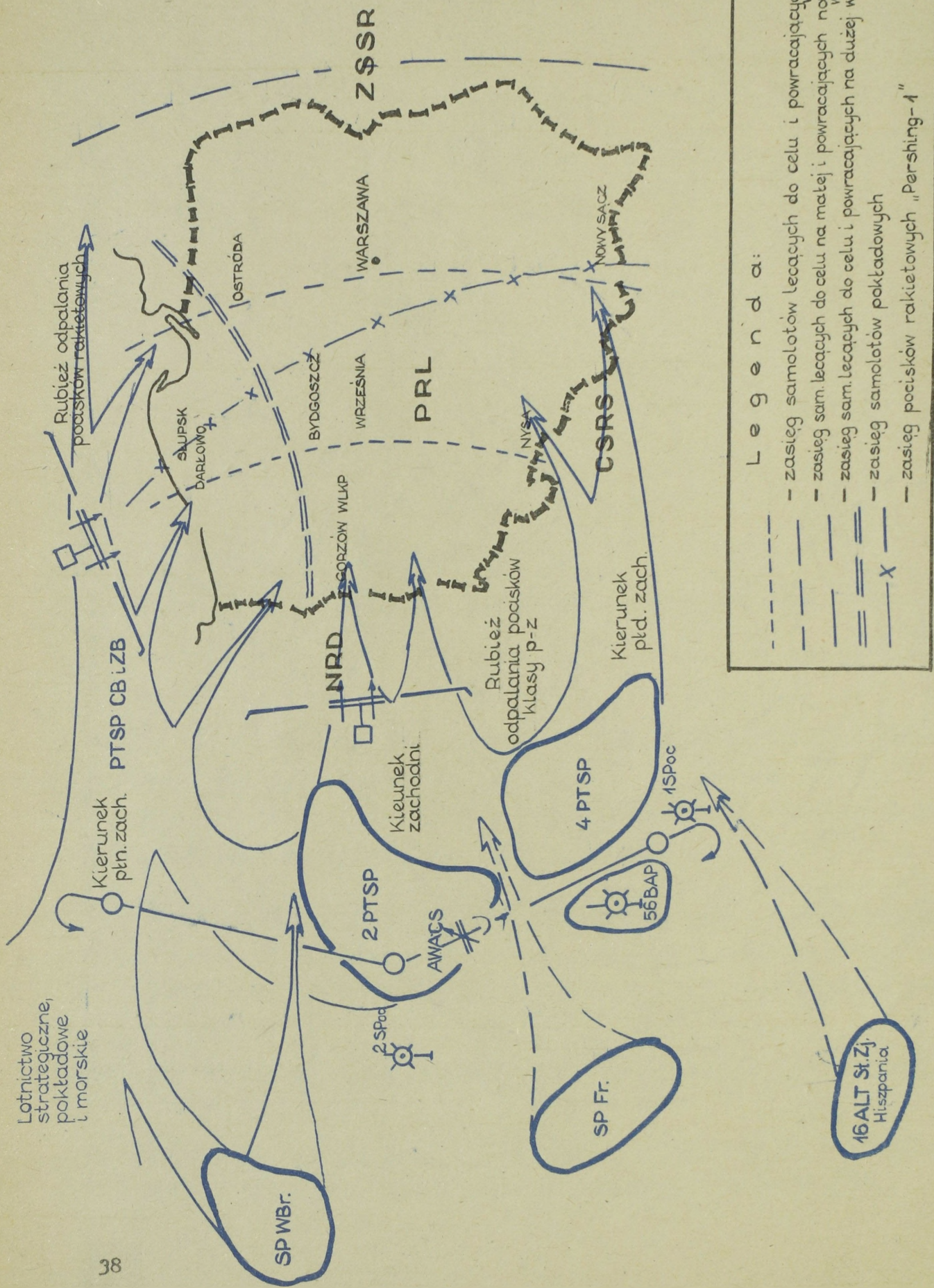
Skala

Wyk. gen. bróg Z. Czerwiński

Rys. 13. Odległości państw Europy od granic Polski i innych państw UW

Lotnictwo strategiczne, pokładowe i morskie

Legend:

- zasięg samolotów lecących do celu i powracających na małej wysokości
- - - zasięg sam. lecących do celu i powracających na dużej wysokości
- == zasięg sam. lecących do celu i powracających na dużej wysokości
- X - zasięg pocisków rakietowych "Pershing-1"

Skala 1:5 000 000

Wyk. gen. brgg. Z. Czerwiński.
Rys. 14. Położenie sił lotniczych NATO w Europie oraz przewidywane kierunki ich nalotów z zaznaczeniem zasięgu samolotów

WARIANT METODY OBLICZANIA LICZBY SAMOLOTÓW UDERZENIOWYCH
ORAZ RAKIET STRATEGICZNYCH I OPERACYJNO-TAKTYCZNYCH PAŃSTW NATO
PRZEWIDYWANYCH W PIERWSZYM UDERZENIU NA OBSZARZE POLSKI
PO KRÓTKOTRWALYM PRZYGOTOWANIU

Wyszczególnienie środków napadu powietrznego ^{1/}	Liczba samolotów uderzeniowych				Liczba wyrzutni rakietyowych	
	strategicz- nych	pokładowych /szturm./	taktycznych	morskich	strate- gicznych	oper.- takt.
	1	2	3	4	5	6
I. PODLICZENIA						
A. Strategiczne środki napadu powie- trznego						
1. Lotnictwo strategiczne						
Stany Zjednoczone ^{2/}	80	/80/				
Wielka Brytania	48	/48/				
Francja	32	/32/				
2. Rakiety atomowe okręty pod- wodne						
Stany Zjednoczone /14 esk. OPARB/					160	
Wielka Brytania /10 esk. OPARB/					64	
Razem strateg. środki napadu pow.	160	/160/			224	
B. Operacyjno-taktyczne środki napadu powietrznego						
1. Wyrzutnie rakiet operacyjnych						
Stany Zjednoczone /56 BAP/						108
2. Lotnictwo pokładowe						
Stany Zjednoczone /trzy LoW/3/		132	/132/			
3. Lotnictwo taktyczne uderzeniowe						
1/ PTSP CB i ZB						
Republika Federalna Nie- miec			36	/-/	54	/-/
Dania			48	/-/		
Razem PTSP CB i ZB			84	/-/	54	/-/
2/ 2 PTSP						
Wielka Brytania			120	/84/		
Republika Federalna Nie- miec /część 3 DLT/			102	/36/		36
Belgia			90	/36/		
Holandia			90	/36/		
Stany Zjednoczone /część 3 i 17 ALT/			150	/96/		
Razem 2 PTSP			552	/288/		
3/ 4 PTSP						
Stany Zjednoczone /część 3 i 17 ALT/			270	/216/		
Republika Federalna Nie- miec /1 DLT/			138	/72/		
Kanada /1 GLT/			54	/-/		36
Razem 4 PTSP			462	/288/		
4/ Wielka Brytania /metropolia/						
Stany Zjednoczone /16 ALT - Hiszpania/ ^{4/}			84	/66/		
5/ Francja ^{5/}						
			72	/72/		
			225	/75/		
Ogółem SNP /bez sil pow. Francji i 16 ALT St. Zjedn./	160	/160/	132	/132/	182	/642/
					54	/-/
					224	180
II. KALKULACJE						
1. Dotyczące samolotów						
1/ W ogólnej liczbie samolotów może być:						
- sprawnych technicznie w 90%	144	/144/				
- sprawnych technicznie w 80%			105	/105/	945	/514/
43						/-/
2/ Przewidywana część %/ sprawnych technicznie samolotów do działa- nia na obszarze Polski ^{6/}						
50%-72	/72/	33%-35	/35/	33%-315	/171/	50%-22
						/-/
3/ Ogółem przewiduje się działanie na obszarze Polski ⁴⁴⁴ /278/ samo- lotów ^{7/}						
z tego:						
a/ w wypadku użycia broń jądrow- wej działać może na kierunku:						
- pñ. zach. 187	/122/ sam.	50%-36	/36/	100%-35/35	30%-94	/51/
- zachodnim 142	/77/ sam.				45%-142	/77/
- pñd. zach. 115	/79/ sam.	50%-36	/36/		25%-79	/43/
					100%-22	/-/

1	2	3	4	5	6	7
b/ w wypadku prowadzenia wojny środkami konwencjonalnymi działać może na kierunku:						
- płn. zach. 151 sam. ^{8/}	36-11/nbj/=	35-10/nbj/	94-15/nbj/=	22		
	=25	= 25	=79			
- zachodnim 120 sam.			142-22/nbj/=			
			=120			
- płd.zach. 90 sam.	36-11/nbj/=		79-14/nbj/ =			
	= 25		= 65			
Razem 361						
2. Dotyczące rakiet						
1/ W ogólnej liczbie wyrzutni raki- etowych może być niesprawnych technicznie i rezerwowych 25% czyli pozostanie						135
2/ Przewidywana część %/ wyrzutni raketowych sprawnych technicznie i nie będących w rezerwie do działania na obszarze Polski					10%-17	45%-54
3/ Liczba przewidywanych uderzeń raketowych					479/	54

PODSUMOWANIE

Wg przyjętego wariantu obliczeń przeciwnik może wykonać na obszarze Polski w pierwszym zmaso-
wanym uderzeniu po krótkotrwałym przygotowaniu

1/ w wypadku użycia broni jądrowej:

444 uderzenia lotnicze, w tym 278 uderzeń samolotami nbj /90-130 sam. może stosować broń
chemiczną/ oraz 101 uderzeń raketowych, w tym 73 uderzenia bronią jądrową i 28 - bronią
chemiczną. Łącznie 545 uderzeń, w tym 351 - bronią jądrową;

2/ w wypadku prowadzenia działań konwencjonalnych /bez użycia broni jądrowej/:

361 uderzeń lotniczych /75-100 sam. może stosować broń chemiczną/ oraz 54 uderzeń
raketowych /w tym - bronią chemiczną/. Łącznie 415 uderzeń.

DANE UZUPEŁNIAJĄCE DOTYCZĄCE KOLEJNYCH UDERZEŃ LOTNICZYCH

W ramach natarcia jądrowego realizowanego przez przeciwnika do głębokości 1000-1200 km czas
trwania pierwszego uderzenia może wynosić od 100-130 minut; drugie uderzenie jądrowe może być
wykonane po 6-12 godzinach, trzecie natomiast w ciągu pierwszej doby działań lub po 1-2 dniach.

Straty w sprzęcie lotniczym wg przyjmowanych norm wynieść mogą po pierwszej dobie w wojnie
jądrowej do 50% stanu wyjściowego; w wojnie konwencjonalnej - do 20% stanu wyjściowego.

U W A G I:

1/ Dane dotyczące środków napadu powietrznego przeciwnika zaczerpnięte z materiałów Sztabu Gene- ralnego WP:

- siły powietrzne NATO - charakterystyka, zadania, możliwości, bazowanie i zasady działania.
Sygn. 1041/81;
- "Kompedium sił zbrojnych NATO. Sygn. 1017/81;
- "Biuletyn Informacyjny" 1980, nr 2/134/;
- "Biuletyn Informacyjny" 1974, nr 1/115/.

Kalkulacje dotyczą wyłącznie lotnictwa uderzeniowego /a więc sił powietrznych bez lotnictwa
myśliwskiego, rozpoznawczego i obrony powietrznej/ oraz rakiet strategicznych /z wyłączeniem
międzykontynentalnych pocisków balistycznych/ i operacyjno-taktycznych posiadanych przez prze-
ciwnika w 1981 roku.

2/ Liczba samolotów Stanów Zjednoczonych przewidziana do wsparcia sił zbrojnych NATO w pierwszym uderzeniu na ETDW. W nawiasie liczba nosicieli broni jądrowej /nbj/.

3/ Lotniskowce wielozadaniowe mogą się znaleźć w rejonie wschodniego Atlantyku i na Morzu Półno- nym w M+10-12.

4/ 16 ALT bazująca w Hiszpanii przewidziana w zasadzie do wzmocnienia 5 i 6 PTSP jest niekiedy uwzględniana w siłach uderzeniowych, które mogą działać na obszarze Polski.

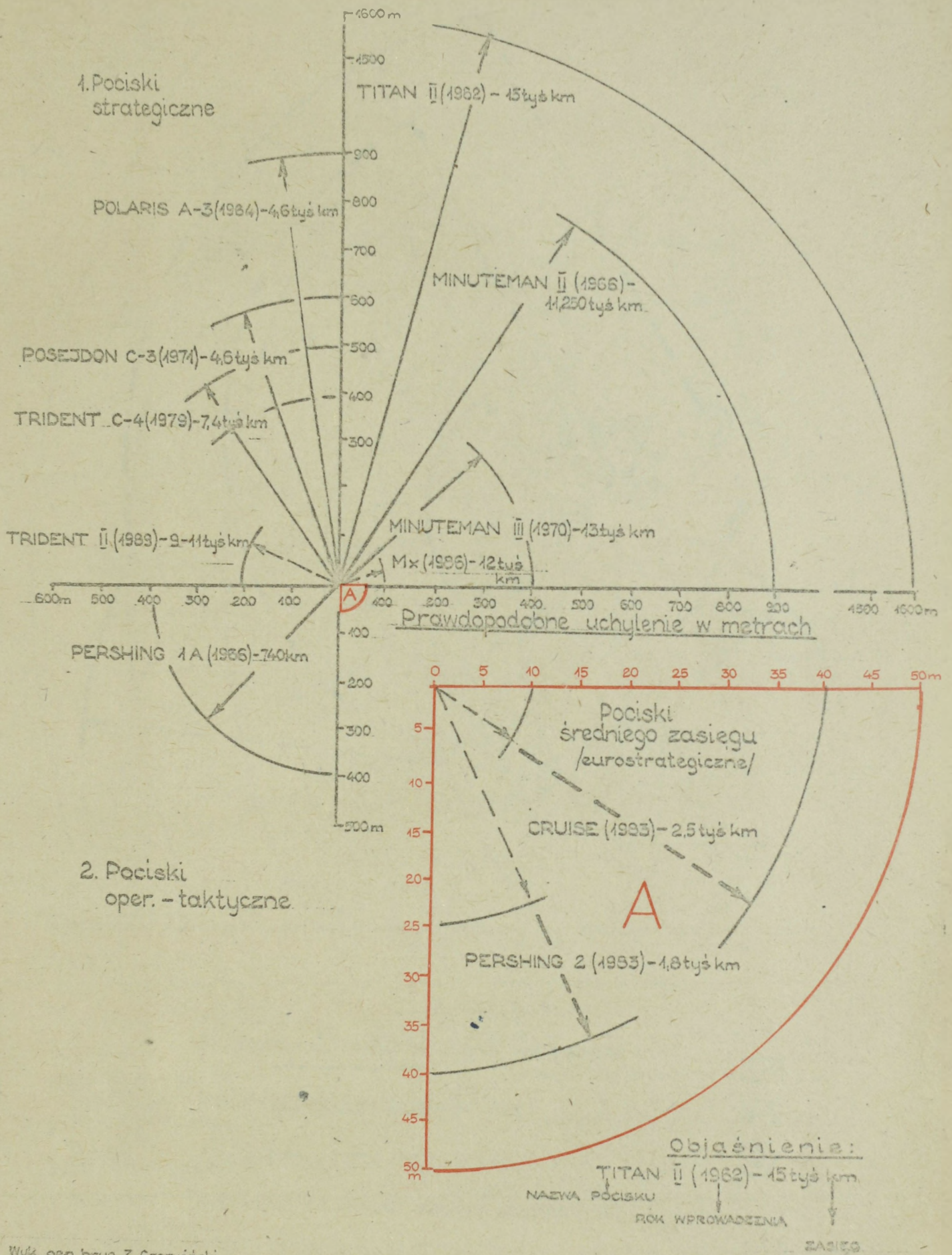
5/ Siły powietrzne Francji są przewidywane do wzmocnienia 4 PTSP.

6/ Przewidywana liczba samolotów uderzeniowych działających na poszczególnych kierunkach zbliżona do najczęściej stosowanych wielkości w opracowaniach teoretycznych i podczas ćwiczeń.

7/ W przypadku uczestnictwa sił powietrznych Francji i 16 ALT Stanów Zjednoczonych na SETW ogólna liczba samolotów może wynosić 523 /317/. Odpowiednio wzrośnie liczba samolotów na kierunku zachodnim i południowo-zachodnim.

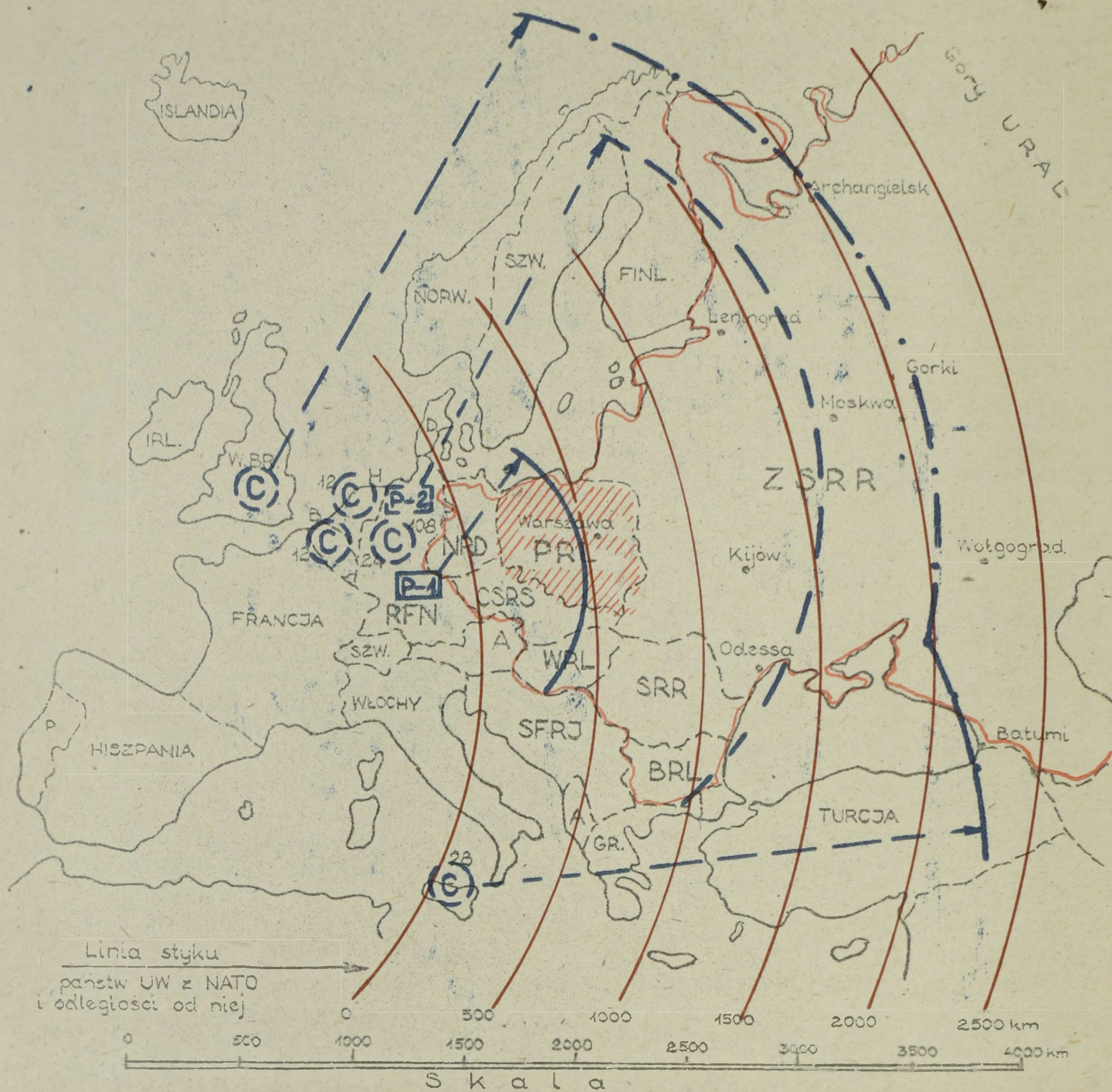
8/ Uwzględnia się zasadę użycia w działaniach konwencjonalnych tylko 70% nbj przy utrzymywaniu 30% nbj w stałej gotowości do działań z bronią jądrową na pokładzie.

9/ W wyniku zastosowania dwóch wieloladunkowych głowic /MIRV/ z oddzielnymi wycelowanymi ładunkami /Posejdon C-3 2x10/ i sześciu wieloladunkowych głowic /MRV/ z salwowym pokryciem celu /Polaris A-3 6x3/ oraz dziewięciu pojedynczych uderzeń /Polaris A-3 9x1/.

Wyk. gen. brzyg. Z. Czerwiński

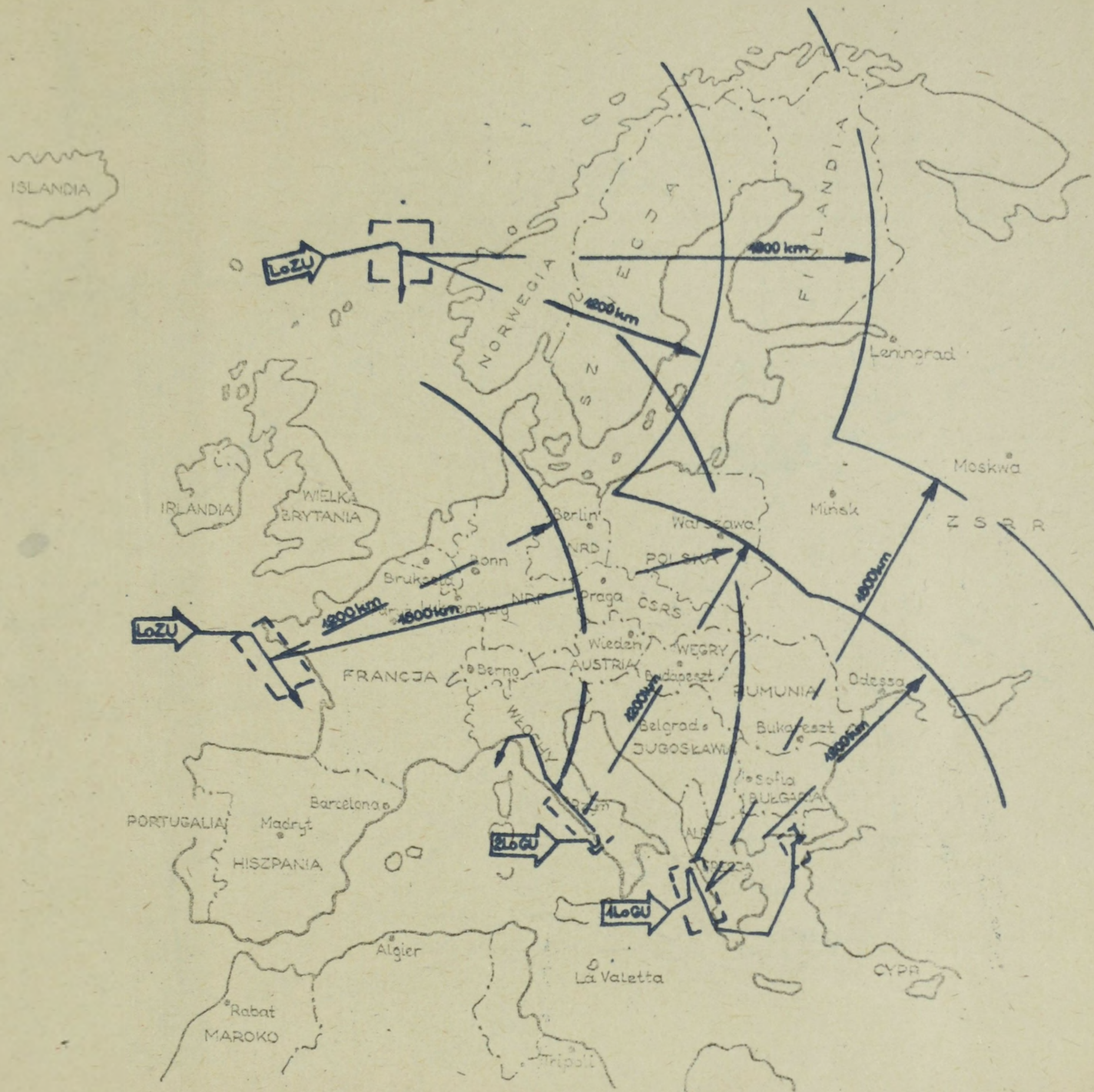
Rys. 15. Zasięg i prawdopodobne uchylenie kołowe rakiet strategicznych, operacyjno-taktycznych i średniego zasięgu /eurostrategicznych/ państw NATO

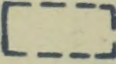
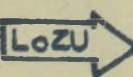
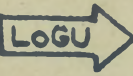
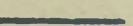
Legenda	
ilość wyrz.	--- granice państw UW
103 [P-1] - wyrzutnie „Pershing - 1”	— zasięg poc. „Pershing - 1”
108 [P-2] - wyrzutnie „Pershing - 2”	- - - zasięg poc. „Pershing - 2”
12 (C) - wyrzutnie „Cruise”	- · - · - zasięg poc. „Cruise”

Wyx. gen. brzyg. Z. Czerwiński

Rys. 16. Obecny zasięg rakiet operacyjno-taktycznych państw NATO oraz perspektywiczne możliwości tych państw rażenia terytoriów wspólnoty socjalistycznej rakietami średniego zasięgu /bronią eurostrategiczną/

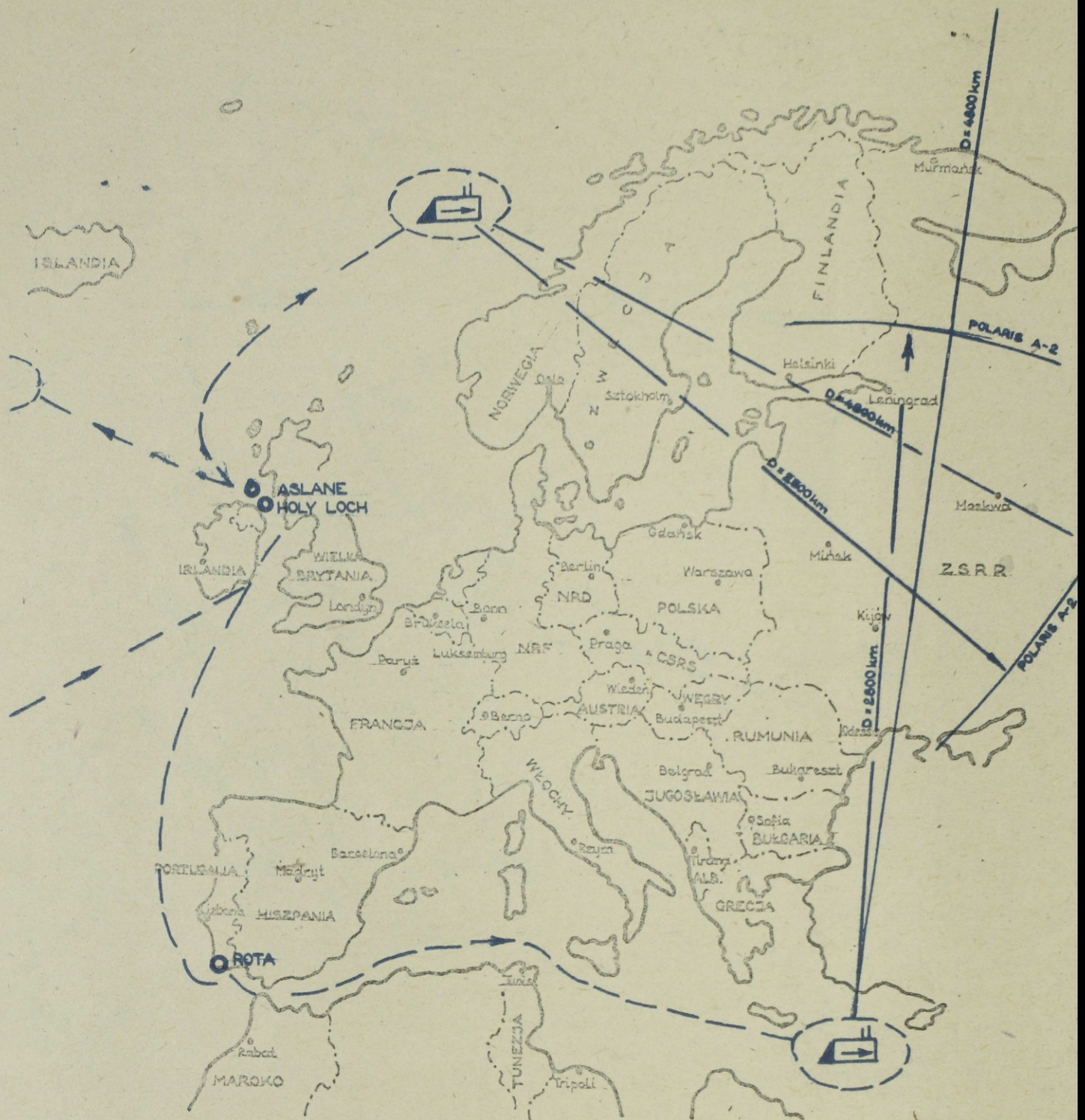

LEGENDA:

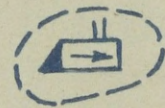
- prawdopodobne rejony manewrowania bojowego LoGU
- lotniskowcowy zespół uderzeniowy
- lotniskowcowa grupa uderzeniowa
- promienie działania lotnictwa pokładowego

Wyk. zespół oficerów na podstawie „Siły morskie państw NATO o przeznaczeniu strategiczno-operacyjnym”

Rys. 17. Prawdopodobne rejony rozwiniecia i zasięgu działania lotniskowcowych zespołów uderzeniowych /LoZU/ - wariant

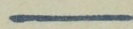
LEGENDA:

prawdopodobne rejony manewrowania bojowego OPARB

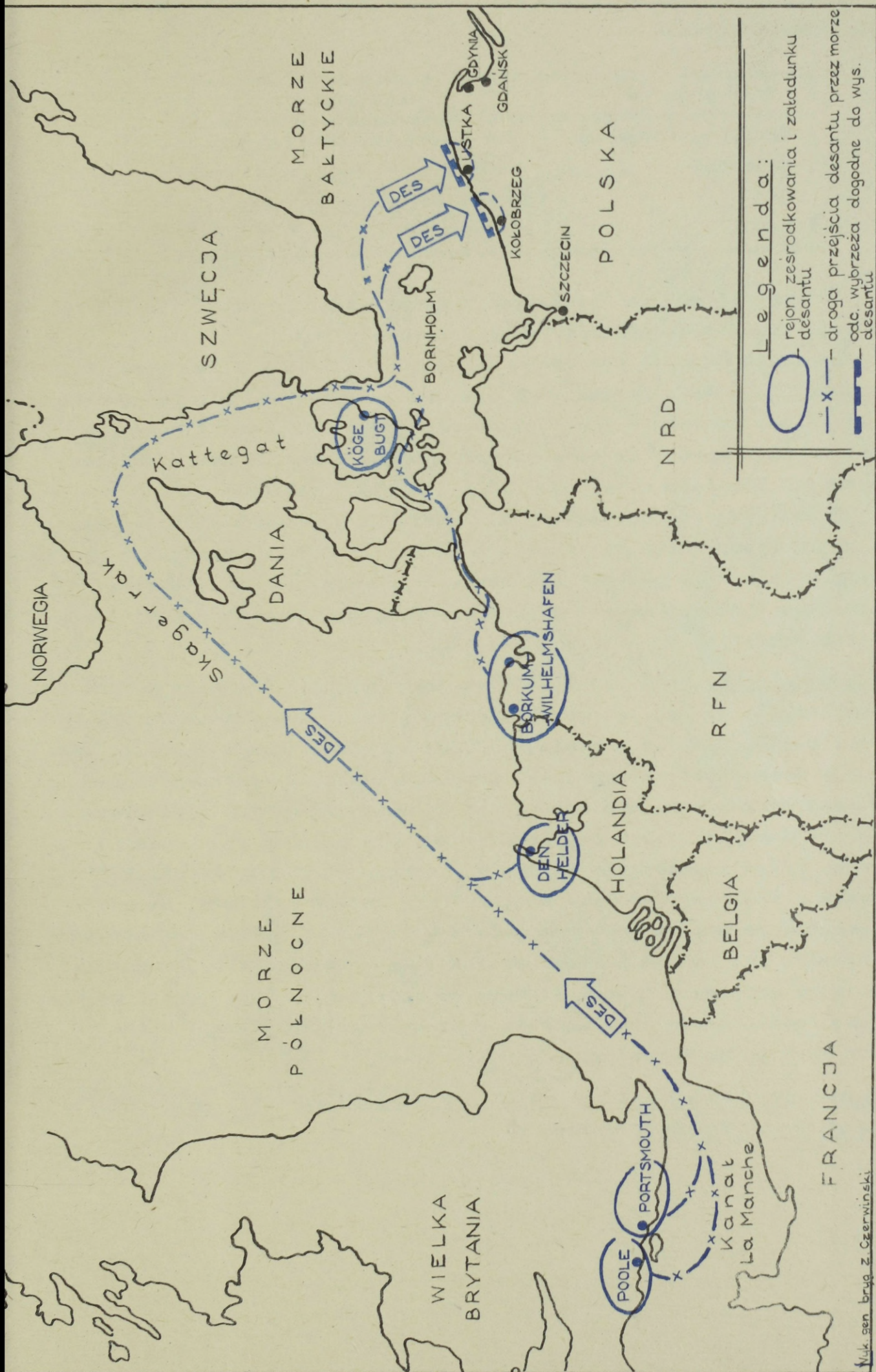
bazy OPARB

zasieg pocisków rakietowych „Polaris”

Wyk. zespół oficerów na podstawie „Sily morskie państw NATO o przeznaczeniu strategiczno - operacyjnym.”

Rys. 18. Bazowanie i prawdopodobne rejony rozwinięcia rakietowych atomowych okrętów podwodnych oraz zasięg ich działania

Muk sen bryg. Z. Czerniński

Rys. 20. Prawdopodobne rejony zesrodzkodowania i załadunku desantu morskiego, drogi przejścia morzem i rejony lądowania / dane z "Biuletynu Informacyjnego" 1974, nr 1/

64. Aktualny stan sił NATO mogących wejść w skład desantu morskiego na wybrzeże Polski:

Siły zbrojne	Jednostki
Wielkiej Brytanii	BPM i ewentualnie 1-2 poz
Holandii	ZBPM
RFN	BPanc lub BZ
Danii	BZ

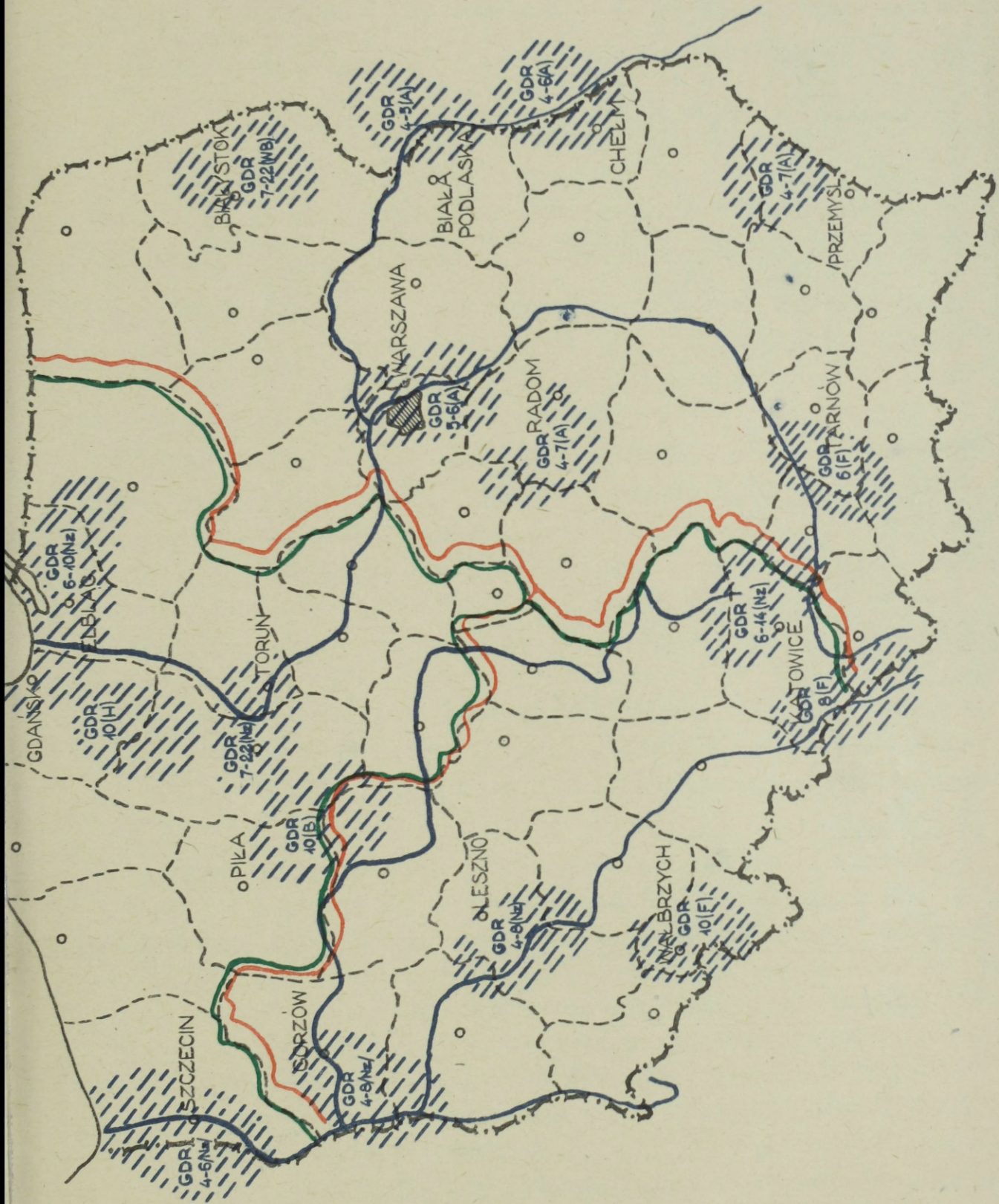
Na korzyść sił desantowanych z morza mogą być użyte 1-2 BPD z wojsk powietrznodesantowych podanych w p. 67.

Do załadowania i przerzutu desantu morskiego w sile równej DPM trzeba 50-60 transportowców i okrętów desantowych. Dla przygotowania rejonu lądowania /na odcinku lądowania 20-30 km/ i wsparcia sił desantu oprócz okrętów wsparcia ogniowego może być wydzielonych 140-200 samolotów bojowych i 150-160 śmigłowców.

Organizacja, stan osobowy i uzbrojenie poszczególnych jednostek - patrz "Kompedium sił zbrojnych państw NATO". Planowanie i prowadzenie działań - patrz "Planowanie i prowadzenie powietrznych i morskich operacji desantowych - według poglądów zachodnich" /wyd. Sztab Generalny WP - Zarząd II, 1978/.

65. Desant morski, wydzielone, odpowiednio przygotowane siły i środki marynarki wojennej lub wojsk lądowych, które wykorzystując transport morski, osłonę z powietrza oraz z morza, lądują w czasie operacji desantowej na wybrzeżu, prowadząc walkę z nieprzyjacielem. Desant morski może być skierowany do opanowania wysp i półwyspów, portów morskich i baz marynarki wojennej; podczas wykonywania swych zadań współdziała zwykle z desantem powietrznym, niekiedy także z wojskami lądowymi działającymi wzdłuż wybrzeża. Desant morski może być wysadzony z okrętów, statków i kutrów desantowych bezpośrednio na ląd /brzeg morski/ albo przeładowywany na pełnym morzu z okrętów i transportowców desantowych na małe środki desantowe /barki desantowe, amfible pancerne/ lub śmigłowce, które przewożą go na określony odcinek wybrzeża.

66. Najbardziej prawdopodobne rejony wysadzenia desantów powietrznych na obszarze Polski, rysunek 23. 1

Rys. 21. Najbardziej prawdopodobne rejony działania grup dywersyjno-rozpoznawczych i ich ilości przyjęte na podstawie ćwiczenia "VINTEX-CIMEX-79"

Wyk. mjr A. Kurek

67. Wojska powietrznodesantowe NATO, które mogą być użyte do działań na obszarze Polski:

Siły zbrojne	Jednostki
RFN	trzy brygady powietrznodesantowe /1 KA - 27 BPD, 2 KA - 25 BPD, 3 KA - 26 BPD/
Wielkiej Brytanii	dwie brygady powietrznodesantowe /16 i 44 BPD/
Belgii	pułk powietrznodesantowy /1 ppd/
Stanów Zjednoczonych	82 DPD i 101 DPSz /kategoria A i III stopień gotowości do działań/

Organizacja, stan osobowy i uzbrojenie poszczególnych jednostek - patrz "Kompendium sił zbrojnych państw NATO". Planowanie i prowadzenie działań - patrz "Planowanie i prowadzenie powietrznych i morskich operacji desantowych - według poglądów zachodnich" /wyd. Sztab Generalny WP - Zarząd II, 1978/.

68. Desant powietrzny, pododdział, oddział lub związek wojsk powietrznodesantowych /niekiedy również innych rodzajów wojsk odpowiednio przygotowanych/ przemieszczany drogą powietrzną w rejon lub obszar zajmowany przez nieprzyjaciela dla wykonania określonych zadań bojowych. Desant powietrzny może być zrzucony na spadochronach /desant spadochronowy/ albo wysadzany bezpośrednio na ziemię z szybowców, samolotów lub śmigłowców /desant śmigłowcowy/, które wylądowały w rejonie desantowania. Stosuje się również desant kombinowany /np. desant spadochronowo-szybowcowy/.

69. Rodzaje desantów

W państwach NATO ze względu na cel desantu wyróżnia się:

- operacje powietrznodesantowe we współdziałaniu z wojskami nacierającymi od czoła lub desantem morskim w celu wykonania zadań o znaczeniu taktycznym, operacyjnym lub strategicznym;
- samodzielne operacje powietrznodesantowe w celu wykonania zadań o znaczeniu operacyjno-taktycznym;
- rajdy w głąb terytorium nieprzyjaciela w celu wykonania zadań o znaczeniu taktycznym, operacyjnym lub strategicznym /niszczenie środków napadu jądrowego, składów specjalnych, sztabów, przepraw na szerokich przeszkodach wodnych, lotnisk itp./;
- specjalne operacje powietrznodesantowe w celu zademonstrowania siły dla wywarcia politycznego nacisku, rozpoznania taktycznego, zdobycia pewnych rejonów lub udzielenia pomocy jednostkom, do których nie mogą dojść wojska lądowe.

Ze względu na ilość sił desanty dzieli się na:

- strategiczne /korpus powietrznodesantowy w składzie 1-2 DPD i jednej DP/;
- operacyjne /1-2 DPD/;
- taktyczne /od wzmocnionej kpd do BPD/.

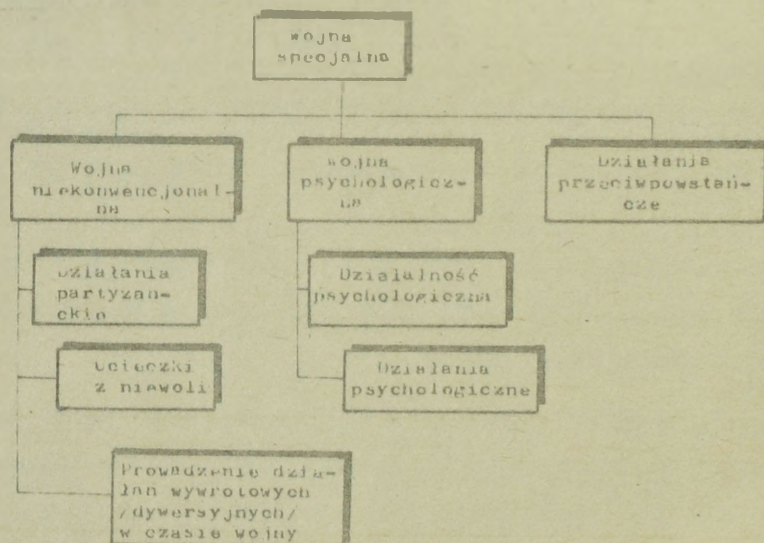
70. Ważniejsze normy działań powietrznodesantowych obowiązujące w siłach zbrojnych NATO:

Wyszczególnienie	KPD	DPD /DP/	BPD	bpd
1	2	3	4	5
Głębokość wysadzenia desantu od linii frontu /km/	500 i więcej	200	do 50	30
Rejon desantowania /km/	45x55	15x20 do 500 km ²	8x9	1,5x2
Czas lądowania		1,5-2 godz.	15-30 min	7-10 min
Czas zbiórki i osiągnięcie gotowości bojowej po wylądowaniu	-	1,5-2,5 godz.	50-60 min	30-40 min
Ogólna linia frontu obrony /km/	do 160	ok. 60	do 15	do 9
Możliwość samodzielnego prowadzenia działań	-	3-4 doby	1 dobę	1 doba
Liczba lotnisk w rejonie wyjściowym do desantowania	40-50	13-15	4-5	-
Liczba samolotów transportowych	600-1000	500	150	51
Liczba zrzutowisk		7-8	3-4	
Liczba lądowisk		3-4	1-2	

Uwagi:

1. Rejon desantowania pododdziału, oddziału i związku taktycznego przerzucanego do prowadzenia działań w rozproszeniu może być dziesięciokrotnie większy.
2. Desant może lądować w rejonie uderzenia jądrowego w pobliżu punktu zerowego po upływie 4 godzin od chwili wybuchu.

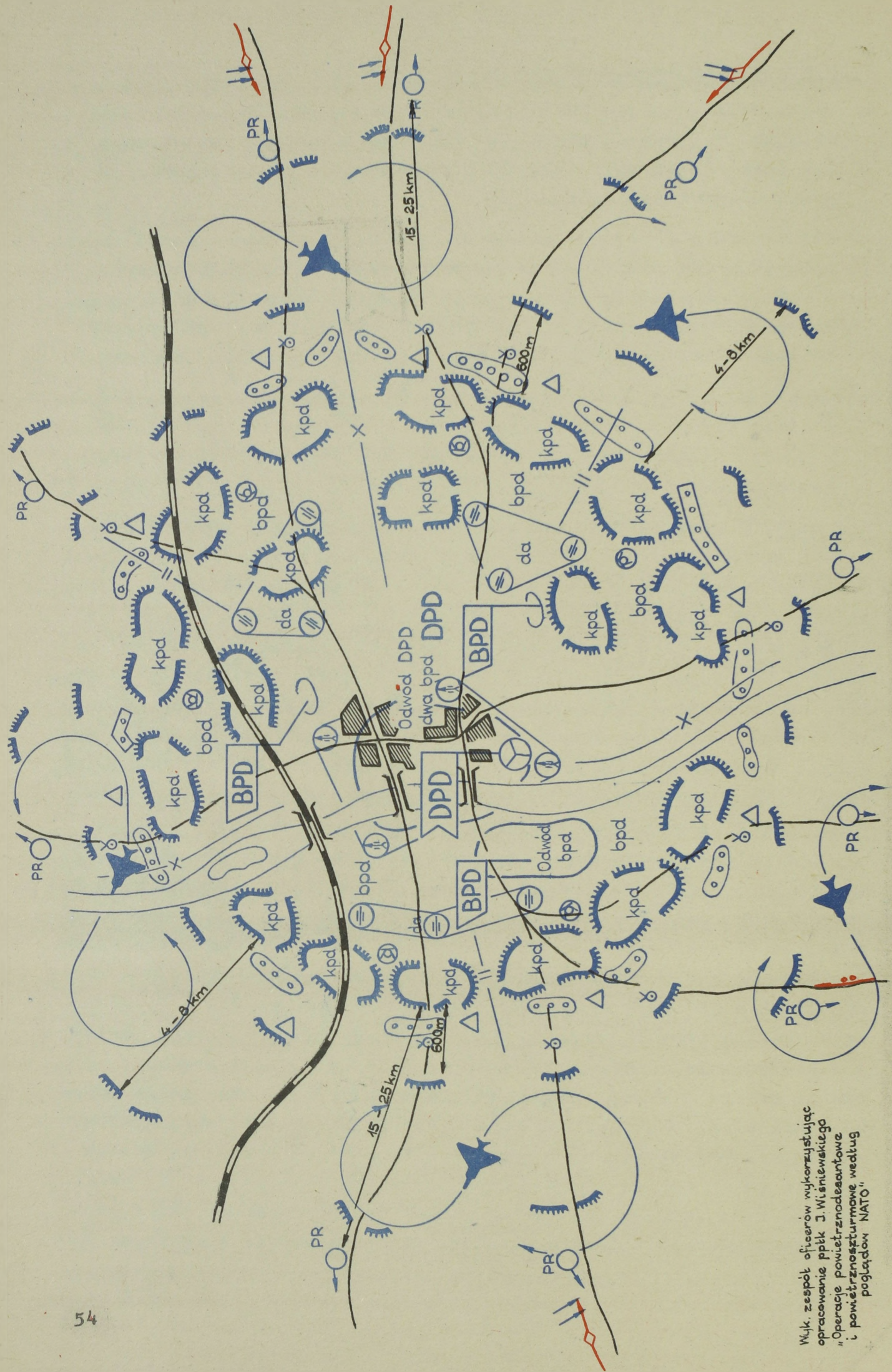
71. Ugrupowanie bojowe DPD w obronie ważnych dróg komunikacyjnych według poglądów NATO, rysunek 22.
72. Desant kombinowany, desant powietrzno-morski, siły i środki przemieszczone na teren nieprzyjaciela częściowo transportem powietrznym, częściowo morskim w celu wykonania wspólnego zadania bojowego. Desant kombinowany wysadza się dla uzyskania większej efektywności działań desantowych, gdy wymagają tego względy operacyjne lub strategiczne oraz pozwala na to położenie geograficzne rejonu desantowania. Zadaniem desantu kombinowanego może być opanowanie wysp i półwyspów, wyznaczonych odcinków /rejonów/ wybrzeża, niedopuszczenie do wycofania się okrążonego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela, opanowanie portów, baz morskich, rejonów stanowisk ogniowych artylerii i stanowisk startowych rakiet.
73. Działania rajdowe, sposób działania pododdziałów /grup/ w głębi ugrupowania nieprzyjaciela lub na jego zapleczu, polegający na wykonywaniu szybkich przesunięć /przerzutów/ do rejonu działań, zaatakujących uderzeniach i szybkim wycofaniu bądź też przegrupowaniu do kolejnych ataków, co umożliwia im unikanie walki w nie sprzyjających warunkach. Rajdy prowadzi się w celu zniszczenia ważnych obiektów, dezorganizacji tyłów, wzięcia do niewoli /lub uwolnienia/ wyższych dowódców, zdobycia nowych wzorów techniki /uzbrojenia/, zdobycia bądź potwierdzenia danych rozpoznawczych itp. Rajdy mogą też być pozorne lub demonstracyjne.
74. Najbardziej prawdopodobne rejony działań grup dywersyjno-rozpoznawczych i ich ilości przyjęte na podstawie ćwiczenia VINTEX-CIMEX-79, rysunek 21.
75. Miejsce działań dywersyjnych w systemie pojęciowym wojny specjalnej według poglądów zachodnich:

Regulaminowe znaczenie poszczególnych pojęć:

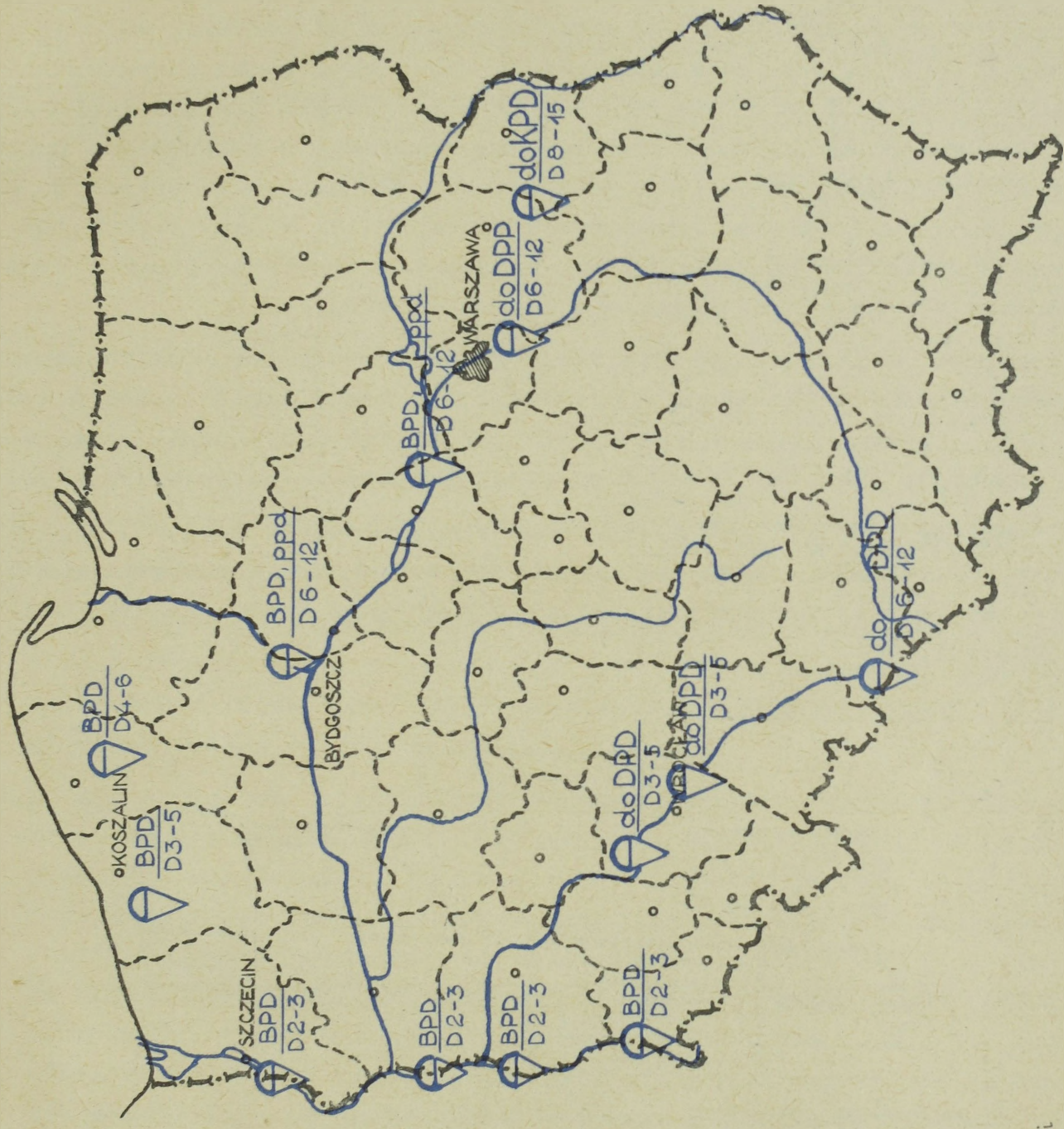
- x/ Wojna niekonwencjonalna - działania prowadzone na terytorium npla lub na terenie przez niego kontrolowanym siłami głównie ludności miejscowej, zazwyczaj wspieranymi i kontrolowanymi przez ośrodki zagraniczne.
- xx/ Wojna psychologiczna - polega na planowaniu i prowadzeniu akcji politycznych, militarnych, ekonomicznych oraz ideologicznych w celu wywołania wśród nieprzyjacielskich, wrogich, neutralnych lub zaprzyjaźnionych grup za granicą takich uczuć, postaw, zachowania się, które służyłyby osiągnięciu celów państwowych.
- xxx/ Działania przeciwpowstańcze - szeroki zakres działań wojskowych, paramilitarnych, politycznych, ekonomicznych, psychologicznych i akcji społecznych podejmowanych przez rząd /lub we współdziałaniu z nim/ w celu stłumienia powstania.
76. Dywersja, 1/ działalność zmierzająca do zakłócenia życia politycznego i administracyjno-gospodarczego danego państwa oraz osłabienia jego potencjału militarnego dla osiągnięcia określonych celów politycznych, ekonomicznych i wojennych; 2/ działania prowadzone na zapleczu i tyłach wojsk npla w celu utrudnienia mu prowadzenia działań na froncie i obniżenia wartości bojowej jego wojsk; 3/ dawniej przez pojęcie dywersja rozumiano każde działanie drugorzędne, skierowane przeciwko nplowi, połączone z momentem zaskoczenia. Dywersję traktowano jako jeden z rodzajów działalności bojowej wojsk, mającej na celu odwrócenie uwagi i odciągnięcie sił npla od kierunku lub przedmiotu, na którym koncentruje on swój wysiłek.

Do prowadzenia dywersji - zarówno w sferze psychicznej, jak i materialnej /fizycznej/ - mogą być użyte zawczasu zorganizowane i przygotowane pododdziały specjalne, partyzanckie, organy wywiadu, organizacje społeczne oraz niezadowolona z ustroju ludność cywilna. Dywersja może być organizowana i prowadzona w czasie pokoju i wojny. Różnica między dywersją prowadzoną w czasie pokoju a dywersją prowadzoną w okresie wojny polega na stosowaniu odmiennych metod jej prowadzenia i rodzaju użytych do tego celu sił i środków. W czasie pokoju dywersja może być prowadzona w celu osłabienia danego państwa od wewnątrz, podważenia autorytetu istniejącej władzy, zakłócenia normalnego toku pracy społeczeństwa, wywołania chaosu w życiu gospodarczym kraju i utrudnienia konsolidacji życia państwowego. Cele te mogą być realizowane przez działalność skierowaną przeciwko ustrojowi danego państwa, sabotaż, prowadzenie akcji wy-

Wyk. zespół oficerów wykorzystując
 opracowanie ppłk J. Wisniewskiego
 "Operacje powietrznodesantowe
 i powietrznostrumowe według
 poglądów NATO"

Rys. 22. Ugrupowanie bojowe DPD w obronie ważniejszych dróg komunikacyjnych według poglądów państw NATO /variant/

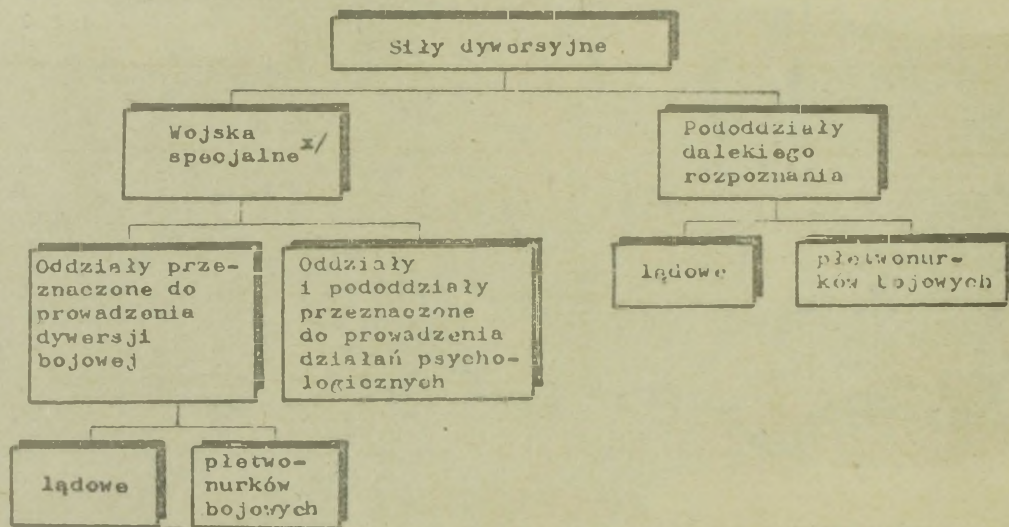

Wyk. ppłk E. Lewiński

Rys. 23. Najbardziej prawdopodobne rejony wysadzenia desantów powietrznych na obszarze Polski

wrotowych, działalności wywiadowczej itp. W czasie wojny zakres działania dywersji zwiększa się. Oprócz zadań wykonywanych w czasie pokoju dywersja w okresie działań wojennych może mieć na celu odciąganie sił i środków walki z frontu zewnętrznego, hamowanie dopływu świeżych sił z głębi kraju do wojsk działających na froncie zewnętrznym, dezorganizację planowej pracy kluczowych gałęzi przemysłu i poszczególnych zakładów pracujących na potrzeby wojenne, utrudnianie planowego zaopatrywania wojsk na froncie zewnętrznym i wewnętrznym. Wyraża się to głównie w niszczeniu linii komunikacyjnych, węzłów drogowych i kolejowych, utrudnianiu dokonywania przegrupowań wojsk, niszczeniu obiektów o dużym znaczeniu obronnym i gospodarczym, składów i magazynów zaopatrzenia wojsk, rurociągów paliw płynnych, dezorganizacji systemu kierowania państwem i dowodzenia wojskami oraz zbieraniu danych wywiadowczych.

77. Sabotaż, umyślne zakłócanie życia gospodarczego lub politycznego, przeszkadzanie, zakłócanie produkcji lub innej działalności gospodarczej przez niedbałą pracę, niszczenie lub uszkodzanie narzędzi produkcji. Niekiedy sabotaż niesłusznie utożsamia się z dywersją.
78. Desant dywersyjny, grupa lub pododdział, niekiedy oddział, specjalnie wyszkolonych żołnierzy, przemieszczonych drogą powietrzną lub morską na tyły nieprzyjaciela lub w głąb jego kraju dla dokonania dywersji.
79. Sily dywersyjne NATO:

Pododdziały wojsk specjalnych i pododdziały dalekiego rozpoznania mogą być wspierane miejscowymi grupami zbrojnego podziemia.

x/W naszej literaturze często nazywane wojskami specjalnego przeznaczenia.

80. Dane o siłach dywersyjnych /wojskach specjalnych i pododdziałach dalekiego rozpoznania/NATO.

Siły zbrojne	Oddziały i pododdziały	
	specjalne	dalekiego rozpoznania
Stanów Zjednoczonych	10 i 11 GSP, grupa pływorników bojowych	1/75 batalion "Ranger"; kompania dalekiego rozpoznania 5 KA
RFN	9 Samodzielna Grupa Polioji Granicznej	100 kompania dalekiego rozpoznania 1 KA; trzy kompanie dalekiego rozpoznania DPD; samodzielne plutony dalekiego rozpoznania dywizji; dwie kompanie pływorników bojowych
Wielkiej Brytanii	-	22 pułk SAS ^{x/} ; cztery plutony dywersyjno-rozpoznawcze /pływorników/, samodzielna kompania dywersyjno-rozpoznawcza /pływorników/
Belgii	-	batalion komandosów ^{xx/}

Organizacja, stan osobowy i uzbrojenie poszczególnych oddziałów i pododdziałów - patrz opracowanie ASG WP "Organizacja, wyposażenie oraz użycie wojsk specjalnego przeznaczenia i dalekiego rozpoznania głównych państw NATO", nr bibl. S/267.

81. Wojska specjalne, w niektórych armiach jednostki wojskowe przeznaczone do wykonywania zadań o charakterze wojskowym i akcji specjalnych, tj. rozpoznawczo-dywersyjnych i terrorystycznych na tyłach i zapleczu przeciwnika, zmierzających do osłabienia jego potencjału politycznego, ekonomicznego i militarnego, niekiedy wykorzystywane do organizowania działań partyzanckich /lub przeciwpartyzanckich/ oraz akcji psychologicznych na terytoriach zajmowanych przez przeciwnika. Żołnierze wojsk specjalnych rekrutują się wyłącznie spośród ochotników, są szczególnie starannie dobierani i szkoleni według odrębnego programu. Wojska specjalne stosują swoiste, różnorodne metody walki, często działają zaskoczenia, przedostają się do rejonu działań np. jako skoczki spadochronowi; mogą działać samodzielnie lub w składzie oddziału wydzielonego z zadaniem niszczenia

x/ Często nazywany pułkiem spadochronowo-dywersyjnym.
 xx/ Często można spotkać nazwę "batalion parakomandosów".

nia lub opanowywania ważnych obiektów /sztaby, lotniska, składy/ i szerzenia paniki.

Do zasadniczych zadań wykonywanych przez wojska specjalne należy zaliczyć:

- organizowanie band zbrojnego podziemia /"partyzantki"/ na tyłach przeciwnika oraz ich szkolenie, zaopatrywanie i dowodzenie nimi;
- wykonywanie dywersji na obiektach wojskowych, przemysłowych, komunikacyjnych, administracyjnych itp.;
- organizowanie i prowadzenie rozpoznania;
- prowadzenie propagandy na zapleczu przeciwnika;
- współdziałanie z wojskami powietrznodesantowymi i powietrzno-szturmowymi, a także z biorącymi udział w desantach morskich i rajdach;
- zwalczanie ruchów narodowowyzwoleńczych;
- organizowanie działań terrorystycznych i sabotażowych;
- rozprzestrzenianie środków biologicznych.

82. Pododdziały dalekiego rozpoznania, bataliony, kompanie, plutony i grupy przeznaczone do prowadzenia rozpoznania i działań dywersyjnych na tyłach wojsk nieprzyjaciela na korzyść związków operacyjnych i taktycznych, w których skład wchodzi. Pododdziały dalekiego rozpoznania występują w składzie armii polowych, korpusów armijnych i niektórych dywizji oraz w składzie związków sił morskich /jednostek piechoty morskiej i grup amfibijnych/.

Do zasadniczych zadań wykonywanych przez wojska dalekiego rozpoznania należy zaliczyć:

- prowadzenie rozpoznania obiektów wojskowych, komunikacyjnych i przemysłowych;
- organizowanie i przeprowadzanie napadów na sztaby, urządzenia tyłowe, składy amunicji, paliwa, żywności, stanowiska startowe rakiet itp.;
- rozpoznanie rejonów rozmieszczenia środków przenoszenia broni jądrowej;
- współdziałanie z wojskami powietrznodesantowymi;
- prowadzenie rozpoznania przemieszczających się kolumn wojsk przeciwnika;
- organizowanie zasadzek, wypadów, napadów;
- ustalenie i rozpoznanie rejonów mobilizacji jednostek wojskowych.

83. Grupa dywersyjna /dywersyjno-rozpoznawcza/, zespół /pododdział/ żołnierzy jednostki specjalnej, pododdziału dalekiego rozpoznania lub oddziału partyzanckiego /niekiedy również wydzielony ze związku taktycznego/ przeznaczony do działań dywersyjnych /i rozpoznawczych/ na zapleczu i tyłach wojsk nieprzyjaciela.

84. Pododdział pływających bojowych, zespół /pododdział/ żołnierzy przeznaczony do działań dywersyjnych i rozpoznawczych na morzu i wybrzeżu morskim.

Do zasadniczych zadań wykonywanych przez pływających bojowych należy zaliczyć:

- prowadzenie rozpoznania wybrzeży morskich przed przeprowadzeniem operacji desantowych;
- rozpoznanie elementów systemu obrony przeciwdesantowej i obrony brzegowej;
- wykonywanie przejść w zaporach przeciwdesantowych i ich oznakowanie;
- oznakowanie lądowisk dla śmigłowców;
- niszczenie brzegowych obiektów przeciwnika;
- niszczenie /uszkodzenie/ jednostek pływających;
- prowadzenie działań dywersyjnych i terrorystycznych na tyłach przeciwnika w rejonach przybrzeżnych, portach i bazach morskich.

85. Ważniejsze normy działania wojsk specjalnych i pododdziałów dalekiego rozpoznania NATO.

Przynależność	Oddział /pododdział/	Skład grup dywersyjnych /liczba żołnierzy/	Liczba grup dywersyjnych	Głębokość przetrzutu /km/	Wielkość rejonu działania jednej grupy dywersyjnej /km ² /	Czas działania /doby/	Na czyją korzyść działa
1	2	3	4	5	6	7	8
A	Grupa spec.	$\frac{12-14}{7-8}$	$\frac{60}{100}$	350-4000	$\frac{1000-2000}{600-800}$	60 i więcej	TDW, GA
A	Batalion dyw.-rozp. "Ranger"	5	72	100-500	150-350	5-10	AP KA
A	Kompania dalekiego rozpoznania	6	32	150-200	150-200	3-8	KA dywizji
A	Grupa pływających boj.	$\frac{2}{6}$	$\frac{75}{25}$	-	-	3-6	sił morskich
NZ	Kompania dalekiego rozpoznania	7	24	40-120 do 150 ^{x/}	100-150	3-6	KA dywizji

x/ Regulaminy Bundeswehry przewidują możliwość przetrzutu kompanii dalekiego rozpoznania do 500 km.

1	2	3	4	5	6	7	8
NZ	Sam. pluton dalekiego rozpoznania	4-5	10	40-80	50-80	2-3	dywizji
NZ	Kompania pływomurków bojowych	5	30	-	-	3-6	grupy amfibijnej
WB	Pułk SAS	$\frac{8}{5}$	$\frac{24}{36}$	100-600	$\frac{300-350}{150-300}$	6-10 i więcej	GA KA
WB	Samodz. komp. dyw. - rozp. /pływomurków/	2	27	-	-	3-5	piechoty morskiej
B	Batalion komandosów	-	27	100-150	100-150	3-5	KA

86. Radiowe ośrodki nadawcze oddziałujące psychologicznie na społeczeństwo polskie /emitujące audycje w języku polskim/, rysunek 24.

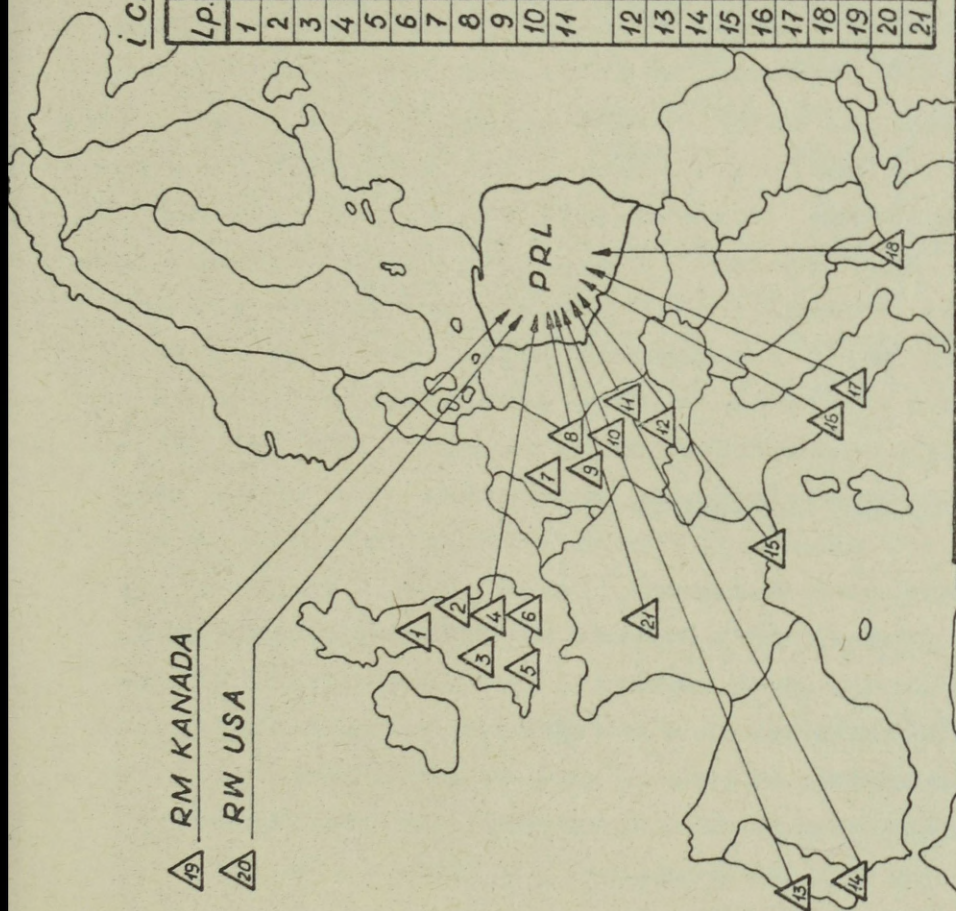
87. Oddziały i pododdziały USA i RFN przeznaczone do prowadzenia działalności psychologicznej.

Siłły zbrojne	Oddziały i pododdziały
USA	<p>Grupa wojny psychologicznej w Europie w składzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - batalion wojny psychologicznej do działań strategicznych /zespoły: propagandy ogólnej, propagandy wizualnej, propagandy wśród wojsk własnych, poligrafii i litografii, poligrafii offsetowej, ruchomych środków radiowych/; - batalion wojny psychologicznej do działań konsolidacyjnych; - kompania wojny psychologicznej do działań specjalnych /zespoły: propagandy ogólnej, propagandy radio-wizualnej, środków wizualnych/
RFN	<p>1 batalion wojny psychologicznej; 2 batalion wojny psychologicznej; w każdym KA po jednej kompanii wojny psychologicznej /pl. propagandy ulotkowej i trzy pl. propagandy dźwiękowej/; w każdym z sześciu OW po jednym plutonie wojny psychologicznej; w każdej dywizji po jednym plutonie wojny psychologicznej</p>

88. Wojna psychologiczna, walka ideologiczno-polityczna stosowana przy pomocy metod dywersji polityczno-propagandowej przez współczesny imperializm przeciwko państwom socjalistycznym i Trzeciego Świata; również system oddziaływań ideologiczno-politycznych na społeczeństwa własne w celu pozyskania tych społeczeństw dla realizacji polityki agresywnej.

Dane dotyczące miejsc
i czasu pracy ośrodków nadawczych

Lp.	Ośrodek nadawczy	Miejscowość
1	BBC	SKELTON
2	BBC	OTTRINGHAM
3	BBC	WODFFERTON
4	BBC	DAVENTRY
5	BBC	RAMPISHAM
6	BBC	CROWBOROUGH
7	DW, RW, RM, RWE	JÜLICH
8	DF	MAINFLINGEN
9	RW, RM, RWE	BIBLIS
10	DW, RW, RWE	LAMPERTHEIM
11	DW, RW, RM, RWE	MONACHIUM - - ISMANING
12	RWE	HOLZKIRCHEN
13	IR	LIZBONA
14	IR	SIMES
15	RMC	FONTBONNE
16	RWat	MARIA GALERIA
17	RWat	WATYKAN
18	RT	TIRANA
19	RM	SACKVILLE
20	RW	GREENVILLE
21	RFI	ALOUIS

Uwaga:

Miejsca pracy ośrodków nadawczych, a w szczególności czas ich pracy w ciągu doby, ulegają częstym zmianom. Istnieje tendencja powiększania liczby ośrodków nadawczych niektórych rozgłośni oraz liczby i mocy ich nadajników.

Wyk. gen. bryg. Z. CZERWIŃSKI

Ośrodek nadawczy	Czas pracy na dobe	Ośrodek nadawczy	Czas pracy na dobe
DF, DW Radio KOLONIA	4godz. 40min	RM Radio MONTREAL	4godz.
BBC Radio LONDYN	20godz.	RWat Radio WATYKAN	4godz.
RW Radio WASZYNGTON	41godz. 15min	RMC Radio MONTE CARLO	45 min.
RWE Radio WOLNA EUROPA	123godz.	IR IBRA Radio	30 min.
RT Radio TIRANA	8godz.	RFI Radio FRANCAJA	3 godz.

Rys. 24. Radiowe ośrodki nadawcze oddziałujące psychologicznie na społeczeństwo polskie /emitujące audycje w języku polskim/ wg danych Min. Łączności z końca 1982 roku/

Według poglądów zachodnich wojna psychologiczna dzieli się pod względem zasięgu i zakresu działania na strategiczną, taktyczną i konsolidacyjną.

Strategiczna wojna psychologiczna obejmuje przede wszystkim dywersję ideologiczną, dezinformację, nacisk polityczny, ekonomiczny i dyplomatyczny, a w niektórych wypadkach również szantaż militarny w postaci wywoływania napięć i groźby wybuchu wojny konwencjonalnej lub jądrowej. Działania w zakresie strategicznej wojny psychologicznej kierowane są głównie przeciwko ludności cywilnej oraz siłom zbrojnym określonego państwa lub koalicji państw w celu ich wewnętrznego osłabienia, wywołania niezadowolenia mas oraz doprowadzenia do wewnętrznych kryzysów politycznych.

Taktyczna wojna psychologiczna, różnorodne przedsięwzięcia o charakterze dywersyjnym, prowadzone w czasie wojny a wymierzone przeciwko siłom zbrojnym i ludności cywilnej przeciwnika znajdującym się w strefie działań bojowych na danym teatrze działań wojennych /TDW/. Celem taktycznej wojny psychologicznej jest przede wszystkim podważenie morale i zdolności bojowej sił zbrojnych i bezpośredniego zaplecza przeciwnika, doprowadzenie ich do rozprzężenia, dezercji i braku woli walki. Poszczególne elementy wojny psychologicznej /akoje/ wg poglądów dowództwa NATO powinny być ściśle związane z celami konkretnych operacji i zadaniami wojsk, przez co stają się one ważnym ogniwem w systemie środków oddziaływania na przeciwnika i stanowią swego rodzaju pośrednie wsparcie dla tych wojsk.

Konsolidacyjna wojna psychologiczna prowadzona jest wśród własnej ludności cywilnej i własnych sił zbrojnych, a także wśród ludności cywilnej na opanowanych terenach. Celem tego rodzaju wojny psychologicznej jest zwalczanie lub neutralizowanie nieprzychylnych dla rządów kapitalistycznych nastrojów wśród ludności na terytorium własnym lub na terenach okupowanych, a także "mobilizowanie" społeczeństwa i własnych sił zbrojnych do popierania polityki tych rządów, np. udzielania poparcia wyścigowi zbrojeń czy nawet prowadzonej aktualnie agresji zbrojnej.

III. OBRONA TERYTORIUM KRAJU W SYSTEMIE OBRONNYM PAŃSTWA

89. Wybrane artykuły Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej dotyczące obronności /z jednolitego tekstu ustawy zasadniczej ogłoszonego "Obwieszczeniem przewodniczącego Rady Państwa" z dnia 16 lutego 1976 r. zamieszczonym w Dzienniku Ustaw nr 7, poz. 36 z dnia 21 lutego 1976 r./.

Artykuł 92

1. O b r o n a o j o z y z n y jest najświętszym obowiązkiem każdego obywatela.
2. S ł u ż b a w o j s k o w a jest zaszczytnym obowiązkiem patriotycznym obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Artykuł 10

S i ł y z b r o j n e Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego, jego bezpieczeństwa i pokoju.

Artykuł 33

1. P o s t a n o w i e n i e o s t a n i e w o j n y może być powzięte jedynie w razie dokonania zbrojnego napadu na Polskę Rzeczypospolitą Ludową albo gdy z umów międzynarodowych wynika konieczność wspólnej obrony przeciwko agresji. Postanowienie takie uchwała Sejm, a gdy Sejm nie obraduje - Rada Państwa.
2. Rada Państwa może wprowadzić s t a n w o j e n n y na części lub na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli wymaga tego wzgląd na obronność lub bezpieczeństwo państwa. Z tych samych powodów Rada Państwa może ogłosić o z e ś c i o w ą l u b p o w s z e c h n ą m o b i l i z a c j ę.

Artykuł 41 /część/

R a d a M i n i s t r ó w:

- 7/ zapewnia ochronę porządku publicznego, interesów państwa i praw obywateli,
- 10/ sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju i organizacji sił zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz określa corocznie kontyngent obywateli powoływanych do czynnej służby wojskowej;

Artykuł 48

R a d y n a r o d o w e dbają o utrzymanie porządku publicznego i czuwają nad przestrzeganiem praworządności ludowej, ochraniają własność społeczną, zabezpieczają prawa obywateli, współdziałają w umocnieniu obronności i bezpieczeństwa państwa.

90. Wybrane artykuły z ustawy z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL /zgodnie z jednolitym tekstem po nowelizacji w r. 1979/

Artykuł 1

Obrona Ojczyzny i socjalistycznych zdobyczy Narodu Polskiego jest sprawą i obowiązkiem wszystkich obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Artykuł 2

Umacnianie obronności Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz przygotowanie ludności i mienia narodowego na wypadek wojny jest obowiązkiem wszystkich organów władzy i administracji państwowej, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, organizacji spółdzielczych i organizacji społecznych oraz każdego obywatela.

Artykuł 4

1. Powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku.
2. W ramach powszechnego obowiązku obrony obywatele są zobowiązani do odbywania przysposobienia wojskowego, pełnienia służby wojskowej, zastępczej służby poborowych, służby w obronie cywilnej, odbywania przysposobienia i szkolenia obronnego, uczestniczenia w samoobronie ludności, pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz do wykonywania świadczeń na rzecz obrony - na zasadach i w zakresie określonym w ustawie.
3. Ochotnicze spełnienie zaszczetych zadań w zakresie obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest prawem wszystkich obywateli.

Artykuł 13

1. Wykonywanie zadań w zakresie obronności kraju należy:
  - 1/ w resortach - do ministrów oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych,
  - 2/ w urzędach terenowych organów administracji państwowej oraz w terenowych zjednoczeniach, przedsiębiorstwach, zakładach

i instytucjach - do terenowych organów administracji państwowej oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych,

3/ w organizacjach spółdzielczych i organizacjach społecznych - do organów naczelnych i terenowych tych organizacji oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych.

2. Organy i kierownicy wymienieni w ust. 1 są obowiązani do:

- 1/ uwzględniania przy wykonywaniu zadań obronnych postulatów ministra obrony narodowej lub organów wojskowych przez niego upoważnionych, a dotyczących potrzeb sił zbrojnych oraz uwzględniania innych zadań obronnych przekazanych przez szefa obrony cywilnej kraju i przez właściwe organy w powierzonym im zakresie,
- 2/ ustalania dla podległych im jednostek organizacyjnych zadań obronnych oraz określania zasad ich wykonywania.

Artykuł 16

Przepisy ustawy dotyczące:

- 1/ m i n i s t r a - stosuje się również do przewodniczącego komisji sprawującej funkcje naczelnego organu administracji państwowej, kierownika urzędu centralnego, zarządu centralnego związku spółdzielczego lub kierownika instytucji państwowej nie podporządkowanej naczelnemu organowi administracji państwowej,
- 2/ w o j e w ó d y - stosuje się również do prezydenta miasta stopnia wojewódzkiego,
- 3/ n a c z e l n i k a g m i n y - stosuje się również do prezydenta miasta stopnia podstawowego, naczelnika miasta, naczelnika dzielnicy oraz naczelnika miasta i gminy,
- 4/ w o j e w ó d z k i e j r a d y n a r o d o w e j - stosuje się również do rady narodowej miasta stopnia wojewódzkiego.

91. Polityka obronna, jeden z działów ogólnej polityki państwa; zmierza ona do osiągnięcia określonego celu obronnego, przyjmując spośród wielu możliwych teoretycznych rozwiązań konkretne warianty postępowania organów i instytucji, formułuje bieżące i perspektywiczne cele i zadania obronne oraz określa sposób organizacji działalności obronnej wszystkich ogniw struktury państwa.

92. Obronność, pojęcie dotychczas nie zdefiniowane jednoznacznie. Obronność określana jest przykładowo przez:

1/ prof. J. Szczepańskiego - jako "taki stan systemu obronnego państwa oraz taki stan wszystkich instytucji państwa i taki stan świadomości jego obywateli, które razem wzięte pozwalają na skuteczną obronę wszystkich interesów narodu, we wszystkich wymiarach gdzie może nastąpić zagrożenie",

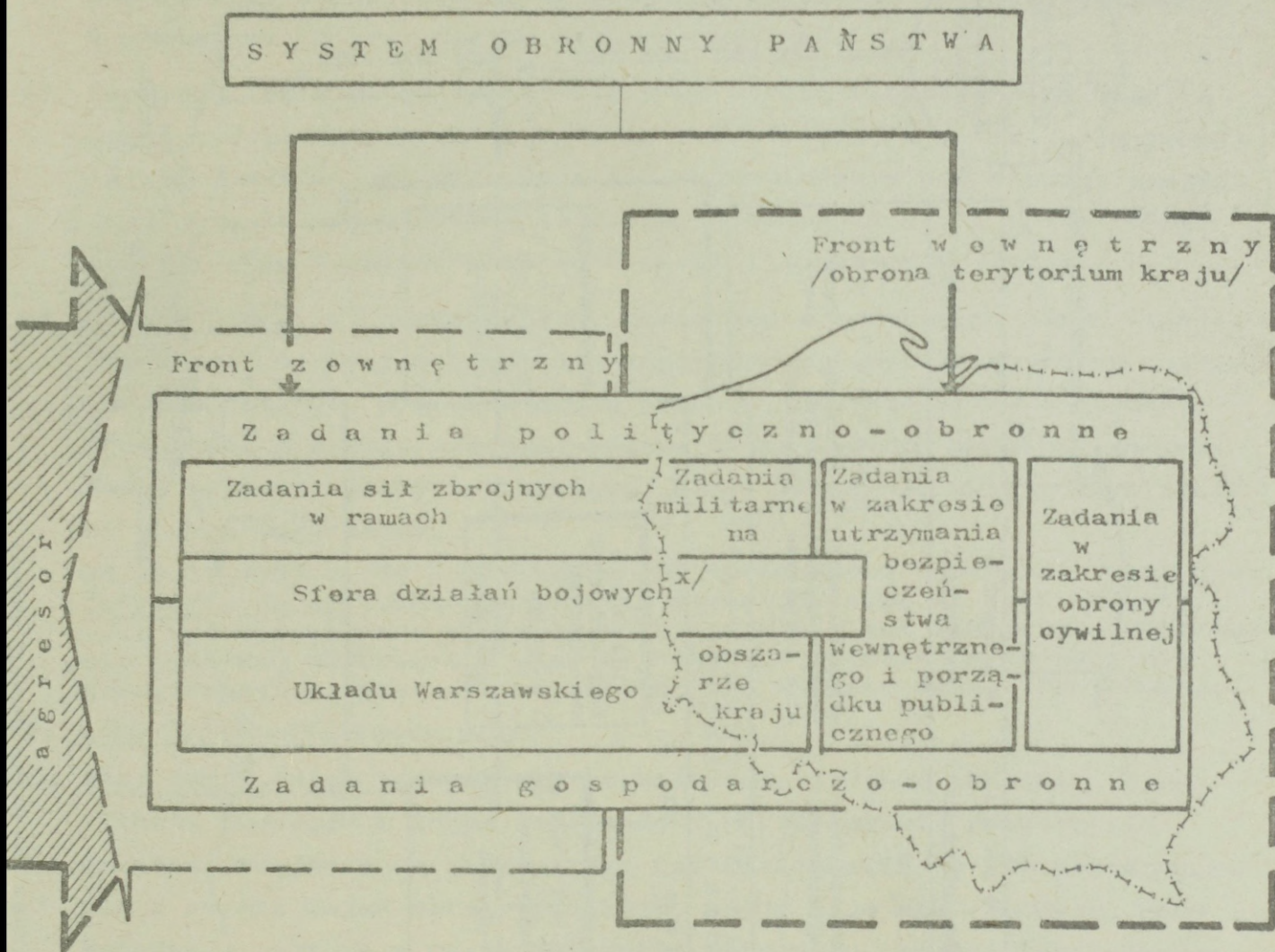
2/ gen. dyw. B. Chochę - jako "zdolność do obrony wszystkich interesów państwa wszelkimi dostępnymi środkami, wszędzie tam, gdzie nastąpi ich zagrożenie".

93. System obronny państwa, stanowi skoordynowany wewnętrznie zbiór wzajemnie powiązanych elementów, jednolicie działających w celu zachowania bezpieczeństwa narodowego i nienaruszalności terytorialnej. Cel ten osiąga się poprzez zapobieganie agresji lub przeciwstawianie się jej drogą prowadzenia skutecznych działań wojennych oraz maksymalne uodpornienie kraju na oddziaływanie przeciwnika. Oznacza to, że w ramach systemu obronnego prowadzi się ściśle ze sobą zintegrowane przygotowania obronne w układzie militarnym /siły zbrojne/ i pozamilitarnym /pozostała część obronnie zorganizowanego społeczeństwa/. Aktualnie - z uwagi na charakter istniejącego zagrożenia - w systemach obronnych państw socjalistycznych wspólnoty funkcjonują dwa wzajemnie uzupełniające się elementy - wojska operacyjne, przewidziane głównie do działań w ramach Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego /czyli na tzw. froncie zewnętrznym/, oraz siły przewidziane do obrony terytorium kraju, w tym wojska obrony terytorium kraju /czyli do działań na tzw. froncie wewnętrznym/.

Zadania realizowane w systemie obronnym PRL przedstawiają rysunki 25 i 26.

94. Obrona terytorium kraju, część zadań realizowanych w ramach systemu obronnego państwa związanych z zabezpieczeniem kraju /stanowiącego zaplecze frontu zewnętrznego/ przed zbrojną i dywersyjną działalnością nieprzyjaciela, z ochroną ludności i dóbr narodowych oraz z utrzymaniem sprawności i ciągłości funkcjonowania gospodarki narodowej i administracji państwowej na wypadek zagrożenia wojną i w razie wojny.

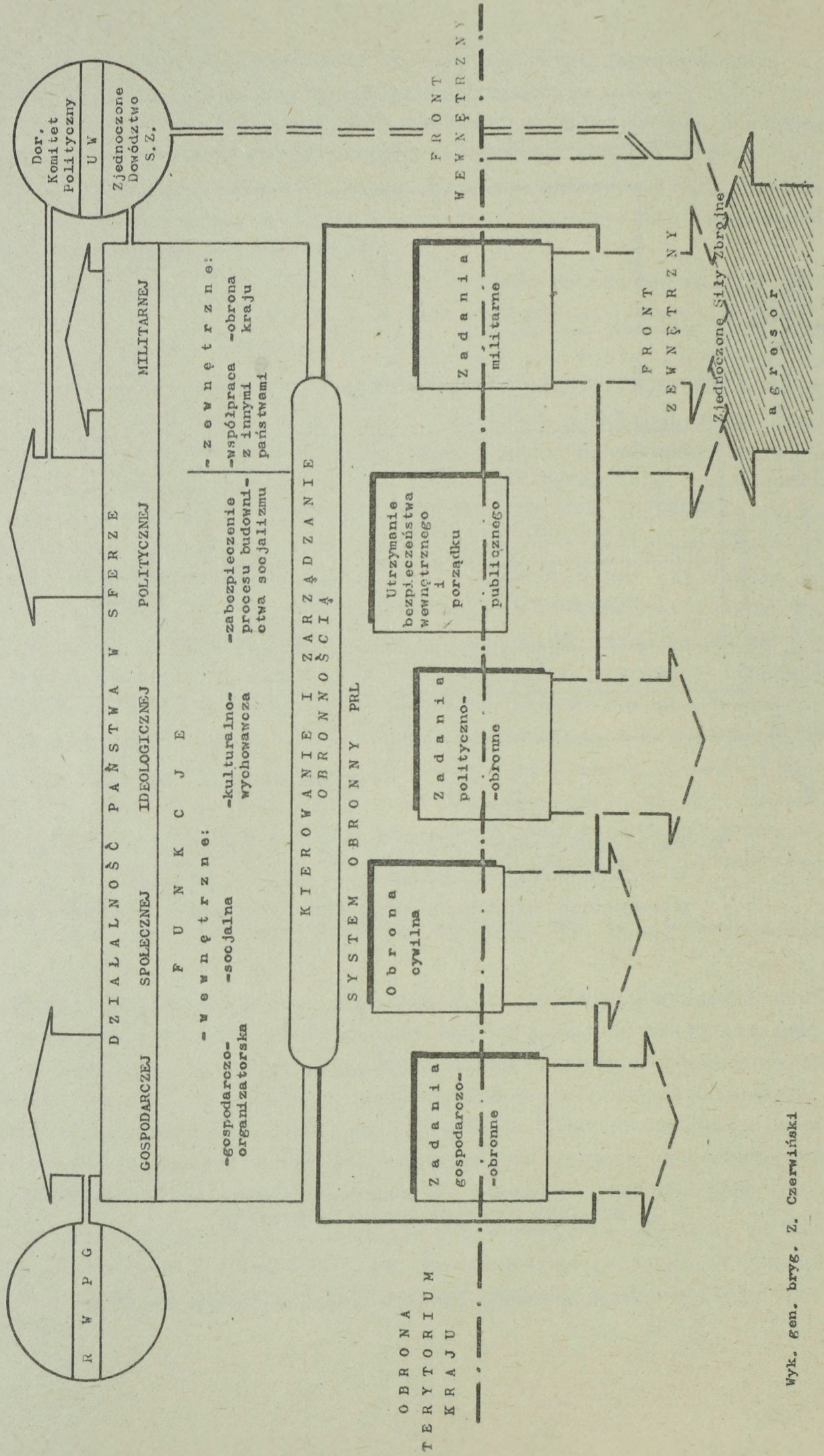
95. Front wewnętrzny, pojęcie używane dla określenia obszaru, na którym prowadzi się działania związane z realizacją zadań obrony terytorium kraju /patrz: system obronny państwa i obrona terytorium kraju/.

x/ Działania mające charakter walki zbrojnej realizowane głównie w ramach zadań militarnych, jak i - po części - w ramach utrzymania bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego.

Wyk. płk D. Kubajewski na podstawie pracy doktorskiej: M. Dębiński i J. Mroczko "System obronny państwa"

Rys. 25. Zadania realizowane w systemie obronnym PRL

Wyk. gen. bryg. Z. Czerwiński

Rys. 26. Zadania realizowane w systemie obronnym PRL na tle funkcji państwa

96. Front zewnętrzny, pojęcie używane dla określenia strefy, w której główne siły stron walczących prowadzą działania na lądzie, morzu i w powietrzu /patrz: system obronny państwa/.
97. Zaplecze, obszar znajdujący się poza strefą bezpośrednich działań bojowych, prowadzonych na froncie zewnętrznym, z potencjałem pozwalającym zasilać walczące wojska i zapewniającym egzystencję znajdującej się na tym obszarze ludności /"potencjał ...": patrz "Zbiór podstawowych terminów z zakresu nauki i doktryny wojennej"/.
98. Stan wojenny, stan szczególny; zawieszenie normalnego trybu działania władz wojskowych i organów administracji państwowej oraz zastosowanie ustawowo przewidzianych środków, podyktowanych względami obronności i bezpieczeństwa państwa. Stan wojenny może być wprowadzony na mocy ustawy lub dekretu, które określają szczegółowo skutki prawne tego stanu.
- Od 20.07.1983 r. do Konstytucji PRL wprowadzono dodatkowo "stan wyjątkowy". We wprowadzonym zapisie stwierdza się, że stan wojenny może być wprowadzony ze względu na obronność lub zewnętrznie zagrożenie państwa, natomiast - stan wyjątkowy - w razie zagrożenia dla wewnętrznego bezpieczeństwa państwa lub w razie klęski żywiołowej.
99. Stan wyjątkowy, patrz p. 98.
100. Stan wojny, stan faktycznego pozostawania jednego państwa w konflikcie zbrojnym z innym państwem. Trwa od momentu rozpoczęcia działań zbrojnych do całkowitego ich zaniechania. W PRL postanowienie o stanie wojny może wydać Sejm, a gdy Sejm nie obraduje, Rada Państwa - jedynie w razie dokonania zbrojnego napadu nieprzyjaciela lub konieczności wspólnej obrony przeciwko agresji stosownie do umów międzynarodowych.
101. Wojna, zjawisko społeczno-historyczne występujące w społeczeństwie o antagonistycznych klasach. Z punktu widzenia istoty społecznej każda wojna to kontynuacja polityki państw i panujących w nich klas środkami przemocy w celu osiągnięcia określonych interesów politycznych, ekonomicznych lub ideologicznych. Pod względem formy wojna to konflikt zbrojny między państwami, blokami /koalicjami/ państw, narodami lub antagonistycznymi klasami w ramach danego państwa w imię osiągnięcia ich celów ekonomicznych i politycznych. W dobie obecnej wojna to bardzo złożone zjawisko społeczne obejmujące wszystkie dziedziny życia i działalności państwa, koalicji państw i wystawiające na próbę ich wszystkie walory moralno-polityczne oraz siły ekonomiczne i wojskowe, a także zdolności organizacyjne. W czasie wojny obie strony stosują różnorodne formy i środki walki ideologicznej, ekonomicznej, dyplomatycznej i zbrojnej. W zależności od celów politycznych wojny dzieli się na sprawiedliwe i nie-

sprawiedliwe, a te na jednostronnie sprawiedliwe i obustronnie niesprawiedliwe. Ze względu na przyczynę rozpoczęcia wojny dzielą się na prewencyjne i obronne. Zależnie od zasięgu terytorialnego na globalne, lokalne, ograniczone i totalne, z punktu zaś widzenia użytych broni na konwencjonalne i jądrowe. Ze względu na stopień ruchliwości wojny dzielą się na pozytywne i manewrowe, a zależnie od czasu trwania na błyskawiczne i długotrwałe. Niekiedy wojna to zjawisko społeczne, w którym odbywa się walka o cele polityczne bez angażowania sił zbrojnych. W takim znaczeniu używa się określeń: zimna wojna, wojna psychologiczna, wojna gospodarcza, wojna dyplomatyczna, wojna ideologiczna itp.

102. Konwencje międzynarodowe, w szerokim znaczeniu, zebrania przedstawicieli rządów, organizacji lub osób z różnych państw; dzielą się na rządowe i pozarządowe. Charakter prawny uchwał określa ją uchwały konwencji międzynarodowych; jeśli konwencja międzynarodowa przyjmuje umowę międzynarodową, to uchwalony tekst dla uzyskania mocy wiążącej wymaga z reguły podpisania i ratyfikacji.

103. Genewskie konwencje i protokoły:

- 1/ konwencja w sprawie polepszenia losu rannych wojskowych w armiach będących w polu /tzw. Konwencja Czerwonego Krzyża z 22.8.1864/; po drugiej wojnie światowej po raz trzeci została zastąpiona przez jedną z genewskich konwencji o ochronie ofiar wojny /1949/;
- 2/ konwencje o ochronie ofiar wojny z 12 lipca 1949. I - o polepszeniu losu rannych i chorych w wojnie lądowej; II - o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków w wojnie morskiej; III - o traktowaniu jeńców wojennych; IV - o ochronie osób cywilnych podczas wojny. Polska jest stroną wszystkich czterech konwencji;
- 3/ genewskie konwencje prawa morza z 29.4.1958 /cztery/. Polska jest stroną II i IV konwencji;
- 4/ protokół genewski dotyczący zakazu używania na wojnie gazów duszących, trujących lub podobnych oraz środków bakteriologicznych z 17.6.1925; został przyjęty przez znaczną większość państw /w tym przez Polskę/.

104. Wybrano artykuły z ustawy z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL /zgodnie z jednolitym tekstem po nowelizacji w r.1979/.

DZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 5

1. Tworzy się Komitet Obrony Kraju jako komitet Rady Ministrów do spraw obronności.
2. Do zakresu działania Komitetu Obrony Kraju należy w szczególności:
  - 1/ ustalanie generalnych założeń obrony Państwa oraz kierowanie całokształtem spraw dotyczących obronności kraju;
  - 2/ rozpatrywanie zagadnień dotyczących obronności kraju i wytyczanie kierunków działania w tej dziedzinie;
  - 3/ ustalanie założeń organizacyjnych sił zbrojnych oraz obrony cywilnej;
  - 4/ koordynowanie działalności naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w zakresie obronności kraju.

Artykuł 6

1. W skład Komitetu Obrony Kraju wchodzi: przewodniczący, zastępcy przewodniczącego, członkowie i sekretarz.
2. Przewodniczącym Komitetu Obrony Kraju jest prezes Rady Ministrów, a zastępcą przewodniczącego do spraw sił zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego - minister obrony narodowej.
Pozostałych zastępców przewodniczącego, członków i sekretarza Komitetu Obrony Kraju powołuje Rada Ministrów.

Artykuł 7

1. Komitet Obrony Kraju jest organem kolegialnym.
2. Komitet Obrony Kraju w ramach swego zakresu działania podejmuje uchwały oraz wydaje wytyczne i zalecenia.
3. Zarządzenia w sprawach należących do zakresu działania Komitetu Obrony Kraju wydaje przewodniczący Komitetu.

*Art. 104-107 oraz (całkowicie) 109 i 210 tymczasem
zaproponował się w celu wzmocnienia
- 21.11.83r.*

Artykuł 8

Rada Ministrów ustala zasady i tryb działania Komitetu Obrony Kraju, a w szczególności podział funkcji pomiędzy zastępców przewodniczącego Komitetu oraz określa organy wykonawcze i zasady ich działania.

Artykuł 9

1. Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju kieruje pracami Komitetu oraz realizuje generalne założenia, decyzje i wytyczne Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju w zakresie spraw dotyczących obronności.
2. Minister obrony narodowej jako zastępca przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju do spraw sił zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego:
  - 1/ przygotowuje założenia obronne Państwa,
  - 2/ realizuje generalne założenia, decyzje i wytyczne Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju w zakresie obrony Państwa oraz koordynuje realizację wynikających z nich zadań,
  - 3/ sprawuje ogólne kierownictwo w sprawach wykonywania powszechnego obowiązku obrony na zasadach i w zakresie określonym w ustawie,
  - 4/ sprawuje w powierzonym zakresie ogólny nadzór nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, organizacje społeczne i organizacje społeczne.
3. Zastępcy przewodniczącego i członkowie Komitetu Obrony Kraju realizują decyzje i wytyczne Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju w zakresie obronności oraz sprawują kierownictwo nad realizacją zadań obronnych w określonych działaniach administracji państwowej i gospodarki narodowej.

Artykuł 14

1. Kierowanie sprawami obronności w województwach należy do wojewódzkich komitetów obrony.
2. Przewodniczącymi wojewódzkich komitetów obrony są przewodniczący rad narodowych stopnia wojewódzkiego, a ich zastępcami wojewodowie oraz prezydenci miast stopnia wojewódzkiego.
3. Komitet Obrony Kraju ustala zakres działania wojewódzkich komitetów obrony i zasady powoływania członków tych komitetów.

Artykuł 15

Komitet Obrony Kraju może również powoływać swoich pełnomocników dla poszczególnych obszarów kraju lub określonych dziedzin administracji państwowej i gospodarki narodowej, ustalając zakres ich zadań.

- ~~105. Komitet Obrony Kraju, jeden z komitetów Rady Ministrów powołany do kierowania całokształtem spraw dotyczących obronności kraju - patrz p. 104.~~
- ~~106. Wojewódzki komitet obrony, kolegialny organ kierujący całokształtem przedsięwzięć w zakresie obronności na obszarze województwa stosownie do uchwał i wytycznych Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju.~~
107. Kierowanie w systemie obronnym państwa, schemat 1.
108. Stanowisko kierowania, odpowiednio zorganizowane i wyposażone miejsce rozmieszczenia naczelnych i centralnych oraz terenowych organów występujących w systemie kierowania państwem w okresie zagrożenia i wojny. SK nr 1 składa się z dotychczasowego miejsca pracy /DMP/ i zapasowego miejsca pracy /ZMP/ rozmieszczonego w obiektach znajdujących się poza prognozowaną strefą rażenia uderzenia jądrowego. SK nr 2 rozmieszcza się w obiektach oddalonych od dotychczasowego miejsca pracy i potencjalnie najmniej zagrożonych uderzeniami przeciwnika.
109. Wybrane artykuły z ustawy z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL /zgodnie z jednolitym tekstem po nowelizacji w r.1979/.

DZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 3

1. Na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju stoją s i ł y z b r o j n e P o l s k i e j R z e c z y p o s p o l i t e j L u d o w e j.
2. W s k ł a d s i ł z b r o j n y c h P o l s k i e j R z e c z y p o s p o l i t e j L u d o w e j w c h o d z ą j a k o i c h r o d z a j e: w o j s k a l ą d o w e, w o j s k a l o t n i c z e, w o j s k a o b r o n y p o w i e t r z n e j k r a j u i m a r y n a r k a w o j e n n a.

3. R o d z a j e s i ł z b r o j n y c h składają się z jednostek wojskowych i związków organizacyjnych różnych rodzajów wojsk i służb.

Artykuł 10

1. M i n i s t e r o b r o n y n a r o d o w e j :
- 1/ dowodzi siłami zbrojnymi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; kieruje ich rozwojem, szkoleniem i przygotowaniem do obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
  - 2/ kieruje administracją wojskową i sprawami kadrowymi sił zbrojnych oraz sprawami zaspokajania ich potrzeb, w szczególności materiałowo-technicznych i finansowych,
  - 3/ kieruje wykonywaniem obowiązku służby wojskowej, wychowywaniem żołnierzy oraz sprawami zaspokajania ich potrzeb socjalno-bytowych,
  - 4/ kieruje administrowaniem rezerw osobowych dla celów powszechnego obowiązku obrony w zakresie określonym w ustawie.
2. Komitet Obrony Kraju może podporządkować określone rodzaje wojsk lub jednostki wojskowe ministrowi spraw wewnętrznych.

Artykuł 11

1. Minister obrony narodowej dowodzi siłami zbrojnymi przez:
  - 1/ Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego,
  - 2/ dowódców okręgów wojskowych i rodzajów sił zbrojnych.
2. Minister obrony narodowej określa kierownicze organy wykonawcze oraz ich właściwość w sprawach należących do jego zakresu działania.
3. T e r e n o w y m i o r g a n a m i w y k o n a w o z y m i m i n i s t r a o b r o n y n a r o d o w e j w s p r a w a c h o p e r a c y j n o - o b r o n n y c h i a d m i n i s t r a c y j i w o j s k o w e j s ą :
  - 1/ dowódcy okręgów wojskowych,
  - 2/ szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych.
4. Minister obrony narodowej określa terytorialny zasięg działania okręgów wojskowych.

DZIAŁ VII

SLUŻBA W DZIEDZINACH ZMILITARYZOWANYCH

Artykuł 183

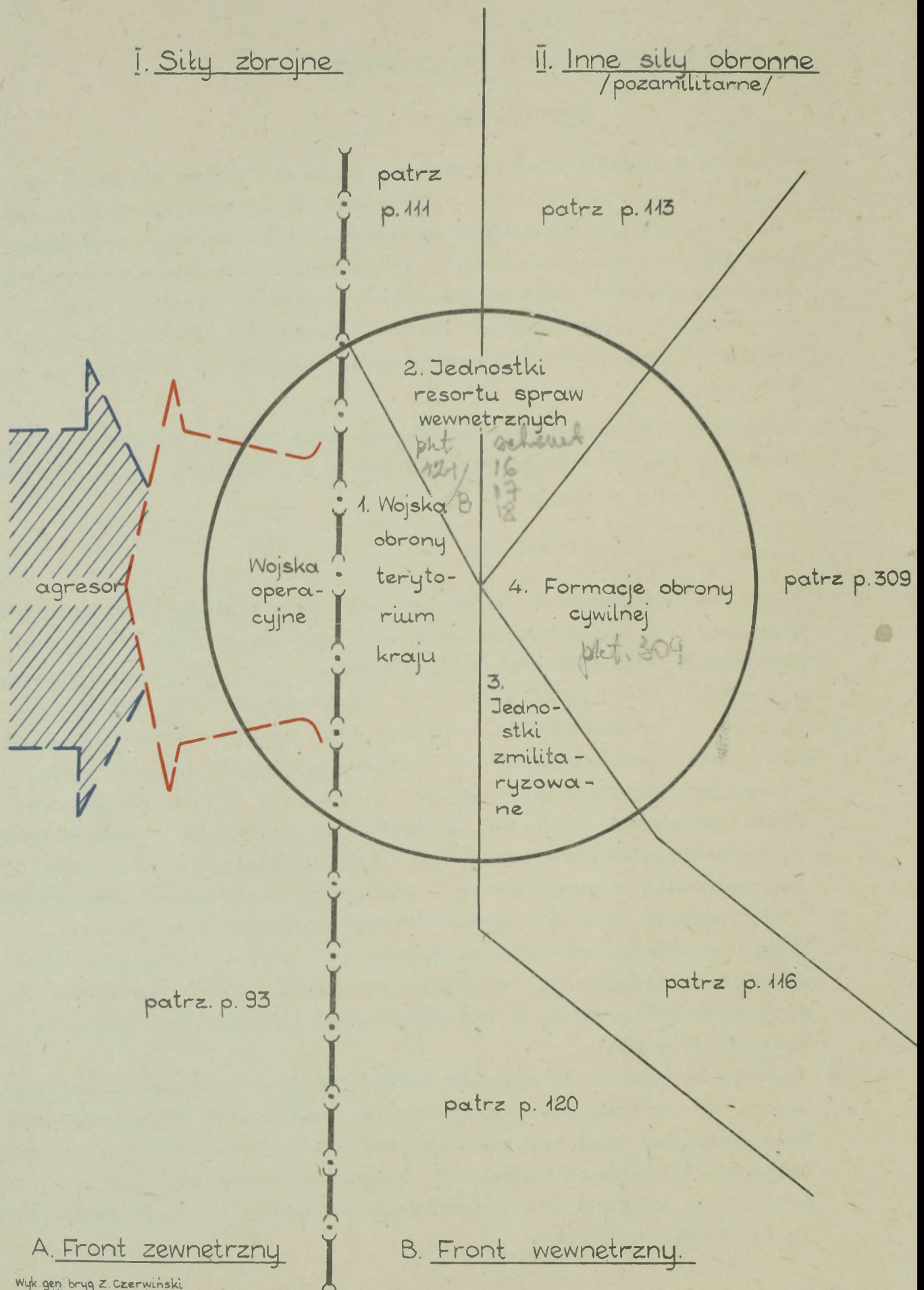
1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny obejmuje się m i l i t a r y z a c j ą określone przez Komitet Obrony Kraju dziedziny administracji państwowej i gospodarki narodowej albo poszczególne ich działy lub jednostki organizacyjne, które wykonują zadania szczególnie ważne z punktu widzenia obronności Państwa, jego bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz jednostki organizacyjne specjalnie tworzone do wykonywania takich zadań.
2. Jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 1, stają się z dniem objęcia militaryzacją j e d n o s t k a m i z m i l i t a r y z o w a n y m i.

Artykuł 184

1. W ramach przygotowania administracji państwowej i gospodarki narodowej do obrony kraju mogą być nadawane w czasie pokoju przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do określonych jednostek przewidzianych do militaryzacji stosownie do art. 183.
2. Przydziały organizacyjno-mobilizacyjne nadaje wojskowy komendant uzupełnień właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby, której przydział ma być nadany, na wniosek organu określonego przez właściwego ministra, a osobom zatrudnionym w jednostkach organizacyjnych przewidzianych do militaryzacji - kierownik tej jednostki w uzgodnieniu z wojskowym komendantem uzupełnień.
3. Osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne, mogą być wzywane do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji, w czasie wolnym od pracy w wymiarze do piętnastu dni w roku, w tym nie więcej niż pięć dni ustawowo wolnych od pracy.
4. Komitet Obrony Kraju określa jednostki przewidziane do militaryzacji, do których osoby posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne mogą być powołane na ćwiczenia w wymiarze przewidzianym dla ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy. Osobom tym przysługują uprawnienia żołnierzy rezerwy powołanych na ćwiczenia wojskowe.

I. Siły zbrojne

II. Inne siły obronne
/pozamilitarne/

Wyk. gen. brzyg Z. Czerwiński
ptk D. Kubajewski

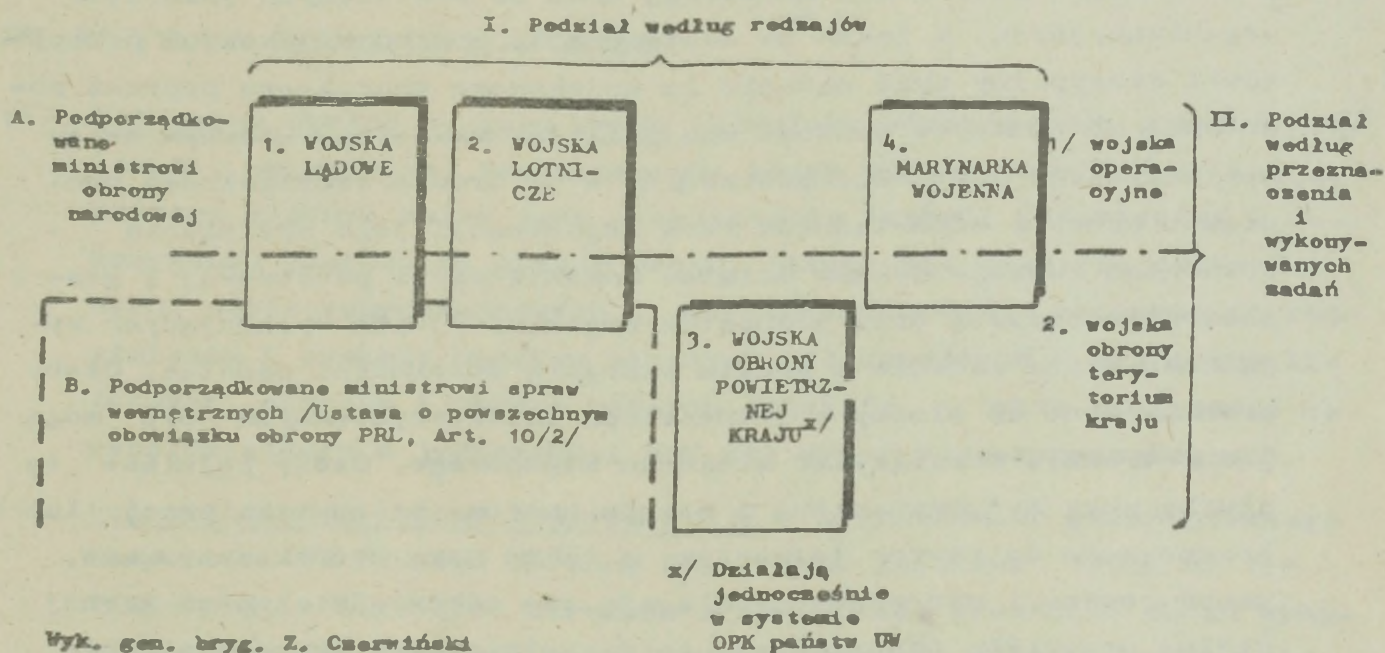
Rys. 27. Siły obronne PRL

Artykuł 196

1. Jednostki zmilitaryzowane mogą być przydzielone w całości lub w części do jednostek sił zbrojnych na czas określony lub dla wykonania określonych zadań.
2. Decyzje w sprawach określonych w ust. 1 podejmuje Komitet Obrony Kraju lub organy przez niego upoważnione.
3. W przypadkach określonych w ust. 1, jednostka zmilitaryzowana zostaje podporządkowana właściwemu dowódcy wojskowemu. Osoby pełniące służbę w tej jednostce podlegają dyscyplinie wojskowej.

110. Siły obronne PRL, rysunek 27.

111. Siły zbrojne PRL,

Rys. 28. Siły zbrojne PRL /wg Regulaminu SZ PRL, pkt 2 - ich podstawowy podział i podporządkowanie/

112. Siły OTK, pojęcie używane dla określenia sił przeznaczonych do realizacji zadań w ramach obrony terytorium kraju /wojska OTK - patrz p. 120, jednostki organizacyjne Milicji Obywatelskiej, jednostki zmilitaryzowane - patrz p. 116, formacje obrony cywilnej - patrz p. 309/.

113. Siły pozamilitarne, pojęcie używane dla określenia sił przewidzianych do realizacji zadań w obronie terytorium kraju a nie wchodzących w skład sił zbrojnych /jednostki Milicji Obywatelskiej, jednostki zmilitaryzowane, formacje obrony cywilnej/.

114. Mobilizacja, 1/ przejście sił zbrojnych państwa ze stanu pokojowego na organizację stanu wojennego, przekształcenie gospodarki pokojowej w gospodarkę wojenną oraz dostosowanie administracji państwowej do potrzeb wojny. Mobilizacja może być częściowa lub powszechna, skryta lub jawna. W PRL uprawniona do ogłoszenia mobilizacji jest Rada Państwa; 2/ powołanie rezerwistów do czynnej służby wojskowej, służby w jednostkach milicyjnych i zmilitaryzowanych oraz w formacjach obrony cywilnej w okresie zagrożenia lub w początkowym okresie wojny. Mobilizacja może obejmować jeden lub więcej roczników podlegających mobilizacji.
115. Militaryzacja, działania w zakresie kompleksowych przygotowań obronnych w państwie prowadzone w czasie ogłoszenia mobilizacji, stanu wojennego lub w czasie wojny, polegające na przeniesieniu form i metod organizacji wojskowej do działów administracji państwowej i gospodarki narodowej oraz do określonych jednostek organizacyjnych, a także na zastosowaniu w nich wojskowych przepisów i dyscypliny oraz nadaniu im wojskowego charakteru poprzez powołanie do służby w jednostkach zmilitaryzowanych. Głównym celem militaryzacji jest zabezpieczenie - w drodze szczególnego obowiązku pracy i odpowiednich form organizacji jego spełniania - sprawnego funkcjonowania działów administracji państwowej i gospodarki narodowej oraz jednostek organizacyjnych wykonujących wyjątkowo ważne zadania z punktu widzenia obronności państwa. Osoby przeznaczone do służby w jednostkach zmilitaryzowanych nie mogą jednostronnie rozwiązywać stosunku służbowego. Osoby pełniące tę służbę mogą być wyznaczone z urzędu na inne stanowiska pracy lub przenoszone do innych jednostek, a także mogą być skoszarowane, umundurowane i uzbrojone. Podlegają one odpowiedzialności karnej według przepisów odnoszących się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej w czasie wojny.
116. Jednostki zmilitaryzowane, jednostki specjalistyczne, najczęściej techniczne, pozostające w strukturze organizacyjnej resortów lub terenowych ogniw administracji państwowej przewidziane do militaryzacji na wypadek wprowadzenia stanu wojennego lub stanu wojny. Formowane są następujące jednostki: oddziały odbudowy /urządzeń gazowniczych, sieci elektroenergetycznych, elektrowni, portów morskich, lotnisk, łączności radiowej i przewodowej/, pociągi odbudowy /mostów, nawierzchni, sieci trakcyjnej, urządzeń zabezpieczenia ruchu i łączności, urządzeń wodnych/, oddziały ratownictwa /technicznego, chemicznego, złóż ropy naftowej i gazu ziemnego/,

oddziały przepraw promowych, oddziały inżynierskiej rozbudowy terenu, oddziały wydobywania wody, oddziały transportu wodnego, oddziały budowy /mostów, dróg/, oddziały techniczno-eksploatacyjne łączności, oddziały przeładunków morskich, oddziały konserwacji zabytków, brygady /techniczno-budowlane, techniczno-energetyczne/, pociągi naprawy /wagonów, lokomotyw/, kolumny lokomotyw, odwodowe transportowe jednostki skoncentrowanego transportu lotnictwa cywilnego, eskadry lotnictwa łącznikowego, grupy zbiornikowców, jednostki organizacyjne /milioji obywatelskiej, straży więziennej, służby ochrony kolei, służby łączności, ochrony skarboów, straży przemysłowej/, ośrodki analizy skażeń /centralny, wojewódzkie, rejonowe, dzielnicowe/, ośrodki powszechnego ostrzegania, alarmowania i ratownictwa /wojewódzkie, miejskie/, pododdziały pożarnicze, "Czołówka" filmowa.

IV. MILITARNA OBRONA OBSZARU KRAJU

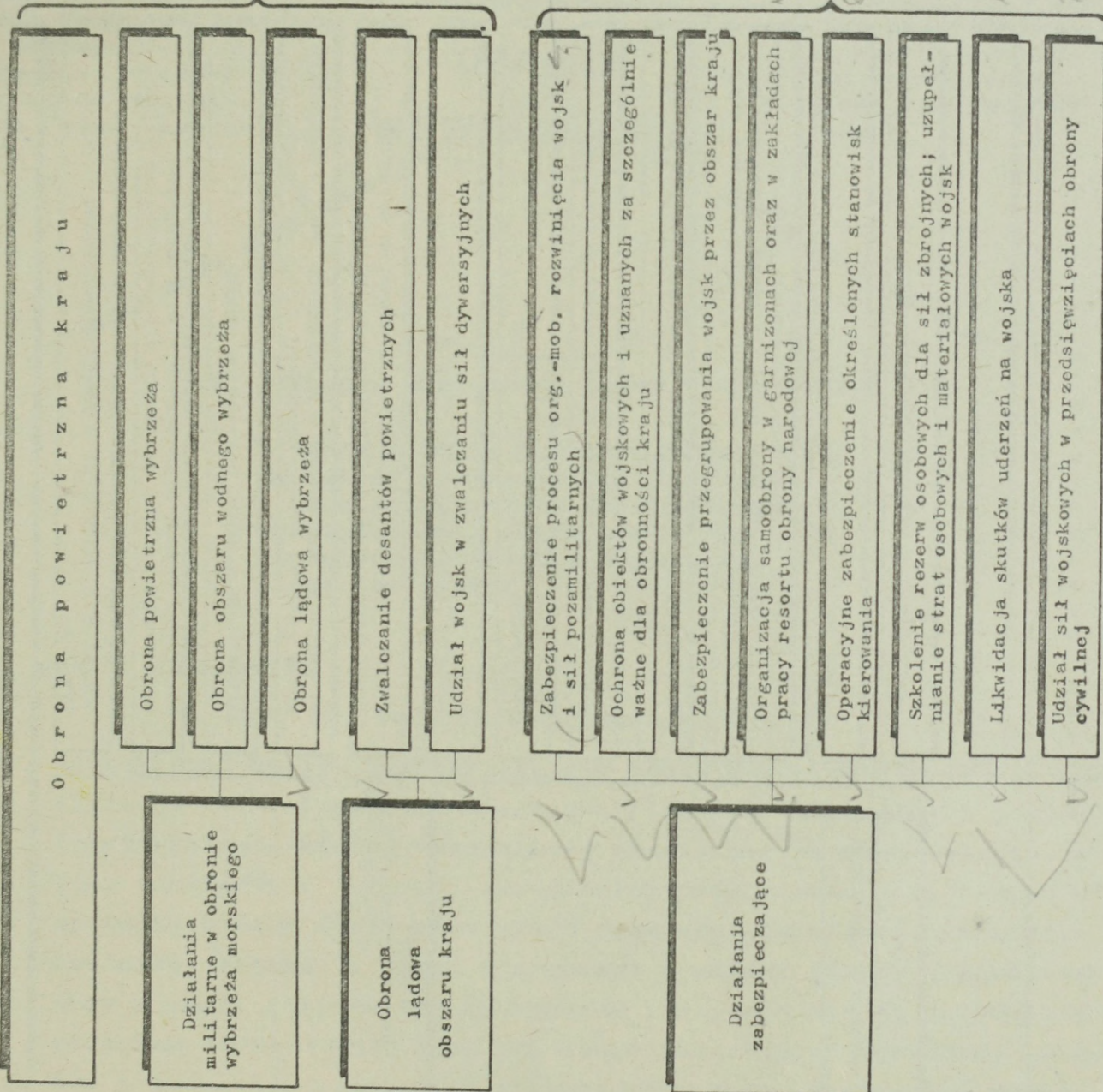
117. Militarna obrona obszaru kraju, kompleks różnorodnych działań /bojowych, ochronnych, technicznych/ wojsk obrony terytorium kraju, którego głównym celem jest ograniczenie swobody przeciwnika w dokonywaniu uderzeń na obszar kraju, niszczenie jego sił powietrznych, powietrznodesantowych i morscodesantowych, zapewnienie rozwinięcia i swobody manewru własnych sił zbrojnych i sił pozamilitarnych, ochrona i obrona ważnych obiektów, a także niszczenie we współdziałaniu z jednostkami MSW sił dywersyjno-rozpoznawczych.
118. Cel militarnej obrony obszaru kraju - sformułowany przez głównego inspektora OT /System obronny PRL, "Myśl Wojskowa" 1973, nr 10/ - "zapewnienie dogodnych warunków i możliwości wykonania zadań wynikających z koalicyjnych zobowiązań i potrzeb, zbrojne zwalczanie przeciwnika na lądzie, morzu i w powietrzu oraz utrzymanie sprawności i ciągłości funkcjonowania obiektów infrastruktury wojskowej, a także gospodarce o szczególnym znaczeniu obronnym".
119. Zadania realizowane w ramach militarnej obrony obszaru kraju:
- a/ podział zadań na podstawie kryterium odmienności działań, schemat 2,
  - b/ podział zadań na podstawie kryterium odmienności sił, które poszczególne zadania będą realizowały, schemat 3.
120. Wojska obrony terytorium kraju, część sił zbrojnych przeznaczona do wykonywania określonych zadań na obszarze kraju po wydzieleniu się wojsk operacyjnych. Do wojsk obrony terytorium kraju zalicza się:

- wojska obrony powietrznej kraju;
- część wojsk lądowych /związki taktyczne i oddziały/ w tym:
  - = wojska obrony wewnętrznej /brygady i pułki ogólnowojskowe, łączności, inżynieryjno-ratownicze/;
  - = wojska ochrony pogranicza /brygady/;
  - = jednostki obrony terytorialnej /brygady i pułki/;
  - = jednostki inżynieryjno-techniczne /pułki pontonowe, mostów drogowych, kolejowe, mostów kolejowych, drogowo-eksploatacyjne, inżynieryjno-techniczne i inżynieryjno-budowlane oraz bataliony transportowe i przeładunkowe, a także kompanie rurociągów przeprowowych/;
  - = jednostki /ośrodki/ szkolne;
  - = jednostki zapasowe i rezerwowe;
  - = jednostki zabezpieczenia dowództw OW /bataliony łączności, zabezpieczenia, regulacji ruchu i inne/;
  - = pododdziały ochrony obiektów /bataliony, kompanie i samodzielne plutony/ oraz garnizonowe i wojskowej służby wewnętrznej;
  - = jednostki tyłowe /zabezpieczające ww. ZT, oddziały i pododdziały/;
- część marynarki wojennej /związki i oddziały/, w tym:
  - = flotylla obrony wybrzeża;
  - = morska brygada okrętów pogranicza;
  - = ośrodki szkolenia;
  - = bazy materiałowo-techniczne;
- część wojsk lotniczych:
  - = pododdziały lotnictwa łącznikowo-rozpoznawczego dowództw OW;
  - = ośrodki szkolenia;
  - = bazy materiałowo-techniczne.

Wojska obrony terytorium kraju są w podporządkowaniu centralnym lub okręgowym. Niektóre pododdziały /oddziały/ są w podporządkowaniu WSzW /bataliony, kompanie i samodzielne plutony ochrony obiektów, pododdziały garnizonowe/.

Sposób działania:

Walka zbrojna

1 - i powoływanie rezerwy

2 - + prace dywersyjne

3 - Przedsięwzięcia organizacyjne i mobilizacyjne i uzupełnieniowe

4 - i uzupełnieniowe

5 - oraz

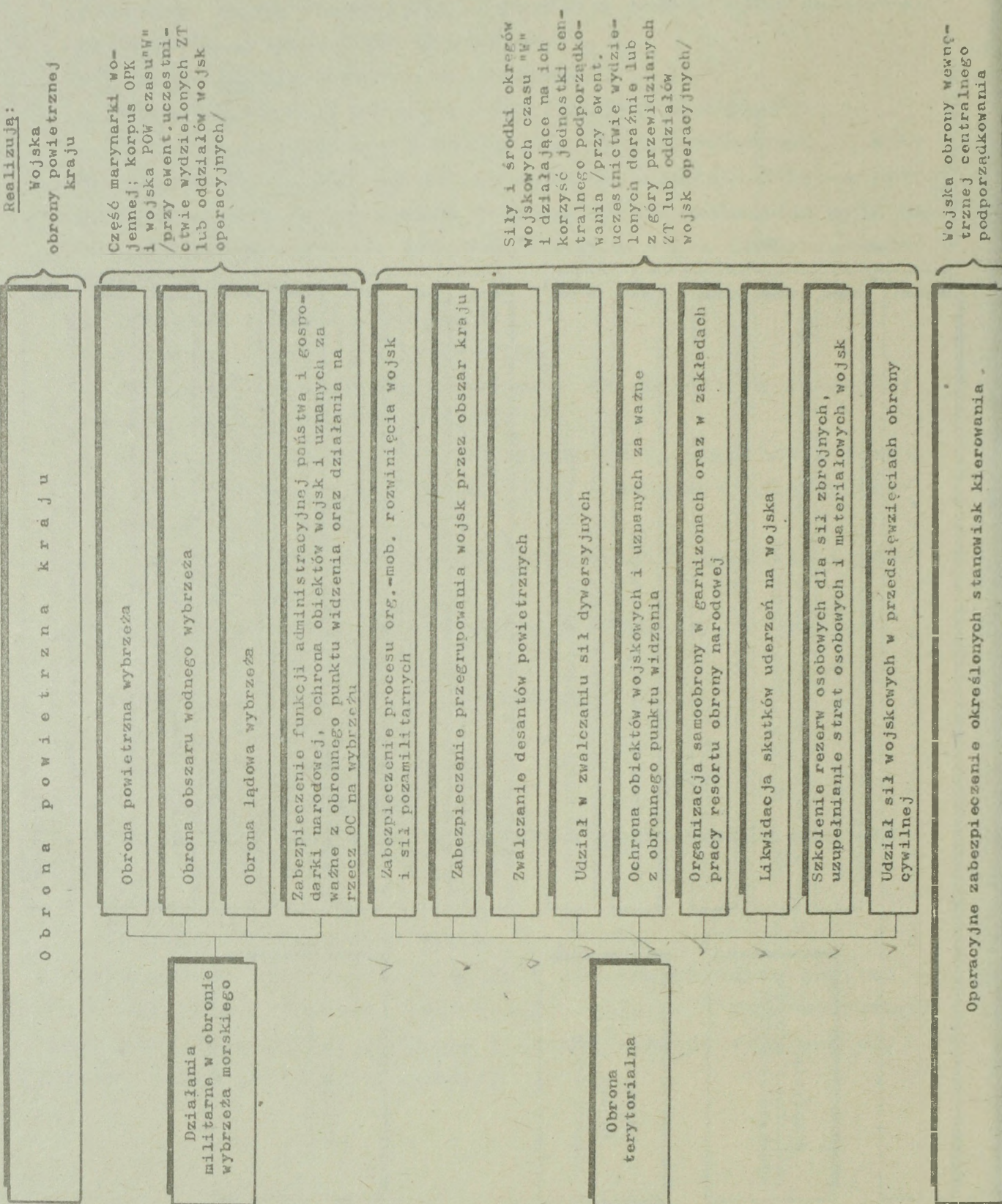
6 - techniczne, szkoleniowe, porządkowo-ochronne i pomocnicze

1 - wypracowanie, odrywanie i zniszczenie

2 - odprawy i mobilizacja g. b. w garnizonach, w celach i misjach dywersyjnych

Wyk. Gen. bryg. Z. Czerwiński
płk D. Kubański

PODZIAŁ ZADAŃ NA PODSTAWIE KRYTERIUM ODMIENNOŚCI SIL REALIZUJĄCYCH POSZCZEGÓLNE ZADANIA

Realizują:

Wojska obrony powietrznej kraju

Część marynarki wojennej; korpus OPK i wojska POW czasu "H" / przy ewent. uczestnictwie wydziałonych ZT lub oddziałów wojsk operacyjnych/

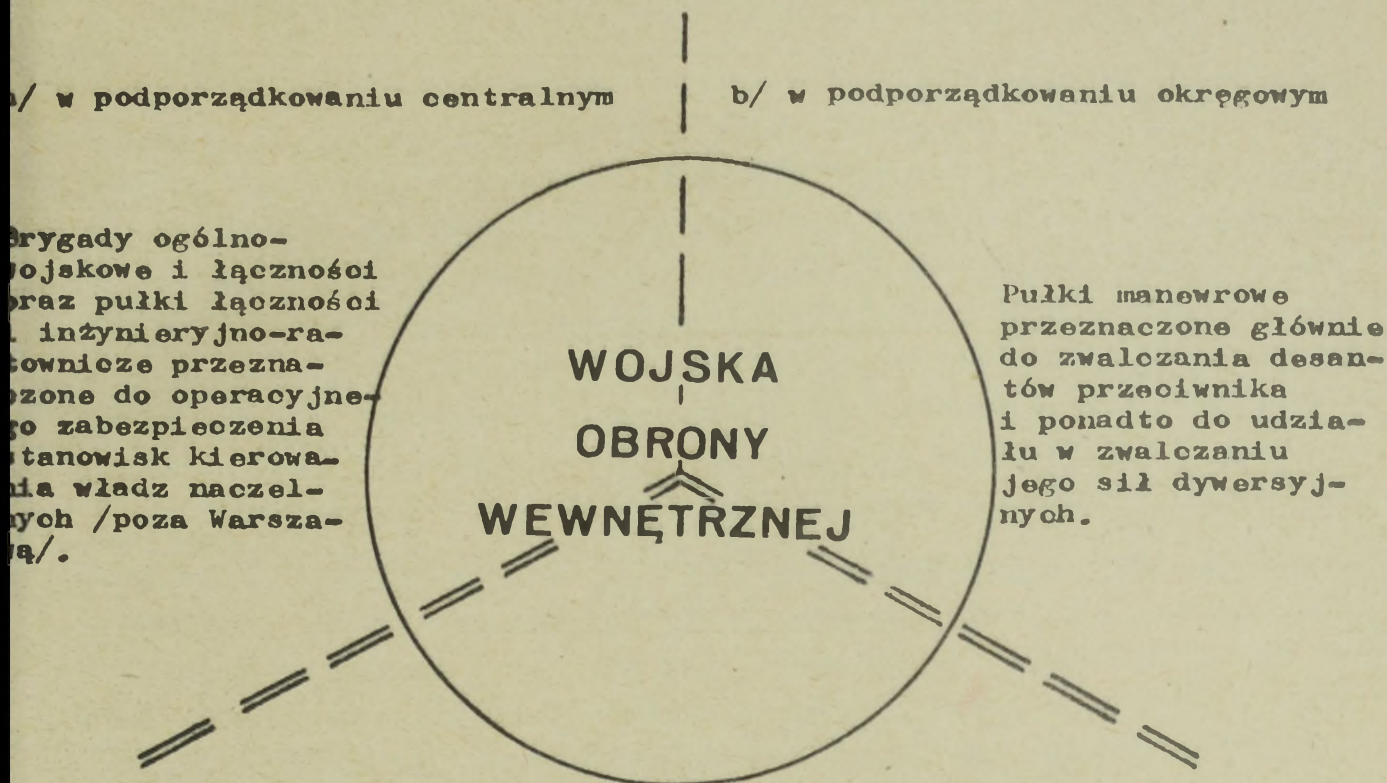
Sily i srodki okregow wojskowych czasu "H" i dzialajace na ich korzysc jednostki centralnego podporzadkowania / przy ewent. uczestnictwie wydzialonych doraznie lub z gory przewidzianych ZT lub oddzialow wojsk operacyjnych/

Wojska obrony wewnetrznej centralnego podporzadkowania

- o zadania (8) OK? - musi to rozstrzygnąć!

121. Wojska obrony wewnętrznej

A. Podległe ministrowi obrony narodowej

B. Podległe ministrowi spraw wewnętrznych

Brygada i pułki ogólnowojskowe oraz bataliony inżynieryjne, łączności i inne przeznaczone do operacyjnego zabezpieczenia władz naczelnymi /w dotychczasowych i zapasowych miejscach pracy/.

yk. płk D. Kubajewski

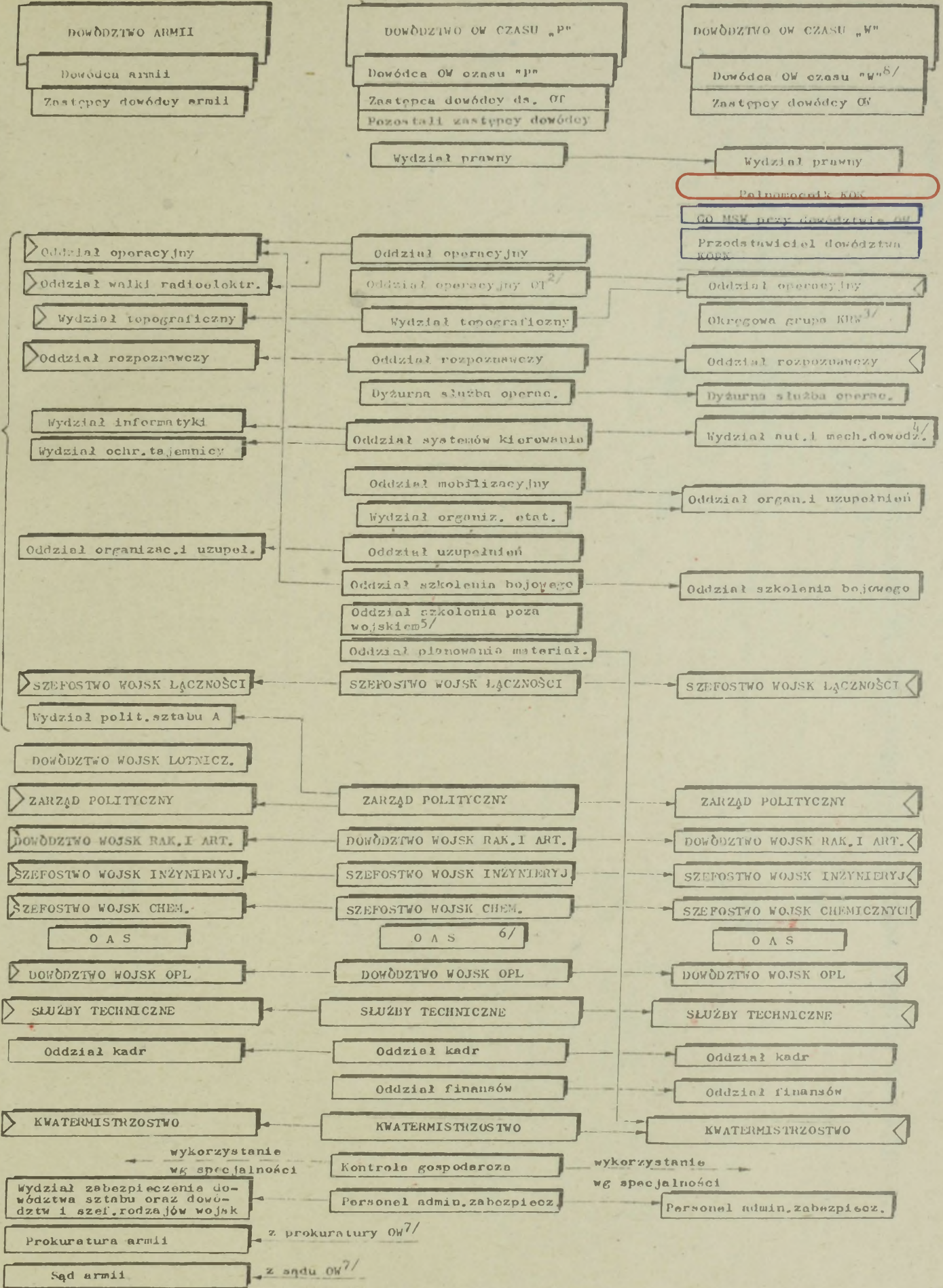
Rys. 29. Wojska obrony wewnętrznej

122. Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej, instytucja centralna MON podlegająca głównemu inspektorowi obrony terytorialnej, której działalność skupia się na doskonaleniu, w toku szkolenia i ćwiczeń, określonych przygotowań militarnych w systemie obrony terytorium kraju oraz współdziałania właściwych dowództw, sztabów i wojsk z organami i siłami układu pozamilitarnego w skali regionalnej /okręgowej i wojewódzkiej/. Zasadniczym zadaniem inspektoratu jest szkolenie określonych dowództw, sztabów i jednostek wojskowych przeznaczonych do wykonywania zadań związanych z obroną terytorialną /patrz p. 119/ oraz sterowania ogólnym rozwojem samoobrony garnizonów wojskowych i zakładów pra-

cy resortu obrony narodowej. Głównym celem szkolenia jest doskonalenie jednostek obrony terytorialnej /brygad, pułków/ i jednostek wojsk obrony wewnętrznej, w stosunku do których inspektorat spełnia funkcje szefostwa.

123. Okręg wojskowy cz. "W", terytorialny związek operacyjny wojsk lądowych składający się ze związków taktycznych i oddziałów różnych rodzajów wojsk oraz innych jednostek /instytucji, zakładów/ wojskowych stacjonujących na obszarze okręgu wojskowego /patrz p.47/. Jako związek operacyjny wojsk lądowych stanowi jeden z podstawowych elementów ogólnego systemu obrony terytorium kraju, a ponadto wykonuje określone zadania na rzecz jednostek poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i jednostek centralnego podporządkowania stale lub czasowo stacjonujących na obszarze OW oraz na korzyść wojsk działających w składzie Zjednoczonych Sił Zbrojnych UW.
124. Dowództwo okręgu wojskowego cz. "W", 1/ operacyjny organ dowodzenia wojskami /siłami/ lądowymi przeznaczonymi do obrony obszaru OW przed zbrojnym oddziaływaniem przeciwnika z lądu i powietrza /POW - również z morza/, a także zabezpieczenia przegrupowania własnych i sojuszniczych wojsk operacyjnych przez obszar OW; 2/ wyższy terenowy organ administracji wojskowej w sprawach uzupełniania sił zbrojnych i administrowania ich rezerwami osobowymi oraz współdziałania z terenowymi organami administracji państwowej w dziedzinie realizacji zadań wynikających z ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL; 3/ nadrzędny organ zarządzania zwłaszcza w sprawach uzupełnieniowych, kwatermistrzowskich i garnizonowych, a w ustalonym zakresie także technicznych w stosunku do jednostek innych rodzajów sił zbrojnych stacjonujących na obszarze OW /patrz p. 47/.
- Dowództwo OW spełnia funkcje okręgowego organu zaopatrującego stosownie do obowiązujących w tym względzie odrębnych przepisów.
125. Wydzielenie dowództwa armii i okręgu wojskowego czasu "W" z dowództwa okręgu wojskowego czasu "P", schemat 4.
126. Przykładowy schemat dowodzenia i łączności na obszarze okręgu wojskowego, schemat 5.
127. Źródła, obieg informacji w systemie rozpoznania na obszarze okręgu wojskowego, schemat 6 i 7.

WYDZIELENIE DOWÓDZTWA ARMII I OKRĘGU WOJSKOWEGO CZASU „W” Z DOWÓDZTWA OKRĘGU WOJSKOWEGO CZASU „P”¹⁷

LEGENDA:

- 1/ Schemat nie pokazuje drobnych różnic w strukturze organizacyjnej poszczególnych OW.
- 2/ W celu łatwiejszego zilustrowania organizacyjnych przystosowań kolejność przedstawionych komórek organizacyjnych nie jest w pełni zgodna z etatami.
- 3/ OG KKW posiada odrębny etat i jest utworzona jak w p. 203.

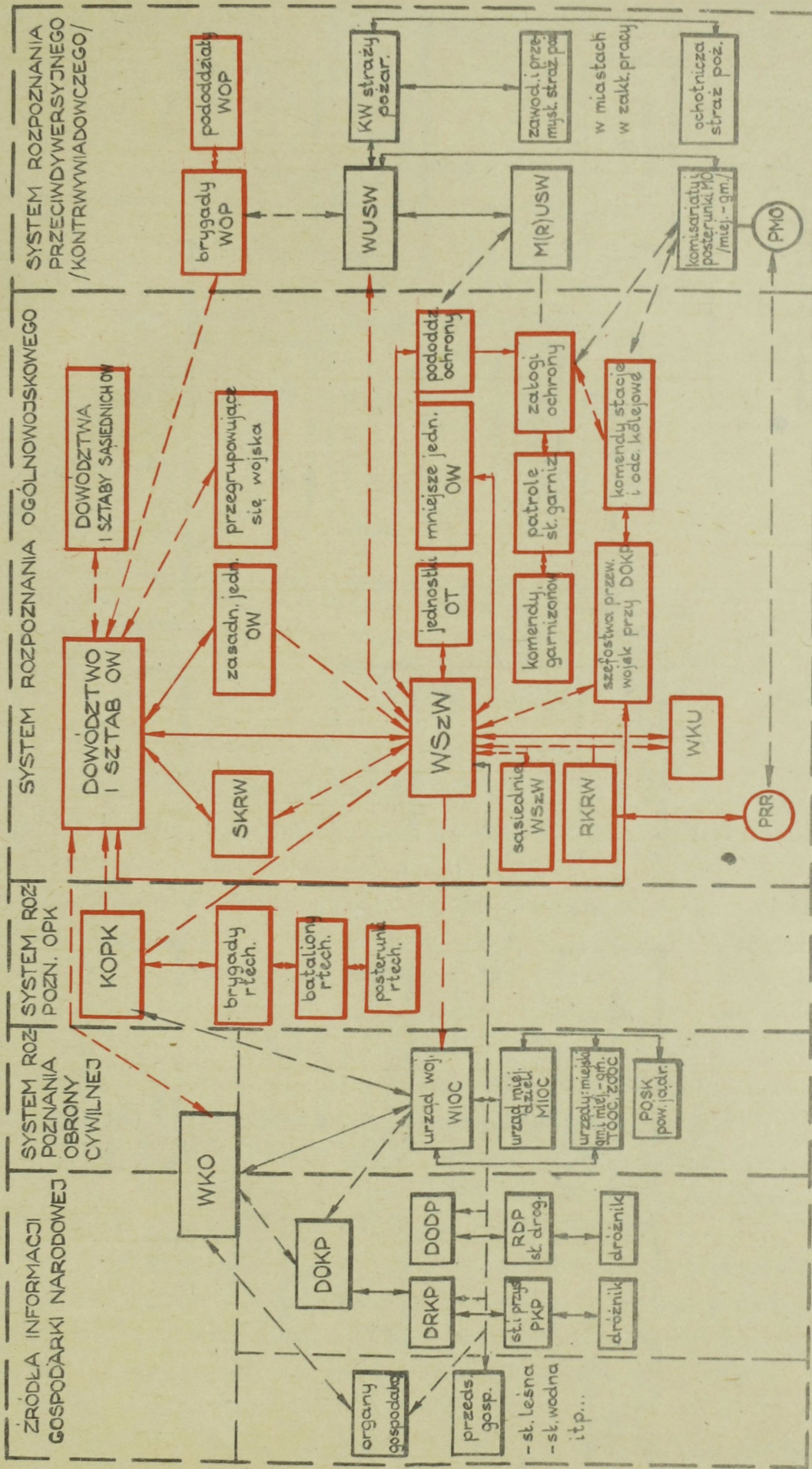
- 4/ Nie wyszła się drukarnia, archiwum itd.
- 5/ Stan osobowy wykorzystany jest w powołujących dowództwach wg specjalności.
- 6/ Okręgowy OAS posiada odrębny etat.
- 7/ W strukturze organów szczebla okręgowego cz. „P” posiadają odrębne etaty.
- 8/ Obejmowanie stanowisk w dowództwie OW cz. „W” następuje zgodnie z przydziałami mobilizacyjnymi.

wyk. gen. bryg. Z. Czerwiński

☐ ☐ Oznacza uzupełnienie stanem osobowym spoza składu dowództwa OW cz. „P”.

OGÓLNA STRUKTURA ROZPOZNANIA I ŹRÓDEŁ INFORMACJI ORAZ ICH POWIĄZANIA NA OBSZARZE OW

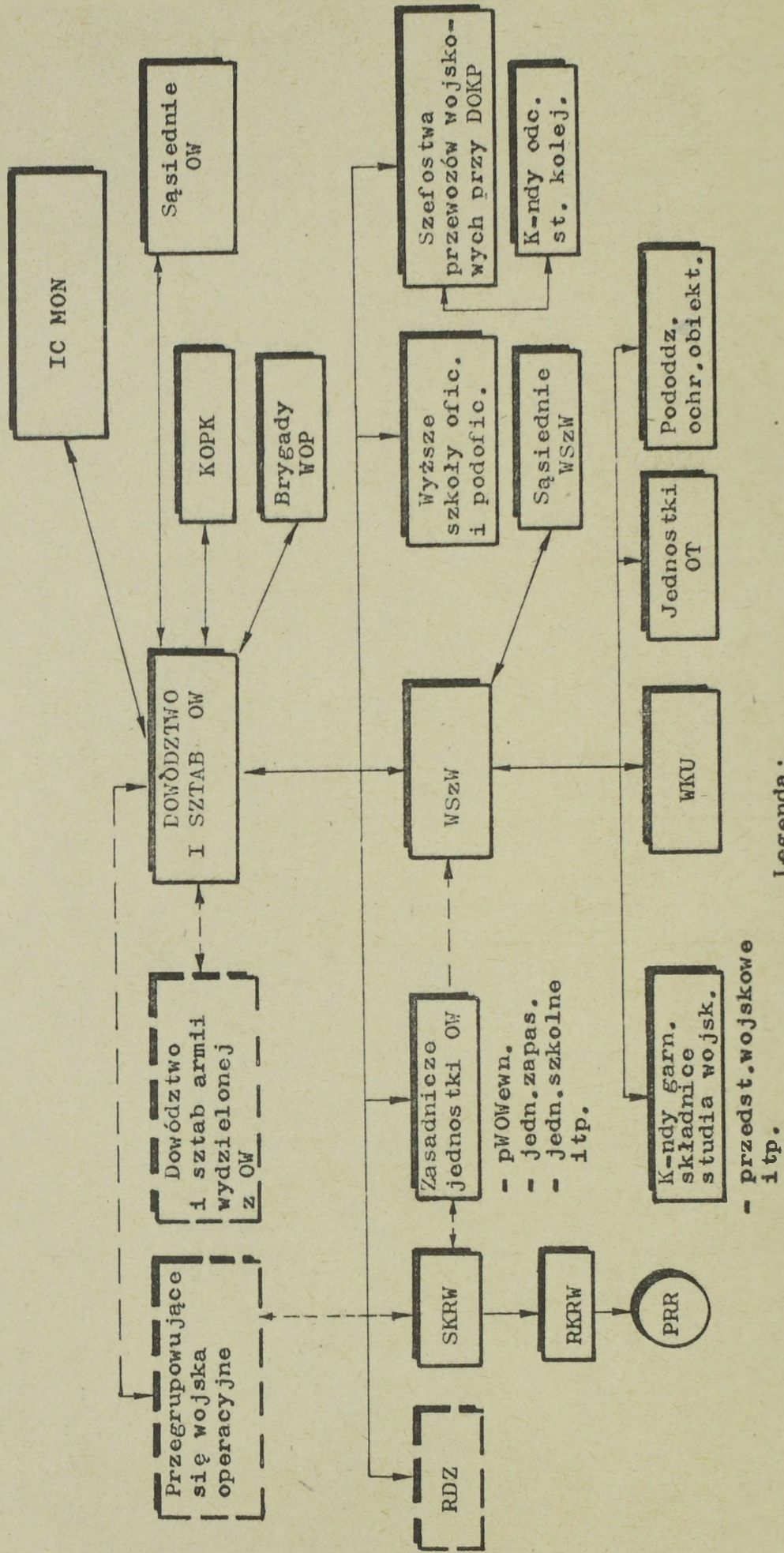

Legenda:

- os powiązań statycznych
- os wymiany informacji w ramach współdziałania
- kolor czerwony — wojska
- kolor czarny — inne organy i siły

Wojk. kpt. R. Kalinowski na podstawie "Wzajemne problemy OTK", cz. I.

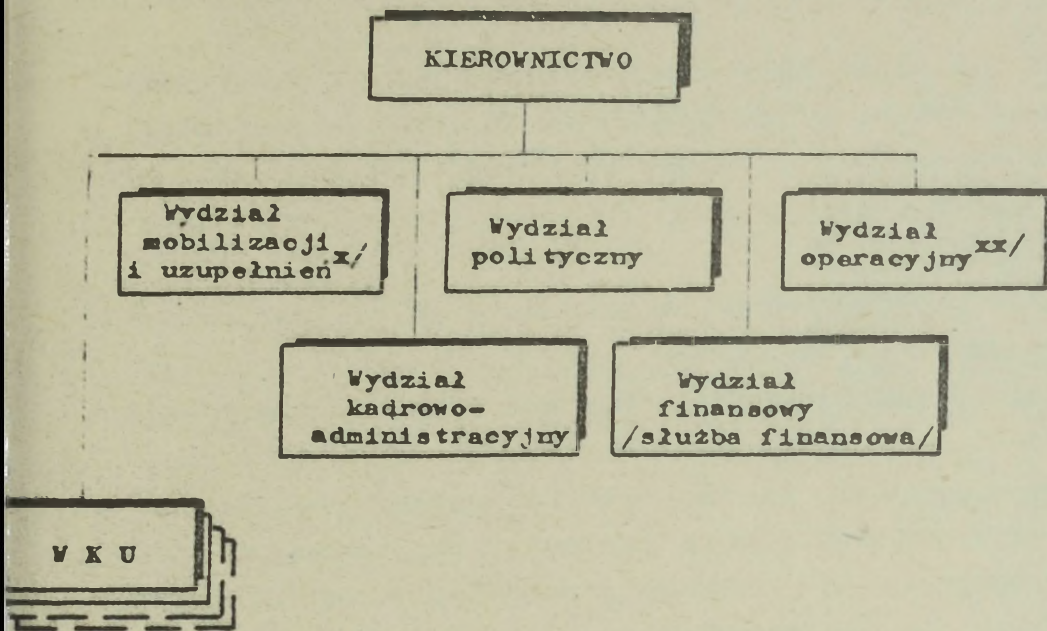
SYSTEM ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO ORAZ ŹRÓDŁA I OBIĘG INFORMACJI NA OBSZARZE OW

Wyk. kpt. R. Kalinowski
na podstawie "Wybrane problemy OTK"

128. Struktura organizacyjna wojewódzkiego sztabu wojskowego

Schemat 8.

x/ Jeżeli na obszarze województwa występuje tylko jedna wojskowa komenda uzupełnień, to obowiązki wydziału spełnia komenda WKU.

xx/ W województwach, w których zamiast brygad występują pułki OT, w WSzW zamiast wydziału występuje st. oficer z sekcją operacyjną. W województwach, w których nie ma jednostek OT, zamiast wydziału występuje jednoosobowe stanowisko oficera operacyjnego.

ryk. ppłk A. Pasdor

129. Zadania wojewódzkiego sztabu wojskowego:

- prowadzenie rozpoznania /zbieranie wiadomości/ na obszarze województwa dla celów wojskowych;
- realizowanie przedsięwzięć mobilizacyjnych na rzecz sił zbrojnych i MO, nadzór nad przydziałami do formacji obrony cywilnej i jednostek przewidzianych do militaryzacji z jednoczesnym uwzględnieniem współpracy z terenowymi urzędami SW oraz ogniwami administracji państwowej i gospodarki narodowej;
- organizowanie /w oparciu o znajomość możliwości województwa/ świadczeń doraźnych na rzecz zabezpieczenia przegrupowania własnych i sojuszniczych wojsk operacyjnych we współpracy z siłami milicyjnymi, terenowymi ogniwami administracji państwowej i miejscowymi wyspecjalizowanymi organami resortowymi;
- dowodzenie działaniami bojowymi podległych jednostek lub jednostek doraźnie podporządkowanych przez OW, zwłaszcza podczas zwalczania sił wykonujących rajdy powietrznodesantowe i sił dywersyjnych przeciwnika na określonym obszarze, wspólnie z jednostkami MO, WOP i innymi;
- kierowanie ochroną i obroną obiektów kategorii I /ważnych

z obornego punktu widzenia/, udzielanie wszelkiej możliwej pomocy urzędom SW i jednostkom milicyjnym w likwidowaniu sił dywersyjnych przeciwnika;

- prowadzenie lub wspieranie akcji ratunkowych na rzecz porażonych jednostek i obiektów wojskowych na obszarze województwa z wykorzystaniem sił własnych i obrony cywilnej, jak również udzielanie pomocy na rzecz poszkodowanej ludności i porażonych obiektów gospodarki narodowej;

- koordynowanie przedsięwzięć samoobrony w garnizonach wojskowych i zakładach pracy resortu ON;

- kontynuowanie przedsięwzięć na rzecz dalszego uzupełniania sił zbrojnych.

Ze względu na mianowanie szefów WSzW zastępcami przewodniczących wojewódzkich komitetów obrony /1981 r./ powierzono ich szczególnej uwadze zabezpieczenie układów sieciowych /komunikacyjnych, telekomunikacyjnych, energetycznych, gazociągów i ropociągów/.

a/ Zwalczanie desantów powietrznych przeciwnika

130. Obrona przeciwdesantowa, zespół przedsięwzięć mających na celu niedopuszczenie do lądowania desantu morskiego lub powietrznego nieprzyjaciela, a w razie wylądowania - zniszczenie go. Obejmuje ona rozbicie wojsk i środków desantowych przeciwnika w punktach ześrodkowania i załadowania /zaokrętowania/, w powietrzu lub w czasie przejścia morzem i w rejonach desantowania.

131. Operacja przeciwdesantowa, operacja realizowana wspólnym wysiłkiem różnych rodzajów sił zbrojnych /na obszarze kraju również przy współudziale sił milicyjnych/ w celu rozbicia operacyjnego lub strategicznego desantu nieprzyjaciela.

132. Zadania realizowane w ramach zwalczania desantów powietrznych /etapy i fazy walki/:

- etap pierwszy: zwalczanie sił i środków nieprzyjaciela w rejonach wyjściowych i w czasie załadowania;

- etap drugi: niszczenie sił desantu w czasie przelotu do rejonu desantowania;

- etap trzeci: zwalczanie sił desantu w czasie lądowania i prowadzenia walki na lądzie:

= faza pierwsza: prowadzenie rozpoznania, zwalczanie i blokowanie sił lądujących, wzbranianie im swobody działania i organizacji działań bojowych;

= faza druga: rozbicie zasadniczych sił desantowych przeciwnika poprzez wprowadzenie do walki głównych sił przeciwdesantowych;

= faza trzecia: ostateczna likwidacja rozbitych i rozproszonych sił desantu.

133. Rejon desantowania, obszar, w którym następuje wysadzenie /lądowanie/ desantu.

134. Siły, które mogą być użyte do zwalczania desantów powietrznych w obronie terytorium kraju: jednostki obrony powietrznej kraju, jednostki wojsk obrony wewnętrznej /patrz p. 121/, jednostki obrony terytorialnej /patrz p. 136 i 140/, pododdziały wojsk ochrony pogranicza /patrz p. 279/, pododdziały szkolne /patrz p. 141/, samodzielne pododdziały artylerii /ewentualnie inne/, jednostki manewrowe MO /patrz pp. 167-169/.

Ponadto w walce z desantem mogą brać udział oddziały /pododdziały/ wojsk operacyjnych /własne lub sojusznicze/, które znalazły się w pobliżu rejonu desantowania, w tym również odwody przeciwdesantowe związków operacyjnych.

135. Pułk wojsk obrony wewnętrznej, schemat 9.

136. Brygada obrony terytorialnej, schemat 10.

137. Batalion piechoty BOT, schemat 11.

138. Batalion inżynieryjno-drogowy BOT, schemat 12.

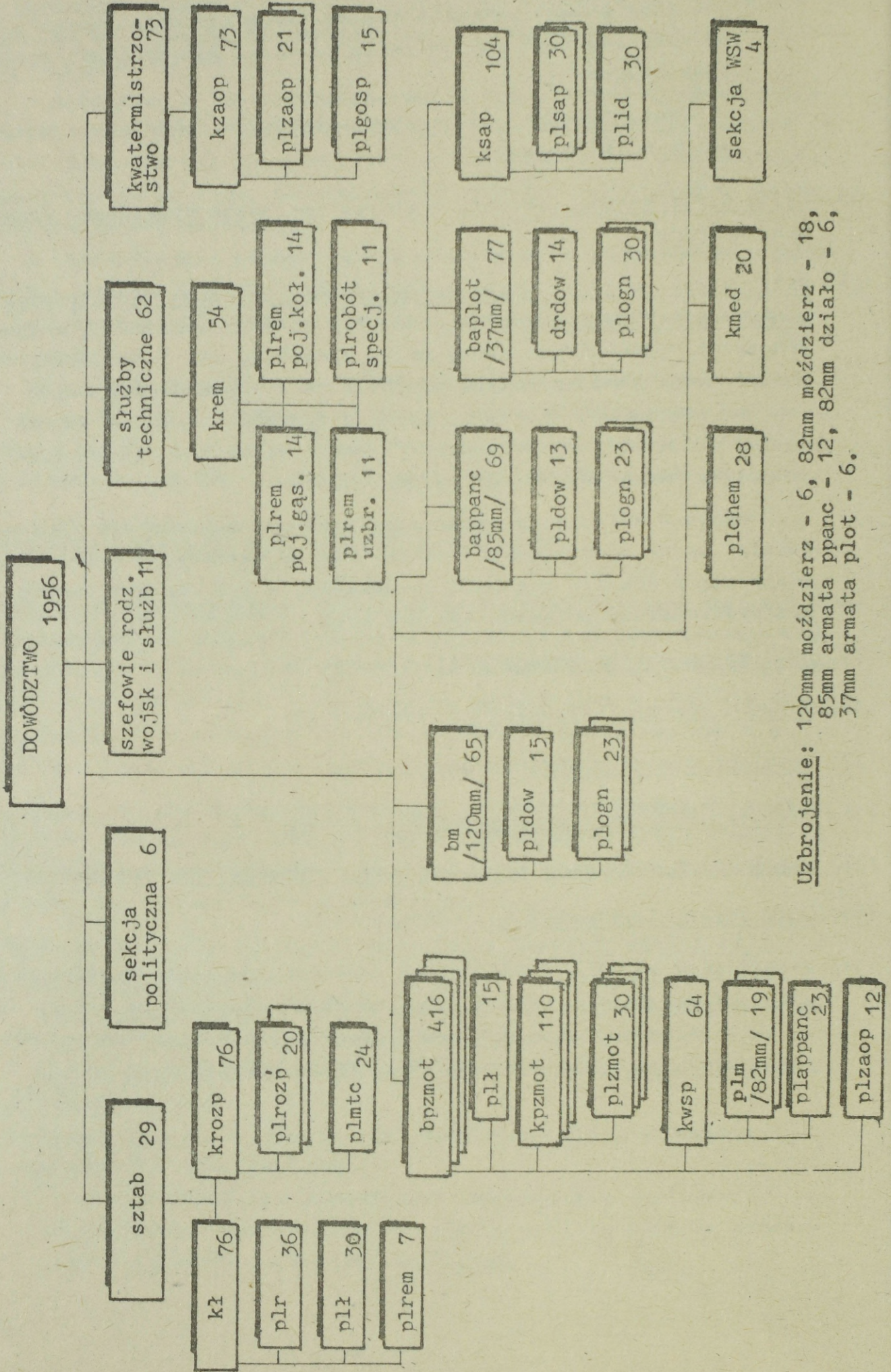
139. Batalion obrony przed bronią masowego rażenia BOT, schemat 13.

140. Pułk obrony terytorialnej, schemat 14.

141. Pododdziały szkolne, pododdziały formowane na bazie wyższych szkół oficerskich i innych ośrodków szkolenia. Wyższe szkoły oficerskie zazwyczaj mają możliwość sformowania bp i równorzędnego pododdziału specjalistycznego /da, binż, btr itp./.

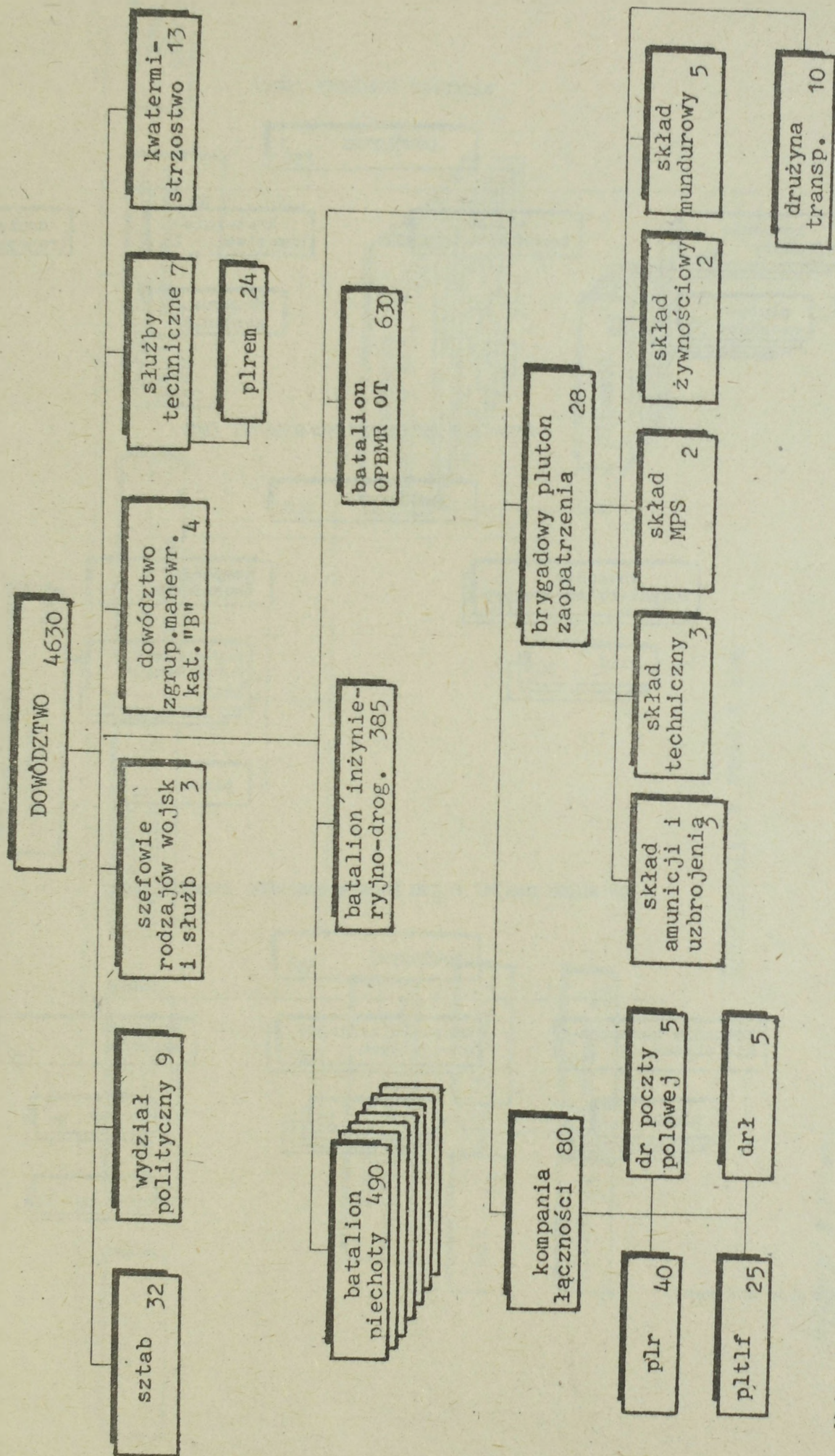
PŁEK WOJSK OBRONY WEWNĘTRZNEJ / pWOWewn. /

Schemat 9.

Uzbrojenie: 120mm moździerz - 6, 82mm moździerz - 18,
 85mm armata ppanc - 12, 82mm działo - 6,
 37mm armata plot - 6.

BRYGADA OBRONY TERYTORIALNEJ /BOT/

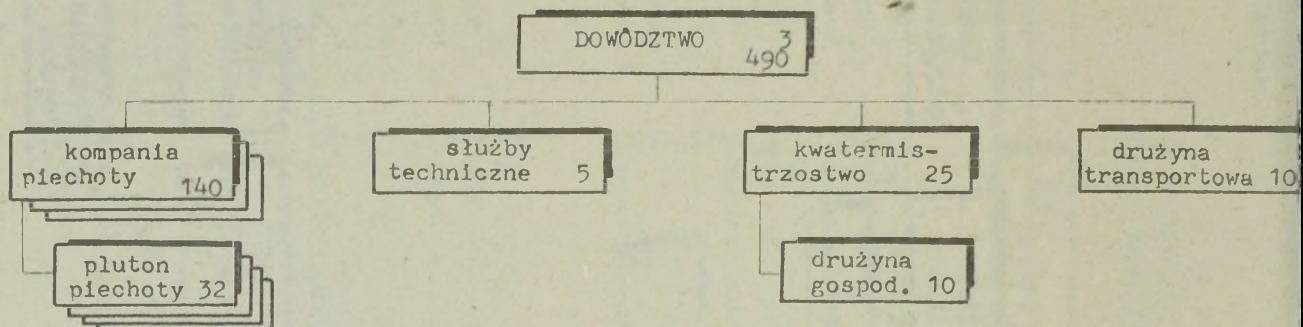

Wyk.mjr A.Kurant

Uzbrojenie: 186 rkm, 84 ckm

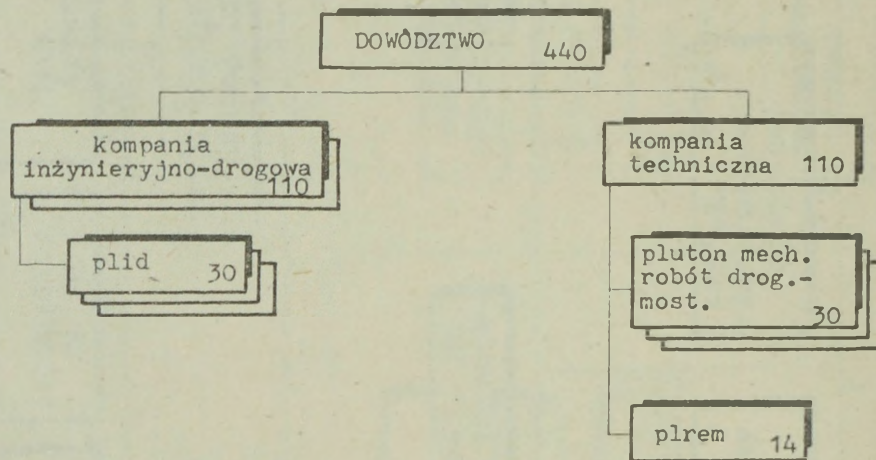
BATALION PIECHOTY /BOT/

Schemat

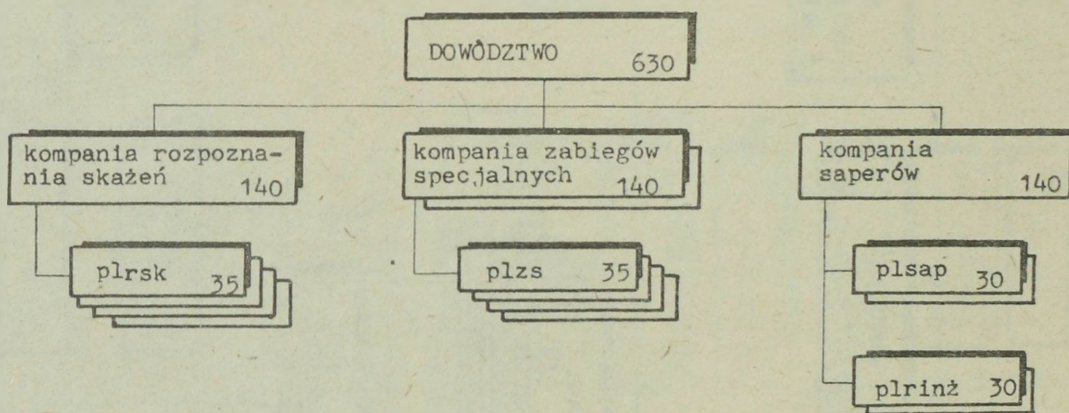
BATALION INŻYNIERYJNO-DROGOWY /BOT/

Schemat

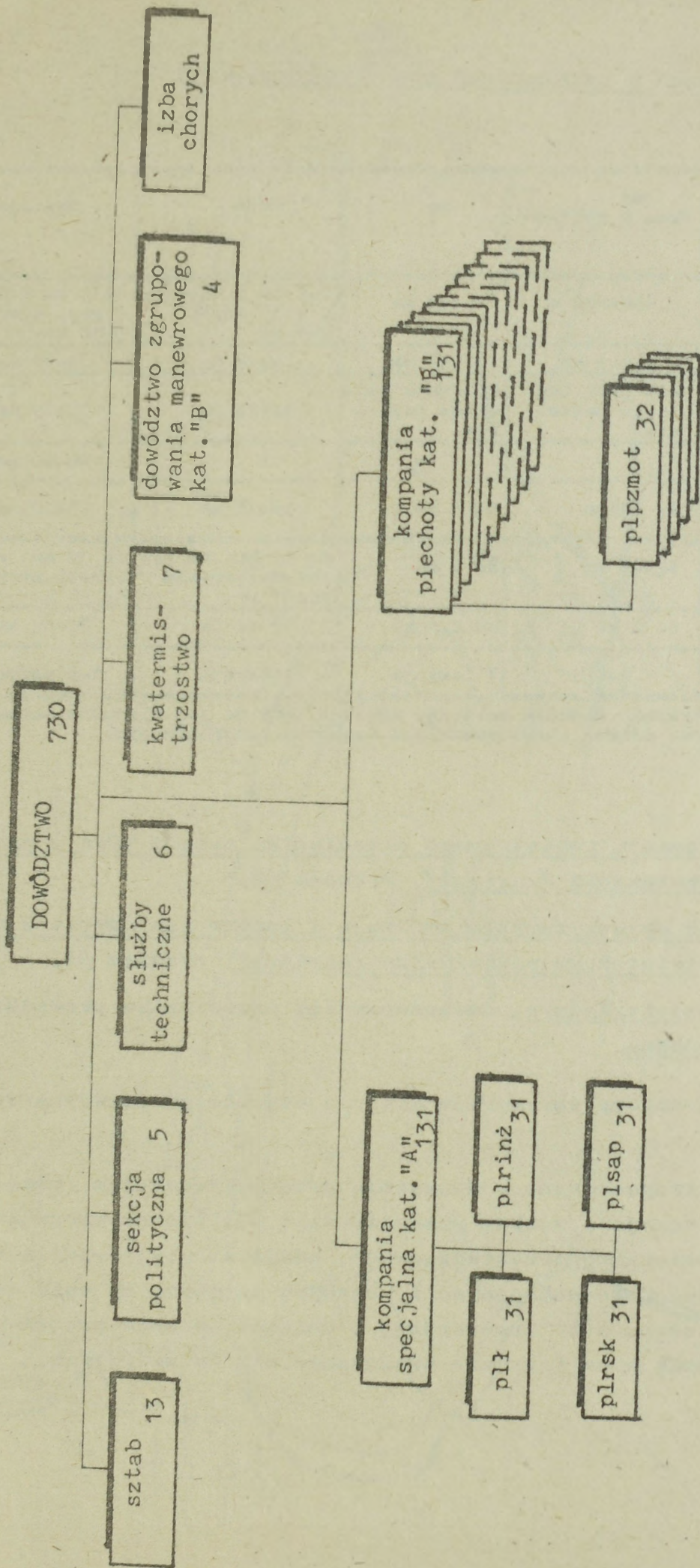
BATALION OBRONY PRZED BRONIĄ MASOWEGO RAŻENIA /BOT/

Schemat

Wyk.mjr A.Kurant

PUŁK OBRONY TERYTORIALNEJ /pot/

Uzbrojenie: 8 rkm, 4 ckm

Wyk.mjr A.Kurant

142. Normy taktyczne w działaniach przeciwdesantowych

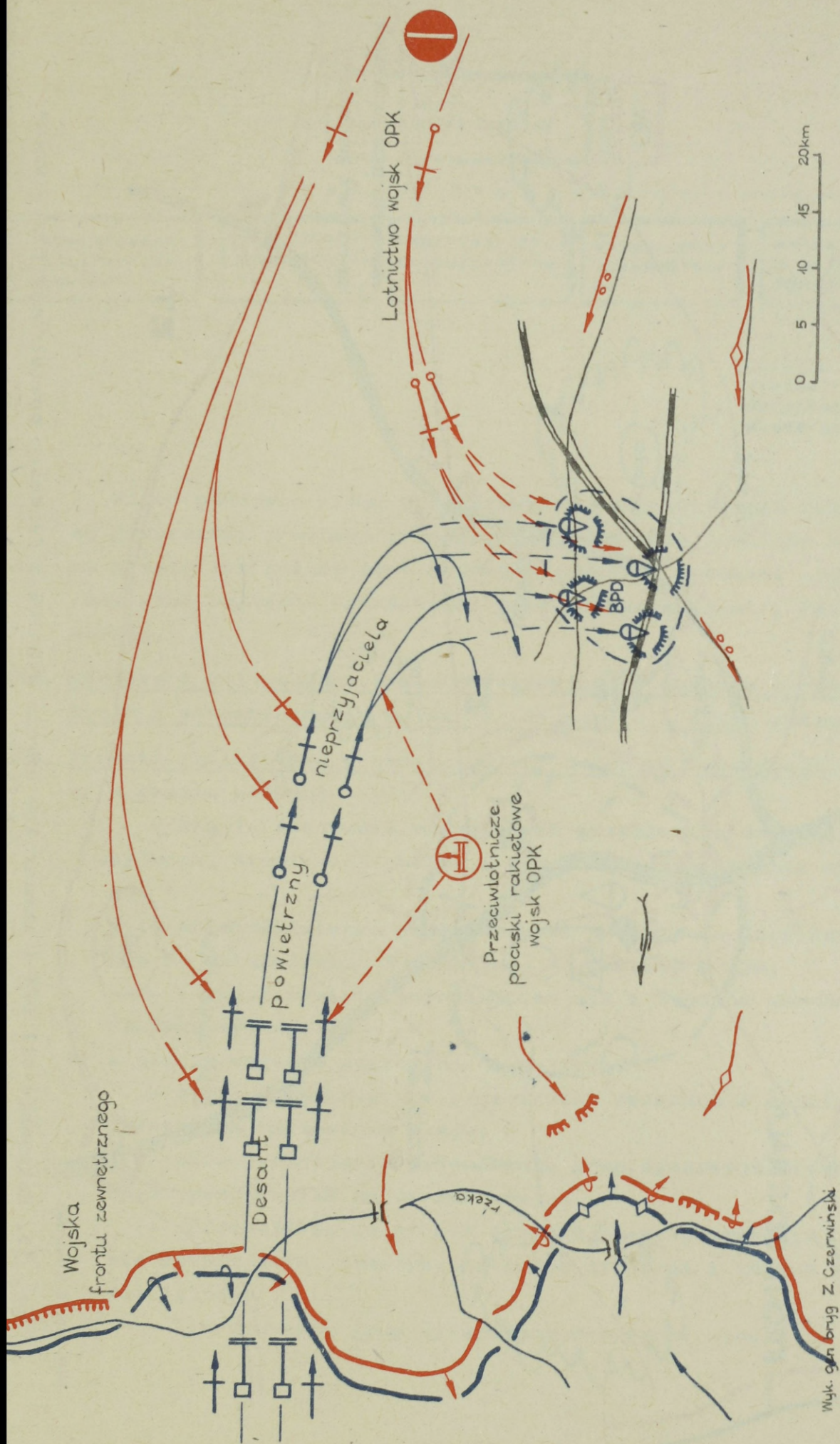
Wyszczególnienie		Pod-oddział	kp /kocz z pWOWewn./	bp	Pułk	Dywizja
Szerokość pasa natarcia			450-800 m	1-2 km	2-8 km i więcej w rej. zurb. 2-5 km	4-15 km i więcej, w rej. zurb. 5-10 km
Głębokość zadania	blizsze		1,5-2 km	3-4 km	4-10 km	15-20 km
	dalsze /następne/		kierunek dalszego natarcia	kierunek dalszego natarcia	15-25 km	35-45 km ^{x/}
	dnia		-	-	-	40-60 km
Głębokość ugrupowania bojowego			do 500 m	do 3 km	10-12 km	25-30 km
Szerokość odcinka /rejonu, pasa/ obrony			1,5-2 km	do 5 km	do 10 km; na wybrzeżu morskim 10-25 km	do 30 km; na wybrzeżu morskim do 40 km
Głębokość obrony			do 1 km	do 2-3 km	10-12 km	20-25 km
Liczba pozycji obrony			-	1 pozycja	2 pozycje	3-4 pozycje

x/ Dywizja może otrzymać zadanie następne wówczas, gdy na jej kierunku obrona nplia jest głęboka oraz dobrze rozbudowana pod względem inżynieryjnym.

143. Zwalczanie desantu powietrznego przeciwnika siłami WOPK w czasie dolołu i desantowania /wariant/, rysunek 30.
144. Położenie sił obrony terytorium kraju i zamiar ich użycia w walce z desantem powietrznym przeciwnika /wariant/, rysunek 31.
145. Działania przeciwrajdowe, zwalozanie sił przeciwnika prowadzących działania rajdowe.

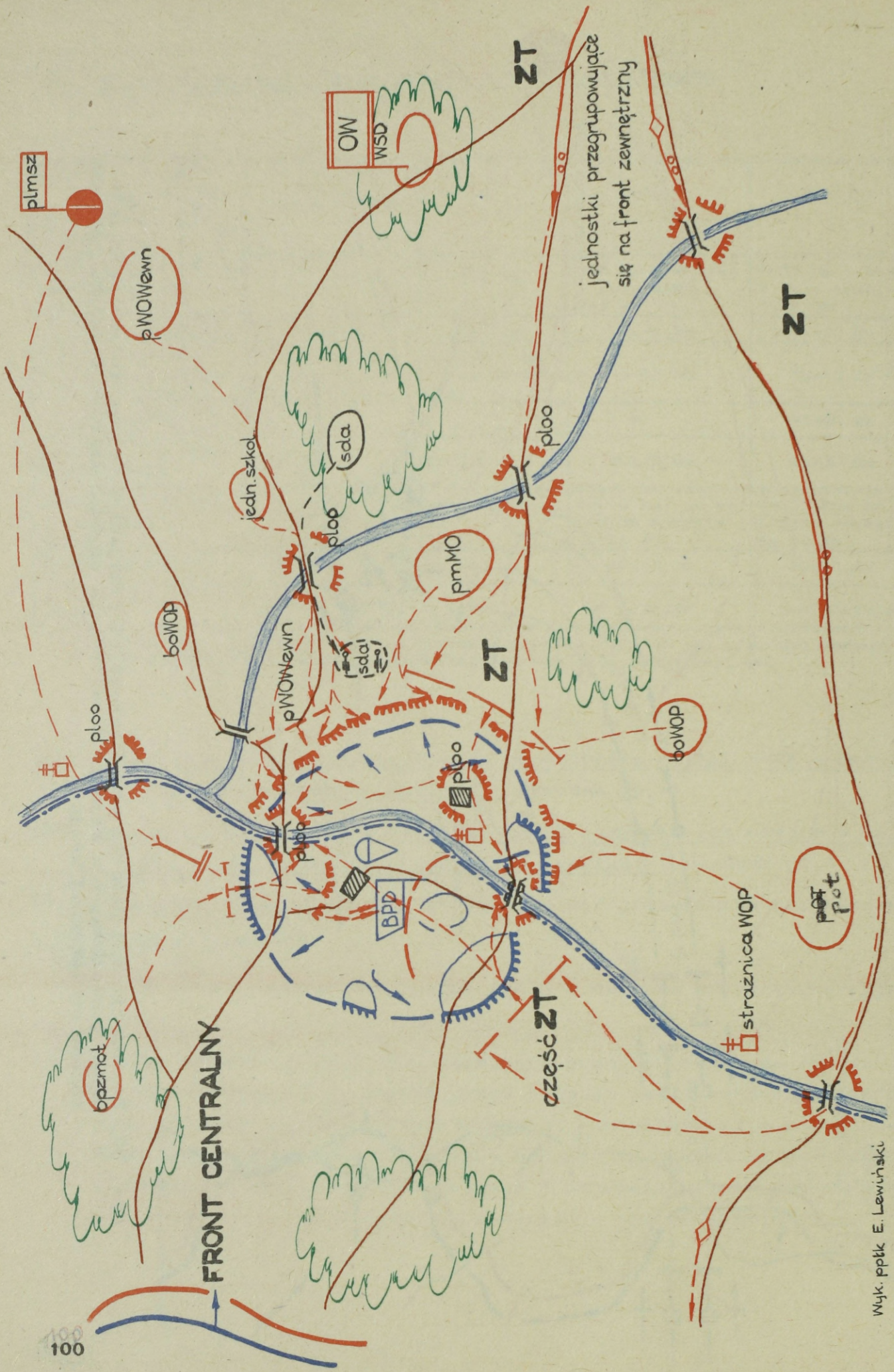
b/ Udział wojsk obrony terytorium kraju w obronie przeciwdywersyjnej kraju

146. Obrona przeciwdywersyjna - działania przeciwdywersyjne /przeciwdziałanie dywersji/, zespół przedsięwzięć polityczno-propagandowych, wywiadowczo-kontrywiadowczych, administracyjno-porządkowych, zapobiegawczo-ochronnych i bojowych mających na celu zapobieganie działalności dywersyjnej i uniemożliwienie przeciwnikowi jej prowadzenia oraz fizyczne zwalczanie sił dywersyjnych.

Rys. 30. Zwalczenie sił desantu powietrznego nieprzewidywalnego w czasie ich przelotu drogą powietrzną i w rejonie desantowania przez lotnictwo i wojska rakietowo obrony powietrznej kraju

Wyk. gen brg Z. Czerwinski

Wyk. ppłk E. Lewiński

Rys. 31. Położenie sił OTK i zamiar ich użycia w walce z desantem powietrznym przeciwnika /wariant/

Obrona
przeciwdywersyjna

pr z e d s i ę w z i ę c i a

wywiadowczo-
kontrywia-
dowcze

polityczno-
propagando-
we

administracyj-
no-porzadkowe

zapobiegaw-
czo-ochron-
ne

walka zbrojna
z silami
dywersyjnymi

Określa się ją po-
jęciem "bojowe
działania prze-
ciwdywersyjne".

Wśród podanych wyżej przedsięwzięć można wyróżnić takie, które są prowadzone środkami niezbrojnymi /nazywane niekiedy niebojowymi przedsięwzięciami przeciwdywersyjnymi/ i środkami zbrojnymi /nazywane bojowymi działaniami przeciwdywersyjnymi/. Patrz - dywersja.

147. Miejsce i rola obrony przeciwdywersyjnej w obronie terytorium kraju i zabezpieczeniu wojsk /operacyjnych i OTK/, schemat 15.

148. Zadania realizowane w ramach obrony przeciwdywersyjnej:

a/ w czasie pokoju:

- ciągle śledzenie przygotowań przeciwnika do działań dywersyjnych, studiowanie metod i sposobów oddziaływania dywersyjnego;

- uniemożliwianie przeciwnikowi stworzenia pomyślnych warunków do działalności dywersyjnej na terenie kraju;

- przygotowywanie odpowiednich sił i środków obrony przeciwdywersyjnej;

b/ w czasie wzrostu zagrożenia i wojny:

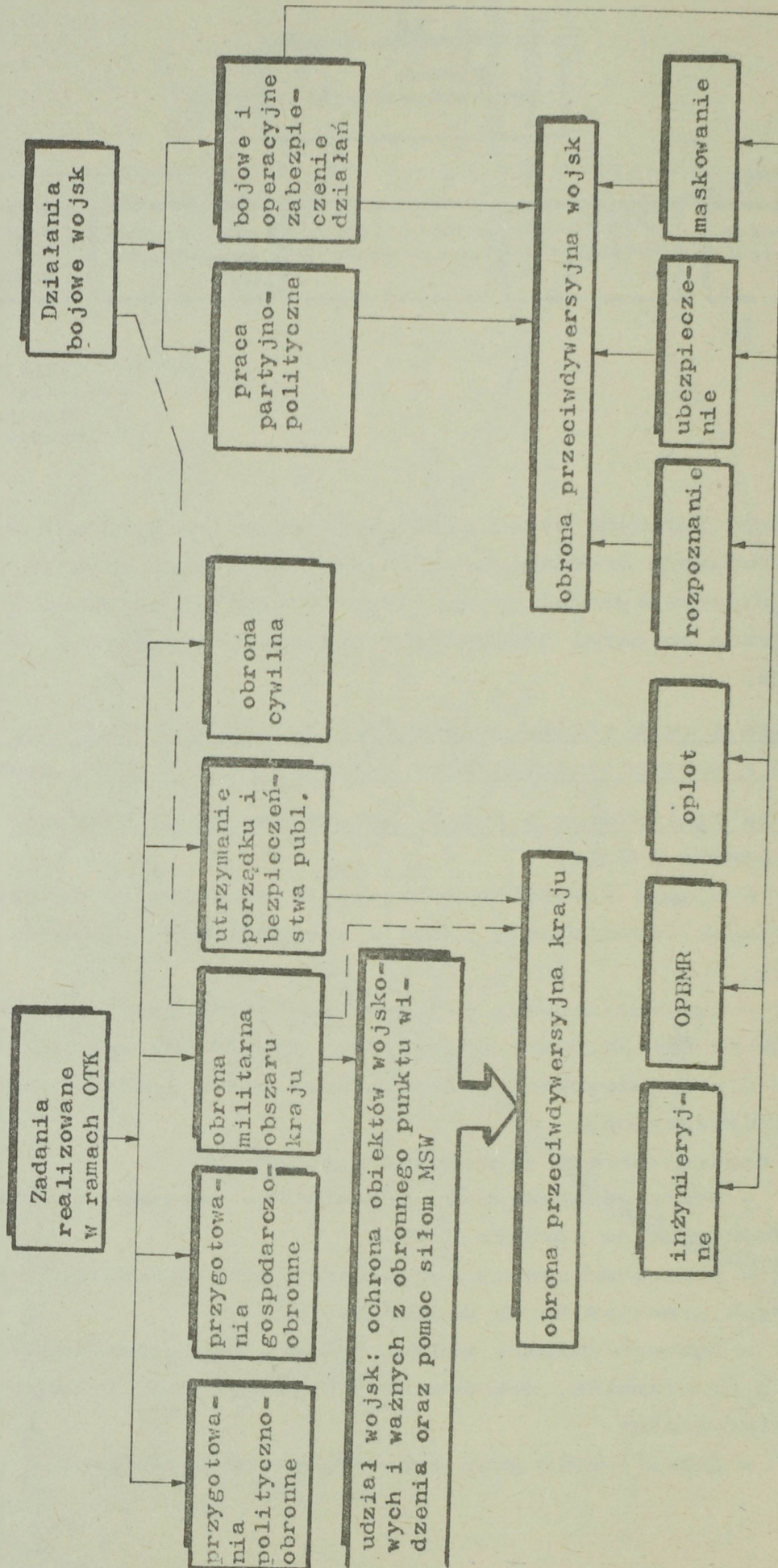
- stałe rozpoznawanie przeciwnika związane z działalnością dywersyjną na terenie kraju;

- przeciwdziałanie przenikaniu grup dywersyjno-rozpoznawczych przeciwnika na obszar kraju;

- uniemożliwianie grupom dywersyjno-rozpoznawczym prowadzenia rozpoznania, dokonywania aktów dywersji i innych rodzajów działalności;

- likwidowanie grup dywersyjno-rozpoznawczych.

MIEJSCE I ROLA OBRONY PRZECIWDYWERSYJNEJ W OBRONIE TERYTORIUM KRAJU
I ZABEZPIECZENIU WOJSK/OPERACYJNYCH I OTK/

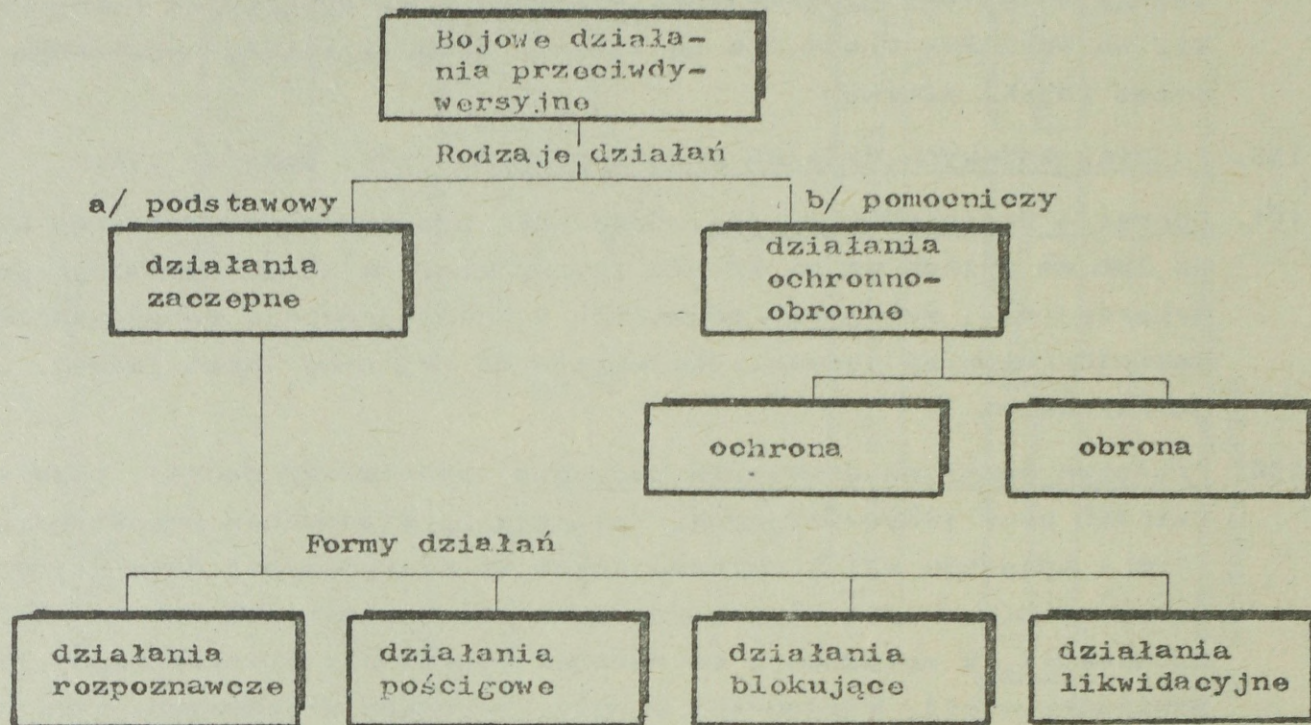

---> przedsięwzięcia z zakresu obrony przeciwdywersyjnej realizowane w wojskach biorących udział w działaniach bojowych na obszarze kraju

149. Bojowe działania przeciwdywersyjne, część składowa obrony przeciwdywersyjnej polegająca na prowadzeniu walki zbrojnej z grupami dywersyjnymi, siłami zbrojnego podziemia i działającymi w rozproszeniu desantami nieprzyjaciela/stosującymi dywersyjne formy walki/ na obszarze kraju lub na terenie nieprzyjaciela opanowanym przez wojska własne.
150. Podział bojowych działań przeciwdywersyjnych, schemat 15A.
151. Operacja przeciwdywersyjna, działania prowadzone na obszarze kraju lub na tyłach wojsk frontu zewnętrznego w celu likwidacji grup dywersyjnych, zbrojnego podziemia i działających w rozproszeniu desantów nieprzyjaciela, obejmujące co najmniej teren jednego województwa.
152. Przeciwdywersyjne działania zaczepne, podstawowy rodzaj bojowych działań przeciwdywersyjnych. Polegają na stosowaniu odpowiednich form i sposobów walki zmierzających do wykrycia sił dywersyjnych i nawiązania z nimi styczności oraz zniszczenia ich lub wzięcia do niewoli. W zależności od stopnia zagrożenia dywersyjnego, ilości posiadanych sił, wiadomości o nplu, warunków terenowych, pory roku i doby oraz zamiaru dowódcy mogą mieć formę działań rozpoznawczych, pościgowych, blokujących lub likwidacyjnych. W trakcie ich prowadzenia stosuje się następujące sposoby działań: przeszukiwanie, pościg, wypad, zasadzka, zapora, okrążenie.
153. Przykładowe ugrupowanie pułku wojsk obrony wewnętrznej do prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych, rysunek 32.
154. Przeciwdywersyjne działania rozpoznawcze, jedna z form działań stosowana w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych. Polegają na stosowaniu zespołu różnorodnych przedsięwzięć mających na celu wykrycie i umiejscowienie sił dywersyjnych, nawiązanie z nimi styczności i ich likwidację. Organizuje się je w przypadkach: a/ gdy brak jest dokładnych danych o działających w określonym rejonie siłach dywersyjno-rozpoznawczych, b/ kiedy zachodzi konieczność potwierdzenia lub uzupełnienia danych uzyskanych z innych źródeł, c/ w toku działań pościgowych, gdy zostały zagubione ślady sił dywersyjnych. Działania te łączy się zazwyczaj z działaniami blokującymi prowadzonymi na kierunkach i w pasach rozpoznania.
- Przeciwdywersyjne działania rozpoznawcze w graficznym ujęciu przedstawia rysunek 33.
155. Przeciwdywersyjne działania pościgowe, jedna z form działań stosowana w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych. Polegają na

PODZIAŁ BOJOWYCH DZIAŁAŃ PRZECIWDYWERSYJNYCH

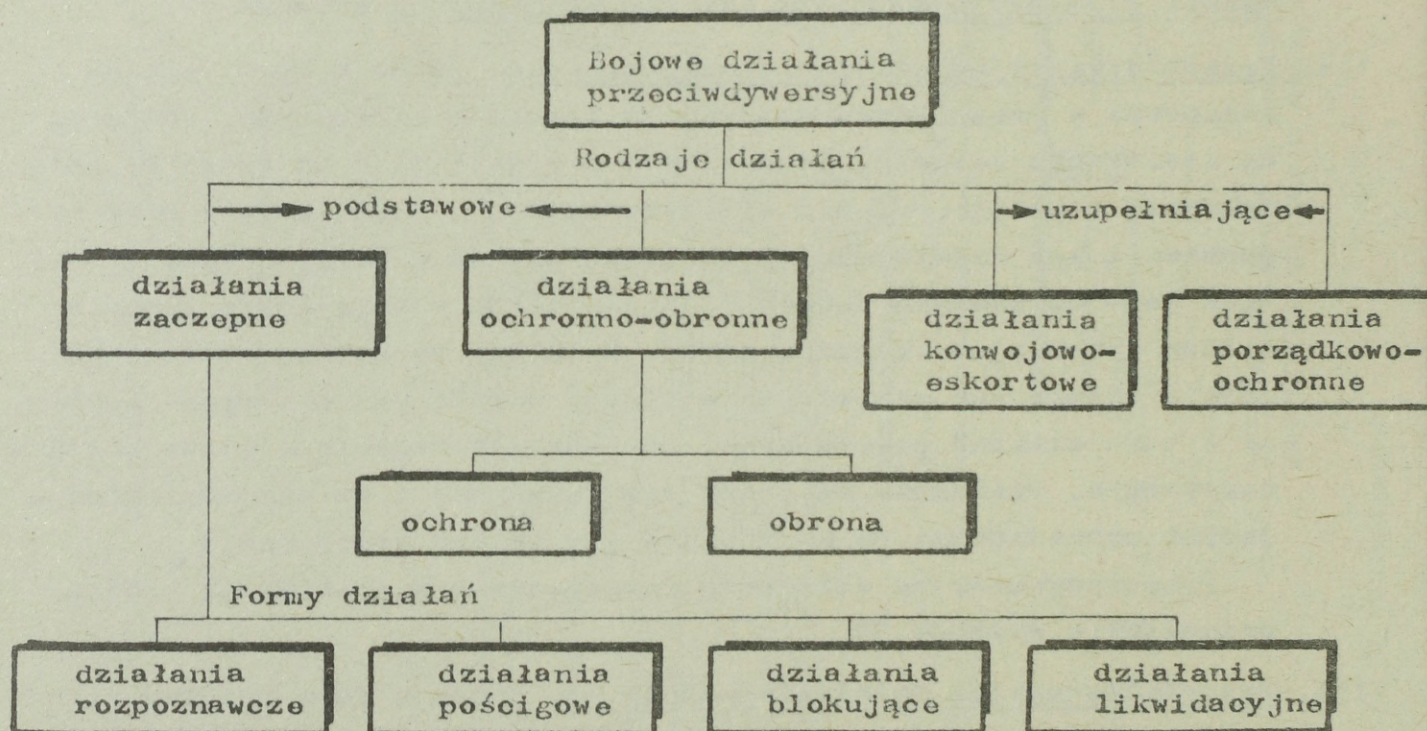
a/ Podział bojowych działań przeciwdywersyjnych zgodny z "Instrukcją o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych"

Sposoby działań:

przeszukiwanie; pościg; wypad; zasadzka; zapora; okrążenie.

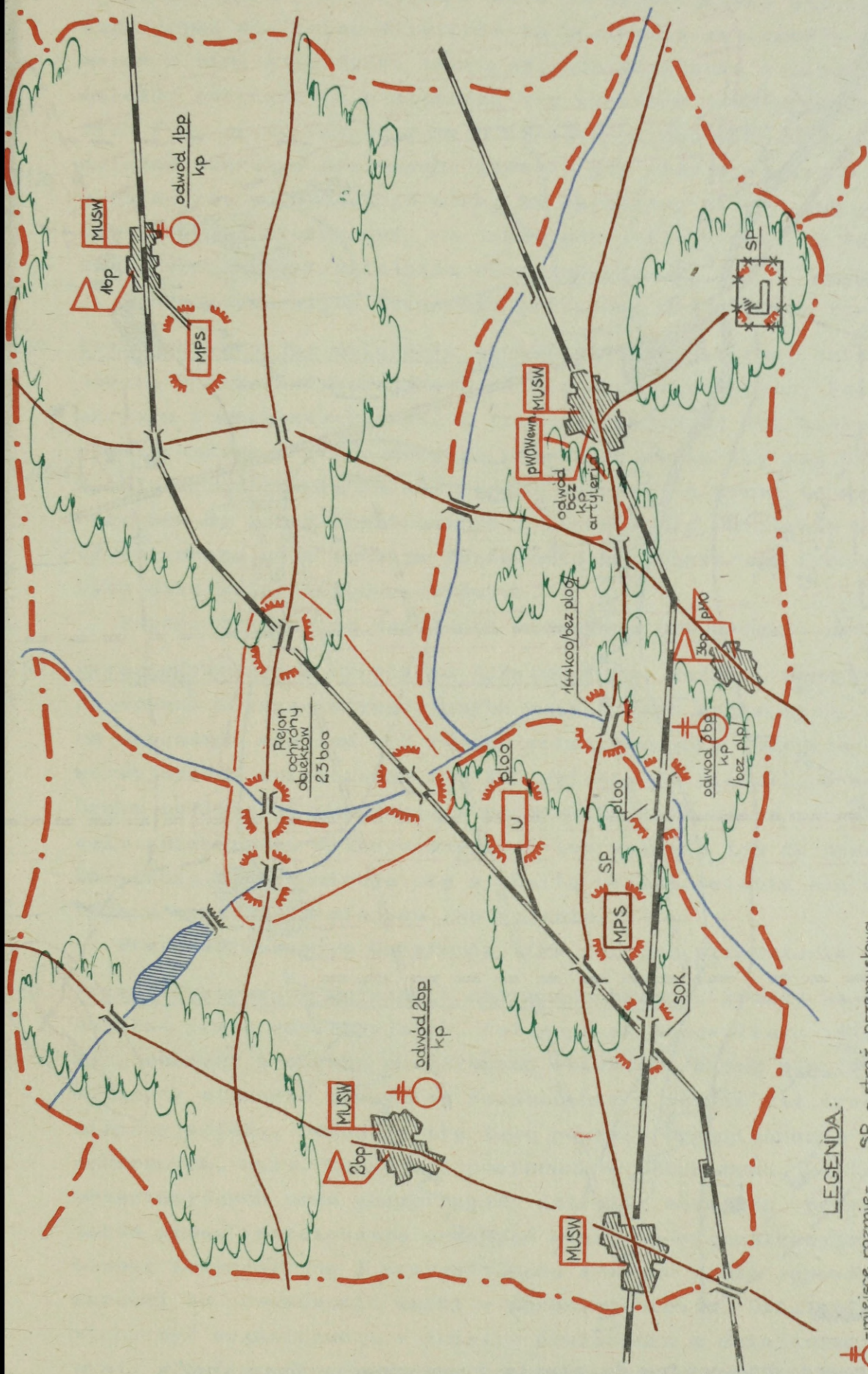
b/ Podział bojowych działań przeciwdywersyjnych podawany w opracowaniach MSW

Sposoby działań:

przeszukiwanie; pościg; wypad; zasadzka; zapora; okrążenie

Wyk. płk D. Kubajewski

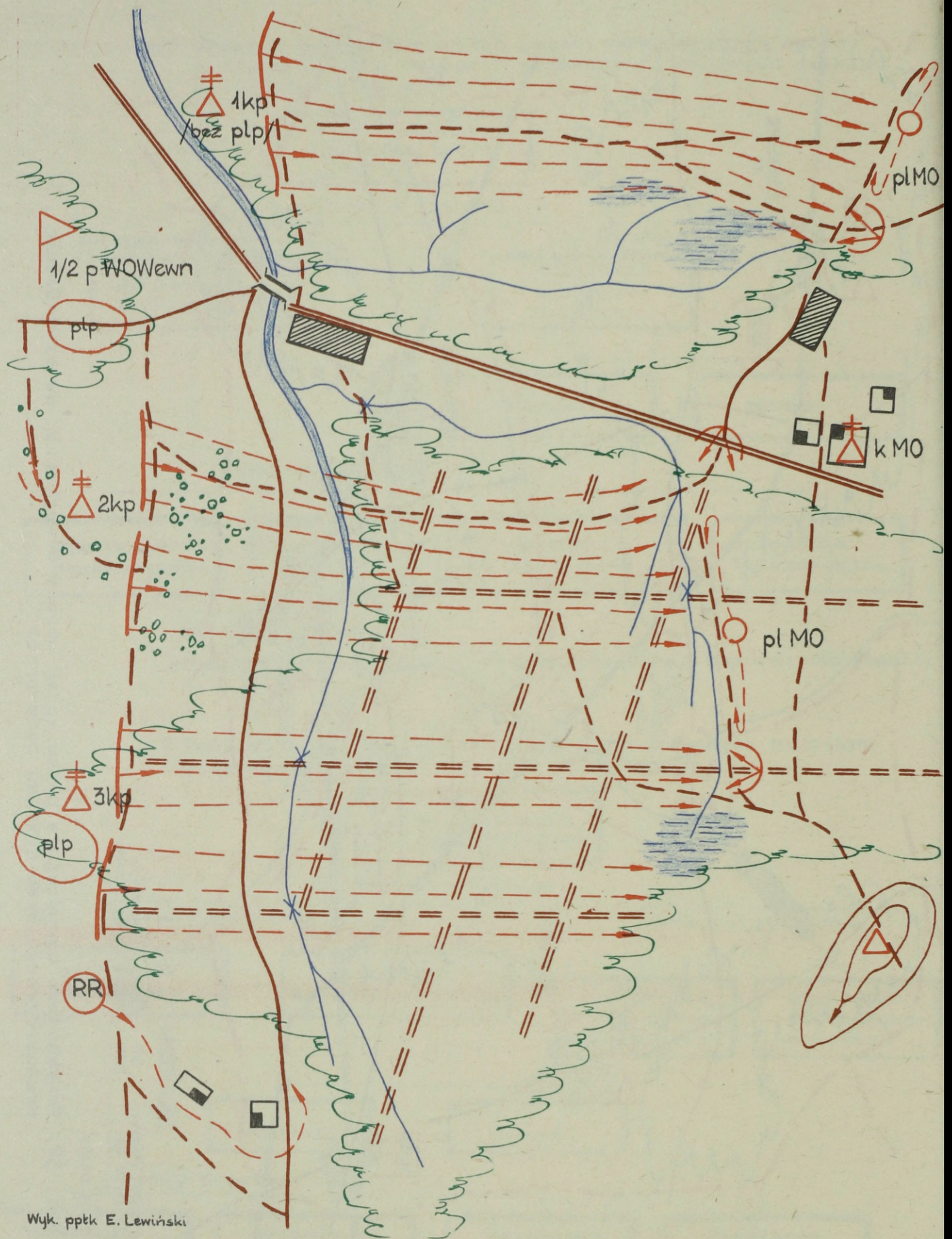

LEGENDA:

- ♂ - miejsce rozmieszczenia kp.
- SP - straż przemysłowa
- SOK - Służba Ochrony Kolei

Wyk. pptk W. Skobel

Rys. 32. Przykładowe ugrupowanie pułku wojsk obrony wewnętrznej do prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych

Wyk. pptk E. Lewiński

Rys. 33. Przeciwdywersyjne działania rozpoznawcze /wariant/

zorganizowanym ruchu wojsk w ślad za wycofującymi się siłami dywersyjnymi dla uniemożliwienia im oderwania się oraz w celu nawiązania z nimi styczności ogniowej, ich okrążenia i likwidacji. Do działań pościgowych przechodzi się często w toku prowadzenia innych form przeciwdywersyjnych działań zaczepnych lub w trakcie działań ochronno-obronnych, głównie gdy siły dywersyjne próbują wycofać się po wykonaniu ataku na określony obiekt lub gdy uda się im wyjść z okrążenia, a także gdy usiłują uniknąć walki z siłami prowadzącymi działania rozpoznawcze.

Przeciwdywersyjne działania pościgowe przedstawia rysunek 34.

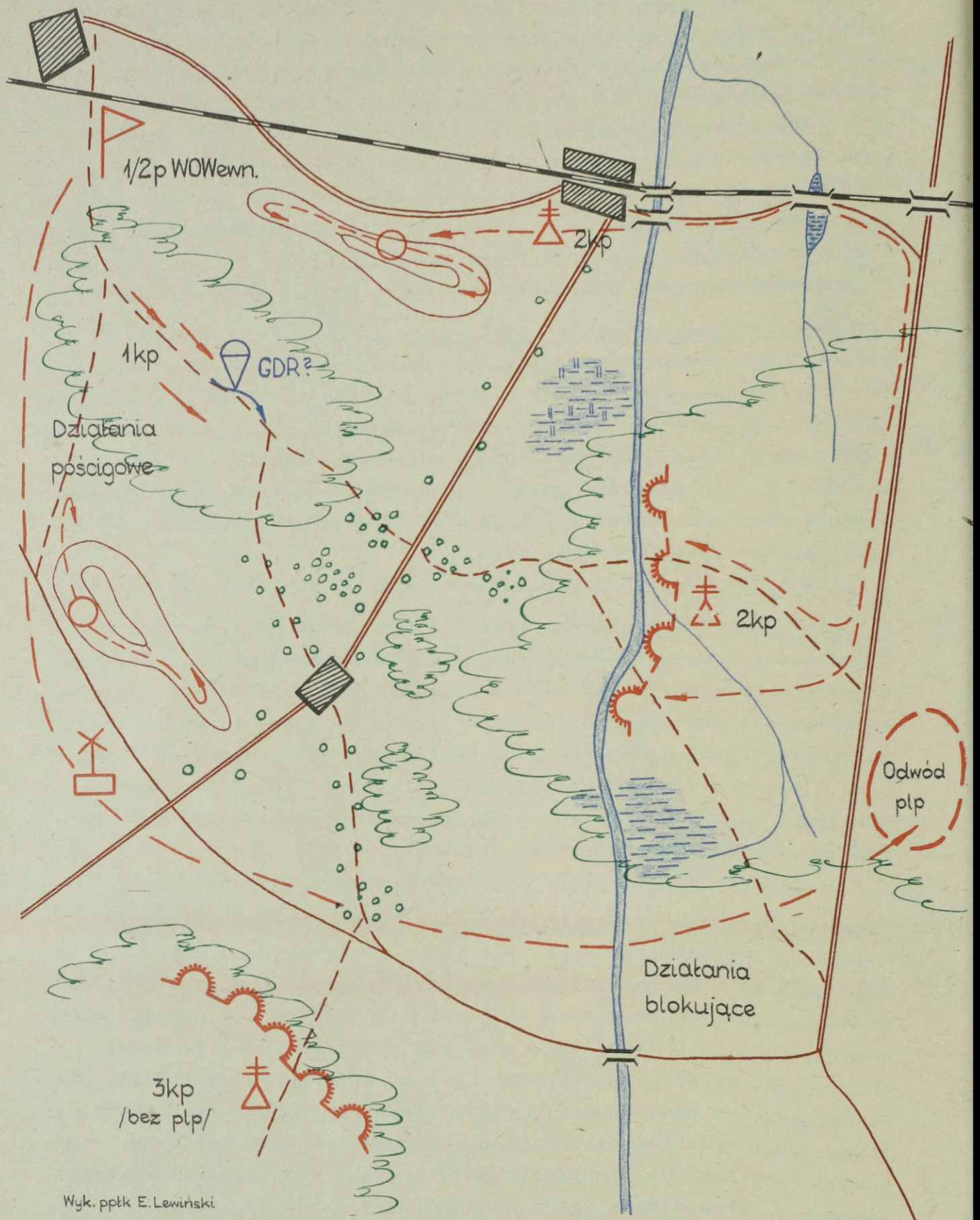
156. Przeciwdywersyjne działania blokujące, jedna z form działań stosowana w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych. Polegają na skrytym rozmieszczeniu sił i środków na jednej lub kilku rubieżach na kierunkach prawdopodobnego przemieszczenia się sił dywersyjnych w celu ograniczenia im możliwości manewru, a przez to stworzenia warunków do ich zlokalizowania i likwidacji. Działania blokujące organizowane są w ścisłym powiązaniu z pozostałymi formami bojowych działań przeciwdywersyjnych.

Przeciwdywersyjne działania blokujące przedstawia rysunek 34.

157. Przeciwdywersyjne działania likwidacyjne, jedna z form działań stosowana w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych. Polegają na okrążeniu miejsca lub rejonu rozmieszczenia /ukrycia/ sił dywersyjnych i zniszczeniu ich lub wzięciu do niewoli, a w wypadku braku możliwości okrążenia - na zaskakującym uderzeniu mającym na celu zniszczenie sił dywersyjnych lub wzięcie ich do niewoli. Działania te organizuje się z chwilą umiejscowienia sił dywersyjnych w określonym miejscu lub rejonie.

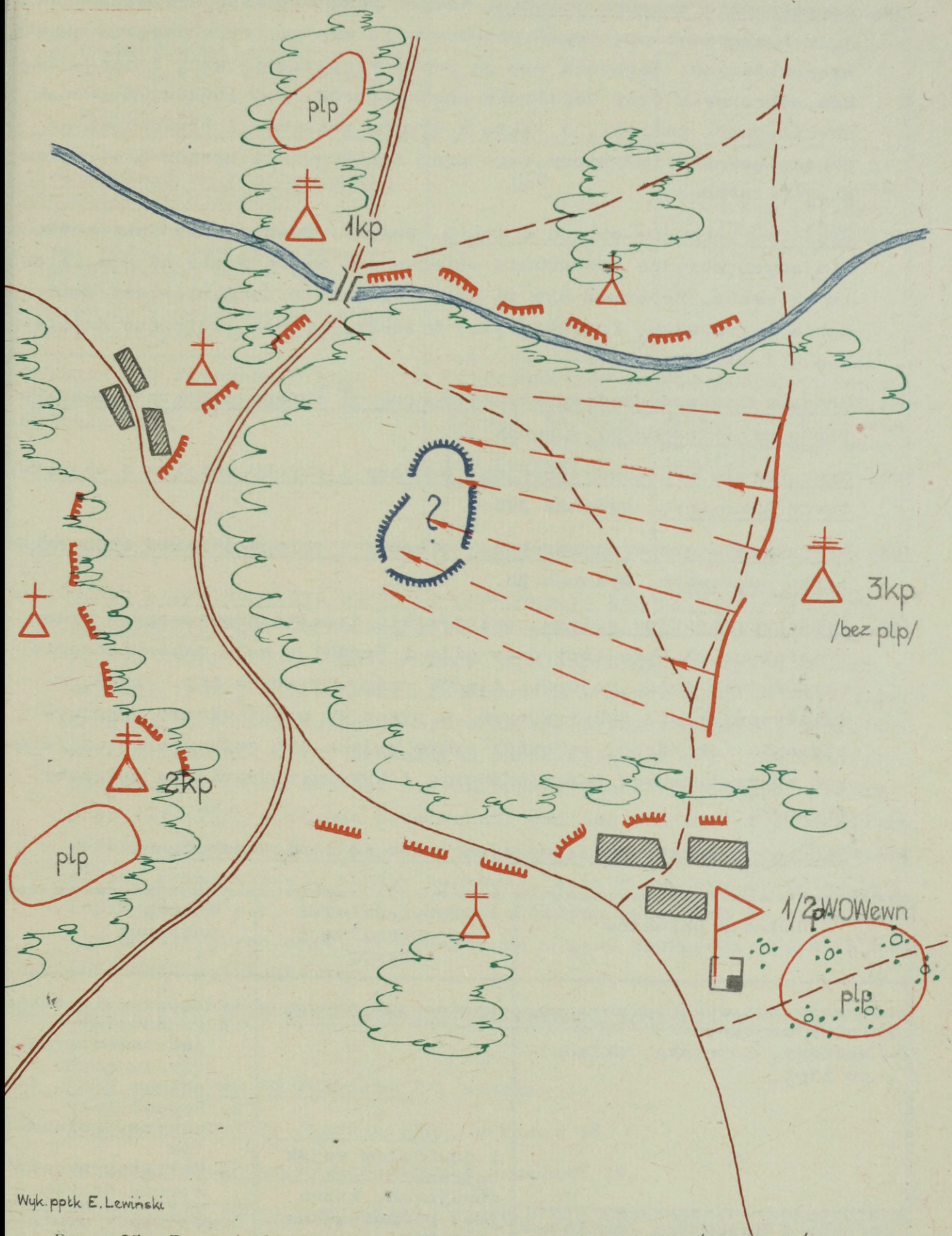
Przeciwdywersyjne działania likwidacyjne przedstawia rysunek 35.

158. Przeciwdywersyjne działania ochronno-obronne, rodzaj bojowych działań przeciwdywersyjnych. Polegają na zapewnieniu bezpośredniej ochrony i obrony określonych obiektów /patrz p.p. 159 i 160/, mogących stanowić przedmiot rozpoznania i ataków sił dywersyjnych nieprzyjaciela. Dokonuje się tego poprzez organizowanie załóg ochronnych, wart, konwojów, posterunków ochronnych, kontrolnych i obserwacyjnych oraz ubezpieczeń, patroli, zasadzek, podsłuchów, a także przez instalowanie urządzeń alarmowo-sygnalizacyjnych, rozbudowę inżynierską i przygotowanie systemu ognia zapewniającego warunki do prowadzenia walki w obronie obiektu. Działania te powinny być organizowane w ścisłym powiązaniu z działaniami zaczepnymi, głównie rozpoznawczymi prowadzonymi na przedpolach /podejściach/ do ochraniających obiektów.

Wyk. pptk E. Lewiński

Rys. 34. Przeciwdwersyjne działania pościgowe i blokujące /wariant/

Wyk. pptk E. Lewinski

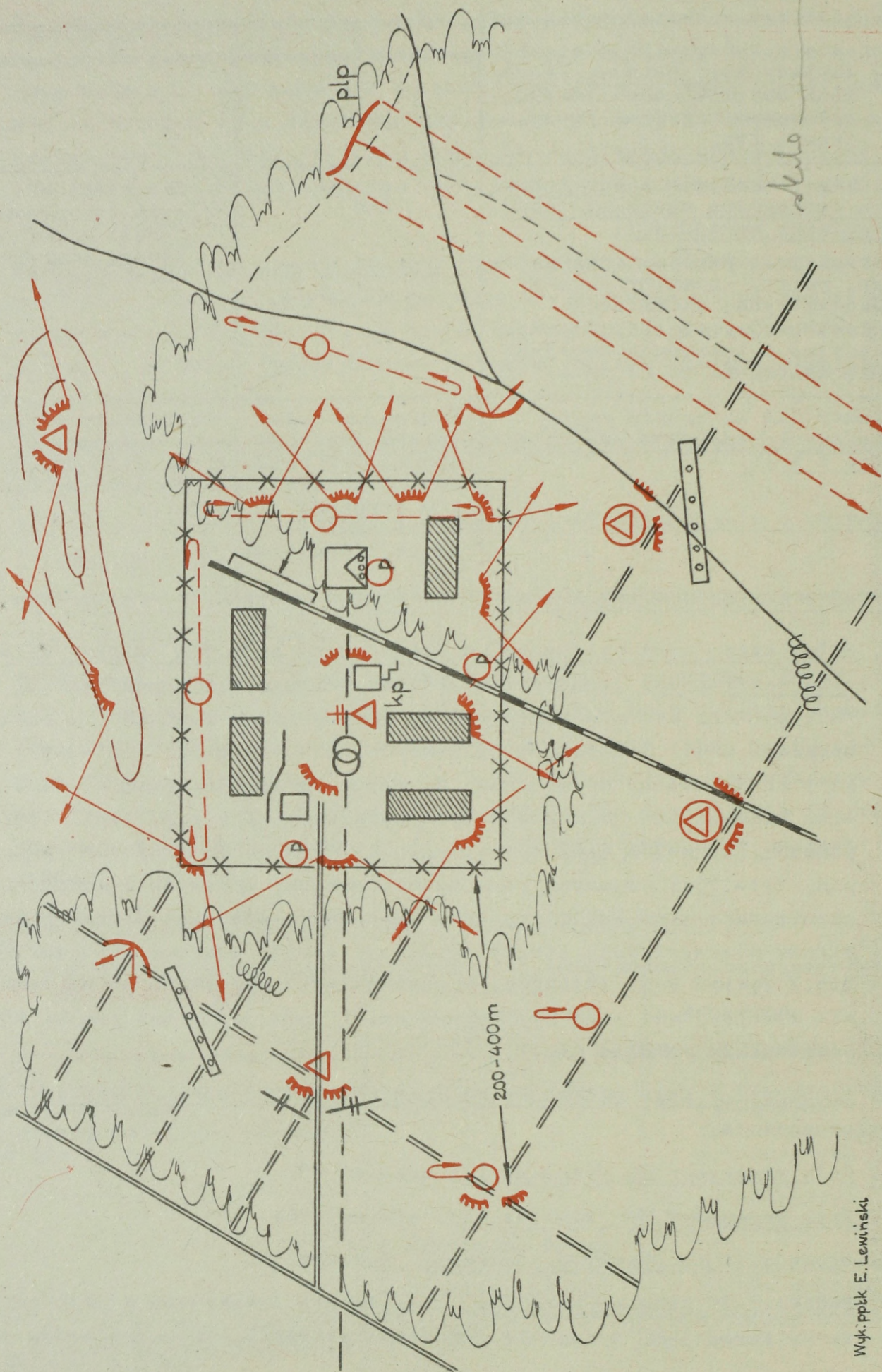
Rys. 35. Przeciwdywersyjne działania likwidacyjne /wariant/

159. Bezpośrednia ochrona obiektu, zespół przedsięwzięć uniemożliwiających skryte i podstępne przedostanie się na teren obiektu osób niepowołanych. Zapewnia się ją przez wystawienie wart i posterunków ochronnych oraz działanie obserwatorów, podsłuchów, zasadzek, ubezpieczeń, patroli, a także w wyniku realizacji przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego oraz instalowania urządzeń sygnalizacji alarmowej.
160. Przeciwdywersyjna obrona obiektu, zespół przedsięwzięć uniemożliwiających zbrojne opanowanie obiektu lub wyrządzenie na nim istotnych szkód. Zapewnia się ją przez właściwie zorganizowany system ognia i rozbudowę inżynieryjną, a także poprzez skuteczne działanie sił odwodowych.
161. Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze przestrzennym, rysunek 36.
162. Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze linearnym, rysunek 37.
163. Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze punktowym, rysunek 38.
164. Przeciwdywersyjna osłona, całokształt działań prowadzonych przez wydzielone na określony czas siły i środki w celu zabezpieczenia określonych dróg, rejonów, ciągów energetycznych itp. przed oddziaływaniem sił dywersyjnych, a przez to umożliwienie wykorzystywania ich /dróg, rejonów/ przez wojska lub zapewnienie im /ciągom energetycznym/ funkcjonowania i wykorzystywania na potrzeby obronne.
165. Podział obiektów podlegających ochronie i siły ochronne.

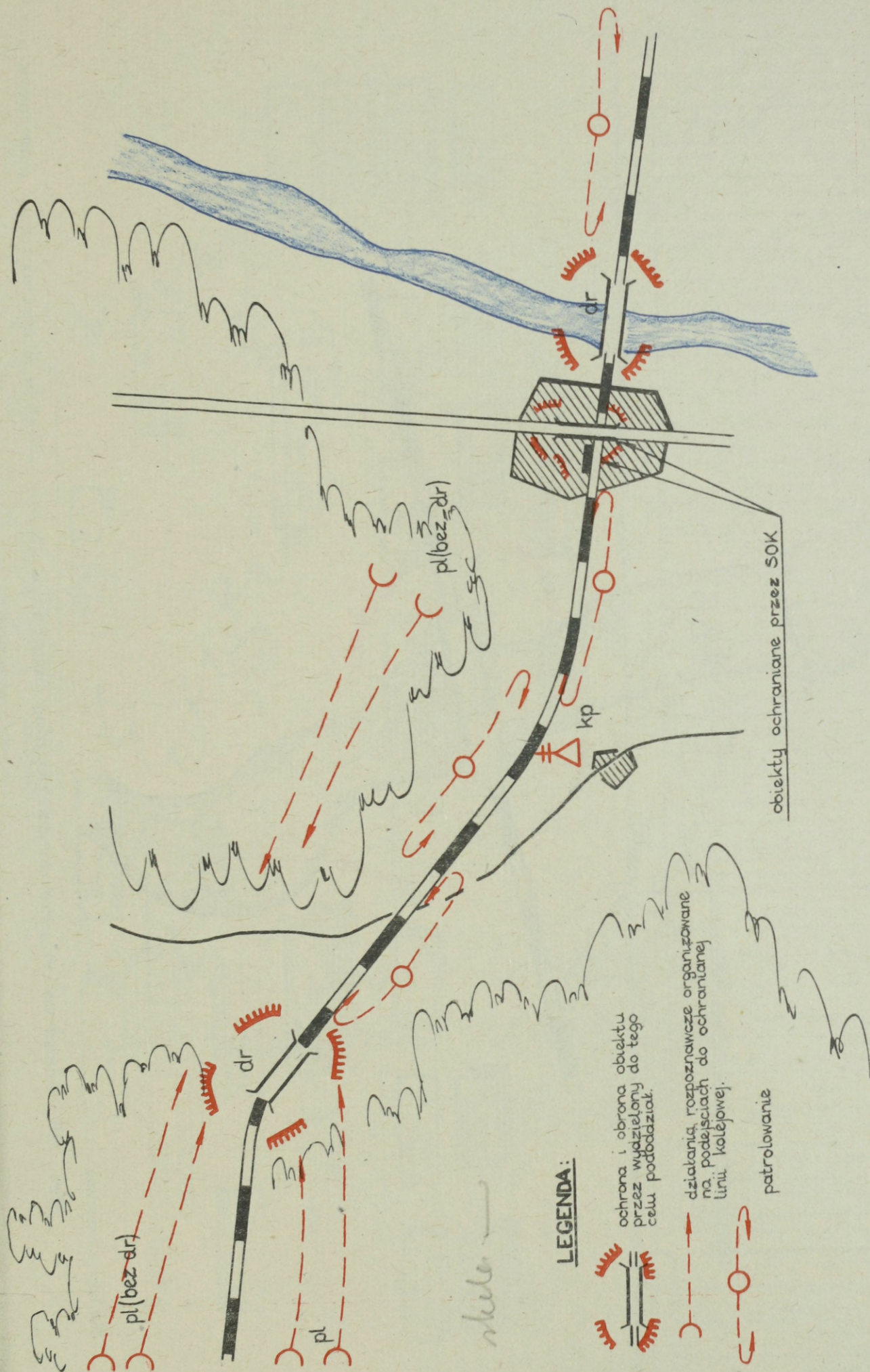
Rodzaje obiektów	Odpowiedzialni za organizację ochrony	Siły ochronne
1	2	3
Obiekty wojskowe - koszary, lotniska, składnice itp.	MON i dowództwa wojsk tej części sił zbrojnych, która jest podporządkowana MSW	1/ Pododdziały jednostek wykorzystujących obiekt 2/ Pododdziały ochrony obiektów 3/ Zmilitaryzowane straże ochronne
<u>Obiekty I kategorii /posiadające szczególne znaczenie dla obronności kraju/:</u>		Pododdziały ochrony obiektów

1	2	3
- zakłady zbrojeniowe, określone obiekty komunikacyjne, telekomunikacyjne, energetyczne itp.		
Obiekty II kategorii /posiadające szczególne znaczenie dla gospodarki narodowej/: - ważniejsze zakłady przemysłowe, porty, magazyny rezerw państwowych, banki oraz elektrownie, obiekty komunikacyjne i telekomunikacyjne nie zaliczone do kategorii I	MSW	1/ Jednostki MO 2/ Zmilitaryzowane straże przemysłowe, ochrony kolei itp.
Obiekty III kategorii /inne obiekty nie zaliczone do kategorii I i II/	Kierownik jednostki organizacyjnej, któremu obiekt podlega, lub terenowy organ administracji państwowej	Pododdziały porządkowo-ochronne OC /inne siły kierowane do ochrony do- raźnie/

166. Siły, które mogą być użyte do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych: jednostki organizacyjne milicji obywatelskiej /w tym stany osobowe posterunków, komisariatów i urzędów SW oraz brygady, pułki i bataliony manewrowe MO - patrz p.p. 167-169/; brygady wojsk obrony wewnętrznej /w rejonach rozmieszczenia stanowisk kierowania władz naczelnych państwa//patrz p.p. 120 i 170/; pododdziały wojsk ochrony pogranicza /w pasie granicznym/ /patrz p.p. 171-173/; wojskowe pododdziały ochrony obiektów i pododdziały garnizonowe oraz zmilitaryzowane jednostki ochronne /ochrony kolei, straży przemysłowej, straży bankowej, straży ochrony obiektów MON itp./ /patrz p.p. 171-176/. W szczególnych wypadkach do zwalczania sił dywersyjnych mogą być angażowane i inne jednostki /pułki WOWewn., pododdziały szkolne itp./.
167. Samodzielny pułk manewrowy MO /centralnego podporządkowania/, schemat 16.
168. Pułk manewrowy MO /variant I/, schemat 17.
169. Pułk manewrowy MO /variant II/, schemat 18.
170. Brygada wojsk obrony wewnętrznej, schemat 19.
171. Pododdziały ochrony obiektów, obecnie nie istniejące a przewidywane do formowania w okresie wzrostu zagrożenia i w początkowym okre-

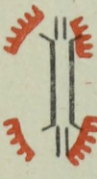

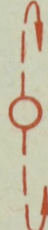

Wyk. pptk E. Lewiński
 Rys. 36. Organizacja ochrony i obrony obiektu o charakterze przestrzennym

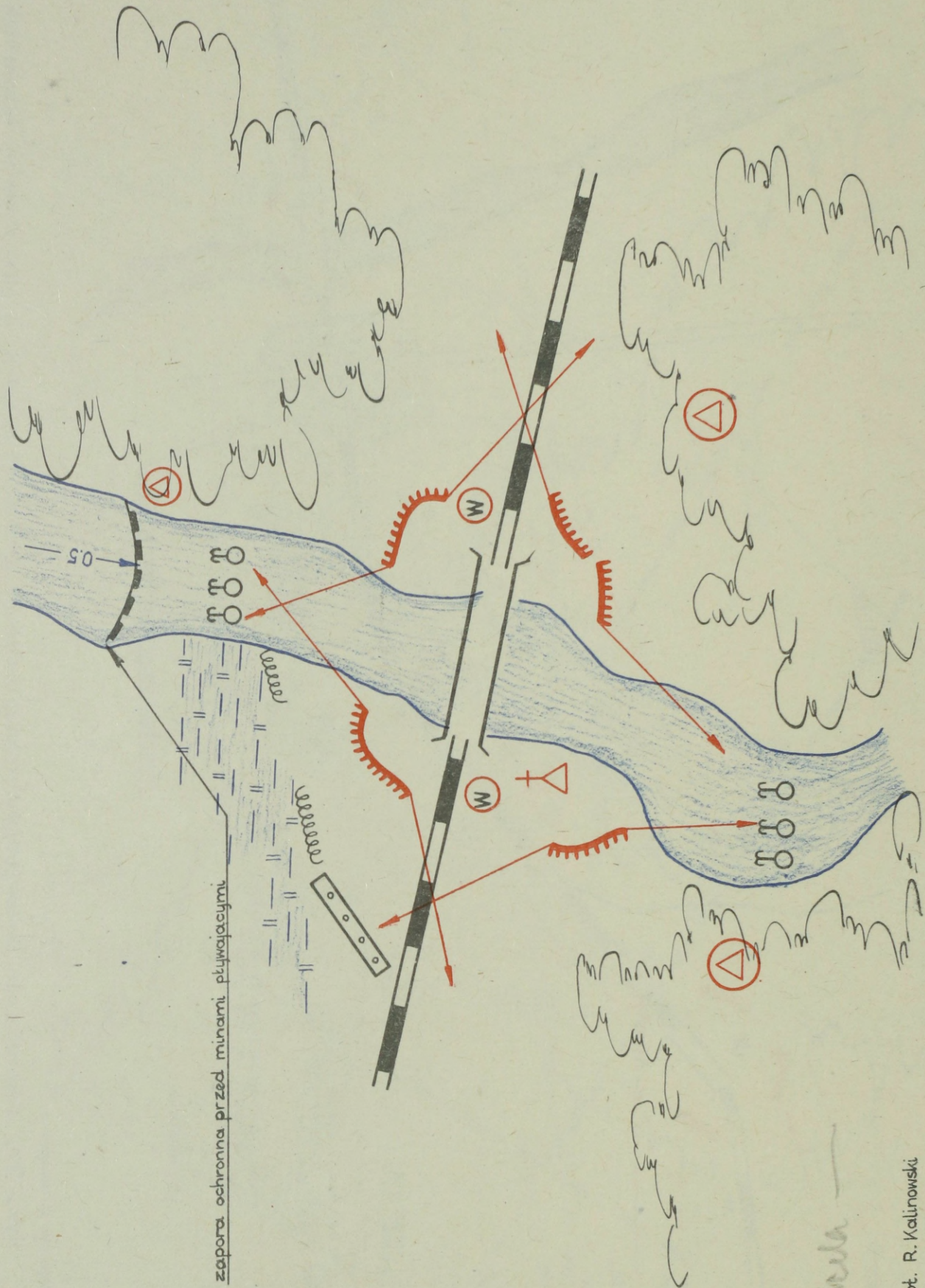
obiekty ochroniane przez SOK

LEGENDA:

- ochrona i obrona obiektu przez wydzielony do tego celu pododdział.
- działania rozpoznawcze organizowane na podejściach do ochranianej linii kolejowej.
- patrowanie

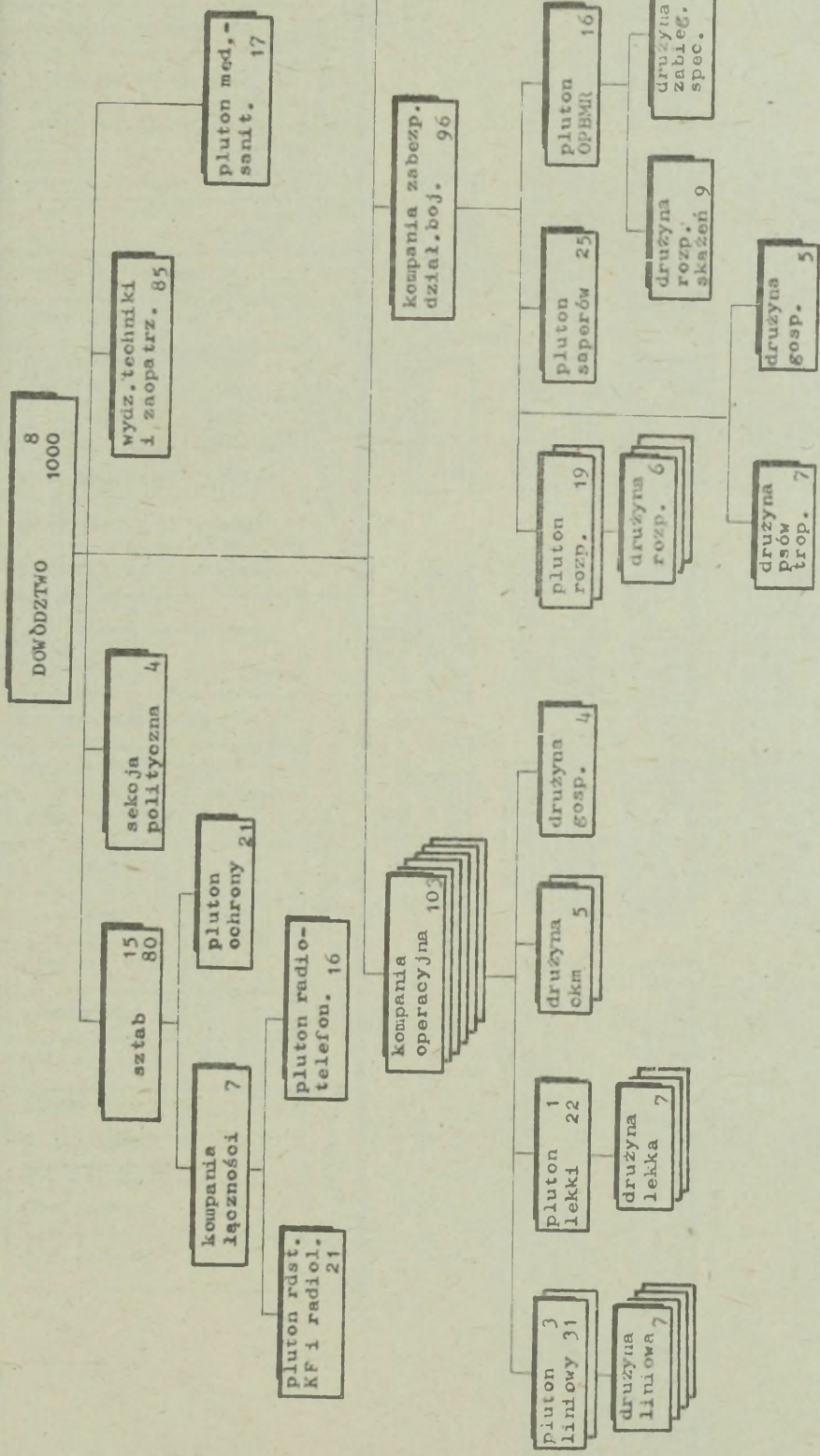
Wyk. płk D. Kubajewski

Rys. 37. Organizacja przeciwdwersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze linearnym

Wyk. kpt. R. Kalinowski

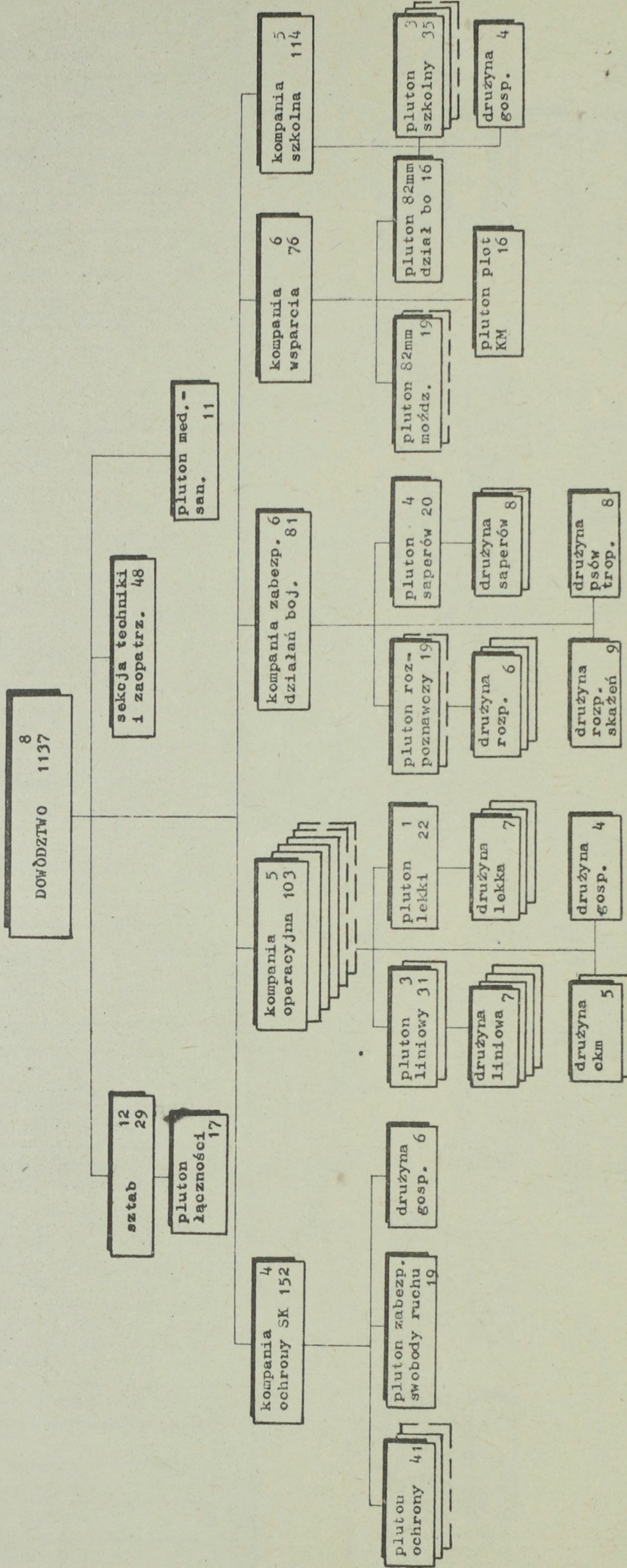
Rys. 38. Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze punktowym

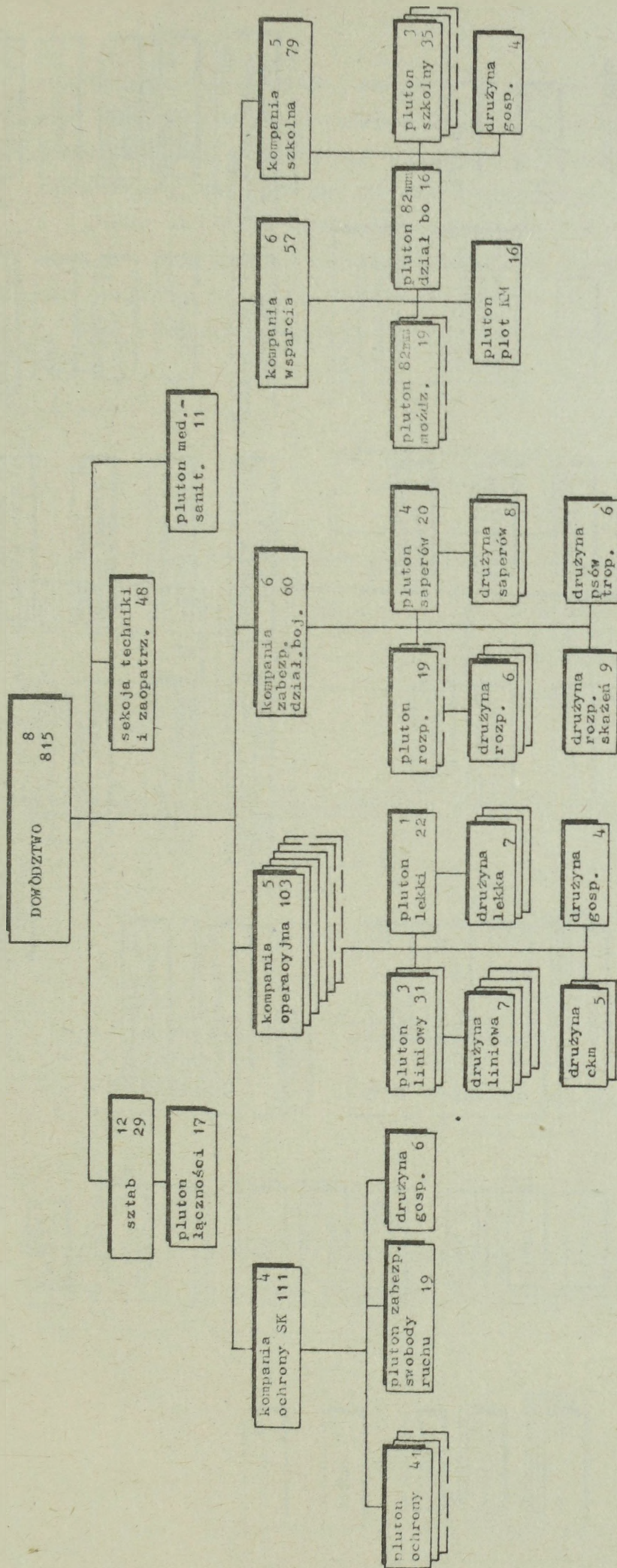
STAN OSOBOWY		UZBROJENIE										WYPOSAŻENIE										TRANSPORT																																																							
71	Oficerowie	1000	razem	75	Platolet maszynowy P-63	743	Karabinek AK	12	Karabln wyborowy	74	rkm	12	okm	14	Ręczny granatnik ppano RPG-7	6	82 mm moździerzny	6	82 mm moździerzny	6	82 mm działo bezdrz.	3	14,5 mm płot karabln maszyn. PKM-2	12	Wyżłuch granatów zważonych	96	Radłotelefon nasobny	95	Radłotelefon samoch. /motoocykl./	2	Radłotelefon stacyjny	2	Radłostacja KF	2	Radłostacja UKF	2	Stacja radiolindowa M-405	1	Ignizka polowa PK-40	2	Płta spalnowa	4	Łódź desantowa	4	Silnik zaburtowy	3	Agregat prądowłrczy	1	Instal. rozłowcza IRS /AKS/	1	Zestaw do zabiegów spec. ludzi	1	Zestaw do zabiegów spec. ludzi	10	Kuchnia polowa	1	Zestaw piekarni pol.	6	Pływający transporter opanc.	42	Samochód osobowy I osob.-toronowy	53	Samochód ciężarowy	18	Samochód spec. wypadowy	5	Samochód spec. sanit.	1	Samochód spec. sztabowy	15	Samochody spec. różne	2	Samochód pływający BAW	3	Motoocykl z wózkiem	27	Przyczepy różne

Wyk. kpt. R. Kalinowski na podstawie konsultacji z Zarządem I MSW

PULK MANEWROWY MO / wariant I/

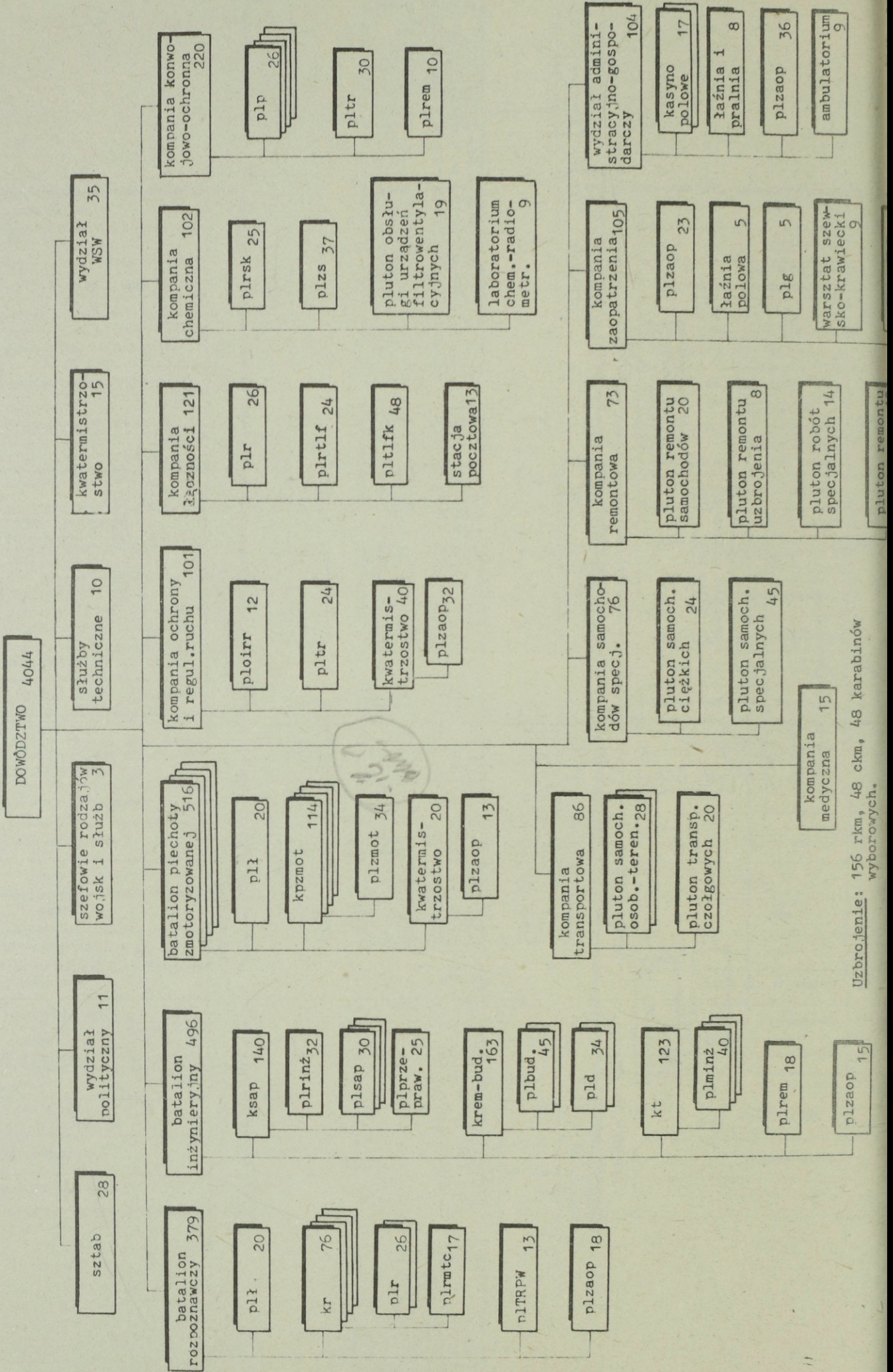
STAN OSOBOWY		UZBROJENIE						WYPOSAŻENIE						TRANSPORT																			
Ortoterowie	Chorążowie	Podoficerowie	1 szeregowi	Razem	Platolety maszyn. P-63	Karabinek	Karabiny wyborowe	1cm	okm	14,5 mm PKM-2	82 mm moździerz	82 mm działo. bo	Ręczny granatnik ppano	RG-7	Wyrzutnia granatów	Wystrzałowy	Radiotelefon maszynowy	Radiotelefon samoch.	Radiotelefon stały	Radiostacja UKF	Oddział	radiokomunikacyjny	Łódź desantowa	Kuchnia polowa	Pływający transporter	Samochód osobowy	Samochód terenowy	Samochód furgon	Samochód ołężarowy	Samochód specjalny	Samochód do rozpoznania skaz	Motocykle	Przyozepa

STAN OSOBOWY		UZEROWANIE										WYPOSAŻENIE										TRANSPORT																																	
54	Oficerowie	815	Hazum	8	Wyrzutnia granatów	8	Ławki	43	Samochód mazym. P-63	615	Karabinek	8	Karabiny wyborowe	74	Rkm	11	okm	3	14,5 mm PKM-2	3	82 mm nożyczki	3	82 mm dział. boj.	9	Łączny granatnik ppano RPG-7	72	Radjotelefon maszynowy	72	Radjotelefon samochodowy	2	Radjotelefon stacyjny	2	Radjostacja UKF	1	Obłotki radiokomunikacyjne	2	Łódź desantowa	8	Kuchnia polowa	3	Pływalny transporter pancerny	32	Samochód osobowy terenowy	3	Samochód furgoneta	41	Samochód ciężarowy	17	Samochód specjalny	2	Samochód do rozp. skażeń	4	Motocykle	10	Przyezpa

Wyk. płk D. Kubejowski na podstawie konsultacji z Zarządem I MSW

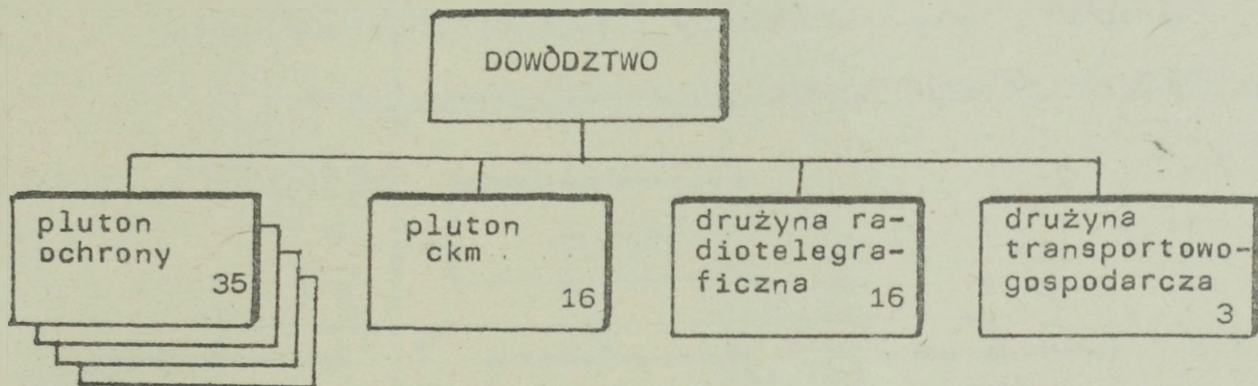
BRYGADA WOJSK OBRONY WEWNĘTRZNEJ / BWOWewn. /

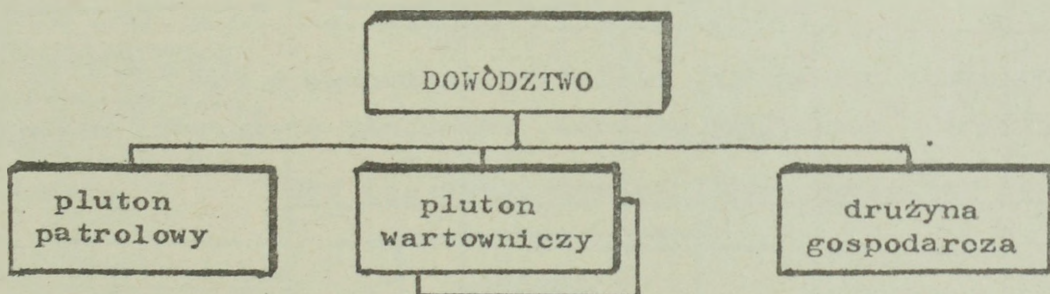
Uzbrojenie: 156 rkm, 48 ckm, 48 karabinów wyborowych.

sie wojny. Pododdziały ochrony obiektów pozostają w dyspozycji szefów WSzW i dowódców brygad WOP /w dyspozycji doów brygad WOP - przewidziane do ochrony obiektów w strefie granicznej/. Struktura organizacyjna tych pododdziałów będzie różna, zależna od ważności i liczby obiektów przewidywanych do ochrony. Przewiduje się formowanie batalionów ochrony obiektów /kategorii A, B i C/ i kompanii ochrony obiektów /kategorii A i B/.

Przykładową organizację koo przedstawia niżej zamieszczony schemat.

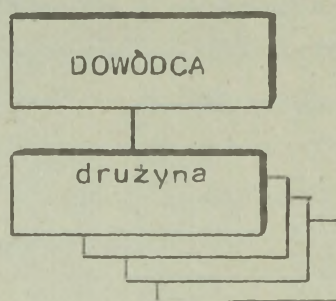
172. Kompania porządkowo-ochronna komendy garnizonu

Uzbrojenie: pistolety, pistolety maszynowe, rkm.

Transport: samochód osobowy, samochody ciężarowe, motocykle.

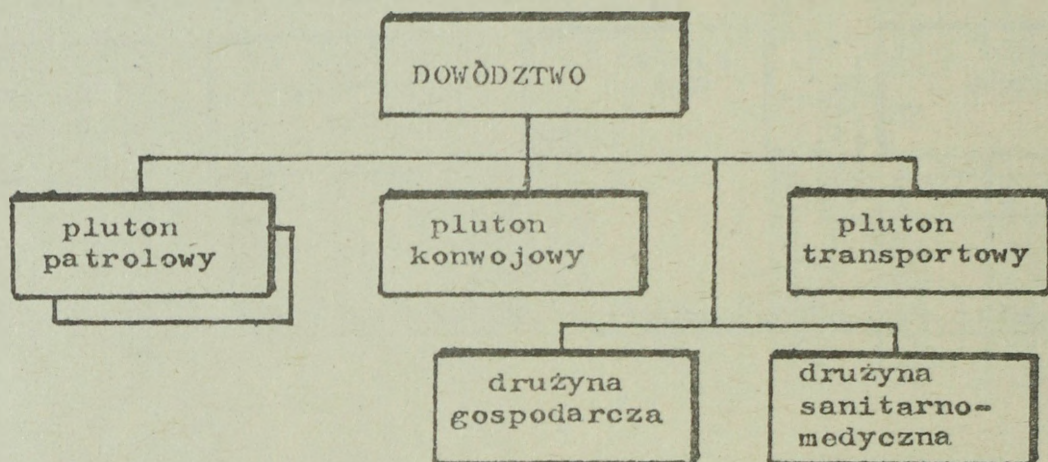
173. Pluton porządkowo-ochronny komendy garnizonu

Uzbrojenie: pistolety, pistolety maszynowe, rkm.

Transport: samochód osobowy, samochód ciężarowy, motocykl.

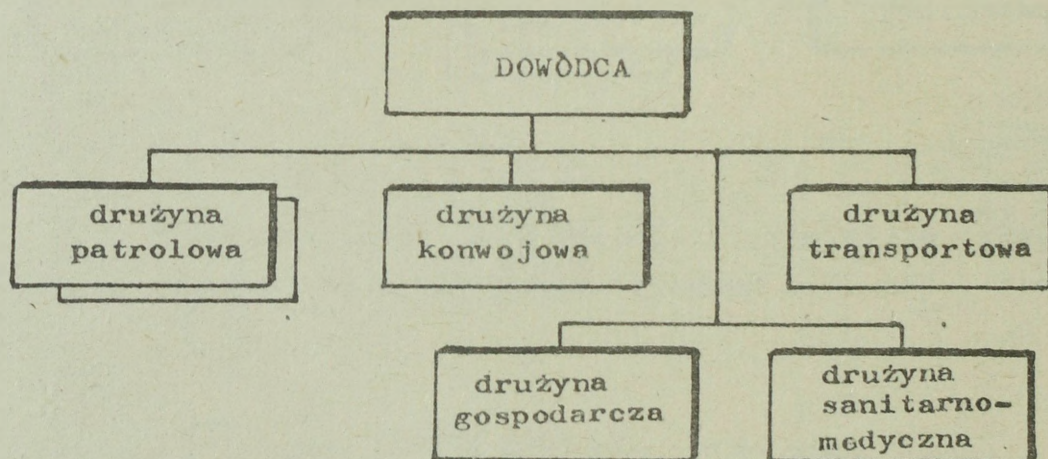
174. Kompania patrolowa oddziału garnizonowego WSW

Uzbrojenie: pistolety, pistolety maszynowe i rkm.

Transport: samochody osobowe, samochody ciężarowe, motocykle.

175. Pluton patrolowy oddziału garnizonowego WSW

Uzbrojenie: pistolety, pistolety maszynowe i rkm.

Transport: samochód osobowy, motocykle, samochód ciężarowy.

176. Zmilitaryzowane jednostki ochronne, uzupełniane i militaryzowane na okres wojny stráže przemysłowe, służby ochrony kolei, stráže ochrony skarbców /w tym również stráže ochronne zakładów i składnie MON/.

177. Orientacyjne możliwości pododdziałów i oddziałów w bojowych działaniach przeciwdwersyjnych x/

a/ działania zaczepne:

Wyszczególnienie	Pluton	Kompania	Batalion	Pułk	Brygada
1	2	3	4	5	6
Obszar /rejon/ działań			500 km ²	ok. 2.500 km ²	ok. 10.000km ²
A. FORMY DZIAŁAŃ					
<u>Działania rozpoznawcze</u>					
- szer. pasa /odcinka/ /km/	-	-	9-15	30-45	-
- głęb. zadania /km/	-	-	15-20	20-30	-
- średnie tempo /km/godz./			2-3	2-3	2-3
- wzmocnienie			plsap, 1-2drnsk	1 śmigł.	1-2 śmigł.
<u>Działania pościgowe</u>					
- średnie tempo /km/godz./			4-6	4-6	4-6
- głęb. zadania /km/			30-50	ponad 50	-
- wzmocnienie			plsap, 1-2 drnsk	-	-
<u>Działania blokujące</u>					
- szer. rubieży /km/			10 i więcej	do 30	
- głęb. rubieży /km/			1	1-2	
- wzmocnienie			plsap, bm 82	1 śmigł.	
<u>Działania likwidacyjne</u>					
- obszar działań/km ² /			10-15	ok. 50	
- wzmocnienie			plsap, 1-2drnsk, bm 82		
B. SPOSOBY WALKI					
<u>Przeszukiwanie</u>					
- szer. pasa /odcinka/ /km/	1-1,5	do 5	9-15	-	-
- głęb. zadania /km/	15-25	20-30	25-35		
- średnie tempo /km/godz./	2-3	2-3	2-3		
- wzmocnienie	drsap, drnsk	dwie drsap dwie drnsk	plsap, 1-2drnsk		

x) podać wartość dla każdego z nich

	1	2	3	4	5	6
<u>Pościg</u>						
- śred. tempo /km/godz./		4-6	4-6			
- głęb. zadania /km/godz./		20-30	25-35	do 50	-	-
- wzmocnienie		drsap, drnsk	drsap, drnsk	plsap, 1-2 drnsk		
<u>Wypad</u>						
- ilość		1	2-3	3-6		
- wzmocnienie		drsap, drnsk	do plsap, 1-2drnsk	plsap, plrsk	1-2 śmigł.	1-2 śmigł.
<u>Zasadzka</u>						
- ilość		1-3	3-8	3-20	-	-
- wzmocnienie		drsap	do plsap, 1-2drnsk, plm 82	plsap, plrsk, bm 82		
<u>Zapora</u>						
- szerokość rubieży /odcinka/ /km/		1-1,5	4	10		
- wzmocnienie		drsap	i więcej 1-2drsap, 1-2drnsk, plm 82	i więcej plsap, plrsk, bm 82		
<u>Okrażenie</u>						
- długość linii w czasie samodzielnego działania /km/		0,4-0,6	do 2	6-9	18-30	
- długość linii w składzie wyższego szczebla /km/		do 1	3 i więcej	9-12	-	
- średnia gęstość żołnierzy na km linii okrąż.			30 i więcej			

b/ działania ochronno-obronne:

Wyszczególnienie		Potrzebna ilość sił	
Obiekt	Wielkość	Pododdział	Wzmocnienie
1	2	3	4
Mosty	do 50 m	drużyna	-
	do 250 m	pluton	drsap
	do 500 m	kompania	drsap
	do 750 m	kompania	plm 82 m, plppanc, plsap, drchem
	do 1000 m	dwie kompanie	kwsp, plsap, plchem
	powyżej 1000 m	batalion	bappanc, plsap, plchem

1	2	3	4
Wiadukty	do 50 m do 100 m	drużyna 1-2 drużyny	
Obiekty hydrotechniczne	do 50 m do 150 m do 250 m	drużyna 1-2 drużyny do plutonu	drsap
Drogi i koleje	do 25 km do 75 km do 100 km powyżej 100 km	pluton kompania dwie kompanie batalion	drsap plm 82 m, drsap kwsp, plsap, drnsk plsap, plchem
Rurociągi	napowierzchniowe do 70 km do 150 km podziemne do 70 km do 150 km	1-2 kompanie kompania	plsap drsap
Obiekty przemysłowe /składy itp./	0,25 do 0,5 km ² do 0,75 km ² do 3 km ² do 5 km ² ponad 5 km ²	drużyna drużyna pluton-kompania kompania-batalion batalion	- - drsap, drnsk plsap, drnsk ksap, plchem

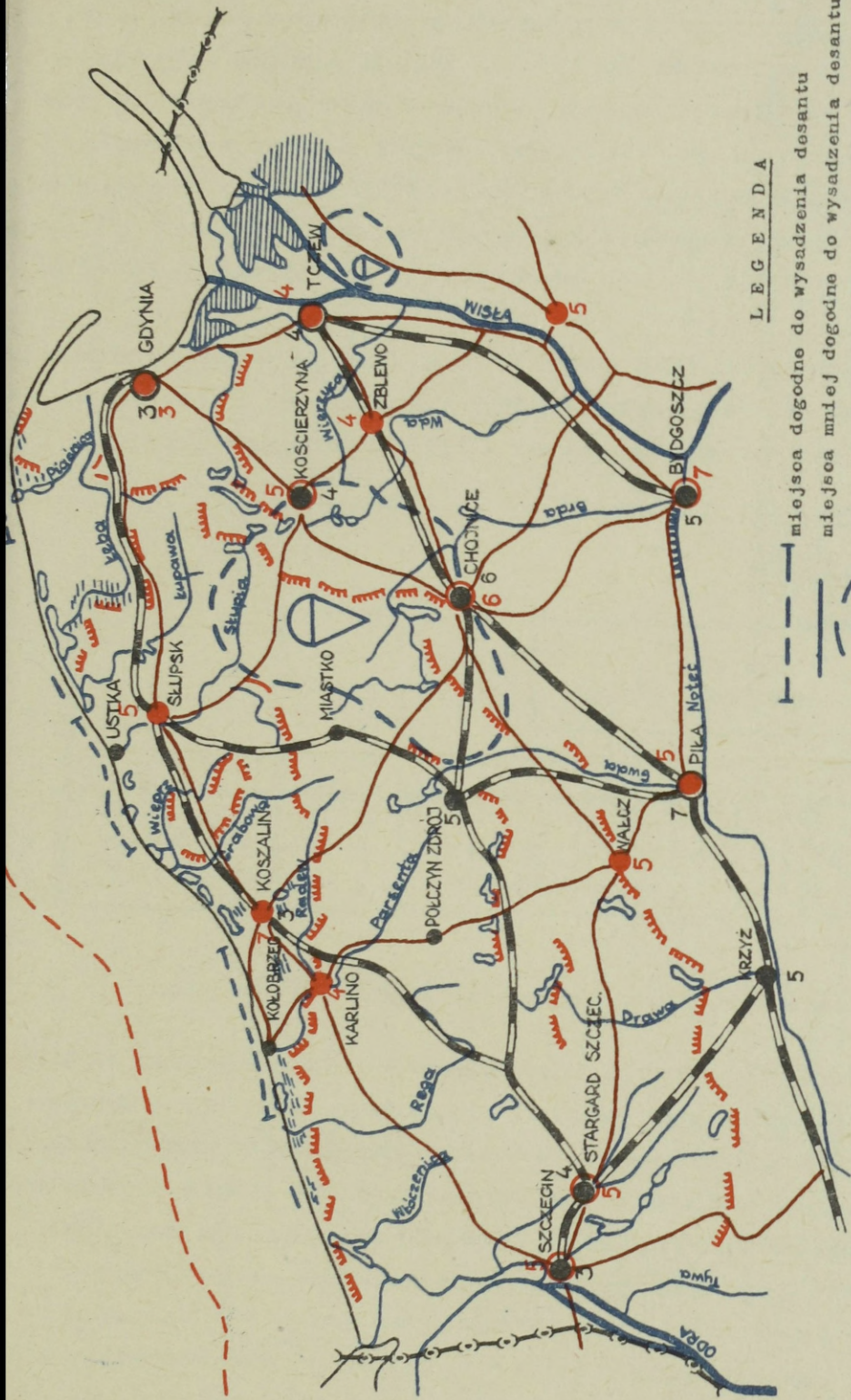
c/ Działania militarne w obronie wybrzeża morskiego

178. Obrona wybrzeża morskiego, zespół różnorodnych przedsięwzięć i działań - prowadzonych przez różne rodzaje sił zbrojnych i wojsk oraz w określonych dziedzinach przez siły pozamilitarne - mających na celu niedopuszczenie do zbrojnego wtargnięcia na wybrzeże sił nieprzyjaciela oraz zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości funkcjonowania gospodarki narodowej i administracji państwowej. Obrona wybrzeża morskiego ma więc charakter kompleksowy, bowiem łączy wysiłki podejmowane w sferze militarnej i w sferze cywilno-obronnej /pozamilitarnej/.
179. Działania militarne w obronie wybrzeża morskiego, część przedsięwzięć i działań prowadzonych w ramach kompleksowej obrony wybrzeża morskiego przez siły zbrojne.
180. Zadania realizowane przez siły zbrojne w ramach obrony wybrzeża morskiego:
- a/ w czasie pokoju - rozpoznanie przygotowań potencjalnego przeciwnika do agresji w celu uniemożliwienia jego siłom zbrojnym uzyskania zaskoczenia i niedopuszczenie do naruszenia granicy państwowej;

b/ w czasie wojny - odpieranie nalotów ŚNP, zwalczanie sił morskich, niszczenie wysadzonych na wybrzeżu sił dywersyjno-rozpoznawczych, walka z lądującym lub wysadzonym desantem nieprzyjaciela, likwidacja skutków uderzeń.

Przyjmowane podziały zadań realizowanych przez siły zbrojne w ramach obrony wybrzeża przedstawiono na schematach 2 i 3 /p. 119/.

181. Podstawowe dane dotyczące warunków fizycznogeograficznych wybrzeża, rysunek 39.
182. Obrona morską /obrona obszaru wodnego/, zespół przedsięwzięć i działań marynarki wojennej mających na celu zapewnienie odpowiedniego reżimu pływania, ochrony żeglugi przybrzeżnej, niedopuszczenie od strony morza do przenikania grup dywersyjnych do rejonów bazowania okrętów i na brzeg oraz przeciwdziałanie rozpoznaniu, minowaniu i uderzeniom ogniowym sił morskich nieprzyjaciela na obiekty w strefie wybrzeża morskiego. Część zadań z tego zakresu realizuje się już w czasie pokoju w ramach morskiej służby bojowej. Siłami marynarki wojennej organizowane są: dozory okrętowe, patrolowanie wód przybrzeżnych, dyżurowanie w bazach i na lotniskach w gotowości do wyjścia /wylotu/ w morze. Zapewnia to stałe śledzenie poczynąń potencjalnego przeciwnika na morzu, niedopuszczenie do naruszenia granic morskich i odparcie, w razie konieczności, zaskakującego uderzenia. W szczególnie sprzyjającej sytuacji operacyjno-strategicznej nieprzyjaciół może zorganizować kombinowane działania desantowe. W tym wypadku główny wysiłek wszystkich sił marynarki wojennej będzie skierowany na zwalczanie desantu morskiego.
183. Przeciwdesantowa obrona wybrzeża morskiego, zespół przedsięwzięć realizowanych w celu niedopuszczenia do wtargnięcia od morza wojsk przeciwnika na terytorium kraju. Obejmuje ona: przygotowanie na wybrzeżu oraz podejściach do niego od morza pozycji dla wojsk lądowych /przede wszystkim oddziałów rakiet/, rozmieszczenie wojsk w terenie, budowę zapór na morzu i lądzie, organizację systemu ognia, wspólne działania bojowe wojsk obrony powietrznej kraju i ewentualnie lotnictwa operacyjnego, sił marynarki wojennej i wojsk lądowych w celu odparcia desantów przeciwnika.
184. Brzegowa obserwacja morza, system obserwacji organizowany na wybrzeżu morskim przez marynarkę wojenną w celu wykrywania okrętów nawodnych, podwodnych oraz nisko lecących celów powietrznych nieprzyjaciela w granicach zasięgu technicznych i wizualnych środków

LEGENDA

- — — — — miejsca dogodnie do wysadzenia desantu
- — — — — miejsca mniej dogodnie do wysadzenia desantu
- — — — — rejonny dogodnie do wysadzenia desantów powietrznych
- — — — — rubieże dogodnie do obrony
- — — — — zasięg wykrywania okrętów przez stacje radiolokacyjne przybrzeżne
- — — — — bagna / rejonny podmokłe/
- — — — — rejonny, które mogą być zatopione
- — — — — węzły komunikacyjne:
- kolejowe
- drogowe
- 5 liczba torów wychodzących z węzła
- 4 liczba dróg wychodzących z węzła

Porty wojenne

Zespół portowy GDAŃSK-GDYNIA: Gdańsk, Gdynia, Hel, Wejherowo
 Zespół portowy SZCZECIN-SWINOUJŚCIE: Szczecin, Swinoujście, Dziwnów

Porty handlowe

Porty I klasy: Gdynia, Gdańsk, Szczecin
 Porty II klasy: Swinoujście, Dziwnów, Kołobrzeg, Darłówek, Ustka, Władysławowo, Jastarnia, Hel
 Porty III klasy: Nowe Warpno, Stołczyn, Stednina, Wollin, Puck, Górkki Wschodnie, Świbno, Kąty Rybackie, Krynica Morska, Praski, Nowa Pasaćka, Frombork, Tolkmiko, Nabrzeże

Wyk. mjr A. Kurant na podstawie BI

Rys. 39. Podstawowe dane dotyczące warunków fizycznogeograficznych wybrzeża

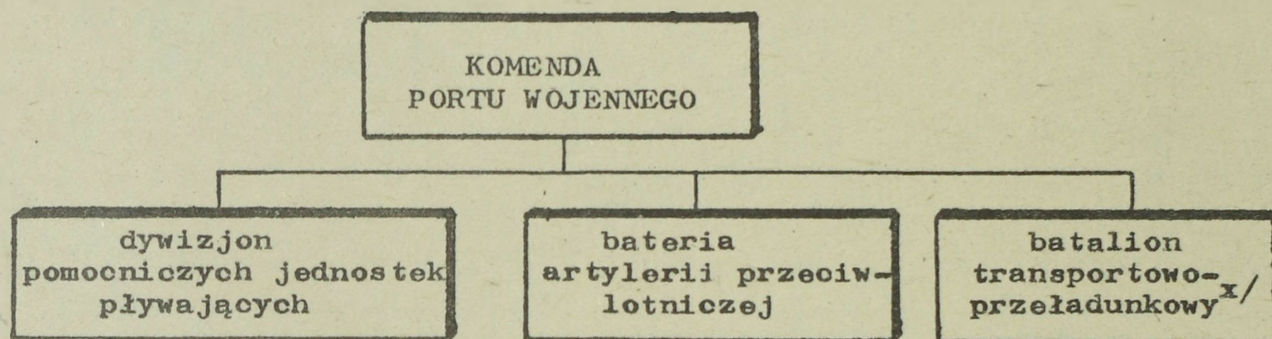
obserwacji; jest ściśle związany z systemem obserwacji powietrznej kraju, rozwiniętym w strefie nadbrzeżnej i systemem obserwacji wzrokowo-technicznej wojsk ochrony pogranicza.

185. Siły, które mogą być użyte do realizacji zadań militarnych w obronie wybrzeża morskiego: siły i środki nadmorskiego korpusu OPK; dwie flotylle obrony wybrzeża /patrz p. 186/ i morska brygada okrętów pogranicza MW /patrz p. 188/; nadmorskie jednostki wojsk ochrony pogranicza /patrz p. 278/; pułk wojsk obrony wewnętrznej /patrz p. 135/; rozmieszczone na wybrzeżu pułki obrony terytorialnej /patrz p. 140/ oraz samodzielne pododdziały artylerii /i ewentualnie inne/ POW; rozmieszczone na wybrzeżu pododdziały szkolne /patrz p. 141/.

Ponadto w walce z desantami mogą brać udział związki i oddziały /pododdziały/ wojsk operacyjnych /marynarki wojennej, lotnictwa i wojsk lądowych/ i manewrowe jednostki Milicji Obywatelskiej.

186. Flotylla obrony wybrzeża, schematy nr 20 i 21.

187. Komenda portu wojennego

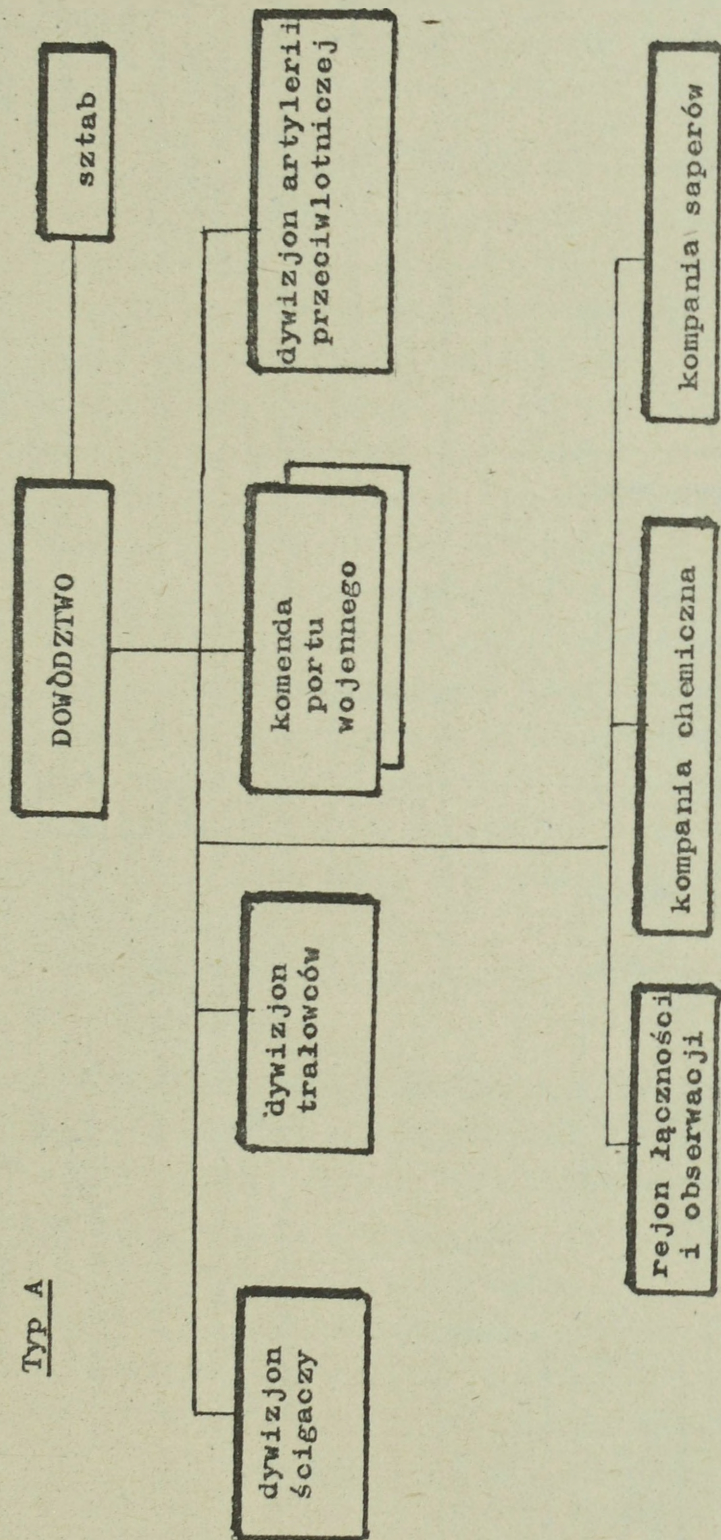

x/ Występuje nie we wszystkich komendach portów wojennych.

Zasadniczo zadania komendy portu wojennego: prowadzenie mobilizacji podległych jednostek; obrona przeciwdywersyjna, przeciwlotnicza i przed bronią masowego rażenia; realizacja wszystkich rodzajów zaopatrzenia jednostek przydzielonych na stałe i czasowo; ochrona portu i obiektów tyłowych; rozwinięcie punktów załadunkowych w porcie wojennym oraz wysuniętych punktów zaopatrywania na bazie portów handlowych i rybackich; materiałowo-techniczne zaopatrzenie okrętów znajdujących się w rejonach rozśrodkowania i na redzie; medyczno-sanitarne i epidemiologiczne zabezpieczenie jednostek.

FLOTYLLA OBRONY WYBRZEŻA

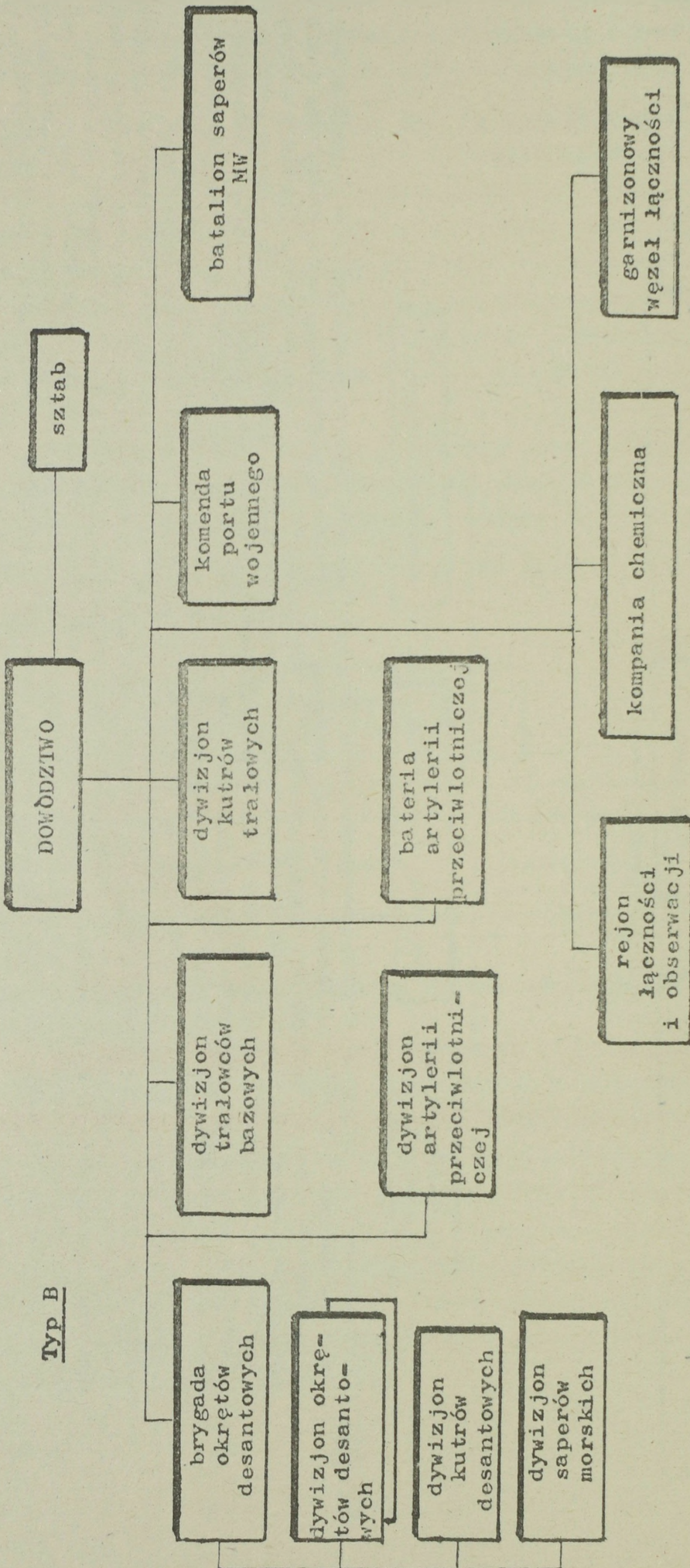
Typ A

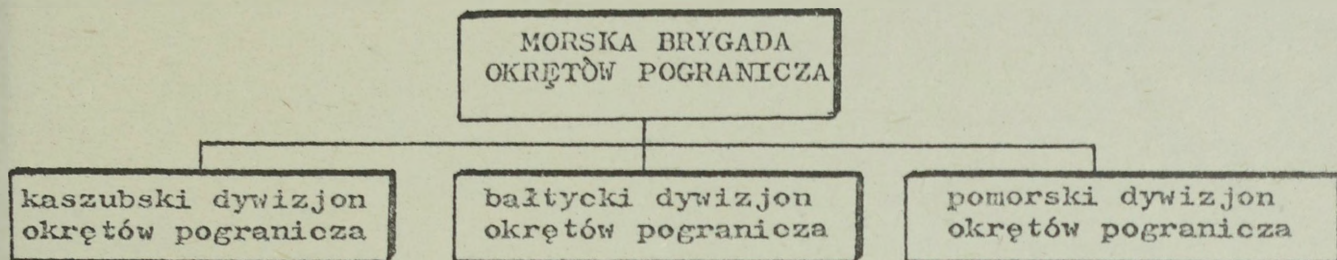
Zadania: Poszukiwanie i niszczenie okrętów podwodnych nieprzyjaciela samodzielnie oraz we współdziałaniu ze śmigłowcami ZOP MW; znajomość sytuacji minowej w strefie przybrzeżnej oraz niszczenie min morskich w portach, na redach, kotwicowiskach i przybrzeżnych torach wodnych, zgodnie z locją czasu "W"; eskortowanie okrętów i komwojowanie transportowców; punktowana OPL rejonu bazowania i obiektów brzegowych samodzielnie i we współdziałaniu z KOPK; współudział w OPDes wybrzeża morskiego organizowany przez wojska lądowe; obrona portów wojennych przed dywersją podwodną; likwidacja skutków uderzeń BMR i konwencjonalną na okręty, obiekty portowe i brzegowe, samodzielnie i we współdziałaniu z siłami obrony cywilnej; pełnienie służby bojowej siłami okrętów i brzegowego systemu obserwacji; ochrona morskiej granicy PRL i strefy rybołówstwa we współdziałaniu z nadmorskimi brygadami WOP - w stanie pełnej gotowości bojowej - lub współuczestniczenia w niej w stanach stałej i podwyższonej gotowości bojowej; zapewnienie manewrowego bazowania okrętów; przejęcie i zapewnienie obrony całej strefy odpowiedzialności marynarki wojennej; zapewnienie materiałowo-technicznego, hydrograficzno-nawigacyjnego, inżynierskiego i medycznego zabezpieczenia działań sił bazujących stale i czasowo w strefie odpowiedzialności flotyli.

Wyk. mjr A. Kurant na podstawie "Vademecum Marynarki Wojennej"

FLOTYLLA OBRONY WYBRZEŻA

Zadania: Poszukiwanie i niszczenie okrętów podwodnych i nieprzyjaciela samodzielnie oraz we współdziałaniu ze śmigłowcami ZOP MW; ocena sytuacji minowej w strefie przybrzeżnej oraz niszczenie min morskich w portach, na redach, kotwicowiskach i przybrzeżnych torach wodnych, zgodnie z locją czasu "W"; eskortowanie okrętów i konwojowanie transportowców; punktowa OPL rejonu bazowania i obiektów brzegowych samodzielnie oraz we współdziałaniu z wydzielonymi siłami KOPK; likwidacja skutków uderzeń BMR i konwencjonalną na okręty, obiekty portowe i brzegowe, samodzielnie oraz we współdziałaniu z siłami obrony cywilnej; pełnienie służby bojowej siłami okrętów i brzegowego systemu obserwacji; ochrona morskiej granicy i strefy rybołówstwa we współdziałaniu z nadmorskimi brygadami WOP - w stanie pełnej gotowości bojowej - lub współuczestniczenia w niej w stanach stałej i podwyższonej gotowości bojowej; prowadzenie działań desantowych; zapewnienie manewrowego bazowania okrętów; organizacja bazowania sił w nowym rejonie; zapewnienie materiałowo-technicznego, hydrograficzno-nawigacyjnego, inżynierskiego i medycznego zabezpieczenia działań bazujących stale i czasowo w strefie flotyli.

Wyk. mjr Kurant

Zadania: Zapewnienie nienaruszalności morskiej granicy PRL we współdziałaniu z nadmorskimi brygadami WOP oraz wydzielonymi w szczególnych wypadkach innymi siłami MW; zwalczanie wykroczeń granicznych dokonywanych przez załogi jednostek pływających w zakresie przepisów celno-dewizowych, sanitarnych i bezpieczeństwa publicznego dokonywanych na ochranianych wodach; kontrola przestrzegania obowiązujących zasad pływania przez własne i obce statki na ochranianych wodach; ochrona naturalnego środowiska przed zanieczyszczeniami olejami i innymi substancjami; ochrona polskich wodnych znaków granicznych, nawigacyjnych itp.; poszukiwanie i niszczenie okrętów podwodnych nieprzyjaciela samodzielnie oraz we współdziałaniu z siłami ZOP MW; eskortowanie okrętów podwodnych i konwojowanie transportowców we współdziałaniu z siłami FOW; obrona przed uderzeniami z powietrza posiadanych sił i środków samodzielnie i we współdziałaniu z brzegowym systemem OPL; obrona punktów bazowania przed dywersją podwodną; pełnienie służby bojowej.

Dowódca morskiej brygady okrętów pogranicza podlega bezpośrednio dowódcy MW.

189. Wykaz pododdziałów artyleryjskich, artylerii przeciwlotniczej, inżynieryjnych i chemicznych MW, które mogą uczestniczyć w obronie lądowej wybrzeża morskiego:

a/ pododdziały artyleryjskie:

- artyleria nadbrzeżna;
- brzegowe jednostki rakietowe;

b/ pododdziały artylerii przeciwlotniczej:

- trzy baplot /po jednym w FOW i jeden w CSSMW/;
- pięć baplot /trzy do osłony portów wojennych: HEL, ŚWINOUJŚCIE, GDYNIA, jedna do osłony Bazy Technicznej MW i jedna w zachodniej FOW/;

c/ pododdziały inżynieryjne:

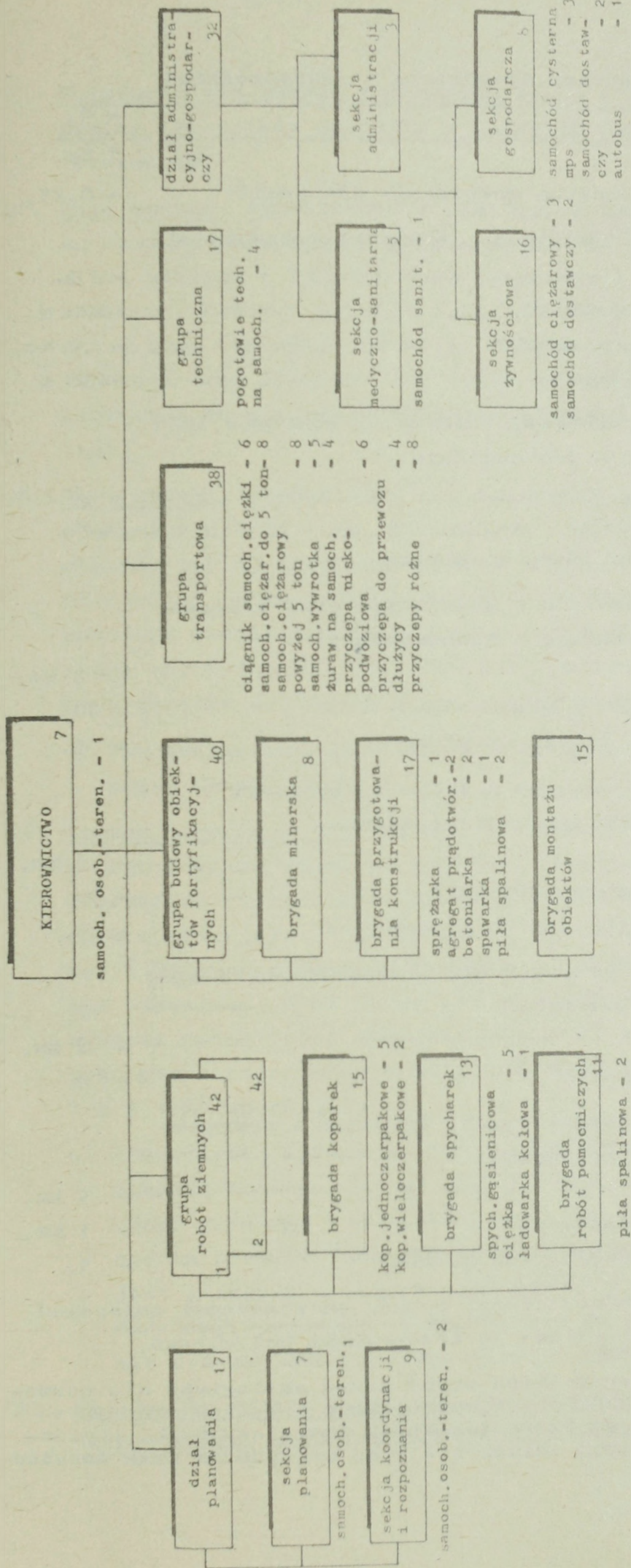
- bsap
- dsapm /w zachodniej FOW/;
- ksap /we wschodniej FOW/;

d/ pododdziały chemiczne:

- dwie kchem /po jednej w FOW/.

190. Artyleria nadbrzeżna, artyleria przeznaczona do zwalczania celów nawodnych /okrętów, statków, środków desantowych/ z brzegu. Składa się z artylerii lufowej stałej lub ruchomej i artylerii raketowej, przeważnie ruchomej. Artyleria nadbrzeżna stała rozmieszczona jest przeważnie w pobliżu baz morskich, u podejścia do cieśnin oraz na innych ważnych odcinkach wybrzeża. Artylerię ruchomą rozmieszcza się w miejscach uwarunkowanych konkretną sytuacją.
191. Brzegowe jednostki raketowe, jednostki /oddziały i pododdziały/ marynarki wojennej /sił morskich/ mające ruchome lub stałe wyrzutnie raketowe. Brzegowe jednostki raketowe przeznaczone są do obrony baz morskich, ważnych rejonów i odcinków wybrzeża oraz wysp przed atakiem nieprzyjaciela od strony morza, a także do współdziałania z wojskami lądowymi działającymi wzdłuż wybrzeża i siłami floty na morzu.
192. Oddział inżynieryjnej rozbudowy terenu, jednostka przewidziana do militaryzacji formowana na bazie przedsiębiorstw branży melioracyjnej. Organizowanie OIRT przewidziane jest na wybrzeżu /4 oddziały/ głównie dla wykonywania zadań związanych z inżynieryjną rozbudową terenu na rzecz związków taktycznych i oddziałów przeznaczonych do obrony wybrzeża. Mogą one także być użyte do naprawy pasów startowych i dróg kołowania na lotniskach oraz do udziału w akcjach ratunkowych. Po osiągnięciu gotowości do działań /5 dni/ OIRT będą podlegały dowódcy POW.
- Organizację i wyposażenie OIRT przedstawia schemat 23.
- Orientacyjne możliwości wykonania zadań przez OIRT /przy 12-godzinnym dniu pracy w ciągu doby/:
1. Wykonanie prac fortyfikacyjnych - jednocześnie:
- a/ transzei - 5 km,
  - b/ okopów dla czołgów - 60,
  - c/ stanowisk ogniowych dla artylerii - 20,
  - d/ stanowisk startowych dla artylerii raketowej-2,
  - e/ ukryć dla czołgów i samochodów - 20,
  - f/ schronów typu lekkiego na pluton - 3.

ORGANIZACJA I WYPOSAŻENIE Oddziału Inżynierskiej Rozbudowy Terenu

236	Stan osobowy	10	Koparka jednozarządkowa	4	Koparka wielozarządkowa	10	Spycharka gąsienicowa ośzka	2	ładownica kołowa	2	Sprężarka	2	Agregat prądow.	2	Betoniarzka	2	Pila spalinowa	6	Spawarka	1	ciągnik samochodowy ciężki	6	Samochód ciężarowy do 5 ton	11	Samochód ciężarowy powyżej 5 ton	8	Samochód wywrotka	5	Żuraw na samochodzie	4	Samochód dostawczy	4	Samochód ciężarowy na samochodzie	4	Autobus / oślinos	1	Samochód osobowo-terenowy	4	Przyczepa niskopodłozowa	6	Przyczepa do przewozu dłuższy	4	Przyczepy różne	8	Materiał wybuchowy / kg	1000	Zapalniki elektryczne / szt	1000	Przewód minerski / mb	1000	Zestaw minerski	2
-----	--------------	----	-------------------------	---	-------------------------	----	-----------------------------	---	------------------	---	-----------	---	-----------------	---	-------------	---	----------------	---	----------	---	----------------------------	---	-----------------------------	----	----------------------------------	---	-------------------	---	----------------------	---	--------------------	---	-----------------------------------	---	-------------------	---	---------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------------	---	-----------------	---	-------------------------	------	-----------------------------	------	-----------------------	------	-----------------	---

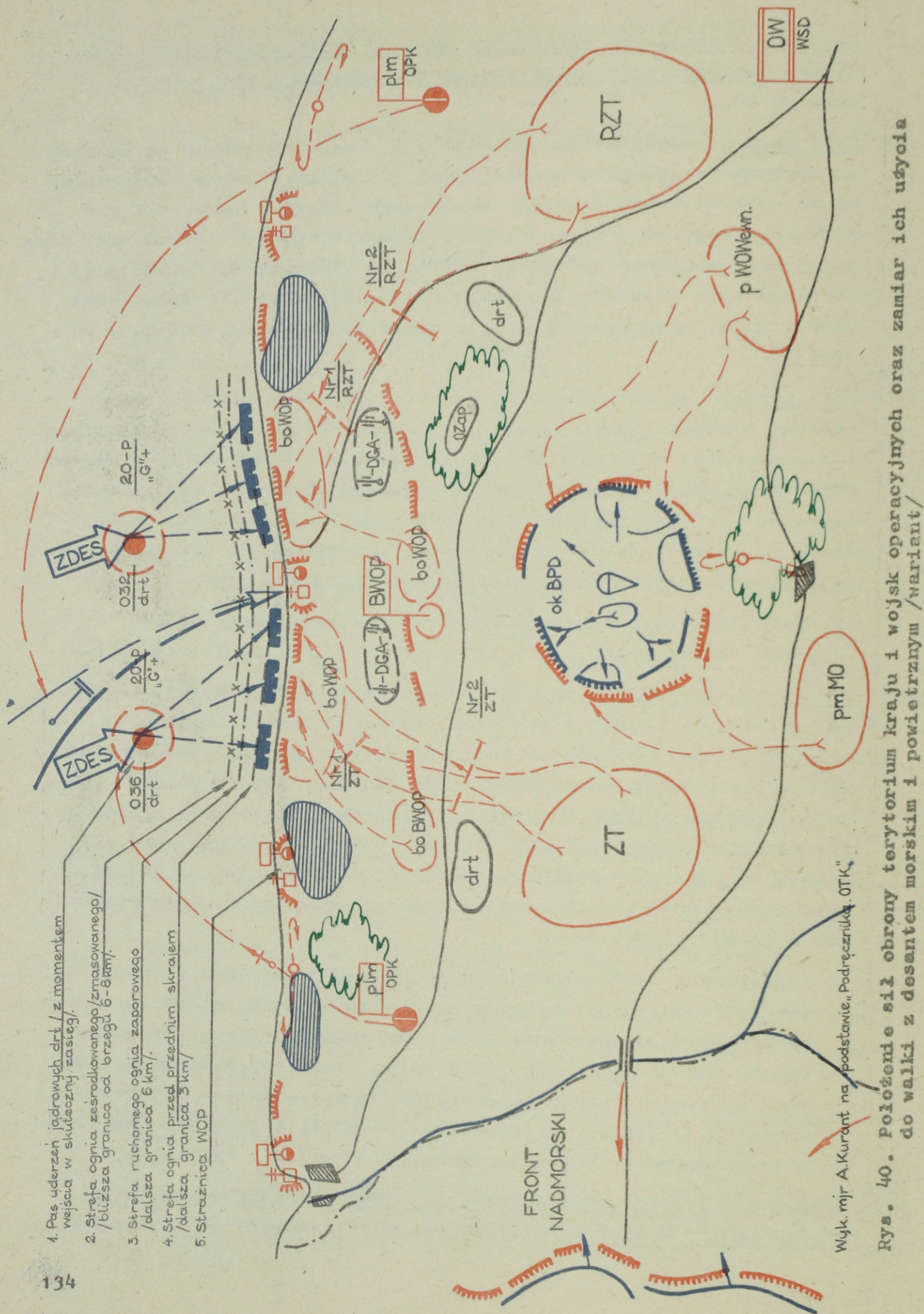
Wyk. kpt. R. Kalinowski na podstawie danych Departamentu ds. Obronnych Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej

2. Przygotowanie stanowisk dowodzenia - jednocześnie:
  - a/ dla pułku - 3,
  - b/ dla dywizji - 2.
3. Przygotowanie stanowiska dowodzenia dla armii: - 0,25.
4. Budowa zapór inżynierskich i transzei-jednocześnie:
  - a/ transzei - 5,
  - b/ rowu przeciwczołgowego -500 m,
  - c/ skarpy lub przeciwskarpy - 2 km,
  - d/ palisady 4-rzędowej -250 m.
5. Budowa okopów dla czołgów, transzei i schronów typu lekkiego na pluton - jednocześnie:
  - a/ transzei - 8 km,
  - b/ okopów dla czołgów -120,
  - c/ schronów typu lekkiego na pluton - 5.
6. Budowa ukryć dla czołgów i samochodów oraz transzei i schronów typu lekkiego - jednocześnie:
  - a/ transzei. - 8 km,
  - b/ ukryć dla czołgów i samochodów - 60,
  - c/ schronów typu lekkiego na pluton - 5.
7. Budowa stanowisk ogniowych artylerii, transzei i schronów typu lekkiego - jednocześnie:
  - a/ transzei - 5 km,
  - b/ stanowisk ogniowych artylerii - 70,
  - c/ schronów typu lekkiego na pluton - 5.
8. Budowa stanowisk startowych dla artylerii raketowej i transzei - jednocześnie:
  - a/ transzei - 8 km,
  - b/ stanowisk startowych - 6.
9. Budowa rowów przeciwczołgowych, transzei i schronów typu lekkiego - jednocześnie:
  - a/ transzei - 5 km,
  - b/ rowu przeciwczołgowego - 1 km,
  - c/ schronów typu lekkiego na pluton - 5.
10. Wykonanie innych zadań zależęć będzie od wielkości zniszczeń oraz zakresu prac i należy je każdorazowo kalkulować.

Uwaga: W kalkulacjach wszystkich zadań można posługiwać się normami taktyczno-technicznymi wykonywania prac inżynierskich opracowanymi przez Szefostwo Wojsk Inżynierskich, obniżając je w pierwszych dniach o 25% ze względu na brak doświadczenia OIRT.

193. Położenie sił obrony terytorium kraju i wojsk operacyjnych oraz zamiar ich użycia do walki z desantem morskim i powietrznym, rysunek 40.
194. Baza morska, odpowiednio wyposażony i urządzony obszar na wybrzeżu morskim /wyspach/ z przylegającym do niego akwenem, obejmujący kilka stałych i tymczasowych manewrowych punktów bazowania sił morskich, których granice określa wyższy dowódca. W skład bazy morskiej mogą wchodzić jednostki artylerii nadbrzeżnej /rakietowej i lufowej/ oraz lotniska lub węzły lotniskowe wraz z urządzeniami służącymi do wszechstronnego zabezpieczenia ich działalności bojowej.
195. Port morski, obszar położony zazwyczaj na styku morza i lądu, czasami w ujściu rzek, wyposażony w urządzenia, które umożliwiają statkom postój oraz załadowanie i wyładowanie towarów i pasażerów. Odróżniamy porty morskie otwarte, do których mogą zawijać statki handlowe wszystkich państw oraz porty morskie zamknięte przeznaczone np. wyłącznie dla własnych statków rybackich lub dla własnych okrętów wojennych /są to porty morskie wojenne/.
- d/ Kierowanie ruchem i zabezpieczenie przegrupowania wojsk przez obszar kraju
196. Przegrupowanie wojsk, zmiana istniejącego operacyjno-strategicznego ugrupowania wojsk na teatrach /teatrze/ działań wojennych i kierunkach operacyjnych przez przesunięcie /przemieszczenie/ związków operacyjnych /taktycznych/, lotnictwa i sił marynarki wojennej z jednych rejonów w drugie w celu przyjęcia innego ugrupowania odpowiadającego nowym zamiarom dowódcy. Przegrupowanie sił stanowi ważną część składową manewru i w zależności od sytuacji oraz przyszłego zadania może być realizowane przed rozpoczęciem lub w toku operacji dla:
- a/ wzmocnienia zgrupowań operacyjnych przy przejściu z obrony do działań zaczepnych, b/ rozwinięcia powodzenia, c/ zmiany kierunku głównego uderzenia w toku działań wojennych, d/ odtworzenia odwodów /drugich rzutów/ itd. Przegrupowanie połączone jest z reguły z przemarszem wojsk, przebazowaniem lotnictwa i marynarki wojennej. W zależności od skali i rozmachu rozróżnia się przegrupowanie strategiczne, operacyjne i taktyczne.
197. Kierowanie ruchem i zabezpieczenie przegrupowania wojsk przez obszar kraju, zespół przedsięwzięć przewidzianych do realizacji

1. Pas uderzeń jądrowych drt / z momentem wejścia w skuteczny zasięg/
2. Strefa ognia zesrodkowanego/zmasowanego / bliższa granica od brzegu 6-8 km/
3. Strefa ruchomego ognia zaporowego /dalsza granica 6 km/
4. Strefa ognia przed-przednim skrajem /dalsza granica 3 km/
5. Strażnica WOP

Wyk. mjr A. Kurant na podstawie „Podręcznika OTK”

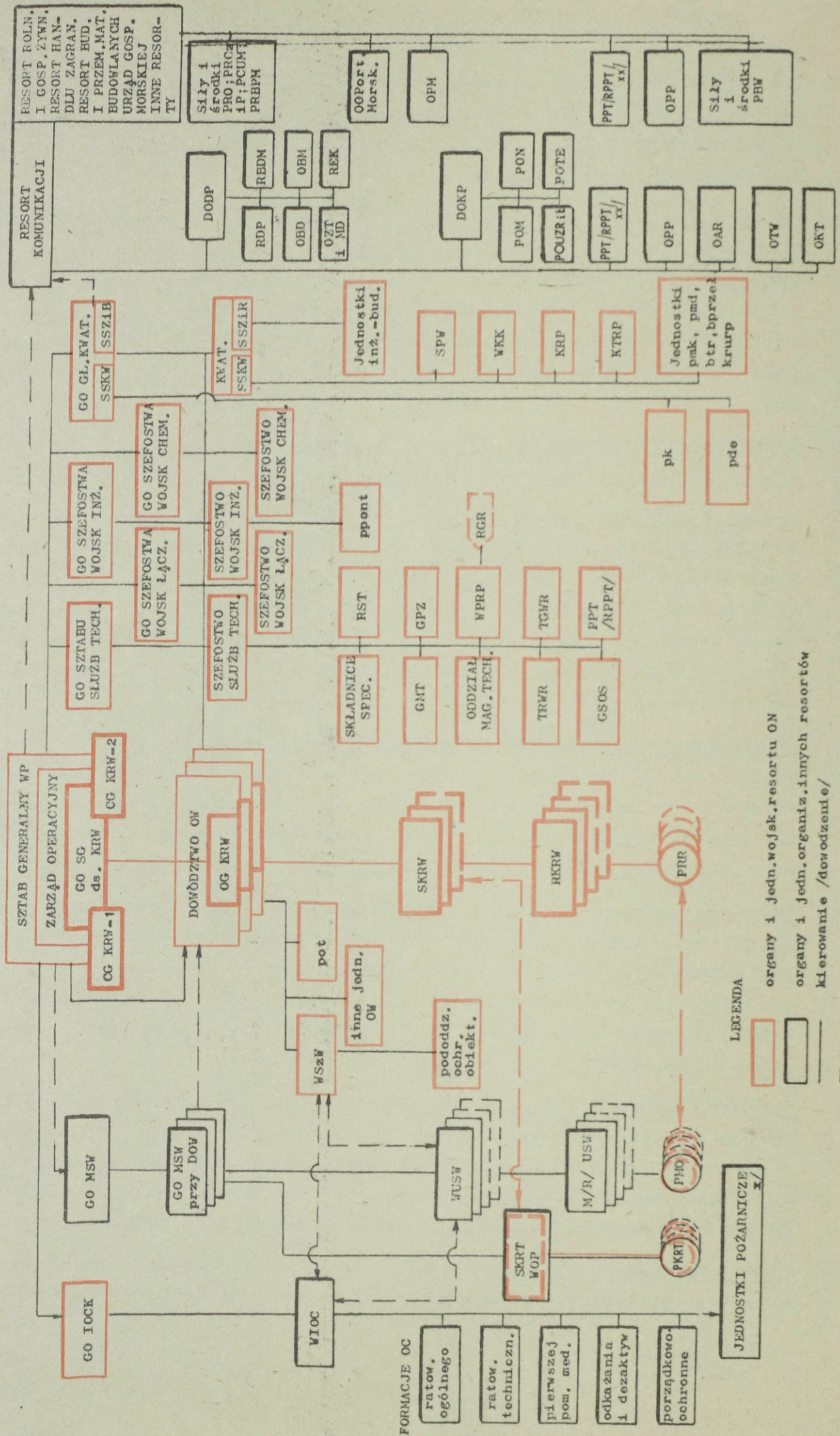
Rys. 40. Położenie sił obrony terytorium kraju i wojsk operacyjnych oraz zamiar ich użycia do walki z desantem morskim i powietrznym /variant/

przez resort obrony narodowej oraz wydzielone siły innych resortów /patrz p. 199/ i układu terytorialnego w celu ograniczenia skutków oddziaływania nieprzyjaciela na przebieg przegrupowania wojsk i zapewnienia jego ciągłości.

198. Zadania realizowane w ramach kierowania ruchem i zabezpieczenia przegrupowania /przewozu wojsk i ich środków materiałowo-technicznych/ wojsk: koordynowanie i operatywne kierowanie ruchem przegrupujących się wojsk, utrzymanie przejezdności dróg marszu, zapewnienie bezpieczeństwa maszerującym wojskom, udzielanie maszerującym wojskom niezbędnej pomocy materiałowo-technicznej i medycznej.
199. Struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk i zabezpieczenia ich przegrupowania przez obszar kraju, schemat 24.
200. System kierowania ruchem wojsk, organy powoływane dla potrzeb kierowania ruchem wojsk na obszarze kraju: grupa operacyjna Sztabu Generalnego WP do spraw kierowania ruchem wojsk, centralne i okręgowe grupy KRW, komendy stref i rejonów KRW oraz posterunki regulacji ruchu /patrz schemat 24 - Struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk i zabezpieczenia ich przegrupowania przez obszar kraju/.
201. Grupa operacyjna Sztabu Generalnego WP do spraw kierowania ruchem wojsk, organ tworzony ze składu komórek operacyjnych sztabu generalnego oraz szefostw wojsk łączności, wojsk inżynieryjnych i służby komunikacji wojskowej. Jest organem nadrzędnym w stosunku do wszystkich ogniw i elementów systemu KRW na obszarze kraju.
202. Centralna grupa kierowania ruchem wojsk, organ przeznaczony do koordynacji ruchu wojsk własnych i sojusznicznych na obszarze kraju. Wykonuje z reguły zadania o charakterze interwencyjnym, ponadto utrzymuje gotowość do przyjęcia całokształtu spraw związanych z KRW, to znaczy realizacji zadań analogicznych do zadań grupy operacyjnej SGWP do spraw KRW.
203. Okręgowa grupa kierowania ruchem wojsk, organ dowodzenia dowództwa okręgu wojskowego tworzony ze składu komórek operacyjnych sztabu okręgu oraz szefostw wojsk łączności, wojsk inżynieryjnych i służby komunikacji wojskowej przeznaczony do kierowania ruchem wojsk na administrowanym obszarze i koordynowania tego ruchu.
204. Strefa kierowania ruchem wojsk, część obszaru okręgu wojskowego wraz z wyznaczonymi na nim drogami marszu wojsk operacyjnych, na

Schemat 24.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA SYSTEMU KIEROWANIA RUCHEM WOJSK I ZABEZPIECZENIA ICH PRZEGRUPOWANIA PRZEZ OBSZAR KRAJU

x/ - Jednostki podległe MSW realizujące zadania z zakresu OC
 xx/ - Organizowane na bazie warsztatów i placówek uslug.-re-
 montowych Gosp. narod. /POM, TOS itp./
 PRO - Polskie Ratownictwo Okrętowe
 PRZCiP - Przesłat. Robot Czernałych i Podwodnych

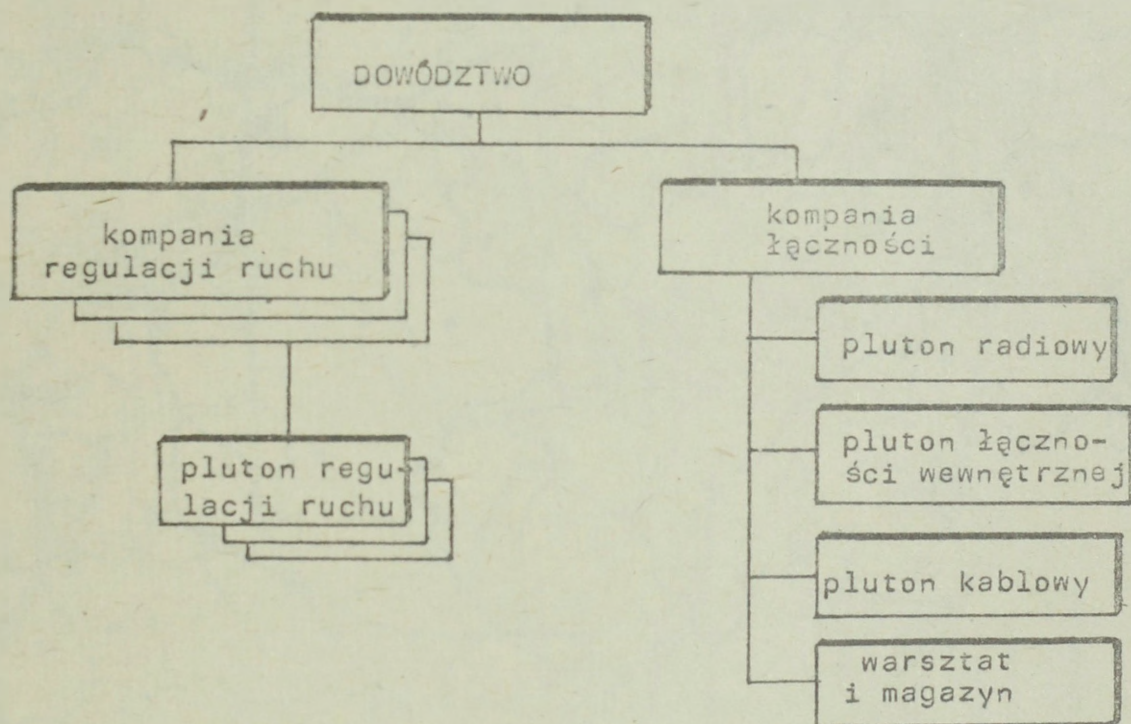
którym rozwija się organy kierowania /komendy stref i rejonów kierowania ruchem wojsk/ wraz z odpowiednimi siłami i środkami /pododdziały regulacji ruchu, środki łączności/ i posterunki regulacji ruchu /PRR/ w celu zapewnienia sprawnego i ciągłego przegrupowania wojsk.

Rozmieszczenie organów kierowania ruchem wojsk do szczebla strefy KRW przedstawia rysunek 41.

205. Strefa kierowania ruchem wojsk /organy kierowania ruchem wojsk/ KSKRW, KRKNW PRR oraz siły wykorzystywane do zabezpieczenia przegrupowania wojsk, rysunek 42.

206. Rejon kierowania ruchem wojsk, część obszaru strefy KRW, przez który przebiega jedna-dwie /kilka/ drogi marszu wojsk własnych i sojuszniczych wraz z rozwiniętymi organami kierowania /komendą rejonu i posterunkami regulacji ruchu/ oraz środkami łączności.

207. Batalion regulacji ruchu /okręgowy/

208. Posterunek regulacji ruchu /PRR/, najniższe ogniwo /element/ systemu KRW działające w określonym punkcie na drodze marszu wojsk /np. w rejonie węzła dróg, przy wejściu na wykorzystywany wspólnie z wojskami sojuszniczymi odcinek drogi, w rejonie przeprawy/.

209. Zadania systemu kierowania ruchem wojsk: koordynacja i regulacja ruchu wojsk po wyznaczonych drogach przegrupowania, zwłaszcza w punktach przecinania się dróg marszu wojsk własnych i sojuszniczych oraz w rejonach głównych i zapasowych przepraw na szerokich

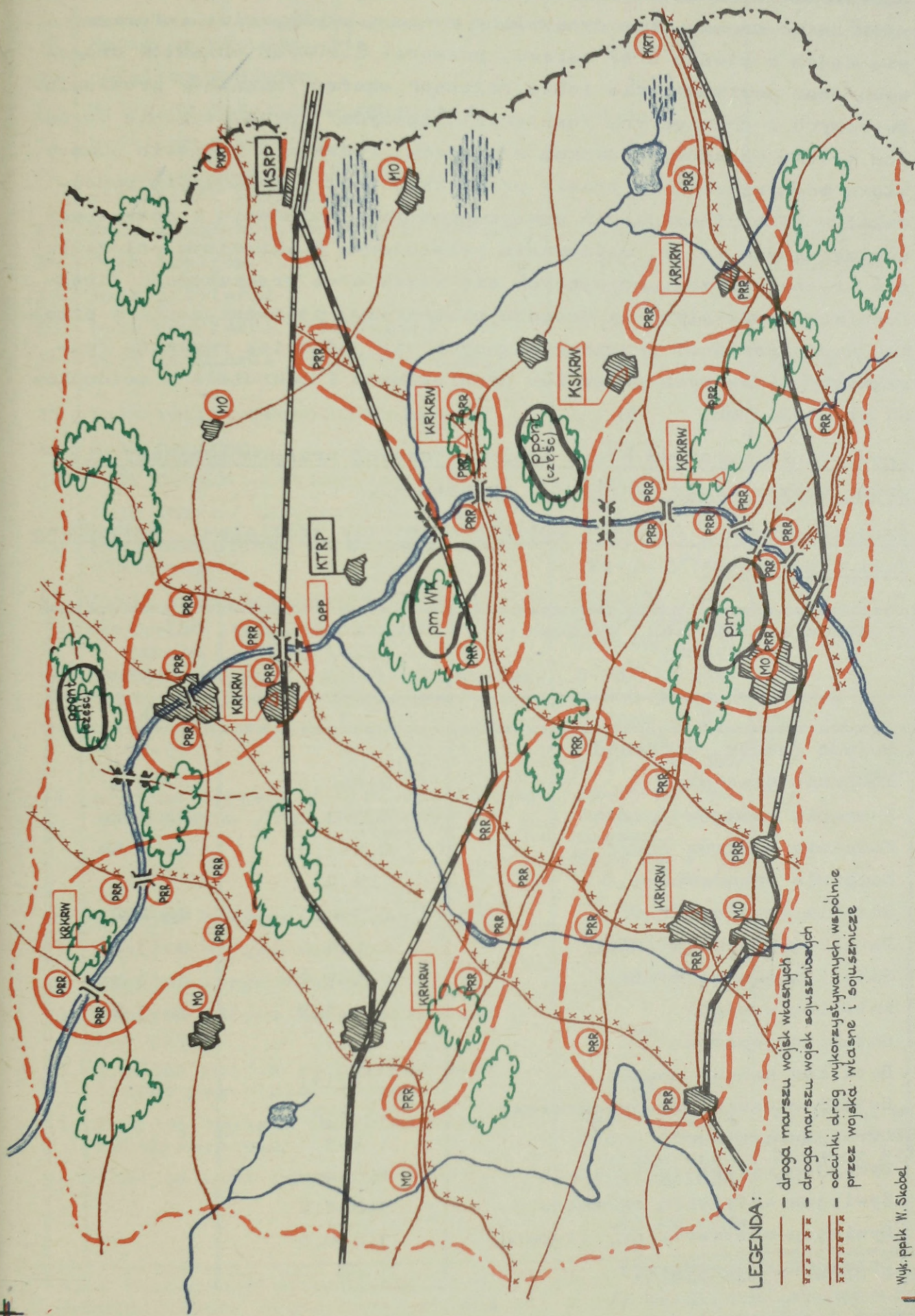

Wyk. pptk W. Skobel

Rys.41. Rozmieszczenie organów KRW /do szczebla SKRW/ - wariant

LEGENDA:

- droga marszu wojsk własnych
- — — — — droga marszu wojsk sojuszników
- — — — — odcinki dróg wykorzystywanych wspólnie przez wojska własne i sojuszników

Wyk. ppłk W. Skobel

Rys. 42. Organizacja strefy kierowania ruchem wojsk / wariant /

przeszkodach wodnych; kontrola przestrzegania przez wojska ustalonych zasad marszu oraz dyscypliny ruchu i maskowania; informowanie wojsk o stanie dróg marszu, przepraw i innych obiektów drogowych oraz powiadamianie ich o rejonach skażeń /zakazań/ promieniotwórczych i chemicznych /bakteriologicznych/; przekazywanie dowódcom kolumn marszowych danych o miejscu, rodzaju i zakresie pomocy, którą mogą uzyskać na trasie przemarszu oraz informowanie pododdziałów zabezpieczających przegrupowanie o położeniu i potrzebach obsługiwanych wojsk; meldowanie przełożonym o aktualnym położeniu i potrzebach przegrupowujących się wojsk oraz przeszkodach /trudnościach/ powstałych na drogach przemarszu; pośredniczenie w przekazywaniu dowódcom przegrupowujących się jednostek rozkazów /zarządzeń/ wydawanych przez ich przełożonych i odwrotnie - meldunków od przełożonych.

210. Ugrupowanie marszowe armii ogólnowojskowej przegrupowującej się przez obszar kraju /wariant/, rysunek 43.

211. Średnie długości kolumn i odległości między oddziałami, pododdziałami i pojazdami.

Lp.	Pododdział, oddział, związek taktyczny	Długość kolumny /km/	Odległości między kolumnami
1	2	3	4
1	Pojazd /czołg, samochód/	-	25-50 m
2	Kompania piechoty	0,4-0,6	200 m
3	Kompania czołgów /pz/	0,5-0,8	do 2 km
4	Kompania czołgów /pcz/	0,6-1,0	do 2 km
5	Kompania chemiczna	1,5	
6	Bateria artylerii	0,3-0,5	do 200 m
7	Batalion piechoty /SKOT/	2,6-4,0	do 3 km
8	Batalion piechoty /BWP/	2,5-3,9	do 3 km
9	Batalion czołgów	2,3-3,5	do 3 km
10	Batalion saperów	13-14	
11	Batalion budowy mostów	12-14	
12	Batalion desantowo-przeprawowy	4,5-5	
13	Dywizjon artylerii	2-3	
14	Dywizjon rakiet taktycznych	1,4-2	
15	Dywizjon artylerii raketowej	3,0-4,6	
16	Dywizjon artylerii przeciwpanc.	3,0-4,6	
17	Batalion rozpoznawczy	8	

1	2	3	4
18	Batalion zaopatrzenia	około 14	
19	Batalion medyczny	1,5	
20	Medyczny batalion wzmocnienia	1,5-2	
21	Batalion remontowy	5	
22	Batalion dowozu raketowych materiałów napędowych	15	
23	Pułk zmechanizowany, pułk WOWewn.	25-38	do 5 km
24	Pułk czołgów	21-27	do 5 km
25	Pułk artylerii	15-17	
26	Pułk artylerii przeciwpanc.	15-17	
27	Pułk artylerii przeciwlotniczej	11-15	500 m między bateriami
28	Pułk rakiet przeciwlotniczych	18	
29	Pułk pontonowy	30-35	
30	Pułk drogowo-mostowy	25-35	
31	Pułk obrony terytorialnej /6xkp/	12-15	
32	Rzut naziemnego zabezpieczenia plm i plmsz	2x12-15 ^{x/}	
33	Dywizja zmechanizowana i panc.	127-132 /po dwóch drogach marszu/	
34	Armijna brygada rakiet operacyjno-taktycznych /trzy dywizjony/	24-32 km /po dwóch drogach marszu 9-11 km + + 11,5-14 km/	
35	Armijna brygada rakiet operacyjno-taktycznych /dwa dywizjony/	19-26 km /po dwóch drogach marszu 9-11 km + + 6,5-8 km/	
36	Armijna brygada artylerii armat	30-37	
37	Armijna brygada saperów	90-100	
38	Armijna brygada chemiczna	36-48	
39	Armijna polowa techniczna baza rakietowa	16	
40	Armijna polowa techniczna baza rakiet przeciwlotniczych	25	
41	Armijna brygada materiałowego zabezpieczenia	Maszerują po dwóch drogach w kilku rzutach /kolumnach/ po	0,5-1 km między członami kolumny tyłowej
42	Armijna baza remontowa	15-20 km długości	

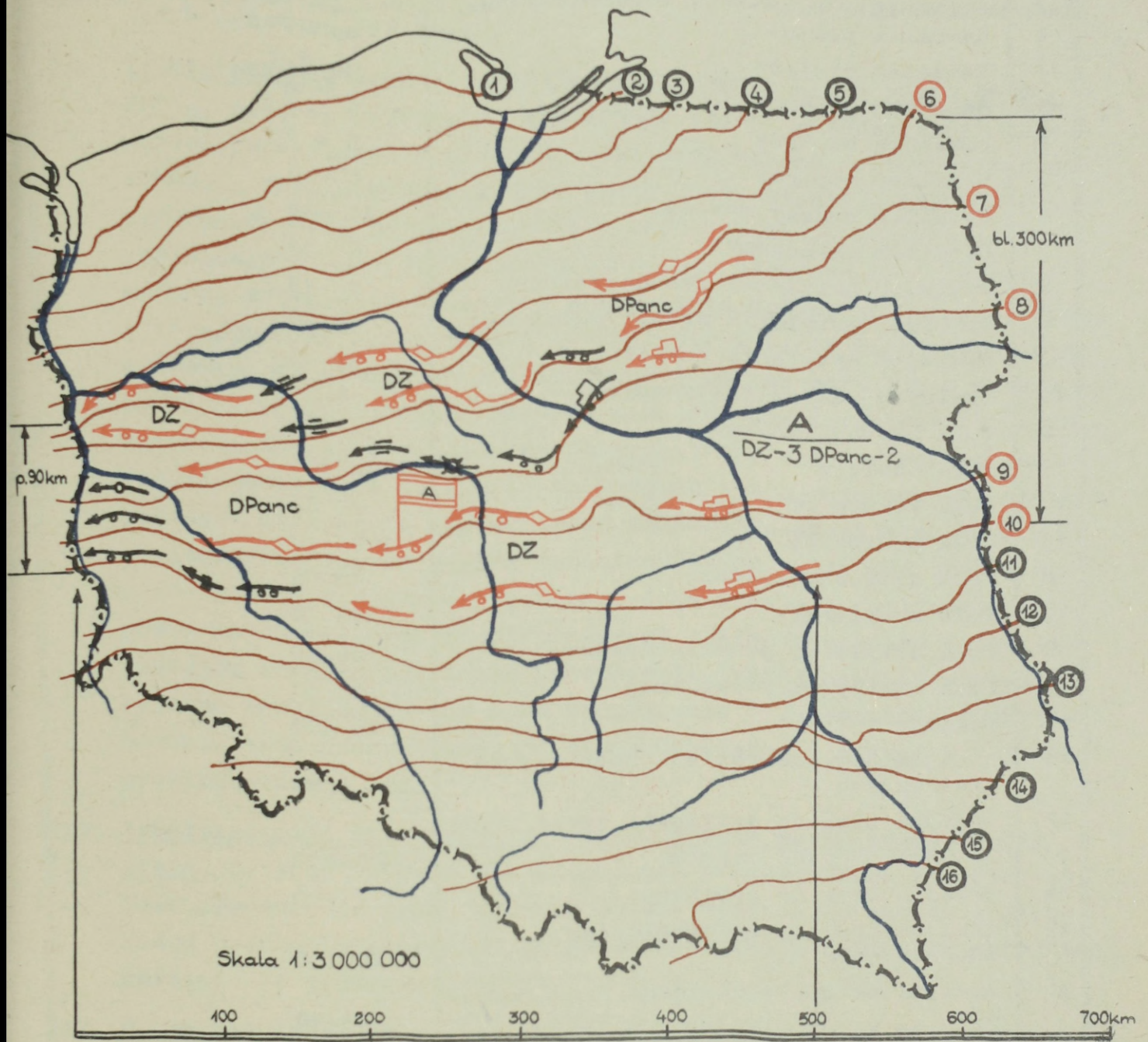
x/ Rzut naziemnego zabezpieczenia plm i plmsz składa się z dwóch części /rzutów/. Jedna część /rzut/ składa się z 1/2 batalionu zabezpieczenia, 1/2 batalionu radiotechnicznego i 1/2 batalionu łączności i ubezpieczenia lotów. W sumie stanowi to 150-160 pojazdów o przeciętnej długości kolumny 12-15 km.

1	2	3	4
43	Baza szpitalna frontu	26-46	
44	Frontowa baza remontowa	80-100	
45	Brygada transportowa /frontu/	190-210	
46	Brygada drogowo-eksploatacyjna /frontu/	105	
47	Brygada mostowa /frontu/	80	

212. Prędkości marszowe wojsk

Rodzaj kolumny	Prędkość w km/h po drogach, mostach stałych i składanych		Prędkość w km/h po bezdrożach	Prędkość w km/h po mostach pontonowych		Uwagi
	dzień	noc		dzień	noc	
1	2	3	4	5	6	7
mieszane i czołgowe	20-30	15-20	10-15	12 ^{x/}	7-8	dobowy prze-marsz 250-350 km
samochodowe	30-40	25-30	10-15	15-30	10-20	dobowy prze-marsz 350-400 km
z przyczepami niskopodwoziowymi	15-20	10-15	10-15	15	10	gołoledź i za-spy zmniejsza-ją prędkość o 30-50%.
piesze		4-5	4-5		4 - 5	W górach pręd-kość marszu zmniejsza się o 25-30% - w dzień do 15 km/h, w nocy do 10 km/h
piesze na nartach		5-7	5-7	-	-	

x/ Przeprowadzono próby z amortyzatorami hydraulicznymi /łączącymi w części pokładowej pontony między sobą/, które umożliwiają przejazd czołgów z prędkością 20-25 km/h, a pojazdów kołowych do 50 km/h. Obecnie uruchamiana jest produkcja takich amortyzatorów.

Wyk. gen. brg Z. Czerwiński

Rys. 43. Ugrupowanie marszowe armii przegrupowującej się przez obszar kraju /wariant/

213. Wielkości rejonów ześrodkowania pododdziałów, oddziałów, związków taktycznych

Lp.	Pododdział, oddział, związek taktyczny	Wielkość rejonu ześrodkowania /km ² /
1	2	3
1	Kompania piechoty	do 0,4
2	Kompania czołgów	do 0,5
3	Batalion piechoty <i>+ kompania strzelnicza</i>	5 - 7
4	Batalion czołgów	5 - 7
5	Batalion saperów	6 - 8
6	Batalion budowy mostów	10 - 15
7	Batalion chemiczny	8 - 10
8	Dywizjon artylerii /samodzielny/	do 15
9	Dywizjon artylerii przeciwpancernej	12-16
10	Dywizjon artylerii rakietowej	do 15
11	Dywizjon rakiet taktycznych	64-81
12	Pułk zmechanizowany	do 100
13	Pułk czołgów <i>+ pułk p.m.</i>	do 100
14	Pułk WOVewn	do 80
15	Pułk pontonowy	100-150
16	Pułk drogowo-mostowy	50-70
17	Pułk artylerii	do 50
18	Pułk artylerii przeciwpancernej	40-50
19	Pułk obrony terytorialnej	do 50
20	Dywizja	do 600
21	Armijna brygada rakiet operacyjno-taktycznych	1200-1600
22	Armijna brygada artylerii armat	150
23	Armijna brygada saperów	200-250
24	Armijna brygada chemiczna	100
25	Armijna brygada materiałowego zaopatrzenia	120-150
26	Armijna polowa techniczna baza rakietowa	25-40
27	Armijna polowa techniczna baza rakiet przeciwlotniczych	35
28	Armijna baza remontowa	100
29	Baza szpitalna frontu	400-600
30	Frontowa baza remontowa	200-300
31	Brygada transportowa /frontu/	60-80
32	Brygada wojsk kolejowych /frontu/	250
33	Brygada drogowo-eksploatacyjna frontu	200-250
34	Brygada mostowa /frontu/	200

214. Utrzymanie przejezdności dróg marszu /dróg przewozu wojsk i ich środków materiałowo-technicznych/, zespół przedsięwzięć realizowanych w ramach zabezpieczenia komunikacyjnego /patrz p. 215/ i zabezpieczenia inżynieryjnego /patrz p. 216/ przegrupowania wojsk przez obszar kraju.
215. Zabezpieczenie komunikacyjne przegrupowania wojsk przez obszar kraju, pojęcie używane do określenia części przedsięwzięć zapewniających utrzymanie przejezdności dróg marszu, w tym: w okresie pokoju - przygotowanie i sukcesywne doskonalenie /rozbudowa/ wytypowanych dróg przegrupowania w celu uzyskania postulowanych /ustalonych/ parametrów techniczno-eksploatacyjnych; w czasie wzrostu zagrożenia i wojny - zapewnienie osłony technicznej dróg, tj.: zapewnienie możliwości korzystania z linii kolejowych, dróg kołowych, dróg wodnych śródlądowych i portów morskich w warunkach masowych przegrupowań i przewozów wojsk oraz zaopatrzenia, a także zniszczeń dokonywanych na drogach przez nieprzyjaciela /usuwanie powstałych zniszczeń na drogach i znajdujących się na nich mostach; utrzymanie pod względem techniczno-eksploatacyjnym obejmie zniszczonych węzłów komunikacyjnych, odcinków dróg i mostów; budowa zastępczych mostów/; organizacja i realizacja przewozów wojsk własnych i sojuszniczych z wykorzystaniem wszystkich rodzajów transportu, w tym zapewnienie funkcjonowania stałych rejonów przeładunkowych oraz organizacja i zapewnienie funkcjonowania tymczasowych rejonów przeładunkowych i morskich rejonów przeładunkowych.
216. Zabezpieczenie inżynieryjne przegrupowania wojsk przez obszar kraju, pojęcie używane dla określenia przedsięwzięć mających na celu zapewnienie przegrupowującym się wojskom sprawnego i szybkiego pokonania szerokich przepraw wodnych, zwłaszcza w warunkach zniszczenia przepraw stałych.
217. Wykaz ważniejszych mostów kołowych i kolejowych na większych rzekach kraju

Rzeka	Miejscowość	Przeznaczenie mostu	Konstrukcja	Charakterystyka techniczna mostu				Uwagi
				długość /m/	szerokość /m/	nośność /t/	liczba torów	
				5	6	7	8	
I. WISŁA	1. Kraków	D	S	157	12	30/80		
	2. Kraków	D	S	146	10	20/60		
	3. Kraków	D	S	145	8	20/60		
	4. Kraków	K	S	159	70	-	2	
	5. Kraków	K	S	312	70	-	2	
	6. Nagnojów	D	S	426	9-7	30/80		
	7. Sandomierz	D	S	255	8-7	30/80		
	8. Annopol	D	Z	571	8-7	30/80		
	9. Puławy	D	S	483	0-5,2	30/80		
	10. Dęblin	K	S	450	-	-	2	
	11. Dęblin	D	D	490	0-3,4	15/40		
	12. Góra Kalwaria	S	DS	531	5-7,0	30/80		
	13. Góra Kalwaria	K	SZ	526	-	-	1	
	14. Warszawa	D	S	432	2x10,5	30/90		
	15. Warszawa	D	S	488	0-21,0	30/80		
	16. Warszawa	K	S	436	-	-	4	
	17. Warszawa	D	S	540	5-15	30/90		
	18. Warszawa	D	S	578	7-14	30/80		
	19. Warszawa	K	S	507,5	-	-	2	
	20. Płock	DK	S	670	6,0	30/80		
	21. Włocławek	D	S	619	2-7,0	30/80		
	22. Toruń	K	S	1020	10,0	-	2	
	23. Toruń	D	S	900	9,0	20/60		
	24. Fordon	DK	S	1005	10,6	30/80		
	25. Chełmno	D	SZ	1063	9,0	30/90		
	26. Grudziądz	DK	S	1100	6,0	39/60		
	27. Knybawa	D	S	983	12,0	30/80		
	28. Tczew	D	S	1068	3,6	15/60		
	29. Tczew	K	S	1124	9,0	200	2	
	30. Kieźmark	D	Z	946	10,0	30/80		
	31. Malbork	D	Z	177	12,0	30/60		
	32. Kałdowo	K	S	220	9,0	200	2	
	33. Jazowo	D	Z	180	12,0	30/60		

1	2	3	4	5	6	7	8	9
II. SAN	1. Przemysł	D	S	150	9,9	30/80		
	2. Przemysł	K	S	184	7,8	-	2	
	3. Przekopana	K	S	222	8,7	-	2	
	4. Radymno	D	S	185	5,2	30/80		
	5. Jarosław	D	S	186	7,0	30/80		
	6. Ubieszyn	D	Z	240	7,0	30/80		
III. PILICA	1. Szczekociny	D	Z	39,0	8,5	30/80		
	2. Konięcpół	D	D	48,0	6,0	10/30		
	3. Konięcpół	K	S	55,0	4,0	-	1	
	4. Przedbórz	D	Z	97,0	9,0	30/80		
	5. Sulejów	D	ZS	100,0	11,0	30/80		
	6. Tomaszów Maz.	D	D	104,0	5,2	15		
	7. Tomaszów Maz.	D	D	98,0	6,5	15		
	8. Tomaszów Maz.	K	S	168,0	8,8	-	2	
	9. Warka	K	S	200,0	4,0	-	1	
IV. BUG	1. Małkinia	K	S	310,0	6,0	-	1	
	2. Wyszaków	D	Z	252,6	7,1	30/80		
	3. Wyszaków	K	S	324,2	6,2	-	1	
V. NAREW	1. Siemianówka	K	S	81,0	6,6	-	2	
	2. Uchowo	K	S	171,0	6,0	-	2	
	3. Ostrołęka	D	Z	235,0	7,2	30/80		
	4. Ostrołęka	K	S	229,5	6,0	-	1	
	5. Modlin	DK	SZ	253,0	7,0	30/80		Most pod rurociąg dwupoziomowy
VI. ODRA	1. Racibórz	K	Z	62	-	-	2	
	2. Racibórz	D	Z	86	9,0	30/80		
	3. Racibórz na kanale Nowa Odra	D	Z	230	76,0	30		
	4. Racibórz na kanale Nowa Odra	K	ZS	310	-	-	2	
	5. Koźle	K	S	233,8	-	-	2	
	6. Krapkowice	D	Z	133,0	6,0	30/80		
	7. Krapkowice	K	ZS	194,0	-	-		
	8. Opole	K	ZS	178,6	-	-	2	
	9. Opole	D	S	105,0	6,0	30/60		
	10. Brzeg	D	S	120,0	6,4	30/80		
	11. Oława	D	S	161,0	6,4	30/60		

1	2	3	4	5	6	7	8	9
VI.	12. Czernica	K	-	431,0	2,6	-	1	
ODRA	13. Wrocław-Karłowice	K	-	256,8	-	-	2	Mosty bli- niacze
	14. Wrocław	D	Ż	128,0	21,0	30/80		Most Pok
	15. Wrocław	D	Ż	242,0	7,2	30/80		Most War- szawski
	16. Wrocław	D	Ż	42,0	13,0	30/80		- " -
	17. Wrocław	K	S	207,8	-	-	2	
	18. Wrocław	K	S	215,2	-	-	2	
	19. Wrocław	K	S	457,7	-	-	2	Most bli- niaczy
	20. Brzeg Dolny	K	S	377,8	-	-	1	
	21. Ścinawa	K	S	377,8	-	-	1	
	22. Ścinawa	D	S	349,0	5,2	15/60		
	23. Głogów	D	S	137,0	7,0	30/60		Na Starej Odrze
	24. Głogów	D	Ż	179,0	7,5	30/80		
	25. Głogów	K	S	342,0	-	-		
	26. Nowa Sól	D	ŻS	306,0	6,0	30/80		
	27. Stany	K	S	645,0	-	-	1	
	28. Cigacice	D	S	351,0	5,2	30/60		
	29. Pomorsko	K	S	456,0	-	-	2	
	30. Nietkowice	K	S	416,5	-	-	1	
	31. Krosno Odrzańskie	D	S	164,0	5,2	30/80		
	32. Świecko	D	Ż	508,1	11,3	15/60		
	33. Świecko	K	S	446,4	-	-	2	
	34. Słubice	D	SŻ	253,0	9,0	15/60		
	35. Kostrzyń	D	SŻ	259,8	6,9	10/30		
	36. Kostrzyń	K	S	266,0	-	-	2	
	37. Siekierki	K	S	334,2	3,6	100	1	
	38. Siekierki	K	S	328,5	3,6	100	1	
	39. Osinów Dolny	D	S	216,0	6,0	20/60		
	40. Krajnik Dolny	D	S	230,0	6,0	30/80		
	41. Schwedt	D	Ż	38,0	6,0	30/60		
	42. Schwedt	D	Ż	63,0	6,0	30/80		
	43. Schwedt	D	S	66,0	6,0	30/60		
	44. Schwedt	D	Ż	132,0	6,0	30/60		
	45. Schwedt	D	Ż	174,4	9,0	30/60		
	46. Friedrichsthal	D	D	41,6	4,0	8/40		
	47. Gryfino	D	S	258,4	6,0	30/80		
	48. Mescherin	D	S	131,2	6,0	30/80		

1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. ODRA	49. Radziszewo	D	S	266,0	10,2	30/80		Na Udrze Zach.
	50. Siadło Dolne	D	S	205,1	10,2	30/60		
	51. Podjuchy	K	S	261,8	4,8	100		
	52. Podjuchy	D	S	225,0	6,0	30/80		
	53. Podjuchy	K	S	225,8	8,8	100	2	
	54. Ustowo	D	S	250,0	6,0	30/80		
	55. Ustowo	K	S	207,0	4,6	100	1	
	56. Szczecin Dąbie	D	S	205,0	12,0	30/60		Most kab- lobetonowy
	57. Szczecin Port	D	S	113,8	25,0	30/60		
	58. Szczecin	D	S	118,4	10,0	30/60		
	59. Wolin	D	Z	59,0	7,0	30/60		
	60. Wolin	K	S	235,0	4,6	100		
	61. Kamień Pomorski	D	Z	124,0	6,0	30/60		Most na ka- nale
	62. Dziwnów	D	DS	190,5	8,5	8/40		
63. Karsibór	D	SZ	375,0	4,2	30/60			
VII. NYSA LUZYCKA	1. Sieniawka	D	Z	60	16,0	30/80		
	2. Zgorzelec	K	M	420,0	8,0	-	2	
	3. Zgorzelec	D	Z	75,0	15,0	30/80		
	4. Olszyna	D	Z	170,0	12,0	30/80		Dwukierun- kowy
	5. Zasieki	K	S	150,0	11,8	-	2	
	6. Gubinek	K	S	180,0	7,0	-	1	
	7. Gubin	D	Z	60,0	12,0	30/80		
	8. Gubin	K	S	150,0	6,0	-	1	
VIII. NOTEC	1. Kruszwica	D	Z	68,6	7,0	30/80		
	2. Tupadły	K	S	57,4	4,6	-	1	
	3. Pakość	KD	-	24,4	4,6	90	1	
	4. Pakość	K	-	38,5	5,2	-	1	
	5. Pakość	D	Z	45,5	11,0	15/40		Dwukierun- kowy
	6. Drawski Młyn	K	S	65,0	9,0	-	2	
IX. WARTA	1. Częstochowa	D	Z	37,4	16,3	30/80		
	2. Częstochowa	D	D	15,1	8,4	10/30		
	3. Częstochowa	D	Z	32,0	17,0	20/60		
	4. Częstochowa	D	Z	30,2	4,9	20/60		
	5. Częstochowa	D	Z	27,9	13,1	30/60		Dwukierun- kowy
	6. Częstochowa	K	Z	11,6	10,5	-	2	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
IX.	7. Częstochowa	K	D	31,3	4,8	-	1	
WARTA	8. Mstów	D	D	48,8	7,1	-		Półstał
	9. Krzeczów	D	Ż	90,8	7,1	30/80		
	10. Osjaków	D	Ż	97,2	7,0	30/80		
	11. Uniejów	D	Ż	240,0	7,2	30/80		
	12. Koło	D	Ż	208,0	7,3	30/80		
	13. Koło	D	Ż	116,0	7,5	30/80		
	14. Konin	D	S	131,0	7,0	30/80		
	15. Konin	D	Ż	131,0	7,1	30/80		
	16. Konin	D	SŻ	154,0	7,2	30/80		
	17. Konin	D	-	131,5	7,1	8		Półstał
	18. Orzechowo	K	S	506,7	4,6	-	1	
	19. Solec	K	S	374,6	7,5	-	1	
	20. Śrem	D	DS	116,7	6,1	15/30		
	21. Śrem	D	Ż	203,5	7,1	30/80		
	22. Poznań	K	S	218,0	12,4	-	2	
	23. Poznań	D	Ż	241,0	16,0	30/80		
	24. Poznań	D	Ż	223,5	7,0	30/80		
	25. Poznań	D	-	64,5	6,0	30/80		Półstały
	26. Poznań	D	Ż	245,0	20,0	30/80		
	27. Poznań	K	S	72,9	16,2	-	3	
	28. Poznań	K		53,3	10,0	-	3	Półstały
	29. Poznań	K	S	49,0	5,3	-	1	
	30. Poznań	K	S	74,0	4,8	-	1	
	31. Poznań	D	S	236,6	7,0	60/80		
	32. Biedrusko	D	Ż	228,0	7,0	30/80		
	33. Oborniki	K	S	153,5	5,7	-	1	
	34. Oborniki	D	Ż	167,5	7,0	30/80		
	35. Oborniki	D	S	124,5	4,3	10/30		
	36. Wronki	D	Ż	165,0	7,0	10/60		
	37. Wronki	K	-	163,0	12,2	-	2	
	38. Skwierzyna	D	ŻS	110,0	7,1	30/80		
	39. Skwierzyna	D	Ż	285,4	6,0	15/60		
	40. Gorzów Wlkp	D	Ż	117,5	13,0	30/60		
	41. Gorzów Wlkp	D	Ż	121,0	8,2	30/60		
	42. Gorzów Wlkp	K	S	315,6	5,5	-	1	
	43. Kostrzyń	D	S	180,0	8,5	30/80		
	44. Kostrzyń	D	Ż	66,3	8,5	30/80		
	45. Kostrzyń	K	S	196,6	5,7	-	1	
	46. Kostrzyń	K	S	98,8	5,7	-	1	
	47. Kostrzyń	K	S	176,7	10,7	-	2	
	48. Kostrzyń	K	C	80,8	8,1	-	2	

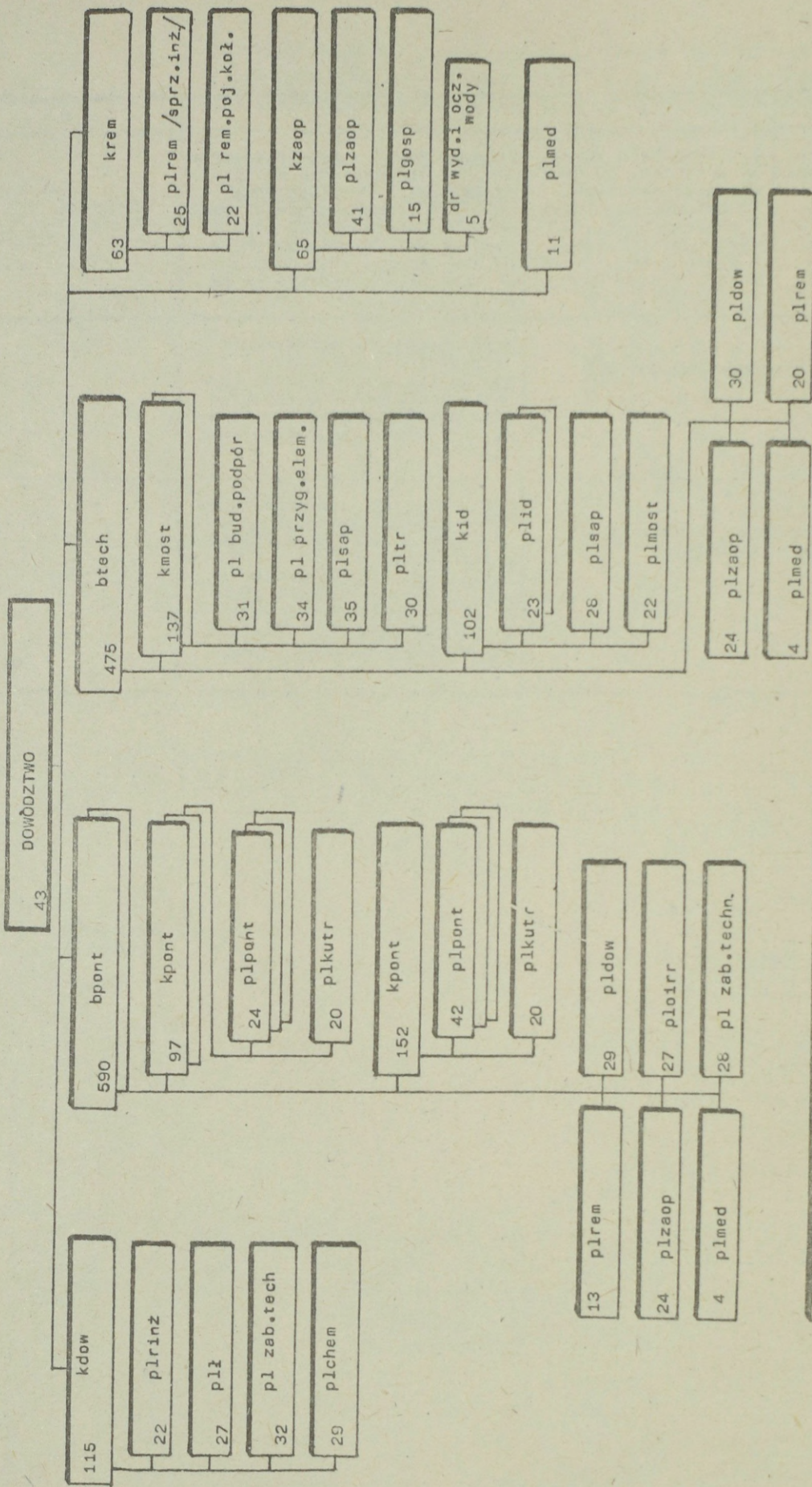
218. Przeprawa, zorganizowane pokonywanie przeszkody wodnej przez przemieszczające się wojska w warunkach braku bezpośredniego oddziaływania ogniowego nieprzyjaciela. Odbywa się w punktach przeprawy organizowanych w ramach odcinków przeprawowych. Do podstawowych rodzajów przepraw zalicza się: desantową, mostową i promową. Szczególnym rodzajem pokonywania przeszkody wodnej przez wojska pancerne jest przeprawa po dnie. Rozróżnia się także przeprawy naturalne nie wymagające w zasadzie sprzętu etatowego: w bród, po lodzie, w pław.
219. Przeprawa mostowa, 1/ jeden ze sposobów przeprawy wojsk przez przeszkodę wodną - przy wykorzystaniu mostów stałych lub dublujących /zapasowych/, 2/ most z przyległym doń terenem przygotowanym do przejścia wojsk.
220. Przeprawa promowa, przeprawa za pomocą promów, którymi przewozi się czołgi, działa i inny ciężki sprzęt. Przygotowanie przeprawy promowej polega na budowie promów i przystani promowych, wykonaniu dróg dojazdowych itd. Na punkcie przeprawy promowej może być jedna do trzech przystani, na każdej z nich kursować może jeden do trzech promów.
221. Przeprawa desantowa, pokonywanie przeszkody wodnej przez wojska desantowymi środkami przeprawowymi. Organizowanie przeprawy desantowej w czasie przegrupowania wojsk przez obszar kraju jest mało prawdopodobne.
222. Jednostki wojskowe obrony terytorium kraju przewidywane do utrzymania dróg marszu wojsk /dróg przewozu wojsk i ich środków materiałowo-technicznych/ przegrupowujących się przez obszar kraju /organizacja, wyposażenie, przeznaczenie i możliwości/, zestawienie nr 3.
223. Pułk pontonowy, schemat 25.
224. Pułk mostowy, schemat 26.
225. Pułk drogowo-eksploatacyjny, schemat 27.
226. Pułk kolejowy, schemat 28.
227. Pułk mostów kolejowych, schemat 29.
228. Batalion transportowy, schemat 30.

JEDNOSTKI WOJSKOWE OBRONY TERYTORIUM KRAJU PRZEWIDYWANE DO
UTRZYMANIA DRÓG MARSZU WOJSK /DRÓG PRZEWOZU WOJSK I ICH ŚROD-
KÓW MATERIAŁOWO-TECHNICZNYCH/ PRZEGRUPOWUJĄCYCH SIĘ PRZEZ
OBSZAR KRAJU /ORGANIZACJA, WYPOSAŻENIE, PRZEZNACZENIE
I MOŻLIWOŚCI/

Lp.	Jednostka wojskowa	Skład organizacyjny	Wyposażenie /ważniejszy sprzęt/	Przeznaczenie i możliwości	U w a g i
1	2	3	4	5	6
1.	pułk pontonowy /ppont-OTK/	Patrz - pułk pontonowy		Przeznaczenie - organizacja zastępczych przepraw mostowych i promowych w systemie OTK. Możliwości - mosty pontonowe - po 160 mb mostu lub 3 promy 80 t z jednego kompletu PP-64, budowa estakad i małych mostów na podjazdach do rejonu przepraw, zabudowa barak i wykorzystanie taboru rzeczniczego do organizacji przepraw, utrzymanie dróg /dojazdów/ w rejonie utrzymywanych przepraw.	Organizacja ppont-OTK zależy od konkretnych zadań. Promy W-2 są w je- nym ppont. 6 park- PP-64 jest skład- wanych w rejonach planowanych prze- praw.
2.	pułk mostowy /pm OTK/	Patrz - pułk mostowy	1/4 TPP, 12 kafarów, 8 młotów kafarowych, 40-157, 2KS-251, 2 zgarniarki, 2 równiarki, 6 GKT-60, 260 samochodów różnych.	Przeznaczenie - budowa i odbudowa mostów stalowych lub zastępczych /prowizorycznych/. Możliwości - budowa mostów składanych typu MS-22-80 lub DMS-65 w tempie do 120 mb na dobę, budowa mostów niskowodnych z gotowych elementów konstrukcji mostowych przygotowywanych na miejscu, wykonywanie prac ziemnych o objętości 1800-2000 m ³ na dobę.	pm bazuje na zasobach konstrukcji mostowych będących w rezerwach państwowych.
3.	pułk mostów kolejowych /pmk-OTK/	Patrz - pułk mostowy	park NZM-56-0,5 kpl, 1/4 TPP, 9 kafarów, 2KS-251, 2 zgarniarki, 2 równiarki, 4 ładowarki, 310 samochodów różnych.	Przeznaczenie - budowa i odbudowa mostów kolejowych. Możliwości - budowa mostu kolejowego z parku NZM-56-250 mb, budowa mostu kolejowego z dźwigarów L-36 do 72 mb na dobę /dwa przęsła/, wykonywanie prac ziemnych na dojazdach /około 2000 m ³ na dobę/.	pmk bazuje na zasobach konstrukcji mostów kolejowych będących w rezerwach państwowych oraz współpracuje z pociągami odbudowy dużych mostów.
4.	pułk kolejowy /pk-OTK/	Patrz - pułk kolejowy		Przeznaczenie - budowa i odbudowa nawierzchni na torach kolejowych oraz budowa objazdów kolejowych. Możliwości - przy wymianie zniszczonej nawierzchni kolejowej do 2000 mb na dobę, przy budowie nowych torów kolejowych /z przygotowaniem podłoża/ do 1000 mb na dobę, budowa mostów na wąskich przeszkodach i przepustów w tempie 30 mb na dobę, wykonywanie prac ziemnych o objętości 5000 m ³ na dobę.	
5.	pułk drogowo-eksploatacyjny /pde OTK/	Patrz - pułk drogowo-eksploatacyjny	135 zestawów regulacji ruchu na samochodach, 9KS-251, 9D-157, 9 równiarek, 9 ładowarek, 9 walców drogowych, 212 samochodów różnych.	Przeznaczenie - zabezpieczenie regulacji ruchu i obsługi dróg samochodowych. Możliwości - zapewnienie regulacji ruchu na 900 km odcinku drogi oraz kontroli pod względem technicznym do 450 km dróg /każdy bde jest w stanie zorganizować 4 punkty dyspozytorskie oraz 54 PRR i patroli drogowych/. Wykonywanie objazdów oraz naprawa dróg na trzech kierunkach, wykonywanie prac ziemnych o objętości około 6000 m ³ na dobę.	

1	2	3	4	5	6
6.	batalion przeładunkowy	Patrz - batalion przeładunkowy	144 samochody różne, 58 przyczep, 10 dźwignów samochodowych, 32 podnośniki widłowe, 8 przenośników, 48 wózków paletowych, 3 zestawy PRR, 1 rdat R-118, 7 rdat R-105.	<u>Przeznaczenie</u> - zabezpieczenie prac przeładunkowych w TRP. <u>Możliwości</u> - przeładowanie 6000 ton środków materiałowych na dobę, przewóz 1200-1800 t na dobę przy promieniu 50 km /w 2-3 rejsach/ lub 3000 t na dobę przy promieniu 30 km /w 5 rejsach/.	
7.	batalion transportowy /btr/	Patrz - batalion transportowy		<u>Przeznaczenie</u> - dokonywanie przewozów w ramach TRP. <u>Możliwości</u> - btr z jedną kompanią wielotonażową jednorazowy załadunek 1296 t, z dwoma kompaniami wielotonażowymi 1554 t.	
8.	kompania rurociągów przeprowowych /krurp/	Patrz - kompania rurociągów przeprowowych		<u>Przeznaczenie</u> - przetłaczanie paliw rurociągiem połowym w rejonach przeładunkowych lub przeprowowych. <u>Możliwości</u> - rozwinięcie jednej nitki rurociągu o długości 30 km lub dwóch nitek rurociągu po 15 km. Zdolność dobową przetłaczania około 2000 t/dobę.	

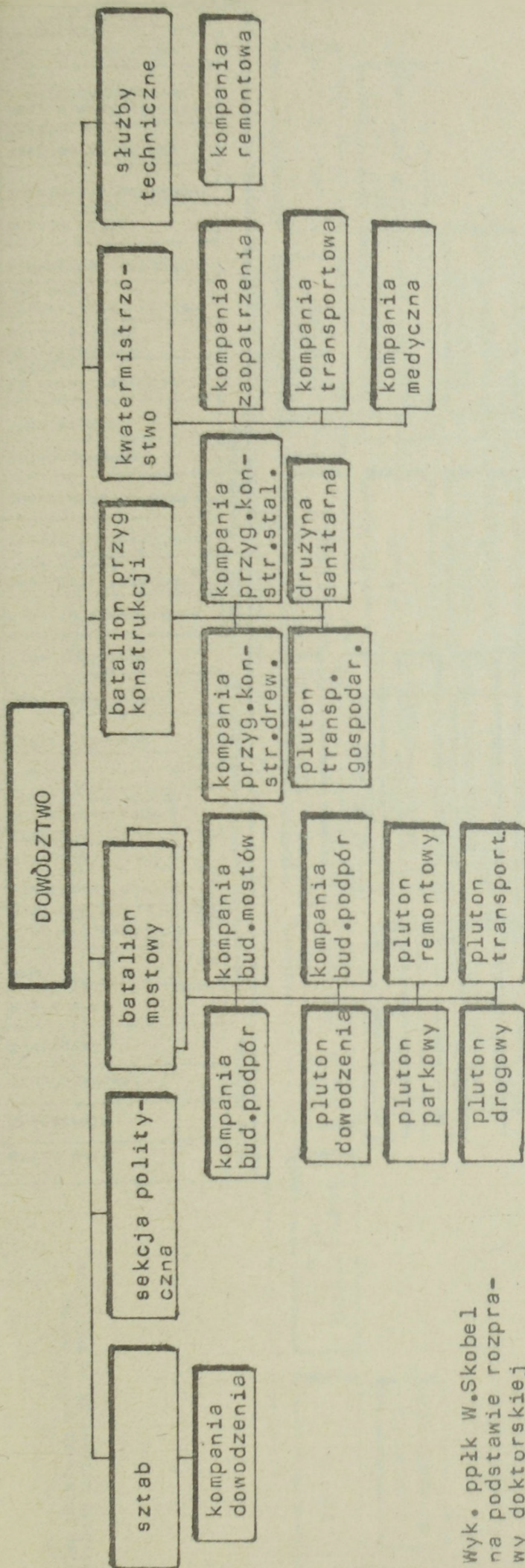
PŁUK PONTONOWY OT /ORGANIZACJA I WYPOSAŻENIE/

STAN OSOBOWY		TRANSPORT I WYPOSAŻENIE	
170	Oficerowie	4	Spycharka gąsienic.
74	Chorążowie	1	Filter do oczyszcz. wody 600 l na sam.
271	Podoficerowie	2	Elektronika ESI-16 na przyczeple
1501	Szeregowi	6	Elektr. EO-4 i EO-1
1966	Razem	4	Koparka samochodowa na samochodzie
		4	Zestaw sprz. do bud. podpór na 4 sam.
		2	Most towarzyszący
		4	Kafar ekładany
		25	Mot bezkafarowy
		4	Kuter holowniczy
		6	PP-64 /składow./
		2	PP-64 /wozowy/
		48	Kuter holowniczy i rozpoznawczy
		5	Transporter płyt. gąsienicowy
		16	Łódź desant. z silnikiem zaburt.
		2	Stacja nurka śred.
		4	Kafar ekładany
		25	Mot bezkafarowy
		4	Zestaw sprz. do bud. podpór na 4 sam.
		2	Most towarzyszący na samochodzie
		4	Koparka samochodowa
		4	Spycharka gąsienic. ciężka
		26	Płaz spalnowe
		11	Zuraw średniego udźwigu
		19	Warsztaty remontowe różne
		5	Radiostacja Kf 6r. mocy na samoch.
		66	Radiostacja UKF ma-żel mocy
		6	Cyferka paliwowa 4,5 m ³ na samoch.
		1	Chłodnia na samoch.
		11	Kuchnia polowa na przyczeple
		6	Ciężnik samochodowy ciężki
		74	Samochód ciężteren. średniej ładown.
		179	Samochód cięższoś. średniej ładown.
		214	Samochody różne

Wyk. kpt. R. Kalinowski na podstawie danych Zarządu VI Sztebu Gen. WP.

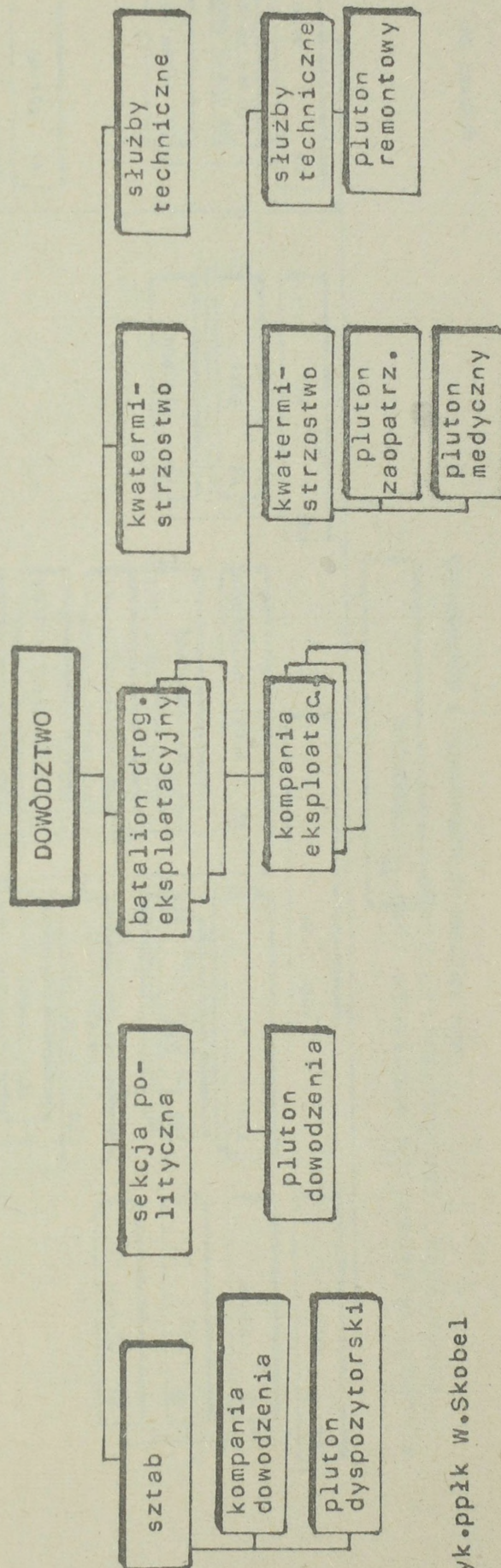
PUŁK MOSTOWY / ORGANIZACJA /

Wyk. ppik W.Skobel
na podstawie rozprawy
doktorskiej
gen.Cz.Piotrowskiego

Schemat 27.

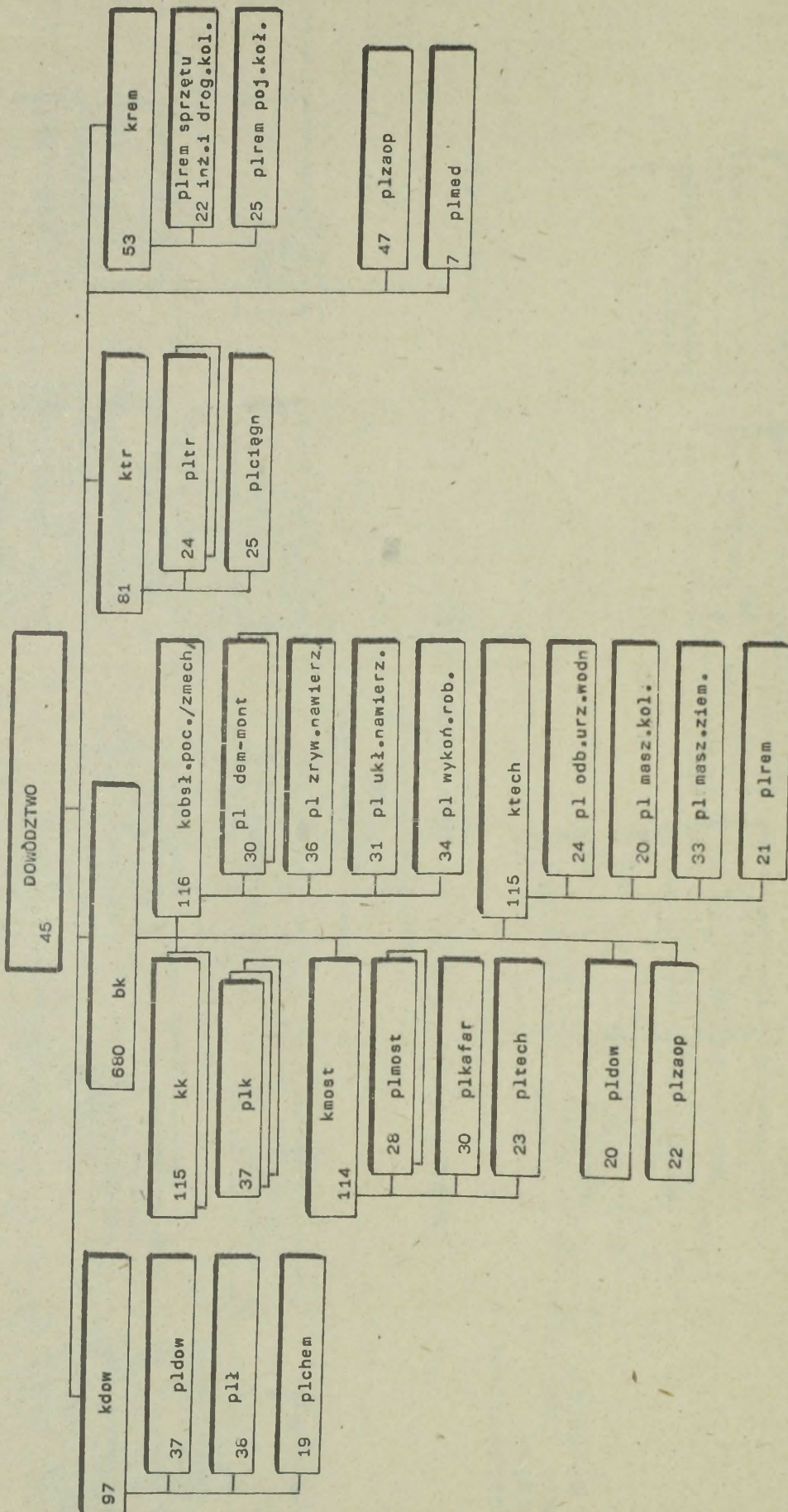
PUŁK DROGOWO-EKSPLOATACYJNY / ORGANIZACJA /

Wyk.ppik W.Skobel

PUŁK KOLEJOWY OT /ORGANIZACJA I WYPOSAŻENIE/

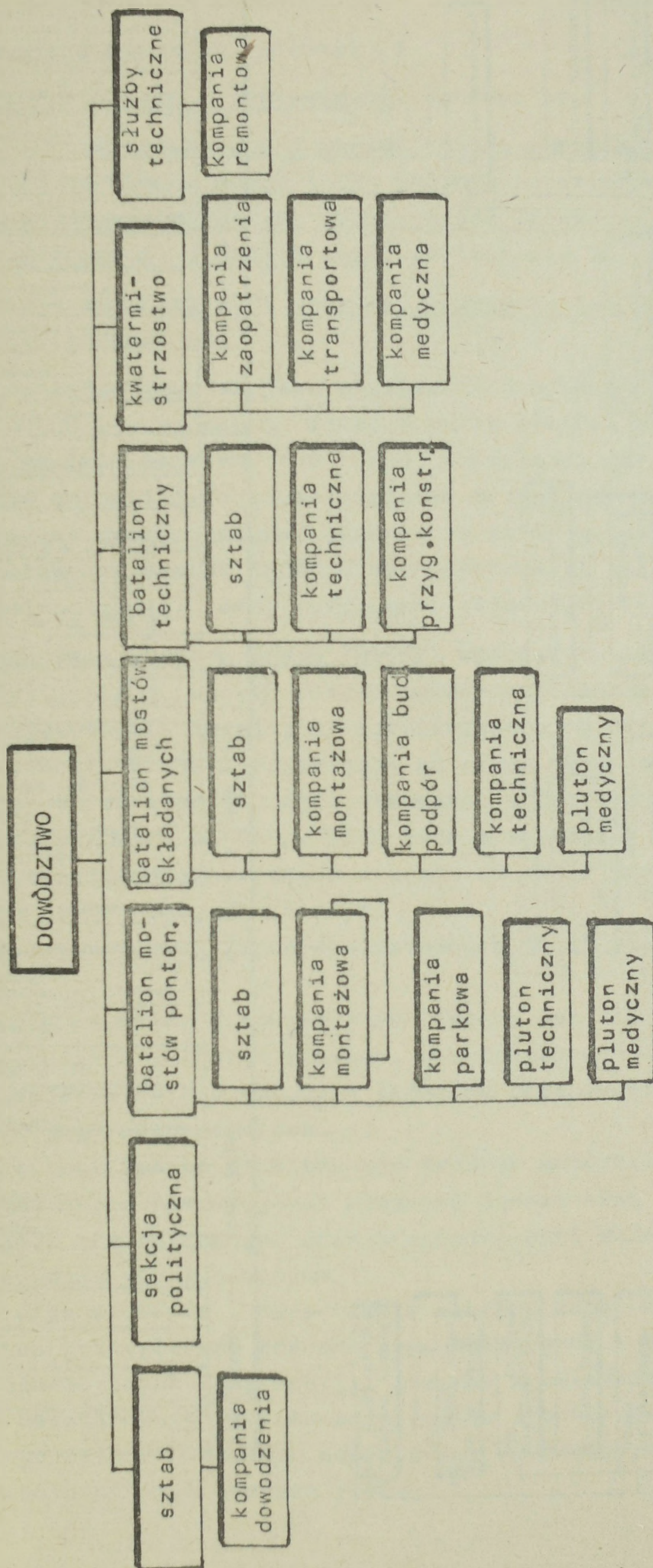
Schemat 28.

STAN OSOBOWY		UZBROJENIE, TRANSPORT I WYPOSAŻENIE	
66	Oficerowie	1	Wóz eztabowy na samochodzie
45	Chorążowie	5	Zuraw ładnego udźwign. na samoch.
199	Podoficerowie	2	ESJ-16
1363	Szeregowi	4	Kafar składowy
1693	Razem	4	Młot bezkafarowy
		12	Płza spalnowa
		4	Koparka samochodowa
		10	Spycharka gęstot-cowa ciężka
		6	Sprężarka powietrza
		4/2	Zgarntarka i równiarka
		6	Walec drogowy
		2	Trak ciężki
		2	Warezat remontowy /Binz/
		3	Radiośc. KF średniej mocy
		13	Radiośc. UKF małej mocy
		2	Kadawerka samojedna
		13	Wagony różne
		6	Podłżarka podkzadw
		16	Zestawy nr 20, 21, 22
		16	Wozy miazk., wiet-llice, kuchnie, stoj-tip.
		4	Cyetera palnowa
		8	Kuchnia polowa na samoch.

Wyk. kpt. R. Kalinowski na podstawie danych Zarząd VI Sztabu Gen. WP

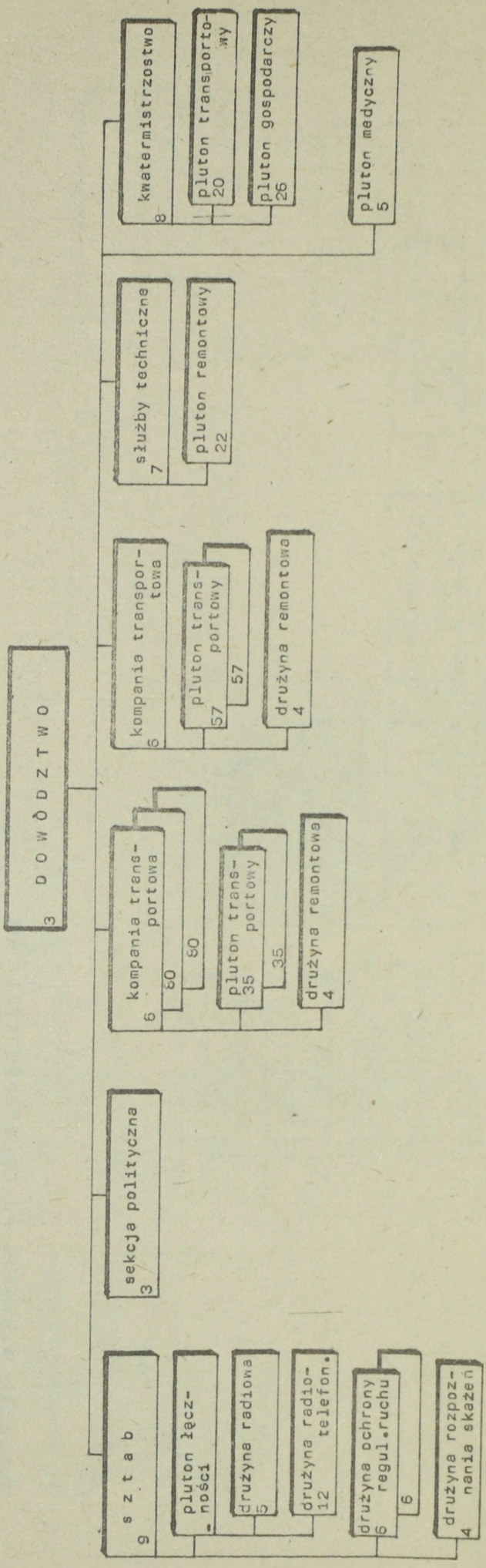
PUŁK MOSTÓW KOLEJOWYCH / ORGANIZACJA /

wyk.ppłk W.Skobel na podstawie rozprawy
doktorskiej gen.Cz.Piotrowskiego.

Schemat 30.

BATALION TRANSPORTOWY / ORGANIZACJA I WYPOSAŻENIE /

STAN OSOBOWY		UZBROJENIE		WYPOSAŻENIE										TRANSPORT																																																							
24	Oficerowie			1	Radiostacja KF R-116 na samochódzie	10	Radiostacja UKF R-105	10	Wzmocniacz mocy UM-1	5	Cyferna paliwowa-dystrybutor 4,5 m ³ na samoch.	5	Waresat B1/Sam. na samochódzie	1	przyczepie	2	Waresat B2/Sam. na samochódzie	1	przyczepie	1	ładownia akumulatorów na samochódzie	1	chodzie i przyczepie	1	Zespół urządzeń do rozpozn. ekzeń na samoch.	2	Zestaw postęunku regulacji ruchu RR	1	Elektronika oświetl. 0,5 kw z zesp. spł.-elektr. na ramie	1	Pompa paliwowa o wyd. 50m ³ /godz. na przyczepie	2	Netot techniczny 6redn1 N-61 66/techn.	2	Kuchnia polowa wz. 200 na przyczepie 1-osłowej	3	Zbiornik na wodę 1000 l na przyczepie	2	Zbiornik na wodę 500 l na przyczepie	3	Wózek poletowy	9	Kuchnia polowa wz. 340 na przyczepie 1-osłowej	1	Samochód osob.-terenowy	1	Samochód dostawczy	1	Samochód cięż.-ozos. 4 t	1	Samochód cięż.-ozos. 5 t	1	Samochód cięż.-ozos. 7-10 t.	70	Samochód cięż.-ozos. 7-10 t.	1	Samochód baterijny wielonozowy szronowy	25	Zuraw hydrauliczny montowany na samochódzie	1	Samochód cięż.-ozos. 7-10 t.	16	Przyczepy różne	91	Przyczepa transport. 3-4 t	35	Przyczepa transport. 10 t	16	Przyczepy różne

229. Batalion przeładunkowy, schemat 31
230. Kompania rurociągów przeprawowych, schemat 32.
231. Jednostki zmilitaryzowane przewidywane do utrzymania dróg marszu wojsk /dróg przewozu wojsk i ich środków materiałowo-technicznych/ przegrupowujących się przez obszar kraju /organizacja, wyposażenie, przeznaczenie i możliwości/, zestawienie 4.
232. Organizacja administracji drogowej i zadania jej jednostek organizacyjnych, schemat 33.
233. Rejon przeładunkowy, miejsce przeładunku wojsk i ładunków z jednych środków transportu na inne, a także miejsce przeładunku na stykach szlaków kolejowych o różnej szerokości torów lub w rejonach zniszczeń uniemożliwiających ciągłość przewozów. Rozróżnia się stałe rejony przeładunkowe, głównie na styku szlaków kolejowych o normalnej szerokości torów z szerokotorowymi liniami kolejowymi /granica wschodnia/, oraz tymczasowe rejony przeładunkowe.
234. Wysunięta Baza Obszaru Kraju /WBOK/, wydzielony element organizacyjny tyłów sił zbrojnych /organ wykonawczy centralnych organów zaopatrujących sił zbrojnych/ rozmieszczony na określonym obszarze terytorium kraju i działający na rzecz wojsk operacyjnych. W jej ramach zakłada się zorganizowanie tymczasowych rejonów przeładunkowych /patrz p. 235/. WBOK będzie zapewniać dostawy uzupełnień materiałowo-technicznych z kraju do wojsk operacyjnych działających na froncie zewnętrznym.

Do zasadniczych zadań realizowanych przez szefostwo WBOK należy:

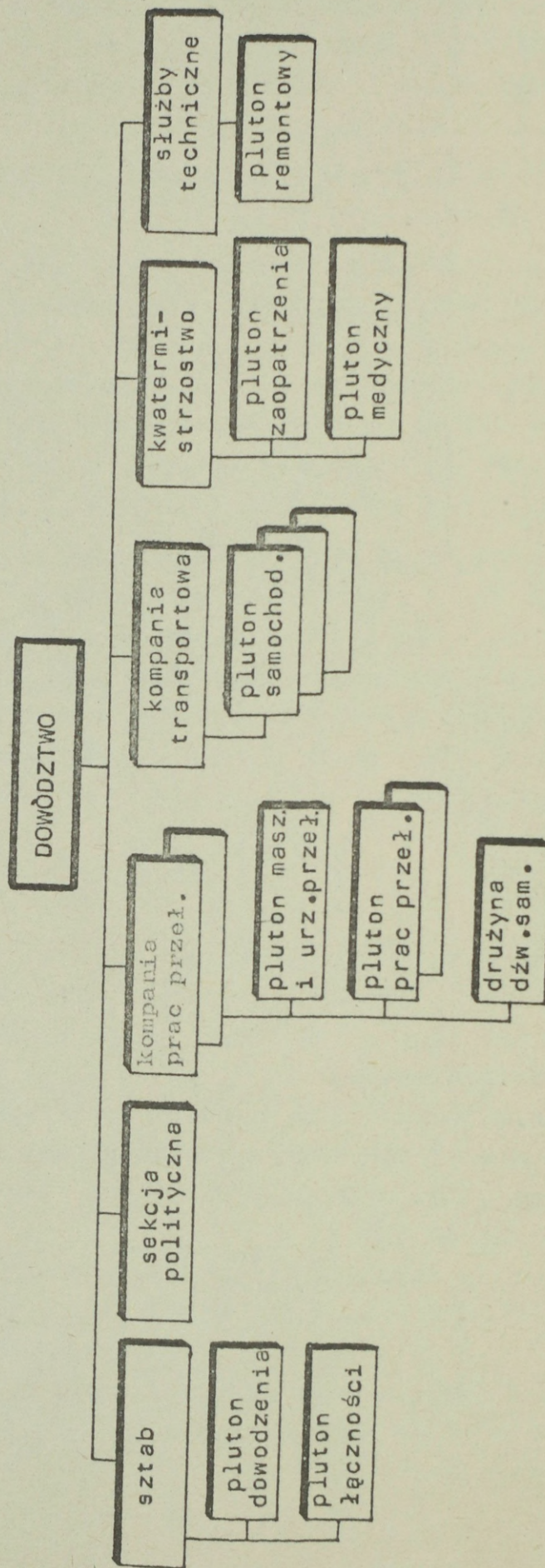
- utrzymywanie dyspozycyjnych rezerw materiałowych: żywności, paliw, amunicji i innych środków, w wyznaczonych stacjach, składnicach wojskowych lub polowych składach poszczególnych służb będących w jego podporządkowaniu;

- organizowanie przeładunków środków materiałowych przekazywanych do wojsk operacyjnych własnymi jednostkami obsługi, przeładunkowymi, transportowymi oraz przydzielonymi siłami /jednostek zmilitaryzowanych lub innych/;

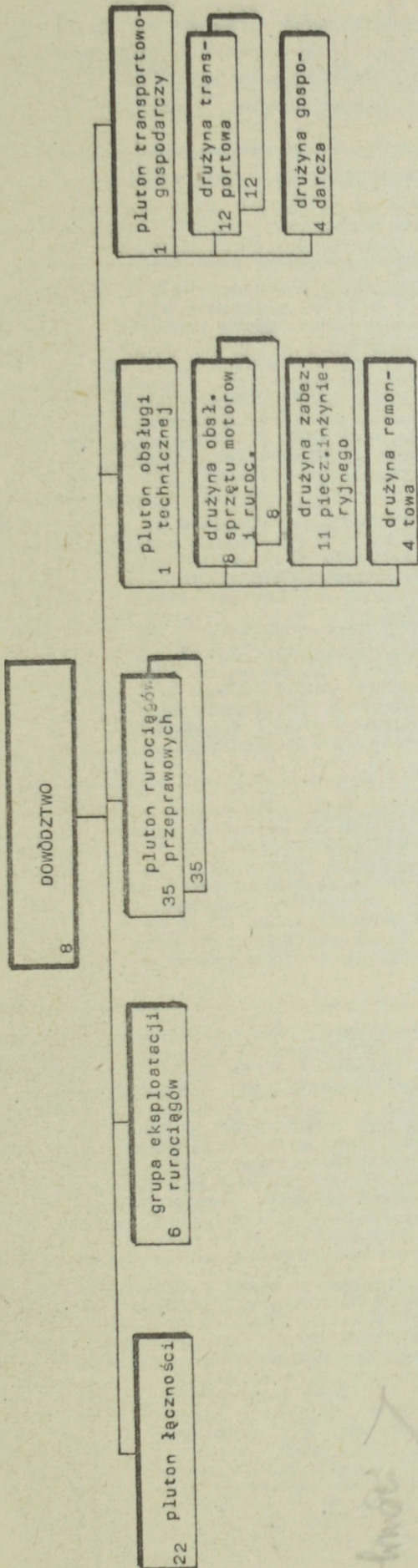
- organizowanie i zapewnienie ochrony zapasów środków materiałowych przesyłanych transportami kolejowymi i samochodowymi do wojsk operacyjnych, gdy nastąpi przerwa w układzie komunikacyjnym;

- bezpośrednio realizowanie dostaw środków materiałowych do wojsk wydzielonych w skład desantu lub wykonujących inne zadania w oderwaniu od organicznych tyłów;

BATALION PRZEŁADUNKOWY / ORGANIZACJA /

KOMPANIA RUCOCIĄDÓW PRZEPRAWOWYCH / ORGANIZACJA I WYPOSAŻENIE /

STAN OSOBOWY		UZBROJENIE		WYPOSAZENIE		TRANSPORT	
6	Oficerowie	128	Pistolet maszynowy	1	Ważart B1/Sam na samo- chodzie 1 przycepie	4	Samochód osob.-teren.
8	Chorążowie	39	Pistolet wojskowy	1	Zespół spal.-elektr. prądu z zesp. trójfaz. 30 kw na ra- mie	14	Samochód cięż.-teren. 2,5 t
27	Podoficerowie	167	Razem	2	Sprężarka powietrza 6 atm. prócz. wydaj. 120-240m ³ /godz. na	2	Samochód cięż.-szoś. 4 t
126	Szeregowi			6	Pompa motorowo-palnikowa o km składowy	1	Samochód cięż.-szoś. 7-10 t
				1	Stacja ładownia skumla- torów PST-1,5	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				3	Rurociąg stalowy Ø 150x10 RS-150/	1	Samochód cięż.-szoś. 7-10 t
				1	Rurociąg gumowy Ø 150x3,5 km składowy	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Stacja ładownia skumla- torów PST-1,5	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				10	Radiostacja UKF R-126	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				6	Wzmacniacz mocy UM-1	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				10	Radiostacja UKF R-105	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				6	rkm	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Zespół spal.-elektr. prądu z zesp. trójfaz. 30 kw na ra- mie	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				2	Elektronwa oświetl. 1 kw na przycepie 1-osłowej	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				2	Sprężarka powietrza 6 atm. prócz. wydaj. 120-240m ³ /godz. na	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Ważart B1/Sam na samo- chodzie 1 przycepie	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				2	Uzwiąz 5-6 t na samocho- dzie	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Cyeterna palnikowa 4,5 m ³ na samochodzie	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Łódź desantowa	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Słitek zaburtowy	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Łódź bezklatkowy	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Kuchnia polowa wz. 340 na przycepie 1-osłowej	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				1	Zbiornik na wodę 1000 l na przycepie	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				8	Kuchienka pieczkowa	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				12	Przycepy różne	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t
				12	Przycepa transportowa 3-4 t	1	Samochód cięż.-szoś. 4 t

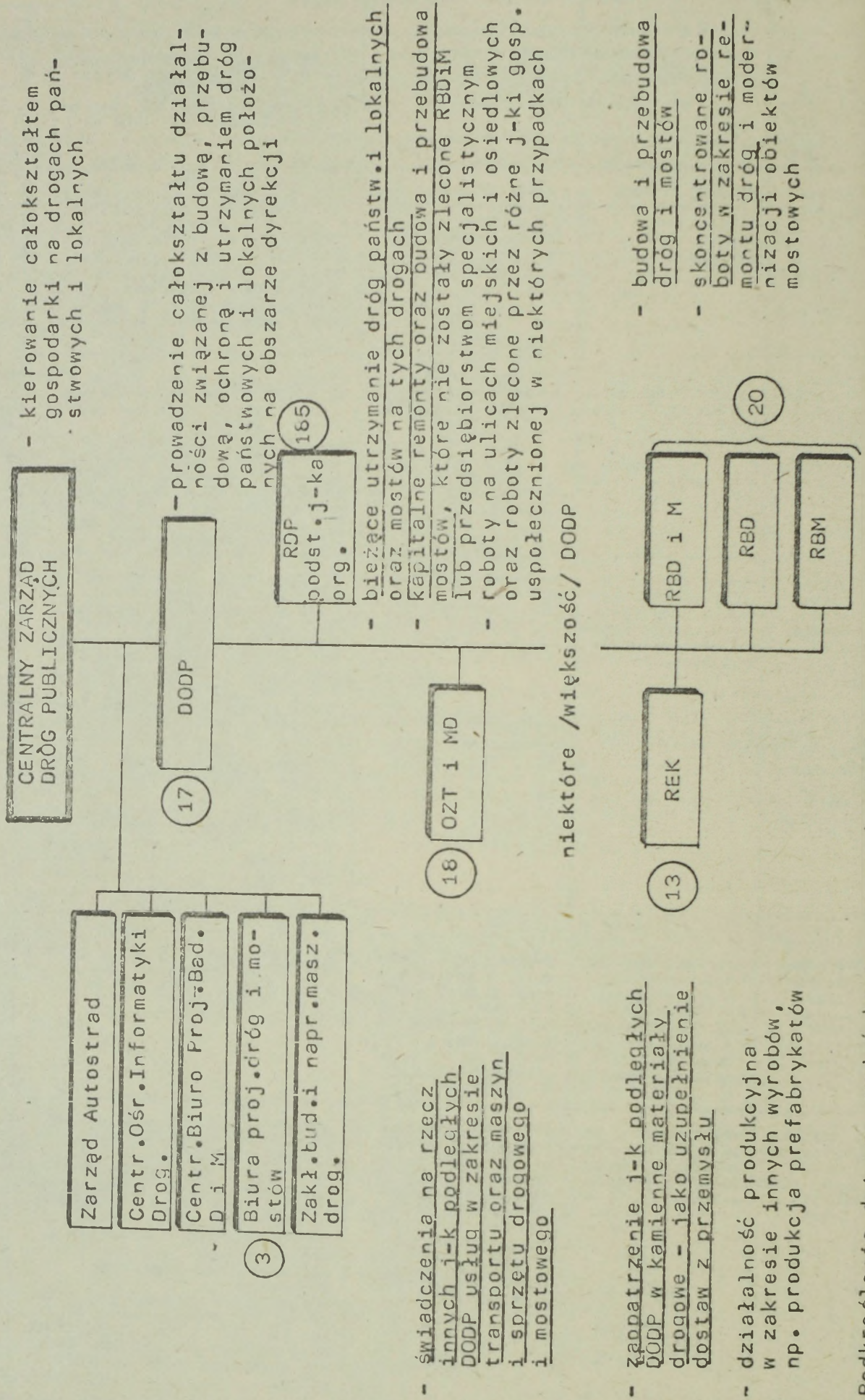
Wyk. kpt. R. Kalinowski na podstawie danych Zarządu VI Sztabu Gen. WP.

JEDNOSTKI ZMILITARYZOWANE PRZEWIDYWANE DO UTRZYMANIA DRÓG
MARSZU WOJSK /DRÓG PRZEWOZU WOJSK I ICH ŚRODKÓW MATERIAŁO-
WO-TECHNICZNYCH/ PRZEGRUPOWUJĄCYCH SIĘ PRZEZ OBSZAR KRAJU
/ORGANIZACJA, WYPOSAŻENIE, PRZEZNACZENIE I MOŻLIWOŚCI/

Lp.	Oddział zmilitaryzowany	Skład organi- zacyjny	Wypożyczenie /ważniejszy sprzęt/	Przeznaczenie i możliwości	U w a g i
1	2	3	4	5	6
1.	Oddział budowy dróg /OBD/ 180 ludzi	3-4 zespoły budowlane, zespoły obsługi sprzętu, warsztatowe i remontowe oraz sekcja łączności i komórki gospodarcze.	6-8 spycharek, 6-8 koparek, 3-4 równiarki i zgarniarki, walce drogowe, samochody wywrotki i inne.	<u>Przeznaczenie</u> - odbudowa i utrzymanie dróg na terenie kraju /jako ruchome oddziały szczebla centralnego/. <u>Możliwości</u> - budowa w ciągu doby 150-200 mb drogi o utwardzonej nawierzchni jeden przepust lub konserwacja odcinka drogi o długości 2400 m albo przygotowanie do eksploatacji 3 km odcinka drogi gruntowej.	Organizuje resort komunikacji na bazie przedsiębiorstwa budowy dróg.
2.	Rejonowy oddział dróg i mostów /ROD1M/ 90 ludzi	2-3 zespoły budowy dróg i 1-2 zespoły budowy mostów, zaplecze obsługowe.	4-6 spycharek, 4-6 koparek i ładowarek, 2-3 równiarki, zgarniarki, wywrotki, żurawie samochodowe i inne.	<u>Przeznaczenie</u> - odbudowa i utrzymanie dróg, małych mostów i przepustów drogowych w granicach odpowiedzialności rejonów dróg publicznych /RDP/. <u>Możliwości</u> - budowa w ciągu doby do 100 mb drogi o utwardzonej nawierzchni lub remont około 600 mb nawierzchni zniszczonej albo budowa do 1,5 km drogi gruntowej, budowa małych mostów i przepustów drogowych do 20 mb na dobę.	Organizuje resort komunikacji na bazie istniejących w okresie pokoju rejonów dróg publicznych
3.	Oddział budowy mostów /OBM/ 300 ludzi	4-6 zespołów budowlanych, 2-3 zespoły sprzętu technicznego, zespoły warsztatowe, transportowe i remontowe, sekcja łączności i komórki adm.-gospodarcze.	2-3 spycharki, 2-3 koparki, 4-6 kafarów, 2-3 traki, 4-6 dźwigów, łożyska do robót mostowych /promy/ i inny sprzęt /spawarki, podnośniki itp./	<u>Przeznaczenie</u> - odbudowa i budowa mostów na szerokich prześzkodach wodnych. <u>Możliwości</u> - budowa 20 mb na dobę mostu wysokowodnego z gotowych elementów, odbudowa prowizoryczna około 40 mb na dobę mostu składanego /w zależności od stopnia zniszczenia/.	Organizuje resort komunikacji na bazie przedsiębiorstwa budowy mostów.
4.	Pociągi odbudowy mostów /POM/ 1 duży most /PODM/ 200-250 ludzi	Zespoły specjalistyczne do budowy mostów i dojazdów	Pociąg zawiera w swym składzie żurawie kolejowe, kafary, wagony do budowy nawierzchni kolejowych, warsztaty na wagonach oraz elementy konstrukcji mostowych.	<u>Przeznaczenie</u> - remont, odbudowa i budowa mostów kolejowych, układanie torów oraz odbudowa budowli inżynierskich. <u>Możliwości</u> - budowa do 36 mb na dobę mostu kolejowego przy wykorzystaniu dźwigarów stalowych L-36 lub do 150 mb estakady z gotowych elementów, wykonywanie robót ziemnych o objętości do 1300 m ³ na dobę.	Organizuje resort komunikacji na bazie przedsiębiorstwa robót kolejowych /PRK/.
5.	Pociągi odbudowy nawierzchni 698 ludzi	Zespoły do robót ziemno-nawierzchniowych, transportowe, budowlano-montażowe, warsztatowe.	Maszyny i sprzęt do robót ziemnych i torowych.	<u>Przeznaczenie</u> - remont i odbudowa linii kolejowych, torów stacyjnych i urządzeń oraz budowli inżynierskich. <u>Możliwości</u> - odbudowa dwóch torów po 650 mb i 4 rozjazdów oraz budowa prowizorycznego mostu kolejowego /jednotorowego/ dł. 10mb - budowa 500 mb jednotorowej linii kolejowej z jednym przepustem i prowizorycznym mostem kolejowym o dł. 10 mb - odbudowa 1500 mb zniszczonego toru ezlakowego na istniejącym torowisku.	

1	2	3	4	5	6
	Pociąg do zmechanizowanego układania nawierzchni /PZUN/ 300 ludzi	Zespoły montażowe i układkowe	Sprzęt i maszyny do przygotowania i układania nawierzchni kolejowej.	<u>Przeznaczenie</u> - zmechanizowane układanie nawierzchni kolejowych, wymiana podsypki. <u>Możliwości</u> - ułożenie nawierzchni o długości 600-1000 mb na dobę.	
	Pociągi odbudowy zabezpieczenia ruchu i łączności /POL/	Zespoły budowy łączności, zabezpieczenia ruchu, robót warsztatowych	Sprzęt do robót zabezpieczenia ruchu i łączności, zapas słupów, wagon elektryczny.	<u>Przeznaczenie</u> - odbudowa łączności kolejowej i zabezpieczenia ruchu kolejowego. <u>Możliwości</u> - w ciągu doby budowa odcinka nowej trasy napowietrznej długości 12 km /8 przewodów/, wykonanie na jednej stacji montażu urządzeń zabezpieczenia ruchu kolejowego.	
	Oddział przepraw promowych /OPP/ 70 ludzi	Zespół promowy, zespół pchaczy /holowników/, zespół obsługi brzegowej.	3 promy W-2, 3-4 pchacze /holowniki/ transport brzegowy.	<u>Przeznaczenie</u> - utrzymanie przepraw promowych na ciągach dróg kołowych. Może być włączony w skład TRP. <u>Możliwości</u> - przeprawa w jednym rejsie 6 czołgów lub 18 samochodów o dużej ładowności /ciężar ogólny 20 t/ lub 30 samochodów o średniej ładowności /typu Star-66/ w ciągu 30 min /w warunkach Wisły/.	OPP na WIŚLE organizuje resort rolnictwa, na ODRZE resort komunikacji na bazie przedsiębiorstw gospodarki wodnej
	Oddział transportu wodnego /OTW/ 515 ludzi	Grupa eksploatacji, grupa utrzymania dróg wodnych, grupa remontu środków przewozowych.	Transport śródlądowy.	<u>Przeznaczenie</u> - zabezpieczenie i wykonywanie przewozów na śródlądowych drogach wodnych. <u>Możliwości</u> - eksploatacja 250-300 km dróg wodnych, przeładunek 1200 t/dobę, zdolność przewozowa 1800 tonokilometrów, organizacja i eksploatacja dwóch przepraw promowych /dwie osie przepławowe/.	
10.	Oddział przeładunków morskich /OPM/			<u>Przeznaczenie</u> - zabezpieczenie i wykonywanie przeładunków morskich. <u>Możliwości</u> - organizacja i wykonywanie przeładunków morskich w trzech punktach przeładunkowych /trzy statki do 1500 DWT/ o łącznej zdolności przeładunkowej 2000 ton na dobę /przy pracy dwuzmianowej/.	
11.	Oddział odwodowe kolumny transportowe /OKT/ 357 ludzi	Kierownictwo, sekcja kadrowo-finansowa, taborowa, zakwaterowania i wyżywienia, oddział transportowy, brygada przeładunkowa.	6 samochodów osobowych, 3 sam. ciężarowe do 2 t, 198 samochodów ciężarowych 4-10 t, 90 przyczep, 3 samochody do przewozu ludzi, 3 warsztaty, 3 dźwigi, 3 motocykle.	<u>Przeznaczenie</u> - przewóz środków materiałowych w ogniwie obszar kraju - TBF lub WBOK albo w ramach TRP.	
12.	Oddział awaryjno-ratowny /OAR/ 60-70 ludzi	Kierownictwo, grupa budowlano-regulacyjna, grupa nurtowa, grupa wrakowa	1 samochód osobowy, 1 samochód ciężarowy, 2 barki techniczne, 2 pompy pływające, 16 łodzi ciężarowych, 4 windy, 4 holowniki, 6 kryp, 1 motorówka, 1 pogłębiarka kadłubowa, 1 dźwig pływający, 2 szelony.	<u>Przeznaczenie</u> - usuwanie przeszkód z nurtu rzeki /zatopione jednostki pływające, wraki mostów itp./; naprawa urządzeń hydrotechnicznych; naprawa i zabezpieczenie brzegów i przystani oraz przepraw promowych; prowadzenie robót nurtowych i pogłębiarskich; utrzymanie szlaku wodnego w gotowości użytkowej. <u>Możliwości</u> - wydobywanie wraków do 50 t/dobę; remont śluzy lub jazu do 10 dób; pogłębienie dróg wodnych 500 m ³ /dobę. Jeden OAR obsługuje do 50 km drogi wodnej.	OAR na WIŚLE organizuje resort rolnictwa, na ODRZE resort komunikacji na bazie przedsiębiorstw gospodarki wodnej.

ORGANIZACJA ADMINISTRACJI DROGOWEJ I ZADANIA JEJ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH

Podkreślenia dotyczą zadań kontynuowanych również w okresie wojny.

- rozwinięcie jednostek przewidzianych do zapewnienia funkcjonowania WBOK we współpracy z wojewódzkimi komitetami obrony /WKO/ i wojewódzkimi sztabami wojskowymi;

- utrzymywanie współpracy z okręgami wojskowymi, na których terenie będą rozwijane poszczególne elementy bazy;

- zapewnienie utrzymywania porządku wojskowego w rejonach stacjonowania /rozmieszczenia/ podległych jednostek objętych sferą odpowiedzialności szefostwa WBOK oraz organizowanie obrony i ochrony jej organów i jednostek we współdziałaniu z jednostkami wojsk OTK oraz wojewódzkimi sztabami wojskowymi lub innymi jednostkami wojskowymi znajdującymi się na tym obszarze.

W podporządkowaniu szefostwa WBOK będą: jednostki zabezpieczenia łączności, ochrony i obsługi, jednostki transportowe, przeładunkowe, zabezpieczenia inżynieryjnego tyłów, polowe składy, warsztaty naprawcze, grupy tankowania oraz polowe pralnie, łaźnie, rzeźnie i piekarnie. Ponadto w jej obszarze będą działały jednostki drogowo-mostowe i rurociągów przeprowowych zabezpieczające przeprawy w składzie tymczasowych rejonów przeładunkowych.

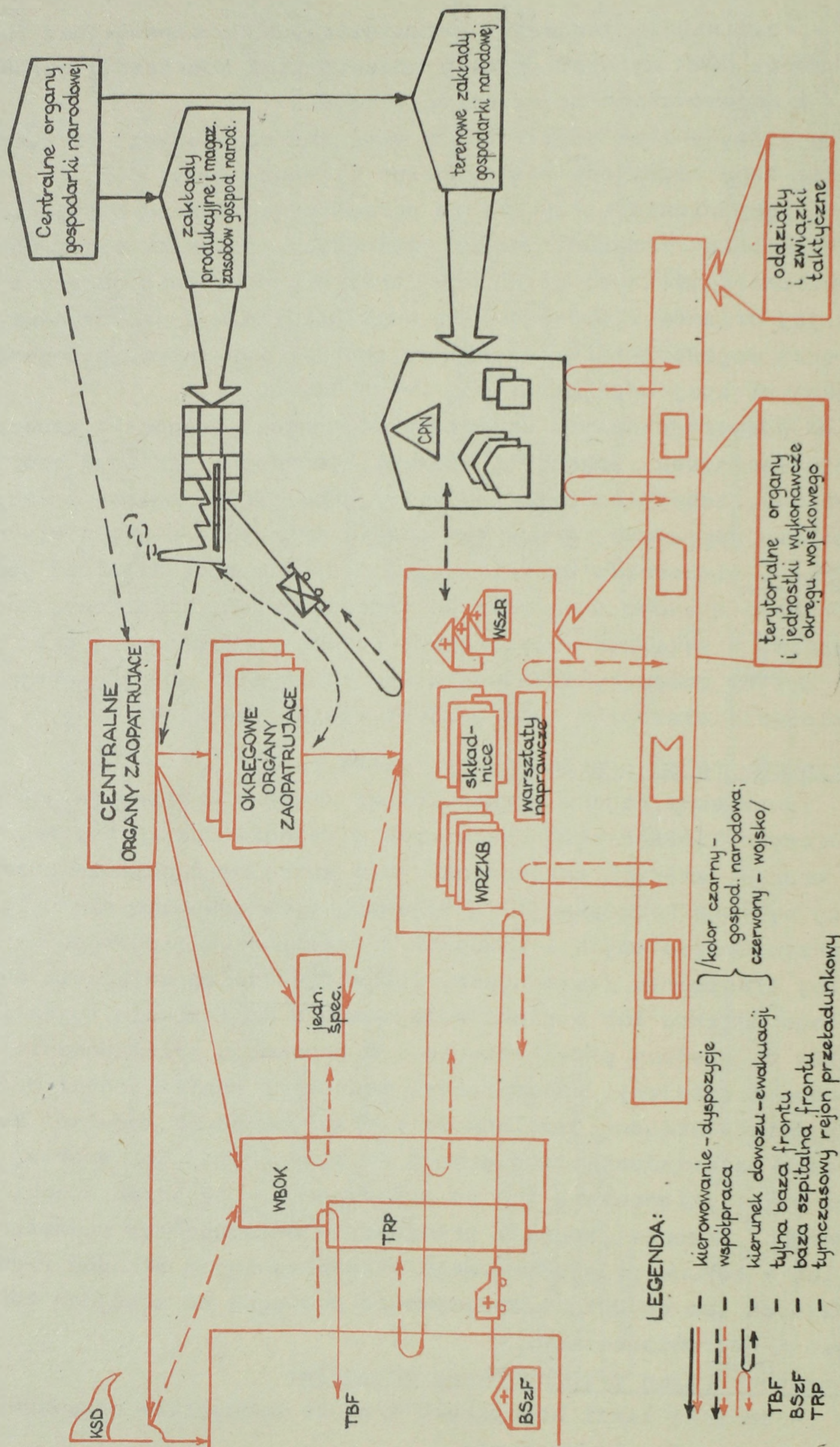
System zaopatrywania wojsk operacyjnych z obszaru kraju i rozwinięcie elementów WBOK przedstawiają rysunki 44 i 45.

235. Tymczasowy rejon przeładunkowy, patrz p. 233

Tymczasowe rejonu przeładunkowe /TRP/ przygotowuje się na zasadniczych liniach komunikacyjnych w rejonie dużych mostów, tuneli lub węzłów, których zniszczenie może spowodować dłuższe przerwy w pracy systemu komunikacji. W rejonach tych dokonuje się przeładunku przewożonych wojsk i ładunków z transportu kolejowego na inny rodzaj transportu /samochodowy lub wodny/ celem ominięcia zniszczonego obiektu lub odcinka kolejowego i dowiezienia wojsk i ładunków do miejsca przeznaczenia lub ponownego przeładowania na transport kolejowy. Zasadniczymi zadaniami realizowanymi w TRP są: przyjęcie pociągów, przeładowanie przybywających ładunków zaopatrzenia materiałowo-technicznego na inny rodzaj transportu, a czasami nawet składowanie ich po wyładowaniu w rejonach stacji wyładowniczych; przewóz ładunków transportem samochodowym wewnątrz rejonu lub z rejonu przeładunkowego bezpośrednio do składów frontowych, armijnych lub do DPZ; załadowywanie pociągów na stacjach załadowniczych i odprawienie ich.

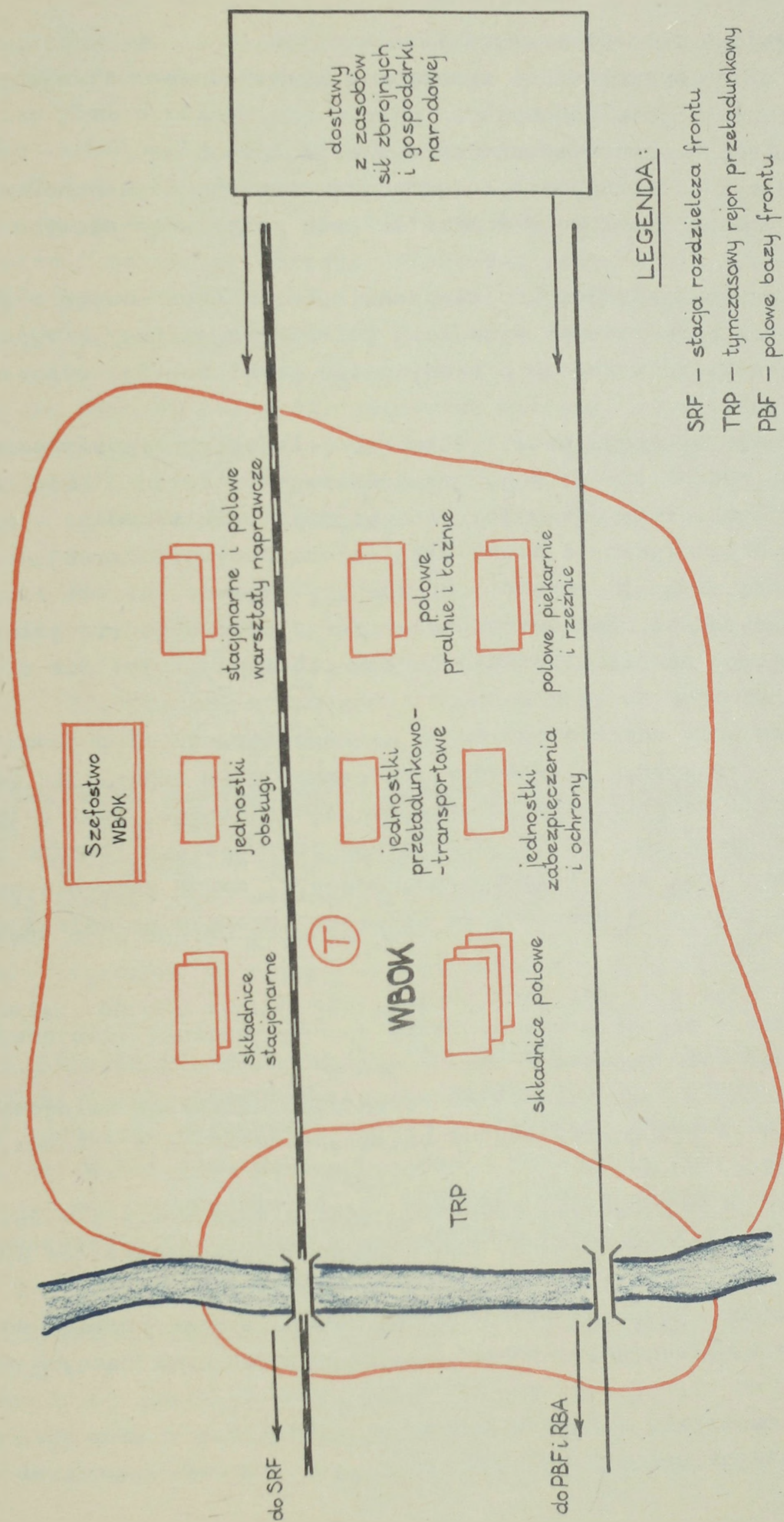
Tymczasowy rejon przeładunkowy obejmuje:

- odcinki linii kolejowych wraz ze specjalnie urządzonymi stacjami za- i wyładowniczymi;

Wyk. kpt R. Kalinowski na podstawie „Organizacja i praca WBOOK”
Podręcznik Szł. Gen. WP 1974

Rys.44. System zaopatrywania wojsk z obszaru kraju w czasie wojny

LEGENDA:

- SRF – stacja rozdzielcza frontu
- TRP – tymczasowy rejon przeladunkowy
- PBF – polowe bazy frontu
- RBA – ruchome bazy armii

UWAGA:

TRP rozpoczyna swą działalność w wypadku przerw w systemie komunikacyjnym /zniszczenia obiektów/

Wyk. kpt R. Kalinowski na podstawie "Organizacja i praca WBOK" Podręcznik Szł. Gen. WP 1971

Rys.45. Rozwinięcie Wysuniętej Bazy Obszaru Kraju

- rejony zbiórki i wyczekiwania wojsk;
- rejony wyczekiwania transportu samochodowego i rejony formowania kolumn samochodowych;
- place do tymczasowego składowania ładunków;
- drogi samochodowe i dojazdy dla transportu samochodowego;
- rurociągi polowe dla przetaczania materiałów pędnych i smarów;
- lotniska /lądowiska/ dla samolotów transportowych i śmigłowców oraz w niektórych wypadkach porty /przystanie/;
- środki do przepraw promowych lub parki mostów na podporach pływających.

Ponowne wykorzystanie transportu kolejowego /za uszkodzonym obiektem, odcinkiem/ do przewozu środków zaopatrzenia materiałowo-technicznego zależy od: odległości między TRP a składami - odbiorcami ładunków; liczby i stanu dróg samochodowych poza rejonem oraz liczby przepraw przez przeszkodę wodną w rejonie; ilości taboru kolejowego poza przeszkodą wodną; terminu dowozu poszczególnych środków zaopatrzenia materiałowo-technicznego; ilości sił i środków przeładunkowych.

Stosowanie odcinkowego ruchu wahadłowego, czyli ponowne wykorzystanie transportu kolejowego /za uszkodzonym odcinkiem/ do przewozu środków zaopatrzenia materiałowo-technicznego, jest celowe na odległość ponad 100-120 km. W wyjątkowych wypadkach /bardzo zły stan drożni oraz brak taboru samochodowego/ można ponownie wykorzystywać transport kolejowy do dalszego przewozu na odległości mniejsze /40-50 km/.

Rozróżnia się trzy typy TRP:

- a/ podłużny - organizowany na bazie jednego odcinka kolejowego o kierunku dofrontowym,
- b/ poprzeczny - organizowany na rokadowych odcinkach kolejowych,
- c/ mieszany - przygotowywany na bazie zasadniczych i rokadowych linii kolejowych.

W TRP przewiduje się wydzielać stacje załadowcze i wyładowcze dla: przewożonych wojsk, rakiet, amunicji i materiałów wybuchowych, mps i raketowych materiałów napędowych, żywności i innych ładunków. Powyższe stacje można wykorzystywać również do załadowania i wyładowania ładunków ewakuacyjnych oraz rannych i chorych.

Ogólną liczbę stacji wyładowczych określa się jako sumę niezbędnych miejsc wyładowczych dla pociągów z różnymi rodzajami ładun-

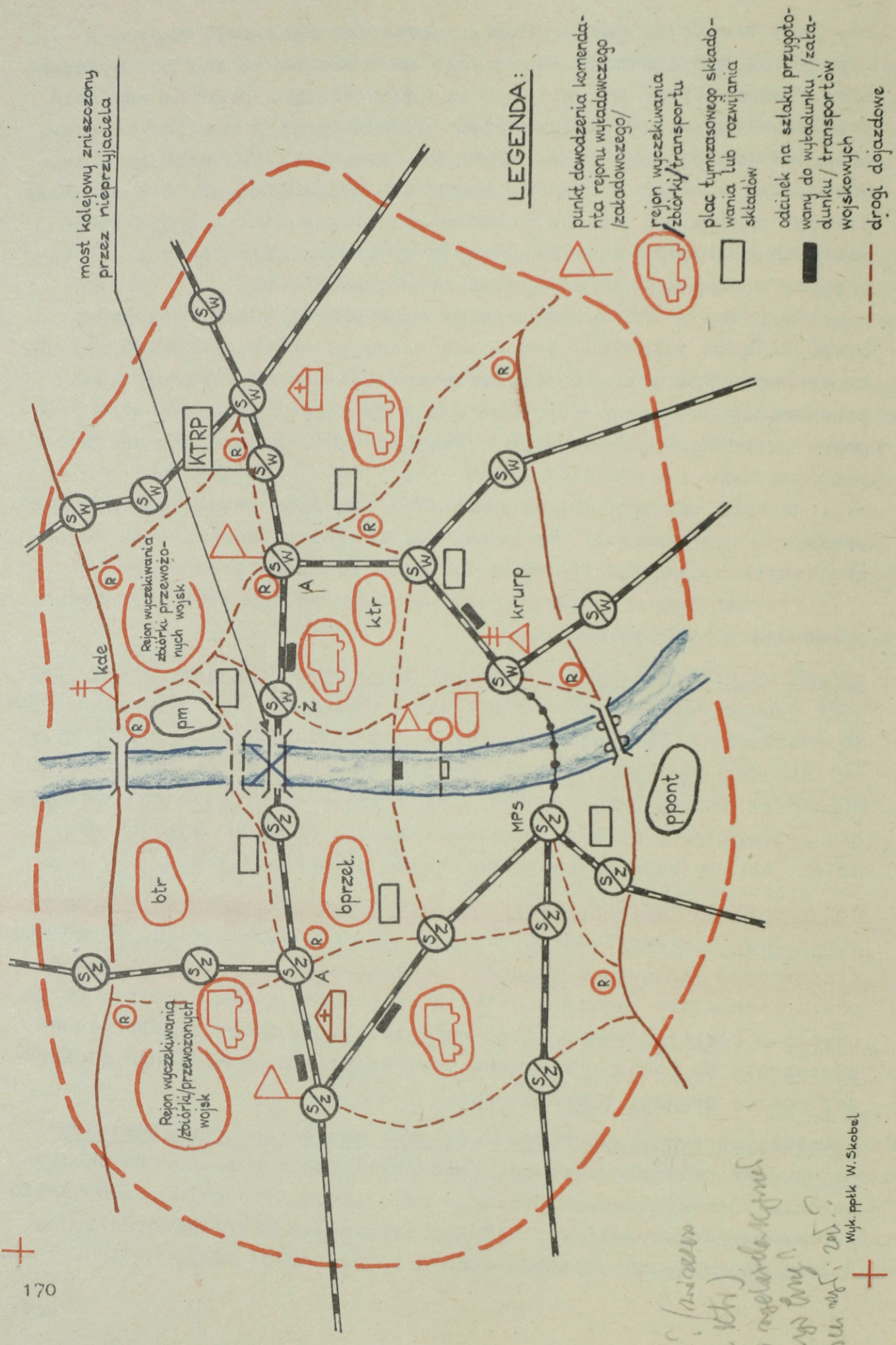
ku, jak: amunicja, mps, rakiety, raketowe materiały napędowe itp. - razem 3-6 stacji. Na stacji może znajdować się pod wyładunkiem /załadunkiem/ nie więcej niż jeden pociąg. Średnia zdolność przeładunkowa stacji wyładowniczych /załadowniczych/ w ciągu doby wynosi 4-6 pociągów z transportami operacyjnymi, 3-4 pociągi z amunicją, 2-3 pociągi z mps lub ładunkami gospodarczymi, 2-3 wojskowe pociągi sanitarne. Stacja wyładownicza powinna mieć /oprócz torów głównych zasadniczych/: 2-3 tory przyjazdowo-odjazdowe; 1 tor wyciążowy o długości 300-350 m; 2 tory wyładunkowe.

Do pracy w TRP wydziela się: organy komunikacji wojskowej; grupę składów tyłowych; jednostki obsługi; rurociągi polowe, środki mechanizacji prac; pododdziały przeładunkowe i transportowe; pododdziały lotnictwa transportowego /śmigłowców/; jednostki drogowe; pododdziały pomocnicze - inżynieryjne, łączności, ochrony i obrony itp.

Wariant obsady TRP: komenda TRP; batalion przeładunkowy; kompania transportowa; 1/2 kompanii rurociągów przeprowowych; kompania ochrony i regulacji ruchu; oddział przepraw promowych.

Przykładową organizację tymczasowego rejonu przeładunkowego przedstawia rysunek 46.

236. Zapewnienie bezpieczeństwa maszerującym wojskom /przewozom wojskowym/ wymaga realizacji przedsięwzięć w zakresie: utrzymania porządku publicznego na drogach marszu wojsk i ochrony przeciwdywersyjnej znajdujących się na nich newralgicznych obiektów komunikacyjnych oraz osłony przeciwdywersyjnej tych dróg w rejonach szczególnie zagrożonych; osłony przeciwlotniczej przegrupowujących się wojsk; obrony tych wojsk przed bronią masowego rażenia.
237. Utrzymanie porządku publicznego na drogach przegrupowania /przewozu/ wojsk, przedsięwzięcia mające na celu zapewnienie swobodnego i sprawnego przemarszu kolumn i przejazdu transportów wojskowych przez ważniejsze miasta i osiedla oraz węzły komunikacyjne. Dotyczyć ono będzie głównie kierowania ruchem cywilnym w celu niedopuszczenia do kolizji z przemarszem wojsk oraz udzielania niezbędnej pomocy organom systemu KRW.
238. Przeciwdywersyjne zabezpieczenie dróg przegrupowania /przewozu/ wojsk, ogół przedsięwzięć ochronno-obronnych w odniesieniu do najbardziej newralgicznych obiektów komunikacyjnych na drogach marszu /przewozu/ wojsk /patrz p. 158/ i związanych z przeciwdywersyjną osłoną zagrożonych odcinków tych dróg /patrz p. 164/.

Rys. 46. Organizacja tymczasowego rejonu przeładunkowego

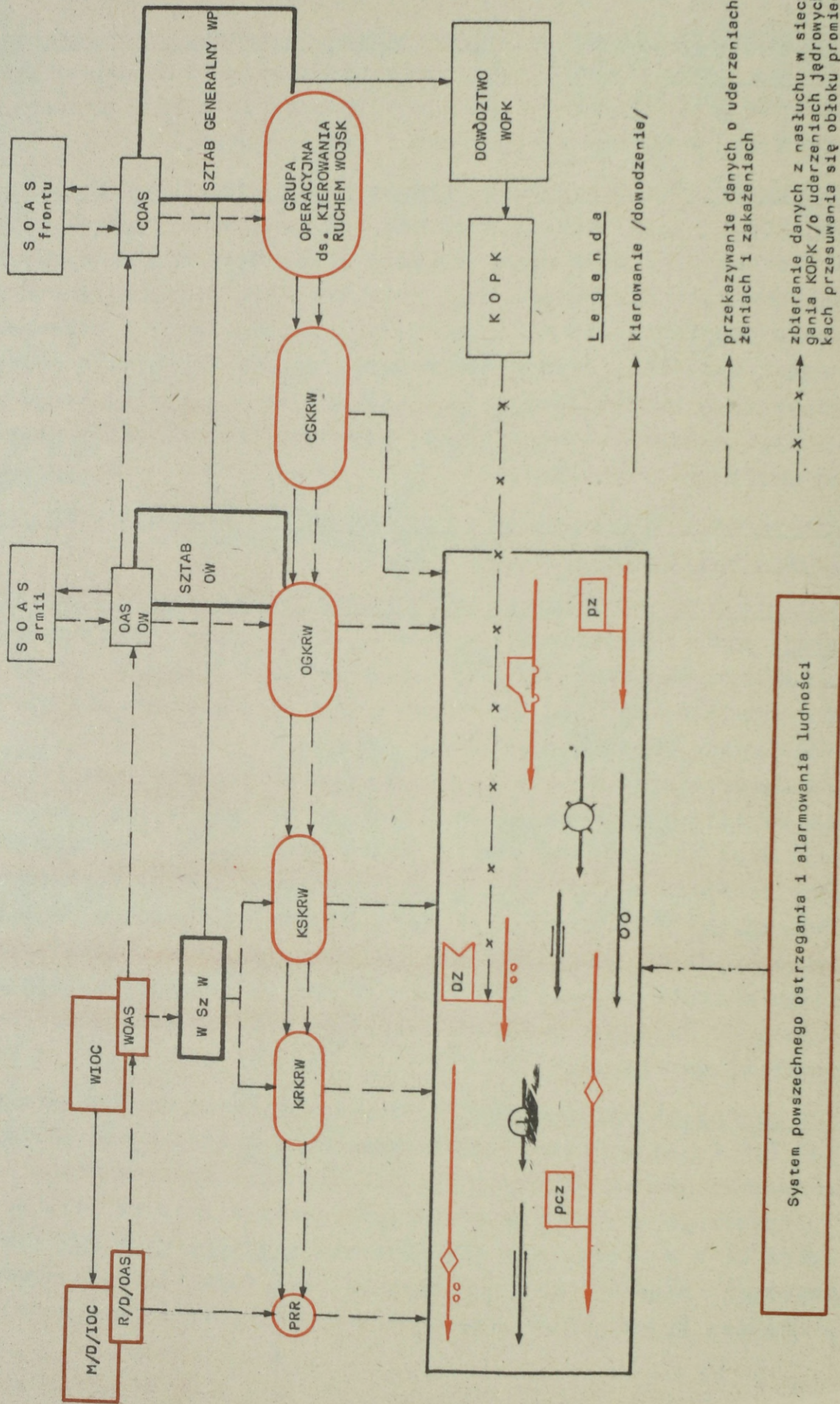
*ktu z btr? (nie wiem)
 (A) bez ktr)
 - bprzel. nie rozładunkowy
 - bprzel. nie rozładunkowy
 - bprzel. nie rozładunkowy*

Wysk. pptk W. Skobel

Przedsięwzięcia przeciwdywersyjnego zabezpieczenia dróg przegrupowania /przewozu/ wojsk realizują jednostki przeznaczone do zwalczania sił dywersyjnych - patrz p. 166.

239. Ośłona przeciwlotnicza wojsk /przewozów wojskowych/ przegrupowujących się przez obszar kraju, przedsięwzięcia realizowane przez wojska OPK przy udziale wojsk obrony przeciwlotniczej przegrupowujących się związków taktycznych i operacyjnych.
240. Obrona przed bronią masowego rażenia wojsk przegrupowujących się przez obszar kraju, przedsięwzięcia realizowane w tym zakresie siłami i środkami tychże wojsk zgodnie z zasadami regulaminowymi. Przegrupowujące się wojska mogą dodatkowo być powiadamiane o zagrożeniu uderzeniami BMR, o powstałych skażeniach i zakażeniach, o drogach obejścia rejonów skażonych i zakażonych oraz w wypadku potrzeby mogą korzystać z pomocy sił obrony terytorium kraju w likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia /siły mogące nieść pomoc patrz p. 256/.
241. Informowanie przegrupowujących się wojsk o uderzeniach BMR, skażeniach i zakażeniach, schemat 34.
242. Udzielanie przegrupowującym się wojskom pomocy materiałowo-technicznej, ogół przedsięwzięć zapewniających przegrupowującym się wojskom utrzymanie normatywnych zapasów zaopatrzenia i pełną sprawność techniczną sprzętu bojowego, a tym samym utrzymanie optymalnie możliwego /ustalonego/ tempa marszu. Przedsięwzięcia te realizuje się wykorzystując wojskowe i cywilne zaplecze materiałowo-techniczne obszaru kraju. Na jego bazie organizuje się: stacjonarne punkty pomocy technicznej, ruchome punkty pomocy technicznej, ruchome grupy remontowe, punkty zaopatrywania technicznego. W rejonach większych skupisk uszkodzonych pojazdów i wozów bojowych przewiduje się tworzenie punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu /PZUS/. Do zaopatrywania w mps wykorzystuje się stacjonarne wojskowe składy i składnice oraz zakłady gospodarki produktami naftowymi.
243. Punkt pomocy technicznej /PPT/, usytuowany przy drodze marszu wojsk lub w jej pobliżu, punkt wyposażony w środki umożliwiające dokonywanie napraw uszkodzonego uzbrojenia i sprzętu technicznego. PPT organizuje się na bazie stacjonarnych warsztatów wojskowych i gospodarki narodowej. Dla uzupełnienia stacjonarnych PPT /jeżeli odległości między tymi punktami są zbyt duże/ lub dla wzmocnienia słabiej obsadzonych stacjonarnych PPT wydziela się z wojsko-

INFORMOWANIE PRZEGRUPOWUJĄCYCH SIĘ WOJSK O UDERZENIACH BMR, SKAŻENIACH I ZAKAŻENIACH

wych warsztatów remontowych znajdujących się na obszarze kraju bądź cywilnych placówek usługowo-remontowych ruchome punkty pomocy technicznej.

244. Ruchoma grupa remontowa, grupa specjalistów określonych rodzajów uzbrojenia i sprzętu wojskowego wyłoniona z wojskowych przedsiębiorstw remontowo-produkcyjnych i dysponująca odpowiednimi środkami przeznaczona do udzielania kwalifikowanej pomocy przy remoncie skomplikowanego konstrukcyjnie sprzętu.
245. Punkt zaopatrywania technicznego, miejsce przechowywania środków materiałowych i zaopatrywania w nie wojsk. Może to być: składnica specjalistyczna posiadająca środki materiałowe danej służby czy rodzaju wojsk, rejonowa składnica techniczna lub garnizonowy magazyn techniczny posiadające środki materiałowe wszystkich rodzajów wojsk i służb, garnizonowy punkt zaopatrzenia posiadający części zamienne i inne środki materiałowe służby czołgowo-samochodowej, oddziałowe magazyny techniczne posiadające właściwe sobie środki materiałowe.
246. Punkt zbiórki uszkodzonego sprzętu, miejsce /rejon/ gromadzenia uszkodzonego sprzętu nadającego się do remontu.
247. Udzielanie przegrupowującym się wojskom pomocy medycznej, wydzielanie sieci szpitali wojskowych i cywilnych z przygotowaną liczbą łóżek na przyjęcie rannych, porażonych i chorych żołnierzy.

e/ Obrona przed bronią masowego rażenia jednostek i obiektów wojskowych na obszarze kraju

248. Obrona przed bronią masowego rażenia jednostek i obiektów wojskowych na obszarze kraju, zespół przedsięwzięć mających na celu ochronę jednostek wojskowych stale lub czasowo przebywających na obszarze kraju i rozmieszczonych na tym obszarze obiektów wojskowych przed rażącym działaniem broni jądrowej, chemicznej i biologicznej lub maksymalne osłabienie skutków użycia tej broni i tym samym zachowanie zdolności bojowej wojsk oraz funkcjonowania obiektów wojskowych, a więc zapewnienie pomyślnego wykonania stojących przed nimi zadań.
249. Przedsięwzięcia realizowane w ramach OPBMR jednostek i obiektów wojskowych na obszarze kraju: rozśrodkowanie wojsk i załóg oraz środków materiałowych obiektów wojskowych, a także ich maskowanie; okresowa zmiana rejonów rozmieszczenia wojsk, obiektów tyłowych

i miejsc postoju okrętów oraz wykorzystania lotnisk; inżynierska rozbudowa rejonów zajmowanych przez wojska i obiekty wojskowe oraz przygotowanie dróg manewru; zaopatrywanie wojsk i załóg obiektów wojskowych w środki ochronne i wykorzystywanie tych środków, a także właściwości ochronnych sprzętu bojowego, terenu i przygotowanych ukryć; prognozowanie stref /rejonów/ porażenia, skażenia promieniotwórczego i chemicznego, zniszczeń, zatopień i pożarów; powiadamianie wojsk i załóg obiektów wojskowych o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami; prowadzenie rozpoznania skażeń i zakażeń; przekraczanie stref skażonych oraz zapewnienie żołnierzom i załogom obiektów wojskowych ochrony podczas działań lub przebywania w terenie skażonym lub zakażonym; kontrola napromienienia żołnierzy i załóg obiektów wojskowych oraz stopnia ich skażenia, a także kontrola stopnia skażenia sprzętu bojowego, środków materiałowych, urządzeń obiektów wojskowych, wody i żywności; zabiegi przeciwepidemiczne, sanitarno-higieniczne, profilaktyczne, przeciwezootyczne, sanitarno-weterynaryjne i weterynaryjno-profilaktyczne; likwidacja skutków użycia broni masowego rażenia.

Przedsięwzięcia z zakresu obrony przed bronią masowego rażenia organizowane przez dowództwa OW patrz "Obrona terytorium kraju" - podręcznik, s. 170-173.

250. Rozśrodkowanie wojsk, rozmieszczenie wojsk w terenie zapewniające zmniejszenie strat od uderzeń broni masowego rażenia i ognia klasycznych środków walki nieprzyjaciela. Rozśrodkowanie wojsk powinno zapewnić ich szybkie rozwinięcie i wprowadzenie do walki /bitwy/. Zależnie od szczebla rozśrodkowanie wojsk może mieć charakter taktyczny, operacyjny i strategiczny.

Wielkości rejonów zajmowanych przez poszczególne jednostki - patrz p. 213.

251. Rozśrodkowanie obiektów wojskowych, przemieszczenie części znajdujących się w nich zapasów i dóbr materiałowych do miejsc bardziej bezpiecznych, zawczasu wybranych i przygotowanych.
252. Powiadamywanie wojsk i załóg, obiektów wojskowych o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami, patrz p.p. 241 i 316.
253. Norma dopuszczalnego dziennego napromienienia dla wszystkich jednostek wojsk OTK i załóg obiektów wojskowych - 10 R.

254. Likwidowanie skutków uderzenia przeciwnika na jednostki i obiekty wojskowe, działanie obejmujące: rozpoznanie rejonów porażenia; odtworzenie naruszonego dowodzenia; realizowanie przedsięwzięć ratunkowych, leczniczych i ewakuacyjnych; gaszenie /lokalizowanie/ pożarów; przeprowadzanie zabiegów sanitarnych i specjalnych; realizowanie przedsięwzięć izolacyjno-ograniczających; odbudowywanie dróg manewru, dowozu i ewakuacji; uzupełnianie zniszczonych zapasów i środków materiałowych.

Przedsięwzięcia ratunkowe, lecznicze i ewakuacyjne oraz gaszenie /lokalizowanie/ pożarów, a także zabiegi sanitarne i specjalne są realizowane w pierwszej kolejności, kompleksowo i natychmiast po uderzeniu przeciwnika. Wchodzą one w zakres akcji /działań/ ratunkowych.

255. Działania ratunkowe na rzecz jednostek i obiektów wojskowych, przedsięwzięcia ratunkowe /wyszukiwanie, odgruzowywanie i wydobywanie uszkodzonych/, lecznicze i ewakuacyjne oraz gaszenie /lokalizowanie/ pożarów, zabiegi sanitarne i specjalne realizowane przez inne /nieporażone/ siły w celu udzielenia pomocy porażonym jednostkom w odtwarzaniu zdolności bojowej, a załogom obiektów w przywróceniu zdolności funkcjonowania tych obiektów.

256. Siły przewidywane do działań ratunkowych na rzecz jednostek i obiektów wojskowych: jednostki wojsk obrony terytorium kraju /z wyjątkiem wojsk obrony powietrznej kraju/, jednostki manewrowe Milicji Obywatelskiej, formacje obrony cywilnej, formacje samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych.

257. Możliwości jednostek wojsk obrony terytorium kraju w zakresie wydzielania sił do działań ratunkowych:

Większość składów osobowych z posiadaniem i niezbędnym sprzętem mogą wydzielać: x/	Część składów osobowych z posiadaniem i niezbędnym sprzętem mogą wydzielać:	Tylko grupy awaryjno-ratunkowe mogą wydzielać:
BOT	pib /ok. 15 %/	pm
pot	pit /ok. 10 %/	pmWK
WSO	bprzeł	ppont
ośrodki szkolenia	btransp	br
pułki szkolne		bł
pWOWewn		boo
bo BWOP		
x/ dotyczy to również RDZ i zpz pozostających na obszarze kraju		

Jednostkom wojsk OTK mogą być stawiane zadania udzielania pomocy załogom 2-3 obiektów wojskowych lub innym jednostkom wojskowym, które zostały porażone w odległości nie większej niż 40 km od miejsca stacjonowania jednostki. Ponadto wszystkie jednostki zobowiązane są do niesienia pomocy sąsiadom lecz w rejonach porażenia odległych nie dalej niż 3-4 godziny marszu od miejsca stacjonowania. W miarę zwalniania od swoich zasadniczych zadań i zadań ratunkowych na rzecz jednostek i obiektów wojskowych zobowiązuje się również jednostki wojsk OTK do udzielania pomocy organom OC w ratowaniu ludności cywilnej i dóbr materialnych w porażonych miastach - patrz p.p. 312, 367, 379, 401-404.

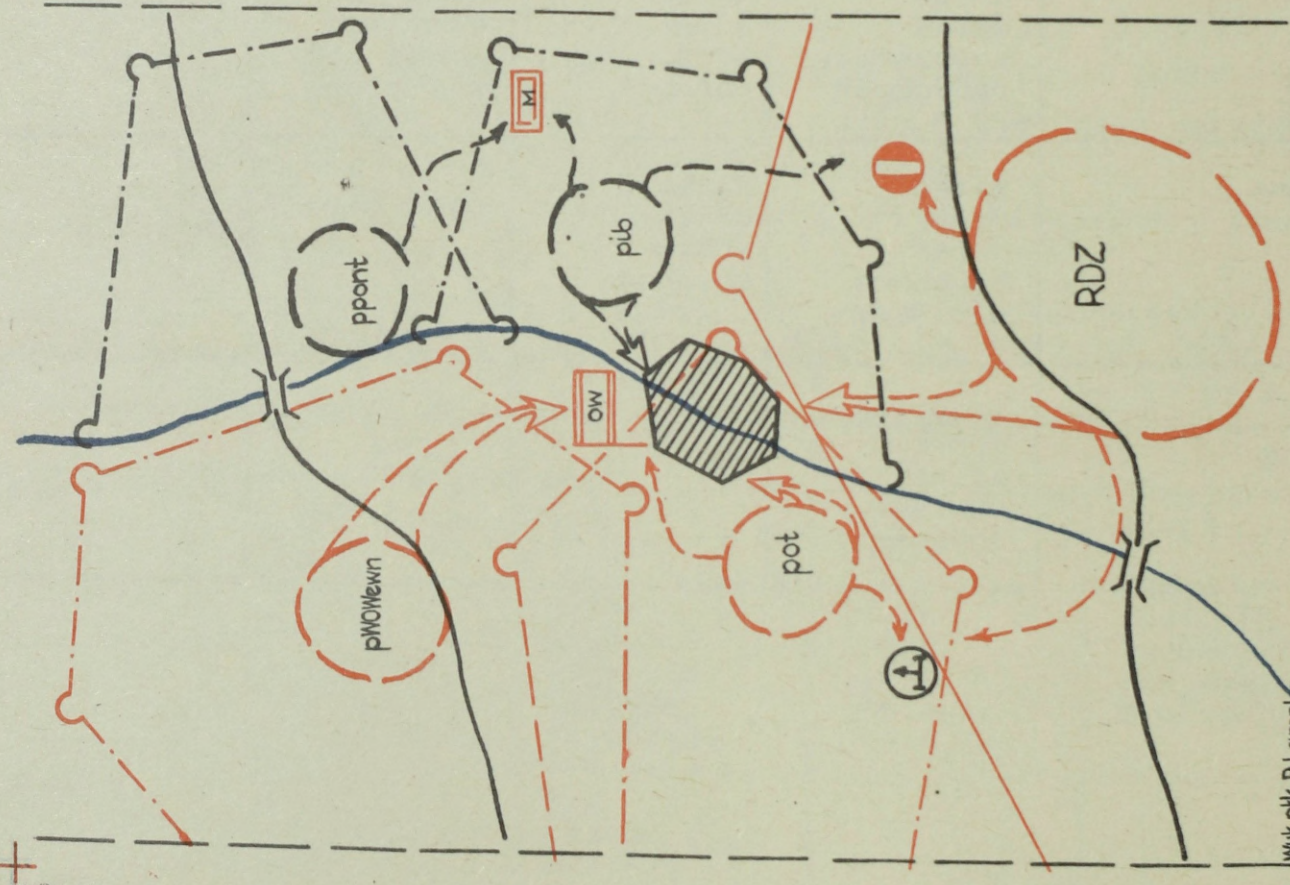
Sposób graficznego przedstawiania zadań ratunkowych jednostek wojsk OTK podano na rysunku nr 47.

258. Grupa ratunkowo-ewakuacyjna /GRE/, pododdziały lub części pododdziałów różnych specjalności wydzielane z jednostek wojskowych wraz z posiadanyim sprzętem przewidziane i przygotowywane do prowadzenia działań ratunkowych. Skład grup ratunkowo-ewakuacyjnych może być różny, zależny od możliwości danej jednostki. Powinny się w nim znaleźć pododdziały lub części pododdziałów: piechoty zmot., saperów, rozpoznania skażeń, rozpoznania ogólnego, medyczne, zabiegów specjalnych i straże pożarne. W organizacji grup ratunkowo-ewakuacyjnych powinny występować następujące zespoły /sekcje, służby lub pododdziały/: rozpoznania i regulacji ruchu, torowania dróg i gaszenia pożarów, poszukiwania i ewakuacji porażonych oraz pomocy technicznej i ewakuacji sprzętu.

Przykładowe możliwości wydzielania GRE przez niektóre jednostki wojsk OTK:

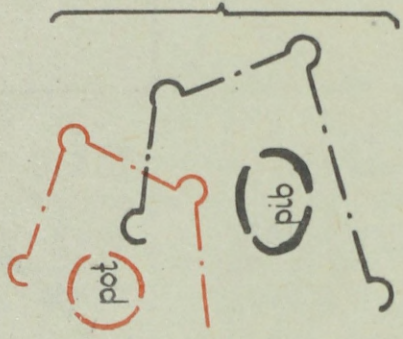
Jednostka /ZT, oddział/	Liczba i skład grup ratunkowo-ewakuacyjnych /GRE/			
	Nr 1	Nr 2	Nr 3	Nr 4
1	2	3	4	5
RDZ	plp plsap drr drrsk drsan spych.BAT dźw.sam. ciągn.gąs.	plp plsap drr drrsk drsan spych.BAT dźw.sam. ciągn.gąs.	plp plsap drr drrsk drsan spych.BAT dźw.sam. ciągn.gąs.	plsap drr drrsk zesp.med. spych.BAT dźw.sam. 2 ciągn.gąs.
pWOWewn	plp plsap drr	plp plsap drr		

	1	2	3	4	5
		drnsk drsan spych.BAT dzw.sam.	drnsk drsan ciągn.gas. ze spych. dzw.sam.		
bo BWOP		plp /odwód/ drsan drnsk dzw.sam. spychacz			
WSO		kpchor drr drnsk drsan straż poż. ciągnik	kpchor drr drnsk drsan dzw.sam. ciągnik		
pot		plp plsap drnsk zesp.med. zesp.maszyn roboczych	plp plsap drnsk zesp.med. zesp.maszyn roboczych	plp plsap drnsk zesp.med. zesp.maszyn roboczych	plp plsap drnsk zesp.med. zesp.maszyn roboczych
pde		pl żołnierzy drnsk drsan zesp.maszyn roboczych	pl żołnierzy drnsk drsan zesp.maszyn roboczych	pl żołnierzy drnsk drsan zespół masz. roboczych	
ppont		plsap drnsk drsan spychacz dzw.sam.	plsap drnsk drsan spychacz dzw.sam.		
btr		zesp.żoźn. drnsk drsan dzw.sam. spychacz			

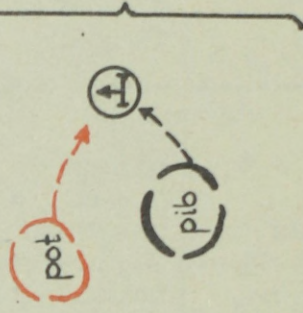

LEGENDA:

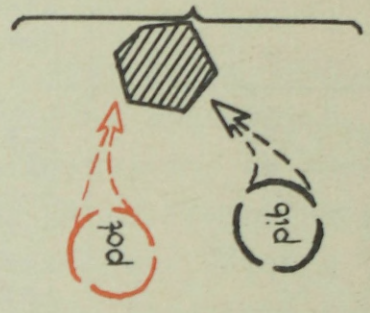
zadania ratunkowe na rzecz jednostek wojskowych nie związanych z obiektami statycznymi

zadania ratunkowe na rzecz obiektów wojskowych

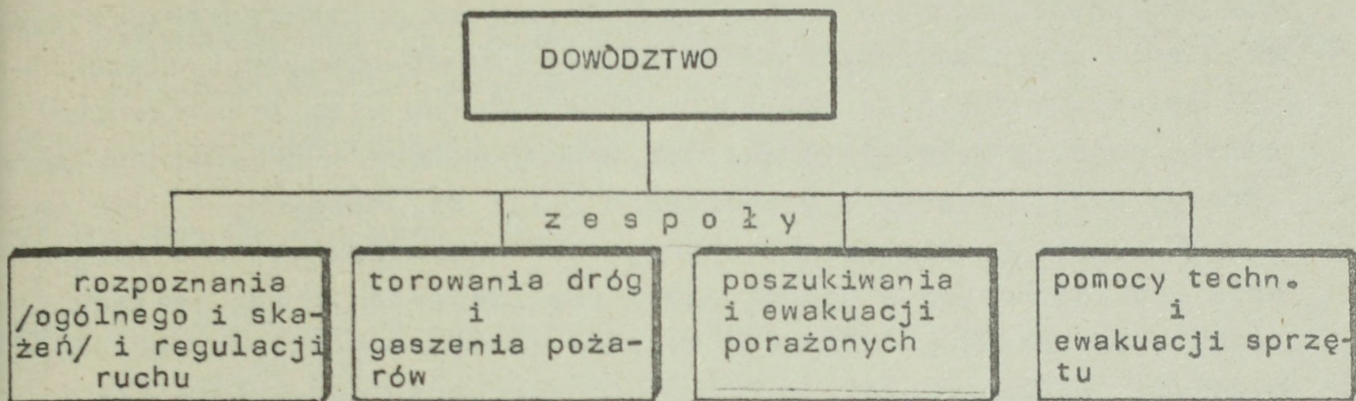
zadania ratunkowe na rzecz ludności cywilnej

Wyk. plk R. Lampka

Rys. 47. Sposób graficznego przedstawiania zadań ratunkowych OTK

Przykładowa organizacja grupy ratunkowo-ewakuacyjnej

W skład zespołów mogą wchodzić:

- drr;	- straż poż.	- drr;	- operatorzy sprzętu;
- drrsk;	- część plsap lub plp;	- drsam.;	- maszyny robocze
- grupa żołnierzy z plp lub plsap /plpchor/	- spychacz;	- żołnierze z plp, plsap, plpchor;	
	- ciągnik gęs.	- pojazdy	

259. Samoobrona zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych, zespół przedsięwzięć planistycznych, organizacyjno-szkoleniowych, materiałowo-technicznych i ratunkowych mających na celu ochronę załóg pracowniczych zakładów pracy, rodzin żołnierzy zawodowych w osiedlach wojskowych i stanów osobowych w zamkniętych garnizonach wojskowych oraz stacjonarnych obiektach wojskowych i znajdujących się w nich dóbr materialnych przed bronią masowego rażenia i innymi działaniami nieprzyjaciela, a także likwidowanie skutków klęsk żywiołowych i katastrof.

260. Zadania samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych: przygotowanie i zapewnienie działania systemów ostrzegania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami; przygotowanie budowli ochronnych i urządzeń specjalnych; zorganizowanie i przygotowanie formacji samoobrony /zakładowych służb samoobrony lub garnizonowych oddziałów samoobrony - patrz p.p. 262-264/; zaopatrzenie załóg w indywidualne środki ochrony przed skażeniami i zakażeniami; rozśrodkowanie załóg i ich rodzin oraz mieszkańców osiedli wojskowych; zorganizowanie ochrony i obrony obiektów przed dywersją i sabotażem; przygotowanie ochrony obiektów przed bronią masowego rażenia; realizowanie

przedsięwzięć zapobiegających powstawaniu pożarów i katastrof; przygotowanie zaciemniania i wygaszania oświetlenia; zorganizowanie ochrony żywności i wody przed skażeniami i zakażeniami; organizowanie i prowadzenie szkolenia załóg pracowniczych i mieszkańców osiedli w zakresie powszechnej samoobrony oraz prowadzenie działalności popularyzatorskiej i propagandowej w dziedzinie samoobrony; przygotowanie i prowadzenie akcji ratunkowych.

W dużych garnizonach, obejmujących swoim zasięgiem szereg obiektów wojskowych - oprócz zadań realizowanych przez zakłady pracy i zamknięte garnizony - zadania samoobrony dotyczą skoordynowanych działań w skali garnizonu w zakresie: zorganizowania w systemie wojskowym lub obrony cywilnej alarmowania wszystkich obiektów i osiedli wojskowych o zagrożeniu powietrznym oraz o skażeniach i zakażeniach; przygotowania budowli ochronnych dla organów i służb garnizonowych; przygotowania garnizonowych punktów pomocy medycznej, zabiegów sanitarnych oraz odkażania i dezaktywacji; przygotowania sił ratowniczych oraz organizowania ich współdziałania z siłami obrony cywilnej; przygotowania garnizonowego organu kierowania akcjami ratunkowymi; przygotowania garnizonowych straży pożarnych oraz zorganizowania ich współdziałania z cywilnymi jednostkami pożarniczymi; organizacji rozśrodkowania rodzin wojskowych oraz zapewnienia im opieki i warunków bytowych po rozśrodkowaniu.

261. Wojskowe organy kierowania samoobroną zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych: szef Inspektoratu Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej /z ramienia głównego inspektora obrony terytorialnej/; szefowie właściwych instytucji centralnych MON oraz dowódcy rodzajów sił zbrojnych /z wyjątkiem dowódcy marynarki wojennej/, w odniesieniu do podległych im bezpośrednio zakładów pracy i zamkniętych garnizonów; dowódcy okręgów wojskowych w odniesieniu do zakładów pracy i garnizonów rozmieszczonych w granicach podległych im okręgów wojskowych; dowódca marynarki wojennej w odniesieniu do podległych mu zakładów pracy i garnizonów; szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, odpowiednio do ustaleń i zadań określonych przez właściwych dowódców okręgów wojskowych; dowódcy garnizonów i kierownicy zakładów pracy jako szefowie samoobrony.
262. Formacje samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych, służby i oddziały formowane spośród załóg zakładów pracy, żołnierzy i pracowników garnizonów oraz mieszkańców

osiedli wojskowych i przygotowane do realizacji zadań samoobrony
- patrz p.p. 253 i 264.

263. Zakładowe służby samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych, schemat 35.

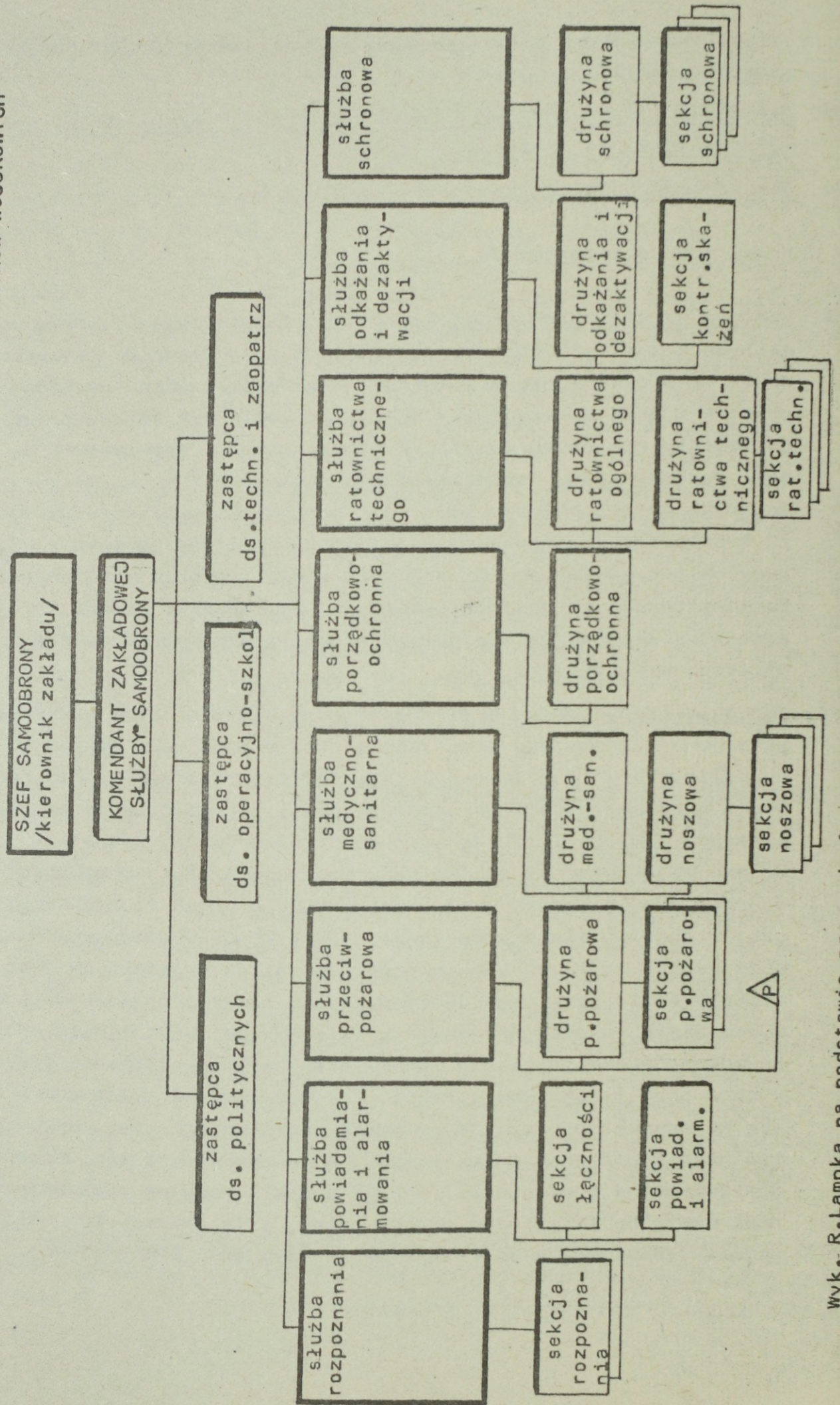
264. Garnizonowy oddział samoobrony, schemat 36.

f/ Ochrona granic państwowych

265. Ochrona granicy państwowej, zespół administracyjno-politycznych, celnych i sanitarnych oraz militarnych przedsięwzięć mających na celu: 1/ w dziedzinie politycznej - zabezpieczenie suwerenności państwa i jego zwierzchniej władzy na swoim terytorium przez zapobieżenie nielegalnemu przekraczaniu granic, przemycań na obszar państwa broni, materiałów wybuchowych i innych rzeczy zagrażających bezpieczeństwu państwa i porządkowi publicznemu; 2/ w dziedzinie sanitarnej - zapobieganie przeniesieniu z zagranicy chorób zakaźnych, zaraźliwych chorób zwierzęcych, chorób i szkodników roślin oraz chwastów; 3/ w dziedzinie gospodarczej - przeciwdziałanie nielegalnemu wywozowi i przywozowi towarów i wartości pieniężnych.

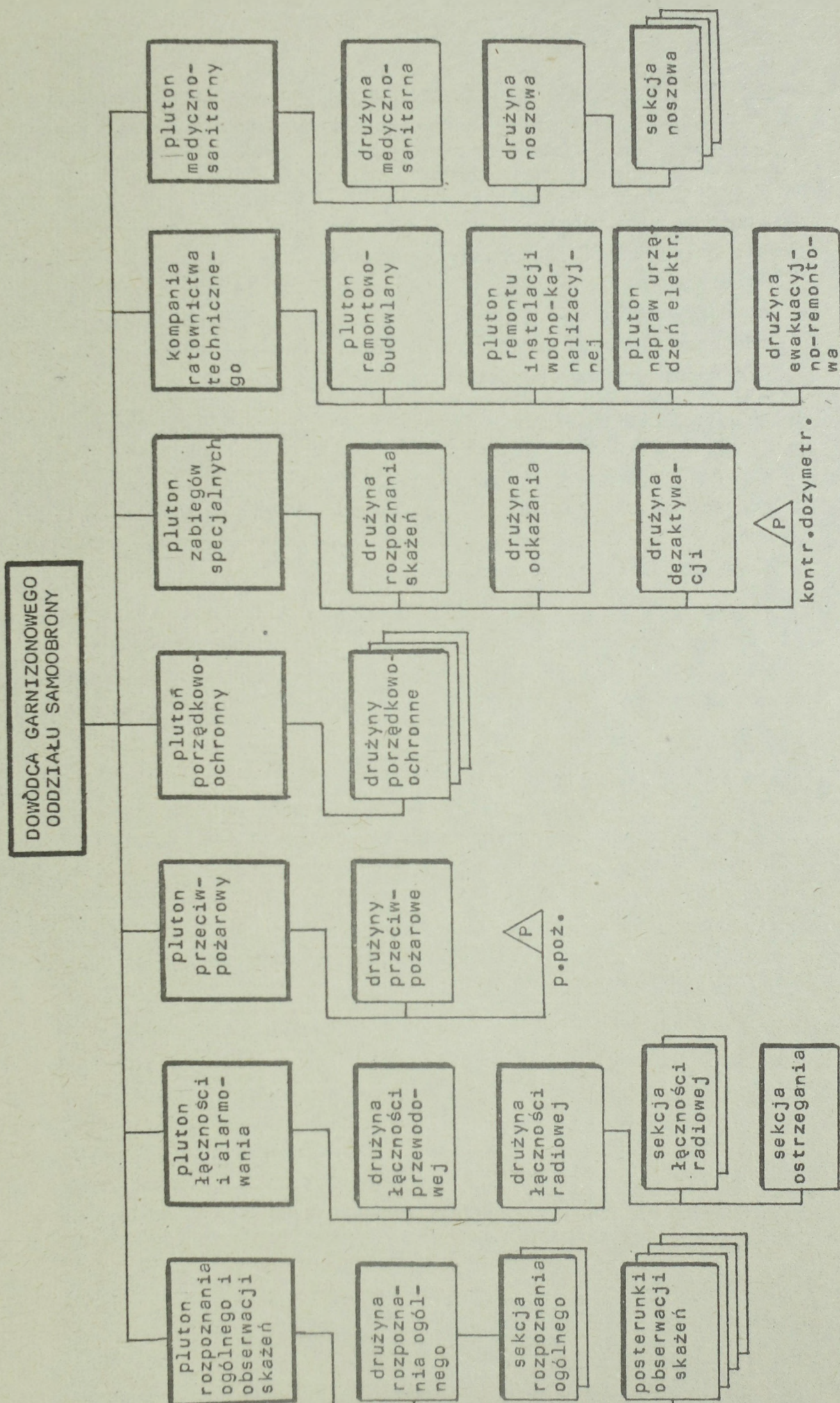
266. Administracja ochrony granic państwowych, dział administracji państwowej sprawujący zwierzchnią władzę państwa w zakresie ochrony politycznej, sanitarnej i gospodarczej /celnej/ granic państwowych. W Polsce naczelnym organem administracji ochrony granic państwowych jest minister spraw wewnętrznych, który kieruje działalnością wojsk ochrony pogranicza. Centralnym organem administracji ochrony granic państwowych jest Dowództwo Wojsk Ochrony Pogranicza, któremu podlegają terenowe jednostki WOP. Dowódca WOP sprawuje nadzór nad działalnością pełnomocników granicznych PRL. Funkcję administracyjną ochrony granic państwowych sprawują też Ministerstwo Obrony Narodowej i wojewodowie. Ministerstwo Obrony Narodowej zapewnia między innymi nienaruszalność granic państwowych w przestrzeni powietrznej; określa warunki przebywania okrętów wojennych na obszarze polskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wód pasa przyległego. Wojewodowie określają przepisy porządkowe na pograniczu. Funkcje administracyjne spełniają również naczelne i terenowe organy celne, a także resortów zdrowia i opieki społecznej oraz rolnictwa i gospodarki żywnościowej.

ZAKŁADOWE SŁUŻBY SAMOBRONY ZAKŁADÓW PRACY RESORTU OBRONY NARODOWEJ I GARNIZONÓW WOJSKOWYCH

Wyk. R.Lampka na podstawie pracy dyplomowej płk. R.Gregorkiewicza

GARNIZONOWY ODDZIAŁ SAMOOBRONY

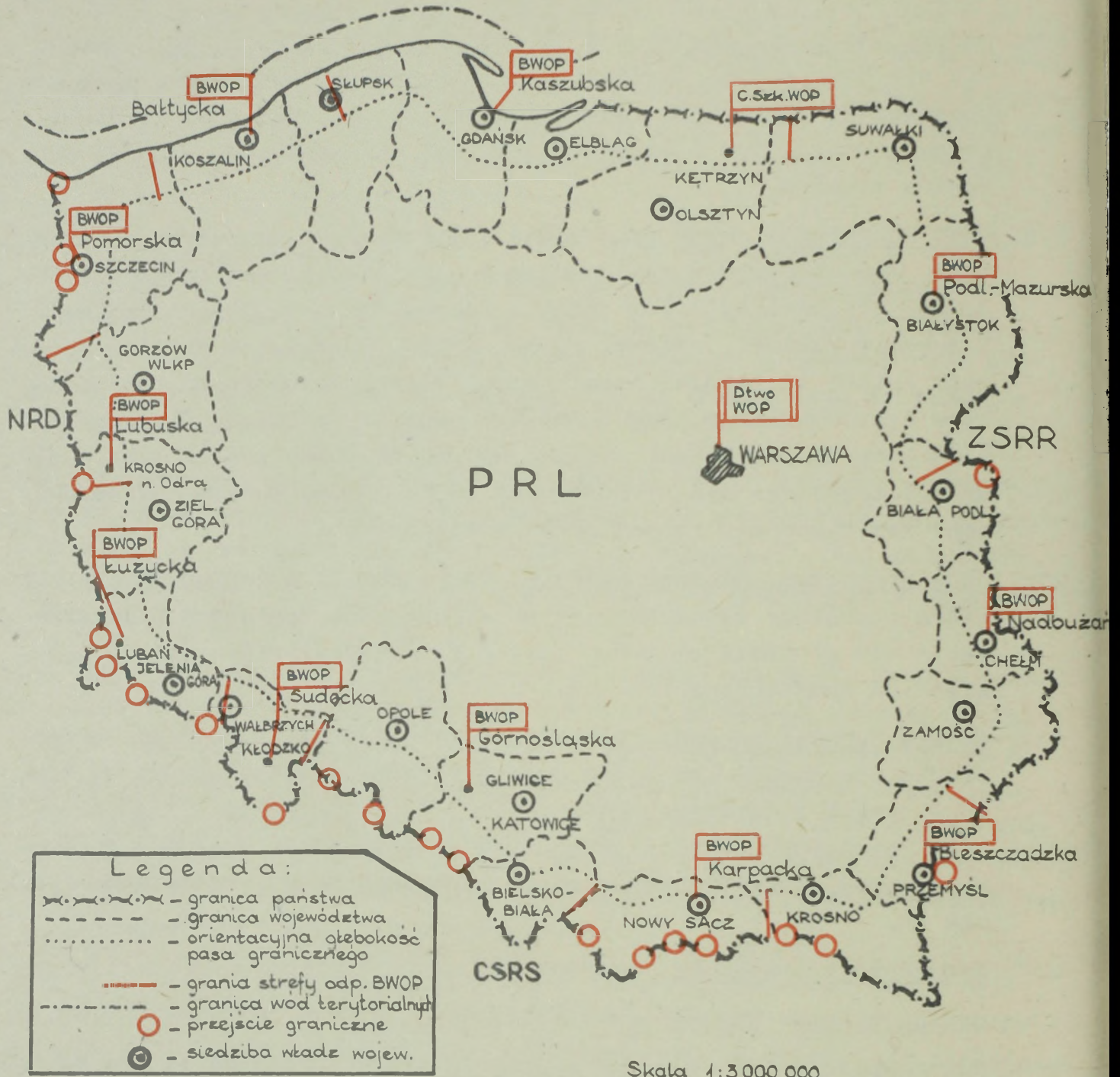

wyk. R.Lampka na podstawie pracy dyplomowej płk.R.Gregorkiewicza

267. Granica państwowa, linia graniczna określająca zasięg terytorialny zwierzchności państwa nad swym terytorium i niedopuszczalność działania na tym terytorium władzy i praw drugiego państwa.
268. Pogranicze, obszar przylegający do granicy państwowej, na którym obowiązują przepisy prawne wprowadzające określone rygory i ograniczenia mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności granicy państwowej. W Polsce wyróżnia się następujące części pogranicza, licząc w głąb kraju od linii granicy na lądzie lub od brzegu wód granicznych czy też morza: pas drogi granicznej, strefa nadgraniczna, pas graniczny.
269. Pas drogi granicznej, obszar, na którym wykonuje się czynności związane z ochroną granicy państwowej oraz buduje urządzenia graniczne; jego szerokość wynosi od 15 do 100 m, licząc od linii granicy państwowej na lądzie lub od urządzeń ochronnych wód granicznych /wały ochronne, zapory, śluzy/ oraz brzegu morskiego w głąb kraju. Patrz p. 280.
270. Strefa nadgraniczna, obszar szerokości 2-6 km ustalony przez wojewodów w porozumieniu z organami wojsk ochrony pogranicza, oznaczony tablicami ustawionymi przy drogach, szlakach i ścieżkach prowadzących do niej. W strefie nadgranicznej obowiązują szczególne przepisy. Patrz p. 280.
271. Pas graniczny, obszar gmin i miast przylegających do granicy państwowej lub do brzegu wód granicznych albo brzegu morskiego. Jeżeli szerokość pasa granicznego nie osiąga 30 km, włącza się do niego również te gminy i miasta, których obszar leży w całości lub części w odległości 30 km od linii granicy. Na obszarze pasa granicznego organy ochrony granic mają prawo legitymowania osób oraz ścigania sprawców przestępstw granicznych zgodnie z przepisami postępowania karnego. Patrz p. 280.
272. Przejście graniczne, miejsce wyznaczone do przekraczania granicy państwowej; przejście graniczne może obejmować ustalony odcinek drogi przecinającej granicę państwową, obszar granicznej stacji kolejowej, lotnisko lub jego część, określoną część portu morskiego lub rzeczno. Zasięg terytorialny przejścia granicznego w Polsce ustala minister spraw wewnętrznych. Rozróżnia się przejścia graniczne drogowe, kolejowe, lotnicze, morskie i rzeczne.

273. Wody terytorialne, pas morza przyległy do wybrzeża lub wód wewnętrznych stanowiący część terytorium państwa nadbrzeżnego i podlegający jego suwerennej władzy, rozciąga się na przestrzeń powietrzną, dno i podziemie. Szerokość pasa morza stanowiącego wody terytorialne w Polsce wynosi 12 mil.
274. Morski pas przyległy do wód terytorialnych /patrz p. 273/, ciągnie się poza wodami terytorialnymi, a państwo nadbrzeżne ma w nim ograniczone uprawnienia sprowadzające się zazwyczaj do kontroli celnej, sanitarnej i imigracyjnej. Pas przyległy nie stanowi terytorium państwa.
275. Wody wewnętrzne, wody stanowiące integralną część terytorium państwa, nad którym sprawuje ono suwerenną władzę. Rozróżnia się wody wewnętrzne śródlądowe /rzeki, kanały, jeziora, ujęcia wodne/ i morskie /zatoki, zalewy, porty, redy/. Morskimi wodami wewnętrznymi Polski są między innymi: część Zatoki Nowowarpieńskiej i Zalewu Szczecińskiego, część Zatoki Gdańskiej i Zalewu Wiślanego oraz wody portów i red. Żegluga na wodach wewnętrznych jest w zasadzie dozwolona dla statków handlowych innych państw, natomiast jest zamknięta dla obcych okrętów wojennych.
276. Wody graniczne, odcinki potoków, rzek, jezior i innych wód, przez które przebiega linia granicy państwowej. Utrzymywanie i eksploatacja wód granicznych odbywa się w myśl zasad ustalonych w odpowiednich umowach granicznych.
277. Wojska ochrony pogranicza, integralna część sił zbrojnych, podporządkowana ministrowi spraw wewnętrznych. Powołane są one do ochrony granic państwowych PRL.
Dowództwu WOP podlegają brygady rozmieszczone wzdłuż granicy państwowej. Rozmieszczenie poszczególnych brygad przedstawia rysunek 48.
278. Nadmorska brygada WOP, schemat 37.
279. Lądowa brygada WOP, schemat 38.
280. Rozmieszczenie brygady WOP w strefie odpowiedzialności, rysunek 49.

MORZE BAŁTYCKIE

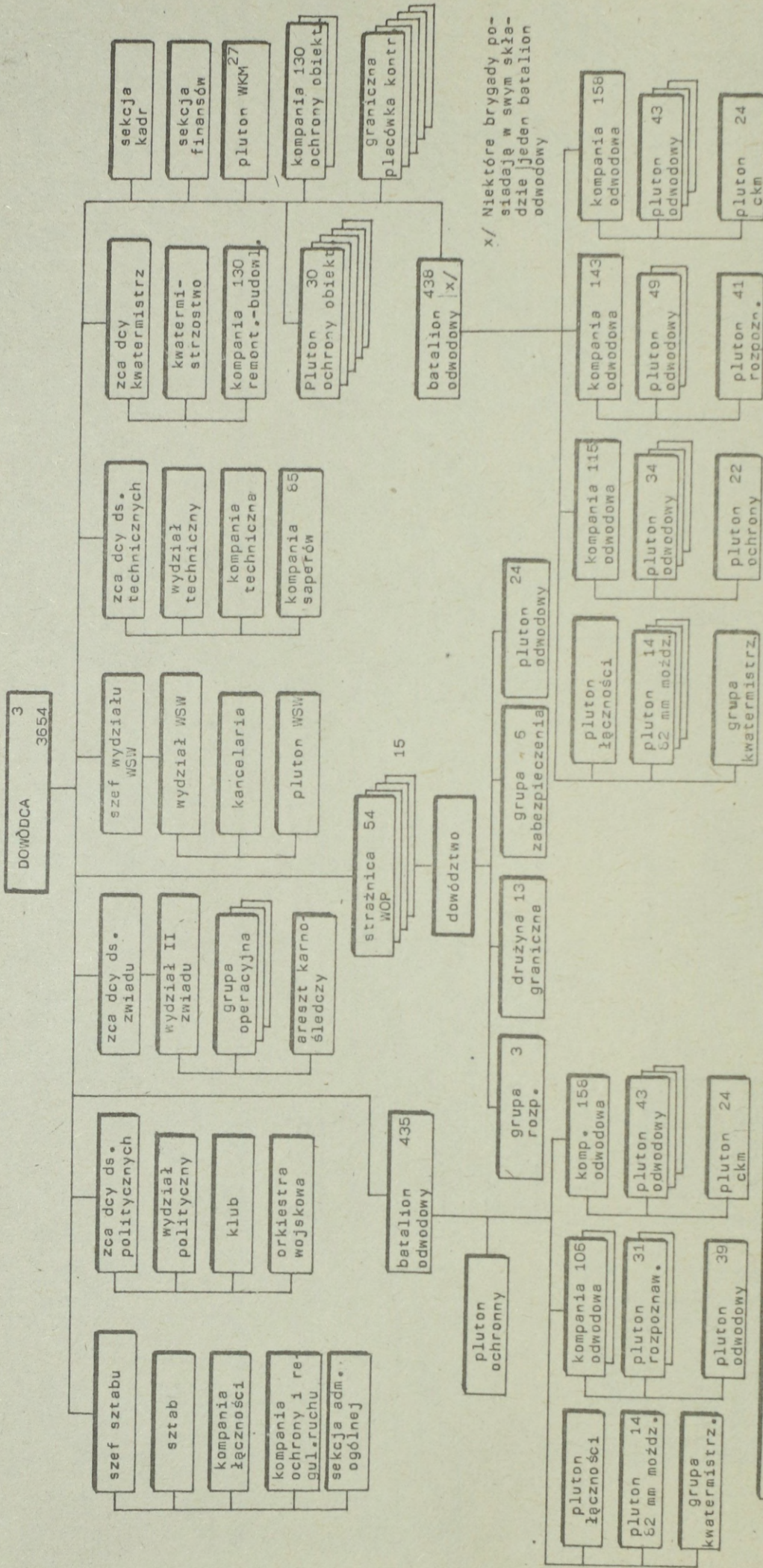

+ Wyk. gen bryg Z. Czerwiński

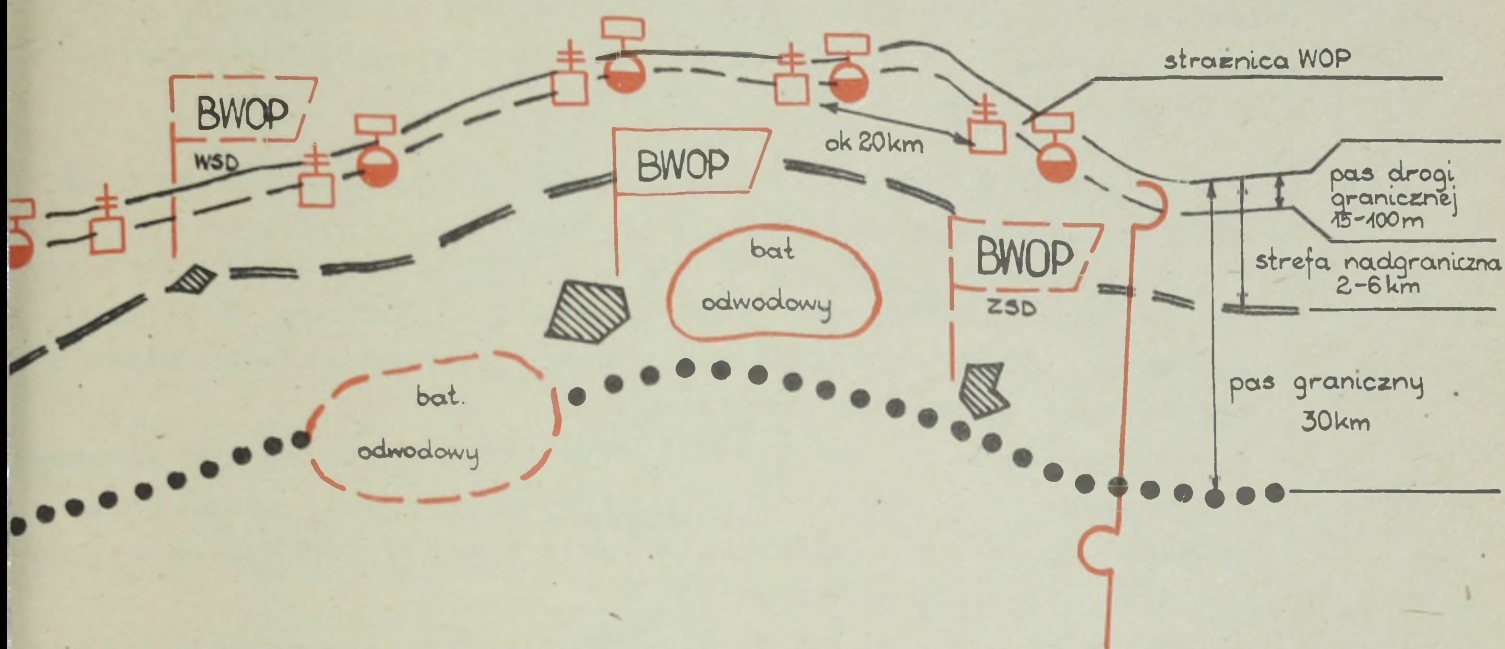
Rys. 48. Rozmieszczenie wojsk ochrony pogranicza

LĄDOWA BRYGADA WOJSK OCHRONY POGRANICZA

STAN OSOBOWY		UZBROJENIE		WYPOSAZENIE		TRANSPORT	
1/276	Gen./Ofic.						
140	Chorążkowie						
602	Podoficerowie						
2545	Szeregowi						
3654	Razem						
74	Prac.cywilni						
1395	Pistolet						
2070	Karabinek						
116	PKM						
27	ckm						
6	WKM/DZK						
6	62 mm moźdz.						
1	wóz dowodz.						
5	Radiostraja KF						
65	Radiostraja UKF						
345	Radotelefon						
1	Pol.labor.chem.						
2	rozpozn.ekstern						
1	Zespół do zabiegów spec.ludz						
2	Instalacja rozlew-cze						
22	Elektronika szłowa						
2	Spycharka gąsieni-cowa						
1	Koparka spych.						
1	Koparka samoch.						
2	Zespół spalnowo-elekt.						
1	Trak ciężki						
2	Dziwig						
21	Samochód osob.						
38	Sam.osob.-teren.						
7	Sam.cież.-teren.						
103	Sam.cież.-ezos.						
16	Samochód wypado-wy						
92	Sam.spec.1 różny						
4	Ciągnik sam.						
295	Motocykl litrowy						
50	Przyczepa						

Nyk. mjr A. Kurant

Rys. 49. Rozmieszczenie brygady WOP w strefie odpowiedzialności

281. Batalion portowy, pododdział wchodzący w skład brygad WOP, w których strefie odpowiedzialności znajdują się porty handlowe. Przeznaczony jest do ochrony granicy w portach handlowych z zadaniem kontroli granicznej osób i statków, patrolowania nabrzeży, blokowania statków bander państw kapitalistycznych i kontroli ruchu osób między statkiem i nabrzeżem.
282. Batalion odwodowy, pododdział brygady WOP przeznaczony do prowadzenia działań interwencyjnych w strefie odpowiedzialności brygady i pościgowych za sprawcami przestępstw granicznych oraz wzmocnienia ochrony granicy państwowej w określonych sytuacjach lub na zagrożonych kierunkach. Jako pododdział manewrowy może być wykorzystywany w walce z desantami i siłami dywersyjnymi, a także do wsparcia jednostek MO w działaniach porządkowych. Organizację batalionu przedstawiają schematy 37 i 38.
283. Strażnica, pododdział ochraniający określony odcinek granicy państwowej, który zadania swe realizuje w oparciu o system rozpoznania oraz pomoc ludności pogranicza. Rozróżnia się strażnice morskie i lądowe. Organizację strażnicy przedstawiają schematy 37 i 38.
284. Posterunek obserwacji wzrokowo-technicznej /POWT/, podstawowy element ochrony morskiej granicy państwowej wchodzący w skład strażnicy i wykonujący zadania w zakresie wykrywania nie rozpoznanych

obiektów na morzu terytorialnym i śledzenia ich ruchu oraz obserwacji powietrza w celu wykrywania aparatów latających naruszających granicę państwową.

285. Punkty dowodzenia organizowane przez jednostki WOP /organizowane w okresie zagrożenia i wojny/:

- a/ główne stanowisko dowodzenia /GSD/ - zasadnicze ogniwo dowodzenia brygady pozostające w miejscu stałej dyslokacji i sprawujące nadzór nad działalnością zapasowego stanowiska dowodzenia i wysuniętego stanowiska dowodzenia;
- b/ zapasowe stanowisko dowodzenia /ZSD/ - dublujące ogniwo dowodzenia brygady, które jest przeznaczone do przejęcia dowodzenia brygadą w czasie obojętności /zniszczenia/ GSD lub przejęcia dowodzenia częścią sił brygady;
- c/ wysunięte stanowisko dowodzenia /WSD/ - doraźnie organizowane stanowisko dowodzenia brygady na bazie dowództwa batalionu odwodowego w celu koordynacji działań kilku występujących samodzielnie pododdziałów.

286. Współdziałanie w ochronie granic. Istotny wpływ na skuteczność ochrony granicy, w tym na organizację służby i zwalczanie przestępczości granicznej, wywiera współdziałanie i współpraca jednostek i pododdziałów WOP z organami MO, SB, terenowymi organami administracji państwowej i organami ochrony granic państw sąsiednich, jednostkami marynarki wojennej i wojsk obrony powietrznej kraju. W realizacji zadań w okresie zagrożenia i wojny jednostki WOP ściśle współdziałają z terenowymi sztabami wojskowymi /WSZW/ i znajdującymi się w obszarze strefy nadgranicznej wojskami zarówno obrony terytorium kraju, jak i operacyjnymi.

g/ Obrona terytorialna niektórych państw NATO

287. Obrona terytorialna RFN wraz z obroną cywilną stanowią część przedsięwzięć wojennych określanych pojęciem "obrona kraju", realizowanych w zakresie narodowym poza tzw. "zintegrowaną obroną NATO".

Dane szczegółowe podaje "Obrona terytorialna RFN, Danii, Holandii, Belgii, Wielkiej Brytanii i Francji", wyd. MON /Zarząd II Sztabu Generalnego/, 1979.

288. Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej RFN:

- a/ W czasie pokoju:
  - szkolenie poborowych i przeszkalanie rezerwistów dla potrzeb własnych i częściowo wojsk operacyjnych sił lądowych;

- pełnienie służby garnizonowej i utrzymywanie porządku wojskowego;
- prowadzenie pracy propagandowo-politycznej w interesie Bundeswehry i sił zbrojnych NATO;
- zabezpieczenie łączności i ruchu drogowo-kolejowego dla potrzeb jednostek wojskowych w czasie ćwiczeń;
- kontrola i usuwanie szkód po ćwiczeniach oraz obsługa poligonów;
- udzielanie pomocy ludności cywilnej w wypadkach klęsk żywiołowych.

b/ W czasie wojny:

- zabezpieczenie swobody operacyjnej siłom zbrojnym NATO na terytorium RFN;
- powoływanie rezerw osobowych dla uzupełnienia strat w siłach lądowych, zaopatrywanie materiałowe sił zbrojnych RFN /w czasie pokoju i wojny/ i realizacja zabezpieczenia medyczno-sanitarnego;
- zabezpieczenie przedsięwzięć obrony cywilnej RFN w interesie przetrwania ludności.

Zarówno w czasie pokoju, jak i wojny siły przeznaczone do realizacji zadań obrony terytorialnej koordynują współpracę wojskowo-cywilną między sztabem sił zbrojnych NATO a władzami administracyjnymi i obroną cywilną RFN.

W zakresie zabezpieczenia swobody operacyjnej siłom zbrojnym NATO przewiduje się m.in.: zwalczanie desantów powietrznych i morskich; zwalczanie grup nieprzyjaciela, które przerwały się przez linię frontu; zwalczanie ruchu partyzanckiego i sił dywersyjnych; ochronę ważnych rejonów i ważnych obiektów; prowadzenie w niektórych wypadkach działań bojowych razem z wojskami operacyjnymi na polu walki /obrona aglomeracji miejsko-przemysłowych/.

289. Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej RFN:

a/ Organy kierowania obroną terytorialną i dowodzenia wojskami obrony terytorialnej: urząd sił lądowych; trzy dowództwa terytorialne /DT/; sześć dowództw okręgów wojskowych /OW/; trzydzieści obwodowych dowództw obrony /ODO/, w tym jedno dowództwo wojsk dyspozycyjnych /11 ODO/ i dwie komendy garnizonów w miastach Hamburg i Brema na prawach ODO; siedemdziesiąt pięć powiatowych dowództw obrony /PDO/, w tym komenda garnizonu Monachium na prawach PDO; siedemdziesiąt pięć terenowych ośrodków mobilizacyjnych;

piętnaście wojskowych obwodowych komend ruchu; dwadzieścia jeden wojskowych obwodowych komend łączności; osiemnaście komend polygonów; trzydzieści ośrodków szkolenia wojsk OT.

Podległość poszczególnych organów i podporządkowanych im instytucji, urzędów terytorialnych i jednostek przedstawia schemat 39.

Struktura organizacyjna organów kierowania obroną terytorialną RFN jest oparta na podziale wojskowo-administracyjnym /podział wojskowo-administracyjny w systemie OT RFN przedstawia rysunek 50/, przy czym obszar odpowiedzialności poszczególnych dowództw obrony terytorialnej na ogół pokrywa się z obszarem administracyjnym podlegającym władzy cywilnej. Liczba, rodzaj i rozmieszczenie jednostek obrony terytorialnej na terytorium RFN związane są ściśle z planowanymi zadaniami w danym rejonie lub na określonym kierunku, w związku z przewidywanym działaniem nieprzyjaciela, charakterem terenu oraz liczbą rejonów i obiektów wymagających ochrony.

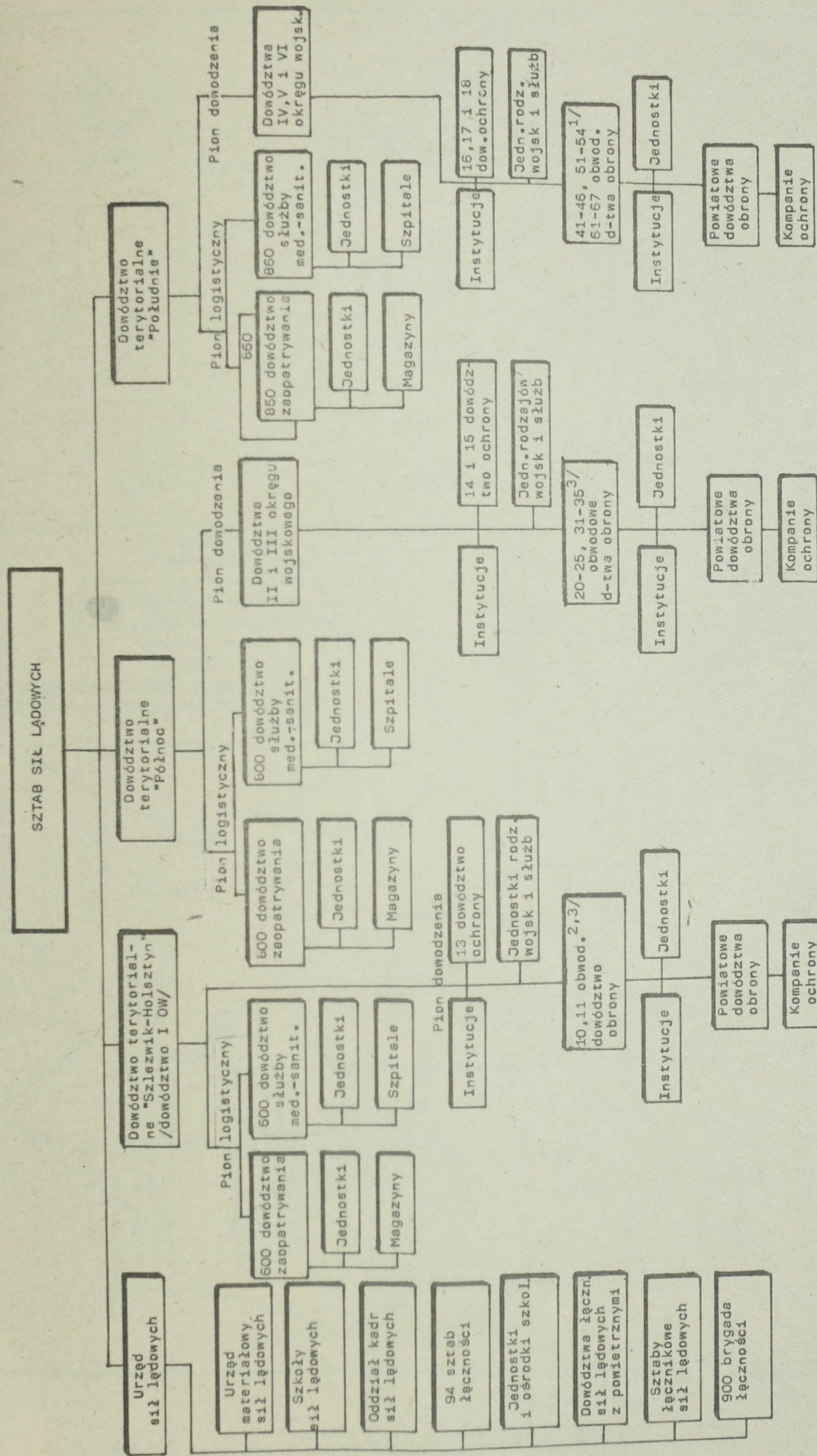
Współdziałanie poszczególnych organów obrony terytorialnej z dowództwem sił NATO i obroną cywilną RFN przedstawia schemat 40.

b/ Wojska obrony terytorialnej: jednostki bojowe, jednostki rodzajów wojsk i służb, jednostki baz materiałowych i zabezpieczenia logistycznego /system baz zaopatrywania i zabezpieczenia medyczno-sanitarnego/.

Jednostki bojowe tworzą podstawową i zasadniczą siłę wojsk obrony terytorialnej. Stanowią one jak gdyby drugi rzut wojsk operacyjnych sił lądowych RFN. Są to jednostki organizowane na bazie regionalnej w oparciu o milicyjny system mobilizacyjny.

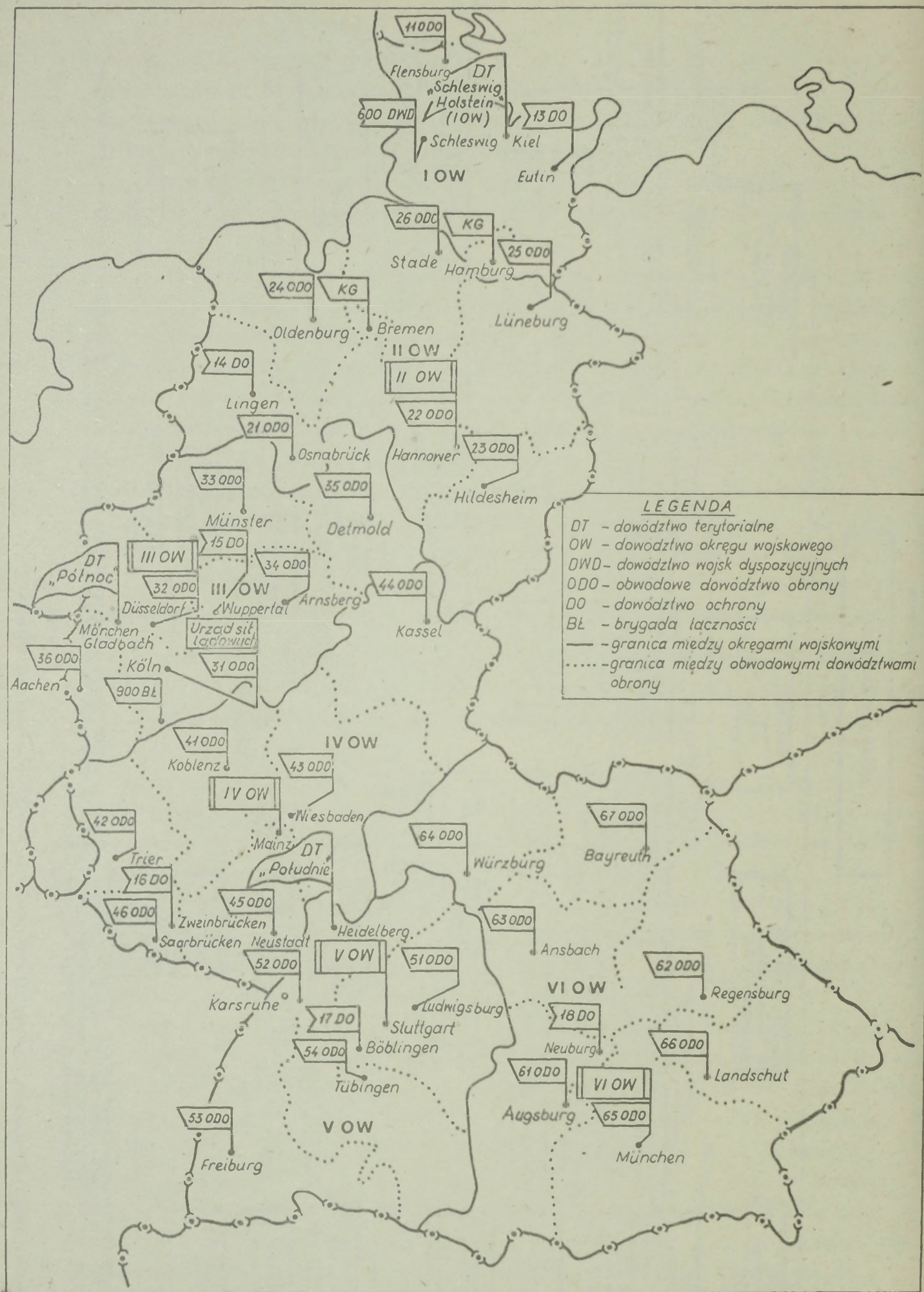
Do jednostek bojowych zalicza się: dowództwa ochrony, 600 dowództwo wojsk dyspozycyjnych, bataliony piechoty zmotoryzowanej, kompanie ochrony, ciężkie kompanie ochrony, plutony dowodzenia batalionów ochrony, plutony wartownicze i ochrony.

Na podstawie szacunkowych wyliczeń można stwierdzić, że wojska obrony terytorialnej mogą zorganizować na bazie dowództw ochrony i 600. dowództwa wojsk dyspozycyjnych siedem DZmot /każde dowództwo obrony - dywizję/ oraz osiem dalszych, lekkich związków taktycznych w sile do dywizji - na bazie batalionów i kompanii ochrony. W sumie więc siły lądowe RFN będą mogły w ukryty sposób, w oparciu o wojska obrony terytorialnej, zmobilizować około piętnastu nowych związków taktycznych w sile dywizji, co łącznie z jedenastoma dywizjami wojsk operacyjnych /bez 1 DPD/ stanowiłoby około dwudziestu sześciu dywizji /od M +20-30/.

- 1/ Planuje się zorganizowanie jeszcze jednego dowództwa.
- 2/ 11 ODO nie wykonuje zadań terytorialnych. W okresie pokoju, jako 600 dowództwo wojsk dyspozycyjnych, dowodzi jednostkami terytorialnymi przewidywanymi do wsparcia i zabezpieczenia działań połączonych sił zbrojnych NATO na terytorium Szlazwika-Holsztynu.
- 3/ 10 i 20 ODO są zarządem komendami garnizonów /Hamburg, Breme/.

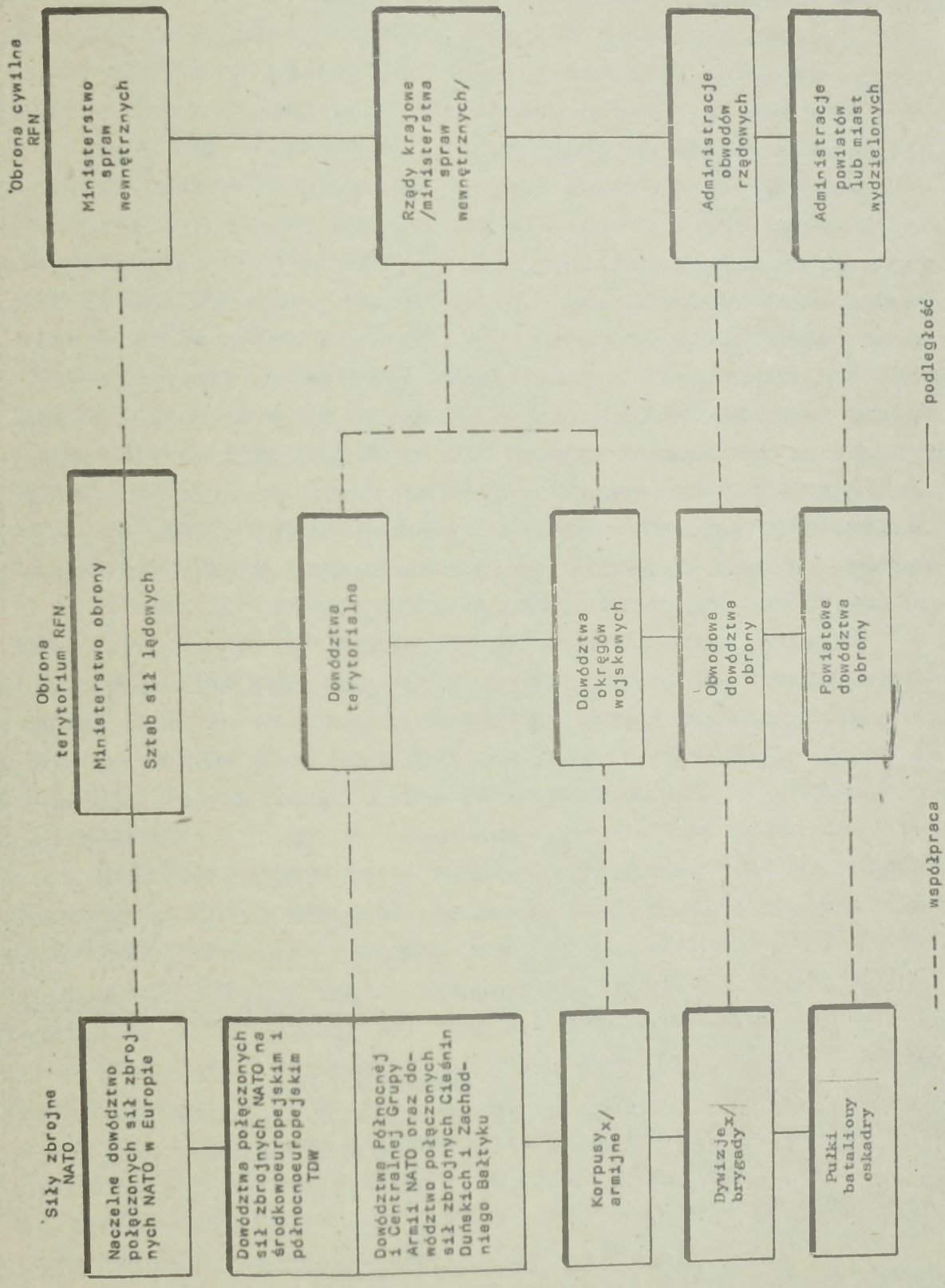
Wyk. ppłk A. Pazdor na podstawie "Obrona terytorialna RFN, Danii, Holandii, WB, Francji"

Wyk. ppłk A. Pazdor na podstawie "Obrona terytorialna RFN, D. H. WB. F".

Rys.50. Podział wojskowo-administracyjny w systemie OT RFN.

WSPÓLDZIAŁANIE POSZCZEGÓLNYCH ORGANÓW OBRONY TERYTORIALNEJ Z DOWÓDZTWEM SIŁ NATO I OBRONĄ CYWILNĄ RFN

----- współpraca

----- podległość

x/ oraz podobne szczeble dowodzenia w siłach powietrznych i morskich

Wsk. ppłk A.Pazdor na podstawie "Obrona terytorialna RFN, D, H, WS, Fr."

Uwaga: W 1981 r. przystąpiono do reorganizacji wojsk obrony terytorialnej, która ma zostać zakończona do 1984 r. W zależności od przeznaczenia jednostki OT dzielić się będą na oddziały dyspozycyjne i ochrony.

W skład jednostek dyspozycyjnych, występujących na szczeblu okręgu wojskowego, wchodzić ma sześć brygad zmechanizowanych wojsk OT i sześć brygad zmotoryzowanych. W związku z tym w 1981 r. w czterech okręgach wojskowych przeformowano dotychczasowe dowództwa ochrony /13, 14, 15 i 18/ na brygady zmechanizowane /51, 52, 53 i 56 BZ wojsk OT/. Brygada zmechanizowana składa się ze sztabu, kompanii dowodzenia, batalionu zmechanizowanego, batalionu zmotoryzowanego, dwóch batalionów czołgów, dywizjonu artylerii i batalionu zapasowego, kompanii saperów, kompanii ABC, kompanii zaopatrzenia, kompanii remontowej oraz kompanii medyczno-sanitarnej. Ogółem brygada taka liczy 3430 ludzi i dysponuje 82 czołgami, 42 transporterami opancerzonymi, 18 haubicami 105 mm, 12 moździerzami 120 mm, 24 kierowanymi pociskami przeciwpancernymi "Milan", 14 działami ppanc "Widder", 8 działami plot "RH-202" oraz 777 samochodami różnych typów. Brygady zmechanizowane wojsk OT będą ukompletowane pod względem osobowym w 52-85 %.

Brygada zmotoryzowana OT składa się ze sztabu, kompanii dowodzenia, dwóch batalionów piechoty zmotoryzowanej, batalionu czołgów, dywizjonu artylerii, kompanii saperów i kompanii zaopatrzenia. Liczy ona 2700 żołnierzy i dysponuje 41 czołgami, 9 transporterami opancerzonymi, 18 haubicami 105 mm, 12 moździerzami 120 mm, 24 kierowanymi pociskami przeciwpancernymi "Milan", 14 działami ppanc "Widder", 4 działami plot "RH-202" oraz 637 samochodami różnych typów. Brygady zmotoryzowane będą jednostkami mobilizowanymi.

W 1982 r. miały zostać przeformowane pozostałe dwa dowództwa ochrony /16 i 17/ na brygady zmechanizowane, natomiast brygady zmotoryzowane formowane będą w ciągu następnych dwóch lat. Po zakończeniu reorganizacji każdy okręg wojskowy będzie dysponował jedną brygadą zmechanizowaną i jedną brygadą zmotoryzowaną. Brygady te mogą być wykorzystane w strefie działań bojowych.

W skład jednostek ochrony wchodzić będzie czterdzieści pięć batalionów piechoty zmotoryzowanej, sto pięćdziesiąt kompanii i trzysta plutonów ochrony. Będą to pododdziały mobilizowane, formowane na bazie już istniejących. Bataliony piechoty zmotoryzowanej mogą prowadzić działania samodzielnie lub wchodzić w skład pułków ochrony /po 2-3 pułki w każdym okręgu wojskowym/. Będą przeznaczone do dozorowania w tylowej strefie działań bojowych.

Pułk ochrony wojsk OT składać się ma ze sztabu, kompanii dowodzenia, trzech batalionów piechoty zmotoryzowanej, kompanii moździerzy 120 mm i kompanii zaopatrzenia oraz ma dysponować 3330 ludźmi, 18 moździerzami 120 mm, 10 działami bezodrzutowymi 106 mm, 21 działami plot "RH-202" i 571 samochodami różnych typów.

Kompanie i plutony ochrony przeznaczone są do stacjonarnej obrony wydzielonych obiektów wojskowych i cywilnych.

W ramach prowadzonej reorganizacji sformowanych zostanie także sześć dowództw wojsk dyspozycyjnych - po jednym dla okręgu - które w czasie "W" mają być swego rodzaju ruchomymi dowództwami korpusów armijnych, którym w zależności od sytuacji bojowej mogą być podporządkowane, na okres wykonywania zadania, związki taktyczne wojsk OT właściwych OW, a także w miarę potrzeb jednostki rodzajów wojsk i służb. W związku z tym ocenia się, że w razie potrzeby w każdym OW mogą być doraźnie zorganizowane dwie DZmot OT - jedna w składzie BZ i pułku ochrony oraz druga w składzie BZmot i pułku lub dwóch pułków ochrony. W sumie Bundeswehra będzie mogła zorganizować dodatkowo dwanaście dywizji zmotoryzowanych OT, które wykorzystają do blokowania i zwalczania desantów powietrznych i morskich, likwidacji skutków uderzeń jądrowych lub też do wzmocnienia wojsk operacyjnych NATO.

Jednostki rodzajów wojsk i służb obejmują oddziały i pododdziały czynne /rozwinęte lub skadrowane/ oraz pododdziały mobilizowane. Pododdziały mobilizowane mogą w większości osiągnąć pełną gotowość do działania w czasie od 3 do 7 dni od chwili ogłoszenia mobilizacji.

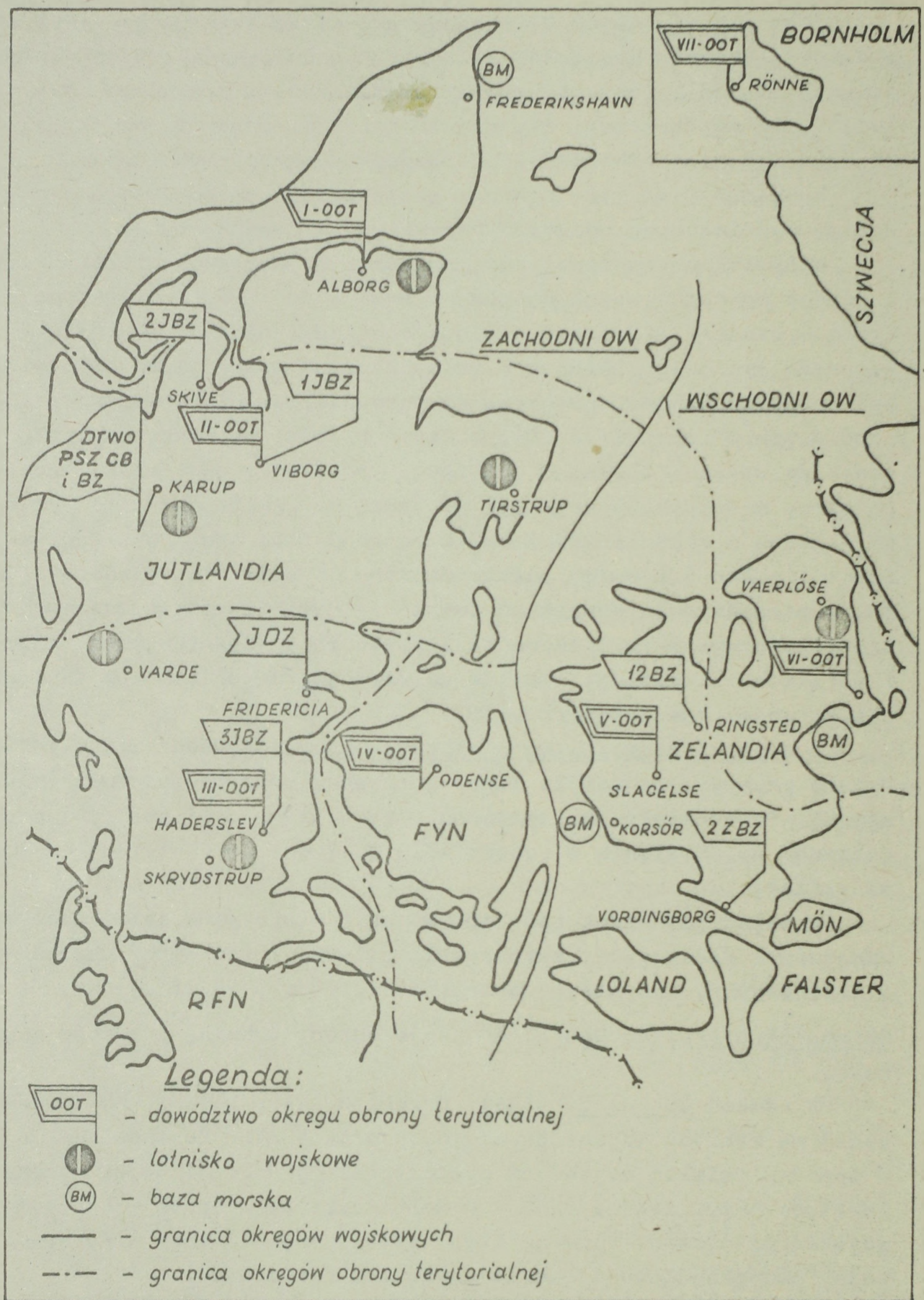
W skład jednostek rodzajów wojsk i służb wchodzi: jednostki dowodzenia /łączności, żandarmerii polowej, propagandy specjalnej i śmigłowców/, inżynieryjno-saperskie, obrony ABC i tyłowe.

290. Obrona terytorialna Danii obejmuje obronę lokalną i obronę regionalną.

W ramach obrony lokalnej przewiduje się głównie wykonywanie zadań na korzyść wojsk operacyjnych oraz obrony regionalnej. W wypadku działań wojennych poszczególne jednostki wojsk obrony lokalnej przydzielane będą - w zależności od potrzeb - okręgom wojskowym. Stanowią one tę część sił lądowych, która w wypadku wojny podporządkowana będzie dowództwu narodowemu.

Podział wojskowo-administracyjny Danii przedstawia rysunek 51.

W ramach obrony regionalnej wykonuje się głównie zadania związane bezpośrednio z ochroną i obroną terytorium kraju. W tym wzglę-

Wyk. ppłk A. Pazdor na podstawie "Obrona terytorialna RFN, D, H, WB, F".

Rys. 51. Podział wojskowo-administracyjny Danii

dzie siły realizujące zadania obrony regionalnej mają współdziałać ściśle z wojskami operacyjnymi oraz jednostkami obrony cywilnej. Jednostki obrony regionalnej wydziela się z trzech rodzajów sił zbrojnych, a mianowicie sił lądowych, powietrznych i morskich.

291. Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej Danii:

a/ W czasie pokoju: planowanie i wykonywanie przedsięwzięć organizacyjnych związanych z mobilizacją oraz szkoleniem ochotników przyjmowanych do służby na zasadzie kontraktu.

b/ W czasie wojny:

- zabezpieczenie mobilizacji i rozwinięcia wojsk operacyjnych /osłony/ oraz wojsk obrony terytorialnej;
- wspieranie działań bojowych wojsk operacyjnych w obronie przeciwdesantowej;
- ochrona miejscowości, zakładów pracy, mostów, elektrowni, magazynów, lotnisk, portów itp.;
- zwalczanie mniejszych desantów powietrznych, grup dywersyjnych i sabotażu.

292. Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej Danii

Organy kierowania obroną terytorialną i siły przeznaczone do jej realizacji przedstawia schemat 41.

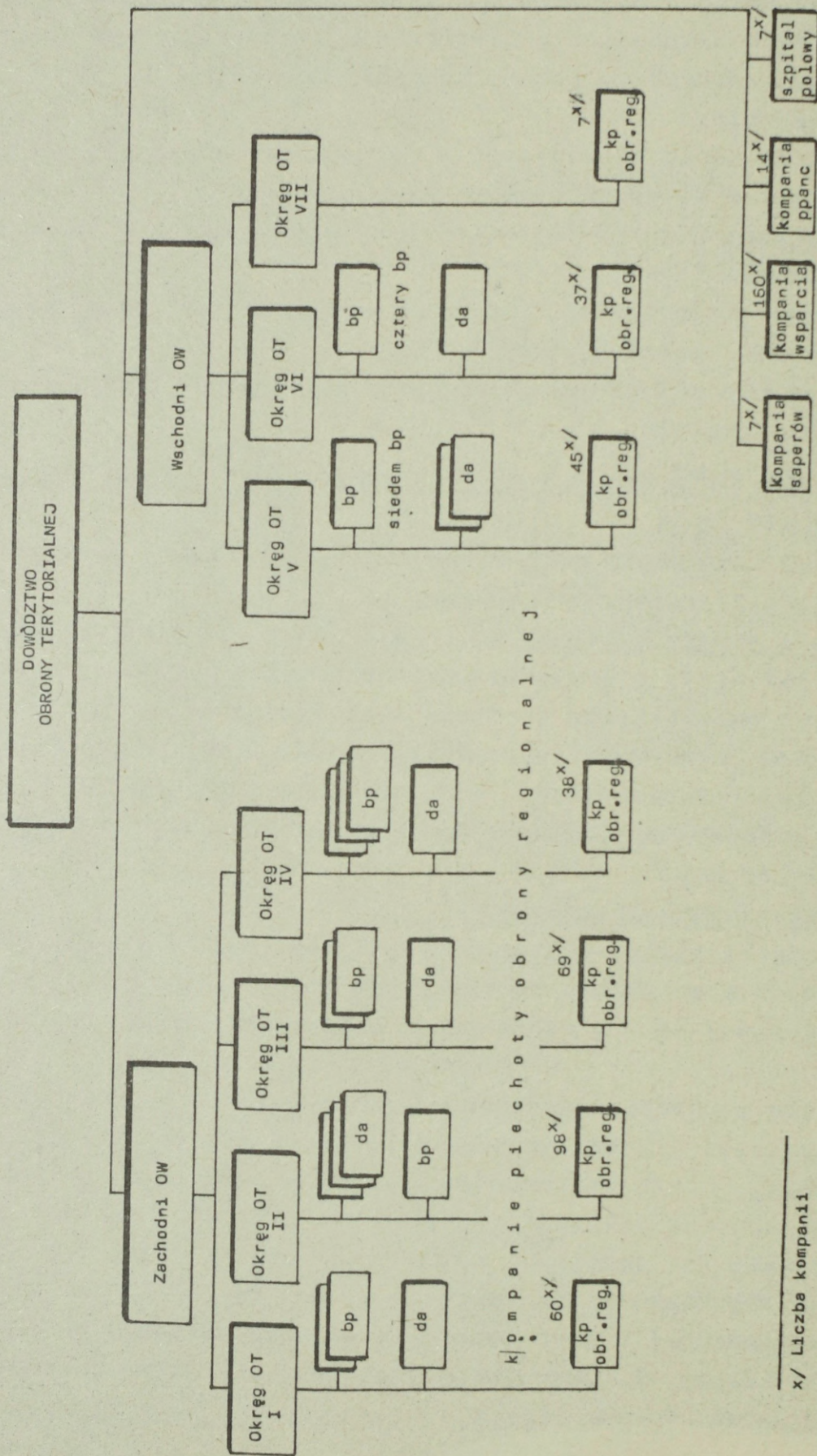
Wojska obrony lokalnej składają się z dwudziestu jeden batalionów piechoty, siedmiu dywizjonów artylerii polowej oraz samodzielnymi pododdziałami wsparcia i zabezpieczenia działań bojowych, takich jak: kompanie przeciwpancerne - 14, kompanie wsparcia sił obrony regionalnej - 160, kompanie inżynieryjne - 7, szpitale polowe - 7. Pododdziały te w czasie pokoju podlegają dowódcy sił zbrojnych.

Wojska obrony regionalnej

Jednostki obrony regionalnej znajdują się w siłach lądowych, powietrznych i morskich. Na czele sił obrony regionalnej stoi dowódca wojskowej obrony regionalnej i komisarz obrony regionalnej /osoba cywilna/.

Liczba pododdziałów obrony regionalnej sił lądowych wynosi około pięciuset pięćdziesięciu kompanii, z których 2/3 to kompanie piechoty, a 1/3 to kompanie specjalne /sztabowe, policyjne, kolejowe, ochrony zakładów i instytucji/. Każdej kompanii piechoty przydzielona jest określona rejon odpowiedzialności. Stan liczebny obrony regionalnej sił lądowych wynosi 55 500 ludzi. Jednostki obrony regionalnej sił powietrznych stanowią eskadry obrony naziemnej i korpus obserwacyjno-meldunkowy. Ich stan liczebny wynosi 12000 ludzi.

ORGANY KIEROWANIA OBRONĄ TERYTORIALNĄ I SIŁY PRZEZNACZONE DO JEJ REALIZACJI /DANIA/

x/ Liczba kompanii

Stan liczebny i podstawowe uzbrojenie:

- batalionu piechoty: 800 żołnierzy, 4 moździerze 120 mm, 12 moździerzy 81 mm;
- dywizjonu artylerii: 500 żołnierzy, 18 haubic 105 mm;
- kompanii piechoty regionalnej: 50-150 żołnierzy, 2 działa bo 106 mm, 2 moździerze 81 mm.

Jednostki obrony regionalnej sił morskich są podporządkowane dowództwom trzech rejonów morskich: Jutlandzkiego /Aarhus/, Południowo-jutlandzkiego /Korsør/ oraz Kopenhaskiego obejmującego południowo-wschodnią Zelandię i Bornholm. W składzie sił morskich znajduje się trzydzieści pięć flotylli obrony regionalnej /obrony wybrzeża/. W jednostkach tych służy 4800 ludzi.

293. Obrona terytorialna Francji /"obrona terytorialna kraju"/, według poglądów francuskich jest częścią składową obrony wojskowej będącej jednym z rodzajów obrony narodowej, w której skład wchodzi ponadto: obrona cywilna, ekonomiczna i dyplomatyczna.

W 1971 r. zniesiono formalny podział na wojska operacyjne, interwencyjne i obrony terytorialnej. Odtąd zadania obrony terytorialnej mają wypełniać stany osobowe wszystkich wojsk stacjonujących na terytorium Francji. Podział wojskowo-administracyjny Francji przedstawia rysunek 52.

Obrona terytorialna ma charakter wyłącznie obrony wewnętrznej i zostanie powołana do życia oraz zorganizowana dopiero z chwilą ogłoszenia stanu wyjątkowego lub w razie ogłoszenia mobilizacji.

294. Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej Francji obejmują:

- ochronę i obronę granic państwowych oraz całości terytorium kraju przed wtargnięciem sił przeciwnika drogą lądową, powietrzną i morską;

- ochronę i osłonę strategicznych sił jądrowych;

- zabezpieczenie mobilizacji powszechnej, koncentracji wojsk, transportu i zaopatrzenia sił zbrojnych;

- ochronę infrastruktury;

- wykonywanie prac obronnych oraz dokonywanie zniszczeń na drogach posuwania się sił przeciwnika;

- wsparcie wojsk "operacyjnych" w działaniach obronnych na obszarze kraju;

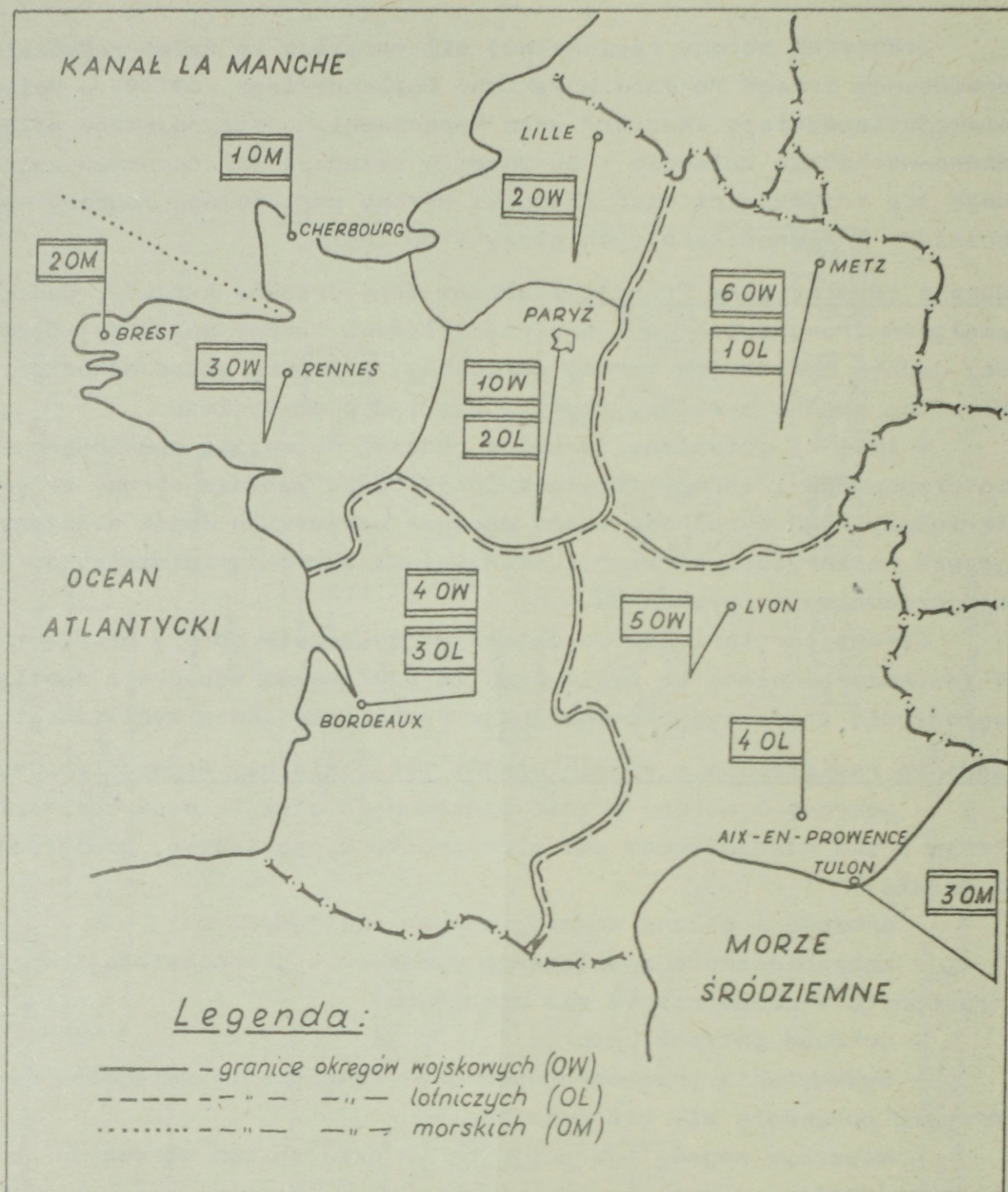
- zwalczanie desantów powietrznych i morskich;

- organizowanie oporu zbrojnego, dywersji i sabotażu na tyłach przeciwnika we własnym kraju.

295. Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej Francji

a/ Organy kierowania obroną terytorialną i pozostające w ich dyspozycji siły przedstawia schemat 42.

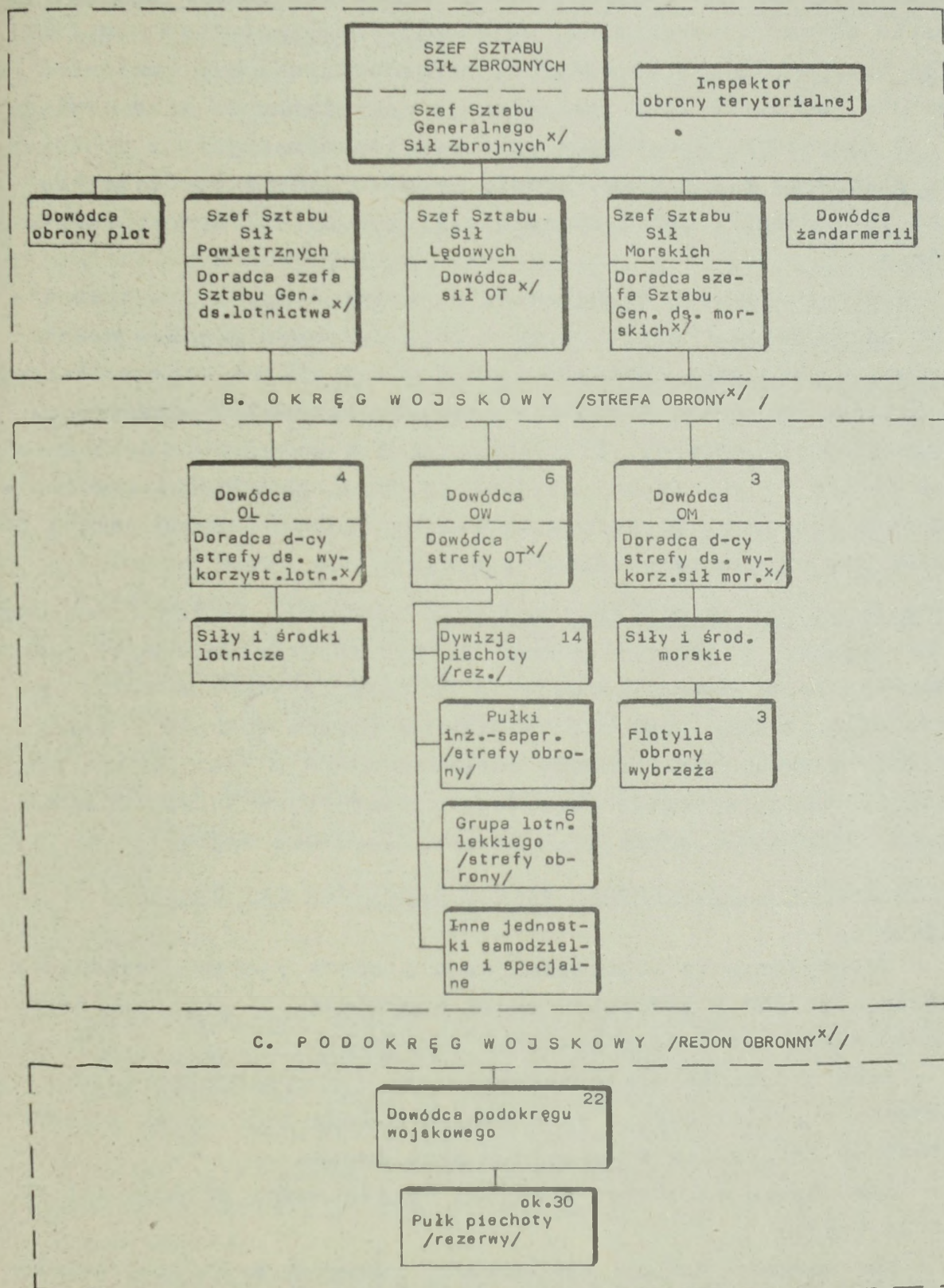
b/ Do realizacji zadań obrony terytorialnej są przewidziane jednostki wojsk lądowych, sił powietrznych i morskich oraz inne

Wyk. ppłk A. Pazdor na podstawie "Obrona terytorialna RFN, D, H, WB, F".

Rys. 52. Podział wojskowo-administracyjny Francji

ORGANY KIEROWANIA OBRONĄ TERYTORIALNĄ I POZOSTAJĄCE W ICH DYSPOZYCJI SIŁY /FRANCJA/
A. SZCZEBEL CENTRALNY

Uwaga: Cyfry oznaczają liczbę jednostek /sztabów, komórek/.
x/ Na okres "W".

Wyk. ppłk A. Pazdor na podstawie "Obrona terytorialna RFN, D, H, WB, F".

jednostki specjalne i żandarmerii. Mimo teoretycznej zasady, że zadania obrony terytorialnej mają wykonywać wszystkie jednostki wojsk stacjonujących na terytorium Francji, można przewidzieć, że niektóre jednostki /już istniejące i mobilizowane/ - ze względu na ich miejsce w aktualnej strukturze organizacyjnej i dyslokację - są planowane tylko do wykonania zadań OT. Wynika z tego, że tylko te jednostki można obecnie zaliczyć do sił obrony terytorialnej.

W okresie pokoju jednostkami czynnymi dysponuje w zasadzie tylko żandarmeria. Z sił lądowych mogą być wydzielone - w razie potrzeby - jednostki podległe 1 AP i ON. W siłach tych mobilizuje się ponadto czternaście dywizji piechoty rezerwy i trzydzieści pułków piechoty rezerwy. Siły powietrzne i morskie do wykonania zadań obrony terytorialnej wydzielają część swoich sił i mobilizują nowe jednostki dopiero w chwili zarządzenia stanu pełnej gotowości sił obrony terytorialnej kraju.

296. Obrona terytorialna Wielkiej Brytanii stanowi - według terminologii brytyjskiej - część składową "obrony terytorium kraju" /odpowiednikiem brytyjskiego określenia "obrona terytorium kraju" w naszym nazewnictwie jest więc militarna obrona obszaru kraju/. Pozostałymi składowymi "obrony terytorium kraju" są: obrona powietrzna, obrona wybrzeża morskiego i operacyjne zabezpieczenie siedzib władz administracji państwowej w czasie wojny.

297. Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej Wielkiej Brytanii:

- zabezpieczenie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia dowództw, sztabów i jednostek wojsk operacyjnych, przeznaczonych do wykonywania zadań poza obszarem metropolii;

- zabezpieczenie przegrupowania wojsk operacyjnych do baz załadowczych /lotniczych i morskich/ i osłonę tych wojsk przed ewentualnym działaniem dywersyjnym przeciwnika;

- zwalczanie wszelkiej zbrojnej działalności przeciwnika na obszarze kraju;

- sprawowanie funkcji dowódczych, administracyjnych, szkoleniowych oraz ochronno-porządkowych w odniesieniu do infrastruktury wojskowej kraju;

- współdziałanie w akcjach policyjno-porządkowych;

- współdziałanie w przedsięwzięciach obronnych realizowanych przez organy administracji państwowej i gospodarki narodowej, zwłaszcza w systemie obrony cywilnej.

298. Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań obrony terytorium kraju Wielkiej Brytanii:

a/ Organy kierowania obroną terytorium kraju i dowodzenia wojskami realizującymi te zadania.

Kierowniczym organem w dziedzinie obrony terytorium kraju jest Sztab Obrony, który określa zadania wszystkim rodzajom wojsk. Dowództwu sił lądowych podlegają dowództwa rejonów wojskowych, które są koordynatorami całokształtu przedsięwzięć z dziedziny "obrony terytorium kraju" na obszarze ich rejonów wojskowych, zarówno gdy ich wykonawcami są jednostki sił lądowych /stacjonujące w rejonie/, jak i pozostałych rodzajów sił zbrojnych. Na obszarze Wielkiej Brytanii jest dziesięć takich rejonów.

b/ Wojska przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorium kraju.

Siły i środki wykorzystywane do wykonywania zadań obrony terytorium kraju stanowią tylko część jednostek sił zbrojnych utrzymywanych na obszarze metropolii. Według przeznaczenia operacyjnego przyjęty jest trzyczynowy podział sił. Pierwszy rzut przewidziany jest do uzupełniania sił stale stacjonujących w RFN i wykonujących zasadnicze zobowiązania Wielkiej Brytanii wobec NATO. Drugi rzut stanowią siły przeznaczone do odwołów organizowanych przez poszczególne dowództwa NATO. Trzeci rzut stanowią siły wydzielone do wykonywania przede wszystkim zadań w ramach "obrony terytorium kraju".

V. OBRONA CYWILNA

299. Obrona cywilna, zespół przedsięwzięć /zapobiegawczo-ochronnych i ratunkowych/ realizowanych /przez odpowiednie organy i wydzielone siły, przy współudziale społeczeństwa/ w celu zapewnienia ochrony ludności, zakładów pracy i urzędów użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowania i udzielania pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałania w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwania ich skutków.

Obrona cywilna stanowi część składową systemu obronnego państwa, przy czym realizowane w jej ramach przygotowania służą głównie potrzebom obrony terytorium kraju /patrz p.p. 93 i 94/.

Artykuł 61 Protokołu Dodatkowego I z r. 1977 przyjętego na Konferencji Dyplomatycznej poświęconej rozwojowi międzynarodowego prawa obowiązującego w czasie konfliktów zbrojnych obroną cywilną

określa jako "wypełnianie wszystkich lub niektórych zadań humanitarnych zmierzających do ochrony ludności cywilnej przed niebezpieczeństwami działań zbrojnych lub klęsk żywiołowych, jak też do zapewnienia warunków koniecznych dla przeżycia".

Znak rozpoznawczy obrony cywilnej przedstawia rysunek

Wyk. mjr A. Kurant

Rys. 53. Znak rozpoznawczy obrony cywilnej

300. Przedsięwzięcia realizowane w ramach obrony cywilnej:

- zorganizowanie i utrzymywanie w gotowości systemu powszechnego ostrzegania i alarmowania ludności oraz systemu wykrywania skażeń;
- przygotowanie i przeprowadzenie rozśrodkowania ludności i załóg zakładów pracy wraz z członkami rodzin;
- organizowanie przygotowania budowli ochronnych i urządzeń specjalnych /punktów odkażania i dezaktywacji, punktów zabiegów sanitarnych itp./ oraz urządzeń na potrzeby kierowania obroną cywilną, a także zapewnienie ich funkcjonowania;
- utworzenie, wyszkolenie i wyposażenie formacji obrony cywilnej w niezbędny sprzęt i środki oraz utrzymanie ich w gotowości do działania;
- zaopatrzenie ludności w sprzęt i środki ochrony indywidualnej;
- przygotowanie i organizowanie ochrony zakładów pracy i urządzeń użyteczności publicznej przed środkami rażenia, skażeniami i zakażeniami;
- przygotowanie i realizacja zaciemniania i wygaszania oświetlenia;
- organizowanie ochrony zwierząt hodowlanych, płodów rolnych, produktów żywnościowych i wody przed skażeniami i zakażeniami;

- przygotowanie i zapewnienie ochrony dóbr kultury przed środkami rażenia;

- organizowanie i prowadzenie szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony oraz działalności popularyzacyjno-propagandowej w dziedzinie obrony cywilnej;

- organizowanie i prowadzenie akcji ratunkowych.

Zadania związane z realizacją przedsięwzięć obrony cywilnej

• - ze względu na stosunkowo dużą ich liczbę - są zazwyczaj dzielone na kilka grup. W różnych opracowaniach podaje się trzy, cztery grupy zadań a niekiedy nawet więcej. Najczęściej jednak - mając na uwadze cel, jakiemu służy obrona cywilna - realizowane w jej ramach zadania dzieli się na trzy grupy:

- zadania ochrony ludności;

- zadania ochrony zakładów pracy i urzędzeń użyteczności publicznej oraz dóbr kultury narodowej;

- zadania związane z przygotowaniem organów i sił do prowadzenia akcji ratunkowych.

Inspektorat Obrony Cywilnej Kraju w poprzednim okresie wydzielał jako osobną grupę /czwartą/ zadania związane z ochroną zwierząt hodowlanych, płodów rolnych, produktów żywnościowych i wody przed skażeniami i zakażeniami, a ostatnio - jako czwartą grupę - wydziela zadania związane z ochroną dóbr kultury /patrz schemat 43./.

301. Struktura kierowania obroną cywilną, schemat 44.

302. Wybrane artykuły z ustawy z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL /zgodnie z jednolitym tekstem po nowelizacji w r. 1979/

D Z I A Ł I
PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 12.

1. Centralnym organem administracji państwowej w sprawach obrony cywilnej jest szef obrony cywilnej kraju.

2. Szefa obrony cywilnej kraju powołuje prezes Rady Ministrów na wniosek ministra obrony narodowej.

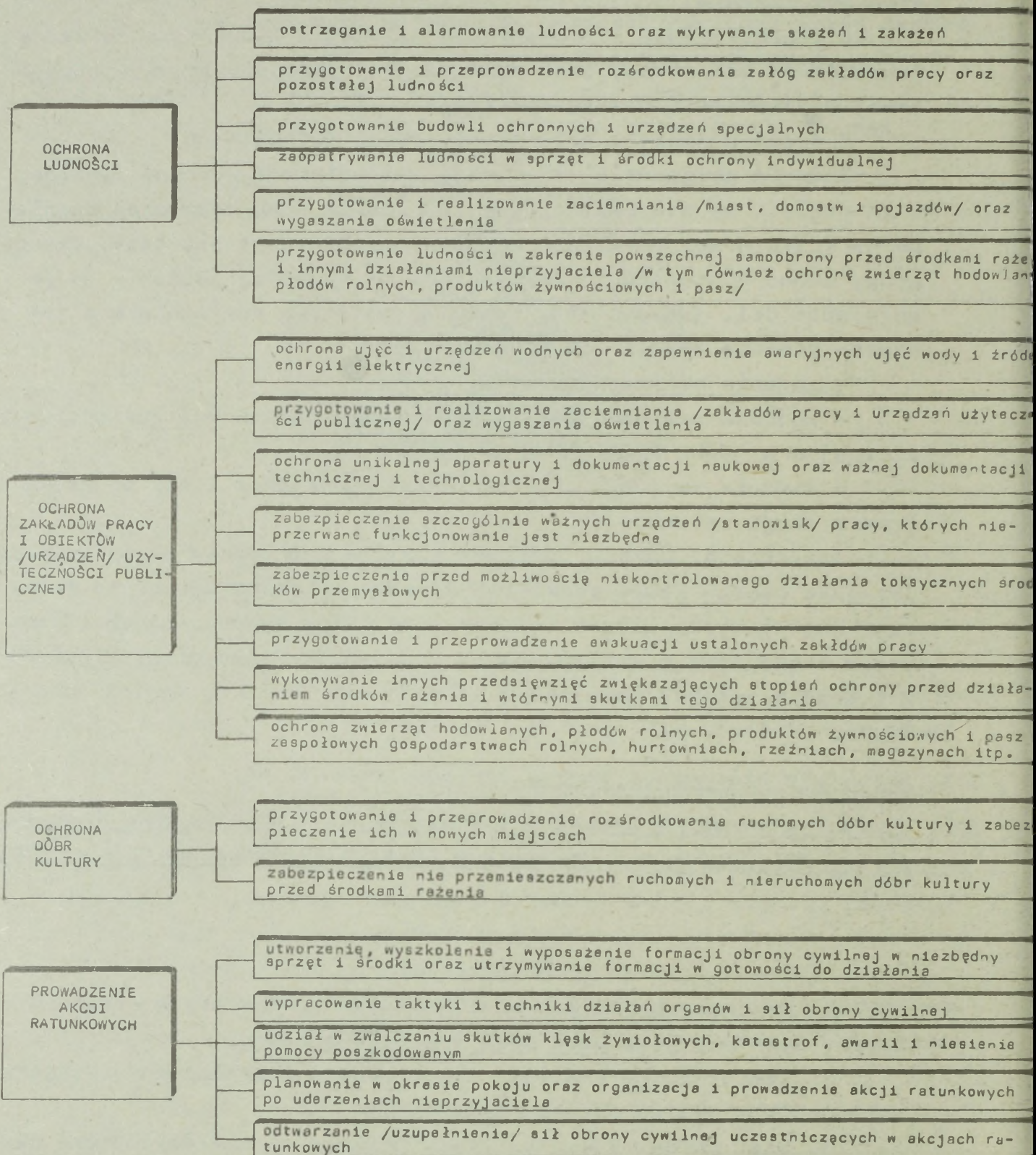
3. Szef obrony cywilnej kraju podlega ministrowi obrony narodowej.

4. Do zakresu działania szefa obrony cywilnej kraju należy:

1/ przygotowanie projektów założeń i zasad działania obrony cywilnej,

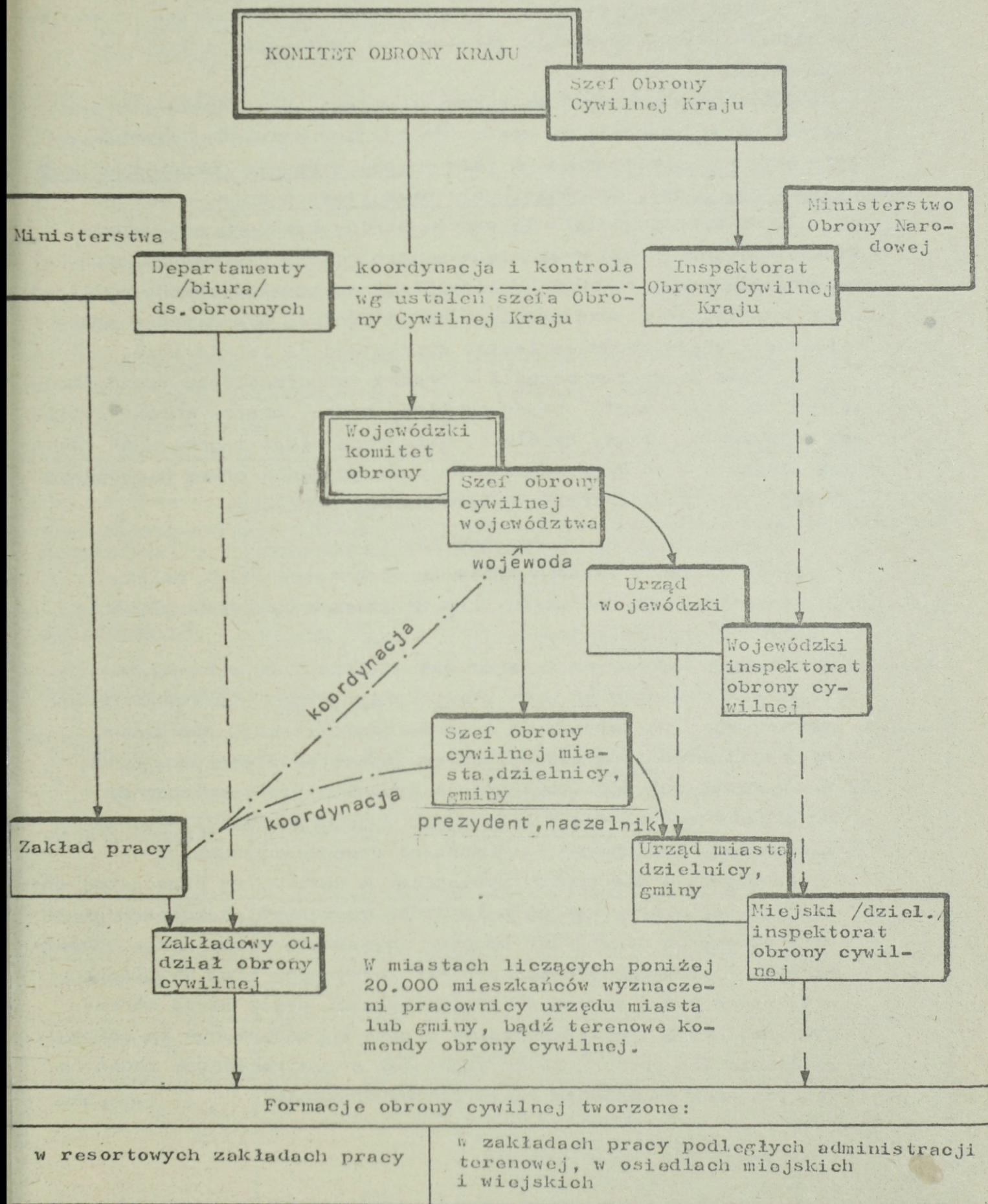
2/ ustalanie ogólnych zasad realizacji zadań obrony cywilnej,

ZADANIA OBRONY CYWILNEJ /WG PODZIAŁU PRZYJMOWANEGO PRZEZ IOCK/

Wyk. płk D.Kubajewski na podstawie projektu uchwały RM w sprawie OC z roku 1982

KIEROWANIE OBRONĄ CYWILNĄ W PRL

3/ koordynowanie określonych przedsięwzięć i sprawowanie kontroli realizacji przez naczelne i terenowe organy administracji państwowej zadań obrony cywilnej.

5. Szef obrony cywilnej kraju w sprawach należących do swojego zakresu działania wydaje zarządzenia, wytyczne, instrukcje i regulaminy.

6. Terenowymi organami obrony cywilnej są wojewodowie, prezydenci miast, naczelnicy miast, naczelnicy dzielnic, naczelnicy gmin oraz naczelnicy miast i gmin - jako szefowie obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin oraz miast i gmin.

7. Do zakresu działania szefów obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin oraz miast i gmin należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, organizacje spółdzielcze i organizacje społeczne działające na ich terenie.

8. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres działania szefa obrony cywilnej kraju, szefów obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin oraz miast i gmin, jak również zasady i tryb kierowania oraz koordynowania przez nich przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej.

Artykuł 13.

1. Wykonywanie zadań w zakresie obronności kraju należy:

- 1/ w resortach - do ministrów oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych,
- 2/ w urzędach terenowych organów administracji państwowej oraz w terenowych zjednoczeniach, przedsiębiorstwach, zakładach i instytucjach - do terenowych organów administracji państwowej oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych,
- 3/ w organizacjach spółdzielczych i organizacjach społecznych - do organów naczelnych i terenowych tych organizacji oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych.

2. Organy i kierownicy wymienieni w ust. 1. są obowiązani do:

- 1/ uwzględniania przy wykonywaniu zadań obronnych postulatów ministra obrony narodowej lub organów wojskowych przez niego upoważnionych, a dotyczących potrzeb sił zbrojnych, oraz uwzględniania innych zadań obronnych przekazywanych przez szefa obrony cywilnej kraju i przez właściwe organy w powierzonym im zakresie.
- 2/ ustalania dla podległych im jednostek organizacyjnych zadań obronnych oraz określania zasad ich wykonywania.

303. Szef obrony cywilnej kraju, patrz p. 302

304. Inspektorat Obrony Cywilnej Kraju, instytucja centralna MON, przy której pomocy szef obrony cywilnej kraju wykonuje nałożone na niego zadania. Inspektoratem kieruje szef IOCK, który jest równocześnie zastępcą szefa OCK.

305. Szef obrony cywilnej województwa, miasta, dzielnicy, gminy oraz miasta i gminy, patrz p. 302.

306. Wojewódzki, miejski, dzielnicowy inspektorat obrony cywilnej, ogniwo organizacyjne urzędu wojewódzkiego, miejskiego, dzielnicowego /działające na prawach wydziału urzędu wojewódzkiego, miejskiego, dzielnicowego/, przy pomocy którego szef obrony cywilnej określonego szczebla wykonuje nałożone na niego zadania z zakresu obrony cywilnej.

Zestawienie wojewódzkich inspektoratów obrony cywilnej /WIOC/, miejskich inspektoratów obrony cywilnej /MIOC/ i dzielnicowych inspektoratów obrony cywilnej /DIOC/

Województwo	WIOC	MIOC	DIOC
1	2	3	4
Bydgoskie	Bydgoszcz	Chojnice, Nakło n/Notecią, Żnin, Inowrocław, Świecie, Bydgoszcz	
Białostockie	Białystok	Sokołka, Hajnówka, Bielsk Podlaski, Białystok	
Białkopodlaskie	Biała Podlaska	Terespol, Biała Podlaska	
Bielskie	Bielsko Biała	Bielsko Biała, Andrychów, Wadowice, Żywiec, Oświęcim, Chełmek	
Ciechanowskie	Ciechanów	Lidzbark, Działdowo, Mława, Płońsk, Pułtusk, Ciechanów	
Częstochowskie	Częstochowa	Lubliniec, Myszków, Częstochowa	
Chełmskie	Chełm	Włodawa, Kraśnostaw, Chełm	
Elbląskie	Elbląg	Braniewo, Malbork, Kwidzyna, Elbląg	
Gdańskie	Gdańsk	Puck, Wejherowo, Rumia, Gdynia, Sopot, Kościerzyna, Pruszcz Gdański, Tczew, Starogard Gdański, Gdańsk	

1	2	3	4
Gorzowskie	Gorzów Wlkp	Choszczno, Kostrzyń, Sulęcín, Słubice, Międzyrzecz, Gorzów Wlkp.	
Jeleniogórskie	Jelenia Góra	Jelenia Góra, Zgorzelec, Bogatynia, Lubań, Leśna, Bolesławiec, Lwówek Śl., Cieplice Śl. Zdrój, Kamienna Góra	
Koszalińskie	Koszalin	Kołobrzeg, Darłowo, Świdwin, Białogard, Szczecinek, Koszalin	
Konińskie	Konin	Koło, Turek, Konin	
Kaliskie	Kalisz	Jarocin, Ostrów Wlkp., Krotoszyn, Kalisz	
Krośnieńskie	Krosno	Sanok, Lesko, Krosno	
Krakowskie	Kraków	Skawina, Myślenice, Wieliczka	Nowa Huta, Śródmieście, Podgórze, Krowodrza
Katowickie	Katowice	Tarnowskie Góry, Piekary Śl., Pyskowice, Knurów, Rybnik, Mikołów, Tychy, Mysłówice, Jaworzno, Olkusz, Zawiercie, Chrzanów, Pszczyna, Racibórz, Wodzisław Śl., Jastrzębie Zdrój, Katowice	
Kieleckie	Kielce	Końskie, Skarżysko Ka- mienna, Starachowice, Jędrzejów, Ostrowiec Świętokrzyski, Kielce	
Legnickie	Legnica	Głogów, Polkowice, Lubin, Złotoryja, Jawor	
Lubelskie	Lublin	Lublin, Dęblin, Puławy, Lubartów, Świdnik, Kraśnik Fabryczny	
Leszczyńskie	Leszno	Kościan, Wschowo, Gostyń, Rawicz, Leszno	
Łódzkie	Łódź	Ozorków, Zgierz, Pabianice, Aleksandrów Łódzki	Polesie, Wi- dzew, Bałuty, Górna, Śródmieście
Łomżyńskie	Łomża	Łomża, Grajewo, Zambrów	
Nowosądeckie	Nowy Sącz	Gorlice, Limanowa, Nowy Targ, Zakopane, Nowy Sącz	

1	2	3	4
Opolskie	Opole	Brzeg, Kluczbork, Krapkowice, Nysa, Strzelce Opolskie, Prudnik, Koźle, Kędzierzyn, Głubczyce, Opole	
Olsztyńskie	Olsztyn	Bartoszyce, Lidzbark Warm., Morąg, Ostróda, Iława, Kętrzyn, Mrągowo, Szczytno, Nidzica, Olsztyn	
Ostrołęckie	Ostrołęka	Przasnysz, Ostrów Maz., Wyszków	
Piłskie	Piła	Chodzież, Wałcz, Wągrowiec, Wyrzysk, Złotów, Piła	
Płockie	Płock	Gostynin, Kutno, Łęczyca, Sierpc, Płock	
Poznańskie	Poznań	Poznań, Gniezno, Oborniki, Szamotuły, Śrem, Środa Wlkp., Września	
Piotrkowskie	Piotrków Trybunalski	Piotrków Trybunalski, Bełchatów, Tomaszów Maz., Opoczno, Radomsko	
Przemyskie	Przemysł	Przeworsk, Jarosław, Przemysł	
Radomskie	Radom	Grójec, Kozienice, Radom	
Rzeszowskie	Rzeszów	Mielec, Łańcut, Rzeszów	
Szczecińskie	Szczecin	Świnoujście, Kamień Pom., Gryfice, Goleniów, Police, Stargard Szcz., Szczecin	
Słupskie	Słupsk	Bytów, Lębork, Sławno, Słupsk	
Suwalskie	Suwałki	Suwałki, Giżycko, Elk Augustów	
Skierniewickie	Skierniewice	Łowicz, Sochaczew, Żyrardów, Rawa Maz., Skierniewice	
Siedleckie	Siedlce	Siedlce, Łuków, Węgrów, Mińsk Maz.	

1	2	3	4
Sieradzkie	Sieradz	Sieradz, Łask, Wieluń, Zduńska Wola	
Toruńskie	Toruń	Brodnica, Chełmno, Chełmża, Grudziądz, Wąbrzeźno, Toruń	
Tarnowskie	Tarnów	Tarnów, Bochnia, Brzesko, Dębica	
Tarnobrzeskie	Tarnobrzeg	Sandomierz, Staszów, Stalowa Wola, Tarnobrzeg	
Warszawskie	Warszawa	Nw. Dwór Maz., Legionowo, Otwock, Wołomin, Sulejówek, Piaseczno, Ożarów Maz., Piastów, Pruszków, Grodzisk Maz.	Ochota, Pra- ga Płn., Śródmieście, Żoliborz, Praga Płd, Mokotów, Wola
Włocławskie	Włocławek	Włocławek, Lipno, Rypin, Aleksandrów Kuj.	
Wałbrzyskie	Wałbrzych	Strzegom, Świebodzice, Świdnica, Dzierżoniów, Dielawa, Nw. Ruda, Ząbkowice Śl., Boguszów- Gorce, Kłodzko, Wałbrzych	
Wrocławskie	Wrocław	Oleśnica, Oława	Stare Miasto, Śródmieście, Krzyki, Fabryczna, Psie Pole
Zielonogórskie	Zielona Góra	Gubin, Lubsko, Żary, Żagań, Szprotawa, Nowa Sól, Wolsztyn, Sulechów, Świebodzin, Krosno Odrzańskie, Zielona Góra	
Zamojskie	Zamość	Biłgoraj, Hrubieszów, Tomaszów Lubelski, Zamość	

307. Terenowa /zakładowa/ komenda obrony cywilnej, organ tworzony w gminie /zakładzie pracy/ dla koordynowania działalności istniejących tam oddziałów /samodzielnych pododdziałów/ obrony cywilnej. Komendy są tworzone wówczas gdy w gminie lub zakładzie pracy istnieje więcej niż jeden oddział /samodzielny pododdział/ OC.

308. Stanowiska kierowania /dowodzenia/ dla potrzeb obrony cywilnej

Stanowiska kierowania przygotowuje się dla szefów OC. W miastach uznanych za zagrożone stanowią je odpowiednio urządzone pomieszczenia w dotychczasowym miejscu pracy /DMP/ i w zapasowym miejscu pracy /ZMP/. Zapasowe miejsce pracy przygotowuje się poza strefą rażenia prognozowanego uderzenia jądrowego.

Stanowiska dowodzenia mogą być organizowane dla potrzeb zgrupowań jednostek ratowniczych /patrz p. 391/.

309. Formacje obrony cywilnej, podstawowe jednostki organizacyjne przeznaczone do wykonywania zadań w ramach obrony cywilnej, formowane na zasadzie odbywania służby w obronie cywilnej /patrz p. 310/.

W skład formacji OC wchodzi:

- oddziały i samodzielne pododdziały przeznaczone do wykonywania zadań ogólnych /z zakresu ratownictwa ogólnego/;
- oddziały i samodzielne pododdziały przeznaczone do wykonywania zadań specjalnych /specjalistycznych/;
- oddziały, w których odbywana jest zasadnicza służba w obronie cywilnej.

Poszczególne oddziały /samodzielne pododdziały/ mogą działać samodzielnie lub w składzie zgrupowań jednostek ratowniczych /patrz p. 391/.

Dwa pierwsze rodzaje oddziałów /samodzielnych pododdziałów/ - w zależności od tego gdzie są tworzone - są jednostkami terenowymi /w miastach, dzielnicach, osiedlach, gminach/ lub zakładowymi /w zakładach pracy/.

Organizacje poszczególnych oddziałów /samodzielnych pododdziałów i zgrupowania jednostek ratowniczych - patrz p.p. 380-384, 386-391 i 393-396.

310. Służba w obronie cywilnej, wybrane artykuły z ustawy z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL /zgodnie z jednolitym tekstem po nowelizacji w r. 1979/

D Z I A Ł   V I

Obrona cywilna

Artykuł 146.

1. Obowiązek obywateli w zakresie obrony cywilnej polega na:
  - 1/ odbywaniu:
    - a/ służby w obronie cywilnej,
    - b/ przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej i szkolenia obronnego studentek szkół wyższych,

- c/ szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony ludności,
- 2/ wykonywaniu innych zadań przewidzianych w ustawie.

2. Służbę w obronie cywilnej odbywa się w formacjach obrony cywilnej.

3. Służba w obronie cywilnej może być odbywana również w jednostkach organizacyjnych nie będących formacjami obrony cywilnej, określonych przez Komitet Obrony Kraju.

4. Osoby podlegające obowiązkowi służby w obronie cywilnej mogą być zobowiązane w ramach tej służby do wykonywania prac niezbędnych dla potrzeb obrony cywilnej oraz do udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków.

Artykuł 148

Obowiązek służby w obronie cywilnej polega na:

- 1/ odbywaniu w czasie pokoju:
  - a/ zasadniczej służby lub szkolenia poborowych,
  - b/ ćwiczeń,
- 2/ pełnieniu w czasie wojny czynnej służby.

Artykuł 149

1. Obowiązkowi służby w obronie cywilnej podlegają:

- 1/ poborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, przeznaczeni do odbycia:
  - a/ zasadniczej służby w oddziałach obrony cywilnej, jeżeli nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej,
  - b/ szkolenia poborowych w tych oddziałach,
- 2/ przeznaczeni do tej służby:
  - a/ żołnierze rezerwy nie przewidziani do służby wojskowej albo do służby w jednostkach zmilitaryzowanych,
  - b/ mężczyźni nie podlegający obowiązkowi służby wojskowej, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą sześćdziesiąt lat życia,
  - c/ kobiety począwszy od 1 stycznia roku, w którym kończą osiemnaście lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat życia.

2. Obowiązkowi odbycia szkolenia poborowych w oddziałach obrony cywilnej mogą być również poddani przedpoborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, którzy zgłosili się ochotniczo do tego szkolenia.

3. Obowiązkowi służby w obronie cywilnej nie podlegają:

- 1/ osoby zaliczone do jednej z grup inwalidów,
- 2/ kobiety w ciąży i w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu,

- 3/ osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu,
- 4/ osoby sprawujące opiekę nad dziećmi od lat ośmiu do szesnastu lub nad osobami wspólnie zamieszkałymi, zaliczonymi do I grupy inwalidów albo obłożnie chorymi, jeżeli opieki tej nie można powierzyć innej osobie.

Artykuł 150.

1. Do służby w obronie cywilnej przeznaczają:

- 1/ poborowych i przedpoborowych - wojskowi komendanci uzupełnień,
- 2/ pozostałe osoby - właściwy komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 146 ust. 3, po zasięgnięciu w uzasadnionych przypadkach opinii lekarza zakładu społecznego służby zdrowia.

2. Przeznaczenie następuje w drodze nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego do służby w określonej:

- 1/ formacji obrony cywilnej lub
- 2/ jednostce organizacyjnej, o której mowa w art. 146 ust. 3.

3. Minister obrony narodowej określa:

- 1/ liczbę i kategorię poborowych i przedpoborowych, którzy mogą być przeznaczeni do służby w obronie cywilnej,
- 2/ kategorii żołnierzy rezerwy, których przeznaczenie do służby w obronie cywilnej wymaga zgody wojskowego komendanta uzupełnień.

Artykuł 151.

Osoby przeznaczone do służby w obronie cywilnej są obowiązane zgłaszać się do służby w terminie i miejscu określonym w karcie przydziału do służby w formacji obrony cywilnej albo w wezwaniu komendanta oddziału lub kierownika jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 146 ust. 3.

Artykuł 152.

1. Zasadniczą służbę w obronie cywilnej poborowi odbywają w oddziałach obrony cywilnej w jednym nieprzerwanym okresie przez dwadzieścia cztery miesiące.

2. Zasadnicza służba w obronie cywilnej może być odbywana także w kilku okresach w ciągu trzech lat. W tym przypadku czas trwania tej służby nie może przekraczać łącznie osiemnastu miesięcy. Podział służby na okresy ustala szef obrony cywilnej kraju.

3. Poborowym przysługuje w czasie odbywania zasadniczej służby tytuł junaka.

4. W czasie odbywania służby junacy są skoszarowani i przechodzą szkolenie praktyczne w zakresie przygotowania obrony cywilnej.

5. Nadzór nad przebiegiem służby sprawuje organ, któremu został podporządkowany oddział obrony cywilnej.

6. W zakresie zwalniania junaków z zasadniczej służby w obronie cywilnej przed jej odbyciem stosuje się zasady określone w art. 141 ust. 2 i 4 oraz odpowiednio tryb postępowania ustalony w art. 92 ust. 4 i 5 i art. 93.

7. Szef obrony cywilnej kraju może określić oddziały, w których junacy nie podlegają skoszarowaniu.

Artykuł 157

1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osoby przeznaczone do służby w obronie cywilnej są obowiązane do pełnienia czynnej służby przez czas i w zakresie wynikającym z wykonywania zadań.

2. Komitet Obrony Kraju może określić formacje obrony cywilnej, w których w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny czynna służba jest połączona bezterminowo.

3. Osoby pełniące czynną służbę w obronie cywilnej mogą być skoszarowane na zarządzenie właściwego ministra lub wojewody.

311. Świadczenia obrony cywilnej na rzecz sił zbrojnych: udział w ostrzeganiu i alarmowaniu jednostek oraz obiektów wojskowych o zagrożeniu uderzeniami z powietrza i skażeniami; pomoc w rozróżnianiu składnic i magazynów wojskowych; informowanie jednostek i obiektów wojskowych o działaniu sił dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela; udział w zabezpieczeniu przegrupowania wojsk poprzez doraźną ochronę obiektów i urządzeń komunikacyjnych; naprawa odcinków dróg, wyszukiwanie i przygotowanie tras objazdu; informowanie dowództw przegrupowujących się wojsk o skażeniach, pożarach, zatopieniach i zagruzowaniach; odkażanie i dezaktywacja sprzętu i dróg, gaszenie pożarów na drogach przegrupowania i w miejscach odpoczynków, udzielanie pierwszej pomocy medycznej; prowadzenie akcji ratunkowych na rzecz porażonych jednostek i obiektów wojskowych; ochrona czasowo opuszczonych obiektów wojskowych; poszukiwanie zestrzelonych /przymusowo lądujących/ załóg lotniczych; udział w inżynieryjnej rozbudowie obrony pojedynczych obiektów militarnych, budowie lub naprawie lądowisk, pasów startowych i stanowisk ogniowych; pomoc w odbudowie uszkodzonych lub zniszczonych obiektów o znaczeniu militarnym.
312. Świadczenia sił zbrojnych na rzecz obrony cywilnej, oddelegowanie żołnierzy zawodowych do służby w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej; nadawanie przydziałów mobilizacyjnych żołnierzom

rezerwy do formacji obrony cywilnej oraz kierowanie poborowych do odbycia zasadniczej służby w obronie cywilnej; organizowanie szkolenia żołnierzy skierowanych do służby w jednostkach organizacyjnych obrony cywilnej oraz współdziałanie w organizowaniu ćwiczeń organów i sił obrony cywilnej, a także prac naukowo-badawczych dotyczących problemów OC; przygotowanie i uczestniczenie w działaniu systemu powszechnego ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza i skażeniami; przygotowanie i uczestniczenie w działaniu systemu wykrywania skażeń; zabezpieczenie jednostek organizacyjnych OC w środki i sprzęt wojskowy; współdziałanie w opracowywaniu planów obrony cywilnej; udział jednostek wojskowych w wykonywaniu zadań na rzecz obrony cywilnej.

313. Daty ważniejszych wydarzeń w 30-letniej historii obrony cywilnej

Rok	Wydarzenie
1950	Rada Ministrów powołała do życia Komendę Główną Terenowej Obrony Przeciwlotniczej
1951	Sejm wydał ustawę o powołaniu Terenowej Obrony Przeciwlotniczej /TOPL/
1951	Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie utworzenia Centralnego Ośrodka Wyszkożenia TOPL
1952	problematyka TOPL w ograniczonym zakresie zostaje wprowadzona do programu przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej
1953	Zarząd Główny LOK wprowadza normy zdawania na odznakę "Gotów do OPLOT i PCHEM"
1954	Rada Ministrów podjęła uchwałę dotyczącą przygotowania systemów alarmowych dla potrzeb TOPL
1955	powzięto decyzję o wydawaniu czasopisma KG TOPL pod nazwą "Biuletyn Informacyjny TOPL"
1956	minister spraw wewnętrznych poleca wydanie czasopisma pod tytułem "Przegląd TOPL"
1957	zostały opracowane zasady współdziałania i współpracy między LWP i TOPL w czasie akcji ratunkowych
1958	w Częstochowie przeprowadzono pierwsze międzyresortowe eliminacje jednostek TOPL
1959	Rada Ministrów PRL podjęła uchwałę o powołaniu Komitetu Obrony Kraju /KOK/
1959	KOK wydaje uchwałę w sprawie zasad organizacji i zadań TOPL w dziedzinie ochrony przed bronią masowego rażenia
1960	minister spraw wewnętrznych wydaje instrukcję w sprawie udziału organów TOPL w działaniach zapobiegawczych oraz likwidacji skutków klęsk żywiołowych
1961	ustalono i wprowadzono w życie zasady współdziałania i współpracy WOP z TOPL

Rok	Wydarzenie
1962	wprowadzono do programów OHP problematykę TOPL
1963	powstał Komitet Koordynacyjny Społecznej Działalności Obronnej /w jego skład weszły LOK, PCK, APRL, ZOSP, ORMO i ZHP/
1964	powzięcie decyzji o podporządkowaniu TOPL ministrowi obrony narodowej
1965	powołanie do życia Inspektoratu Powszechnej Samoobrony
1966	zarządzenie MON w sprawie ujednoczenia struktury i zadań oddziałów samoobrony w okresie pokoju
1967	Sejm PRL wydaje ustawę "O powszechnym obowiązku obrony PRL", w której określono również obowiązki w zakresie powszechnej samoobrony
1968	przeprowadzono pierwsze eksperymentalne ćwiczenia praktyczne oddziałów samoobrony z udziałem ludności
1969	opracowano i wdrożono w życie odznaki osób funkcyjnych oraz służb w formacjach samoobrony
1971	Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie uprawnień przysługujących osobom odbywającym służbę w formacjach samoobrony oraz członkom ich rodzin
1972	Rada Ministrów PRL podjęła uchwałę dotyczącą szkolenia wojskowego i obronnego studentów
1973	Rada Ministrów podjęła uchwałę dotyczącą celów, zadań i organizacji obrony cywilnej
1975	powołano do życia terenowe inspektoraty OC
1975	KC PZPR wydał wytyczne w sprawie organizacji i kierunków działalności polityczno-propagandowej w dziedzinie popularyzacji OC
1976	ukazał się rozkaz ministra obrony narodowej w sprawie zadań organów wojskowych na rzecz OC
1976	spotkanie w Warszawie delegacji OC państw - stron Układu Warszawskiego
1976	ukazała się uchwała Rady Ministrów PRL w sprawie ustanowienia odznaki "Za Zasługi dla Obrony Cywilnej" /odznaka trzystopniowa/
1977	w Wojskowej Akademii Politycznej im. Feliksa Dzierżyńskiego odbyło się sympozjum naukowe nt.: "Obrona cywilna kraju - ważne ogniwo systemu obronnego PRL"
1977	przedstawiciel rządu PRL podpisał tzw. Protokół do IV Konferencji Genewskiej w sprawie prawnej ochrony personelu i urzędzeń OC w warunkach konfliktów zbrojnych
1979	Sejm PRL dokonał nowelizacji ustawy "O powszechnym obowiązku obrony PRL" z 21.11.1967 r., wprowadzając odrębny rozdział dot. OC
1979	w Warszawie odbyła się narada kierowniczej kadry OC państw stron Układu Warszawskiego
1980	ukazała się uchwała Rady Ministrów PRL w sprawie odbywania zasadniczej służby w OC
1981	szef Obrony Cywilnej Kraju wydał zarządzenie i regulamin w sprawie wpisów do "Honorowej Księgi Obrony Cywilnej"

a/ Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami

314. Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami, zespół przedsięwzięć /czynności/ mających na celu uprzedzanie ogółu ludności i wojsk oraz organów i sił obrony cywilnej o grożącym niebezpieczeństwie, a tym samym stworzenie możliwości ukrycia się w przygotowanych budowlach ochronnych oraz realizowanie innych przedsięwzięć ochronnych.

315. Przedsięwzięcia realizowane dla potrzeb ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami lub zakażeniami:

a/ zbieranie danych o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami lub zakażeniami;

b/ podejmowanie decyzji przez odpowiednie organy wojskowe i obrony cywilnej w zakresie ogłaszania lub odwołania alarmów;

c/ przekazywanie do organów /komórek/ odpowiedzialnych za alarmowanie informacji o zagrożeniu uderzeniami z powietrza i o skażeniach lub decyzji w sprawie ogłaszania /odwoływania/ alarmów;

d/ rozpowszechnianie ustalonych sygnałów alarmowych w celu ostrzeżenia jednostek wojskowych, zmilitaryzowanych, formacji obrony cywilnej, załóg zakładów pracy i ludności o grożącym niebezpieczeństwie uderzeń z powietrza, skażeniach promieniotwórczych, chemicznych i zakażeniach biologicznych.

Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami organów obrony cywilnej i ludności, w tym załóg zakładów pracy i sił obrony cywilnej, odbywa się w systemie powszechnego ostrzegania ludności o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami - zaś wojsk w systemie alarmowym sił zbrojnych PRL. Zebranie danych o skażeniach i zakażeniach odbywa się w systemie wykrywania skażeń na terytorium kraju.

316. System powszechnego ostrzegania i alarmowania, wydzielone ogniwa organizacyjne /sił zbrojnych i obrony cywilnej/ i odpowiednie środki przygotowane do ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami. System ten spełnia funkcje: ostrzegania /patrz p. 317/, uprzedzania /patrz p. 319/ i alarmowania /patrz p. 318/.

Informacje z zakresu ostrzegania, alarmowania i uprzedzania ludności przekazują na obszarze:

- województw - wojewódzkie ośrodki powszechnego ostrzegania i alarmowania /WOPO i Al/;

- miast wytypowanych przez szefa obrony cywilnej kraju i przyległych do nich rejonów /podporządkowanych pod względem

alarmowania/ - miejskie ośrodki powszechnego ostrzegania i alarmowania /MOPO i Al/;

- pozostałych miast oraz w dzielnicach i gminach, a także w dużych zakładach pracy kontynuujących produkcję w czasie wojny - posterunki alarmowania /PAI/;
- sołectw i pozostałych zakładów pracy - punkty alarmowania /Pkt Al/.

Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza w sposób ideowy przedstawia schemat 45.

317. Ostrzeganie, przekazywanie informacji o zagrożeniu uderzeniami z powietrza /o skażeniach i zakażeniach/ - przez organa wykrywające lub ustalające stan zagrożenia - do organów odpowiedzialnych za alarmowanie i uprzedzanie.

Podział kraju na rejony ostrzegania przedstawia rysunek 54.

318. Alarmowanie, rozpowszechnianie przez organa odpowiedzialne za tę czynność /patrz p. 316/ ustalonych sygnałów /komunikatów/ alarmowych o bezpośrednim niebezpieczeństwie uderzeń z powietrza /skażeń/.

319. Uprzedzanie, rozpowszechnianie przez organa odpowiedzialne za alarmowanie - informacji o grożącym niebezpieczeństwie skażeń promieniotwórczych, chemicznych lub zakażeń biologicznych. Uprzedzanie ogłasza się wówczas, gdy do momentu przewidywanego skażenia substancjami promieniotwórczymi lub środkami trującymi, w tym również toksycznymi środkami przemysłowymi, pozostało co najmniej 30 minut.

320. Treść sygnału o zagrożeniu uderzeniami z powietrza:

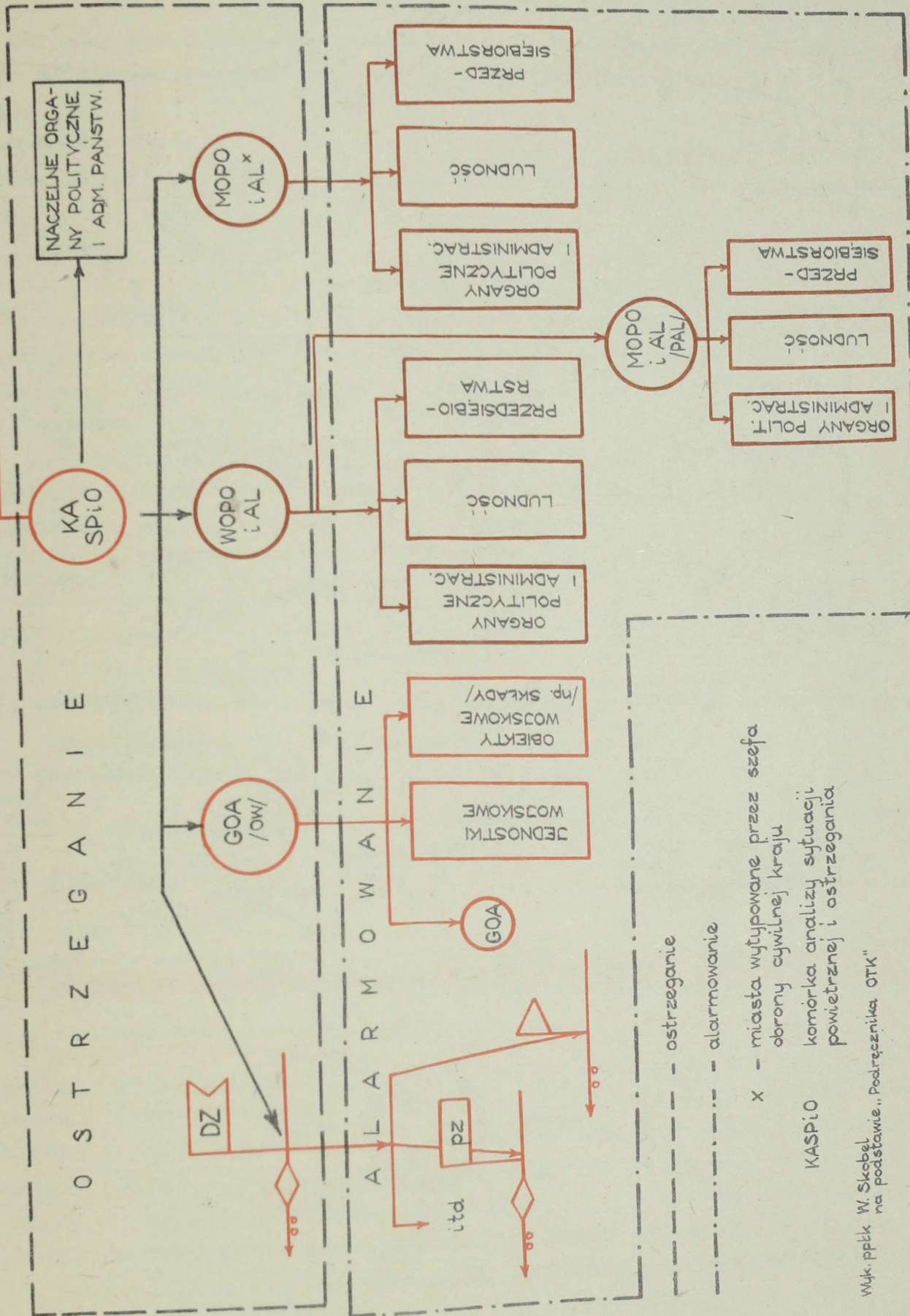
S y g n a ł   w y w o ł a w c z y   -   stanowi zapowiedź rozpoczęcia przekazywania informacji o zagrożeniu.

K r y p t o n i m   s i e c i   r a d i o w e j   o s t r z e -
g a n i a   K O P K   -   podawany w celu upewnienia abonentów o pracy we właściwej sieci ostrzegania.

K r y p t o n i m   z a g r o ż o n e g o   w o j e w ó d z t w a
/ w o j e w ó d z t w /   -   jest to kryptonim województwa /województw/, którego dotyczy informacja o zagrożeniu /kryptonim ustala się dla każdego województwa/;

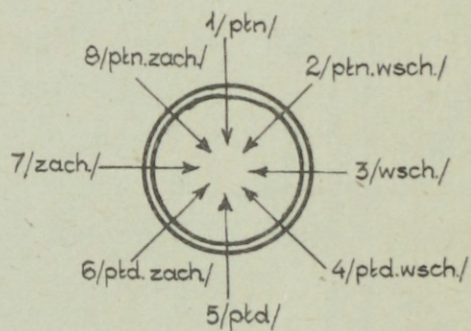
S y g n a ł   z a g r o ż e n i a   z   p o w i e t r z a   -
/odwołanie zagrożenia/ - podawany w formie hasła, oznaczającego: zagrożenie natychmiastowe, zagrożenie z wyprzedzeniem nalotu nie krótszym niż 7-5 minut lub odwołanie zagrożenia.

OSTRZEGANIE I ALARMOWANIE O ZAGROŻENIU UDERZENIAMI Z POWIETRZA

Umowne liczbowe oznaczenie kierunków zagrożenia

Wyk. kpt. R. Kalinowski

Rys. 54. Podział kraju na rejonów ostrzegania /wg województw/

K i e r u n e k s p o d z i e w a n e g o z a g r o ż e n i a - określa się jednocyfrowo zgodnie z umownym oznaczeniem kierunków zagrożenia /patrz podręcznik "Obrona terytorium kraju", s. 211/.

C h a r a k t e r z a g r o ż e n i a - określa się jednocyfrowo według następującej klasyfikacji: nalot zmasowany; nalot małych grup; nalot pojedynczych samolotów.

W y s o k o ś ć l o t u ś r o d k ó w n a p a d u p o - w i e t r z n e g o - podaje się liczbą dwucyfrową określającą średnią wysokość lotu samolotów w kilometrach; w wypadku braku możliwości określenia wysokości lotu podaje się cyfry "99", zaś dla samolotów działających na niskim pułapie - cyfry "00".

Przykładowa informacja o zagrożeniu z powietrza:

"UWAGA - TU FAGOT, TU FAGOT - KALINA - FALA - 63 - 08", gdzie:

UWAGA - sygnał wywoławczy,

FAGOT - kryptonim radiowej sieci ostrzegania KOPK,

KALINA - kryptonim określonego województwa,

FALA - zagrożenie przekazywane z wyprzedzeniem nie mniejszym niż 7-5 minut,

63 - w tym 6 oznacza zagrożenie spodziewane z kierunku południowo-zachodniego, a 3 - nalot zmasowany,

08 - środki napadu działają na wysokości 8 km.

321. Ośrodek powszechnego ostrzegania i alarmowania, patrz p. 316.

322. Posterunek alarmowania, patrz p. 316.

323. Punkt alarmowania, patrz p. 316.

324. Podstawowe środki alarmowe, syreny elektryczne wszystkich typów /stacjonarne i przewożne/, a także centralna i regionalne rozgłoszenie radiowe oraz ośrodki telewizyjne.

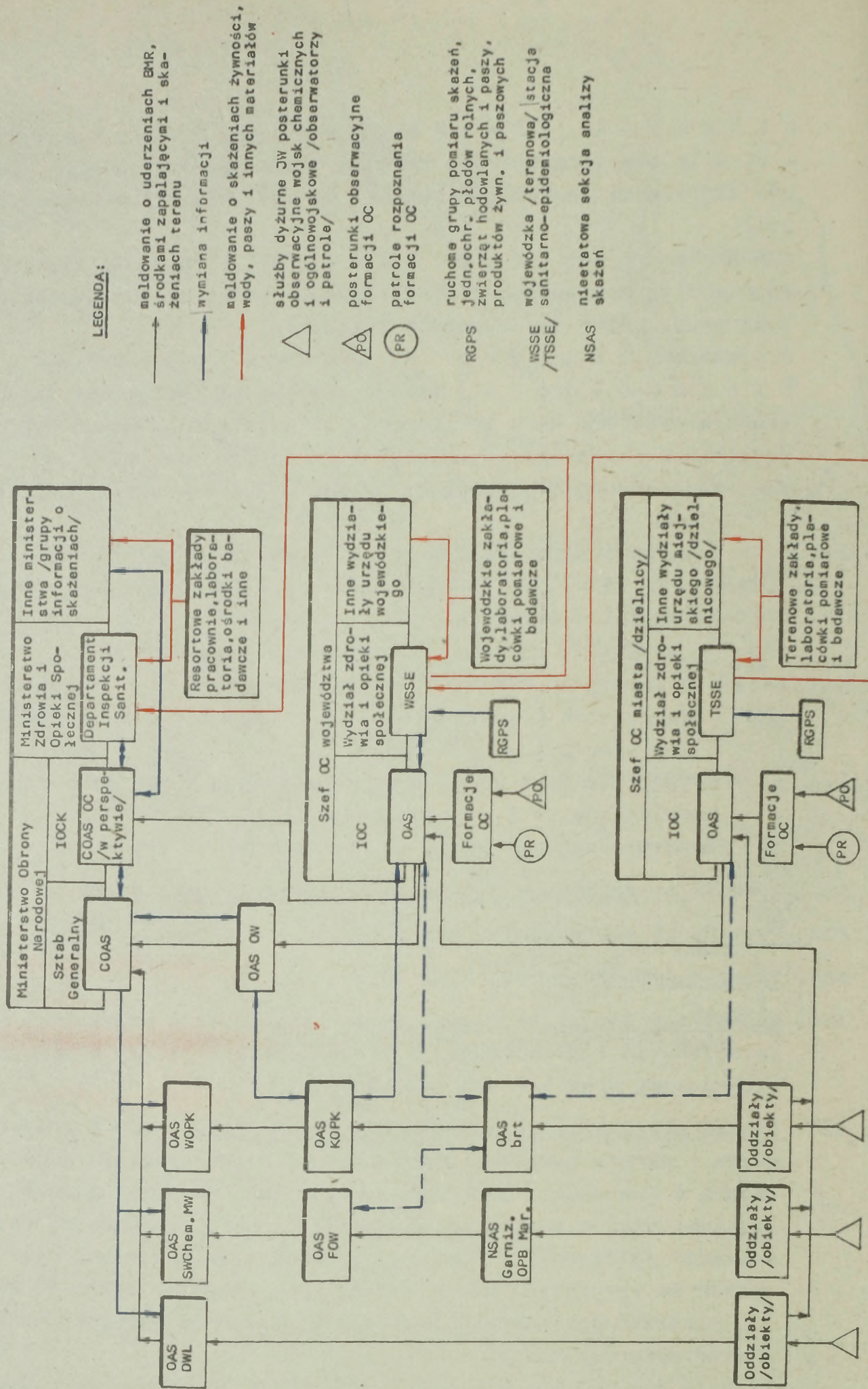
325. System wykrywania skażeń na terytorium kraju, siły i środki wojskowe i obrony cywilnej przeznaczone do dostarczania organom dowodzenia i kierowania informacji o uderzeniach BMR i środkami zapalającymi oraz o skażeniach i zakażeniach, a także niezbędnych wniosków /szczegóły - "Instrukcja o działaniu systemu wykrywania skażeń na terytorium kraju", wyd. MON, 1980, nr bibl. Pf 20071/.

Organizację systemu wykrywania skażeń na terytorium kraju przedstawia schemat 46.

326. Ośrodek analizy skażeń /OAS/, jednostka organizacyjna systemu wykrywania skażeń na terytorium kraju. Ośrodki analizy skażeń istnieją:

ORGANIZACJA SYSTEMU WYKRYWANIA WYBUCHÓW JĄDROWYCH I SKAZEŃ NA TERYTORIUM KRAJU

Schemat 46.

Wsk. polk w. Skobe

a/ w siłach zbrojnych:

- COAS SZ;
- OAS OW, OAS DWOPK, OAS MW oraz OAS SzWL;
- OAS KOPK i OAS FOW;
- OAS brt i NSAS MW;

b/ w obronie cywilnej:

- COAS OC;
- wojewódzkie OAS;
- rejonowe i dzielnicowe OAS.

W siłach zbrojnych w czasie pokoju ośrodki analizy skażeń mają zawiązki, na których bazie w wypadku wprowadzenia stanu gotowości bojowej - zagrożenia wojennego formują się ośrodki według etatów wojennych.

Terenowe OAS /wojewódzkie, rejonowe, dzielnicowe/ są formowane na zasadach jednostek przewidzianych do militaryzacji i pozostawione w dyspozycji właściwych terenowych inspektoratów OC. COAS OC jest tworzony na bazie personelu Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej i specjalistów resortów przemysłu chemicznego oraz zdrowia i opieki społecznej, również na zasadach jednostki przewidzianej do militaryzacji. /szczegóły - "Instrukcja o działaniu ośrodków analizy skażeń", wyd. MON, 1982, nr bibl. Pf 20678/.

327. Rodzaje alarmów o zagrożeniu napadem powietrznym i środkami masowego rażenia oraz sygnały alarmowe i sposoby ich ogłaszania, zestawienie nr 5.

b/ Ochrona ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury narodowej.

328. Ochrona ludności przed skutkami uderzeń BMR realizowana jest poprzez:

1/ rozśrodkowanie /przemieszczenia/ mieszkańców miast i rejonów mogących stanowić cel uderzeń przeciwnika do rejonów względnie bezpiecznych;

2/ ukrycie ludności w budowlach ochronnych.

Dla osiągnięcia optymalnej skuteczności obu tych sposobów ochrony konieczne jest ponadto:

- przygotowanie sprawnie działającego systemu ostrzegania i alarmowania o niebezpieczeństwie uderzeń z powietrza, skażeniach i zakażeniach;

- zapewnienie zaciemniania miast i wsi;

- wyposażenie ludności w indywidualne środki ochrony przed skażeniami i zakażeniami;

RODZAJE ALARMÓW O ZAGROŻENIU NAPADEM POWIETRZNYM I ŚRODKAMI MASOWEGO RAŻENIA ORAZ SYGNAŁY ALARMOWE I SPOSOBY ICH OGŁASZANIA

Zarządzenie Ministra Obrony Narodowej Nr 41/MON z dnia 14.X.1977 r.

W CELU UPRZEDZENIA O GROŻĄCYM NIEBEZPIECZESTWIE NAPADU POWIETRZNEGO I SKAŻENIACH (promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych) ZOSTAŁY USTALONE NASTĘPUJĄCE RODZAJE SYGNAŁÓW ALARMOWYCH:

Lp.	Rodzaj alarmu	SPOSOBY OGŁASZANIA ALARMÓW			SPOSOBY ODWOLYWANIA ALARMÓW		
		Przy pomocy syren	Przy pomocy rozgłośni radiowych, ośrodków TVP i radiofonii przewodowej	Przy pomocy syren	Przy pomocy rozgłośni radiowych, ośrodków TVP i radiofonii przewodowej		
1.	ALARM POWIETRZNY	Dźwięk modulowany trwający 3 minuty	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: UWAGA! UWAGA! Ogłaszam alarm powietrzny dla: ..... (podać nazwę miasta, terenu)	Dźwięk ciągły trwający 3 minuty	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: UWAGA! UWAGA! Odwołuję alarm dla: ..... (podać rodzaj alarmu)		
2.	ALARM O SKAŻENIACH	Dźwięki trwające 10 sekund powtarzane przez 3 minuty. Czas trwania przerwy między dźwiękami powinien wynosić 15—25 sek.	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: UWAGA! UWAGA! Ogłaszam alarm o skażeniach dla: ..... (podać rodzaj skażenia) ..... (podać nazwę miasta, terenu)	Dźwięk ciągły trwający 3 minuty	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: UWAGA! UWAGA! Odwołuję alarm dla: ..... (podać rodzaj alarmu)		
3.	UPRZEDZENIE O ZAGROŻENIU SKAŻENIAMI I ZAKAŻENIAMI		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: UWAGA! UWAGA! Osoby znajdujące się na terenie ..... (podać nazwę terenu) Okolo godz. .... minut. może nastąpić skażenie ..... (podać rodzaj skażenia) z kierunku ..... (podać kierunek)		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: UWAGA! UWAGA! Odwołuję uprzedzenie a zagrożeniu skażeniami (zakażeniami) dla: ..... (podać rodzaj skażenia — zakażenia) ..... (podać nazwę miasta, terenu)		
			Formę i treść komunikatu uprzedzenia o zagrożeniu zakażeniami ustalają organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.				

Alarm powietrzny ogłasza się w celu powszechnego ostrzeżenia o groźącym niebezpieczeństwie z powietrza. Alarm o skażeniach ogłasza się w celu powszechnego ostrzeżenia o groźącym niebezpieczeństwie skażeń w wypadku bezpośredniego ich wykrycia, a także jeżeli przewidywane skażenie nastąpi przed upływem 30 minut. Uprzedzenie o zagrożeniu skażeniami lub zakażeniami ogłasza się, jeżeli do momentu przewidywanego skażenia pozostało co najmniej 30 minut lub istnieje uzasadnione podejrzenie o użyciu broni biologicznej.

- przygotowanie warunków do ochrony przed skażeniami i zakażeniami produktów żywnościowych, wody, płodów rolnych i zwierząt gospodarskich;

-przeszkolenie ogółu społeczeństwa w zakresie samoobrony.

Rozsrodkowanie ludności i ukrycie jej w budowlach ochronnych, a także większość środków i przedsięwzięć służących temu celowi traktuje się jako zbiorową ochronę ludności; natomiast wykorzystywanie indywidualnych środków ochrony przed skażeniami i zakażeniami określa się mianem ochrony indywidualnej.

329. Rozsrodkowanie ludności /dóbr materialnych i dóbr kultury narodowej/, zorganizowane przemieszczenie ludności /dóbr materialnych i dóbr kultury narodowej/ z miast /rejonów/ uznanych za szczególnie zagrożone bezpośrednimi uderzeniami broni masowego rażenia do rejonów /miejsc/ bardziej bezpiecznych.

W Polsce miastami, których mieszkańców planuje się rozsrodkować, są miasta uznane przez Komitet Obrony Kraju za szczególnie zagrożone. Rozsrodkowaniem z tych miast planuje się objąć trzy grupy ludności:

- grupę pierwszą stanowią pracownicy zakładów pracy wraz z rodzinami, którzy będą kontynuowali swą działalność w czasie wojny w miastach;

- grupę drugą - pracownicy zakładów pracy wraz z rodzinami, którzy po rozsrodkowaniu ludności będą kontynuowali swą działalność w nowym miejscu, poza miastami;

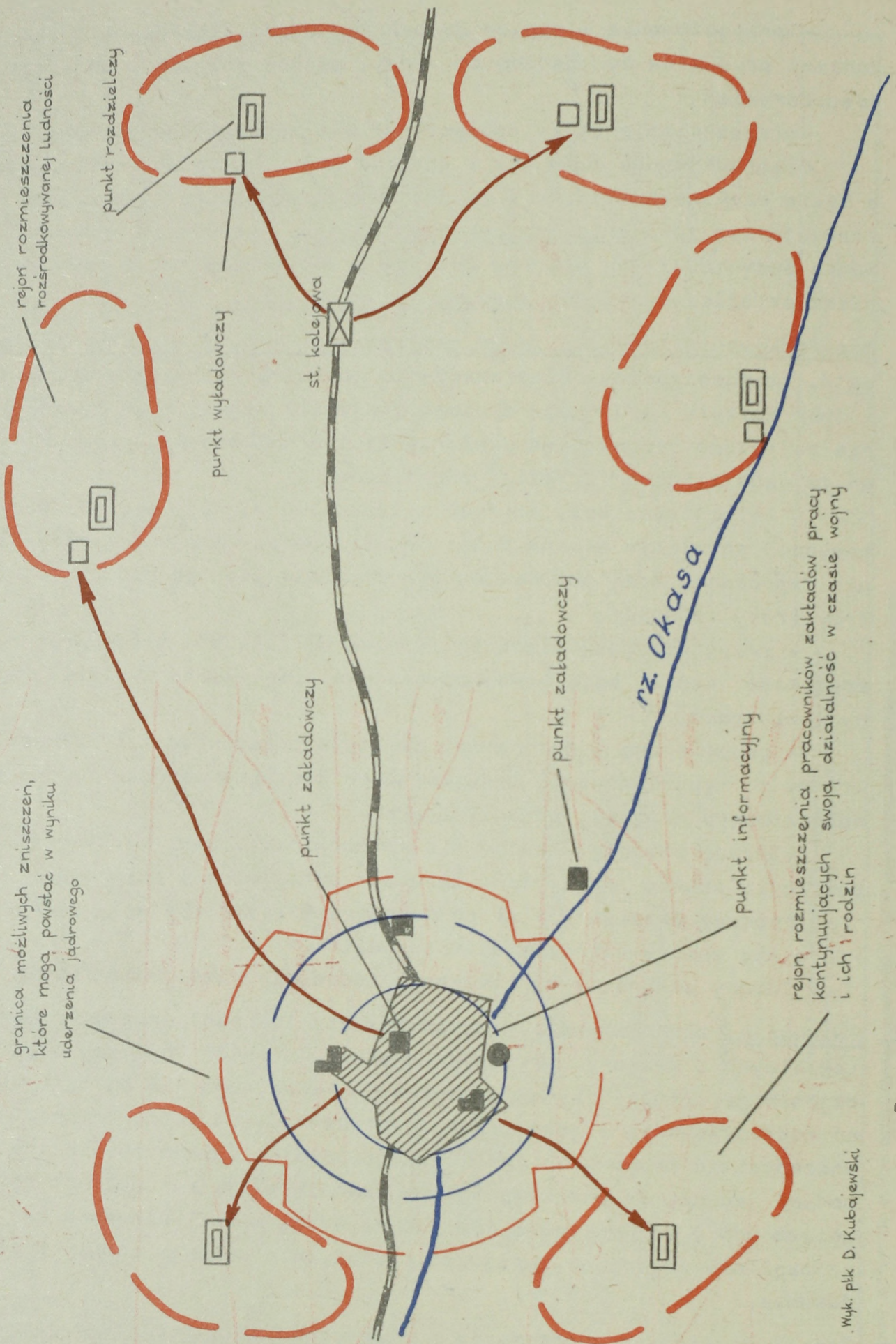
- grupę trzecią - osoby nie zatrudnione i nie powoływane do pełnienia służby /funkcji/ w zakresie obronności w miastach.

Podczas ustalania osób podlegających rozsrodkowaniu przestrzega się zasady nierozdzielania rodzin.

Ideowy schemat rozsrodkowania ludności przedstawia rysunek 55.

330. Ewakuacja, zorganizowane przemieszczenie ludności oraz dóbr materialnych i kultury narodowej ze strefy działań bojowych oraz rejonów porażenia i klęsk żywiołowych. Ewakuacja - w odróżnieniu od rozsrodkowania - jest przedsięwzięciem wymuszonym, co prawie uniemożliwia planowanie jej w czasie pokoju. Ogranicza się ono bowiem jedynie do uwzględnienia w planach akcji ratunkowych spraw związanych z rozwinięciem lub budową wokół miast, uznanych za szczególnie zagrożone, urządzeń służących niesieniu pomocy poszkodowanym.

331. Zespół do spraw przygotowania i przeprowadzenia rozsrodkowania, grupa osób wyznaczona przez szefa obrony cywilnej województwa,

Wyk. plk D. Kubajewski

Rys. 55. Ideowy schemat przebiegu rozśrodkowania ludności

miasta /uznanego za zagrożone/ lub dzielnicy /takiego miasta/ do planowania i organizacji rozśrodkowania ludności.

Zespoły wojewódzkie powołuje się w województwach, w których przewiduje się rozśrodkowanie mieszkańców kilku miast, a także w województwach, które tylko przyjmują przemieszczanych. W tym ostatnim wypadku zadaniem zespołów do spraw przygotowania i przeprowadzenia rozśrodkowania jest wykonanie prac związanych z przyjęciem rozśrodkowywanej ludności.

332. Miasta uznane za szczególnie zagrożone, miasta zaliczone zarządzeniem przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju do I, II lub III kategorii zagrożenia. Mieszkańców tych miast na okres wojny planuje się rozśrodkowywać, a dla tych, którzy będą musieli w tych miastach pozostać, planuje się przygotowanie budowli ochronnych.

333. Rejony uznane za szczególnie zagrożone, rejony, w których obrębie znajduje się kilka lub kilkanaście miast uznanych za szczególnie zagrożone /patrz p. 332/. Rejonem takim jest dla przykładu Trójmiasto.

334. Zakłady /obiekty gospodarcze/ uznane za szczególnie zagrożone, zakłady /obiekty/ o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym - usytuowane poza miastami uznanymi za szczególnie zagrożone /patrz p. 332/ - mogące stanowić cel bezpośredniego napadu współczesnymi środkami rażenia. Są one sklasyfikowane w 3 grupy: kategorii I, II i III.

335. Budowle ochronne, specjalnie przygotowane ukrycia służące do ochrony ludzi przed współczesnymi środkami rażenia /do umożliwienia pracy organom kierowania obroną cywilną - państwem, województwem, zakładem przemysłowym - w wypadku groźby użycia lub stosowania tych środków/.

W zależności od konstrukcji, odporności na czynniki rażenia, lokalizacji i okresu, w jakim są przygotowywane, budowle ochronne - według ustaleń z r. 1982 - dzielą się na schrony i ukrycia.

Schrony w zależności od odporności na obciążenie wyjątkowe dzieli się na trzy typy:

- schrony typu pierwszego /odporne na obciążenie wyjątkowe 200 kPa/ buduje się w obrębie projektowanej zabudowy miast uznanych za szczególnie zagrożone i zaklasyfikowanych do I i II kategorii zagrożenia, a także poza granicami tych miast w zakładach mających kontynuować swoją działalność w czasie wojny zaliczonych do kategorii I;

- schrony typu drugiego /odporne na obciążenie wyjątkowe 100 kPa/ buduje się w pasie 7 km od projektowanej zabudowy miast uznanych za szczególnie zagrożone i zaklasyfikowanych do I kategorii zagrożenia, w pasie 5 km od projektowanej zabudowy miast zaklasyfikowanych do II kategorii zagrożenia oraz w granicach projektowanej zabudowy miast zaklasyfikowanych do III kategorii zagrożenia, a także w zakładach mających kontynuować swoją działalność w czasie wojny, zaliczonych do kategorii II i w promieniu 4 km od zakładów zaliczonych do kategorii I.

- schrony typu trzeciego /odporne na obciążenie wyjątkowe 50 kPa/ buduje się w pasie 4 km od projektowanej zabudowy miast uznanych za zagrożone i zaklasyfikowanych do III kategorii zagrożenia oraz w zakładach zaliczonych do kategorii III.

Ukrycia dzielą się na:

- ukrycia zabezpieczające odporne na obciążenie wyjątkowe 35 kPa;
- ukrycia przed opadem promieniotwórczym.

Ukrycia zabezpieczające przygotowuje się wokół miast uznanych za szczególnie zagrożone, wokół zakładów zaliczonych do I kategorii zagrożenia i w miastach liczących ponad 10 000 mieszkańców.

Wokół miast uznanych za szczególnie zagrożone planuje się ich rozbudowę:

a/ w odniesieniu do miast zaklasyfikowanych do I kategorii - w pasie znajdującym się między 7 i 13 km od granicy projektowanej zabudowy miasta;

b/ w odniesieniu do miast zaklasyfikowanych do II kategorii - w pasie znajdującym się między 5 i 10 km od granicy projektowanej zabudowy miasta;

c/ w odniesieniu do miast zaklasyfikowanych do III kategorii - w pasie znajdującym się między 4 i 8 km od granicy projektowanej zabudowy miasta.

Ukrycia przed opadem promieniotwórczym przygotowuje się we wsiach, osiedlach i miastach liczących do 10 000 mieszkańców.

Rolę ukryć mogą spełniać odpowiednio przygotowane podpiwniczenia, szczeliny przeciwlotnicze, pomieszczenia w budowlach komunikacyjnych itp.

Rozbudowę szczelin planuje się wyłącznie w miejscach nie narażonych na zagruzowanie. Odmianę szczelin mogą stanowić różnego rodzaju ziemianki, które częściej będą występować na terenach wiejskich.

Ze względu na wydajność typowych urządzeń filtrowentylacyjnych pojemność budowanych schronów i planowanych do budowy ukryć zabezpieczających najczęściej wynosi od 25 do 100 osób.

336. Urządzenia i obiekty zbiorowej ochrony ludności, urządzenia systemu powszechnego ostrzegania i alarmowania /patrz p. 316/ oraz systemu wykrywania skażeń na terytorium kraju /patrz p. 325/ i budowle ochronne /patrz p. 335/.

Często używane jest także określenie "środki zbiorowej ochrony ludności", przez które rozumie się jeszcze dodatkowo przedsięwzięcia z zakresu rozródowania.

337. Indywidualne środki ochrony ludności, środki przeznaczone do ochrony dróg oddechowych, oczu i skóry przed działaniem substancji promieniotwórczych, środków trujących i biologicznych. Rozróżnia się etatowe /specjalnie produkowane/ oraz zastępcze i podręczne.

Do etatowych indywidualnych środków ochrony ludności zalicza się: maski przeciwgazowe, odzież ochronną, indywidualne pakiety przeciwchemiczne. Do zastępczych środków ochrony zalicza się między innymi półmaski przeciwpyłowe /stosowane w zakładach chemicznych, tytoniowych itp./, odzież i obuwie gumowe. Jako podręczne środki ochrony mogą być używane różnego rodzaju tampony, tkaniny filtrujące itp.

338. Zaciemnianie, kompleks czynności mających na celu zabezpieczenie źródeł oświetlenia przed przenikaniem światła na zewnątrz oraz ograniczenie jego widoczności według ściśle określonych parametrów. Celem zaciemniania jest utrudnienie pilotowanym środkom napadu powietrznego nieprzyjaciela nawigacji lotniczej w porze nocnej oraz ataku na usytuowane poza linię frontu obiekty ważne dla gospodarki narodowej i obronności kraju, a także na duże zgrupowania ludności cywilnej.

339. Powszechna samoobrona, element składowy obrony cywilnej obejmujący kompleks przedsięwzięć organizacyjnych i przygotowawczych mających na celu przysposobienie ludności do wykonywania różnych prac i świadczeń związanych z obroną i ochroną własnych domów i mieszkań, mienia oraz zabezpieczeniem źródeł wody i środków spożywczych przed zanieczyszczeniami lub skażeniami, a także utrzymanie w stanie używalności ukryć.

340. Szkolenie obronne ludności w zakresie powszechnej samoobrony, podstawowe przygotowanie obywateli nie wchodzących w skład sił ratowniczych OC do indywidualnej i zbiorowej samoobrony przed środkami rażenia oraz uodpornienie ich na różne formy wrogiego oddziaływania psychologicznego.

341. Ochrona zakładów pracy i urzędzeń użyteczności publicznej przed środkami rażenia, skażeniami i zakażeniami, kompleks przedsięwzięć obejmujących: ochronę ujęć i urzędzeń wodnych oraz zapewnienie awaryjnych ujęć wody i źródeł energii elektrycznej; przygotowanie i realizację zaciemniania i wygaszania oświetlenia; ochronę unikalnej aparatury i dokumentacji naukowej oraz ważnej dokumentacji technicznej i technologicznej; zabezpieczenie szczególnie ważnych urzędzeń /stanowisk/ pracy, których nieprzerwane funkcjonowanie jest niezbędne; zabezpieczenie przed możliwością niekontrolowanego działania toksycznych środków przemysłowych; przygotowanie i przeprowadzenie ewakuacji ustalonych zakładów pracy; wykonywanie innych przedsięwzięć zwiększających stopień ochrony przed działaniem środków rażenia i wtórnymi skutkami tego działania.

W zespołowych gospodarstwach rolnych, hurtowniach, rzeźniach, magazynach itp. obejmuje także ochronę zwierząt hodowlanych, płodów rolnych, produktów żywnościowych i pasz.

342. Ochrona i klasyfikacja dóbr kultury narodowej

W zakresie ochrony dóbr kultury narodowej czynione są przygotowania do rozródowania części tzw. dóbr ruchomych i odpowiednie zabezpieczenia ich w obiektach, w których znajdują się po rozródowaniu, oraz zabezpieczenia części dóbr stałych przed środkami rażenia.

Ochrona dóbr kultury opiera się na postanowieniach konwencji haskiej z 1954 roku. W myśl konwencji wychodzi się z założenia, że dobra kultury bez względu na to, do jakiego narodu należą, stanowią dziedzictwo całej ludzkości i jako takie zasługują na specjalną ochronę. Na ochronę tę składa się opieka i poszanowanie. Opieka polega na zabezpieczeniu dóbr kultury przed skutkami ewentualnego konfliktu zbrojnego już w czasie pokoju, poszanowanie natomiast - na niewykorzystywaniu ich do celów wojskowych i powstrzymywanie się od wszelkich wrogich aktów wobec nich, chyba że wymaga tego najwyższa konieczność wojskowa, na zakazie kradzieży, grabieży, rewindykacji lub nielegalnego przywłaszczenia oraz zapobieganiu aktom wandalizmu. Zgodnie z postanowieniami konwencji do dóbr kultury zalicza się zabytki architektury i historii, zabytki i dzieła sztuki, stanowiska archeologiczne, muzea i biblioteki, cenne rękopisy i książki, zbiory naukowe i archiwalne. Dobrem kultury w rozumieniu ustawy sejmowej PRL o ochronie dóbr kultury jest "każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub

współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na jego wartość historyczną, naukową lub artystyczną”.

Z myślą o ochronie dóbr kultury dokonana została odpowiednia ich klasyfikacja. Dobra nieruchome zaklasyfikowano do pięciu klas, natomiast dobra ruchome - do czterech.

Wśród dóbr nieruchomych do poszczególnych klas należą:

- klasa "0" - dzieła, obiekty lub zespoły obiektów o znaczeniu światowym;
- klasa I - najcenniejsze zabytki krajowe;
- klasa II - zabytki reprezentatywne dla określonego regionu lub takie, które w wyniku przebudowy utraciły część wartości kwalifikujących je do klasy wyższej;
- klasa III - obiekty o wartości przeciętnej, ale niewątpliwej;
- klasa IV - obiekty o niezbyt wielkich wartościach kulturalnych i artystycznych lub o stanie technicznym uniemożliwiającym przeprowadzenie odpowiednich zabiegów konserwatorskich.

Wśród dóbr ruchomych do poszczególnych klas należą:

- klasa I - dobra szczególnie rzadkie, o wybitnej klasie galeryjnej, którą można wymieniać w podręcznikach historii sztuki oraz zakwalifikować ze względu na ich znaczenie do ekspozycji krajowych lub zagranicznych;
- klasa II - dobra rzadko spotykane, które można wymieniać w podręcznikach historii sztuki i eksponować okolicznościowo bądź wycinkowo w tematyce problemowej lub specjalistycznej;
- klasa III - dzieła średniej klasy artystycznej, o charakterze warsztatowym, posiadające wartość w skali regionu lub województwa;
- klasa IV - dobra o niewielkiej, lecz wyraźnej wartości artystycznej.

Szacuje się, że w Polsce znajduje się kilkanaście milionów tego rodzaju przedmiotów, z których większość przypada na zbiory przechowywane w jednostkach organizacyjnych Ministerstwa Kultury i Sztuki, muzeach, bibliotekach i innych placówkach upowszechniania kultury.

Odznakę dóbr kultury przedstawia rysunek 56.

Rys. 56. Odznaka dóbr kultury

c/ Ratownictwo

343. Rejon porażenia, obszar zniszczeń powstały na skutek działania współczesnych środków rażenia wraz ze znajdującymi się na nim ludźmi, zwierzętami, budynkami, budowlami oraz różnymi urządzeniami, które uległy porażeniu, zburzeniu, uszkodzeniu, spaleniu, skażeniu środkami trującymi lub promieniotwórczymi oraz skażeniami lub zakażeniami środkami biologicznymi.

Wielkość rejonu porażenia uzależniona jest od rodzaju, ilości, mocy i sposobu zastosowanych środków rażenia, charakteru zabudowy, warunków meteorologicznych, ukształtowania terenu oraz stopnia zabezpieczenia ludności.

W zależności od rodzaju użytych środków rozróżnia się następujące rejony porażenia:

- rejon porażenia bronią jądrową /RPBJądr/;
- rejon porażenia bronią chemiczną /RPBChem/;
- rejon porażenia bronią biologiczną /RPBBiol/;
- rejon porażenia bronią klasyczną /RPBK/;
- rejon wtórnych skażeń chemicznych /RWSChem/.

Rejon wtórnych skażeń chemicznych to obszar, na którym stwierdzono rażące działanie na ludzi i zwierzęta par przemysłowych toksycznych związków chemicznych /PTZChem/ powstałych w wyniku uszkodzenia lub zniszczenia zbiorników i instalacji PTZChem.

344. Czynniki rażące wybuchu jądrowego i neutronowego,

Czynniki rażenia	Część ogólnej energii wybuchu /%/	
	ładunku atomowego	ładunku neutronowego
Powietrzna fala uderzeniowa	35	8
Promieniowanie ciepłe	35	8
Promieniowanie przenikliwe	5	70
Promieniotwórcze skażenie terenu	6	-
Ciepło obłoku wybuchu	19	14
Impuls elektromagnetyczny		

345. Dane dotyczące skutków uderzenia jądrowego

W celu określenia charakteru zniszczeń i prawdopodobnych strat oraz warunków i orientacyjnego zakresu prac ratunkowych rejon porażenia bronią jądrową dzieli się umownie na trzy strefy:

a/ strefa całkowitych zniszczeń /strefa I/, gdzie nadciśnienie fali uderzeniowej wynosi ponad 1 kg/cm^2 ;

b/ strefa ciężkich zniszczeń /strefa II/, gdzie nadciśnienie fali uderzeniowej wynosi od 1 kg/cm^2 do $0,3 \text{ kg/cm}^2$;

c/ strefa średnich zniszczeń /strefa III/, gdzie nadciśnienie fali uderzeniowej wynosi od $0,3 \text{ kg/cm}^3$ do $0,1 \text{ kg/cm}^2$.

Strefa całkowitych zniszczeń /strefa I/ obejmuje około 5% ogólnej powierzchni RPBJądr. Powstają w niej następujące straty i zniszczenia:

- całkowite zniszczenie wszystkich budynków i urządzeń;
- całkowite zniszczenie ukryć zabezpieczających i polowych szczelin przeciwlotniczych;
- całkowite zagruzowanie i częściowe zniszczenie schronów;
- całkowite zniszczenie wszystkich urządzeń i instalacji komunalnych;
- pożary pojedyncze, głównie materiałów palnych znajdujących się pod gruzami lub rozrzuconych przez falę uderzeniową;
- 100 % zabitych wśród ludności nie ukrytej, ponadto mała szansa przeżycia ludności ukrytej w ukryciach zabezpieczających i szczelinach przeciwlotniczych;
- częściowa możliwość ochrony w schronach.

Strefa ciężkich zniszczeń /strefa II/ obejmuje około 20 % ogólnej powierzchni RPBJądr. Powstają w niej następujące straty i zniszczenia:

- całkowite lub silne zniszczenia budynków mieszkalnych i przemysłowych oraz zainstalowanych w nich urządzeń;
- duży stopień zagruzowania terenów zabudowanych;
- częściowe zniszczenia podziemnych i całkowite zniszczenia naziemnych urządzeń i instalacji komunalnych;
- zagruzowanie około 2/3 schronów pod budynkami i ukryć zabezpieczających;
- zniszczenia lub uszkodzenia około 25 % ukryć zabezpieczających oraz szczelin przeciwlotniczych;
- ludność ukryta w schronach bez strat, w ukryciach zabezpieczających i szczelinach przeciwlotniczych 20 % strat, wśród ludności nie ukrytej 85 % strat.

Strefa średnich zniszczeń /strefa III/ obejmuje około 75 % ogólnej powierzchni RPBJadr. Powstają w niej następujące straty i zniszczenia:

- silne i średnie zniszczenia bądź uszkodzenia budynków i urządzeń;
- pojedyncze wypadki zniszczenia lub uszkodzenia ukryć zabezpieczających i tymczasowych szczelin przeciwlotniczych;
- zniszczenia lub uszkodzenia naziemnych urządzeń i sieci komunalnych;
- pożary pierwotne z reguły przestrzenne, wtórne - pojedyncze;
- ludność ukryta w schronach bez strat, w ukryciach zabezpieczających i szczelinach przeciwlotniczych ok. 3 % strat, wśród ludności nie ukrytej 25 % strat.

W strefie tej istnieje możliwość samooswobodzenia się z zagruzowanych /zasypanych/ ukryć zabezpieczających i szczelin przeciwlotniczych oraz udzielenia pomocy wzajemnej wśród ludności.

Podstawowymi danymi niezbędnymi do określania zasięgu poszczególnych stref zniszczeń są:

- rodzaj wybuchu jądrowego;
- równoważnik trotylowy dokonanego wybuchu /q/;
- zasięg poszczególnych stref zniszczeń dla 1 kt przy danym rodzaju wybuchu jądrowego / R_1, R_2, R_3 /

Posiadając ww. dane możemy obliczyć zasięg stref zniszczeń dowolnego wybuchu jądrowego według wzoru:

$$R = R_x \cdot q$$

gdzie:

R = zasięg szukanego promienia danej strefy;

$R_x = /R_1, R_2, R_3/$ - zasięg I, II, III strefy dla 1 kt przy danym rodzaju wybuchu;

q = równoważnik trotylowy wybuchu w kt.

346. Promienie I, II, III stref zniszczeń w metrach dla różnych rodzajów i mocy wybuchów jądrowych, zestawienie 6.

347. Działanie fali uderzeniowej powstałej w wyniku wybuchu jądrowego na różnych odległościach od punktu zerowego

Moc w kt	Nadciśnienie /kg/cm ² /									
	1	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1
Odległość od punktu zerowego /km/										
20	0,6	0,7	0,8	0,85	0,9	1,0	1,1	1,5	2,0	3,2
	0,7	0,8	0,9	0,95	1,0	1,1	1,2	1,5	1,9	3,0
50	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	2,0	2,7	4,5
	1,0	1,1	1,2	1,25	1,3	1,4	1,5	2,0	2,6	4,2
100	1,0	1,2	1,3	1,4	1,6	1,7	2,1	2,6	3,8	6,5
	1,2	1,3	1,4	1,5	1,7	1,9	2,2	2,5	3,2	5,2
200	1,2	1,4	1,5	1,6	1,8	1,9	2,5	2,9	4,4	7,9
	1,5	1,6	1,7	1,8	2,0	2,2	2,6	3,0	3,8	6,4
500	1,7	1,9	2,0	2,3	2,6	3,0	3,4	4,2	6,0	11,5
	2,1	2,3	2,4	2,6	2,8	3,2	3,6	4,4	5,5	9,3
1000	2,2	2,4	2,7	3,0	3,3	3,6	4,3	5,3	7,5	14,3
	2,9	3,0	3,4	3,5	3,6	4,0	4,5	5,4	7,0	11,2
2000	2,7	3,0	3,3	3,6	4,2	4,6	5,6	6,8	9,5	18,0
	3,4	3,7	3,9	4,2	4,6	5,2	5,7	7,0	8,8	14,2
3000	3,2	3,4	3,7	4,2	4,6	5,4	6,3	7,7	11,0	20,5
	4,0	4,2	4,5	4,8	5,2	5,7	6,5	8,0	10,1	16,2
5000	3,7	4,2	4,4	5,0	5,6	6,5	7,6	9,2	13,0	24,0
	4,7	5,0	5,4	5,7	6,2	6,8	7,8	9,3	12,0	19,5
10000	4,8	5,3	5,6	6,3	7,0	7,9	9,3	11,4	16,2	31,4
	5,9	6,3	6,7	7,2	7,7	8,5	9,6	11,6	15,3	24,5

Uwaga: W liczniku podano odległość dla wybuchu powietrznego;
w mianowniku dla naziemnego.

Zestawienie 6

PROMIENIE I, II, III STREF ZNISZCZEŃ W METRACH DLA RÓŻNYCH RODZAJÓW
I MOCY WYBUCHÓW JĄDROWYCH

a/ Wybuch naziemny

Strefa	Wartość nadciśnienia	1	5	8	10	20	30	50	75	80	100	150	200	500	1000
Strefa I	1 kg/cm ²	270	460	540	590	730	810	1000	1125	1150	1280	1425	1570	2200	2700
Strefa II	1-0,3kg/cm ²	540	920	1080	1160	1460	1680	2000	2275	2330	2500	2825	3150	4300	5400
Strefa III	0,3-0,1kg/cm ²	1130	1900	2260	2430	3000	3500	4200	4785	4900	5250	5925	6600	9000	11300

b/ Wybuch powietrzny

Strefa I	1 kg/cm ²	210	360	420	470	570	650	720	870	900	960	1080	1200	1700	2100
Strefa II	1-0,3kg/cm ²	560	950	1120	1200	1500	1700	2100	2350	2400	2600	2950	3300	4400	5600
Strefa III	0,3-0,1kg/cm ²	1400	2400	2800	3000	3800	4200	4400	5730	6000	6500	7350	8200	11000	14000

348. Promienie /m/ stref uszkodzeń i zniszczeń obiektów administracyjno-przemysłowych, energetycznych i komunikacyjnych w wyniku uderzeń jądrowych

Rodzaj obiektu	Nadciśnienie powodujące uszkodzenie /kg/cm ² /	M o c w y b u c h u					
		0,1	0,2	0,5	1	2	3
Budynki wielopiętrowe	0,12 - 0,2	110	137	185	240	300	410
Budynki murowane niskie	0,15 - 0,25	88	110	148	200	250	340
Budynki drewniane	0,1	154	193	260	350	440	600
Budynki przemysłowe o ciężkiej konstrukcji	0,3 - 0,45	50	63	85	110	135	190
Budynki przemysłowe o lekkiej konstrukcji	0,25 - 0,35	68	85	115	150	185	250
Schrony lekkie	0,5 - 0,75	41	51	69	90	110	150
Schrony średnie	1 - 1,5	26	33	44	57	70	95
Schrony ciężkie	2 - 3	9	11	15	20	25	35
Tory kolejowe	3 - 5	9	11	15	20	25	35
Drogi utwardzone	15	7	9	12	15	20	25
Mosty stalowe	0,6 - 0,7	34	43	58	75	95	125
Mosty żelbetonowe	1,1 - 1,3	24	30	40	52	63	85
Elektrociepłownie	0,45 - 0,55	43	54	73	95	120	160
Linie wysokiego napięcia	0,35 - 0,45	46	57	77	100	125	170

349. Promień /km/ strefy prawdopodobnego skażenia w rejonie wybuchu jądrowego

Moc wybuchu /kt/	Rodzaj wybuchu	
	naziemny /na prze- szkodzie wodnej/	podziemny
do 0,1	1	1
0,1 - 1	1,5	2
1 - 10	2	3
10 - 100	2,5	6
100 - 1000	3	-
1000 - 10000	4	-
10000 - 100000	5	-

350. Rozmiary /w km/ stref skażonych na śladzie obłoku promieniotwórczego

Wybuch naziemny

Moc ładunku /kt/	Prędkość średnia wiatru /km/h/	strefy skażeń			
		A	B	C	D
1	2	3	4	5	6
1	10	11 - 2,1 ^x	4,6 - 1	2,8 - 0,6	1,4 - 0,3
	25	15 - 2,8	5,3 - 1	2,7 - 0,6	1,2 - 0,2
	50	19 - 2,6	5,2 - 0,9	2,4 - 0,5	1,1 - 0,2
	75	20 - 2,6	4,9 - 0,8	2,2 - 0,5	1,1 - 0,2
10	10	30 - 4,6	13 - 2,3	8,5 - 1,5	5 - 0,8
	25	43 - 5,7	17 - 2,5	9,9 - 1,5	4,9 - 0,8
	50	54 - 6,4	19 - 2,5	9,7 - 1,4	4,3 - 0,7
	75	61 - 6,7	18 - 2,3	9,2 - 1,3	4 - 0,7
20	100	65 - 6,6	17 - 2,2	8,4 - 1,3	3,7 - 0,6
	10	42 - 5,8	18 - 2,9	12 - 2	6,8 - 1,1
	25	58 - 7,2	24 - 3,3	14 - 1,9	6,6 - 1,1
	50	74 - 8,3	27 - 3,3	14 - 1,9	6,5 - 1
50	75	83 - 8,7	26 - 3,2	14 - 1,8	5,8 - 0,9
	100	90 - 8,9	26 - 3,1	13 - 1,7	5,7 - 0,9
	10	62 - 7,8	27 - 4	18 - 2,8	11 - 1,7
	25	87 - 9,9	36 - 4,7	23 - 3	12 - 1,7
100	50	111 - 11	43 - 4,7	23 - 3	12 - 1,5
	75	126 - 12	45 - 4,7	23 - 2,8	11 - 1,4
	100	137 - 13	44 - 4,7	23 - 2,6	9,5 - 1,3

1	2	3	4	5	6
100	10	83 - 10	36 - 5,1	24 - 3,6	15 - 2,2
	25	116 - 12	49 - 6,1	31 - 4	18 - 2,2
	50	150 - 14	60 - 6,4	35 - 3,9	17 - 2
	75	175 - 15	64 - 6,3	35 - 3,8	17 - 1,9
	100	188 - 16	65 - 6,3	34 - 3,6	15 - 1,8
500	25	231 - 21	100 - 10	65 - 7,4	41 - 4,3
	50	300 - 25	125 - 12	78 - 7,7	42 - 4,3
	75	346 - 27	140 - 12	83 - 7,7	39 - 4
	100	382 - 29	149 - 12	83 - 7,7	41 - 3,8
1000	25	309 - 26	135 - 13	89 - 9,5	55 - 5,7
	50	402 - 31	170 - 15	109 - 10	61 - 5,6
	75	466 - 34	192 - 16	118 - 10	60 - 5,6
	100	516 - 36	207 - 16	122 - 10	58 - 5,2

x/ Pierwsza liczba oznacza długość strefy skażonej,
druga - maksymalną szerokość strefy.

351. Średnie wielkości współczynnika osłabienia promieniowania

Rodzaj budowli /ukrycia/	Współczynnik osłabienia ^{x/}
Schrony	500 ^{xx/}
Ukrycia przystosowane	500
Szczeliny przeciwlotnicze przykryte	50
Szczeliny przeciwlotnicze nie przykryte	3
Piwnice w budynkach murowanych	40 - 400 ^{xx/}
Pomieszczenia mieszkalne w budynkach murowanych	10 - 27 ^{xx/}
Piwnice w budynkach drewnianych	7 - 12
Pomieszczenia mieszkalne w budynkach drewnianych	2 - 8

UWAGA: Mniejszy współczynnik dotyczy piwnic znajdujących się w budynkach parterowych i pomieszczeń usytuowanych na wyższych piętrach, większy - piwnic w czteropiętrowych budynkach murowanych i piętrowych budynkach drewnianych oraz pomieszczeń na niższych piętrach.

x/ "Metodyka oceny sytuacji promieniotwórczej w terenie", wyd. MON, 1975, s. 73 i "Instrukcja o obronie wojsk przed bronią masowego rażenia", wyd. MON, 1976, s. 123

xx/ Dla porównania - średnie wielkości współczynnika osłabienia promieniowania po uderzeniach bronią neutronową wynoszą w odniesieniu do: schronów - 250 - 500, piwnic w budynkach murowanych - 3,3 - 10, pomieszczeń mieszkalnych w budynkach murowanych - 1,1 - 3,3.
G. Iwanow: Niektóre aspekty zaszczytu ot niejtronnogo oruzija Zarubieżnoje Wojennoje Obozrienije 1979, nr 5.

352. Strefa zamiejska, pojęcie używane dla określenia obszaru znajdującego się poza granicą przewidywanych zniszczeń miasta, które mogą powstać w wyniku prognozowanego uderzenia jądrowego, tj. obszaru, na którym nadciśnienie fali uderzeniowej nie przekracza $0,1 \text{ kg/cm}^2$.

Granice strefy zamiejskiej ustala się przez powiększenie promienia rażenia prognozowanego uderzenia o wielkość promienia drugiej strefy zniszczeń.

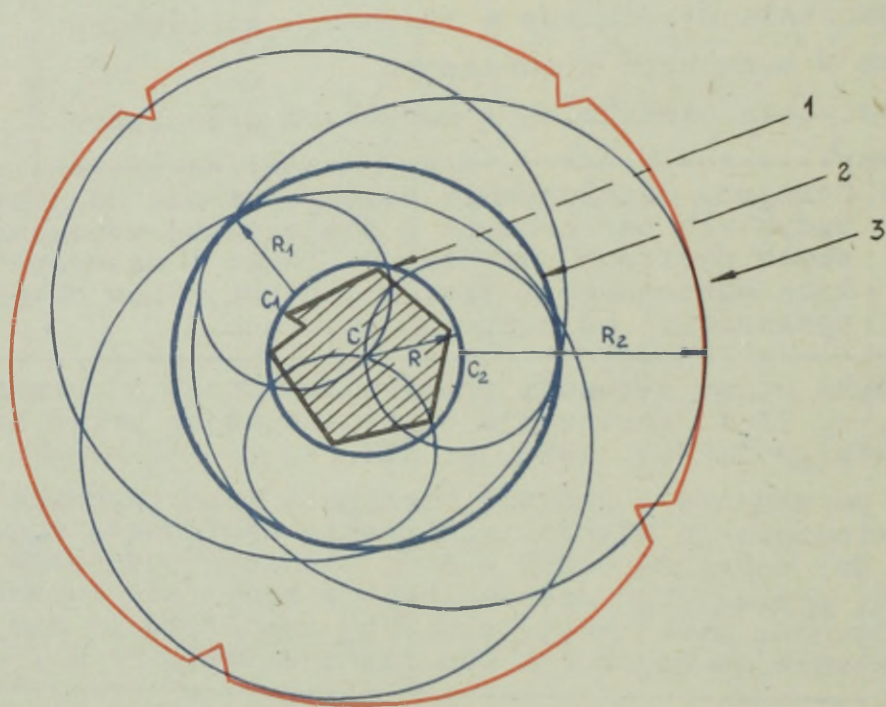
Uzasadnienie podanego sposobu ustalania granicy strefy zamiejskiej

W celu określenia zewnętrznych granic możliwych silnych i słabych zniszczeń /granicy strefy zamiejskiej/, które mogą powstać w wyniku uderzenia jądrowego, należy:

- na obwodzie koła o promieniu R obejmującym zwartą zabudowę wybrać co najmniej trzy symetrycznie rozmieszczone punkty: C_1, C_2, C_3 ;

- z punktów tych wykreślić koła o promieniu R_1 dla nadciśnienia $0,3 \text{ kg/cm}^2$ /I i II strefa zniszczeń/ określonej mocy wybuchu jądrowego oraz o promieniu R_2 dla nadciśnienia $0,1 \text{ kg/cm}^2$ /I, II i III strefa zniszczeń/;

- połączenie obwodów okręgów zakreślonych promieniem R_1 stanowi zewnętrzną granicę możliwych silnych zniszczeń /po uwzględnieniu rozrzutu/, natomiast połączenie okręgów zakreślonych promieniem R_2 - granicę możliwych słabych zniszczeń, która równocześnie jest granicą strefy zamiejskiej.

- C - centrum geometryczne miasta oraz punkt celowania;
 R - promień rozrzutu rakiet;
 R_1 - promień rażenia jednym wybuchem jądrowym do granicy o nadciśnieniu $0,3 \text{ kg/cm}^2$, przy maksymalnym odchyleniu rakiety;
 R_2 - promień rażenia jednym wybuchem jądrowym do granicy o nadciśnieniu $0,1 \text{ kg/cm}^2$, przy maksymalnym odchyleniu rakiety;
 C_1, C_2, C_3 - możliwe punkty zerowe wybuchów jądrowych;
 1 - granica zwartej zabudowy miasta;
 2 - granica możliwych silnych zniszczeń o nadciśnieniu $0,3 \text{ kg/cm}^2$;
 3 - granica możliwych słabych zniszczeń o nadciśnieniu $0,1 \text{ kg/cm}^2$ /granica strefy zamiejskiej/.

353. Współczynniki osłabienia promieniowania neutronowego

Lp.	Rodzaj sprzętu /obiektu fortyfikacyjnego/	Współczynnik
1.	Transporter opancerzony	1,1 - 1,2
2.	BWP	1,5
3.	Czołg bez osłony przeciwneutronowej	1,5 - 2
4.	Czołg z osłoną przeciwneutronową	do 10
5.	Transzeje, rowy łączące, szczeliny	1,5 - 3
6.	Okopy do pozycji stojąc	2,6 - 4
7.	Szczeliny przykryte	do 10
8.	Schrony przedpiersiowe	do 200
9.	Schrony ciężkie	do 500

354. Promienie pola rażenia ludności od wybuchu neutronowego,
zestawienie nr 7.

355. Dawki promieniowania /w rentg./ w różnych odległościach od punktu zerowego wybuchu neutronowego

Odległość /m/	m o c /kt/					
	0,1	0,2	0,5	1	2	5
1	2	3	4	5	6	7
200	134000	268000	665000	1330000	2680000	6650000
300	42500	85000	212500	425000	850000	2125000
400	16800	33600	84500	169000	336000	845000
500	7720	15440	38600	77200	154400	386000

1	2	3	4	5	6	7
600	3790	7580	18950	37900	75800	189500
700	1990	3980	9950	19900	39800	99500
800	1080	2160	5400	10800	21600	54000
900	605	1210	3025	6050	12100	30250
1000	349	700	1740	3480	7000	17400
1100	205	410	1025	2050	4100	10250
1200	120	240	600	1200	2400	6000
1300	74	150	370	740	1500	3700
1400	45	90	228	456	900	2280
1500	28	56	140	280	560	1400
1600	17	34	85	170	340	850
1700	11	22	55	110	220	550
1800	7	14	35	70	140	350
1900	4	8	22	44	80	220
2000	3	6	15	29	60	150
2100	2	4	9	18	40	90
2200	1	2	6	12	20	60

356. Wpływ odległości między budynkami na rozprzestrzenianie się pożarów

Odległość między budynkami /m/	0	5	10	15	20	30	40	50	70	90
Możliwość rozprzestrzeniania się pożarów /%/	100	87	60	47	27	23	9	3	2	0

PROMIENIE POLA RAŻENIA LUDNOŚCI OD WYBUCHU NEUTRONOWEGO

Ludzie nie ukryci										
Moc /kt/	I stopień choroby 100-250 R		II stopień choroby 250-400 R		III stopień choroby 400-600 R		IV stopień choroby ponad 600 R		Forma błyskawiczna ponad 5000 R	
	Promień /m/	Powierz- chnia /km ² /	Promień /m/	Powierz- chnia /km ² /	Promień /m/	Powierz- chnia /km ² /	Promień /m/	Powierz- chnia /km ² /	Promień /m/	Powierz- chnia /km ² /
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
0,1	1250	4,9	1050	3,46	950	2,83	900	2,54	550	0,95
0,2	1400	6,16	1200	4,52	1100	3,8	1000	3,14	650	1,33
0,5	1550	7,55	1400	6,16	1250	4,9	1200	4,52	800	2,01
1	1700	9,08	1500	7,07	1450	6,6	1350	5,72	950	2,83
2	1850	10,75	1650	8,55	1550	7,55	1450	6,6	1050	3,46
5	2100	13,85	1850	10,75	1750	9,62	1650	8,55	1200	4,52
Ludzie w budynkach drewnianych /przy współczynniku osłabienia - 10/										
0,1	800	2,01	650	1,33	600	1,13	550	0,95	300	0,28
0,2	950	2,83	750	1,77	700	1,54	650	1,33	350	0,38
0,5	1100	3,08	950	2,83	850	2,27	750	1,77	450	0,64
1	1250	4,9	1050	3,46	950	2,83	900	2,54	550	0,95
2	1400	6,16	1200	4,52	1100	3,8	1000	3,14	650	1,33
5	1550	7,55	1350	5,72	1250	4,9	1200	4,52	800	2,01
Ludzie w budynkach murowanych niskich /przy współczynniku osłabienia - 15/										
0,1	750	1,77	600	1,13	550	0,95	450	0,64	250	0,2
0,2	850	2,27	700	1,54	650	1,33	550	0,95	300	0,28
0,5	1000	3,14	850	2,27	750	1,77	700	1,54	400	0,5
1	1150	4,15	1000	3,14	900	2,54	800	2,01	500	0,78
2	1300	5,3	1150	4,15	1050	3,46	950	2,83	600	1,13
5	1500	7,07	1300	5,3	1200	4,52	1100	3,8	750	1,77
Ludzie w budynkach cztero- i więcej piętrowych /przy współczynniku osłabienia - 20/										
0,1	700	1,54	550	0,95	500	0,78	450	0,64	200	0,13
0,2	800	2,01	650	1,33	600	1,13	550	0,95	250	0,2
0,5	950	2,83	800	2,01	750	1,77	650	1,33	350	0,38
1	1100	3,8	950	2,83	850	2,27	750	1,77	450	0,64
2	1250	4,9	1050	3,46	950	2,83	900	2,54	550	0,95
5	1450	6,6	1250	4,9	1150	4,15	1050	3,46	700	1,54
Ludzie w schronach /piwnicach/ /przy współczynniku osłabienia - 200/										
0,1	200	0,13	150	0,07	125	0,05	100	0,03	75	0,02
0,2	250	0,2	175	0,09	150	0,07	125	0,05	100	0,03
0,5	300	0,28	200	0,13	175	0,09	150	0,07	125	0,05
1	350	0,38	300	0,28	200	0,13	175	0,09	150	0,07
2	450	0,64	350	0,38	275	0,24	250	0,2	175	0,09
5	600	1,13	450	0,64	375	0,44	350	0,38	200	0,13

wyk. płk Z. Wrześniak
na podstawie podręcznika "Obrona wojsk przed bronią neutronową".

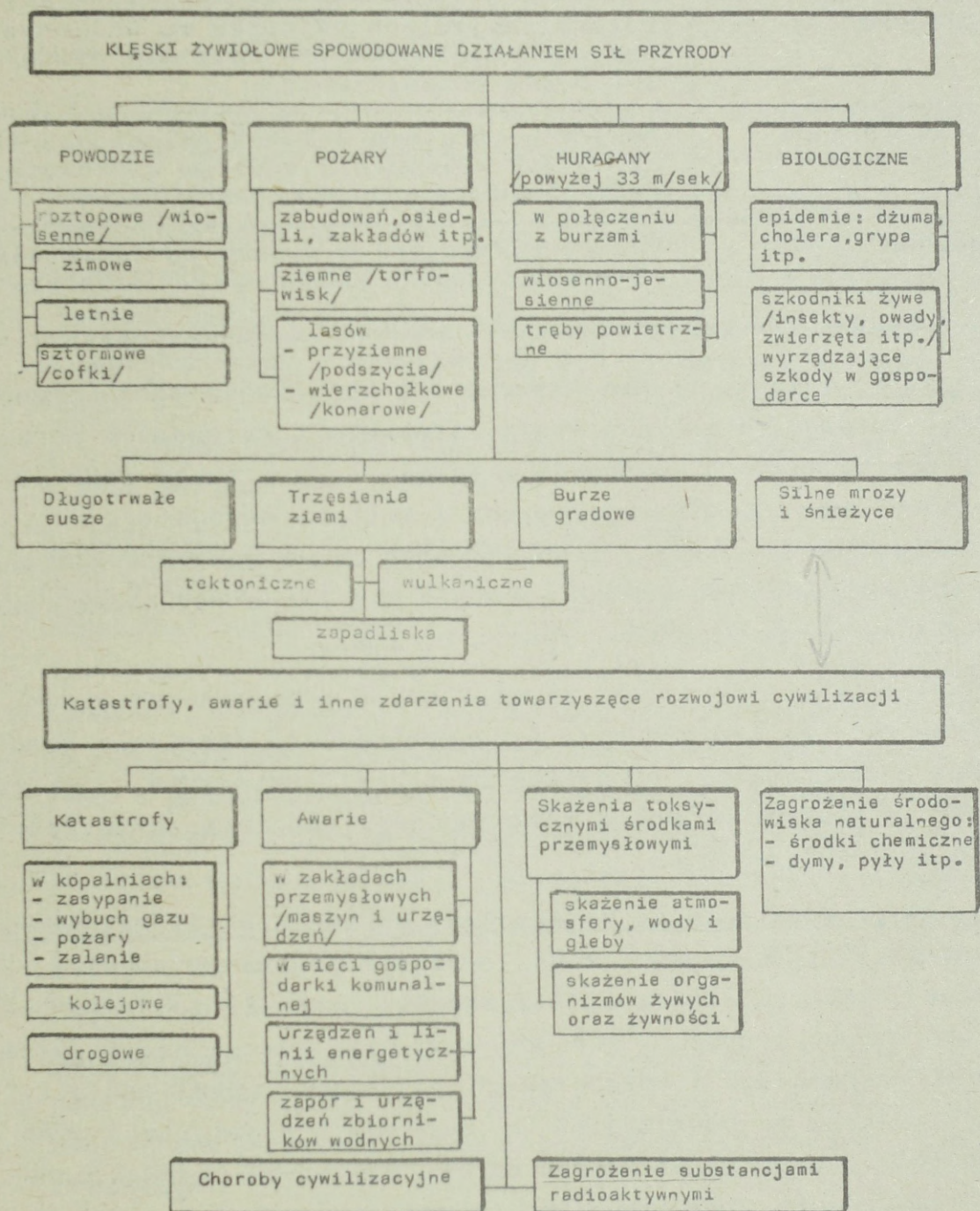
357. Okres inkubacji niektórych środków biologicznych

Środki	Choroba	Okres inkubacji w dniach ^{x/}
Wirusy	Grypa	1-3
	Wenezuelskie zapalenie mózgu koni	2-5
	Żółta febra	3-6
	Gorączka denga	5-8
	Wschodnie zapalenie mózgu koni	5-15
	Kleszczowe zapalenie mózgu koni	7-14
	Ospa	7-16
Riketeje	Gorączka gór skalistych	6-15
	Choroba papuzia	4-15
	Dur plamisty	6-15
	Gorączka O	10-21
Bakterie	Czerwonka	1-3
	Węglik /postać płucna/	1-5
	Cholera	1-5
	Dżuma	2-5
	Tularemia	1-10
	Nosacizna	2-14
	Bruceloza	7-21
	Dur brzuszny	7-21

x/ Podany czas opiera się na danych epidemiologicznych. Jeśli by wymienione środki rozprzestrzeniono w dużych stężeniach, okres inkubacji mógłby być krótszy.

358. Rodzaje klęsk żywiołowych, katastrof, awarii i ich charakterystyka, schemat 47.

RODZAJE KLĘSK ŻYWIŁOWYCH, KATASTROF, AWARII I ICH CHARAKTERYSTYKA

Dane zamieszczone w zeszytach popularnonaukowych TWO.

359. Klasyfikacja pożarów

Określenie pożaru	Charakterystyczne cechy pożaru
Pożary pojedyncze wewnętrzne	Pożary umiejscowione wewnątrz budynków
Pożary pojedyncze zewnętrzne	Pożary obejmujące zewnętrzne części budynków
Pożary blokowe	Pożary obejmujące od kilku do kilkunastu budynków ograniczonych ulicami, placami lub wolną przestrzenią
Pożary przestrzenne	Pożary powstające wskutek połączenia się kilku lub kilkunastu pożarów blokowych bądź obejmujące duże obszary leśne
Burze ogniowe	Pożary powstające w wyniku łączenia się licznych pożarów blokowych i przestrzennych

360. Działania ratunkowe, termin używany dla określenia ogółu przedsięwzięć związanych z organizacją ratowania i ratowaniem porażonych i poszkodowanych /ludności i żołnierzy/, a także dóbr materialnych /cywilnych i wojskowych/ i kultury narodowej.

Ze względu na obszar, zaangażowanie sił i szczebel kierowania w działaniach ratunkowych wyróżnia się akcje ratunkowe /patrz p. 361/ i operacje ratunkowe /patrz p. 368/.

361. Akcja ratunkowa, całokształt przedsięwzięć prowadzonych w rejonie porażenia /klęski żywiołowej/, mających na celu niesienie pomocy ludności poszkodowanej, ograniczenie strat i zniszczeń, zapobieganie wtórnym skutkom wybuchów i skażeń oraz zabezpieczenie dóbr materialnych i kulturalnych.

362. Zasadnicze przedsięwzięcia realizowane w ramach akcji ratunkowej: rozpoznanie skutków napadu; ocena sytuacji promieniotwórczej, chemicznej, epidemiologicznej i pożarowej; określenie stanu budowli ochronnych i sposobu ich odgruzowania; wyszukiwanie poszkodowanych w zawałach i zniszczonych budynkach; lokalizacja i likwidacja pożarów na **podejściach** do obiektów i w obiektach prac ratunkowych; podawanie powietrza do zagruzowanych budowli ochronnych; wydobycie poszkodowanych ze zniszczonych lub zagruzowanych budowli ochronnych, spod zawałów, z płonących budynków, zagazowanych i zadymionych pomieszczeń; udzielanie poszkodowanym pomocy przedlekarskiej oraz ewakuacja do punktów zbiórki poszkodowanych; wyprowadzenie ludności z terenów skażenia promieniotwór-

czego i chemicznego, a także z terenów możliwego zatopienia, ewakuacja ocalałej ludności z rejonu porażenia; zabiegi sanitarne ludności i odkażanie /dezaktywacja/ odzieży; odkażanie i dezaktywacja terenu, budynków, transportu i sprzętu technicznego; odgruzowanie dróg /ulic/ i wykonanie przejazdów w zawałach; wzmocnienie lub wyburzenie uszkodzonych konstrukcji budynków zagrażających bezpieczeństwu ruchu i prowadzeniu prac ratunkowych; usuwanie awarii w instalacjach: wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, gazowych, elektroenergetycznych itp.

363. Prace ratunkowe, termin używany dla określenia prac prowadzonych w czasie akcji ratunkowych w zakresie wyszukiwania i wydobywania uszkodzonych ze zniszczonych lub zagruzowanych budowli ochronnych, spod zawałów, z płonących budynków, zagazowanych i zadymionych pomieszczeń a także w zakresie dostarczania zagruzowanym powietrza, wody i żywności oraz udzielania uszkodzonym pomocy przedlekarskiej i ewakuowania ich do punktów zbiórki uszkodzonych.

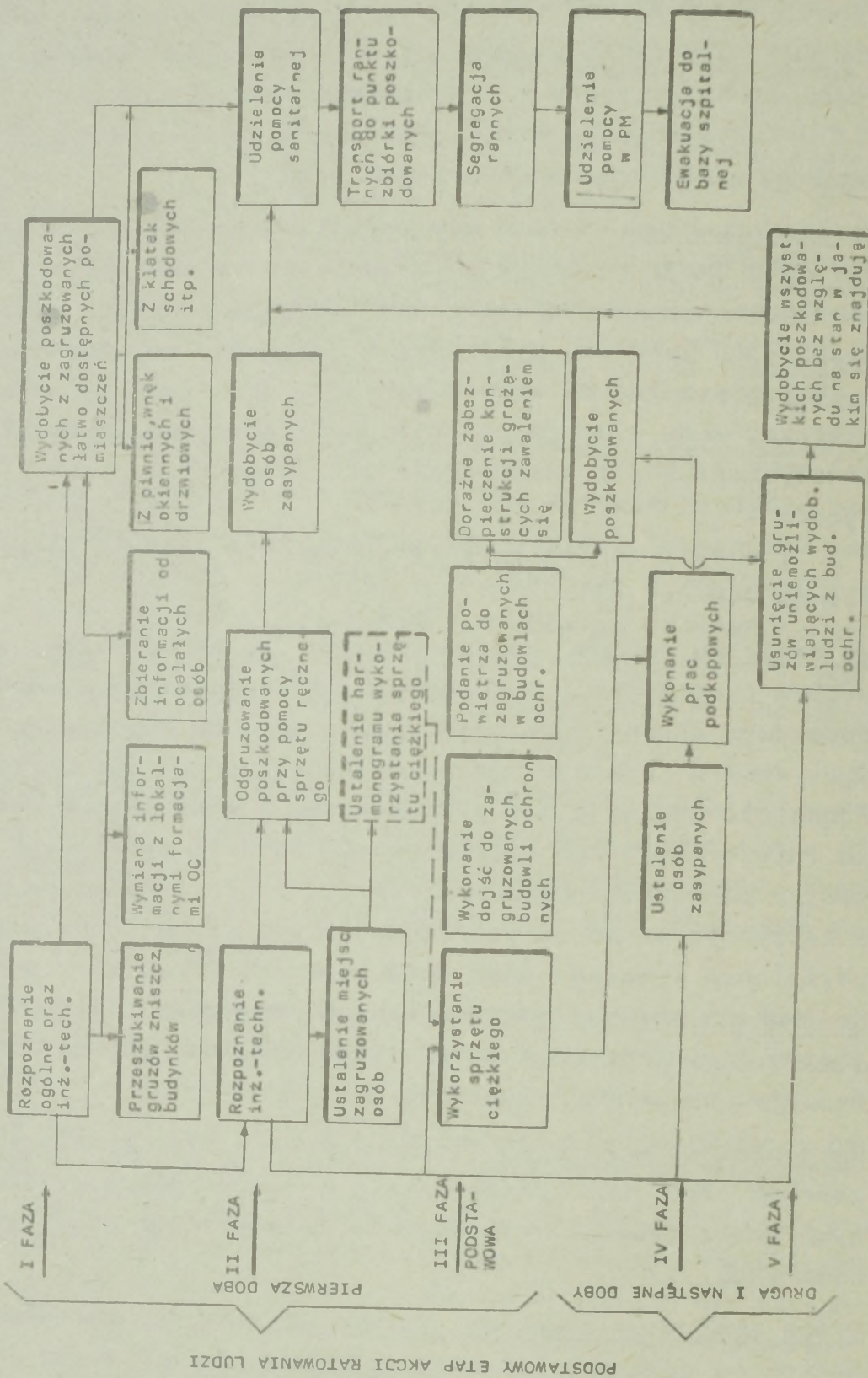
Ideowy przebieg prac ratunkowych w rejonie porażenia przedstawia schemat 48.

364. Ratownictwo ogólne, termin używany dla określenia prac prowadzonych w czasie akcji ratunkowych przez oddziały /samodzielne pododdziały/ obrony cywilnej przeznaczone do wykonywania zadań ogólnych /patrz formacje obrony cywilnej/ przy współudziale ocalałej ludności. Obejmuje ono wyszukiwanie i wydobywanie uszkodzonych ze zniszczonych lub zagruzowanych budowli ochronnych, spod zawałów, z płonących budynków, zagruzowanych i zadymionych pomieszczeń, a także dostarczanie zagruzowanym powietrza, wody i żywności oraz udzielanie uszkodzonym pomocy przedlekarskiej i ewakuowanie ich do punktów zbiórki uszkodzonych. Powyższe prace określa się pojęciem "ratownictwo ogólne" tylko wówczas, gdy są one wykonywane bez użycia sprzętu ciężkiego.

365. Ratownictwo techniczne, termin używany dla określenia podobnego zakresu prac jak w ratownictwie ogólnym /patrz p. 364/, wykonywanych przez oddziały ratownictwa technicznego przy pomocy sprzętu ciężkiego.

366. Prace awaryjno-ratunkowe, termin używany dla określenia prac mających na celu zapobieganie rozszerzaniu się strat i zniszczeń oraz powstawaniu wtórnych skutków w rejonach porażenia, a także w rejonach klęsk żywiołowych, katastrof i awarii.

IDEOWY PRZEBIEG PRAC RATUNKOWYCH W REJONIE PORAZENIA

Wyk. ppłk S. Madejski /w pracy dyplomowej/

367. Wspólne akcje ratunkowe, akcje ratunkowe prowadzone przez siły wojskowe i obrony cywilnej na rzecz porażonych żołnierzy i ludności cywilnej. Wspólnymi akcjami ratunkowymi na obszarach pozamiejskich powinni kierować z zasady dowódcy wojskowi, natomiast na obszarach miast - odpowiednie organy obrony cywilnej.

368. Operacja ratunkowa, zespół akcji ratunkowych oraz związanych z nimi przemieszczeń zgrupowań ratowniczych obrony cywilnej i innych sił /wojskowych, zmilitaryzowanych/ realizowanych w określonych regionach lub częściach kraju, połączonych wspólną myślą przewodnią i prowadzonych pod jednym kierownictwem.

369. Metody prowadzenia akcji ratunkowej, punktowa i przestrzenna

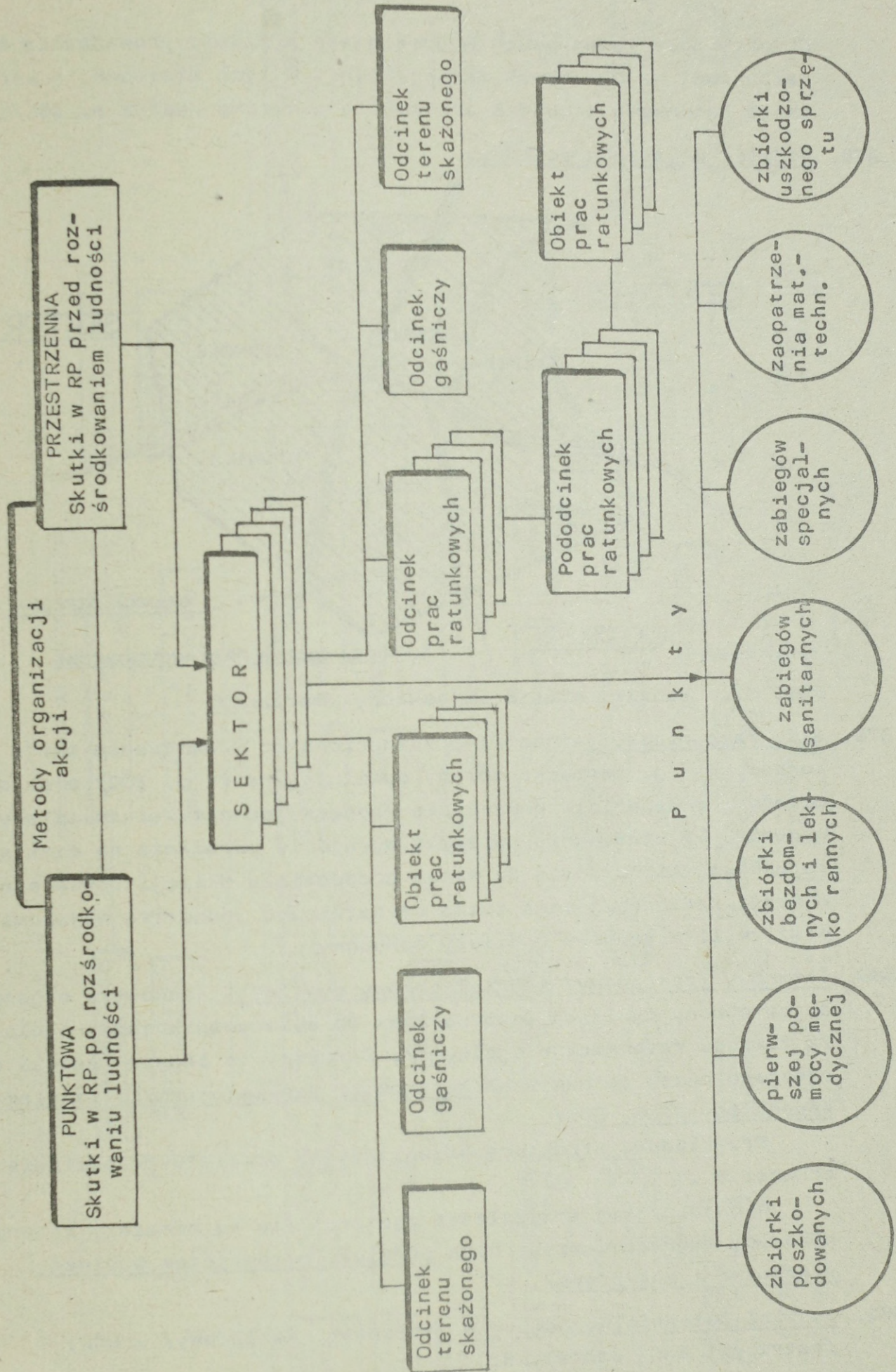
Metodę punktową przewiduje się z reguły stosować w rejonach porażenia, z których ludność została rozśrodkowana. Metodę przestrzenną przewiduje się stosować tam, gdzie ludności nie rozśrodkowano.

370. Orientacyjne normy obliczania strat wśród ludności w RPBJadr.
/przy założeniu optymalnej mocy wybuchu dla danego miasta/

Stopień ukrycia ludności		Strefa	Zabici /%/	Ranni /%/	Razem /%/	Szacunkowa ocena strat w ludziach przy równej gęstości zaludnienia we wszystkich trzech strefach zniszczeń		
Nie ukryci /%/	Ukryci w schronach i ukryciach /szczelinach plot/ /%/					Zabici /%/	Ranni /%/	Ogółem /%/
1	2	3	4	5	6	7	8	9
100	0	I	100	0	100	19	21	40
		II	55	30	85			
		III	4	21	25			
75	25	I	98	2	100	16	18	34
		II	45	25	70			
		III	2,5	16	18,5			
50	50	I	95	5	100	12	13	25
		II	32	20	53			
		III	2	12	14			
25	75	I	92	8	100	9	8	17
		II	21	15	36			
		III	1	7	8			
0	100	I	90	10	100	7	5	12
		II	10	12	22			
		III	0,5	3	3,5			

371. Orientacyjne normy pracochłonności przy odgruzowywaniu:
a/ schronów - 25 rd /roboczodni/
b/ szczelin - 15 rd.
372. Podział rejonu porażenia odpowiednio do potrzeb akcji ratunkowej i punkty organizowane dla jej zabezpieczenia w sektorze,
schemat 49.
373. Sektor, część rejonu porażenia, do którego wprowadza się siły ratownicze różnych specjalności w zależności od charakteru zaistniałych strat i zniszczeń. Liczba sektorów w rejonie porażenia /przewidywanym rejonie porażenia/ oraz ich wielkość uzależnione są od charakteru terenu, rodzaju zabudowy, przewidywanych skutków napadu oraz ilości sił i środków przeznaczonych do prowadzenia akcji ratunkowej.
- Granice sektorów wyznacza się wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych, terenów zielonych, torów kolejowych, rzek, kanałów i innych dobrze widocznych obiektów. Każdy sektor powinien mieć co najmniej dwie drogi - dowozu i ewakuacji.
374. Odcinek prac ratunkowych, część sektora /patrz p. 373/ lub rejonu porażenia /nie dzielonego na sektory/, w której prowadzi się prace ratownictwa ogólnego, technicznego i leczniczo-ewakuacyjne. Liczba odcinków prac ratunkowych uzależniona jest od wielkości sektora, rozmiarów strat i zniszczeń oraz posiadanych sił i środków. Wskazane jest, aby każdy odcinek miał jedną arterię /drogę/ dowozu i ewakuacji.
- Do kierowania pracami ratunkowymi w odcinku wyznacza się jednego z kierowników jednostek ratownictwa ogólnego lub technicznego.
375. Odcinek gaśniczy, część sektora /patrz p. 373/ lub rejonu porażenia /nie dzielonego na sektory/, którą wyznaczono określonej jednostce pożarniczej /określonym jednostkom pożarniczym/ do gaszenia pożarów.
376. Odcinek terenu skażonego, część sektora /patrz p. 373/ lub rejonu porażenia /nie dzielonego na sektory/, który wyznaczono określonej jednostce /określonym jednostkom/ odkażania i dezaktywacji do likwidacji skażeń lub dezaktywacji.
377. Obiekt prac ratunkowych, zakład pracy, zespół zakładów pracy, węzeł komunikacyjny, kompleks zabudowań itp., w którym prowadzi się prace ratunkowe, leczniczo-ewakuacyjne, gaśnicze i likwiduje się skażenia.

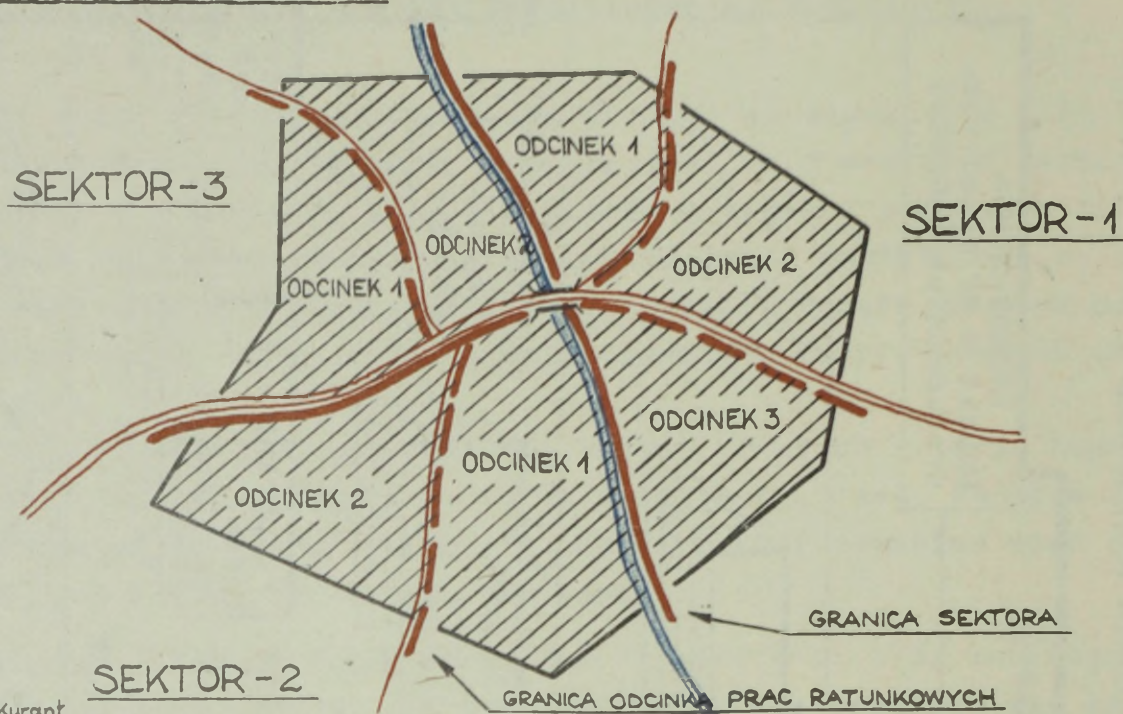
PODZIAŁ REJONU PORAŻENIA ODPOWIEDNIO DO POTRZEB PROWADZENIA AKCJI RATUNKOWEJ
I PUNKTY ORGANIZOWANE DLA JEJ ZABEZPIECZENIA W SEKTORZE

Wyk. mjr A. Kurant na podstawie pracy dyplomowej ppłk. S. Madejskiego

Obiekty prac ratunkowych wydziela się w czasie prowadzenia akcji ratunkowej na obszarach zamiejskich i w tych miastach, w których akcję ratunkową prowadzi się metodą punktową /patrz p. 369/.

378. Podział miasta na sektory.

Wyk. mjr A. Kurant

Rys. 57. Podział miasta na sektory /variant/

379. Siły ratownicze, jednostki przeznaczone do prowadzenia akcji ratunkowych, tj. formacje obrony cywilnej /patrz p. 309/ oraz oddziały i pododdziały pożarnicze /będące jednostkami zmilitaryzowanymi/. Do utrzymania porządku w rejonie porażenia na czas akcji ratunkowej kieruje się do niego pododdziały Milicji Obywatelskiej. W akcji ratunkowej mogą także uczestniczyć jednostki wojskowe oraz zmilitaryzowane oddziały odbudowy.

380. Terenowy /zakładowy/ oddział obrony cywilnej, jednostka organizacyjna obrony cywilnej przeznaczona do wykonywania zadań ogólnych /z zakresu ratownictwa ogólnego/. Oddziały te często jeszcze do obecnego czasu są nazywane terenowymi /zakładowymi/ oddziałami samoobrony /TOS, ZOS/.

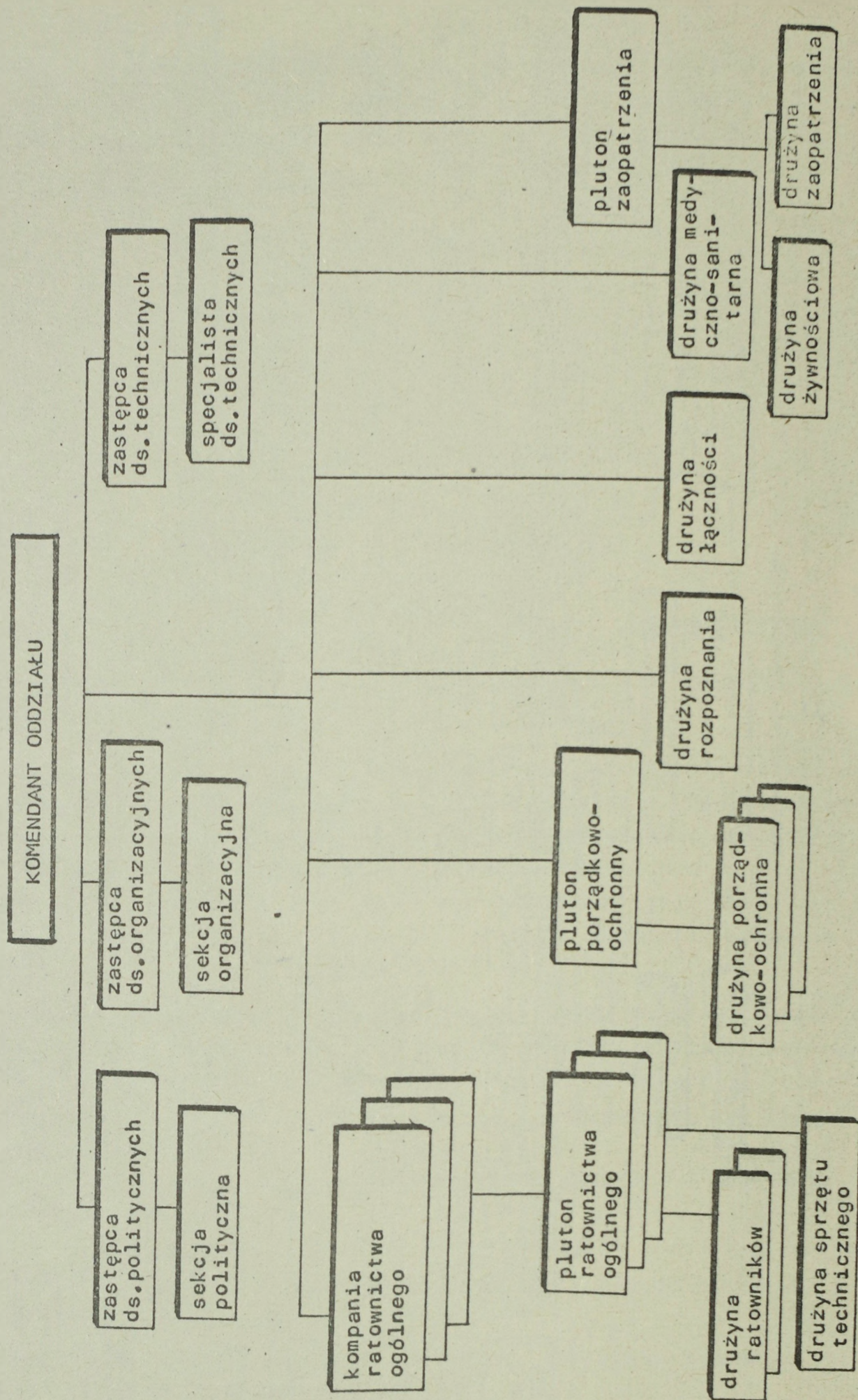
Przykładową strukturę organizacyjną oddziału przedstawia schemat 50.

W najbliższej przyszłości zamierza się te oddziały zreorganizować, tworząc zamiast nich oddziały ratownictwa ogólnego /terenowe i zakładowe/.

381. Oddział ratownictwa ogólnego /terenowy, zakładowy/ - ORO, /patrz pkt 380/ schemat 51.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ODDZIAŁU RATOWNICTWA OGÓLNEGO

Wyk. mjr A. Kurant

382. Terenowa /zakładowa/ grupa obrony cywilnej, jednostka organizacyjna obrony cywilnej przeznaczona do wykonywania zadań ogólnych /z zakresu ratownictwa ogólnego/, tworzona tam, gdzie nie ma możliwości sformowania terenowego /zakładowego/ oddziału obrony cywilnej. Grupy te często jeszcze do obecnego czasu są nazywane terenowymi /zakładowymi/ grupami samoobrony /TGS, ZGS/.

Przykładową strukturę organizacyjną grupy przedstawiają schematy 52 i 53.

W najbliższej przyszłości zamierza się grupy te zreorganizować, tworząc zamiast nich samodzielne pododdziały /kompanie, plutony, drużyny/ ratownictwa ogólnego /terenowe, zakładowe/.

383. Samodzielna kompania ratownictwa ogólnego /terenowa, zakładowa/, /patrz punkt 382/ schemat 54.

384. Samodzielny pluton ratownictwa ogólnego /terenowy, zakładowy/, /patrz punkt 382/ schemat 55.

385. Terenowa /zakładowa/ komenda obrony cywilnej, organ tworzony w przypadku istnienia w gminie /osiedlu/ lub zakładzie więcej niż jednego oddziału obrony cywilnej.

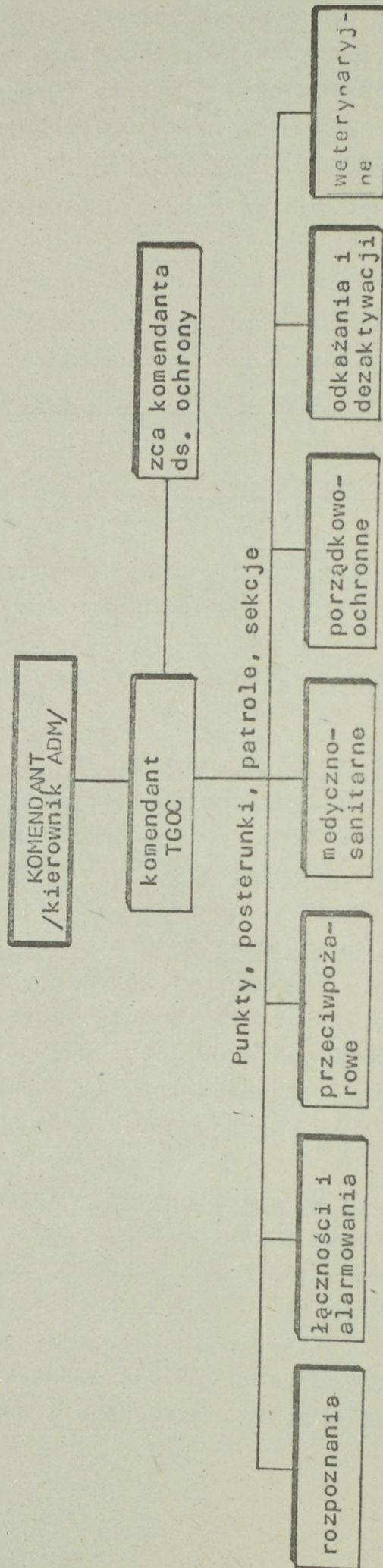
Przykładową strukturę organizacyjną komendy przedstawia schemat 56.

386. Oddziały /samodzielne pododdziały/ służb obrony cywilnej, jednostki organizacyjne obrony cywilnej przeznaczone do wykonywania zadań specjalnych /specjalistycznych/. Tego rodzaju oddziałami do czasu nowelizacji ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL /rok 1979/ - wprowadzającej obowiązek służby w obronie cywilnej - były:

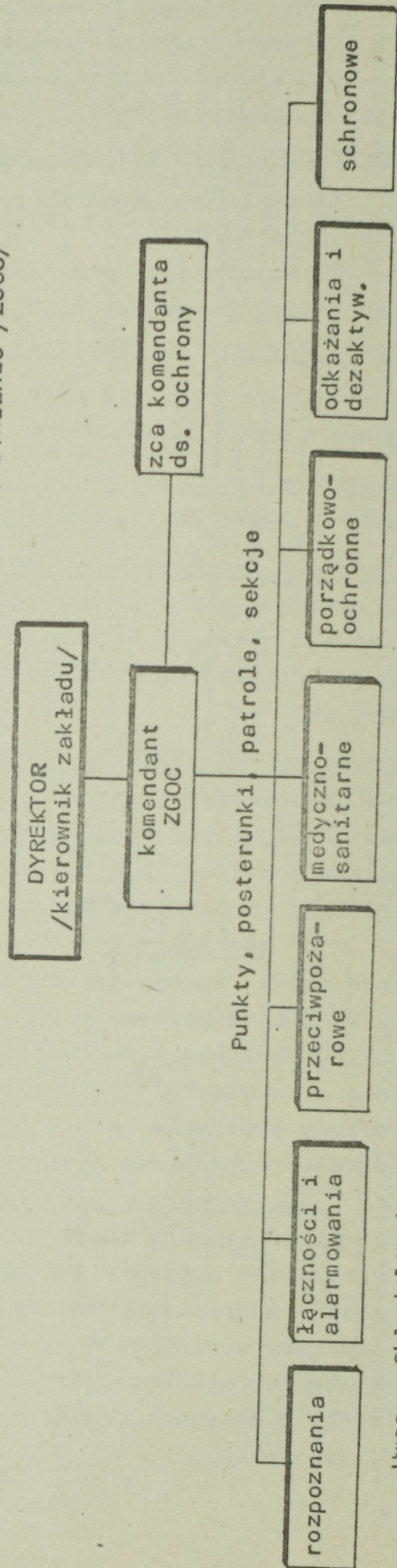
a/ specjalistyczne oddziały obrony cywilnej, częściej znane pod nazwą "specjalistyczne oddziały samoobrony" /oddziały ratownictwa technicznego - ORT, oddziały pierwszej pomocy medycznej - OPPM, oddziały wynoszenia poszkodowanych - OWP, oddziały odkażania i dezaktywacji - OOiD, oddziały łączności radiowej - OLR, oddziały wydobywania wody - OWW, oddziały ochrony obiektów - OOO, oddziały rozpoznania - OR/;

b/ jednostki typu ratowniczego przewidziane do militaryzacji /zmilitaryzowane oddziały ratownictwa technicznego - ZORT, zmilitaryzowane oddziały pierwszej pomocy medycznej - ZOPPM, zmilitaryzowane oddziały odkażania i dezaktywacji - ZOOiD, zmilitaryzowane oddziały wydobywania wody - ZOWW, zmilitaryzowane oddziały pomiarów skażeń promieniotwórczych - ZOPSP, zmilitaryzowane oddziały napraw sprzętu dozymetrycznego - ZONSD oraz pułki, bataliony i kompanie pożarnicze/.

PRZYKŁADOWA STRUKTURA ORGANIZACYJNA TERENOWEJ GRUPY OBRONY CYWILNEJ /TGOC/

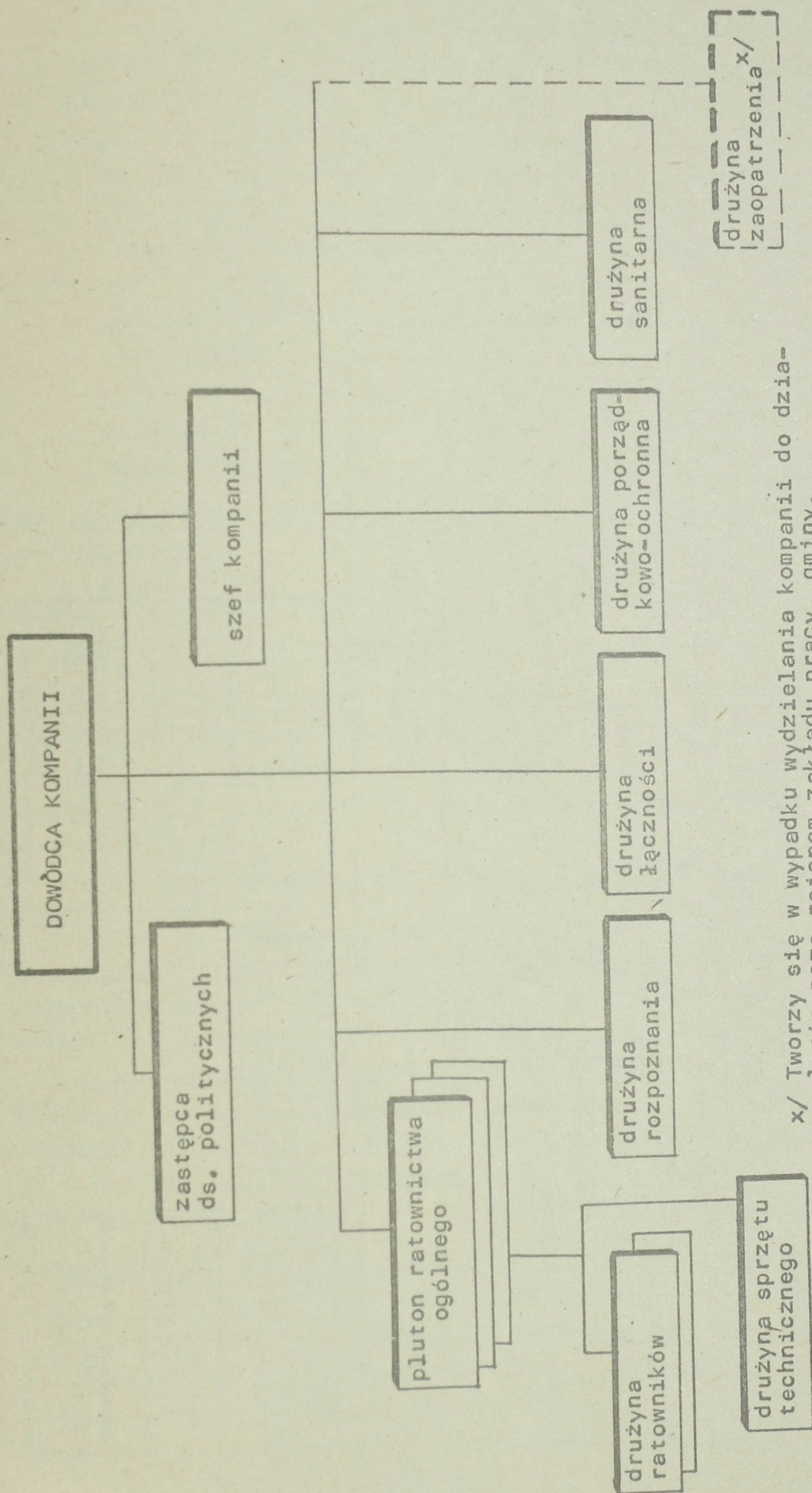

PRZYKŁADOWA STRUKTURA ORGANIZACYJNA ZAKŁADOWEJ GRUPY OBRONY CYWILNEJ /ZGOC/

Uwaga: Skład liczebny ZGOC nie może być mniejszy niż 10 osób i większy niż 50 osób, z wyjątkiem zakładów podległych Ministerstwu łączności i organizacjom spółdzielczym, gdzie może być tworzona ZGOC o składzie mniejszym niż 10 osób.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA SAMODZIELNEJ KOMPANII RATOWNICTWA OGÓLNEGO

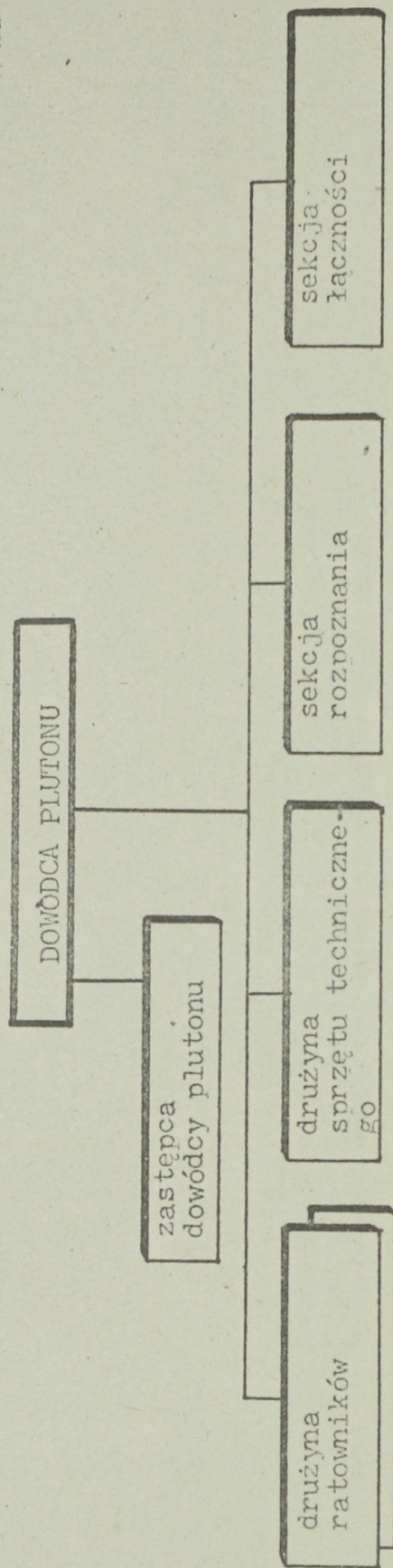

x/ Tworzy się w wypadku wydzielenia kompanii do działania poza rejonem zakładu pracy, gminy.

Wyk. kpt. R. Kalinowski

Schemat 55.

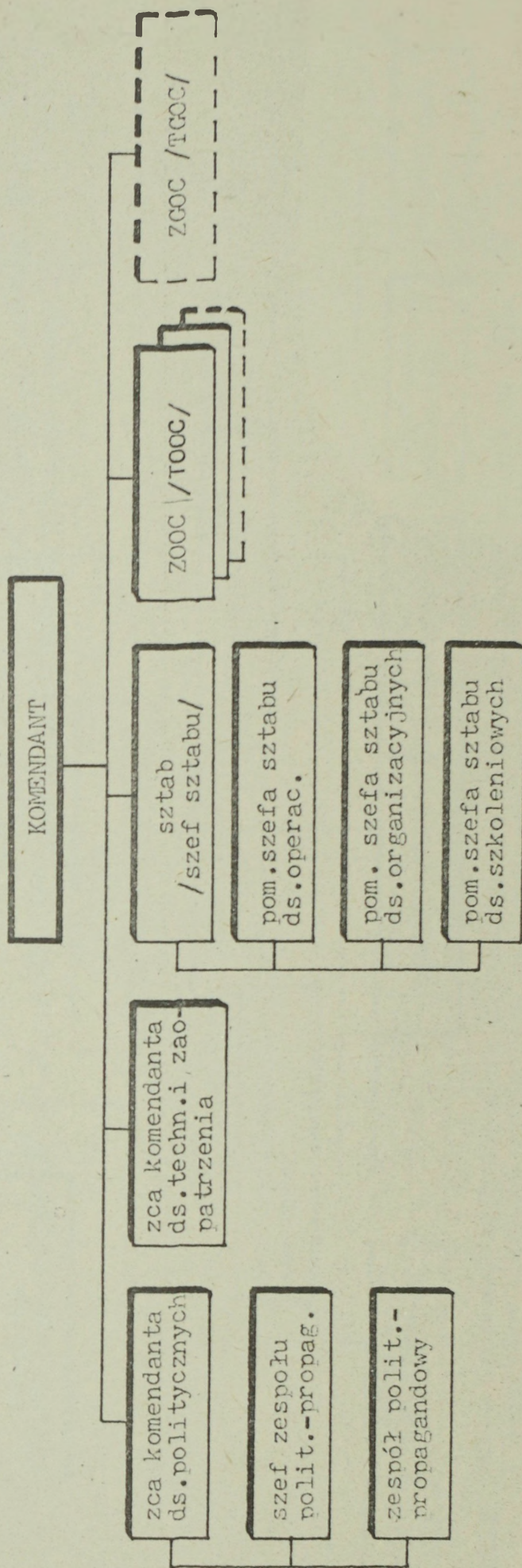
STRUKTURA ORGANIZACYJNA SAMODZIELNEGO PLUTONU RATOWNICTWA OGÓLNEGO

Wyk. kpt. R. Kalinowski

Schemat 56.

PRZYKŁADOWA STRUKTURA ORGANIZACYJNA ZAKŁADOWEJ I TERENOWEJ KOMENDY OBRONY CYWILNEJ /ZKOC, TKOC, TKOC/

Wyk. mjr Kurant

Do oddziałów /samodzielnych pododdziałów/ służb obrony cywilnej - zgodnie z projektem uchwały Rady Ministrów w sprawie obrony cywilnej /1983/ - zalicza się oddziały /samodzielne kompanie lub samodzielne plutony/:

- pierwszej pomocy medycznej;
- ochrony płodów rolnych, zwierząt hodowlanych i paszy;
- ochrony produktów żywnościowych i paszowych;
- komunalne /wodno-kanalizacyjne, ochronowe, odkażania i dezaktywacji/;
- energetyczne /elektryczne, gazowe, ciepłownicze/;
- ratownictwa technicznego;
- porządkowo-ochronne;
- łączności;
- zaopatrzenia.

387. Oddział pierwszej pomocy medycznej: typu "A", schemat 57, typu "B", schemat 58.

388. Oddział odkażania i dezaktywacji, schematy 59 i 60

389. Oddział ratownictwa technicznego, schemat 61

390. Oddziały obrony cywilnej służby zasadniczej /w których poborowi odbywają służbę zasadniczą/, jednostki tworzone w Ochotniczych Hufcach Pracy, w Zawodowych Strażach Pożarnych, w strażach przemysłowych i w jednostkach organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej.

Strukturę organizacyjną oddziału przedstawiają schematy 62 i 63.

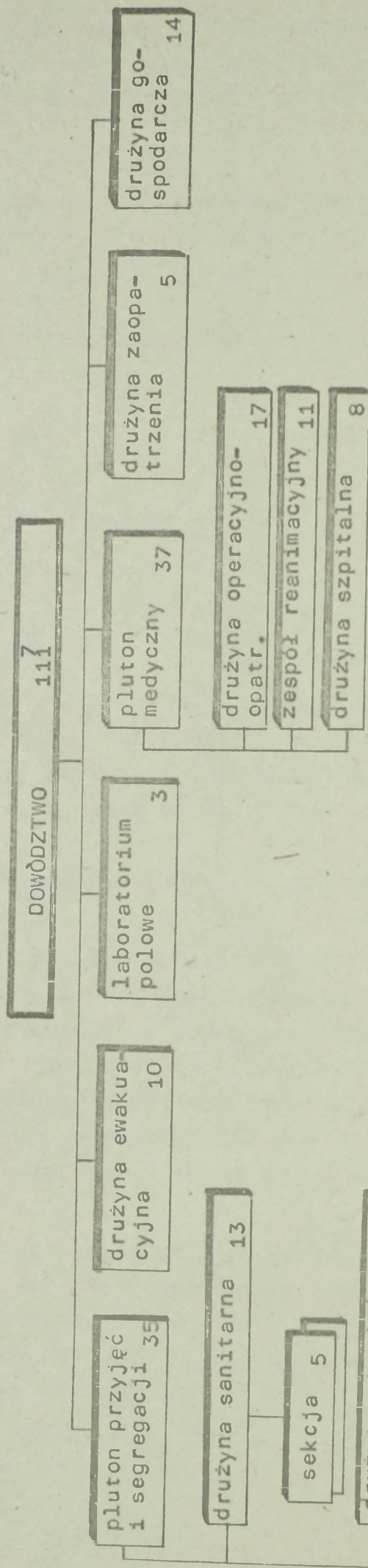
391. Zgrupowanie jednostek ratowniczych /ZJR/, zespół jednostek obrony cywilnej o różnych specjalnościach przeznaczonych do prowadzenia działań ratunkowych w porażonym mieście, w sektorze porażonego miasta lub stanowiący odwód szefa OC województwa bądź kraju. Do ZJR mogą być włączone jednostki zmilitaryzowane /oddziały lub pododdziały pożarnicze, pododdziały MO, oddziały odbudowy/.

Przykładową strukturę organizacyjną komendy ZJR i jego skład przedstawia schemat 64.

392. Straż pożarna, wyspecjalizowana organizacja do wykonywania zadań ochrony przeciwpożarowej. Straż pożarna może mieć charakter:
1/ zawodowy i wówczas składa się z osób pełniących służbę zawodowo na podstawie stosunku służbowego, 2/ ochotniczy i wówczas tworzona jest przez mieszkańców danej miejscowości lub pracowników zakładu pracy na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się,

Schemat 57.

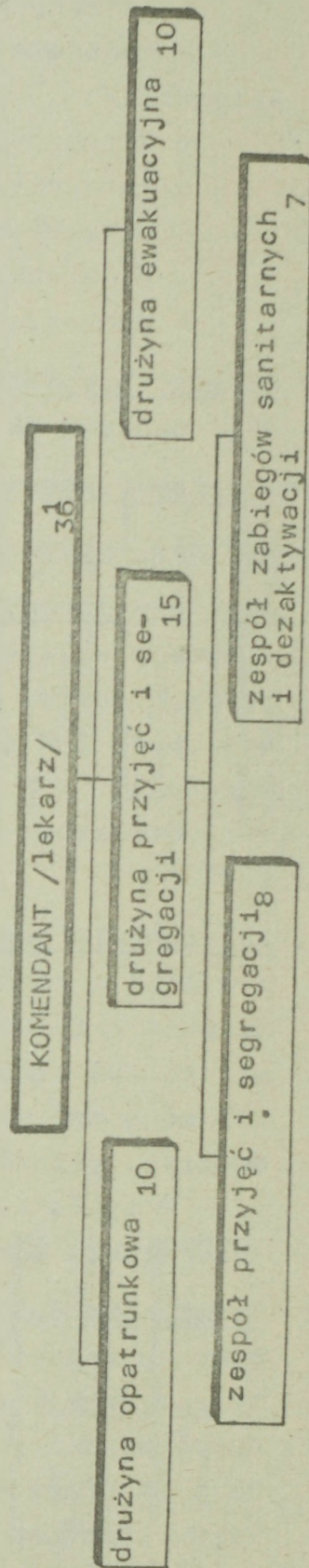
ODDZIAŁ PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ /OPPM/ TYPU "A"

Możliwości w ciągu doby: udzielić pomocy lekarskiej i chirurgicznej 400-500 poszkodowanym przy założeniu, że lekko ranni stanowią 40%, średnio i ciężko ranni po 30%. W korzystniejszych warunkach, gdy liczba lekko rannych przeważa lub gdy zakres udzielania pomocy ograniczy się tylko do pomocy lekarskiej, możliwości mogą wzrosnąć do 1000 osób.

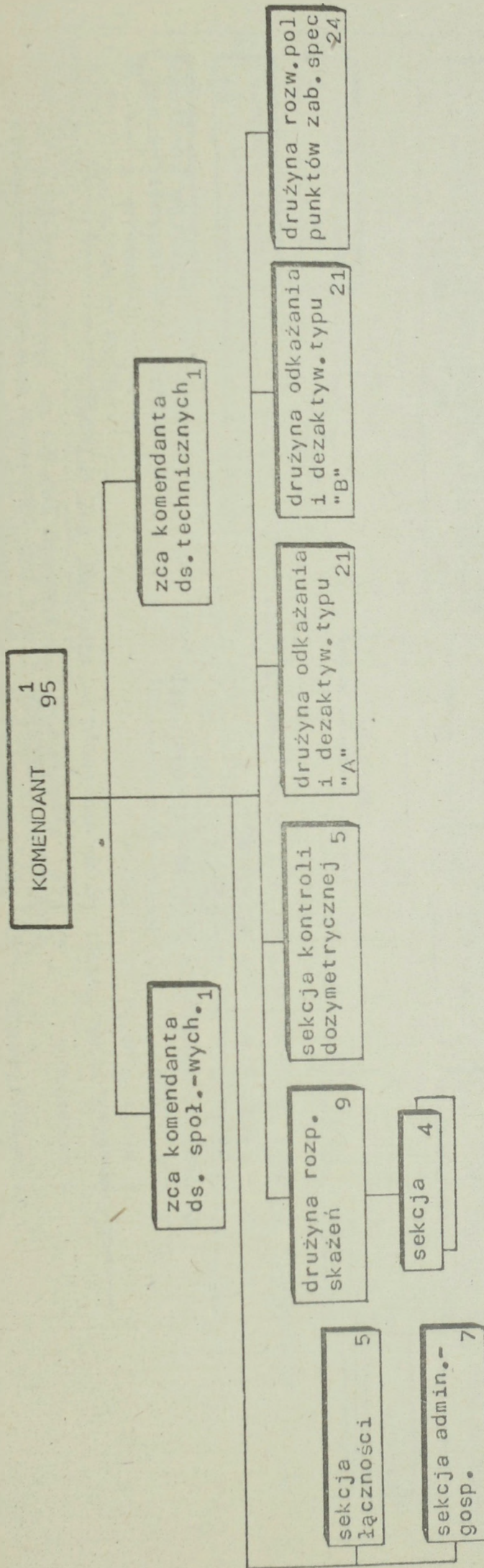
Schemat 58.

ODDZIAŁ PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ /OPPM/ TYPU "B"

Możliwości w ciągu doby: udzielenie pomocy 300-400 poszkodowanym, a przy ograniczeniu czynności do minimum 400-500 poszkodowanym.

ODDZIAŁ ODKAŻANIA I DEZAKTYWACJI - WARIANT I /DO 1983 r. SPECJALISTYCZNY ODDZIAŁ OBRONY CYWILNEJ/

Możliwości: a/ drużyna odkażania i dezaktywacji typu "A" przy jednej jednostce napełnienia:

- odkażenie - 25000 m²
- dezaktywacja - 12000 m²

b/ drużyna odkażania i dezaktywacji typu "B" przy jednej jednostce napełnienia:

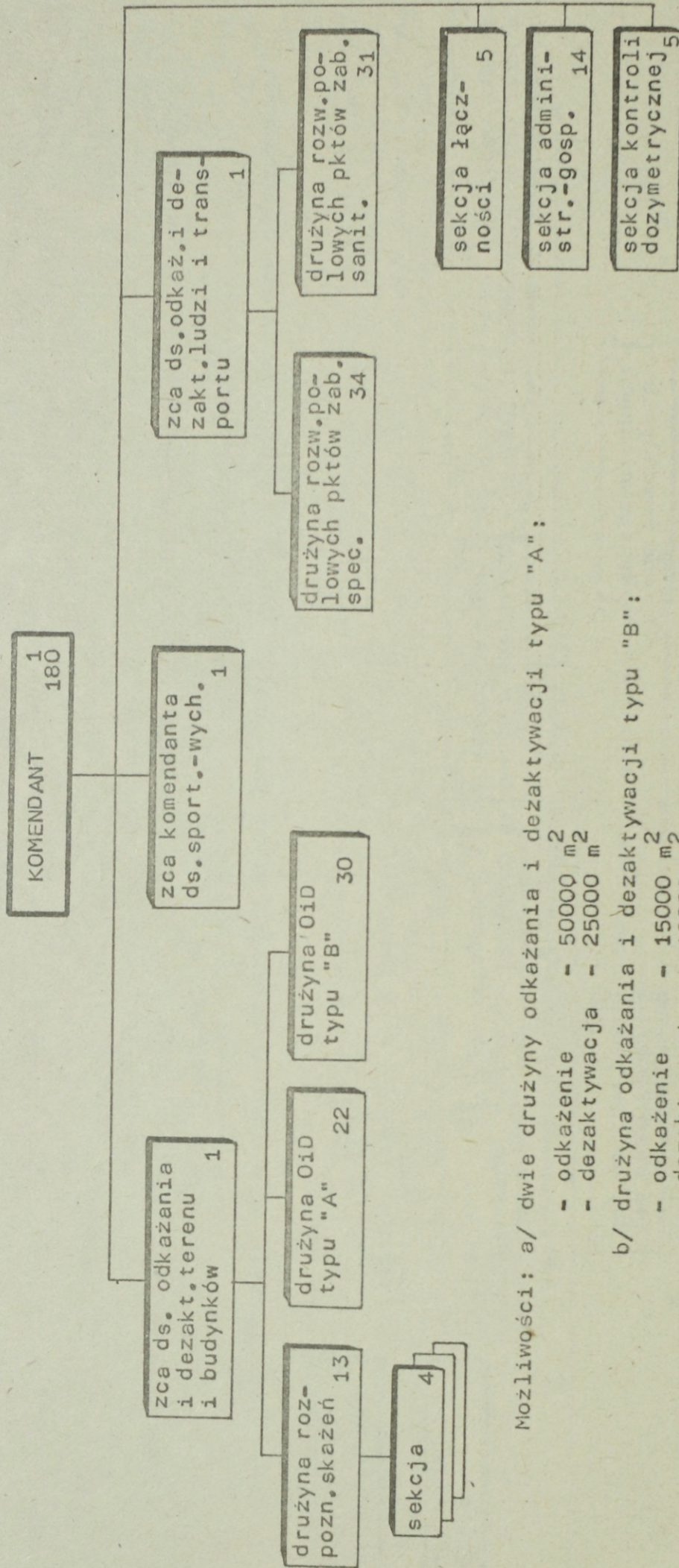
- odkażenie - 13000 m²
- dezaktywacja - 10000 m²

c/ drużyna rozwinięcia połowych punktów zabiegów specjalnych:

- odkażenie - 50 szt. samochodów ciężarowych lub 25 szt. maszyn ciężkich /spy-charki, koparki itp./ lub 80 szt. samochodów osobowych;
- dezaktywacja - 100 szt. samochodów ciężarowych lub 50 szt. maszyn ciężkich /spy-charki, koparki itp./ lub 160 szt. samochodów osobowych.

Wyk. mjr A. Kurant

Schemat 60.
 ODDZIAŁ ODKAŻANIA I DEZAKTYWACJI - WARIANT II /DO 1983 r. ZMILITARYZOWANY ODDZIAŁ ODKAZANIA I DEZAKTYWACJI/

Możliwości: a/ dwie drużyny odkażania i dezaktywacji typu "A":

- odkażenie - 50000 m²
- dezaktywacja - 25000 m²

b/ drużyna odkażania i dezaktywacji typu "B":

- odkażenie - 15000 m²
- dezaktywacja - 12000 m²

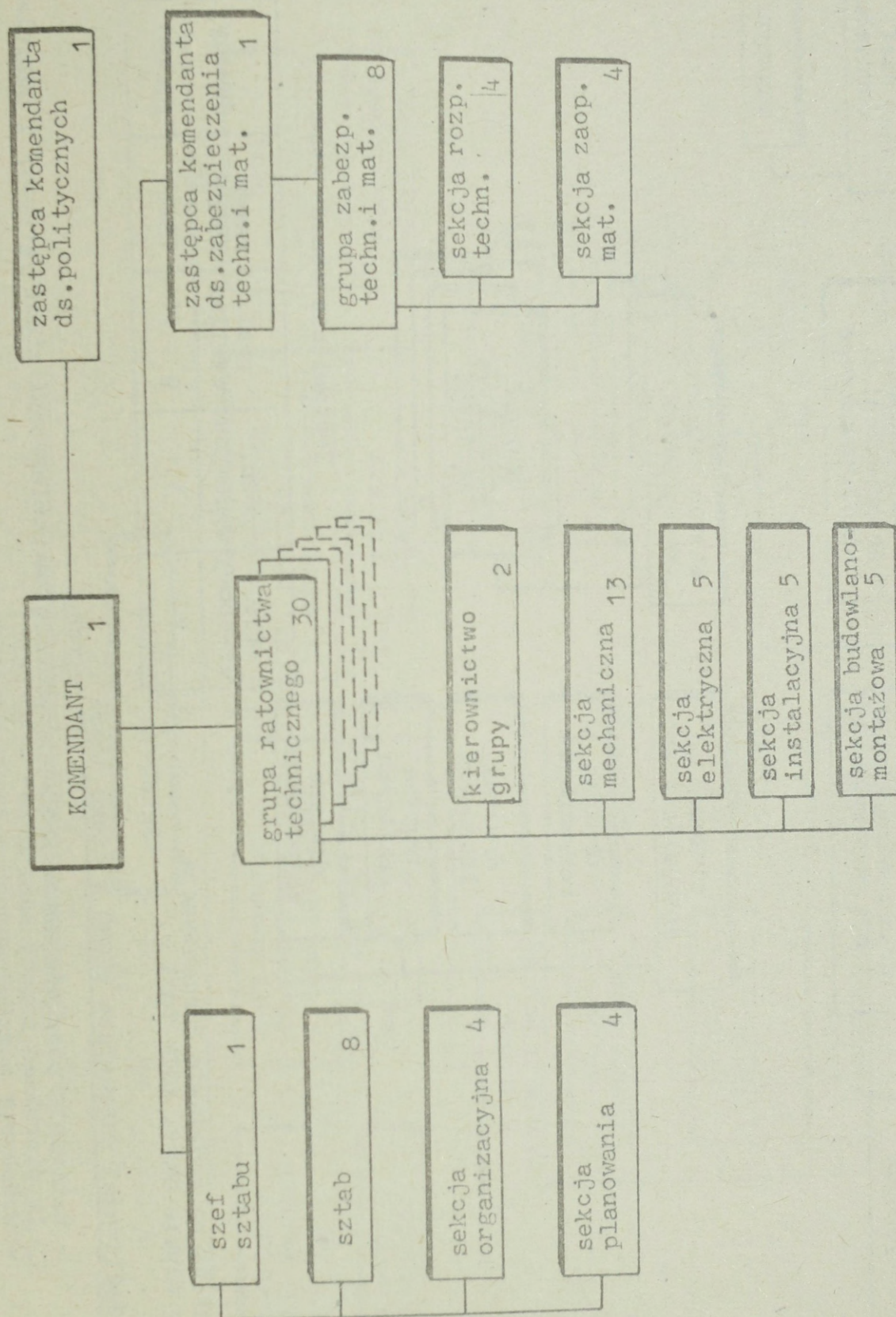
c/ drużyna rozwinięcia polowych punktów zabiegów specjalnych:

- odkażenie - 75 szt. samochodów ciężarowych lub 30 maszyn ciężkich /spsycharki, koparki itp./ lub 100 szt. samochodów osobowych.
- dezaktywacja - 150 szt. samochodów ciężarowych lub 60 maszyn ciężkich /spsycharki, koparki itp./, lub 200 szt. samochodów osobowych

d/ drużyna rozwinięcia polowych punktów zabiegów sanitarnych:

- rozwinięcie jednego punktu zabiegów sanitarnych o możliwościach /w ciągu 8 godzin pracy/ poddania zabiegom sanitarnym 600 osób.

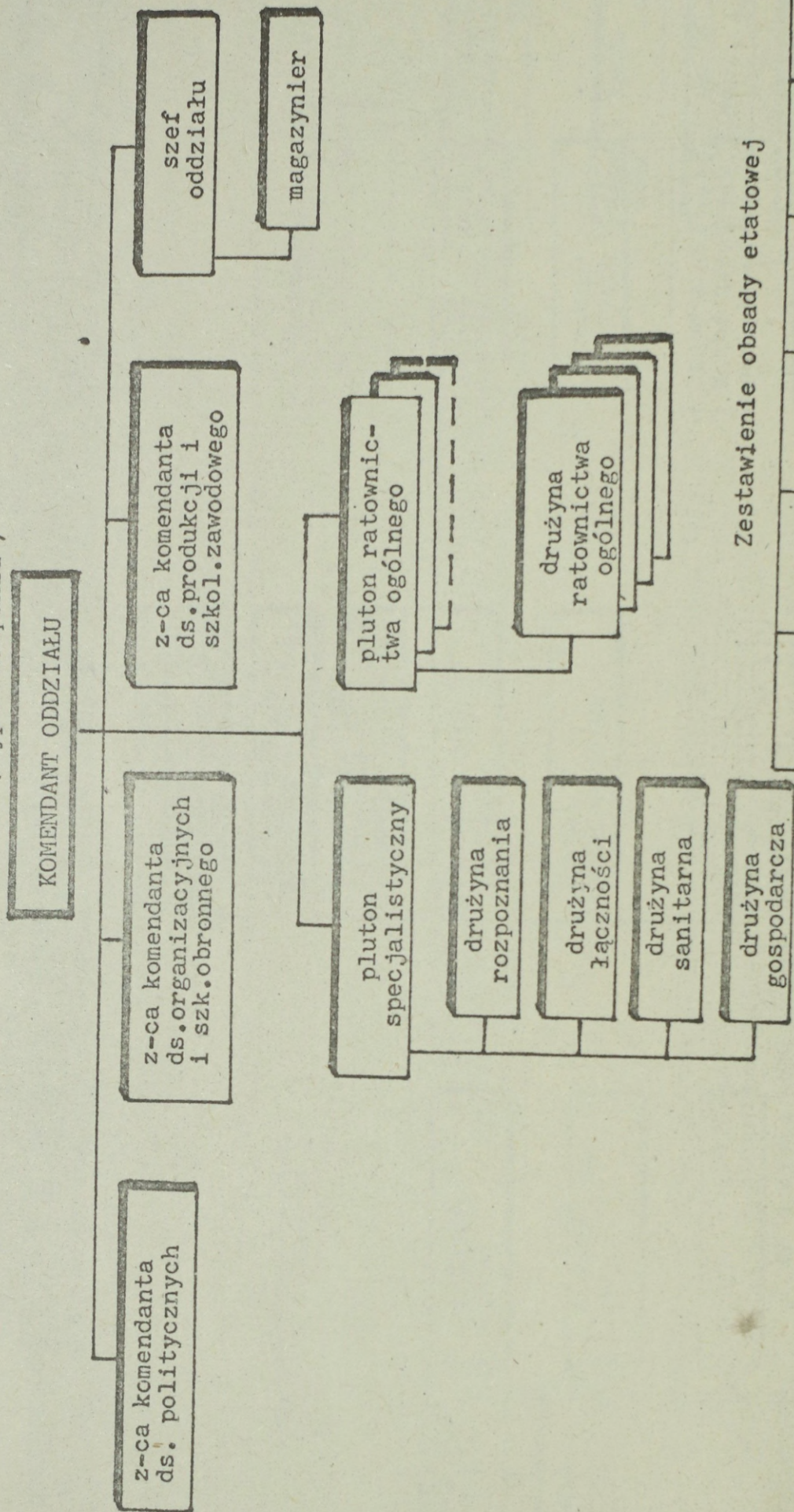
ODDZIAŁ RATOWNICTWA TECHNICZNEGO /ORT/

Możliwości oddziału ratownictwa technicznego są zależne od liczby grup ratownictwa technicznego. Oddział o składzie 4-6 grup ratownictwa technicznego określany jest jako oddział typu "A", natomiast o składzie 2-3 grup ratownictwa technicznego jako oddział "B". Jedną grupą może w ciągu doby wydobyć ludzi z 1-2 schronów lub 2-4 zagruzowanych ukryć ochronnych.

wyk. mjr A. Kurant na podstawie danych IOCK

ODDZIAŁ OBRONY CYWILNEJ SŁUŻBY ZASADNICZEJ
/typu "kompania"/

Zestawienie obsady etatowej

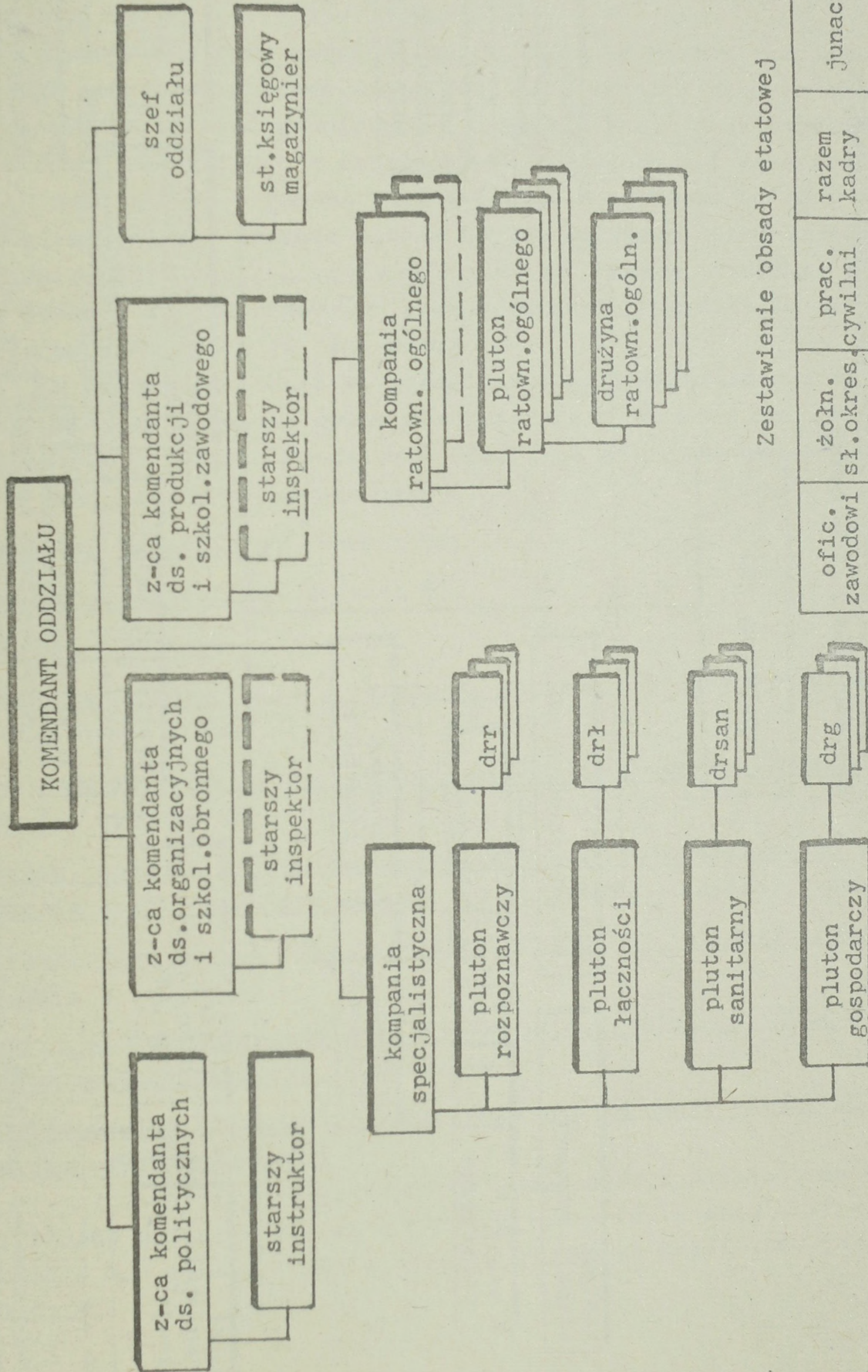
ofic. zawodowi	żołn. sił. okres.	prac. cywilni	razem kadry	Junacy	ogółem
2	1	9 - 11	12-14	120-160	132-174

Wyk.mjr A.Kurant na podstawie "Organizacja i zasady użycia ORO". IOCK 1983 r.

Możliwości ratownicze plORO w ciągu doby:

- ratowanie uszkodzowanych znajdujących się na powierzchni ziemi /gruzów/ i udzielenie im pierwszej pomocy sanitarnej - 90 osób;
- wydobycie uszkodzowanych z łatwo dostępných zagruzowanych budowli ochronnych - 54 osoby;
- przeniesienie uszkodzowanych do punktu zbiórki uszkodzowanych na średnią odległość 200-300 m - 90. osób;
- odemuzowanie

ODDZIAŁ OBRONY CYWILNEJ SŁUŻBY ZASADNICZEJ
/typu "batalion"/

Zestawienie obsady etatowej

ofic. zawodowi	żołn. sł. okres.	prac. cywilni	razem kadry	junacy	ogółem
4	3-5	19-40	26-49	240-600	266-649

Wyk. mjr A. Kurant na podstawie "Organizacja i zasady użycia ORO". IOCK 1983 r.

3/ obowiązkowy i wówczas powołana jest decyzją terenowego organu administracji państwowej /naczelnika gminy, miasta/ na terenie danej miejscowości spośród jej mieszkańców lub na wniosek kierownictwa zakładu pracy spośród pracowników zakładu, jeżeli bezpieczeństwo przeciwpożarowe w tej miejscowości lub zakładzie pracy nie może być w inny sposób zapewnione.

Do zadań straży pożarnej należy zgodnie z obowiązującymi przepisami prowadzenie przeciwpożarowej działalności zapobiegawczej, prowadzenie działań gaśniczych w czasie pożarów oraz współdziałanie w akcjach ratunkowych w czasie klęsk żywiołowych i katastrof.

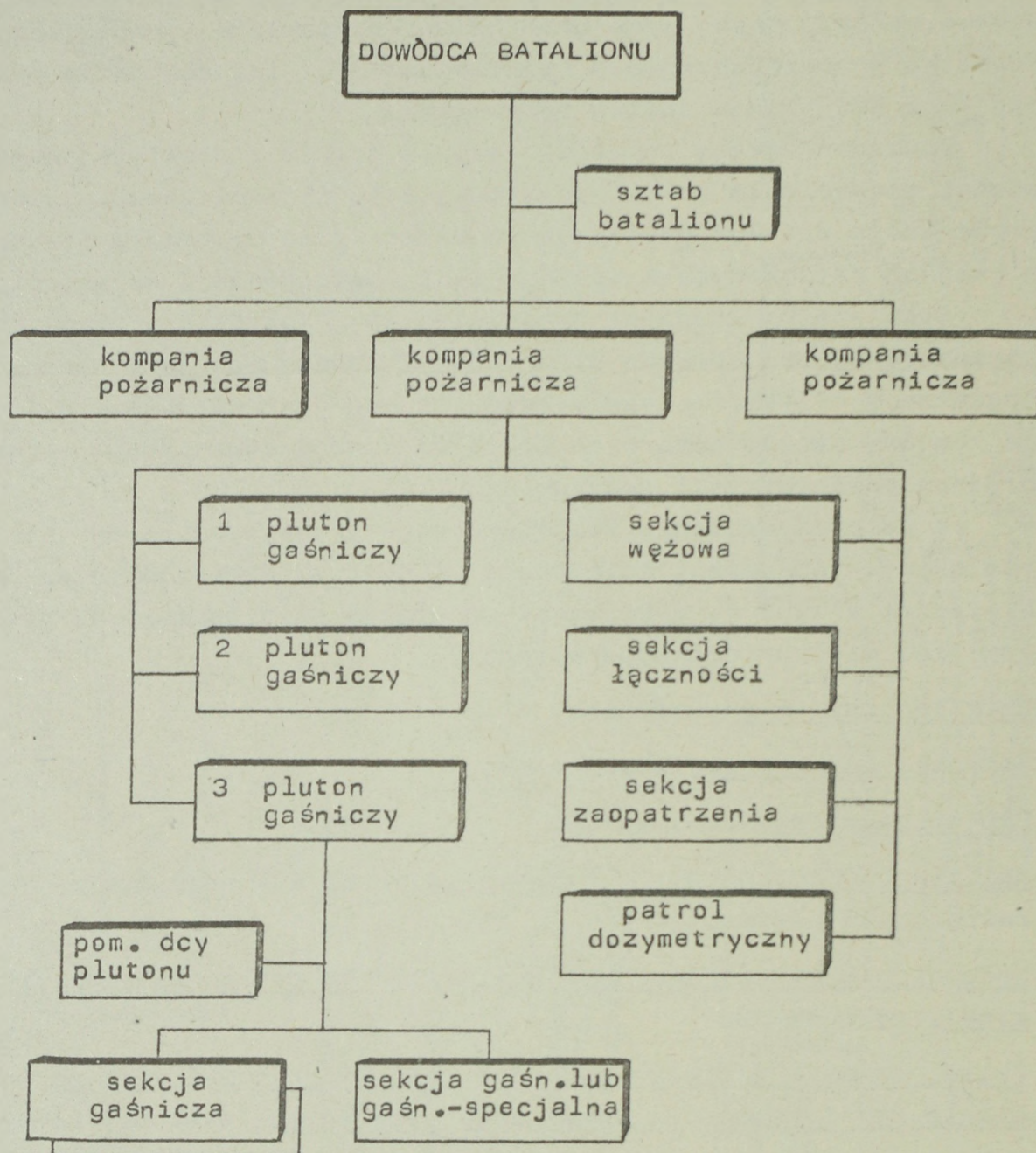
Specjalnymi organami administracji w zakresie ochrony przeciwpożarowej są: Komenda Główna Straży Pożarnych jako jednostka organizacyjna resortu spraw wewnętrznych oraz wojewódzkie i gminne komendy straży pożarnych podporządkowane odpowiednim terenowym organom administracji państwowej.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie gminy - naczelnik gminy może zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 1962 r. wprowadzić obowiązek pełnienia przez mieszkańców tzw. wart przeciwpożarowych.

- 393. Batalion pożarniczy, schemat 65.
- 394. Kompania pożarnicza, schemat 65.
- 395. Pluton gaśniczy, schemat 65.
- 396. Zmilitaryzowana eskadra lotnicza, schemat 66. Może być używana do rozpoznania skażeń.
- 397. Ugrupowanie sił obrony cywilnej miasta do prowadzenia akcji ratunkowej, rysunek 58.
- 398. Skład, zadania i sposób wykorzystania sił ratowniczych do prowadzenia akcji ratunkowej w rejonie porażenia - wariant, schemat 67.
- 399. Przykładowe ugrupowanie marszowe zgrupowania jednostek ratowniczych, rysunek 59.
- 400. Decyzja dowódcy ugrupowania jednostek ratowniczych /ZJR/ do akcji ratunkowej w sektorze, rysunek 59.
- 401. Orientacyjne możliwości wydzielenia sił do akcji ratunkowej z pułku zmechanizowanego,

a/ żołnierzy do wydobywania i wynoszenia poszkodowanych:
z trzech bpszmot - 720 /3 x 240/; z bcz - 95; z artylerii - 60;
z kł - 30; z ksap - 20; z tyłów - 80. Razem około 1000 żołnierzy
/1015/;

STRUKTURA ORGANIZACYJNA JEDNOSTEK POŻARNICZYCH

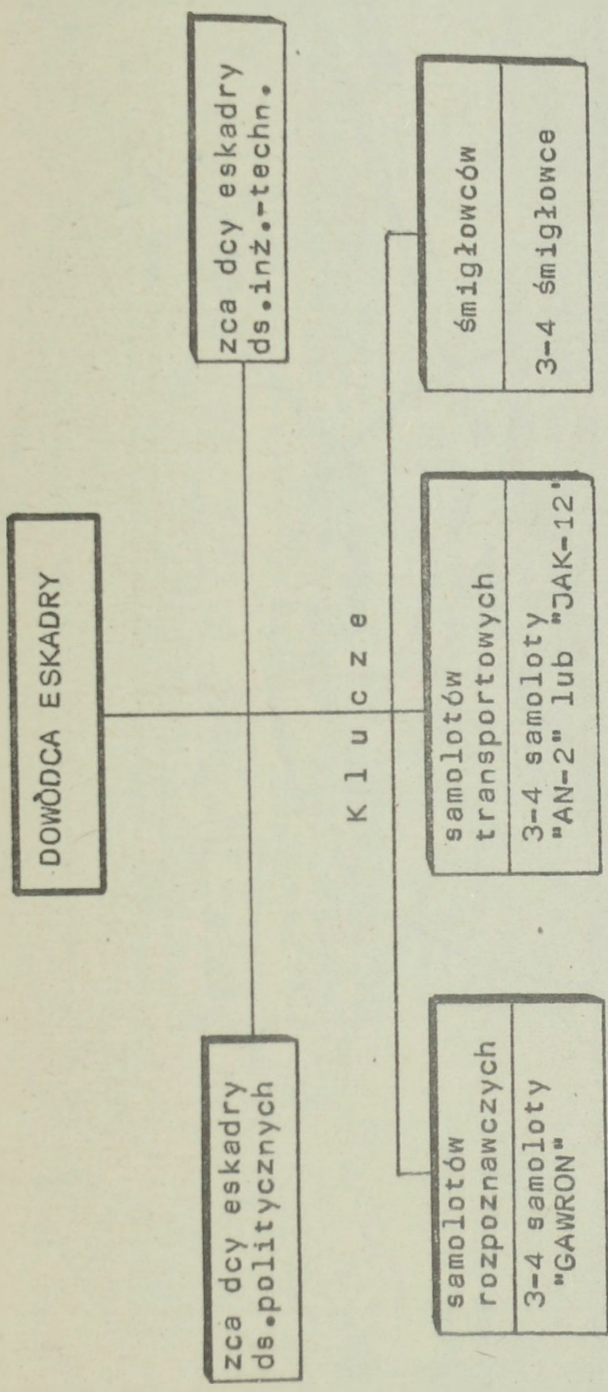
Możliwości jednostek pożarniczych są następujące:

- sekcja gaśnicza może zająć jedno stanowisko wodne oraz 1-3 stanowiska gaśnicze;
  - pluton gaśniczy rozwija 2-3 stanowiska wodne i 6-9 stanowisk gaśniczych;
  - kompania pożarnicza typu "A" może dysponować 24-27 skutecznymi prądami wody, a kompania "B" 16-18 skutecznymi prądami wody;
  - batalion pożarniczy może dysponować 54 prądami, a w szczególnie dogodnej sytuacji zaopatrzenia wodnego nawet 81 prądami wody.
- Ponadto jednostki pożarnicze mogą wykonywać prace związane z:
- ratowaniem i udzielaniem rannym pierwszej pomocy sanitarnej;
  - ewakuacją zagrożonych pożarem ruchomości;
  - rozbiórką konstrukcji budowlanych.

Wyk. mjr A. Kurant

na podstawie "Vademecum oficera"cz. II

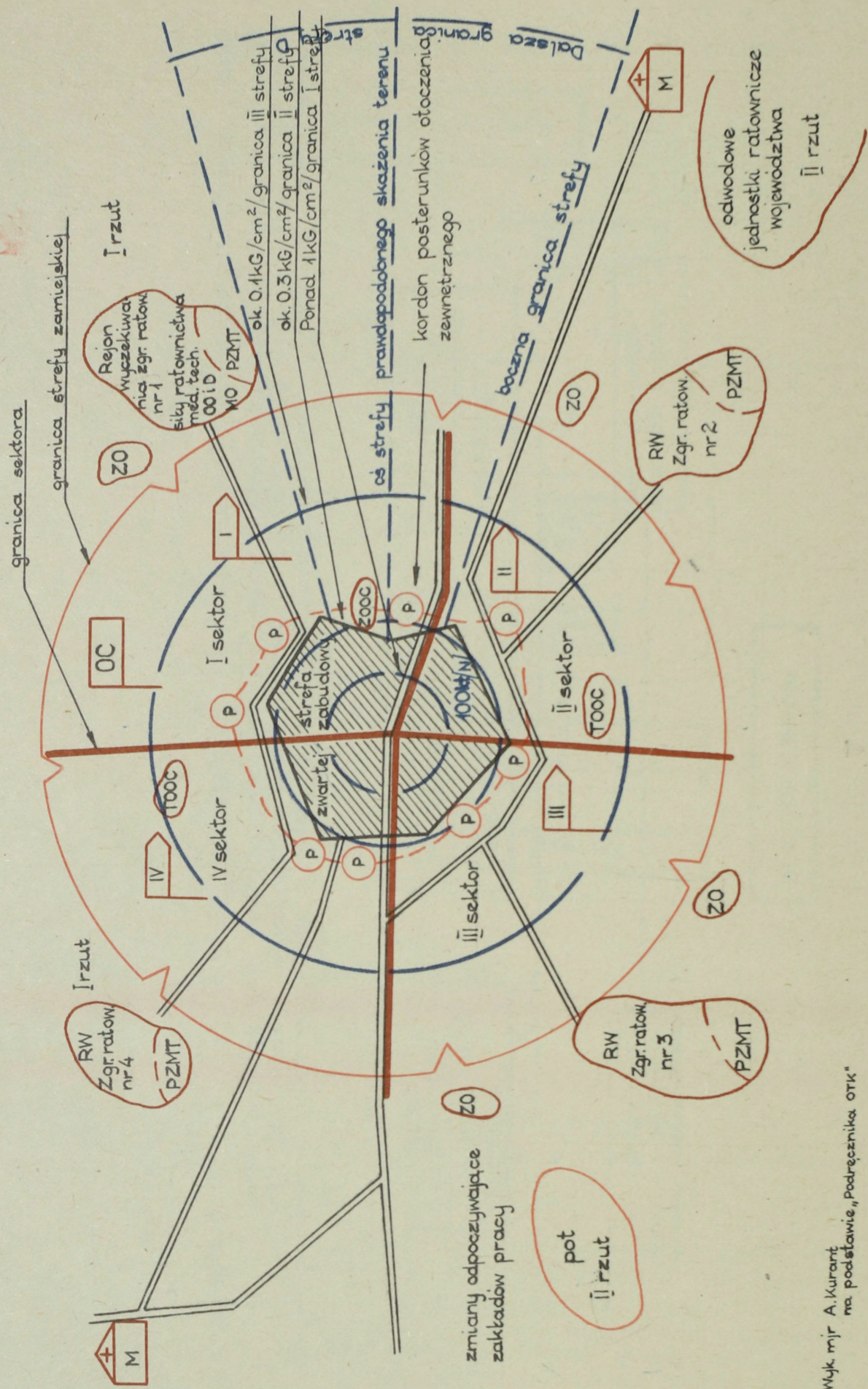
PRZYKŁADOWA STRUKTURA ORGANIZACYJNA ZMILITARYZOWANEJ ESKADRY LOTNICZEJ /ZEL/

Zadania: Wykorzystanie samolotów i śmigłowców dla potrzeb rozpoznania, łączności i kierowania akcją ratunkową w rejonach masowych porażeń, a w przypadkach szczególnych do przegrupowania pododdziałów specjalistycznych i ewakuacji poszkodowanych z rejonu porażenia.

Baza organiz.: aerokluby PRL, lotnicze zespoły sanitarne i usług gospodarczych, Polskie Linie Lotnicze "LOT".

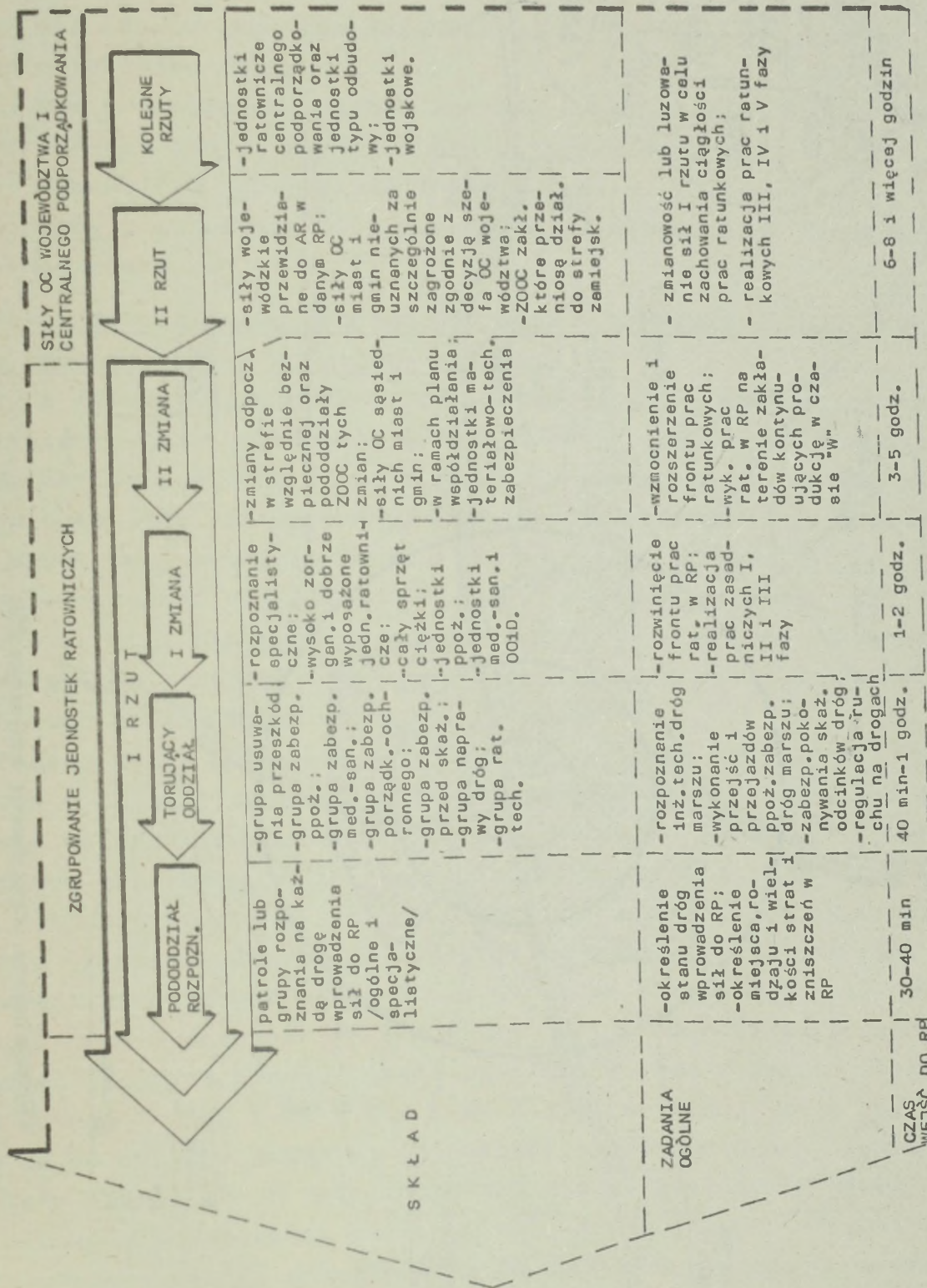
Wyk. mjr A. Kurant
na podstawie "Vademecum oficera", cz.II

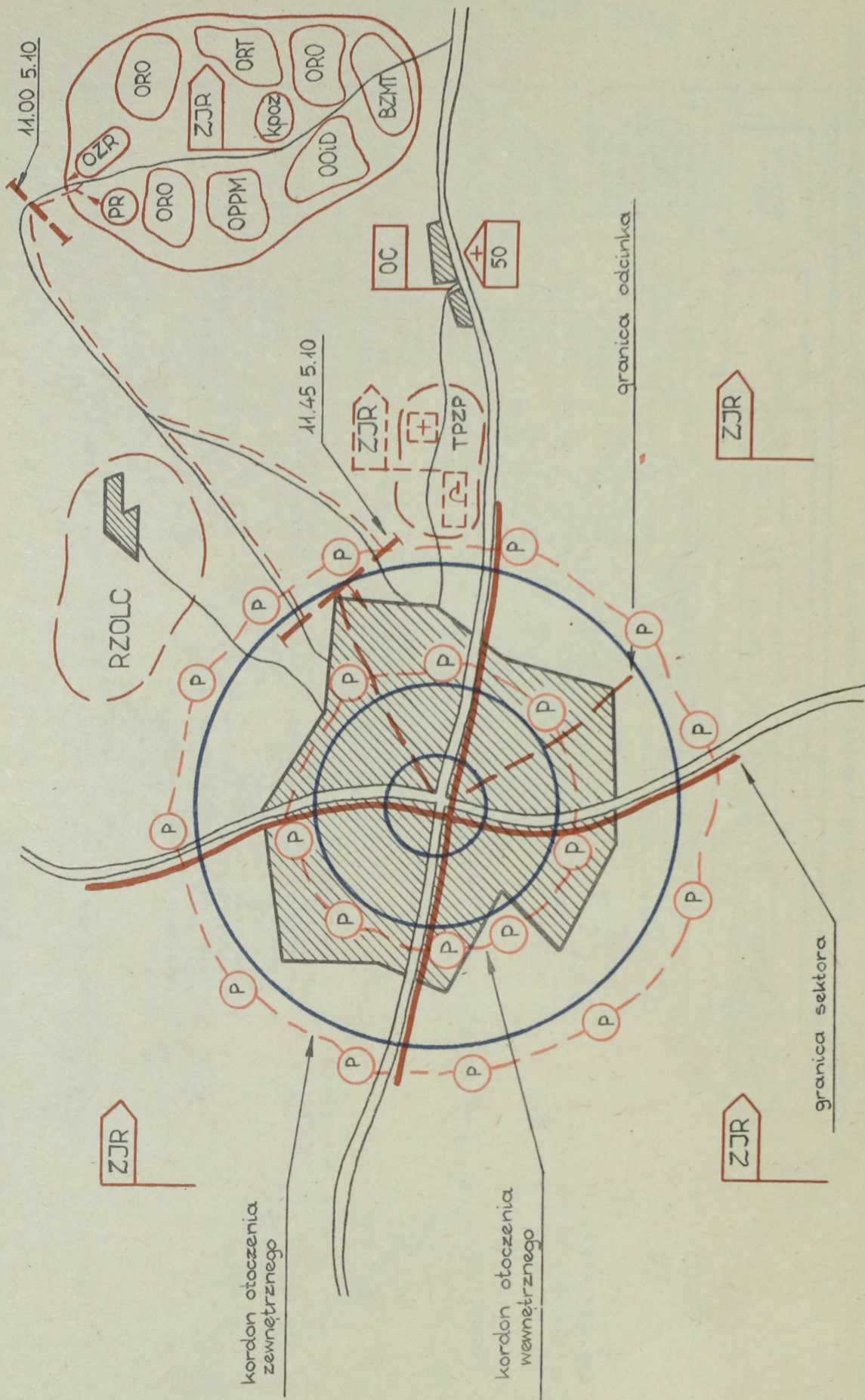
Wyk. mjr A. Kurant na podstawie „Podręcznika OTK”

Rys. 58. Ugrupowanie sił obrony cywilnej miasta do prowadzenia akcji ratunkowej

SKŁAD, ZADANIA I SPOSÓB WYKORZYSTANIA SIŁ RATOWNICZYCH DO PROWADZENIA AKCJI RATUNKOWEJ W REJONIE PORAZENIA

Wyk. ppłk S. Madejski /w pracy dyplomowej/

Przykładowe ugrupowanie marszowe ZJR

PR → OZR → sily rozpoz. spec. → kpoz → ORO → ORO → ZJR → OPPM → ORT → pLMO → ORO → OOiD → oddz. zab. mat. tech.

Rys. 59. Decyzja dowódcy zgrupowania jednostek ratowniczych /ZJR/ do akcji ratunkowej w sektorze

Wyk. mjr A. Kurant

b/ maszyn: spychacz BAT; trzy wozy zabezpieczenia technicznego /WZT-1/ ze spychami; trzy urządzenia spychowo-czołgowe /USCz/; dwa dźwigi samochodowe 5-8 t;

c/ sił medycznych: kompania medyczna /23/; cztery drużyny sanitarne batalionów /a 5/;

d/ sił chemicznych: plchem /cztery drsk na samochodach lub transporterach, jedna drużyna instalacji rozlewczych/;

e/ transportu /do przewiezienia żołnierzy i ewakuacji/; Transportery z pododdziałów w niezbędnej liczbie; pięć samochodów sanitarno-terenowych.

402. Możliwości dobowe pułku zmechanizowanego w zakresie działań ratunkowych prowadzonych w porażonym mieście

a/ W sytuacji gdy miasto zostało porażone po rozśrodkowaniu i po zaalarmowaniu pozostałej w nim ludności /akcja ratunkowa prowadzona metodą punktową - patrz p. 369/ - ratowanie poszkodowanych w około dziewięćdziesięciu /90/ budowlach ochronnych lub w mieście /jego dzielnicy, kwartale/ o powierzchni około 10 km^2 .

b/ W sytuacji gdy ludność nie została rozśrodkowana, nie przygotowano ukryć i nie uprzedzono o zagrożeniu /akcja ratunkowa prowadzona metodą przestrzenną - patrz p. 369/ - wydobywanie poszkodowanych spod gruzów kilku do około 30 budynków.

Podane wyżej normy wynikają z następujących kalkulacji: wydzielone z pz siły do akcji ratunkowej w zakresie ratownictwa technicznego mają możliwości około 2000 rd /1000 rd żołnierze i 1000 rd maszyny - patrz p. 401/; jeżeli założyć, że 1/4 /500 rd/ możliwości tych sił będzie zużyta na torowanie dojazdów, to na dotarcie do ukryć pz może zużyć około 1500 rd; i dalej - jeśli 1/4 /375 rd/ możliwości pozostałych na dotarcie do ukryć trzeba będzie zużyć na odgruzowanie schronów, a 3/4 /1125 rd/ na odgruzowanie szczelin /stosując przyjęte normy - patrz p. 371/, to można będzie dotrzeć do 15 schronów / $375 : 25 = 15$ / i 75 szczelin / $1125 : 15 = 75$ /, w sumie do 90 ukryć o średniej pojemności około 100 osób - patrz p. 335. Taka liczba ukryć może znajdować się w dzielnicach mieszkalnych miasta o powierzchni około 10 km^2 . W wypadku prowadzenia akcji ratunkowej metodą przestrzenną do wydobywania żyjących jeszcze poszkodowanych spod gruzów poszczególnych bloków lub budynków będą przydzielane bataliony, kompanie lub plutony /w zależności od wielkości tych bloków, budynków/. Stąd pz może otrzymać zadanie jak wyżej.

403. Ugrupowanie pułku zmechanizowanego do akcji ratunkowej w mieście: rzut ratunkowy, elementy zabezpieczające, pozostałość pułku, rysunek 60. Szczegóły podaje podręcznik "Obrona terytorium kraju", wyd. ASG WP, 1981, ss. 307-309.

404. Decyzja do akcji ratunkowej prowadzonej siłami wojska i obrony cywilnej - wariant, rysunek 61.

d/ Obrona cywilna za granicą

405. Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej ZSRR:

a/ Ochrona ludności przed środkami masowego rażenia;

b/ Zabezpieczenie ciągłości produkcji gospodarki narodowej w okresie wojny;

c/ Prowadzenie prac ratowniczych i nieodzownych robót awaryjno-zabezpieczających w rejonach porażenia;

d/ Likwidacja skutków katastrof i klęsk żywiołowych.

406. Kierowanie obroną cywilną ZSRR

Realizacją przedsięwzięć obrony cywilnej na obszarze państwa kieruje szef obrony cywilnej, którym jest wiceminister obrony ZSRR. Bezpośrednie kierownictwo obroną cywilną w republikach, krajach, obwodach, rejonach i miastach należy do przewodniczących rad ministrów republik i przewodniczących komitetów wykonawczych rad deputowanych, którzy są równocześnie szefami obrony cywilnej republiki, kraju, obwodu i rejonu.

W ministerstwach i centralnych urządach kierowanie obroną cywilną należy do ministrów i prezesów urzędów, którzy z reguły są szefami służb specjalistycznych obrony cywilnej, tworzonych w resortach, odpowiednio do zakresu działania i właściwości tych resortów.

Szefami obrony cywilnej sowchozów, kołchozów, przedsiębiorstw, fabryk, szkół, stacji kolejowych oraz innych zakładów i instytucji są ich kierownicy /dyrektorzy/.

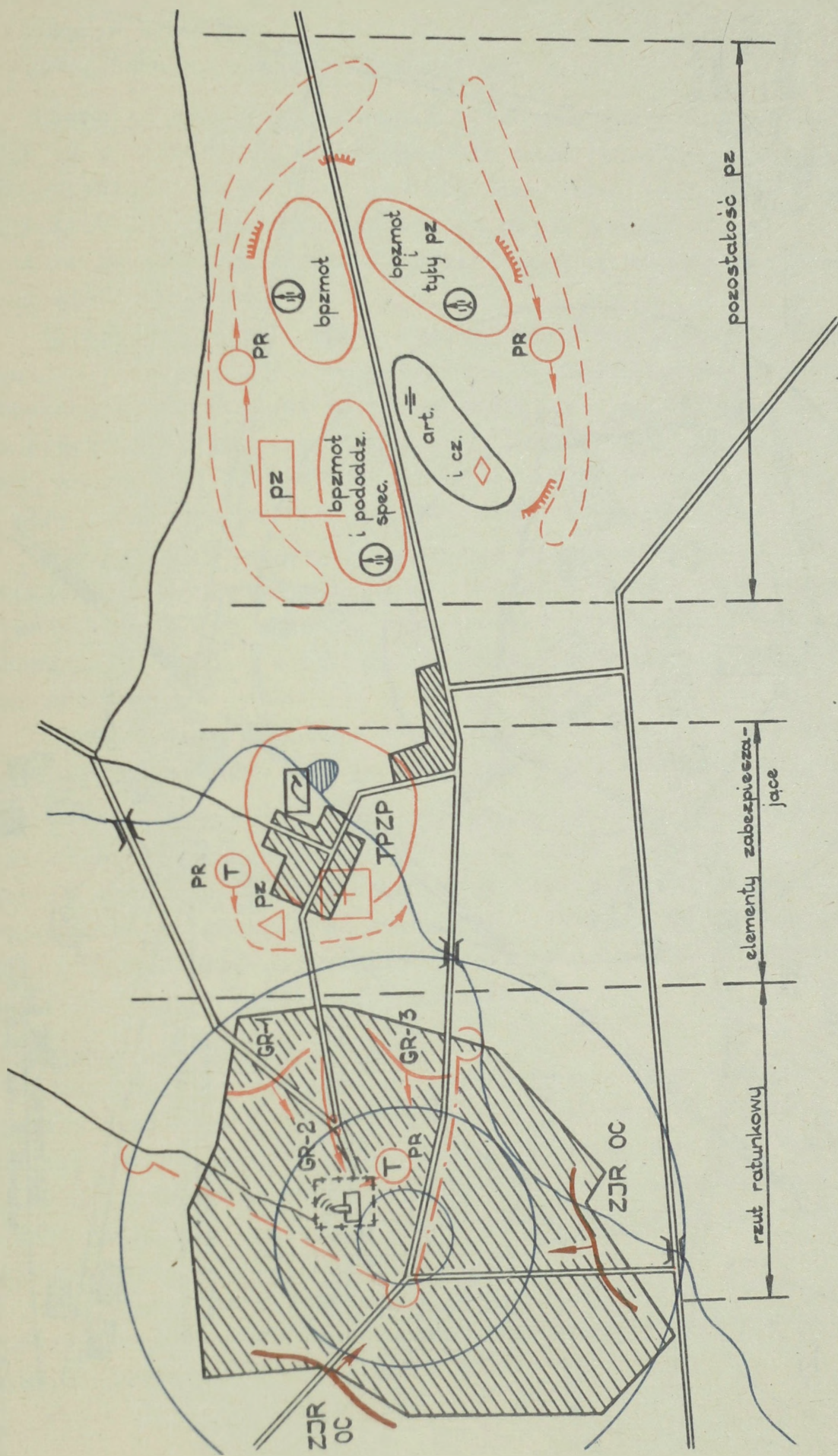
Szefami obrony cywilnej osiedli i gromad są przewodniczący osiedlowych i gromadzkich komitetów rad deputowanych.

W zakładach pracy oraz sowchozach i kołchozach występują sztaby obrony cywilnej składające się z 1-2 pracowników etatowych i kilku pracowników przydzielonych w trybie dodatkowym.

407. Siły obrony cywilnej ZSRR

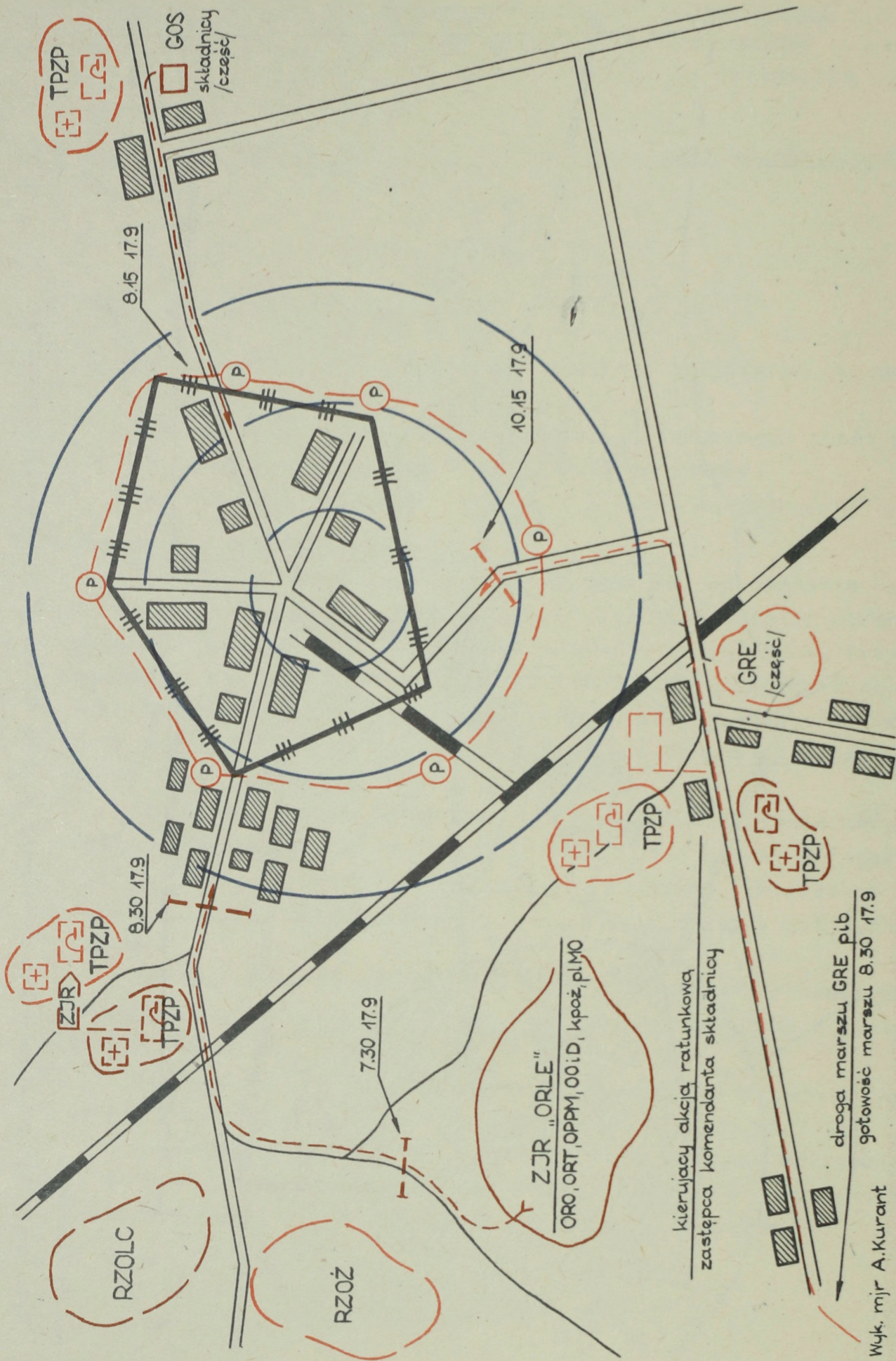
W skład sił obrony cywilnej ZSRR wchodzi:

a/ formacje obiektowe;

Wujk. płk R. Lampka

Rys. 60. Ugrupowanie pułku zmechanizowanego do akcji ratunkowej w mieście

Rys. 61. Decyzja do prowadzenia akcji ratunkowej po uderzeniu jądrowym na okręgową składnicę wojskową

b/ formacje służb;

c/ jednostki wojskowe obrony cywilnej.

Formacje obiektowe stanowią trzon sił i środków obrony cywilnej i są przeznaczone do prowadzenia prac ratunkowych z reguły na tych obiektach, na których zostały utworzone. Rodzaj i liczba formacji oraz ich obsady wyznaczone są przez sztaby OC obiektu, uzgodnione ze sztabem OC miasta /dzielnicą, rejonu/ i zatwierdzone przez szefa OC obiektu.

Formacje służb stanowią wyspecjalizowane jednostki organizacyjne OC tworzone przez poszczególne służby do prowadzenia akcji ratunkowych. Formacjami służb są oddziały typu medycznego, odkażania i dezaktywacji, przeciwpożarowe, awaryjno-techniczne i remontowe, łączności, kolumny samochodowe, komendy remontu dróg, dowozu wody, a także laboratoria chemiczne, radiologiczne itp.

Jednostki wojskowe OC występują na szczeblu obwodu. Mają one strukturę organizacyjną i sprzęt przygotowany do prowadzenia prac ratunkowych. W ich składzie występują między innymi pododdziały rozpoznania, maszyn i sprzętu ciężkiego, odkażania i dezaktywacji oraz medyczne.

Pułki obrony cywilnej podlegają okręgom wojskowym, w których występuje stanowisko zastępcy dowódcy OW do spraw obrony cywilnej.

408. Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej CSRS: powiadamianie i alarmowanie; rozérodkowanie i ewakuacja; budownictwo schronowe; ochrona indywidualna ludności; organizacja i przygotowanie sił OC; przygotowanie ludności do samoobrony; likwidacja skutków uderzeń powietrznych; przedsięwzięcia mające na celu zabezpieczenie przeżycia ludności i ciągłości gospodarki.

409. Kierowanie obroną cywilną CSRS

Realizacją przedsięwzięć obrony cywilnej na obszarze państwa kieruje szef obrony cywilnej, którym jest wiceminister obrony narodowej. W republikach funkcje szefów obrony cywilnej sprawują osoby wyznaczone przez rządy republikańskie. W województwach, powiatach i gminach - kierują przewodniczący prezydiów rad narodowych województw, powiatów i gmin.

Organami fachowymi szefów obrony cywilnej są sztaby OC: sztab obrony cywilnej CSRS /federalny/, dwa sztaby republikańskie /CzRS, SRS/, wojewódzkie i powiatowe.

410. Siły obrony cywilnej CSRS

- a/ siły wojskowe /pułki i bataliony federalne oraz przygotowywane w trybie mobilizacyjnym pułki republikańskie/;
- b/ siły cywilne /służby resortowe obrony cywilnej i jednostki zakładowe/.

411. Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej NRD: ochrona ludności i gospodarki narodowej oraz niezbędnych do życia urządzeń, mienia i wartości kulturalnych. Szczegółowe zadania obejmują przygotowanie społeczeństwa do samoobrony, szczególnie w warunkach użycia broni jądrowej, oraz przygotowania odpowiednich sił i środków do ochrony i ratownictwa.

412. Kierowanie obroną cywilną NRD

Za realizację zadań obrony cywilnej w państwie odpowiada szef obrony cywilnej, którym jest wiceminister obrony narodowej. Kierownikami obrony cywilnej województw, powiatów, miast i gmin są przewodniczący prezydiów odpowiednich rad narodowych. Mają oni uprawnienia w zakresie obrony cywilnej w stosunku do wszystkich zakładów pracy, instytucji i obywateli na terenie swego działania. Za przygotowanie obrony cywilnej w zakładach pracy odpowiadają ich kierownicy /dyrektorzy/.

413. Siły obrony cywilnej NRD

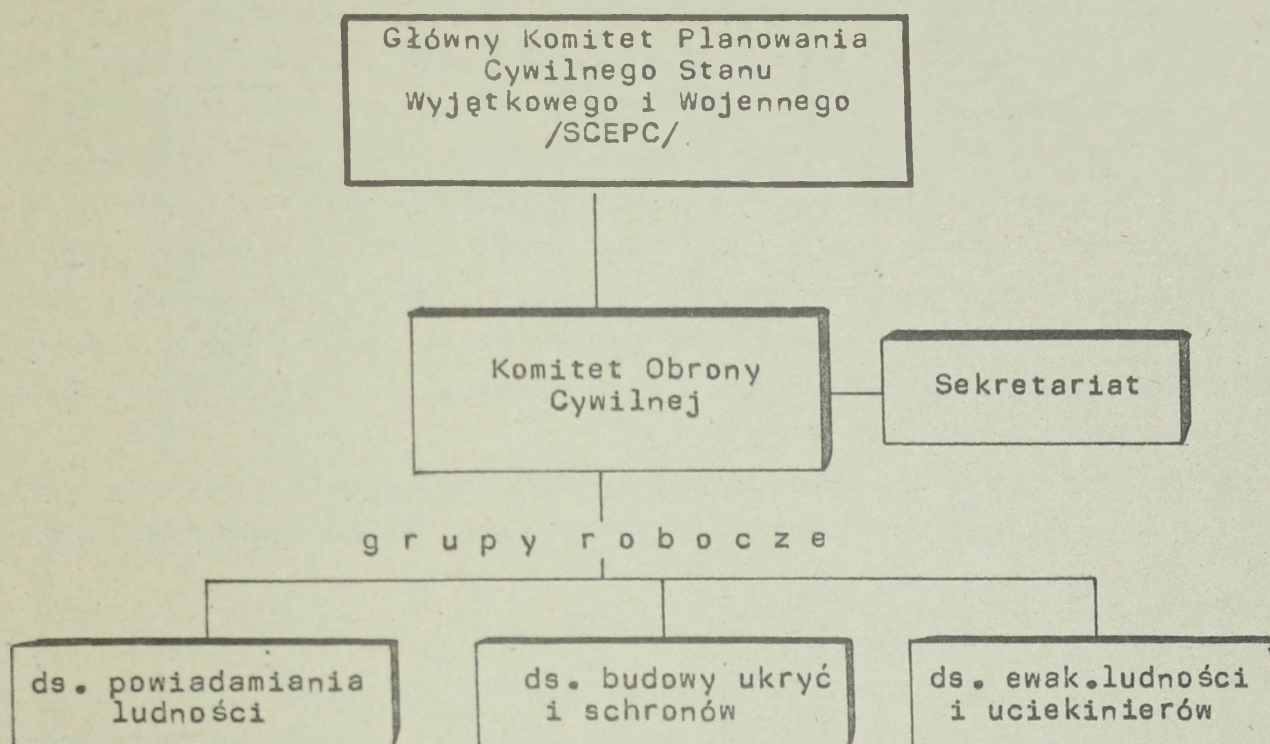
Podstawową jednostką sił obrony cywilnej jest pluton specjalistyczny /ratowniczy - do wyszukiwania i wynoszenia rannych, budowlano-awaryjny, odkażania i dezaktywacji, pożarniczy, medyczno-sanitarny, zaopatrzenia, łączności i inne/.

Bazę organizacyjną plutonów specjalistycznych stanowią zakłady pracy, gdzie planuje się tworzenie: na 500-700 pracowników - jednego plutonu ratowniczego; na 1000 pracowników - jednego plutonu budowlano-awaryjnego i jednego plutonu medyczno-sanitarnego; na 2000 pracowników - jednego plutonu odkażania i dezaktywacji.

Plutony mogą występować samodzielnie lub tworzyć zgrupowania, których skład i wielkość zależą od konkretnych możliwości i potrzeb. Dla kierowania działaniem zgrupowań formowane są lokalne sztaby zgrupowań /1-2 w powiecie/.

Siły specjalistyczne wydzielane są ponadto z przedsiębiorstw łączności, wodociągowych, energetycznych oraz laboratoriów chemicznych, radiologicznych itp.

414. Organy kierowania obroną cywilną państw NATO

Komitet Obrony Cywilnej działa w ramach tzw. Głównego Komitetu Planowania Cywilnego Stanu Wyjątkowego i Wojennego /SCEPC/ i rozwiązuje problemy w zakresie obrony cywilnej oraz odpowiada za planowanie i realizację przedsięwzięć związanych z przechodzeniem państw NATO ze stanu pokojowego w wojenny.

Zajmuje się on problemami dotyczącymi wszystkich państw NATO, koordynuje działalność właściwych organów w dowództwach narodowych, a także opracowuje plany ochrony ludności cywilnej oraz sposoby ich realizacji w czasie wojny.

415. Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej RFN:

- a/ Utrzymanie ciągłości władzy w państwie /przez realizację funkcji ustawodawczych, rządowych i administracyjnych, utrzymanie bezpieczeństwa i porządku, działalność sądownictwa cywilnego i wojskowego, działalność środków masowego przekazu i systemu informowania władz państwowych/;
- b/ Ochrona ludności cywilnej /obejmująca wszystkie przedsięwzięcia zmierzające do zabezpieczenia ludności cywilnej oraz ważnych z wojskowego i gospodarczego punktu widzenia zakładów i urządzeń cywilnych przed oddziaływaniem środków rażenia oraz

- likwidację skutków ich użycia; realizowana ona jest poprzez organizację: samoobrony ludności cywilnej, służby ostrzegawczo-
-alarmowej, ochrony przed katastrofami, budownictwa ochronnego, zabezpieczenia medyczo-sanitarnego, ochrony dóbr kulturalnych/;
- c/ Zabezpieczenie ludności cywilnej, sił obrony cywilnej i sił zbrojnych oraz cywilnych i państwowych zakładów /instytucji/ w zakresie pokrycia ważnych potrzeb obronnych i życiowych /do zasadniczych przedsięwzięć realizowanych w ramach tego zadania należy pokrycie potrzeb na: produkty żywnościowe, wyroby przemysłowe, energię elektryczną, wodę pitną, przemysłową i do gaszenia pożarów, świadczenia pocztowo-telekomunikacyjne, siłę roboczą, środki finansowe/;
- d/ Wsparcie sił zbrojnych /obejmujące realizację na odcinku cywilnym wszystkich przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia swobody operacyjnej siłom zbrojnym/.

416. Kierowanie obroną cywilną RFN

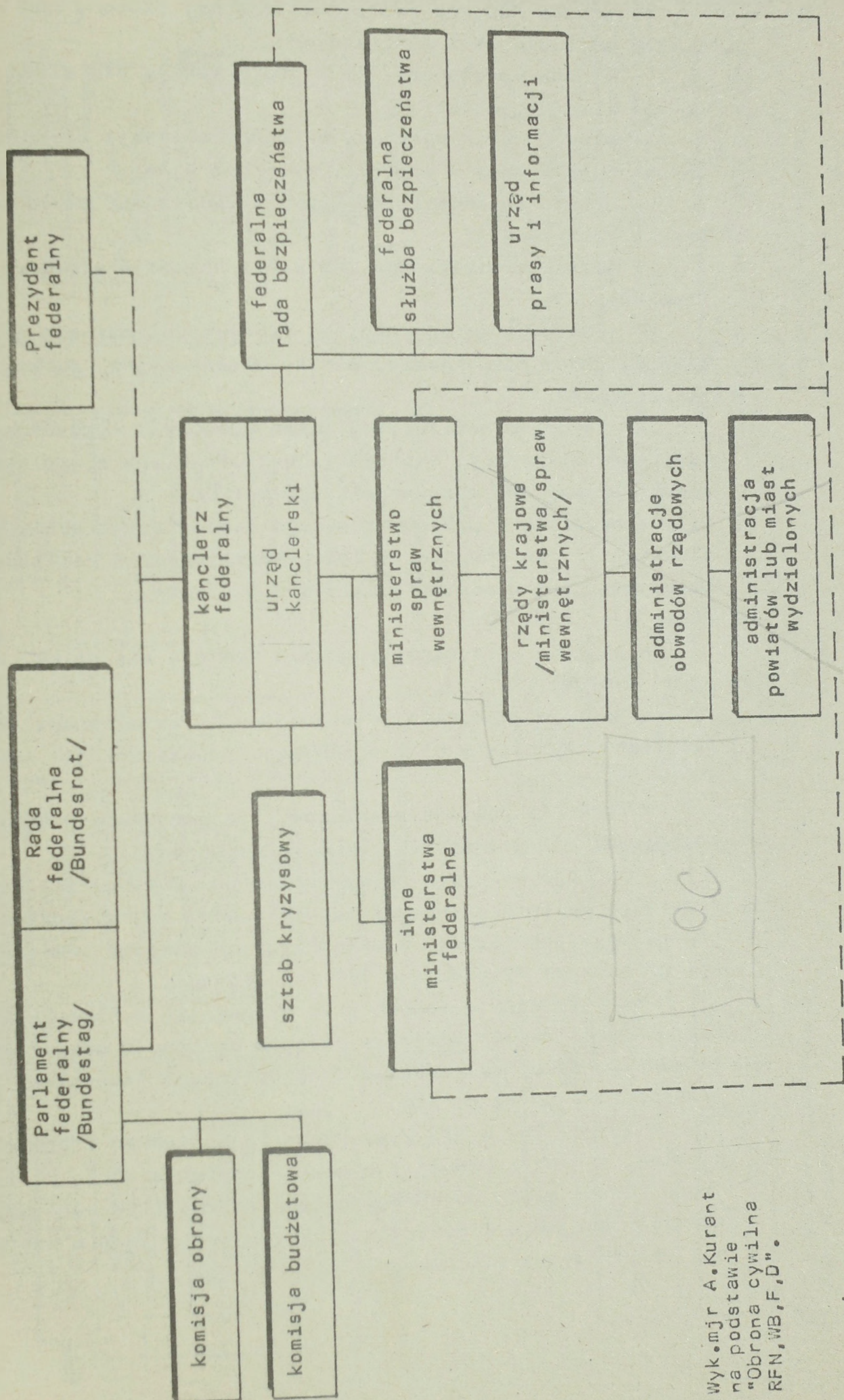
Kierowanie całokształtem przygotowań obronnych RFN pozostaje w wyłącznej kompetencji władz federalnych - prezydenta, parlamentu i rządu federalnego, z tym że w dziedzinie obrony cywilnej część zadań i uprawnień przekazano rządowi krajowemu, a także niższym szczeblom administracji terenowej. Na wypadek wojny obowiązki ministra obrony cywilnej pełni minister spraw wewnętrznych.

System kierowania obroną cywilną RFN przedstawia schemat 68.

417. Siły obrony cywilnej RFN:

- a/ Służba ostrzegawczo-alarmowa, na którą składa się 10 urzędów ostrzegania / w każdym 3-5 grup ostrzegania/ zintegrowanych w systemie alarmowym NATO i około 1500 punktów pomiarowych ABC /w tym ok. 1000 bezzałogowych/.
- b/ Służby i jednostki ochrony przed katastrofami:
- służba przeciwpożarowa, na którą składają się plutony gaśniczo-ratunkowe, gaśniczo-zaopatrzeniowe i plutony zaopatrzenia w wodę;
  - służba ratownicza, na którą składają się plutony ratownicze, plutony prac inżynierskich;
  - służba remontowa, na którą składają się plutony remontowe /z grupami remontu sieci energetycznej, gazowniczej, wodnej, ściekowej i urządzeń przechowywania i przepływu ropy naftowej/;
  - służba sanitarna, na którą składają się plutony sanitarne i transportu sanitarnego oraz punkty opatrunkowe;

SYSTEM KIEROWANIA OBRONĄ CYWILNĄ RFN

Wyk.mjr A.Kurent
na podstawie
"Obrona cywilna
RFN, WB, F, D".

- służba ABC, na którą składają się plutony ABC oraz zabiegów specjalnych i sanitarnych;

- służba opiekuńcza, na którą składają się plutony opiekuńcze i punkty opieki;

- służba weterynaryjna, na którą składają się plutony weterynaryjne i punkty kontroli weterynaryjnej;

- służba łączności, na którą składają się plutony i urządzenia łączności;

- służba zaopatrzenia, na którą składają się grupy zaopatrywania;

- jednostki dowodzenia, do których zalicza się grupy dowodzenia, grupy rozpoznania, punkty obserwacyjne, punkty oceny sytuacji ABC.

Strukturę organizacyjną, stan osobowy i wyposażenie pododdziałów likwidacji skutków katastrof /klęsk żywiołowych/ obrony cywilnej RFN przedstawia schemat 69.

c/ Siły samoobrony - plutony i sekcje samoobrony organizowane w obwodach samoobrony /ok. 5 tys. mieszkańców/ i zakładach pracy. Planowane jest utworzenie ok. 7100 plutonów.

d/ Policja ogólna:

- policja porządkowa /ogólnie szacuje się na ok. 200 kompanii alarmowych/;

- policja pogotowia, dysponująca 36 batalionami, których strukturę organizacyjną i dyslokację przedstawiają: schemat 70 i zestawienie 8.

- bawarska policja graniczna /nie wchodząca w skład federalnej policji granicznej; 2500 policjantów/;

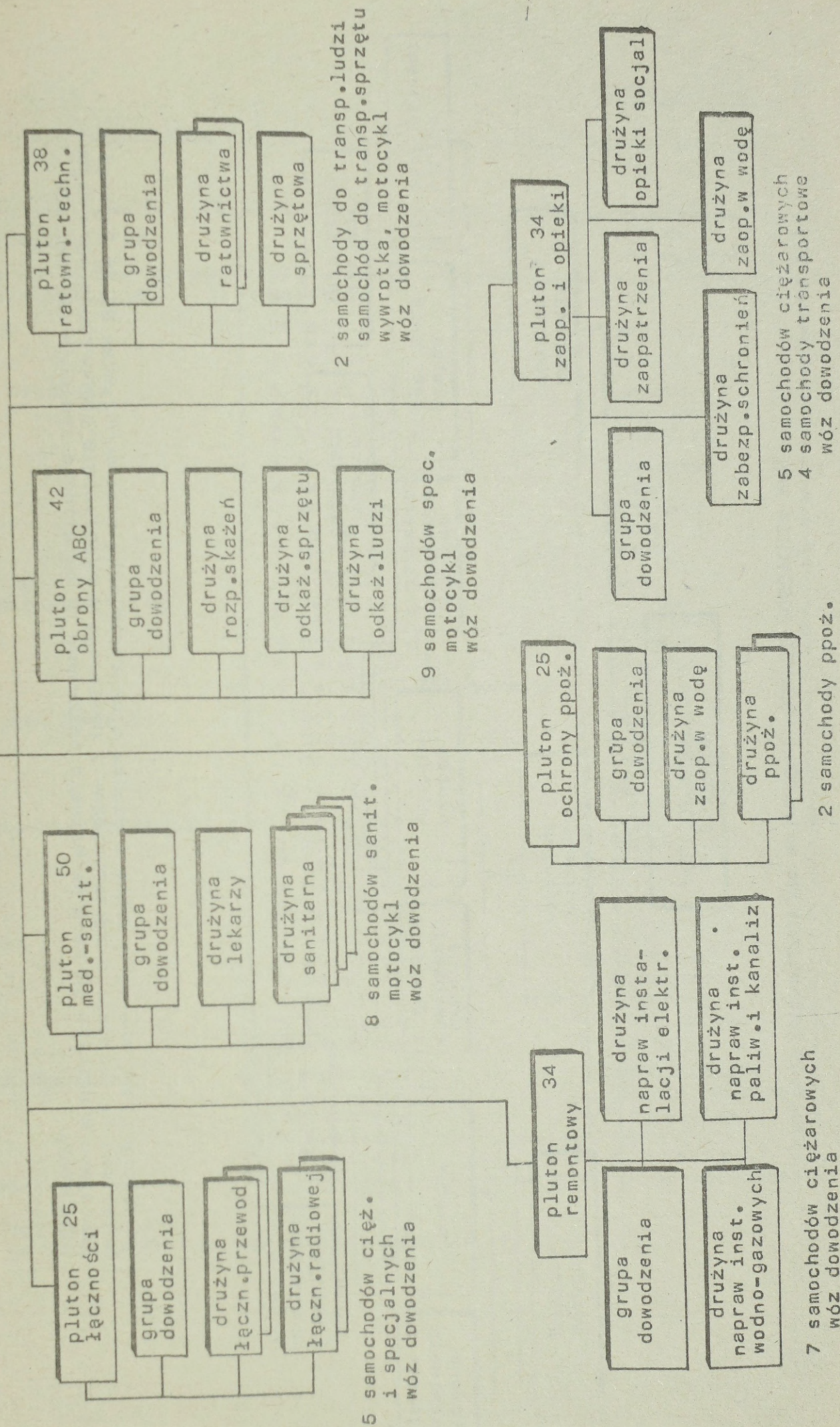
- policja kolejowa /dysponująca ok. 2800 policjantami/.

e/ Federalna policja graniczna zorganizowana w 5 dowództwach okręgów policji granicznej, w skład których wchodzi 1-2 grupy policji granicznej dysponujące 4-7 batalionami.

Jedną spośród podanych grup składa się z flotylli kutrów patrolowych. Sztaby dowództw okręgów dysponują eskadrami śmigłowców. Bardziej szczegółowe dane dotyczące federalnej policji granicznej - patrz p. 418.

W latach 70. w RFN zamierzano zorganizować korpusy obrony cywilnej /na wzór Szwecji/ o stanie osobowym około 45 tys. Stanowiąc one miały ponadregionalną rezerwę interwencyjną na szczeblu krajowym i federalnym. Zamierzenie to nie zostało jednak dotychczas zrealizowane.

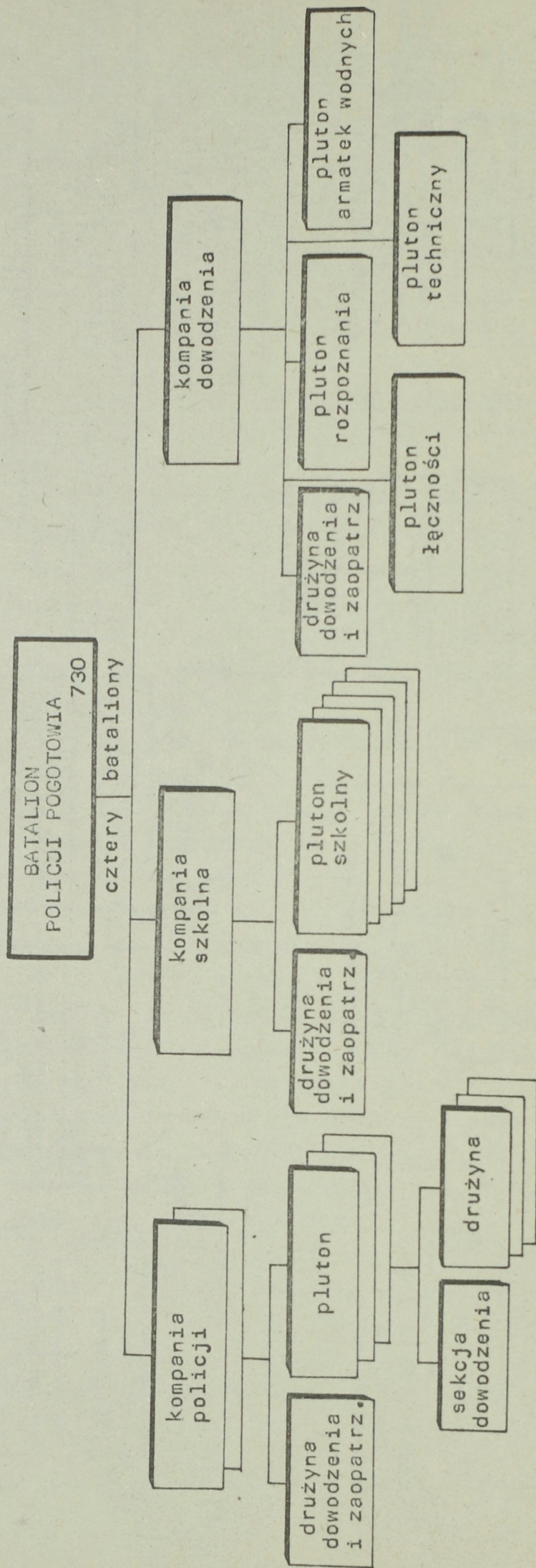
SZTAB
TECHNICZNY

wyk. mjr A. Kurant

STRUKTURA ORGANIZACYJNA BATALIONU POLICJI POGOTOWIA RFN

Schemat 70.

Bataliony uzbrojone są w lekką i ciężką broń strzelecką oraz moździerz 81 mm Esparanza. Bataliony są całkowicie zmotoryzowane i posiadają w wyposażeniu opancerzone wozy bojowe, uzbrojone w działko 22 mm oraz karabin maszynowy /w batalionie znajduje się ok. 160 pojazdów/.

Wyk. mjr A.Kurant
na podstawie "Obrona cywilna RFN, WB, F, D".

DYSLOKACJA BATALIONÓW POLICJI POGOTOWIA W KRAJACH ZWIĄZKOWYCH RFN

Kraj związkowy RFN	Bataliony	Miejsce stacjonowania
Szlezwig-Holsztyn	Batalion	Eutin
Hamburg	Batalion	Hamburg
Brema	Batalion	Brema
Dolna Saksonia	1 batalion	Hannover
	2 batalion	Braunschweig
	3 batalion	Oldenburg
Hesja	1 batalion	Wiesbaden
	2 batalion	Kassel
	3 batalion	Mühlheim
	4 batalion	Hanau
	5 batalion	Kassel
Północna Nadrenia-Westfalia	1 batalion	Bork
	2 batalion	Bochum
	3 batalion	Wuppertal
	4 batalion	Linnich
	5 batalion	Münster
	6 batalion	/planowany/
Palatynat Reński	1 batalion	Mainz
	2 batalion	Wangerohr
	3 batalion	Enkenbach
Saara	Batalion	Saarbrücken
Badenia-Wirtembergia	1 batalion	Bruchsal
	2 batalion	Göppingen
	3 batalion	Biberach
	4 batalion	Lahr
	5 batalion	Biberach
Bawaria	1 batalion	München
	2 batalion	Eichstätt
	3 batalion	Würzburg
	4 batalion	Nürnberg
	5 batalion	Königsbrunn
	6 batalion	Dachau
Berlin Zachodni	1 batalion	Schulzendorf
	2 batalion	Charlottenburg
	3 batalion	Tiergarten
	4 batalion	Lenkwitz
	5 batalion	Kreuzberg

Wyk. mjr A. Kurant
na podstawie "Obrona cywilna RFN, WB, F, D".

418. Federalna policja graniczna RFN, rodzaj policji przeznaczony do działania w pasie granicznym, a także wsparcia pozostałych rodzajów sił policyjnych wewnątrz państwa. Na okres wojny przewiduje się wykorzystanie jej do zadań zmierzających do zapewnienia swobody operacyjnej wojskom NATO.

Zadania z tego zakresu mają obejmować:

- ochronę obiektów oraz obszarów ważnych z operacyjnego punktu widzenia, jak również prowadzenie rozpoznania;
  - likwidację grup specjalnych oraz zwalczanie taktycznych desantów powietrznych przeciwnika;
  - ochronę stanowisk kierowania głównych cywilnych organów kierowniczych;
    - utrzymanie porządku i dyscypliny wśród ludności;
    - likwidację skutków uderzeń jądrowych oraz innych broni;
    - wspieranie oddziałów OT podczas wykonywania przez nie postawionych im zadań;
    - udzielanie wsparcia siłom obrony cywilnej;
    - zabezpieczenie dróg pod względem inżynieryjno-saperskim i regulacji ruchu;
    - kierowanie ewakuacją ludności;
    - współpracę z organami wywiadowczymi i kontrwywiadowczymi.
- Poza wyżej wymienionymi zadaniami oddziały policji granicznej mogą być wprowadzone do działań w celu:
- osłony pomocniczego kierunku natarcia oraz osłony odkrytych skrzydeł wojsk własnych;
  - obsadzenia i utrzymania pozycji ryglowych, jak również organizacji rubieży obronnych w celu opóźnienia tempa natarcia przeciwnika w razie wycofywania się wojsk operacyjnych;
  - zabezpieczenia rejonów koncentracji uzupełnień dla wojsk operacyjnych;
  - prowadzenia samodzielnych działań zaczepnych o ograniczonym zakresie;
  - wsparcia sił morskich w strefie Zatoki Meklemburskiej oraz Bełtu Fehmarn.

Siły policji granicznej zorganizowane są w 5 dowództwach okręgów obejmujących następujące rejony działalności /landy/:

1. Dowództwo okręgu "Wybrzeże" /"Küste"/: Hamburg, Schleswig-Holstein, granica morska RFN /pas wód terytorialnych - pełne morze; aktualnie działa tylko na Morzu Bałtyckim/.

2. Dowództwo okręgu "Północ" /"Nord"/: Bremen, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen /bez m. Köln/.

3. Dowództwo okręgu "Środek" /"Mitte"/: Hessen, Saarland, Rheinland-Pfalz i m. Köln.

4. Dowództwo okręgu "Południe" /"Süd"/: Baden-Württemberg, Bayern.

5. Dowództwo okręgu "Zachód" /"West"/: rejon Bonn; podlegająca mu 9 specjalna grupa policji granicznej może działać na całym terytorium RFN.

Skład bojowy i dyslokacja jednostek policji granicznej

Dowództwo	Jednostki	Miejsce stacjonowania	
Dowództwo policji granicznej		Duisdorf/Bonn	
Dowództwo okręgu "Wybrzeże"	Sztab	Bad Bramstedt	
	Kompania łączności	Bad Bramstedt	
	Szkolna kompania łączności	Lübeck	
	Eskadra śmigłowców "Wybrzeże"	Fuhlendorf	
	Kompania techniczna	Lübeck	
	Batalion szkolny "Wybrzeże II"	Bredstedt	
	<u>Grupa policji granicznej "Wybrzeże"</u>		
	Sztab	Lübeck	
	Batalion 1/7	Ratzeburg	
	Batalion 2/7	Lübeck	
	Batalion 3/7	Schwarzenbeck	
	Batalion szkolny "Wybrzeże I"	Lübeck	
	<u>Grupa policji granicznej "Morze"</u>		
	Sztab	Neustadt	
	1 flotylla kutrów patrolowych	Neustadt	
2 flotylla kutrów patrolowych	Neustadt		
Flotylla szkolno-sztabowa	Neustadt		
Kompania ochrony wybrzeża	Neustadt		
Dowództwo okręgu "Północ"	Sztab	Hannover	
	Kompania łączności	Hannover	
	Eskadra śmigłowców "Północ"	Gifhorn	
	Batalion techniczny	Winsen	
	Batalion szkolny "Północ II"	Walsrode	

Dowództwo	Jednostki	Miejsce stacjonowania
	<u>Grupa policji granicznej "Północ"</u>	
	Sztab	Uelzen
	Batalion 1/5	Goslar
	Batalion 2/5	Braunschweig
	Batalion 3/5	Luderstadt
	Batalion 1/6	Lüneburg
	Batalion 3/6	Uelzen
	Batalion 4/6	Gifhorn
	Batalion szkolny "Północ I"	Bodenteich
Dowództwo okręgu "Środek"	<u>Sztab</u>	Kassel
	Kompania łączności	Fuldatal/Kassel
	Szkolna kompania łączności	Fuldatal/Kassel
	Eskadra śmigłowców "Środek"	Fuldatal/Kassel
	Batalion szkolny "Środek II"	Fuldatal/Kassel
	<u>Grupa policji granicznej "Środek"</u>	
	Sztab	Alsfeld
	Batalion 1/3	Fulda
	Batalion 2/3	Hünfeld
	Batalion 1/4	Bad Hersfeld
	Batalion 3/4	Eschwege
	Batalion szkolny "Środek I"	Alsfeld
Dowództwo okręgu "Południe"	<u>Sztab</u>	München
	Kompania łączności	Haar
	Szkolna kompania łączności	Oerlenbach
	Eskadra śmigłowców "Południe"	München
	Batalion techniczny	Rosenheim
	Batalion szkolny "Południe II"	Deggendorf
	<u>Grupa policji granicznej "Południe"</u>	
	Sztab	Coburg
	Batalion 1/1	Deggendorf
	Batalion 2/1	Nabburg
	Batalion 3/1	Schwandorf
	Batalion 1/2	Bayreuth
	Batalion 2/2	Coburg
	Batalion 3/2	Oerlenbach
	Batalion szkolny "Południe I"	Coburg

Dowództwo	Jednostki	Miejsce stacjonowania
Dowództwo okręgu "Zachód"	Sztab	Duisdorf/Bonn
	Batalion łączności	Heimerzheim
	Batalion wartowniczy "Bonn I"	St. Augustin
	Batalion wartowniczy "Bonn II"	
	Grupa lotnicza /śmigłowców/	St. Augustin
	Batalion techniczny "Zachód"	St. Augustin
	<u>9 specjalna grupa policji granicznej</u>	
	Sztab i podległe pododdziały	St. Augustin

419. Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej Danii:

a/ W czasie pokoju:

- udział w akcjach ratunkowych prowadzonych w rejonach /miejscach/ klęsk żywiołowych;
- przeprowadzanie ewakuacji ludności poszkodowanej w wyniku klęsk żywiołowych;
- organizowanie wyżywienia ludzi dotkniętych klęską.

b/ W czasie wojny ponadto:

- ewakuacja ludności cywilnej z rejonów gęsto zaludnionych;
- organizacja służby medyczno-sanitarnej;
- ostrzeganie i powiadamianie o nalotach powietrznych;
- likwidacja skutków napadu powietrznego;
- nadzór i utrzymanie porządku.

420. Kierowanie obroną cywilną Danii

Kierowanie całokształtem przygotowań w zakresie obrony cywilnej leży w gestii ministra spraw wewnętrznych, któremu bezpośrednio podlega Zarząd Obrony Cywilnej oraz Zarząd Służby Medyczno-Sanitarnej. Przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych istnieje Rada Obrony Cywilnej, złożona z przedstawicieli różnych resortów i instytucji.

Głównym organem odpowiedzialnym za przygotowania w zakresie obrony cywilnej jest Zarząd Obrony Cywilnej, na którego czele stoi jego szef - dyrektor generalny obrony cywilnej. W okresie wojny Zarząd Obrony Cywilnej przekształca się w Krajowy Sztab Operacyjny, który sprawuje kierownictwo nad całością sił i środków obrony cywilnej.

Obszar Danii pod względem obrony cywilnej podzielony jest na dwie strefy: zachodnią, obejmującą Półwysep Jutlandzki, i wschodnią,

obejmującą wyspy: Zelandię, Fionię i Bornholm oraz 8 okręgów. Każdy okręg posiada 100 rejonów /sektorów/ obrony cywilnej.

421. Siły obrony cywilnej Danii:

- a/ Korpus obrony cywilnej, składający się z trzech brygad, każda w składzie trzech oddziałów /tzw. kolumn/ i samodzielnych pododdziałów.
- b/ Siły lokalnej obrony cywilnej, organizowane w rejonach i obejmujące służby: ostrzegania, ewakuacji, samoobrony bloków, ochrony przemysłu, łączności lokalnej, pożarniczą, ratowniczą, uprzątkowania gruzów, odkażania, medyczo-sanitarną i opieki społecznej.
- c/ Grupy samoobrony, organizowane w poszczególnych blokach mieszkalnych i zakładach pracy.

422. Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej Szwecji /w wypadku wojny/:

- a/ ostrzeganie i alarmowanie;
- b/ ochrona i ratowanie życia ludzkiego oraz mienia;
- c/ ewakuacja ludności z rejonów szczególnie zagrożonych;
- d/ gaszenie pożarów i usuwanie skutków zniszczeń;
- e/ utrzymanie porządku oraz ochrona ważnych obiektów i urządzeń przed działalnością wywiadowczą i dywersyjną.

423. Kierowanie obroną cywilną Szwecji

W Szwecji obrona cywilna jest traktowana jako część składowa powszechnej obrony narodowej /obok obrony militarnej, obrony gospodarczej i obrony psychologicznej/. Za przygotowania w zakresie obrony cywilnej odpowiada minister obrony, który swoje funkcje w tym zakresie wykonuje przy wykorzystaniu podległego mu Zarządu Obrony Cywilnej.

Terytorium Szwecji dzieli się pod względem obrony cywilnej na sześć okręgów, których granice pokrywają się z granicami okręgów wojskowych. Dowództwom okręgów obrony cywilnej podlegają zarządy obrony cywilnej prowincji /województw/ oraz utworzone w miastach, osiedlach i gminach kierownictwa obrony cywilnej rejonów.

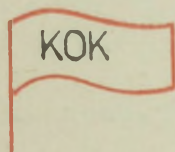
424. Siły obrony cywilnej Szwecji:

- a/ Siły obrony regionalnej /organizowane na szczeblu prowincji i wyżej/
  - korpusy interwencyjne /odwodowe/ każdy w składzie po dwie kompanie ratownicze /a' 155 ratowników/ pluton pożarniczy /70 strażaków/, pluton zaopatrywania, pluton porządkowy. Korpusy te są rozmieszczone wokół większych miast;

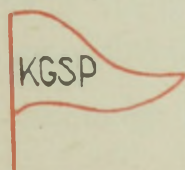
- plutony sanitarne przeznaczone do udzielania pomocy sanitarnej w rejonie działania korpusu;
  - korpus lotniczy - w składzie 28 grup lotniczych, organizowany na bazie aeroklubów.
- b/ Siły obrony lokalnej tworzą organizowane w rejonach obrony cywilnej plutony i drużyny: dowodzenia, ratownicze, przeciwpożarowe, sanitarne, wykrywania skażeń i dezaktywacji oraz porządkowe
- c/ W zakładach pracy /powyżej 200 pracowników lub szczególnie ważnych dla obronności/ organizuje się pododdziały i grupy służb: ratowniczej, przeciwpożarowej, sanitarnej i wartowniczej /porządkowej/.

VI. ZNAKI UMOWNE I SKRÓTY STOSOWANE W OBRONIE TERYTORIUM KRAJU

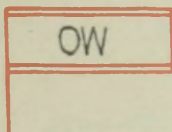
425. Znaki umowne

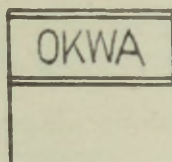
Stanowisko kierowania Komitetu Obrony Kraju. Znak ten koloru brązowego ze skrótem OC - stanowisko kierowania Inspektoratu Obrony Cywilnej Kraju.

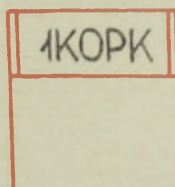
Stanowisko kierowania Komendy Głównej Straży Pożarnej.

Stanowisko dowodzenia okręgu wojskowego.

Stanowisko dowodzenia oddziału służby komunikacji wojskowej armii. Znak ten ze skrótem OKWO - stanowisko dowodzenia oddziału służby komunikacji wojskowej okręgu wojskowego.

Stanowisko dowodzenia 1 korpusu obrony powietrznej kraju. Znak ten koloru brązowego ze skrótem:
 DOKP - stanowisko kierowania dyrekcji okręgowej kolei państwowych.
 DOPiT - stanowisko kierowania dyrekcji okręgowej poczt i telekomunikacji.
 DODP - stanowisko kierowania dyrekcji okręgowej dróg publicznych.

WKO

Stanowisko kierowania wojewódzkiego komitetu obrony.
Znak ten ze skrótem:

WSZW - stanowisko dowodzenia wojewódzkiego sztabu
wojskowego.

WUSW - stanowisko kierowania wojewódzkiego urzędu
spraw wewnętrznych.

Znak ten koloru brązowego ze skrótem OC - stanowisko
kierowania inspektoratu obrony cywilnej województwa.

WKSP

Stanowisko kierowania wojewódzkiej /miasta wyłączono-
nego z województwa/ komendy straży pożarnych.

KSKRW

Stanowisko dowodzenia komendy strefy kierowania
ruchem wojsk.

BOT

Stanowisko dowodzenia brygady obrony terytorialnej.
Znak ten ze skrótem BmMO - stanowisko dowodzenia
brygady manewrowej Milicji Obywatelskiej.

pot

Stanowisko dowodzenia pułku obrony terytorialnej.
Znak ten ze skrótem:

pmMO - stanowisko dowodzenia pułku manewrowego
Milicji Obywatelskiej.

pZOMO - stanowisko dowodzenia pułku zmotoryzowanego
odwołu Milicji Obywatelskiej.

WKU - stanowisko dowodzenia Wojskowej Komendy
Uzupełnień.

Znak ten koloru brązowego ze skrótem OC - stanowisko
kierowania inspektoratu obrony cywilnej miasta
/dzielnicy dużego miasta/.

Znak ten koloru czarnego ze skrótem:

pk - stanowisko dowodzenia pułku kolejowego.

pde - stanowisko dowodzenia pułku drogowo-eksploata-
cyjnego.

pm - stanowisko dowodzenia pułku mostowego.

pmWK - stanowisko dowodzenia pułku mostowego wojsk
kolejowych.

ppont - stanowisko dowodzenia pułku pontonowego.

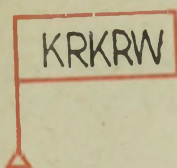
KOKD - stanowisko dowodzenia wojskowej komendy od-
cinka kolejowo-drogowego.

KRP - stanowisko dowodzenia wojskowej komendy rejonu
przeładunkowego.

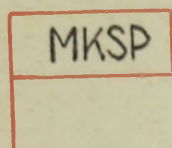
KTRP - stanowisko dowodzenia wojskowej komendy tym-
czasowego rejonu przeładunkowego.

Stanowisko dowodzenia pułku pożarniczego.

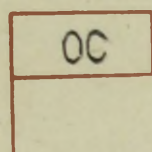
font. just. techn.
font. ret. techn.

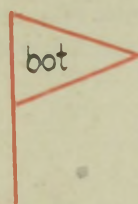
Stanowisko dowodzenia komendy rejonu kierowania ruchem wojsk.

Stanowisko kierowania miejskiej komendy straży pożarnych.

Stanowisko kierowania szefa obrony cywilnej gminy /osiedla/.

Stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu obrony terytorialnej.

Znak ten ze skrótem:

bmMO - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu manewrowego Milicji Obywatelskiej.

bprzeł - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu przeładunkowego.

btr - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu transportowego.

bZOMO - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu zmotoryzowanego oddziału Milicji Obywatelskiej.

Znak ten koloru czarnego ze skrótem:

bk - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu kolejowego.

bmWK - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu mostowego wojsk kolejowych.

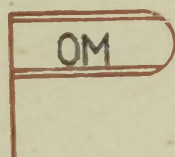
bbm - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu budowy mostów.

bms - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu mostów składanych.

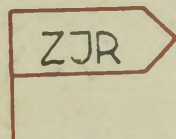
bde - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu drogowo-eksploatacyjnego.

bpont - stanowisko dowódczo-obsługowe batalionu pontonowego.

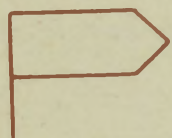
KSK - stanowisko dowódczo-obsługowe wojskowej komendy stacji kolejowej.

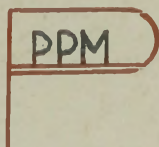
Stanowisko kierowania zmilitaryzowanego oddziału odbudowy mostów /inne oddziały z odpowiednim skrótem/.

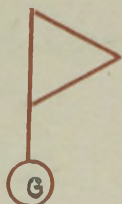
Stanowisko kierowania dowódcy zgrupowania jednostek ratowniczych.

Stanowisko kierowania dowódcy sektora /odcinka/.

Stanowisko kierowania oddziału pierwszej pomocy medycznej /inne oddziały obrony cywilnej z odpowiednim skrótem/.

Stanowisko kierowania szefa obrony cywilnej gminy /komendy zakładowej OC/.

Stanowisko dowódczo-obszernacyjne batalionu pożarniczego.

Stanowisko dowódczo-obszernacyjne kompanii obrony cywilnej /specjalność kompanii oznaczona odpowiednim skrótem/.

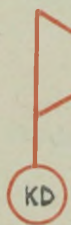
Stanowisko dowódczo-obszernacyjne kompanii pożarniczej.

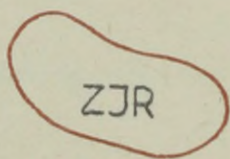
Stanowisko dowódczo-obszernacyjne plutonu obrony cywilnej /specjalność plutonu oznaczona odpowiednim skrótem/.

Stanowisko dowódczo-obszernacyjne plutonu pożarniczego.

Komendant drogi.
Znak ten ze skrótem:
KO - komendant odcinka
KP - komendant przeprawy
PD - punkt dyspozytorski.

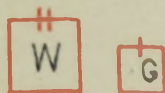
Rejon zajmowany przez oddziały zmilitaryzowane oraz oddziały i pododdziały obrony cywilnej. Rejon przewidziany do zajęcia - linią przerywaną.

Oddział zmilitaryzowany i obrony cywilnej /specjalność oddziału oznaczona odpowiednim skrótem/.

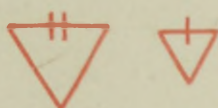
Kompania obrony cywilnej /specjalność kompanii oznaczona odpowiednim skrótem/.

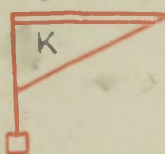
Siedziba organów administracyjnych.

Znak ten ze skrótem:

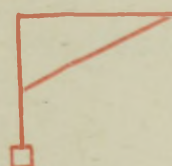
W - wojewódzkich
G - gminnych
MG - miejsko-gminnych
M - miejskich
D - dzielnicowych

Siedziba władz partyjnych wojewódzkich i gminnych.

Siedziba komisariatu Milicji Obywatelskiej /z literą K - kolejowego, R - rzecznoego, P - portowego/.

Siedziba gminnego posterunku Milicji Obywatelskiej.

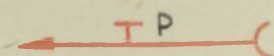

Ośrodek analizy skażeń /W - wojewódzki, M - miejski, D - dzielnicowy/.

Regulujący.

Znak ten ze skrótem:

P - posterunek służby porządkowo-ochronnej
PRR - posterunek regulacji ruchu
PKR - posterunek kontroli ruchu
MO - posterunek Milicji Obywatelskiej.

Pilot regulacji ruchu.

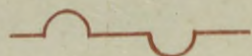
Kolumna marszowa oddziałów zmilitaryzowanych oraz oddziałów i pododdziałów obrony cywilnej.

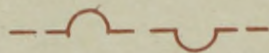
Planowany kierunek działania jednostek ratowniczych obrony cywilnej.

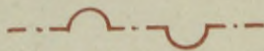
Rubież wejścia do działań ratunkowych oddziałów i pododdziałów obrony cywilnej.

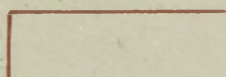
Granica sektora.

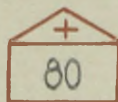
Granica odcinka.

Granica pododcinka.

Granica rejonu działania oddziałów i pododdziałów obrony cywilnej.

Zakład leczniczy /80 - liczba łóżek/

Pociąg odbudowy nawierzchni.

Znak ten ze skrótem wewnątrz:

POM - pociąg odbudowy mostów kolejowych

POŁ - pociąg odbudowy urządzeń zabezpieczenia ruchu pociągów i łączności

PNL - pociąg naprawy lokomotyw

PNW - pociąg naprawy wagonów

PZUN - pociąg zmechanizowanego układania nawierzchni

POTE - pociąg odbudowy trakcji elektrycznej

Samolot rozpoznawczy zmilitaryzowanej eskadry lotniczej.

Samolot łącznikowy zmilitaryzowanej eskadry lotniczej.

Samolot sanitarny zmilitaryzowanej eskadry lotniczej.

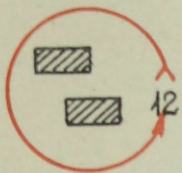
Śmigłowiec rozpoznawczy zmilitaryzowanej eskadry lotniczej /łącznikowy, sanitarny - oznaczenie jak u znaków odpowiednich samolotów/.

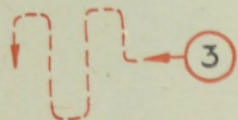
Lotnisko dla śmigłowców lotniczych oddziałów zmilitaryzowanych.

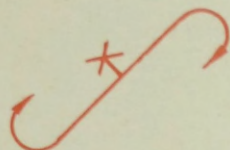
Lądowisko dla śmigłowców lotniczych oddziałów zmilitaryzowanych.

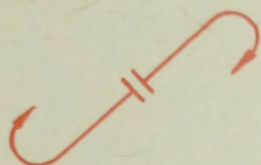
Rozpoznanie zabudowanego rejonu przez pododdział żołnierzy lub grupę funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej /cyfra oznacza liczbę żołnierzy - funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej/.

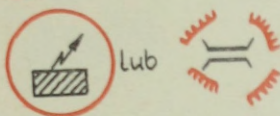
Rozpoznanie terenu siłami patrolu /cyfra oznacza liczbę żołnierzy - funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej - wchodzących w skład patrolu/.

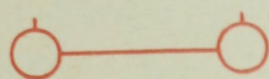
Rozpoznanie /obserwacja/ terenu przez śmigłowiec.

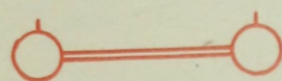
Rozpoznanie /obserwacja/ terenu przez samolot.

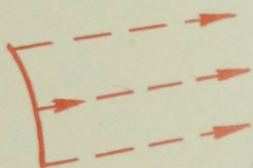
Obiekt /chroniony/ broniony.

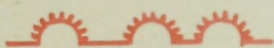
Kordon pojedynczy.

Kordon podwójny.

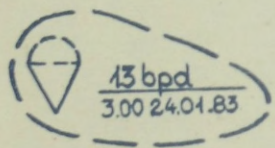
Przeszukiwanie terenu.

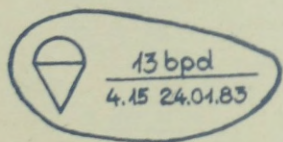
Rubież działań zaporowych.

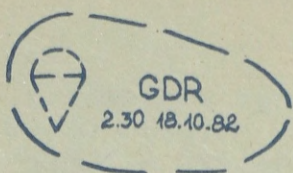
Zasadzka.

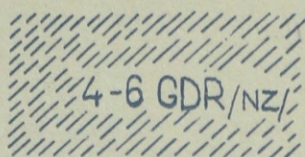
Przewidywany rejon działania desantu powietrznego przeciwnika.

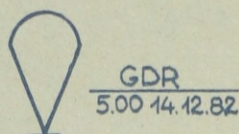
Rejon działania desantu powietrznego przeciwnika.

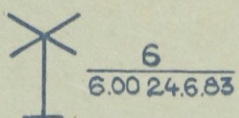
Przewidywany rejon działania sił dywersyjnych przeciwnika.

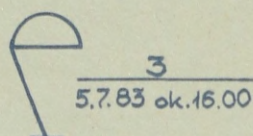
Przewidywany rejon działania sił dywersyjnych przeciwnika. Znak używany w niektórych sztabach OW i przez katedrę OTK ze względu na to, że określenie granic rejonu działania jest mało prawdopodobne.

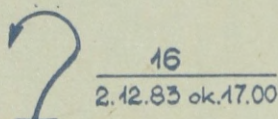
Miejsce wysadzenia grupy dywersyjno-rozpoznawczej.

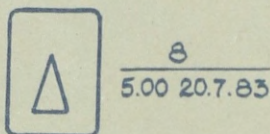
Miejsce wysadzenia ze śmigłowca grupy dywersyjno-rozpoznawczej.

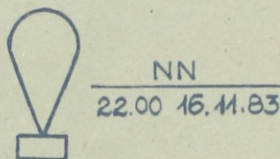
Miejsce pojawienia się grupy dywersyjno-rozpoznawczej.

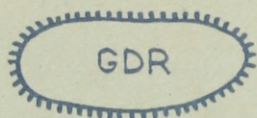
Miejsce pojawienia się uzbrojonej grupy spośród miejscowej ludności.

Miejsce znalezienia spadochronów grupy dywersyjno-rozpoznawczej /w liczniku - liczba spadochronów/.

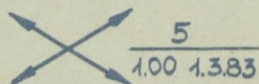
Miejsce materiałowego zrzutu na spadochronach.

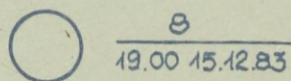
Baza grupy dywersyjno-rozpoznawczej.

Kryjówka uzbrojonej grupy spośród miejscowej ludności.

Miejsce dywersji /w liczniku - liczba dywersantów/.

Napad na obiekt /w liczniku - liczba dywersantów/.

426. Skróty.

Pełna nazwa	Skrót
1	2
<u>A</u>	
Armijna droga samochodowa	ADS
<u>B</u>	
Batalion budowy mostów	bbm
Batalion drogowo-eksploatacyjny	bde
Batalion graniczny	bgran
Batalion łączności	bł
Batalion manewrowy Milicji Obywatelskiej	bmMO
Batalion mostów składanych	bms
Batalion obrony terytorialnej	bot
Batalion ochrony obiektów	boo
Batalion odwodowy /brygady wojsk ochrony pogranicza/	bo
Batalion portowy /brygady wojsk ochrony pogranicza/	bport
Batalion pożarniczy	bpoż
Batalion przeładunkowy	bprzeł
Batalion regulacji ruchu	brr
Batalion transportowy	btr
Baza zaopatrzenia materiałowo-technicznego	BZMT
Brygada manewrowa Milicji Obywatelskiej	BmMO
Brygada obrony terytorialnej	BOT
Brygada wojsk obrony wewnętrznej	BWOWewn.
Brygada wojsk ochrony pogranicza	BWOP
<u>C</u>	
Centralna grupa kierowania ruchem wojsk	CGKRW
Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej	CELOR
Centralny Ośrodek Analizy Skazań Obrony Cywilnej	COASKOC
Centralny Ośrodek Szkolenia Kadr Obrony Cywilnej	COSKOC
Centralny Zarząd Dróg Publicznych	CZDP
Centralny Zarząd Kolei Państwowych	CZKP
<u>D</u>	
Dotychczasowe miejsce pracy	DMP
Drogowy most składany	dms
Drużyna ochrony obiektów	droo

1	2
Drużyna ratowników	drrat.
Dyrekcja okręgowa dróg publicznych	DODP
Dyrekcja okręgowa kolei państwowych	DOKP
Dyrekcja rejonowa dróg publicznych	DRDP
Dyrekcja rejonowa kolei państwowych	DRKP
Dywizjon artylerii raketowej	dar
Dzielnicowy inspektorat obrony cywilnej	DIOC
Dzień mobilizacji	M
Dzień operacji	D
<u>F</u>	
Flotylla obrony wybrzeża	FOW
Frontowa droga samochodowa	FDS
<u>G</u>	
Garnizonowy ośrodek alarmowania	GOA
Garnizonowy oddział samoobrony	GOS
Garnizonowa stacja obsługi samochodów	GSOS
Garnizonowy węzeł łączności	GWŁ
Godzina rozpoczęcia ataku	G
Graniczna placówka kontrolna	GPK
Grupa awaryjnego uzupełnienia	GAU
Grupa bieżącego uzupełnienia	GBU
Grupa dywersyjno-rozpoznawcza	GDR
Grupa operacyjna	GO
Grupa ratunkowo-ewakuacyjna	GRE
Grupa tankowania	GT
Grupa zabezpieczenia kwatermistrzowskiego	GZK
Grupa zabezpieczenia technicznego	GZT
<u>I</u>	
Inspektorat Obrony Cywilnej Kraju	IOCK
Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej	IOTiWOWewn.
<u>K</u>	
Komitet Obrony Kraju	KOK
Komenda odcinka kolejowo-drogowego	KOKD
Komenda rejonu kierowania ruchem wojsk	KRKRW

1	2
Komenda rejonu przeładunkowego	KRP
Komenda stałego rejonu przeładunkowego	KSRP
Komenda strefy kierowania ruchem wojsk	KSKRW
Komenda tymczasowego rejonu przeładunkowego	KTRP
~~Komenda wojewódzka Nihilisji Obywatelskiej~~ WUSW	~~KWMO~~ WUSW
Komendant drogi	KD
Komendant punktu przeprawy	KPP
Korpus obrony powietrznej kraju	KOPK
Kompania awaryjno-ratunkowa	<u>kar</u>
Kompania budowy mostów	kbm
Kompania inżynieryjno-budowlana	kib
Kompania mostowa	km
Kompania mostów składanych	kms
Kompania ochrony obiektów	koo
Kompania ochrony i regulacji ruchu	koirr
Kompania pożarnicza	kpoż
Kompania ratownictwa ogólnego	kRO
Kompania ratownictwa technicznego	kRT
Kompania rurociągów przeprawowych	krurp
<u>M</u>	
Marynarka wojenna	MW
Miejski inspektorat obrony cywilnej	MIOC
Miejski urząd spraw wewnętrznych	MUSW
Miejski /rejonowy/ urząd spraw wewnętrznych	M/R/USW
Morska brygada okrętów pogranicza	MBOP
Morski batalion saperów	mbsap
<u>O</u>	
Obrona cywilna	OC
Obrona powietrzna kraju	OPK
Obrona przed bronią masowego rażenia	OPBMR
Obrona terytorialna	OT
Odcinek gaśniczy	OG
Odcinek ratunkowy	OR
Odcinek skażony	OSk
Oddział awaryjno-ratunkowy żeglugi śródlądowej	OARŻ
Oddział budowy dróg	OBD
Oddział budowy lotnisk	OBL

1	2
Posterunek pomocy technicznej	PPT
Posterunek regulacji	PR
Posterunek regulacji ruchu	PRR
Posterunek rozpoznania skażeń	PRSk
Pułk drogowo-eksploatacyjny	pde
Pułk inżynieryjno-budowlany	pib
Pułk inżynieryjno-ratowniczy	pir
Pułk inżynieryjno-techniczny	pit
Pułk kolejowy	pk
Pułk manewrowy Milicji Obywatelskiej	pmMO
Pułk mostowy	pm
Pułk mostowy wojsk kolejowych	pmWK
Pułk obrony terytorialnej	pot
Pułk pontonowy	ppont
Pułk wojsk obrony wewnętrznej	pWOWewn.
Pułk wojsk ochrony pogranicza	pWOP
Punkt kontroli ruchu tranzytowego	PKRT
Punkt wyładowczy	PW
Punkt załadowczy	PZ
Punkt zbiórki ocalałej ludności cywilnej	PZOLC
Punkt zbiórki ocalałych żołnierzy	PZOŻ
Punkt zbiórki uszkodzonego sprzętu	PZUS
<u>R</u>	
Rejon budowy dróg i mostów	RBDiM
Rejon dróg publicznych	RDP
Rejon eksploatacji kruszywa	REK
Rejon kierowania ruchem wojsk	RKRW
Rejon oddziału dróg i mostów	RODiM
Rejon porażenia bronią biologiczną	RPBBIol
Rejon porażenia bronią chemiczną	RPBChem
Rejon porażenia bronią jądrową	RPBJadr
Rejon porażenia bronią klasyczną	RPBK
Rejon przeładunkowy	RP
Rejon rozdzielczy	RR
Rejon rozśrodkowania ludności	RRLudn.
Rejon wyczekiwania	RW
Rezerwowa dywizja zmechanizowana	RDZ

1	2
Rezerwowy pułk	rp
Ruchoma grupa remontowa	RGR
Ruchomy punkt pomocy technicznej	RPPT
<u>S</u>	
Samodzielny dywizjon artylerii	sda
Śląski Okręg Wojskowy	ŚOW
Stacja przeładunkowa	SP
Stacja wyładowania	SW
Stacja załadowania	SZ
Stały rejon przeładunkowy	SRP
Stanowisko dowodzenia	SD
Stanowisko kierowania	SK
Strefa kierowania ruchem wojsk	SKRW
Strefa kontroli ruchu tranzytowego	SKRT
Szefostwo przewozów wojskowych	SPW
Szefostwo Służby Komunikacji Wojskowej	SSKW
Szkolny pułk samochodowy	szpsam
<u>T</u>	
Techniczna obsługa samochodów	TOS
Techniczne garnizonowe warsztaty remontowe	TGWR
Techniczne rejonowe warsztaty remontowe	TRWR
Terenowa grupa obrony cywilnej	TGOC
Terenowa komenda obrony cywilnej	TKOC
Terenowa stacja sanitarno-epidemiologiczna	TSSE
Terenowy oddział obrony cywilnej	TOOC
Terenowy oddział samoobrony	TOS
Tymczasowy punkt zbiórki poszkodowanych	TPZP
Tymczasowy rejon przeładunkowy	TRP
<u>W</u>	
Warszawski Okręg Wojskowy	WOW
Wojewódzka stacja sanitarno-epidemiologiczna	WSSE
Wojewódzki inspektorat obrony cywilnej	WIOC
Wojewódzki komitet obrony	WKO
Wojewódzki ośrodek powszechnego ostrzegania, alarmowania i ratownictwa	WOPOA1R
Wojewódzki sztab wojskowy	WSZW
Wojewódzki urząd spraw wewnętrznych	WUSW
Wojewódzki zarząd dróg publicznych	WZDP

1	2
Wojska obrony wewnętrznej	WOWewn.
Wojska ochrony pogranicza	WOP
Wojskowa komenda kolejowa	WKK
Wojskowa komenda uzupełnień	WKU
Wojskowe przedsiębiorstwo remontowo-produkcyjne	WPRP
Wojskowy komendant odcinka kolejowego	WKOK
Wysunięta Baza Obszaru Kraju	WBOK
Wysunięte stanowisko dowodzenia	WSD
<u>Z</u>	
Zakładowa grupa obrony cywilnej	ZGOC
Zakładowa komenda obrony cywilnej	ZKOC
Zakładowy oddział obrony cywilnej	ZOOC
Zakładowy oddział samoobrony	ZOS
Zapassowe miejsce pracy	ZMP
Zapassowe stanowisko dowodzenia	ZSD
Zapassowy rejon załadowczy	ZRZ
Zgrupowanie jednostek ratowniczych	ZJR
Zmotoryzowany odwód Milicji Obywatelskiej	ZOMO

SKOROWIDZ HASEŁ

Kolejność
hasła

A

Administracja ochrony granic państwowych	266
Aglomeracja miejska	42
Akcja ratunkowa	361
Aktualny stan sił NATO mogących wejść w skład sił desantu morskiego na wybrzeże Polski	64
Alarmowanie	318
Aparat państwowy	3
Artyleria nadbrzeżna	190

B

Batalion inżynieryjno-drogowy BOT	138
Batalion obrony przed bronią masowego rażenia BOT	139
Batalion odwodowy	282
Batalion piechoty BOT	137
Batalion portowy	281
Batalion pożarniczy	393
Batalion przeładunkowy	229,222
Batalion regulacji ruchu /okręgowy/	207
Batalion transportowy	228,222
Baza morska	194
Bazowanie i prawdopodobne rejony rozwinięcia rakietowych, atomowych okrętów podwodnych oraz zasięg ich działania	60
Bezpośrednia ochrona obiektu	159
Bojowe działania przeciwdywersyjne	149
Brygada obrony terytorialnej	136
Brygada wojsk obrony wewnętrznej	170
Brzegowa obserwacja morza	184
Brzegowe jednostki rakietowe	191
Budowle ochronne	335

C

Cel militarnej obrony obszaru kraju	118
Centralna grupa kierowania ruchem wojsk	202
Centralne organy administracji państwowej	1
Czynniki rażące wybuchu jądrowego i neutronowego	344

--D--

Dane dotyczące masywów leśnych i większych obszarów jeziornych Polski	31
Dane dotyczące powierzchni Polski, jej granic oraz większych rzek, zbiorników wodnych i masywów górskich	30
Dane dotyczące rakiet operacyjno-taktycznych i rakiet średniego zasięgu /eurostrategicznych/ oraz obecne i perspektywiczne możliwości państw NATO rażenia tymi rakietami terytoriów wspólnoty socjalistycznej	58
Dane dotyczące skutków uderzenia jądrowego	345
Dane dotyczące warunków fizycznogeograficznych wybrzeża	181
Dane o siłach dywersyjnych /wojskach specjalnych i pododdziałach dalekiego rozpoznania/ NATO	80
Dawki promieniowania w różnych odległościach od punktu zerowego wybuchu neutronowego	355
Decyzja do akcji ratunkowej prowadzonej siłami wojska i obrony cywilnej	404
Decyzja dowódcy zgrupowania jednostek ratowniczych do akcji ratunkowej w sektorze	400
Desant dywersyjny	78
Desant kombinowany	72
Desant morski	65
Desant powietrzny	68
Dotychczasowe miejsce pracy	108
Dowództwo okręgu wojskowego czasu "W"	124
Dywersja	76
Działania militarne w obronie wybrzeża morskiego	179
Działania przeciwdyweryjne	146
Działania przeciwpowstańcze	75
Działania przeciwrajdowe	145
Działania rajdowe	73
Działania ratunkowe	360
Działania ratunkowe na rzecz jednostek i obiektów wojskowych	255
Działanie fali uderzeniowej powstałej w wyniku wybuchu jądrowego na różnych odległościach od punktu zerowego	347
Dzielnica	44
Dzielnicowy inspektorat obrony cywilnej	306

--E--

Etapy i fazy walki z desantami	132
Ewakuacja	330

F

Federalna policja graniczna RFN	418
Fizyczna dostępność teatru działań wojennych	25
Flotylla obrony wybrzeża	186
Formacje obrony cywilnej	309,113
Formacje samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych	262
Front wewnętrzny	95
Front zewnętrzny	96

G

Garnizon	50
Garnizonowy oddział samoobrony	264
Genewskie konwencje i protokoły	103
Główne drogi kołowe na obszarze Polski dla przegrupowania wojsk	34
Gmina	40
Granica państwowa	267
Grupa dywersyjna	83
Grupa operacyjna Sztabu Generalnego WP do spraw kierowania ruchem wojsk	201
Grupa ratunkowo-ewakuacyjna	258

I

Informowanie przegrupowujących się wojsk o uderzeniach BMR, skażeniach i zakażeniach	241
Indywidualne środki ochrony ludności	337
Infrastruktura	32
Infrastruktura ekonomiczna	32
Infrastruktura obronna	32
Infrastruktura obrony cywilnej	32
Infrastruktura wojskowa	32
Inspektorat Obrony Cywilnej Kraju	304
Inspektorat Obrony Terytorialnej i Wojsk Obrony Wewnętrznej	122

J

Jednostki Milicji Obywatelskiej	113
Jednostki przewidziane do militaryzacji	109
Jednostki typu ratowniczego przewidziane do militaryzacji	386
Jednostki wojskowe obrony terytorium kraju przewidywane do utrzymania dróg marszu wojsk	222

Metoda prowadzenia akcji ratunkowej	369
Miasta uznane za szczególnie zagrożone	332
Miasto	41
Miejsce działań dywersyjnych w systemie pojęciowym wojny specjalnej według poglądów zachodnich	75
Miejsce i rola obrony przeciwdywersyjnej w obronie terytorium kraju i zabezpieczenie wojsk	147
Miejsce Polski na Europejskim Teatrze Wojny	21
Miejsce Polski we wspólnocie państw socjalistycznych /UW/ i jej położenie względem państw NATO	18
Miejski inspektorat obrony cywilnej	306
Militarna obrona obszaru kraju	117, 118, 119
Militaryzacja	109, 115
Minister	1, 10
Minister obrony narodowej jako zastępca przewodniczącego KOK	104
Ministerstwo	11
Mobilizacja	114
Morska brygada okrętów pogranicza	118
Morska służba bojowa	182
Morski pas przyległy do wód terytorialnych	274
Możliwości dobowe pułku zmechanizowanego w zakresie działań ratunkowych prowadzonych w porażonym mieście	402
Możliwości jednostek wojsk obrony terytorialnej kraju w zakresie wydzielania sił do działań ratunkowych	257
Możliwości pododdziałów i oddziałów w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych	177

-N-

Naczelnik gminy /miasta, dzielnicy, miasta-gminy/	16
Nadmorska brygada WOP	278
Najbardziej prawdopodobne rejony wysadzenia desantów powietrznych na obszarze Polski	66
Najwyższa Izba Kontroli	1
Niebojowe przedsięwzięcia przeciwdywersyjne	146
Norma dopuszczalna dziennego napromienienia dla wojsk OTK i załóg obiektów wojskowych	253
Normy działania wojsk specjalnych i pododdziałów dalekiego rozpoznania NATO	85
Normy działań powietrznodesantowych obowiązujące w siłach zbrojnych NATO	70
Normy taktyczne w działaniach przeciwdesantowych	142

Obiekt prac ratunkowych	377
Obrona cywilna	299
Obrona dyplomatyczna	294
Obrona ekonomiczna	294
Obrona gospodarcza	423
Obrona kraju	287
Obrona lokalna Danii	290
Obrona militarna	423
Obrona morska /obrona obszaru wodnego/	182
Obrona przeciwdesantowa	130
Obrona przeciwdywersyjna	146
Obrona przed BMR jednostek i obiektów wojskowych na obszarze kraju	248
Obrona przed BMR wojsk przegrupowujących się przez obszar kraju	240
Obrona regionalna Danii	290
Obrona psychologiczna	423
Obrona terytorialna Danii	290
Obrona terytorialna Francji	294
Obrona terytorialna kraju	294
Obrona terytorialna RFN	287
Obrona terytorialna Wielkiej Brytanii	296
Obrona terytorium kraju	94
Obrona wybrzeża morskiego	178
Obronność	92
Obszar operacyjny sił zbrojnych NATO	20
Obszar strategiczny	27
Obszary okręgów wojskowych i rejonów obrony korpusów OPK oraz siedziby ich dowództw	46
Ochrona granicy państwowej	265
Ochrona i klasyfikacja dóbr kultury narodowej	342
Ochrona indywidualna	328
Ochrona ludności przed skutkami uderzeń BMR	328
Ochrona obiektów kategorii I	165
Ochrona obiektów kategorii II	165
Ochrona obiektów kategorii III	165
Ochrona obiektów wojskowych	165
Ochrona zakładów pracy i urzędzeń użyteczności publicznej przed środkami rażenia, skażeniami i zakażeniami	341
Odcinek gaśniczy	375

Odcinek prac ratunkowych	374
Odcinek terenu skażonego	376
Oddział inżynierskiej rozbudowy terenu	192
Oddział obrony cywilnej służby zasadniczej	390
Oddział odkażania i dezaktywacji	388
Oddział pierwszej pomocy medycznej	387
Oddział ratownictwa ogólnego	381
Oddział ratownictwa technicznego	389
Oddziały i pododdziały USA i RFN przeznaczone do prowadzenia działań psychologicznych	87
Oddziały służb obrony cywilnej	386
Odległości państw Europy od granic Polski i innych państw UW	54
Okres inkubacji niektórych środków biologicznych	357
Okręg wojskowy	47, 45
Okręg wojskowy czasu "W"	123
Okręgowa grupa kierowania ruchem wojsk	203
Operacja przeciwdesantowa	131
Operacja przeciwdywersyjna	150
Operacja ratunkowa	368
Organ kontroli państwowej	1
Organizacja administracji drogowej i zadania jej jednostek organizacyjnych	132
Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze linearnym	162
Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze przestrzennym	161
Organizacja przeciwdywersyjnej ochrony i obrony obiektu o charakterze punktowym	163
Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej Danii	292
Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej Francji	295
Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej RFN	289
Organy i siły przeznaczone do realizacji zadań w ramach obrony terytorialnej Wielkiej Brytanii	298
Organy kierowania obroną cywilną NATO	414
Organy państwa	4
Organy prokuratorskie	1
Organy sądowe	1
Organy władzy państwowej	1
Orientacyjne możliwości wydzielenia sił do akcji ratunkowej z pułku zmechanizowanego	401

Orientacyjne normy obliczania strat wśród ludności w RPBJądr.	370
Orientacyjne normy pracochłonności przy odgruzowywaniu	371
Osłona przeciwlotnicza wojsk	239
Ostrzeganie	317
Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami	314
Ośrodek analizy skażeń	326
Ośrodek powszechnego ostrzegania i alarmowania	321

P

Państwo	2
Pas drogi granicznej	269
Pas graniczny	271
Pełnomocnik Komitetu Obrony Kraju	104
Pluton gaśniczy	395
Pluton patrolowy oddziału garnizonowego WSW	175
Pluton porządkowo-ochronny komendy garnizonu	173
Pododdział płetwonurków bojowych	84
Pododdziały dalekiego rozpoznania	79, 82
Pododdziały ochrony obiektów	171
Pododdziały szkolne	141
Podstawowe dane dotyczące państw UW i NATO	19
Podstawowe dane liczbowe dotyczące województw wg stanu na 1.1.1980 r.	38
Podstawowe środki alarmowe	324
Podział bojowych działań przeciwdywersyjnych	150
Podział kraju na makroregiony	36
Podział miasta na sektory	378
Podział obiektów podlegających ochronie i siły ochronne	165
Podział rejonu porażenia dla potrzeb akcji ratunkowej i punkty organizowane dla jej zabezpieczenia w sektorze	372
Pogranicze	268
Polityczna dostępność teatru działań wojennych	26
Polityka obronna	91
Położenie sił lotniczych NATO w Europie oraz przewidywane kierunki ich nalotów z zaznaczeniem zasięgu samolotów	55
Położenie sił obrony terytorium kraju i zamiar ich użycia w walce z desantem powietrznym przeciwnika	144
Port morski	195
Posterunek alarmowania	322
Posterunek obserwacji wzrokowo-technicznej	284
Posterunek regulacji ruchu	208

Potencjał moralno-polityczny ludności	26
Powiadamianie wojsk i załóg obiektów wojskowych o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami i zakażeniami	252
Powszechna obrona narodowa	423
Powszechna samoobrona	339
Powszechny obowiązek obrony	90
Prace awaryjno-ratunkowe	366
Prace ratunkowe	363
Prawdopodobne rejony działań grup dywersyjno-rozpoznawczych na obszarze Polski i ich ilości	74
Prawdopodobne rejony rozwinięcia i zasięg działania lotniskowcowych zespołów uderzeniowych /LoZU/	59
Prawdopodobne rejony ześrodkowania i załadunku desantu morskiego, drogi przejścia morzem i rejony lądowania	63
Prezes Rady Ministrów	1
Prezydent miasta	1
Prezydium Rządu	8
Prędkości marszowe wojsk	212
Promienie pola rażenia ludności od wybuchu neutronowego	354
Promienie stref zniszczeń w metrach dla różnych rodzajów mocy wybuchów jądrowych	346
Promienie strefy uszkodzeń i zniszczeń obiektów administracyjno-przemysłowych, energetycznych i komunikacyjnych w wyniku uderzeń jądrowych	348
Promień /km/ strefy prawdopodobnego skażenia w rejonie wybuchu jądrowego	349
Przeciwdesantowa obrona wybrzeża morskiego	183
Przeciwdywersyjna ochrona obiektu	160
Przeciwdywersyjne działania blokujące	156
Przeciwdywersyjne działania likwidacyjne	157
Przeciwdywersyjne działania ochronno-obronne	158
Przeciwdywersyjne działania pościgowe	155
Przeciwdywersyjne działania rozpoznawcze	154
Przeciwdywersyjne działania zaczepne	152
Przeciwdywersyjne zabezpieczenie dróg przegrupowania wojsk	238
Przedsięwzięcia realizowane dla potrzeb ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, skażeniami lub zakażeniami	315
Przedsięwzięcia realizowane w ramach obrony cywilnej	300
Przedsięwzięcia realizowane w ramach OBPMR jednostek i obiektów wojskowych na obszarze kraju	249
Przegrupowanie wojsk	196
Przejście graniczne	272
Przeprawa	218

Przeprawa desantowa	221
Przeprawa mostowa	219
Przeprawa promowa	220
Przewidywane bezpośrednie skutki zmasowanego uderzenia jądrowego wykonanego na obszar PRL	62
Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju	104
Przydziały organizacyjno-mobilizacyjne	109
Przykładowe ugrupowanie marszowe zgrupowania jednostek ratowniczych	399
Przysposobienie wojskowe	90
Pułk drogowo-eksploatacyjny	222,225
Pułk kolejowy	222,226
Pułk manewrowy MO	168,169
Pułk mostowy	222,224
Pułk mostów kolejowych	222,227
Pułk obrony terytorialnej	140
Pułk pontonowy	222,223
Pułk wojsk obrony wewnętrznej	135
Punkt alarmowania	323
Punkt pomocy technicznej	243
Punkt zaopatrywania technicznego	245
Punkt zbiórki uszkodzonego sprzętu	246
Punkty dowodzenia organizowane przez jednostki WOP	285

R

Rada Ministrów	1,8,89
Rada narodowa	7,89
Rada Państwa	1,6
Radiowe ośrodki nadawcze oddziaływujące psychologicznie na społeczeństwo polskie	86
Ratownictwo ogólne	364
Ratownictwo techniczne	365
Rejon desantowania	133
Rejon kierowania ruchem wojsk	206
Rejon obrony korpusu OPK	53
Rejon porażenia bronią jądrową /chemiczną, biologiczną, klasyczną/	343
Rejon przeładunkowy	233
Rejon wtórnych skażeń chemicznych	343
Rejony uznane za szczególnie zagrożone	333
Resort	12

Rodzaje alarmów o zagrożeniu napadem powietrznym i środkami masowego rażenia oraz sygnały alarmowe i sposób ich ogłaszania	327
Rodzaje desantów	69
Rodzaje klęsk żywiołowych, katastrof, awarii i ich charakterystyka	358
Rozmiary stref skażeń na śladzie obłoku promieniotwórczego w km	350
Rozmieszczenie brygady WOP w strefie odpowiedzialności	280
Rozsrodkowanie ludności /dóbr materialnych i dóbr kultury narodowej/	329
Rozsrodkowanie obiektów wojskowych	251
Rozsrodkowanie wojsk	250
Ruchoma grupa remontowa	244

Rozsrodkowanie /stabilności i

S

Sabotaż	77
Samodzielna kompania ratownictwa ogólnego	383
Samodzielne pododdziały ratownictwa ogólnego	382
Samodzielne pododdziały służb obrony cywilnej	386
Samodzielny pluton ratownictwa ogólnego	384
Samodzielny pułk manewrowy MO /centralnego podporządkowania/	167
Samoobrona ludności	90
Samoobrona zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych	259
Schemat dowodzenia i łączności na obszarze okręgu wojskowego	126
Sejm	1,5
Sektor	373
Sieć kolejowa na obszarze Polski	35
Siły dywersyjne NATO	79
Siły, które mogą być użyte do zwalczania desantów powietrznych	134
Siły obronne PRL	110
Siły obrony cywilnej CSRS	410
Siły obrony cywilnej Danii	421
Siły obrony cywilnej NRD	413
Siły obrony cywilnej RFN	417
Siły obrony cywilnej Szwecji	424
Siły obrony cywilnej ZSRR	407
Siły OTK	112
Siły pozamilitarne	113
Siły przewidziane do działań ratunkowych na rzecz jednostek i obiektów wojskowych	256

Siły przewidziane do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych	166
Siły przewidziane do realizacji zadań militarnych w obronie wybrzeża morskiego	185,189
Siły ratownicze	379
Siły zbrojne PRL	109,111
Skład, zadania i sposób wykorzystania sił ratowniczych do prowadzenia akcji ratunkowej w rejonie porażenia	398
Skróty	426
Służba w jednostkach zmilitaryzowanych	90
Służba w obronie cywilnej, wybrane artykuły z ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL	90,310
Służba wojskowa	90
Specjalistyczne oddziały obrony cywilnej	386
Stanowisko kierowania	108
Stanowisko kierowania /dowodzenia/ dla potrzeb obrony cywilnej	308
Stan wojenny	89,98
Stan wojny	89,100
Stan wyjątkowy	99
Strategiczna wojna psychologiczna	88
Straż pożarna	392
Strażnica	283
Strefa całkowitych zniszczeń	345
Strefa ciężkich zniszczeń	345
Strefa kierowania ruchem wojsk	204,205
Strefa nadgraniczna	270
Strefa średnich zniszczeń	345
Strefa zamiejska	352
Struktura kierowania obroną cywilną	301
Struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk i zabezpieczenia ich przegrupowania przez obszar kraju	199
Struktura organizacyjna wojewódzkiego sztabu wojskowego	128
System alarmowy sił zbrojnych PRL	315
System infrastruktury technicznej Polski	33
System kierowania ruchem wojsk	200
System obronny państwa	93
System organizacyjny podstawowych organów państwowych	1
System powszechnego ostrzegania i alarmowania	316,315
System wykrywania skażeń	325,315
Szef obrony cywilnej kraju	303,302
Szef obrony cywilnej województwa, miasta, dzielnicy, gminy oraz miasta i gminy	305

Szkolenie obronne	90
Szkolenie obronne ludności w zakresie powszechnej samoobrony	340

Ś

Średnie długości kolumn i odległości między oddziałami, pododdziałami i pojazdami	211
Średnie wielkości współczynnika osłabienia promieniowania	351
Środki napadu powietrznego i kosmicznego	61
Środki zbiorowej ochrony ludności	336
Świadczenia na rzecz obrony	90
Świadczenia obrony cywilnej na rzecz sił zbrojnych	311
Świadczenia sił zbrojnych na rzecz obrony cywilnej	312

T

Taktyczna wojna psychologiczna	88
Teatr działań wojennych	24
Teatr wojny	23
Terenowa grupa obrony cywilnej	382
Terenowa grupa samoobrony	382
Terenowa komenda obrony cywilnej	307,385
Terenowa kompania ratownictwa ogólnego	383
Terenowe organy administracji państwowej	1
Terenowe organy wykonawcze ministra obrony narodowej	109
Terenowy oddział obrony cywilnej	380
Terenowy oddział ratownictwa ogólnego	381
Terenowy oddział samoobrony	380
Terenowy pluton ratownictwa ogólnego	384
Treść sygnału o zagrożeniu uderzeniami z powietrza	320
Trybunał Konstytucyjny	1
Trybunał Stanu	1
Tymczasowy rejon przeładunkowy	235

U

Udział w ćwiczeniach osób, którym nadano przydziały do jednostek przewidzianych do militaryzacji	109
Udzielanie przegrupowującym się wojskom pomocy materiałowo-technicznej	242
Udzielanie przegrupowującym się wojskom pomocy medycznej	247
Ugrupowanie bojowe DPD w obronie ważnych dróg komunikacyjnych według poglądów państw NATO	71
Ugrupowanie marszowe armii ogólnowojskowej przegrupowującej się przez obszar kraju	210

Ugrupowanie pułku wojsk obrony wewnętrznej do prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych	153
Ugrupowanie pułku zmechanizowanego do akcji ratunkowej w mieście	403
Ugrupowanie sił obrony cywilnej miasta do prowadzenia akcji ratunkowej	397
Uprzedzanie	319
Urząd centralny	13
Urząd gminny /miejski, dzielnicowy, miejsko-gminny/	17
Urząd Rady Ministrów	9
Urząd wojewódzki	15
Urządzenia i obiekty zbiorowej ochrony ludności	336
Ustawa o powszechnym obowiązku obrony PRL - wybrane artykuły	90
Ustawowe obowiązki ministra obrony narodowej	109
Utrzymanie porządku publicznego na drogach przegrupowania wojsk	237
Utrzymanie przejezdności dróg marszu	214

W

Ważniejsze mosty kołowe i kolejowe na większych rzekach kraju	217
Ważniejsze wydarzenia w 30-letniej historii obrony cywilnej	313
Wielkości rejonów ześrodkowania pododdziałów, oddziałów, związków taktycznych	213
Wody graniczne	276
Wody terytorialne	273
Wody wewnętrzne	275
Wojewoda	1,14
Wojewódzki inspektorat obrony cywilnej	306
Wojewódzki komitet obrony	104,106
Wojewódzki sztab wojskowy	48
Województwo	39
Wojna	101
Wojna dyplomatyczna	101
Wojna gospodarcza	101
Wojna ideologiczna	101
Wojna niekonwencjonalna	75
Wojna psychologiczna	75,88,101
Wojska obrony terytorium kraju	120
Wojska obrony wewnętrznej	121
Wojska ochrony pogranicza	277
Wojska operacyjne	93

Wskazanie elementów gminnych

Wojska powietrznodesantowe NATO mogące być użyte do działań na obszarze Polski	67
Wojska specjalne	79,81
Wojskowe organy kierowania samoobroną zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych	261
Wojskowy podział terytorialny państwa	45
Wpływ odległości między budynkami na rozprzestrzenianie się pożarów	356
Wspólne akcje ratunkowe	367
Współczynniki osłabienia promieniowania neutronowego	353
Współdziałanie w ochronie granic	286
Wybrane artykuły z ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL	104,109,302
Wydzielenie dowództwa armii i okręgu wojskowego czasu "W" z dowództwa okręgu wojskowego czasu "P"	125
Wykaz wojskowych komend uzupełnień	49
Wykorzystanie wojsk operacyjnych i obrony terytorium kraju do walki z desantem morskim i powietrznym	193
Wysunięta Baza Obszaru Kraju	234

Z

Zabezpieczenie inżynierskie przegrupowania wojsk przez obszar kraju	216
Zabezpieczenie komunikacyjne przegrupowania wojsk przez obszar kraju	215
Zaciemnianie	338
Zadania /grupy zadań/ obrony cywilnej	300
Zadania realizowane przez siły zbrojne w ramach obrony wybrzeża morskiego	180
Zadania realizowane w ramach kierowania ruchem i zabezpieczenia przegrupowania	198
Zadania realizowane w ramach militarnej obrony obszaru kraju	119
Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej CSRS	408
Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej Danii	419
Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej NRD	411
Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej RFN	415
Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej Szwecji	422
Zadania realizowane w ramach obrony cywilnej ZSRR	405
Zadania realizowane w ramach obrony przeciwdywersyjnej	148
Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej Danii	291
Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej Francji	294
Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej RFN	288

Zadania realizowane w ramach obrony terytorialnej W. Brytanii	297
Zadania samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych	260
Zadania systemu kierowania ruchem wojsk	209
Zadania wojewódzkiego sztabu wojskowego	129
Zakładowa grupa obrony cywilnej	382
Zakładowa grupa samoobrony	382
Zakładowa komenda obrony cywilnej	307, 385
Zakładowa kompania ratownictwa ogólnego	383
Zakładowe służby samoobrony zakładów pracy resortu obrony narodowej i garnizonów wojskowych	263
Zakładowy oddział obrony cywilnej	380
Zakładowy oddział ratownictwa ogólnego	381
Zakładowy oddział samoobrony	380
Zakładowy pluton ratownictwa ogólnego	384
Zakłady /obiekty gospodarcze/ uznane za szczególnie zagrożone	334
Zapasowe miejsce pracy	108
Zapewnienie bezpieczeństwa maszerującym wojskom	236
Zaplecze	97
Zasadnicze przedsięwzięcia realizowane w ramach akcji ratunkowej	362
Zasięg i prawdopodobne uchylenie kołowe rakiet strategicznych, operacyjno-taktycznych i średniego zasięgu /eurostrategicznych/ państw NATO	57
Zastępcza służba poborowych	90
Zbiorowa ochrona ludności	328
Zespół do spraw przygotowania i przeprowadzenia rozśrodkowania	331
Zgrupowanie jednostek ratowniczych	391
Zintegrowana obrona NATO	287
Zimna wojna	101
Zmilitaryzowana eskadra lotnicza	396
Zmilitaryzowane jednostki ochronne	176
Znaki umowne	425
Zwalczanie desantu powietrznego przeciwnika siłami WOPK w czasie dolotu i desantowania	143
<u> </u> <u> </u> <u> </u>	
Źródła i obieg informacji w systemie rozpoznania na obszarze okręgu wojskowego	127

B I B L I O G R A F I A

1. Biuletyn Informacyjny 1970, nr 4/99. Sztab Generalny WP.
2. Biuletyn Informacyjny 1974, nr 1/115. Sztab Generalny WP.
3. Biuletyn Informacyjny 1975, nr 2/120. Sztab Generalny WP.
4. Biuletyn Informacyjny 1980, nr 2/134. Sztab Generalny WP.
5. Bogusz T., Murawski T., Tretyn S.: "Ogólnowojskowe vademecum taktyczne dla nauczycieli akademickich i słuchaczy". Wyd. ASG, 1981.
6. "Charakterystyka systemu oddziaływania propagandowego głównych państw kapitalistycznych". Wyd. WAP wew. 488/80, Warszawa 1980.
7. Charisius A., Dobias T., Kozaczuk W.: "NATO - strategia i siły zbrojne 1949-1975". Wyd. MON, 1977.
8. Chocha B.: "Obrona terytorium kraju". Wyd. MON, Warszawa 1974.
9. Dębicki M., Mroczo J.: "System obrony państwa". Wyd. ASG, 1974.
10. "Encyklopedia obronności". Zeszyt popularnonaukowy TWO 1980, nr 5.
11. "Geografia wojenna - vademecum". Wyd. ASG, 1980.
12. Gwardak T.: "Centralny kierunek strategiczny". Wyd. ASG, 1981.
13. "Instrukcja o działaniu ośrodków analizy skażeń". Wyd. MON, 1982.
14. "Instrukcja o działaniu systemu wykrywania skażeń na terytorium kraju". Wyd. MON, 1980.
15. "Instrukcja o obronie wojsk przed BMR". Wyd. MON, 1976.
16. "Instrukcja o zasadach prowadzenia działań przeciwdywersyjnych". Wyd. MON, IOT 1974.
17. Jabłoński B.: "Podstawowe założenia wojny psychologicznej według poglądów NATO". Zeszyt popularnonaukowy TWO z r. 1977.
18. "Komitet Obrony Cywilnej NATO", Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1982, nr 3/145/.
19. "Kompedium sił zbrojnych państw NATO". Wyd. MON /Sztab Generalny WP - Zarząd II/, 1981.
20. Kubajewski D.: "Bojowe działania przeciwdywersyjne - właściwości taktyki, organizacji i prowadzenia działań". Wyd. ASG, 1977.
21. "Leksykon wiedzy wojskowej". Wyd. MON, Warszawa 1979.
22. Lewandowski Cz., Pięta J.: "Analiza i ocena zagrożenia terytorium kraju bronią masowego rażenia". Wyd. ASG, 1978.
23. Łobocki J.M.: "Problematyka obronności w zagospodarowaniu przestrzennym kraju". Zeszyt popularnonaukowy TWO 1978, nr 97.
24. Łukaszewski K.: "Podstawowe problemy obrony terytorium kraju", Przegląd OTK /tajny/ 1982, nr 1/17.
25. Madejski A.: "Organizacja i kierowanie działaniami militarnymi na obszarze okręgu wojskowego". Wyd. ASG, 1975.
26. "Mała encyklopedia prawa". Wyd. PWN, Warszawa 1980.

27. "Mała encyklopedia wojskowa". Wyd. MON, 1971.
28. "Metodyka oceny sytuacji promieniotwórczej w terenie". Wyd. MON, 1982.
29. Miśtak E.: "Ochrona i obrona obiektów komunikacyjnych ważnym elementem osłony przeciwdywersyjnej dróg przegrupowania wojsk". Przegląd OTK /tajny/ 1976, nr 2/6.
30. Mistewicz S.: "Możliwości zagrożenia obszaru PRL przez desanty powietrzne na tle przykładów z ostatnich konfliktów zbrojnych". Przegląd OTK /tajny/ 1979, nr 1/11.
31. "Obrona cywilna RFN, Wielkiej Brytanii, Francji i Danii". Wyd. MON, Warszawa 1979.
32. "Obrona terytorialna RFN, Danii, Holandii, Belgii, Wielkiej Brytanii i Francji". Wyd. Sztab Generalny WP - Zarząd II, Warszawa 1979.
33. "Obrona terytorium kraju - podręcznik". Wyd. ASG, 1981.
34. "Obrona wojsk przed bronią neutronową - podręcznik". Wyd. MON, 1980.
35. "Organizacja i praca Wysuniętej Bazy Obszaru Kraju - podręcznik". Wyd. MON /Sztab Kwatermistrzostwa/, Warszawa 1971.
36. "Planowanie i prowadzenie powietrznych i morskich operacji desantowych - według państw zachodnich". Wyd. MON, 1978.
37. "Praca dowódców i sztabów w zakresie obrony wojsk przed bronią masowego rażenia. Podręcznik". Wyd. MON, Warszawa 1976.
38. "Projekt Uchwały Rady Ministrów w sprawie obrony cywilnej /1983/".
39. "Rocznik statystyczny z r. 1981". Wyd. GUS, Warszawa 1982.
40. "Siły powietrzne NATO - charakterystyka, zadania, możliwości, bazowanie i zasady działania". Wyd. Sztab Generalny WP.
41. "Słownik podstawowych terminów wojskowych". Wyd. MON /Sztab Generalny/, 1977.
42. Sukiennik K.: "Obrona cywilna za granicą". Wyd. MON, Warszawa 1973.
43. Szczepański J.: "Nauka a obronność", Myśl Wojskowa 1973, nr 6.
44. Tuczapski T.: "System obronny PRL", Myśl Wojskowa 1973, nr 10.
45. "Vademecum podstawowych sił i środków marynarki wojennej". Wyd. DMW, Gdynia 1979.
46. "Vademecum oficera cz. II. Siły i środki obrony terytorium kraju". Wyd. ASG, 1976.
47. "Vademecum. Rozgłośnie zachodnie emitujące programy radiowe w języku polskim". Wyd. GZP, Warszawa 1982.
48. Wiśniewski J.: "Operacje powietrznodesantowe i powietrznoszurmowe według poglądów NATO. Skrypt". Wyd. ASG, Warszawa 1982.
49. Wiśniewski J.: "Organizacja, wyposażenie oraz użycie wojsk specjalnego przeznaczenia i dalekiego rozpoznania głównych państw NATO". Wyd. ASG, 1982.

50. Wrześniak Z.: "Obrona terytorialna i cywilna za granicą". Wyd. ASG, 1975.
51. "Wybrane problemy obrony terytorium kraju cz. I". Wyd. MON, 1978 /IOT 65/78/.
52. "Wybrane zagadnienia w zakresie kształtowania struktur przestrzennych gospodarki narodowej w aspekcie potrzeb obronnych /praca zbiorowa/". Wyd. Sztab Generalny WP, 1981.
53. "Zbiór podstawowych terminów z zakresu nauki i doktryny wojennej". Wyd. ASG, 1980.
54. "Zbiór umownych znaków taktycznych i skrótów". Wyd. MON, 1967.

ERRATA

Str.	Rys.	Wiersz od góry	Jest	Powinno być
100	31		pOT	pot
109	35		1/2 WOWewn.	1/2 pWOWewn.
305		5	Komenda woje- wódzka Mili- cji Obywatel- skiej - KWMO	Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych - WUSW

W

Egz.nr 1-250 Bibl.Nauk.OZS
Wyk. Zespół oficerów
Druk. DJ, MK, dn. 10.6.83r.
Druk. ASG WP nr 0155/0318/WW
Kor. IP

Wyk. m.ów. numer 10th.:
6, 13, 23, 24, 31, 34, 38, 41, 42, 49,
87, 99, 143, 186

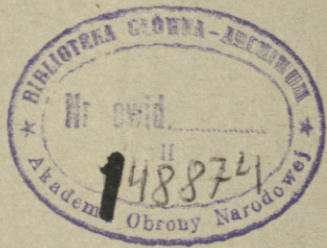
Rozmiar skutków

Rodzaj skutków	Powierzchnia /w km ² /	Procent ogólnej powierzchni kraju
Zniszczenia	26 800	8,7
Skazenia promieniotwórcze	130 000	42
Pożary	63 000	20

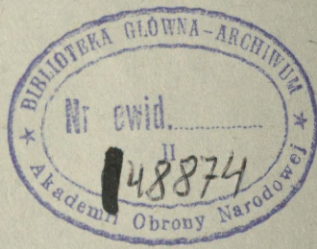
Rodzaj, moc i ilość uderzeń

Moc /kt/	1000	800	600	500	300	200	150	100	50	20	Razem
Nz	—	1	6	—	7	19	—	22	27	—	82
P	6	—	4	1	8	24	5	39	41	20	148

Rys. 19. Przewidywane bezpośrednie skutki zmasowanego uderzenia jądrowego wykonanego na obszar PRL
/dane zaczerpnięte z "Biuletynu Informacyjnego" 1975, nr 2/120/

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

mapa administracyjna

GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
ROCZNIK STATYSTYCZNY

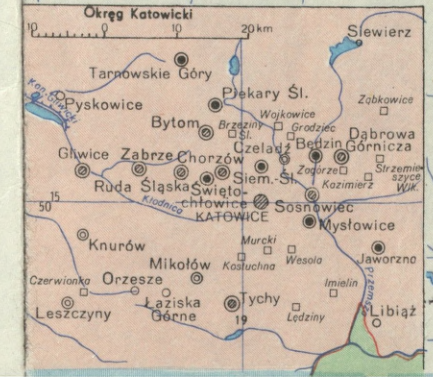
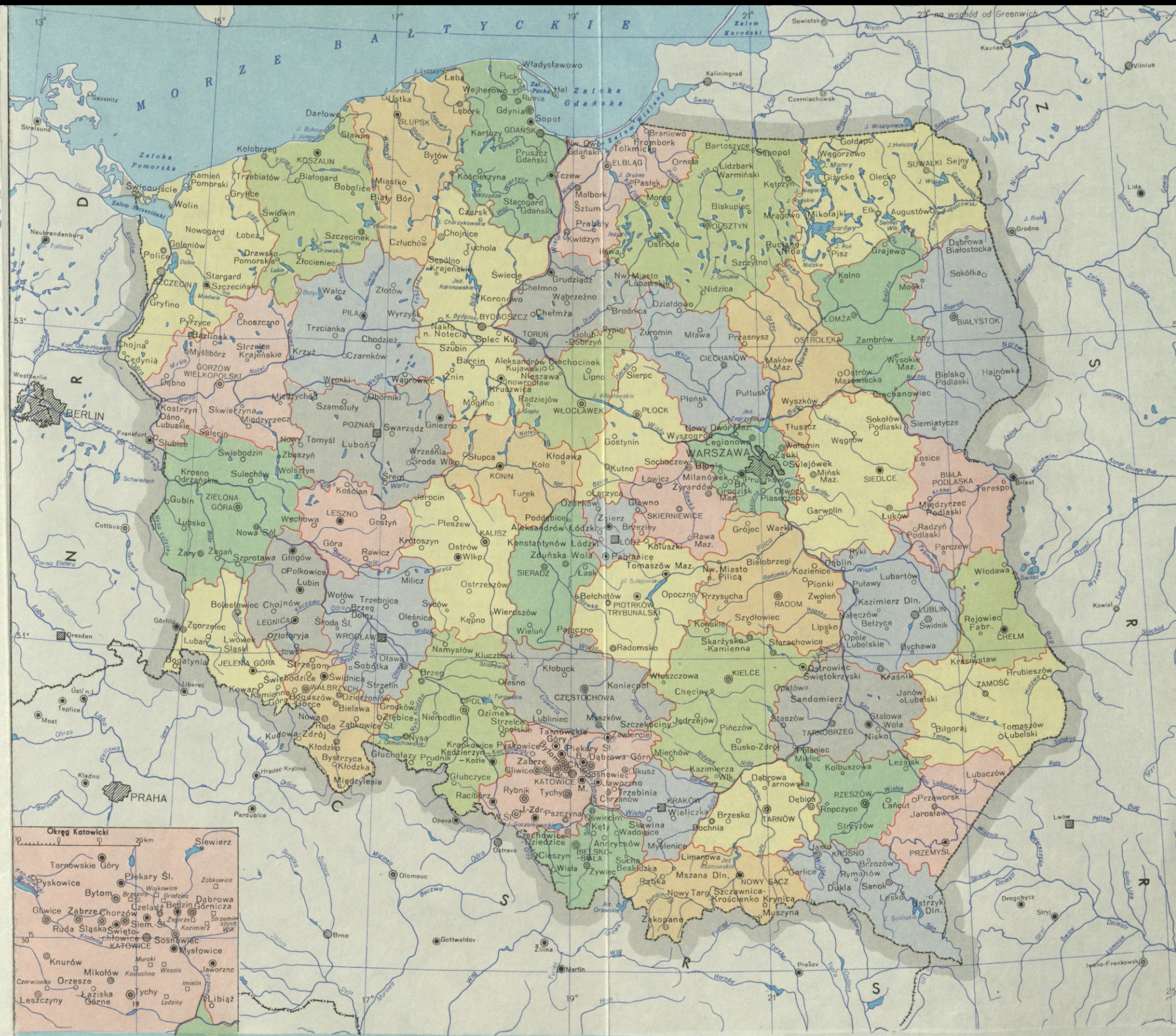
Skala 1:3 000 000
25 0 25 50 75 km

miasta powyżej 1 000 000	miasteczka
" 500 000 - 1 000 000	
" 250 000 - 500 000	
" 100 000 - 250 000	
" 50 000 - 100 000	
" 25 000 - 50 000	
" 10 000 - 25 000	
" poniżej 10 000	

- WARSZAWA stolice państw
WROCLAW miasta wojewódzkie
Walcz inne miasta
Murki części miast (w kartonie)
granice państw
granice województw

- Skróty:
B. — Będzin R. Śl. — Ruda Śląska
Br. — Brwinów Siem. Śl. — Siemianowice Śl.
Ch. — Chorzów W. Śl. — Wodzisław Śląski
M. — Mysłowice J. Zdr. — Jastrzębie-Zdrój

Stan w dniu 31.XII.1981 r.

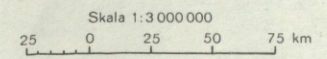

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

mapa fizyczna

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
ROCZNIK STATYSTYCZNY

Symbol	Wielkość	Wielkość
WARSZAWA	miejsowości powyżej 1 000 000	mieszkańców
WROCLAW	" 500 000 — 1 000 000	
SZCZECIN	" 250 000 — 500 000	
GLIWICE	" 100 000 — 250 000	
Gniezno	" 50 000 — 100 000	
Łomża	" 25 000 — 50 000	
Ślawn	" 10 000 — 25 000	
Warka	" poniżej 10 000	

Podkreślono

- stolicy państw
- granice państw
- koleje
- koleje zelektryfikowane
- promy
- rzeki i jeziora
- kanały żeglowne
- bagna
- przełęcze
- punkty wysokościowe

- Skróty:
- B. — Będzin
  - Br. — Brwinów
  - CH. — CHORZÓW
  - M. — Mysłowice
  - Pr. — Pruszków
  - R. ŚL. — RUDA ŚLĄSKA
  - W. ŚL. — WODZISŁAW ŚLĄSKI
  - J.-Zdr. — Jastrzębie Zdrój

© OPRACOWANIE PAŃSTWOWEGO PRZEDSIĘBIORSTWA WYDAWNICTW KARTOGRAFICZNYCH-WARSZAWA 1982

Druk PPWK-W-wa, Solec 18. Zam. 4018/C/82-6.1.82-X-41002-40 500 egz.

